

หยดน้ำบนใบบัว

คติธรรมและชีวประวัติ
พระราชญาณวิสุทธิโสภณ
(หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน)
วัดป่าบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

หยดน้ำบนใบบัว

พิมพ์ครั้งที่ ๑-๘

๒๕๔๒-๒๕๔๔

จำนวน

๓๑๖,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ ๙

มกราคม ๒๕๔๕

จำนวน

๕๒,๐๐๐ เล่ม

ISBN

974-340-602-6

พิมพ์ที่

บริษัทศิลปสยามบรรณภัณฑ์และการพิมพ์ จำกัด

ถ้าท่านผู้ใดประสงค์จะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ท่านผู้นั้นกรุณาพิมพ์ได้ตามประสงค์ โดยไม่ต้องขออนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการแต่อย่างใด นอกจากจะพิมพ์เพื่อจำหน่าย จึงขอสงวนลิขสิทธิ์ เพราะกระทรวงศึกษาธิการเคารพบูชาคำกล่าวของหลวงตาเกี่ยวกับการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะว่า...

“หลวงตาไม่ต้องการอะไรยิ่งกว่าใจที่เป็นสมบัติล้ำค่ากว่าสมบัติใดๆในโลก”

คำนำ

“จริยธรรม”เป็นส่วนสำคัญยิ่งที่จะกล่อมเกลาคจิตใจของเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศชาติให้มีวิจรรณญาณ บนพื้นฐานเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตใจเป็นสาธารณะ ทำให้เป็นผู้ครองชีวิตอย่างมีความสุข ครอบคลุมรอบคอบ และเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพในสังคมของชาติ

เพราะความสำคัญของเยาวชนและจริยธรรมดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดพิมพ์ คติธรรมและชีวประวัติของ “หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน” (พระราชญาณวิสุทธิโสภณ) ซึ่งเป็นพระผู้มีศีลาจารวัตรอันงดงาม เป็นปราชญ์แห่งพุทธศาสตร์และนักปฏิบัติชั้นครูแห่งครู เป็นตัวอย่างอันดีงามทั้งทางโลกทางธรรมแก่ผู้ได้พบเห็นกราบไหว้ เป็นที่เคารพศรัทธาของประชาชนสูงสุดผู้หนึ่งในยุคนี้

เส้นทางปฏิบัติธรรมของหลวงตา เป็นรูปแบบแห่งความเด็ดเดี่ยว ความเป็นนักสู้ ไม่มีคำว่าย่อท้อศิโรราบต่ออุปสรรค ยึดเส้นทางสู่เป้าหมายไม่วอกแวกกับสิ่งเย้ายวน หลวงตาจึงเป็นแบบอย่างชีวิตทั้งทางโลกและทางธรรม

คติธรรมและชีวประวัติดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้รวบรวมมาจากเทศนาคำสอน คำปรารภ คำสอนของหลวงตาในต่างวาระและโอกาสให้แก่พระเถระอุบาสิกอุบาสิกา ศิษยานุศิษย์ ตลอดจนประชาชนทั่วไป จึงเป็นธรรมะที่มีเนื้อหากว้างขวางหลากหลาย ตีเนื่กลียากง่ายแตกต่างกันไปให้นักเรียน นิสิต นักศึกษาได้อ่าน ได้ศึกษาค้นคว้าเลือกสรรไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามกำลังความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อเป็นแบบอย่างอุทาหรณ์ให้เกิดกำลังใจในการประพฤติปฏิบัติตนให้ดีงาม ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เกิดความสงบสุขร่มเย็น มีความก้าวหน้าในชีวิตการงานทั้งทางโลกทางธรรมสืบต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการกราบขอพระคุณในความเมตตาของหลวงตาที่อนุญาตให้จัดพิมพ์ประวัติและธรรมะของท่าน ตามที่ท่านเมตตากล่าวไว้เมื่อ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ว่า

“...เรื่องของเราไม่อยากจะเอามาพูด แต่หากมันจะเป็นประโยชน์แก่โลก บ้าง เราก็หวังประโยชน์แก่โลก เราไม่ได้หวังอะไรเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของเรา... เราพอทุกอย่างแล้ว สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของโลกของกิเลส พูดให้เต็มยศคือว่าใจเราไม่ใช่ใจโลกใจกิเลส ใจธรรมล้วนๆ สิ่งเหล่านี้จึงเข้ากันไม่ได้กับเรา

พอสัมผัสกับมันจะปวดของมันเอง เหมือนกับน้ำตกลงบนใบบัว ใบบัวก็ไม่ตั้งใจสลดน้ำ น้ำก็ไม่ตั้งใจจะซึมซาบใบบัว แต่ต่างอันต่างสัมผัสกันแล้วก็ลิ่งตกลงไปๆ ระหว่างจิตวิมุตติจิตบริสุทธิ์กับความสมมุติซึ่งเป็นเหมือนน้ำตกลงบนใบบัวก็ลิ่งตกลงไปๆ อย่างนั้นเหมือนกัน

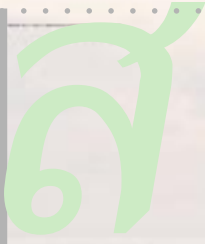
แต่ตามหลักนิสัยแล้ว เราไม่อยากจะพูดเรื่องเหล่านี้ออกที่ชุมนุมชน ถ้าให้ก็ให้แบบผืนใจ ถ้าธรรมดาเราไม่ให้ แต่ถาอะไร ที่เป็นประโยชน์แก่โลกบ้างเกี่ยวข้องกับเรา หากถึงว่าเราจะมีขัดข้อง แต่ประโยชน์ได้แก่โลกมีอย่างนี้ เราก็ผืนให้ แต่เราไม่ได้ให้แบบโลกๆ ให้อัน เราให้แบบธรรมล้วนๆ

ธรรมเหล่านี้ทุกประเภทที่นำมาสั่งสอนโลก เราไม่ได้มาสอนแบบสุมสี่สุมห้า การสอนทั้งหมดนี้เรายืนยันในหัวใจของเราออกไปเรียบร้อยแล้วว่าถูกต้อง ใครจะนำไปประพฤติปฏิบัติไปพิจารณาอย่างไร เราก็พร้อมเสมอว่า เราไม่มีอะไรขัดข้อง เพราะเราเอาไปด้วยความพอดีแห่งธรรมทุกชั้นทุกประเภทแห่งธรรมโดยลำดับมาอยู่แล้ว”

กระทรวงศึกษาธิการหวังว่าผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากหนังสือนี้ ทำให้เข้าใจหลักเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ผู้กำลังหมดหวังท้อแท้ต่อชีวิตอาจมีกำลังใจกลับสู่อิสรภาพ ผู้กำลังพากเพียรอยู่ ย่อมมีกำลังใจจะบำเพ็ญคุณงามความดีให้ยิ่งๆ ขึ้นไป นำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองแก่ตน แก่ครอบครัว เป็นตัวอย่างอันดีงามและเป็นหลักใจแก่ลูกหลานภายภาคหน้า อย่างไรก็ตามหากมีข้อผิดพลาดประการใดด้วยความคิดอ่านไม่รอบคอบ กระทรวงศึกษาธิการต้องกราบขอขมาต่อองค์หลวงตามหาบัว ด้วยกาย วาจา ใจในโอกาสนี้ และจะได้แก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ในโอกาสต่อไป

(ดร.สุรัฐ ศิลปอนันต์)

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

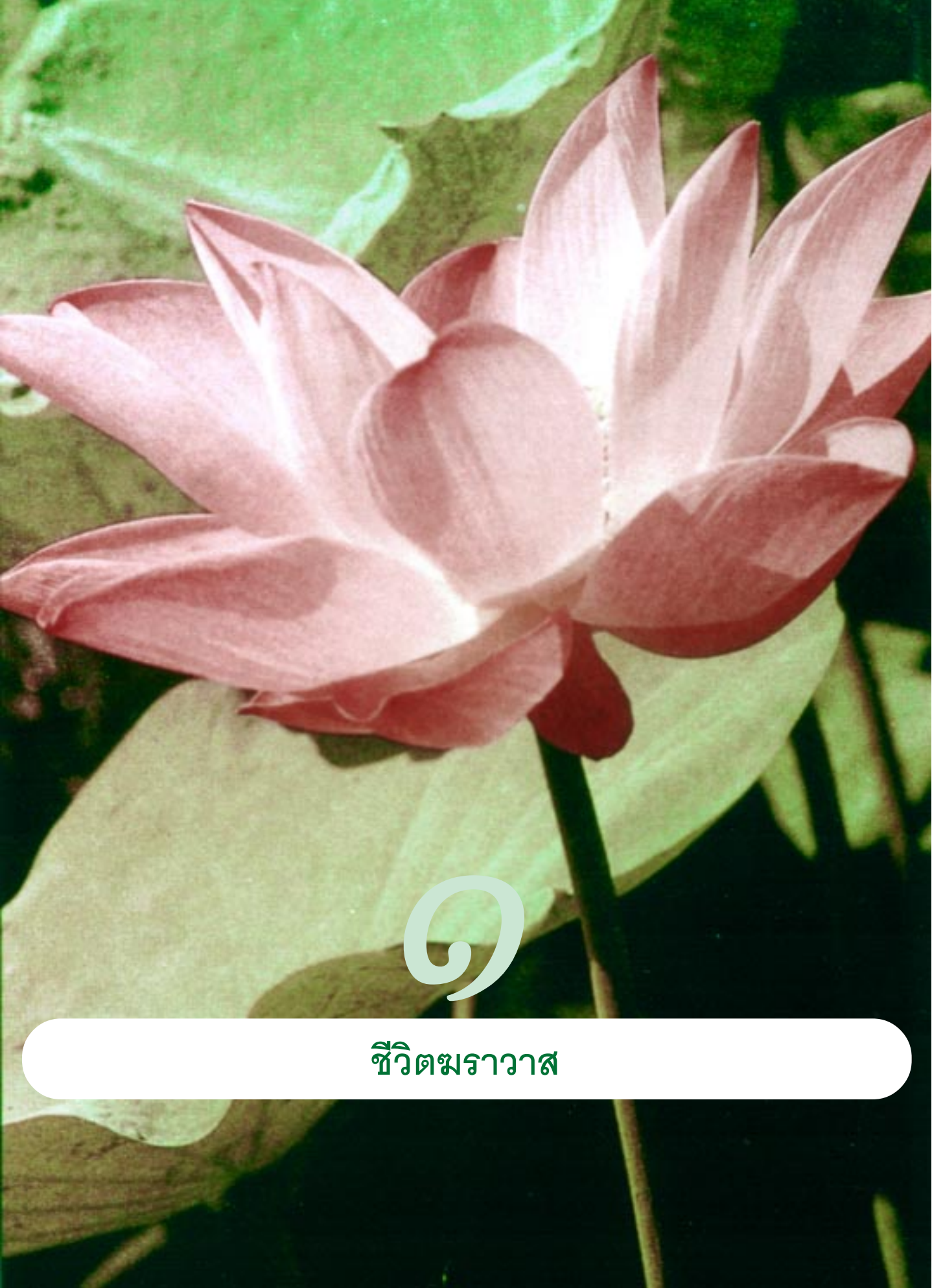

สารบัญ

หยดน้ำบนใบบัว

	หน้า
๑. ชีวิตพรवास.....	๑
๒. บวชเรียน (ปริยัติ).....	๓๕
๓. ออกปฏิบัติกรรมฐาน (ปฏิบัติ).....	๕๑
๔. ผลสำเร็จสูงสุดแห่งพระพุทธศาสนา (ปฏิเวธ).....	๑๓๗
๕. ประโยชน์ตนสมบูรณ์แล้ว...ยังประโยชน์ผู้อื่นต่อไป.....	๑๖๗
๖. สายใยแห่งธรรม.....	๒๖๙
๗. สงเคราะห์โลก.....	๒๙๓
๘. ด้วย...หวังใยชาติ.....	๓๕๓
๙. กิจวัตรและมรดกธรรม.....	๓๗๑
๑๐. วัดป่าบ้านตาด.....	๓๘๓
ภาคผนวก	
๐ วิธีนั่งสมาธิและเดินจงกรม.....	๓๙๕
๐ รายชื่อหนังสือธรรมเทศนาของหลวงตา.....	๓๙๘
๐ สถานพยาบาลที่ได้รับความช่วยเหลือจากหลวงตา.....	๔๐๑
๐ หน่วยงานที่ได้รับความช่วยเหลือจากหลวงตา.....	๔๐๒

๑

ชีวิตฆราวาส

๑. ชีวิตฆราวาส

๑. ลูกกตัญญู

หน้า ๓

- ถิ่นฐานบ้านเดิม
- สภาพความเป็นอยู่สมัยนั้น
- สกิลชาวนา...ผู้มีอันจะกิน
- สอแวแต่ทาร์กว่าเป็นคนจริง
- หลานรักของตา
- “กลัว” เหมือนไม่มีวัน “กล้า”
- ไม่กินของดิบ
- อุบายฝึกหลานของคุณตา
- คำสอนคุณตา
- “ออย” เป็นเหตุ
- ตอนไม่รู้ ก็ผิดบาง
พอรู้แล้ว ไม่ยอมให้ผิด
- แทะนาให้พี่ชาย
- เคารพเชื่อฟังครูบาอาจารย์
- หยอกล้อประสาพี่น้อง
- ความรักของพ่อ
- แป้วใจเมื่อยิงหมี่
- เลือกคบเพื่อน
- ผู้ใหญ่ให้การยอมรับ
- การงานจริงจัง
- พี่ๆ น้องๆ
- แกล้งดัดน้องดวย “สิ่งควาย”
- ศาสนาก็เลื่อมใส
แต่ใจ...
- “เสน่ห์” เกิดจากความดี
- ทอดสมอบความรัก

๒. เหตุแห่งการบวช

หน้า ๒๗

- ลูกที่ไว้ใจ วางใจได้
- สะเทือนใจน้ำตาพ่อแม่
- พิจารณาหาเหตุผล ก่อนตัดสินใจ
- ฝืนใจเพียงใด...อดทนได้ เพื่อพ่อแม่
- น้ำใจ...กินไม่หมด
- คำสอนของมารดา

ลูกกตัญญู

หลวงตา ถือกำเนิดในครอบครัวชาวนาแห่งสกุล “โลหิตดี” ณ ตำบลบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๕๖ โดยบิดา “นายทองดี” และมารดา “นางแพง” ได้ให้มงคลนามว่า “บัว”

ท่านเป็นบุตรคนที่ ๒ ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด ๑๖ คน ในจำนวนพี่น้องของท่านมีท่านผู้เดียวที่ดำรงอยู่ในสมณเพศ และอุปถัมภ์โดยศาสตราจารย์ ดร.อึ้งดงาม ทรงไวซึ่งคุณธรรมอันประเสริฐ เป็นที่เคารพสักการบูชาของชาวพุทธเราอย่างกว้างขวางทั้งในและนอกประเทศ

ถิ่นฐานบ้านเดิม

ต้นตระกูลเดิมของท่านอยู่ที่จังหวัดมหาสารคาม ต่อมาพากันอพยพไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ในครั้งนั้นได้ตามกันมาหลายบ้านหลายครอบครัวด้วยกัน กระทั่งมาพบสถานที่อันเหมาะสม จึงตั้งบ้านเรือนขึ้นและเจริญสืบมา ท่านเล่าสาเหตุที่โยกย้ายจนมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนที่หมู่บ้านตาด ดังนี้

“...พวกที่มาจากมหาสารคามนั้น เดิมเป็นคนละหมู่บ้านๆ ตกลงกันเรียบร้อยแล้วก็ยกพวกมา มาตั้งรวมอยู่ด้วยกัน จนกลายเป็นอันเดียวกันหมด เลยเหมือน

กับว่าญาติกัน มีเหตุมาจากแม่น้ำชีท่วม
ถ้าเวลาท่วมก็ท่วมซะจนไม่มีอะไรจะกิน
มันจะตาย หน้ไม่ไหวก็เลยมาหาทำเลดูที่
ตรงไหน เลยมาได้ตรงนี้เลยเอาตรงนี้...

ถ้าว่าแล้งก็แล้งไปเสีย ถ้าว่าท่วมก็
ท่วมไปเสีย มีแต่ทำเสียทำเดี๋ยวมหลายปี
มันเลยจะตาย คนไม่มีข้าวกินแล้ว ก็เลือก
กระเสือกกระสนกัน จึงได้มาตั้งอยู่ที่นี่ที่แรก
มาตั้งที่บ้านคำกั้ง^๑ ก่อน ยกมากันมากอยู่
นะ ไม่ใช่คนหนึ่งคนเดียวครอบครัวเดียว
นะ...

มันมาหลายบ้านรวมกัน มาตั้งเป็น
บ้านคำกั้ง จากนั้นก็แยกออกมาเป็นบ้าน
ตาด^๒ บ้านโนนทัน... พอสงครามโลกครั้งที่
๒ พวกทหารญี่ปุ่นพากันยกมาตั้งฐานทัพ
ขึ้น เลยยกบ้านโนนทันนี้ออก มาตั้งเป็นบ้าน
หนองใหญ่^๓ บ้านหนองตุม^๓ ทุกวันนี้..."

สภาพความเป็นอยู่สมัยนั้น

สมัยก่อน ณ บ้านตาดนี้เป็นป่าดง
ดิบ มีทั้งต้นยาง ตะเคียนทอง ประดู่ และ
ต้นไม้อื่นๆ หลากหลายพันธุ์ มากทั้ง
ปริมาณและขนาด สัตว์ป่าจึงมีชุกชุม ไม่
ว่าจะเป็นหมูป่า เสือ ช้าง กวาง เป็นต้น
ท่านเคยบรรยายสภาพความเป็นอยู่ใน

๑ บ้านคำกั้ง บ้านตาด บ้านหนองใหญ่ บ้านหนองตุม
เป็นหมู่บ้านอยู่ในละแวกเดียวกันระยะ ๑๐ กิโลเมตร

๒ บ้านหนองสำโรงอยู่ห่างจากบ้านตาดประมาณ ๒๐
กิโลเมตรไปทางทิศเหนือ

๓ บ้านจันอยู่ห่างจากบ้านตาดประมาณ ๑๐ กิโลเมตร
ไปทางทิศเหนือ

สมัยนั้นว่า

"...โอ้ย...เป็นดงใหญ่ที่สุดเลยนะ
ตั้งแต่กรมทหาร(ค่ายประจักษ์ศิลปาคม)
มาเลยละ ตั้งแต่เราเป็นเด็กก็เห็นกรม
ทหารนี่เป็นดงทั้งนั้นนะ เขามาตั้งใหม่
นะ เหนียว หลวงตาเกิดแล้วเขาถึงมาตั้งใหม่ แต่
ก่อนกรมทหารอยู่ทางบ้านหนองสำโรง^๒
เขาเพิ่งย้ายมาที่หลัง แต่ก่อนเป็นดงทั้ง
หมด...มีแต่ดงข้าง ดงเสือ เต็มหมด..."

แม่หลวงตามาบวชแล้วบ้านจัน^๓
ก็ยังเป็นดงอยู่นะ มาใหม่ บ้านคำกั้งอยู่
กลางดงเลย ข้างลงกินน้ำตอนกลางคืน
เต็มไปหมด เพราะฉะนั้นการทำมาหากิน
จึงสะดวก... หารอบบ้านเขาก็พอแล้ว
สมัยนั้นการซื้อขายมันก็ไม่มี

ตอนหลวงตาเป็นเด็ก เราจำได้
ใครได้หมูได้กวางมาตัวหนึ่งเขาก็กินกันทั้ง
หมู่บ้าน แจกกันทั้งบ้านเลยนะ ไม่มีการซื้อ
การขาย ส่งบ้านนั้นบ้านนี้...เขาหากินกัน
ตามท้องไร่ท้องนา พวกอีเห็น กระจอน
กระแต มันเต็มแถวนี้หมด พวกปูปลาอะไร
ไม่อดไม่อยาก

ตั้งแต่เรายังไม่บวชเนี่ย เสือโคร่งนี้
แอบเข้าไปกัดวัว โอ้ย ข้างต้นเสาเรือนเลย
นะ ติดกับบ้านเลยนะ เพราะดงติดกับ
บ้าน สัตว์เลี้ยงตามบ้านเขาก็ไม่ได้ผูกไว้
ดังนั้นเสือมันพอกินได้มันก็กินทันที เพราะ
มันกินได้ง่ายกว่าสัตว์ป่า สัตว์ตามบ้านมัน
ไม่ค่อยระวังตัว

ข้างมันก็เข้าไปกินในสวนเขา สวน
ก็ติดกับบ้านนั้นนะ มันกินพวกกล้วยพวก

อะไรตอนกลางคืนดังไปๆ เบ๊ๆ เขาก็ไม่
ว่าอะไรนะ...เคยมาก ขนาดนั้นนะ ทางล่อ
ทางเกวียนอะไรก็ไม่ค่อยได้ใช้ เพราะไม่
ค่อยได้ไปมาหาสู่กัน ทำนาก็ทำพอกินเท่า
นั้น เพราะว่าไม่ได้ซื้อได้ขาย พอเสร็จ
สรรพการทำมาแล้ว เขาก็สนุกสนานกัน
เพราะไม่ได้ทำงานอะไร

การซื้อการขายการรับจ้างอะไรไม่
มี แต่ก่อนไม่มี แล้วใครจะมีเงิน ครั้วเรือน
หนึ่งมี ๙ บาท ๑๐ บาท ถือว่าเป็นธรรมดา
แล้วนะ ถือว่ามีฐานะพอสมควร ถ้ามีเป็น
ร้อยเป็นชั่งเขาถือว่ามีมากจริงๆ เป็นคนมั่ง
มีในบ้านนั้น...”

ครอบครัวของท่านทำนาเป็น
อาชีพหลัก และเพราะเหตุที่อยู่ท่ามกลาง
ป่าดงเช่นนี้ จึงยอมหนีไม่พ้นที่จะเจอ
เจอสัตว์เหล่านั้น ฉะนั้น ยามว่างจากนา
พอกของท่านจึงเข้าป่าล่าสัตว์อยู่เป็นประจำ
เป็นธรรมดา นายพรานยอมชำนาญในการ
แกะรอยสัตว์ พอกของท่านก็เช่นกัน นอก
จากจะชำนาญในทางแกะรอยสัตว์ ยังขึ้น
ชื่อลือชาในการแกะรอยคนด้วย นิสัยช่าง
สังเกตช่างพิจารณาจึงน่าจะถูกถ่าย
ทอดมาถึง “เด็กชายบัว”

หากสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งหลอหลอม
ให้บุคคลมีอุปนิสัยหันไปทางใดทางหนึ่ง
จริง การอยู่ท่ามกลางป่าเสื่อมดงข้างและ
สัตว์ร้ายนานาชนิดที่เป็นภัยอันตรายรอบ
ด้าน ย่อมสร้างให้คนอยู่ด้วยความไม่
ประมาท มีจิตใจเด็ดเดี่ยวหาญและ
อดทนเป็นเลิศ “เด็กชายบัว” ก็น่าจะรับผล

นี้อย่างเต็มภาคภูมิ

สกุลชาวนา...ผู้มีอันจะกิน

แม่ท่านจะถือกำเนิดเป็นลูกชาวไร
ชาวนา แต่หากพูดถึงฐานะการเงินของ
สกุลของท่านแล้ว ก็ไม่ได้ต่ำต้อยกว่าใคร
ในละแวกบ้านใกล้เรือนเคียง จัดเป็น
อันดับหนึ่งในหมู่บ้านนั้นก็ไม่น่าจะผิดไป
เพราะคุณตาของท่านประสบผลดีในการ
ค้าขายจากนิสัยที่ขยันขันแข็งและฉลาด
ท่านเคยเล่าความเป็นมาไว้บ้างดังนี้

“...พออายุเราได้ ๑๑ ปี คุณตา
ก็ตายจาก... แม่เล่าให้ฟังว่า คุณตาเป็นคน
ฉลาด...ในเรื่องความขยันก็จนกระทั่งเขา
รำลือทั้งบ้านเลยละ แล้วมาได้เมียสกุล
นี้(สกุลของยาย) คือสกุลนี้เขาก็เป็นสกุล
มั่งคั่ง ลูกสาวเขาก็สวยงาม คุณตาเลยมา
ได้กับลูกสาวคนนี้(คุณยาย) เขายอมยก
ให้เพราะเห็นว่าคุณตาเป็นคนขยัน แต่ง
งานแต่งงานกันแล้วก็มาได้ลูกสาวคน
เดียวคือโยมแม่

คุณตาเป็นคนค้าขายทำคนเดียว
แกละ ในบ้านนี้มีคนเดียว...นี้แหละพวก
หนังอีเก้งหนังอะไรต่ออะไรเอาไปขายๆ
ทำอย่างนี้อยู่ตลอดประจำมาตั้งแต่ไหน
แต่ไร เวลาคุณตาจะซื้อวัวซื้อควาย ก็ซื้อ
มาราคา ๒๐-๓๐ บาท เอามาขายตัวละ
เท่านั้นเท่านั้น ได้กำไร ๒-๓ บาทก็เอา...
แต่ก่อนวัวควายราคา ๓๐ บาทนี่ถือว่า
แพงมากนะ ส่วนมากจะ ๑๕-๑๖ ไปถึง ๒๐

บาท ที่เรียกว่าควายตัวนี้สวยงามมาก
คุณตาที่ซื้อมาขาย...

พอขายได้แล้วก็ไม่ได้ซื้ออะไร... ได้
มาเท่าไรไม่รู้หากขายอยู่อย่างนั้นตลอด...
มีแต่เก็บกับเก็บ... เงินแต่ก่อนเป็นเงินเหรียญ
เหรียญบาท มันจึงมีมากขึ้น ใสเป็นถุงยาวๆ
๘๐ บาทเป็นมัดหนึ่ง เขาเรียก ๑ ชั่ง... แม่เล่า
ให้ฟังว่า คนแต่ก่อนถือเงินเป็นสำคัญมาก
ประหยัดมาก ไม่ใช่เป็นนักจ่ายนะ ไม่ได้
สุรุ่ยสุร่ายอย่างทุกวันนี้...

แม่นี้เป็นนักประหยัด ยกให้เลย
คุณตามอบเงินให้แม่หมด เพราะมีลูกสาว
คนเดียว ส่วนคุณยายตายตั้งแต่แม่ยังเป็น
เด็กอยู่...

นี่ละ มรดกจึงมาตกทางนี้มาก แม่
จึงได้มีฐานะมาตั้งแต่โน้น ...แต่ไม่ให้ใคร
ทราบงายๆ นะ...ทางนี้ไม่มีที่จะพูดอะไรๆ
คนโบราณเป็นอย่างนั้น มีแต่เก็บแต่หาอยู่
อย่างนั้น พูดออกมาเขาจะหาว่าโอ้อวดเสีย
โบราณเราถืออย่างนั้น ถือแบบปกเอาไว้
ปิดเอาไว้

แม่เอาเงินมาเทใส่ขันใหญ่ๆ ให้
เห็น จึงได้ทราบชัดเจนว่า ฐานะของเราไม่
ใช่เล่นเหมือนกันนะ เป็นขันลงหิน เงินนี้
เต็มเลย ๒ ขัน ๓ ขัน เอามาสร้งน้ำ

เสร็จแล้วก็เอาใส่ถุง ถุงละชั่ง เป็น
ถุงผานะ... เราจึงรู้ว่าพ่อแม่มีเงินมาก เรียก
ว่าฐานะเป็นที่ ๑ ของหมู่บ้านนี้เลย คุณตา
เป็นผู้มอบมรดกให้ ถึงได้มั่งมีอย่างนั้น
ถ้าธรรมดาแล้ว โอย ไม่มีละ..."

ส่อแววแต่ทารกว่าเป็นคนจริง

ในขณะที่แม่ตั้งครรภ์ท่านอยู่นั้น
ได้ปรากฏขึ้นในครอบครัวและวงศาคณา
ญาติว่า

"...ธรรมดาทารกในครรภ์ เมื่อเติบโต
ใหญ่ขึ้นมาต้องตื่นบ้างไม่มากก็น้อยพอให้
แม่รู้สึก แต่กับลูกคนนี้แปลกกว่าคนอื่น
ตรงที่นอนนิ่งเงียบเหมือนไม่มีลมหายใจ
จนบ่อยครั้งทำให้แม่คิดตกอกตกใจว่า

'ไม่ใช่ตายไปแล้วหรือ? ทำไมจึง
เงียบผิดปกตินัก'

ครั้งเวลาจะตื่นก็ตื่นผิดปกติทุกๆ
ไป คือตื่นเสียจนแม่เจ็บในท้อง แต่พอเลิก
ตื่นแล้วก็กลับเงียบผิดปกติอีกเหมือนกับว่า

'คงจะตายไปแล้วละมัง?'

ครั้งพอถึงระยะเจ็บท้องจะคลอด
ก็เจ็บท้องอยู่ถึง ๓ วันก็ไม่เห็นว่าจะคลอด
แต่อย่างใด ตอนเจ็บท้องอยู่นั้นก็ชนิดจะ
เอาให้ลมให้ตายเลย เสร็จแล้วก็หายเจ็บ
ไปเลยจนกระทั่งคิดว่าไม่ใช่ตายไปอีกแล้ว
หรือ? แล้วก็ตื่นขึ้นมาอีก..."

คุณตาของท่านทายถึงอุปนิสัย
ของทารกในครรภ์ว่า

"...ถ้าหากว่าเป็นผู้ชายแล้วละก็
ชอบไปทางไหนเรียกว่าขาดเลยทีเดียว
เป็นคนจิตใจหนักแน่น ลงได้ทำอะไรแล้ว
ต้องจริงทุกอย่าง ไม่มีเหลาะๆ แหละๆ..."

หลานรักของตา

เมื่อทารกคลอดออกมาปรากฏว่ามีสายรกพาดเฉวียงบ่าออกมาด้วย คุณตาเห็นดังนั้นจึงทำนายเป็น ๓ อย่างว่า

๑. สายบาตร

ถ้าเป็นนักปราชญ์ก็จะเหยียบแผ่นดินสะเพื่อน

๒. สายกำยำ^๑

ถ้าเป็นนายพราน ก็จะมีความชำนาญานาญลือลั่นป่า

๓. สายโซ่

ถ้าเป็นโจร ก็เป็นประเภทคุกตะรางแตก

ตอนออกจากท้องแม่ ทารกไม่ได้ส่งเสียงร้องเลย แม่ปลดสายรกออกแล้ว กระนั้นเด็กก็ยังคงนอนเฉยอยู่ จึงเอาน้ำมาเทใส่ก้น เด็กถึงจะร้องขึ้นว่า “แ้ว” เพียงคำเดียวเท่านั้น แต่แล้วก็กลับนิ่งเฉยอีก

ในตอนนั้นคุณตายังได้ทักว่า

“เออ ก็ร้องเป็นเหมือนกันนี่ ดูอ้วนท้วนสมบูรณ์ดีนะ”

คุณตารักหลานคนนี้มาก จะเป็นผู้ดูแลด้วยตนเองทีเดียว คอยจุดไฟส่องดูหลานทั้งคืน ไม่อยากให้ลูกสาวต้องมาเป็นกังวล เพราะทั้งห่วงหลานก็ห่วง ห่วงลูกสาวคนเดียวก็ห่วง ไม่อยากให้ต้องลำบากคอยลูกขึ้นดู คุณตาเลยคอยดูอยู่ทั้งคืน ดูแล้วดูเลาคอยส่องอยู่อย่างนั้น

๑ ปกตินายพราน เวลาไปยังเนื้อ จะสะพายถุงกำยำเพื่อเอาไว้ใส่ดินปืน

บ่อยครั้ง พอมาดูอีกทีหนึ่ง ปรากฏว่าไฟจากไฟเตโชตกละลุทะกราลูกกลมใหม่ผ่าออกมาเลย

“กลัว” เหมือนไม่มีวัน “กลัว”

เมื่อหลานเติบโตขึ้น คุณตาก็จะมีอุบายสอนหลานอยู่เนืองๆ มีอยู่ครั้งหนึ่ง เมื่อเห็นหลานน้อยกินมะยมหรือกระท้อนเข้าไปแล้วกลืนเม็ดเข้าไปด้วย คุณตากลัวว่าเม็ดอาจจะติดคอได้ เพราะหลานยังเล็กเกินไป จึงบอกหลานว่า

“...ระวัง! กลืนลงไปทั้งเม็ด เดียวมันจะไปเกิดเป็นต้นอยู่ในท้อง ใบบอกจะงอกออกทางจมูกทางปาก รากจะงอกออกทางก้น ระวังให้ดี! เดียวจะตายได้นะ”

หลานได้ยินเช่นนั้นเกิดความกลัวจนถึงกับร้องไห้เสียใหญ่โต จากนั้นมาไม่กล้ากลืนเม็ดมะยมนั้นอีกเลยจวบจนโตขึ้นจึงได้รู้เรื่อง

อีกครั้งหนึ่ง ในตอนที่ท่านยังเด็กๆ อยู่ นั่น จัดว่าเป็นคนขี้กลัวมากคนหนึ่ง คงจะเป็นเพราะผู้เฒ่าผู้แก่เคยพูดถึงเรื่องผีเรื่องปอบหรือเรื่องสัตว์เรื่องเสื่อให้ฟังมาก่อน เพราะแม่เวลาจะไปซั้บถ้าย ยังต้องให้ฮ่องๆ เป็นเพื่อนคอยเฝ้าอยู่ใกล้ๆ กันนั้นอยู่ตลอด

“อย่าไปไกลๆ หลาย...”

จากนั้นก็บอกให้ฮ่องคนหนึ่งอยู่หน้า อีกคนหนึ่งอยู่หลัง เมื่อได้อยู่ตรงกลางเป็นที่สบายใจแล้วจึงยอมถ้าย

สิ่งนี้ทำให้เห็นชัดว่า แต่เดิมคนเรา อาจเป็นคนซึ่กั้วมาก่อนป่านว่าจะไม่มี ความกล้าได้เลย แต่เมื่อได้รับการฝึกฝนใน ระยะเวลาต่อมาแล้ว ย่อมสามารถพลิกนิสัยได้ อย่างสิ้นเชิงกลายเป็นนักต่อสู้ที่องอาจกล้า หาญไม่หวั่นเกรงต่อสิ่งใดทั้งนั้น

ไม่กินของดิบ

ทางอีสานในตอนนั้นความรู้ทาง โภชนาการยังไม่ค่อยเจริญนัก ชาวบ้าน ส่วนใหญ่จึงชอบกินอาหารสุกๆ ดิบๆ แม้ คุณตาของท่านก็เช่นกัน ดังนั้นด้วยความ รักของคุณตาที่มีต่อหลาน เมื่อได้อะไร แปลกๆ ใหม่ๆ ก็อยากจะให้หลานได้ลอง กินดูบ้าง

แต่สำหรับเด็กชายบ้วนนั้น เป็นมา แต่เล็กแต่น้อยแล้ว คือจะไม่ยอมกิน อาหารสุกๆ ดิบๆ เลย แม่พวกลบลาอย่าง นี้ หากยังดิบอยู่ ก็จะไม่ยอมเอาเข้าปาก โดยเด็ดขาดด้วยเหตุผลว่า “มันคาว”

คราวหนึ่งคุณตาไปได้นกเขามา จึงเอามาทำลาบ ในใจคิดอยากให้หลาน ได้ลองกินดู อีกทั้งอยากทดสอบดูว่า หลานคนนี้จะไม่ยอมกินของดิบๆ จริงๆ หรือ เพราะก็เห็นเด็กคนอื่นรวมทั้งพี่ๆ น้องๆ ก็กินกันได้เป็นปกติไม่เห็นมีใครบ่น ว่าเหม็นคาวแต่อย่างใดเลย

การทดสอบหาความจริงของคุณ ตาจึงเริ่มขึ้น หลังจากทำลาบนกเขาเสร็จ แล้วจึงยกออกมาวาง และหลานก็คงจะ

มองสีสันและลักษณะดูแปลกตาไป จึงยก ขึ้นมาดมแล้วถามคุณตาอย่างไม่ค่อยวาง ใจเท่าไหร่นักว่า

“มันสุกแล้วจริงหรือ? คุณตา ไม่ได้หลอกข้อยหรือ?” (“ข้อย” หมายถึง “ผม”)

“ไม่ได้หลอกหรอก ตาไม่โกหกลูก หรอก กินเถอะลูก ตาทำให้สุกแล้ว”

ความที่หวังดี ทั้งก็อยากทดสอบดู ว่าหลานคนนี้จะไม่ยอมกินจริงๆ หรือ ทำไมมันจะแปลกกว่าพี่น้องคนอื่นๆ นักเล่า ?

หลานไม่แน่ใจจึงถามย่าเข้าไป อีกว่า

“ไม่หลอกจริงๆ หรือ?”

“ไม่ ไม่หลอกหรอก” แต่แท้ที่จริง แล้วคุณตาหลอกหลานเสียเต็มประตู

คุณตายืนยันเช่นนั้น หลานก็เลย เอาข้าวเหนียวปั้นเป็นค่าน้อยๆ แล้วจิ้ม ลาบนกใส่ปาก จากนั้นก็เคี้ยวไว้สักพัก หนึ่งแล้วก็อมไว้ ไม่ยอมกลืนแต่อย่างใด แค่มๆ ไว้เท่านั้น แล้วก็จิ้มคำที่สอง ก็ทำ ในลักษณะเดิมอีกคือพอเอาใส่ปากแล้ว เคี้ยวอยู่พักหนึ่งแต่ก็ไม่ยอมกลืน ยังคงอม ไว้เหมือนเดิม เหตุการณ์ในตอนนั้นคุณตา แอบสังเกตเห็นโดยตลอด

พอคำที่สามเท่านั้น คราวนี้หลาน อาเจียนแทบเป็นแทบตายชนิดในท้องมี อะไรเท่าไหรก็เอาออกมาหมดเกลี้ยงเลย ถึงตอนนี้คุณตาเห็นท่าไม่ดีเสียแล้วจึงรีบ เข้าไปลูบหลังพร้อมพูดปลอบขวัญหลาน

ด้วยความสงสารเป็นที่สุดว่า

“โอ ลูกเอ๋ย ตาหลอกลูกจริงๆ นะแหละ ตาขอโทษนะ ตาอยากทดสอบดูลูกว่า ลูกเป็นยังไง บางทีพอตาหลอกให้กินก่อนแล้วเดี๋ยวต่อไปลูกก็คงจะกินเป็นเหมือนคนอื่น ๆ เขา”

หลานตอบว่า “ก็ขอยบอกแล้วว่า มันคาว มันกินไม่ได้จริงๆ”

ภายหลังมา น้องๆ ของท่านได้กล่าวย้อนอดีตถึงคุณตาในตอนนั้นว่า

“...คุณตาเลยไม่เป็นอันหลับอันนอน สงสารหลาน เห็นหลานกินข้าวไม่ได้ จึงคอยเที่ยวลুকไปดูหลานอยู่ตลอด เทียวหาฝ้ายมาผูกแขนให้หลาน ทั้งปลอบขวัญ ทั้งเป่าหัวให้หลานอยู่อย่างนั้นตลอดคืนเลยก็ว่าได้ เรียกว่ามีวิชาอะไรก็จะขุดจะลากออกมาใช้ให้หมดสิ้น เพราะอยากให้หลานหายโดยเร็ว...”

ในเรื่องนี้ แม่เมื่อท่านโตขึ้นแล้วก็ตาม หากเห็นน้องๆ พวกนั้นกินของดิบ ท่านก็มักจะดูเอาบ้างเหมือนกัน เช่น คราวหนึ่งน้องกำลังกินส้มตำสมกุ่มง่ตงๆ กันอยู่ ท่านเห็นเข้าก็เลยดูเอาว่า

“เอาไปทำให้สุกเสียก่อน”

น้องตอบว่า “โอ๊ย แค่งูง่ตงมันไม่มีเลือดมียาง มันไม่คาวหรอก จะเป็นอะไรไป”

ท่านก็ยังคงยืนยันตามเดิมเหมือนเมื่อตอนยังเล็กกว่า “มันคาว”

อุบายฝึกหลานของคุณตา

เมื่อท่านเติบโตขึ้นพอป็นปายได้แล้ว คุณตาก็มีอุบายฝึกให้หลานชายทั้ง ๒ คน (คือพี่ชายและตัวท่าน) ป็นขี้ขันต้นไม้แข่งกัน หากว่าใครป็นขี้ขันไปถึงกิ่งนั้นกิ่งนี้ได้ก่อน คุณตาก็จะให้รางวัล ปราบกฏว่า ท่านเป็นผู้ชนะพี่ชายทุกครั้งไป สำหรับของรางวัลก็คือผลไม้ป่าบ้าง หรือข้าวจี๋ บ้าง คุณตาจะให้เพียงป็นเดียวเท่านั้น ไม่ได้ให้อะไรมาก

เมื่อคนน้องได้รางวัลมาแล้ว คุณตาจะคอยแอบสังเกตดูอยู่ห่างๆ ตลอดมา พบว่าน้องจะแบ่งของรางวัลนั้นให้พี่ชายทุกครั้งไป และให้มากกว่าตัวเองเสียอีก คุณตาไม่เคยเห็นน้องหวงเลย จนต้องได้มาพูดคุยกับแม่ของท่านว่า

๑ ข้าวเหนียวสุกป็นก้อนโรยด้วยเกลือเล็กน้อยแล้วเอามาปิ้งไฟให้หอมหวานมารับประทาน

“บัวนี่ มีน้ำใจมีความเมตตาแท้ๆ นะ มันรู้จักสงสาร

พี่ชายมันป็นผู้ไม่ได้ มันเลยเอาให้ พี่ชายมันกินมากกว่า แทนที่ว่ามันผู้ไปป็นได้ จะกินมากกว่าพี่ชาย มันกลับกินน้อยกว่าพี่ชาย

ดูซิมันมีน้ำใจนะไอ้นี้ มันแปลกนะ แปลกทุกอย่าง”

ทั้งๆ ที่คุณตาก็ให้ความรักแก่ หลานทุกคนพอๆ กัน แต่คงเป็นด้วยอุปนิสัยที่มีน้ำจิตน้ำใจเช่นนี้เอง ทำให้คุณตาก็มีข้อชมเชยหลานคนนี้อยู่เสมอๆ

นิสัยอีกอย่างหนึ่งของหลานคนนี้ก็ คือ ตั้งแต่เด็กแต่เล็กมาแล้ว ชอบที่จะเล่นกับสัตว์ เฉพาะอย่างยิ่งคือสุนัข ยิ่งตัวไหนอ่อนๆ ดำๆ ด้วยแล้ว ยิ่งชอบหยอกเล่นด้วย จนถึงกับมีบางครั้งที่ทำให้แม่ต้องได้ดูได้ว่าเอาบ้าง

แม่ท่านจะชอบหยอกสุนัขข่อยบ่อยๆ แต่อย่างไรก็ตาม ท่านจะไม่ยอมตีหรือแกล้งมันให้เจ็บ ตรงกันข้าม หากเห็นน้องๆ แกล้งมันคราวใด ท่านจะดุจะว่าทันที

คำสอนคุณตา

สมัยที่ท่านยังเป็นเด็กข่อย มีคนมาขอใบปลุกกับแม่ ในคราวที่เขามาขอแม่ แม่ มักจะให้ทุกอย่างไม่เคยเห็นปฏิเสธเลย แต่พอมีความจำเป็นไปขอเขาบ้าง ทุกครั้งเขาก็กลับไม่เคยให้เลย เรื่องนี้หลานๆ มัก ได้อิน

คุณตาสอนเป็นข้อเตือนใจว่า

“เขาไม่ให้ครั้งที่ ๑ ก็อย่าโกรธให้เขา บางทีของมันอาจไม่พอให้ แล้วยังคนเก่านั้นแหละ ให้ไปขอเขาอีกครั้งที่ ๒ เผื่อว่าเขาได้อะไรมา เช่น พวกของป่า ของอะไรๆ ก็ตาม ถ้าหากครั้งที่ ๒ นี้ก็ไม่ได้ ก็อย่าเพิ่งไปโกรธให้เขา บางทีเราอาจไปขอเขาทีหลังไม่ทันคนอื่น ของมันเลยไม่พอกัน

ให้ลองกับคนๆ นี้ก็เป็นครั้งที่ ๓ ถ้าไม่ได้ก็เลิกซะ แต่ว่าอย่าโกรธให้เขา นะ อย่าไปโกรธให้เขา”

“อ้อย” เป็นเหตุ

ป่าฝ้ายซึ่งเป็นญาติอยู่ใกล้ๆ กัน นั้น แกมีสวนอ้อย เมื่อป่าฝ้ายเห็นท่าน แกก็จะหักอ้อยให้ท่านกินอยู่บ่อยๆ คราวหนึ่งท่านนึกอยากกินอ้อยจึงเดินไปที่สวนนั้น แต่วันนั้นป่าฝ้ายไม่อยู่ แกไปทุ่งนา

ด้วยความที่ยังเด็กอยู่มาก อีกทั้งป่าฝ้ายก็เคยหักอ้อยให้กินเป็นประจำอยู่แล้ว คราวนี้นึกอยากขึ้นมาอีกก็เลยขอถือโอกาสหักอ้อยมากินเองเสียเลย ทั้งก็ไม่มากอะไรเพียงลำหนึ่งเท่านั้น คงจะไม่เป็นไร คิดเช่นนั้นจึงหักเอามากิน

คุณตาเห็นหลานกำลังกินอ้อยอยู่ และก็ทราบด้วยว่า วันนั้นป่าฝ้ายไม่อยู่ คิดจะสอนหลานจึงพูดขู่ให้หลานกลัวว่า

“เฮ้ ก่อนๆ เคยไปกับป่าฝ้าย แกเอาให้กินก็จริง แต่ที่นี้ป่าฝ้ายไม่อยู่ แล้วไปเอามากิน มันก็ผิดนะ พ่อแม่ก็ไม่ได้ส่งเสริม

ให้เป็นขโมยนะ”

จากนั้นคุณตาแก่งหันไปพูดกับ
แม่ของท่านว่า

“...สูเอ๊ย ตำข้าวใส่ถุงใส่ไหให้มัน
เน้อ เดี่ยวตำรวจก็จะมามัดคอมันไปใส่คุก
ใส่กรงขังหрок”

ได้ยินดังนั้น ปรากฏว่าหลานร้อง
ไห้ เสียจนจะเป็นจะตาย กลัวว่าตำรวจจะ
มาจับจริงๆ จากนั้นก็รีบวิ่งอย่างรวดเร็วไปหา
ป้าฝ่ายจนถึงที่นาของแกลยที่เดียว พอไป
ถึงก็พยายามจะบอกป้าฝ่ายว่า ได้เอาอ้อย
ไปกินลำหนึ่งแล้ว เมื่อป้าฝ่าย เข้าใจเรื่อง
ราวทั้งหมดแล้ว รู้สึกสงสารหลานเลยพูด
ปลอบว่า

“อ้อย ูกไม่หวงหрокบัว เอาได้เลย
นะ ที่หน้าที่หลังถ้ารู้ว่าอะไรที่เป็นของป้า
ฝ่าย ก็ให้เอาได้เลยนะ”

ป้าฝ่ายว่าอย่างนั้น หลานก็เลยรู้สึก
อุ่นใจ สบายใจขึ้นทันที

ปกติท่านเป็นที่รักของคนทั่วไปทั้ง

ผู้ใหญ่และเพื่อนฝูงวัยเดียวกัน เพราะนิสัย
ที่เป็นคนมีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือการงาน
ผู้อื่นอยู่เสมอ หากไปไร่ไปสวนกับใครก็
ตาม ท่านจะช่วยเหลือทุกอย่างที่จะช่วยได้
เช่น ช่วยทำการทํางาน ช่วยหาบช่วยถือสิ่ง
ของ ใครๆ ก็เลยมรักท่านทั้งนั้น ไม่มีใคร
คิดหวงข้าวหวงของอะไรกับท่าน

ตอนไม่รู้ ก็ผิดบ้าง

พอรู้แล้ว ไม่ยอมให้ผิด

ชีวิตของท่านมิได้มีสิ่งใดผิดแผก
แตกต่างจากเพื่อนฝูงวัยเดียวกัน แต่เล็ก
แต่น้อยก็ให้ความเคารพในพระศาสนา มี
ความเลื่อมใสในพระในเณรมาโดยตลอด
ในตอนเด็กก็ชอบใส่บาตรกับผู้ใหญ่ เมื่อ
เข้าเรียนหนังสือชั้นประถมศึกษาแล้ว
ท่านก็รับผิดชอบในการเล่าเรียนดี จะมีบาง
ครั้งที่ชุกชนบ้างตามประสาวัยที่กำลังรัก
สนุกเพลิดเพลิน แต่ก็ไม่ได้เป็นเรื่องร้ายแรง

อะไร ดังเช่นครั้งหนึ่งท่านยกเอาเรื่องสมัย
เด็กมาสอนนักเรียนว่า

“...นี่หลวงตาบัวเคยเป็นนักเรียนมาแล้วนี่ เป็นนักเรียนเป็นยังไงละ วันไหน
ชี้เกี้ยวเรียนหนังสือก็หาอุบายลาไปเลี้ยง
น้อง

‘วันนี้ลาเอาน้องครับ พ่อแม่หนี
หมด’ ว่ายังงั้นนะ ‘พ่อแม่บอกคุณน้องให้ด้วย’
นั่นว่าไปยังงั้นนะ ครูเขาก็ต้องอนุญาตนะ
สิ ใช่ไหมละ

พอครูอนุญาต ที่แท้ก็เฝื่อนแนบเข้า
ป่าหายจ้อยไปเลย..เคยเป็นแล้วจึงเอามา
พูด ...อย่าให้เป็นนะเด็กเหล่านี้ หลวงตา
มันเคยเป็นมาแล้ว...มันไม่ดี จึงได้เอามา
สอนลูกสอนหลาน...

วันหนึ่งๆ นี้ ขาดโรงเรียนไป ขาด
วิชาไป บางที่เขาโน้ต จดวิชาอะไรต่ออะไร
นี้ เราไม่ได้จดกับเขา แล้วถ้าเราจะไปโน้ต
หรือจดวันหลังเช่นนี้ก็เสียเวลาไปอีก
มากมาย แล้วถ้าครูสอนอะไรมันก็ได้
เรื่องได้ราว เพราะวันนั้นเป็นวันที่เราขาด
โรงเรียน นั้นแหละ

เพราะฉะนั้นพอโตขึ้นมา พอรู้
เรื่องราวแล้ว... รู้จักผลรู้จักประโยชน์ใน
การศึกษาเล่าเรียนแล้ว ที่นี้...โอ๊ย ไม่ยอม
ให้ขาดเรียนเลยนะ หมายถึงว่าตอนเล็ก
กว่านั้นมันเคยเถลไถล พอโตขึ้นมาพอรู้
ภาษาภาษาบ้าง...เป็นไม่ยอม

แม้แต่พ่อแม่ให้เวลาจำเป็นนี่ยัง
ไม่ยอมลา มันจะขาด... ถ้าไปแล้วมันต้อง
เสียวิชานี้... วันนี้ครูจะสอนอันนั้นๆ บอกไว้

“...พอโตขึ้นมา...
รู้จักผล รู้จักประโยชน์
ในการศึกษาเล่าเรียนแล้ว
ที่นี้...โอ๊ย ไม่ยอมให้
ขาดเรียนเลยนะ...”

เลย ถ้าไปแล้ว จะไม่ได้เรียนไม่ได้ฟังวิชา
นี้...”

โดยปกติท่านเป็นคนรักกฎระเบียบ
รักษาคำพูดและเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ผู้ใหญ่
ครูบาอาจารย์มาแต่เดิม จะไม่ยอมทำอะไร
ให้เป็นทีให้นักอกร้อนใจแก่ท่าน จึงไม่เคย
ถูกดุว่ากล่าวรุนแรงอะไร หากจะมีอยู่
บางก็คือ

ครั้งหนึ่ง ระวังที่ผู้ใหญ่กำลังนั่ง
พูดคุยกันอยู่นั้น ท่านก็เดินเข้าไปใน
บริเวณกองไม้ซึ่งอยู่สูงกว่าผู้ใหญ่ ทำให้ดู
เหมือนว่าท่านไม่ให้ความเคารพ ครูใหญ่
เห็นดังนั้น คิดจะสอนท่านจึงพยายาม
มองสบตา และส่งสายตาเตือนให้รู้ตัว
ท่านก็เลยรีบลงมา

เมื่อผู้ใหญ่ไปแล้ว ครูก็พูดด้วยความ
เมตตา บอกให้ทราบเหตุผลว่า
‘บัวเอ๊ย อย่าขึ้นนั่งสูงกว่าผู้ใหญ่
อย่างนั้นมันดูไม่งาม’

ในตอนนั้นท่านไม่ทันคิดว่ามันไม่
เหมาะไม่ควร ต่อเมื่อครูทำสัญญาณบอก
ดังกล่าว ท่านจึงทราบและรีบปฏิบัติตาม
ทันทีด้วยความเชื่อและเคารพในเหตุผล

แก้หน้าให้พี่ชาย

ในสมัยนั้นโรงเรียนอยู่ตรงวัด
ร้างบริเวณป่าสักทางทิศตะวันตกของหมู่บ้าน
ตาต เมื่อเข้าโรงเรียน ท่านก็ตั้งอกตั้ง
ใจเรียน มีความรับผิดชอบสูง จะเห็นได้
จากผลการเรียนที่ดีเยี่ยมของท่าน คือ

ประถม ๑ สอบได้ที่ ๒

ประถม ๒ สอบได้ที่ ๑

ประถม ๓ สอบได้ที่ ๑

การเรียนหนังสือในตอนนั้นก็ไม่ได้มีฝักกันแบ่งแยกเป็นห้องๆ ดิบตืออะไร
ทำให้มองเห็นกันและกันได้ยินเสียงครูข้างๆ
ห้องสอนหนังสือนักเรียนชัดเจน เหตุนี้เอง
ทำให้มีเรื่องน่าขบขันเรื่องหนึ่งเกิดขึ้นใน
ระหว่างเวลาที่เรียนหนังสือ

พี่ชายของท่าน(ชื่อคำไพ) ซึ่งกำลัง
เรียนหนังสืออยู่ห้องติดกัน ถูกครูถามขึ้น
ว่า

“คำไพ คำคาวคืออะไร”

ถูกถามเช่นนั้น พี่ชายของท่านเลย
เงิบไปพักใหญ่ๆ เพราะไม่รู้คำตอบ
ทางตนเองซึ่งกำลังนั่งเรียนอยู่ห้องข้างๆ
แอบได้ยินเข้าและก็ทราบคำตอบดี
อยากจะช่วยพี่ชายให้ตอบคุณครูให้ได้
พยายามเอาใจช่วยอย่างเต็มที่นี้กริ่ง
ตะโกนบอกพี่ชายอยู่แต่ในใจว่า

“ก็ อีเจียดังวิก ไง... ทำไมแค่นี้ก็
ตอบไม่ได้ๆ...” เมื่ออดรนทนไม่ไหว จึงร้อง
บอกพี่ชายว่า

“ก็ อีเจียดังวิก ไง อีเจียดังวิก”

พอพี่ชายได้ยินดังนั้นก็เลยนึกขึ้น
ได้ รีบตอบครูทันทีว่า

“อีเจียดังวิก ครับผม”

เคารพเชื้อพังครุบาอาจารย์

เมื่อจบชั้นประถม ๓ ซึ่งเป็นชั้นสูง
สุดของการศึกษาภาคบังคับในเวลานั้น
แล้ว ท่านก็ไม่ได้ศึกษาในชั้นต่อๆ ไปอีก
ทราบกันว่าช่วงที่เป็นนักเรียนอยู่นั้น ท่าน
เป็นที่รักที่วางใจของคุณครูอยู่ไม่น้อย

สังเกตได้ชัดเจนก็คือ เวลาไปไหน
มาไหน คุณครูมักพาไปด้วย คงจะเป็น
เพราะอุปนิสัยช่างสังเกต ขยันขันแข็ง ถึง
คราวจะใช้จะวานอะไร ก็คล่องแคล่วว่องไว
และเข้าใจกาลโตควรไม่ควร

สิ่งนี้ทำให้คุณครูให้ความสนิท
สนมเป็นกันเองกับท่านตลอดมา แม้ภายหลัง
ท่านจะเข้าสู่เพศบรรพชิตแล้วก็ตาม
แต่การติดต่อสัมพันธ์ก็ได้จีตจางห่าง
เห็นแต่อย่างใดเลย

คุณครูชาติ สิงหะสุริยะ เป็นครู
ใหญ่โรงเรียนประชาบาลบ้านตาตในระยะ
นั้น เป็นผู้ที่ท่านกล่าวถึงเสมอมาด้วยความ
ชื่นชมและซาบซึ้งในพระคุณไม่
เสื่อมคลายว่า

“...ท่านเป็นครูของอาตมา เป็นครู
ตั้งแต่อาตมายังเป็นนักเรียน ท่านเป็นครูที่

๑ อีเจียด หมายถึง คำคาว

ดังวิก หมายถึง จมูกวันจมุกแหง

วัดป่าแก้ว

วันที่ 12 สิงหาคม 2557

เรียน คุณสุวิมล พี่สาวคนโตของพี่ชายคนโต
ที่สวนป่าแก้ว วัดป่าแก้ว ตำบลบ้านใหม่ อ.เมือง
จ.นนทบุรี โทร. 02-561-1111 โทรสาร 02-561-1112
ขอเรียนแจ้งให้ทราบว่า พี่ชายคนโตของพี่ชายคนโต
ชื่อ คุณสุวิมล ได้เสียชีวิตลงแล้ว เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม
2557 ที่โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร

ขอเรียนแจ้งให้ทราบว่า พี่ชายคนโตของพี่ชายคนโต
ชื่อ คุณสุวิมล ได้เสียชีวิตลงแล้ว เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม
2557 ที่โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพมหานคร

เพื่อทราบว่ามีคนใดบ้างที่ทราบเรื่อง
การเสียชีวิตของพี่ชายคนโตของพี่ชายคนโต
ชื่อ คุณสุวิมล ได้โปรดแจ้งให้ทราบด้วย

ดีจริงๆ หายากมาก อาตมารักและเคารพ
ครูของอาตมาคนนี้นี้มาก ซึ่งความจริงแล้ว
อาตมามีครูที่สอนไม่รู้กี่คน ตั้งแต่ชั้นนั้นชั้น
นี้ ตั้งแต่ ก ไก่ ก กา ก็มีครูท่านนี้แหละที่
อาตมาตั้งใจมากที่สุด รักมากที่สุด เคารพ
มากด้วย ไปไหนชอบเอาไปด้วยนะ ท่าน
ชอบเอาไปด้วย

โอ...หายากนะนี่ คนไม่ลืมเนื้อลืม
ตัว คือครูคนนี้แหละ ไม่ลืมเนื้อลืมตัวเลย
เข้าออกนอกในได้หมด ไม่ถือสีถือสา
ถือยศถาบรรดาศักดิ์ ความประหยัดนี้เก่ง
มากที่สุดทีเดียว ไม่สุ่ยสุ่ย ไม่ลืมเนื้อลืมตัว
การเล่นเกะกะเกร่ไม่มีเลย ไปไหนมาไหน
เรียบๆ

ชอบทำบุญให้ท่านเป็นประจำ
นิสัย และเป็นคนกว้างขวางมาก ไม่เห็น
แก่ตัว เพื่อนฝูงรักมาก ช่วยเหลือคนไม่
กลัวหมดกลัวสิ้น แต่ตัวเองรับทานและใช้
สอยน้อย ประหยัดดีหายาก อาตมารัก
ท่านมาก

โอ...หายากมาก อาตมารักมาแต่
ไหนแต่ไร จนกระทั่งทุกวันนี้แหละ ความ
รักของอาตมา ความเห็นบุญเห็นคุณ ไม่
เคยจืดจางไปเลย ผั่งลึก อาตมาไม่ค่อย
เหมือนใครง่าย ๆ ครั้นว่าลงก็ลงจริงๆ ครั้น
ว่าไม่ลงก็ไม่ลงนะ ครั้นว่าลงก็ลงจนกระทั่ง
วันตาย ไม่มีอะไรมาแก้ให้ตกออก

นี่ก็ลงแท้ๆ ลงเชื่อว่าเป็นครูของ
อาตมา ให้กำเนิดวิชาความรู้อาตมา
โดยตลอด กิริยามารยาท การปฏิบัติตน
อย่างไร อาตมาได้ยึดเป็นคติเป็นตัวอย่าง

มาตลอด เหมาะสมกับที่เป็นครู...”

หยอกล้อประสาพี่น้อง

ย้อนมากล่าวถึงความผูกพัน
ประสาพี่น้องในครอบครัว เริ่มต้นด้วยเรื่อง
ที่น้องๆ เล่าถึงอุปนิสัยและความจริงจังของ
ท่านในวัยหนุ่มว่า

“...ท่านเป็นคนดูเพราะนิสัยเป็นคน
จริงจัง ทำให้น้องๆ เกรงกลัวอยู่ไม่น้อย
ทีเดียว บางทีถ้าหากท่านไม่อยู่หรือออกไป
นอกบ้าน จะรู้สึกโล่งอกโล่งใจ แต่ถ้ากลับ
มาเมื่อใด ต้องได้แอบบอกกันว่า

‘นั่นๆ บัวมาแล้วๆ’...”

โดยมากน้องๆ จะเกรงท่านมาก
เป็นพิเศษก็คือช่วงที่กำลังทำงาน เพราะ
ท่านจะทำจริงทำจังมาก น้องๆ จะมัวมา
หยอกมาเล่นกันไม่ได้ ท่านจะดูทันที

แม้ท่านจะจริงจังขนาดนั้น แต่
อย่างไรก็ตามจะเป็นเฉพาะเวลางานเท่า
นั้น ถ้าเป็นช่วงปกติกันเอง พี่ๆ น้องๆ ท่าน
กลับชอบหยอกล้อน้องๆ เล่น ดังเหตุการณ์
ในวันหนึ่ง

ตอนนั้นท่านมีอายุประมาณ ๑๘-
๑๙ ปี ขณะที่น้องๆ กำลังวิ่งเล่นกันอยู่นั้น
ท่านก็คิดหาอุบายหยอกน้องๆ โดยเก็บ
มะละกอมานะ ขณะเดินผ่านน้องๆ ก็พูดขึ้น
ว่า

“จะยากอะไร ตำบักหุง”

จากนั้นก็ขึ้นไปบนบ้าน แล้วก็ทำท่า
ตำส้มตำเสียดังโลกครกดัง ไปๆ อยู่นาน

หนึ่ง สักประเดี๋ยวก็เรียกน้องๆ ขึ้นไปกิน
ส้มตำ

“กูตำแล้ว จะกินก็มาเด้อ กูตำ
แล้ว รับประทาน กูตำบ้างหุ่งเสร็จแล้ว มาเอา
ลงไปกิน”

ว่าดังนี้แล้วก็ทำท่าไปยืนอยู่ใกล้ๆ
ครัวไฟ และไม่ยอมหันหน้ามาทางน้องๆ
อีกด้วย จากนั้นก็เอาใบตองมาห่อส้มตำที่
เพิ่งโขลกเสร็จแล้วก็วางไว้

น้องส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง เพิ่งเล่น
กันมาเหนื่อยๆ จึงต่างมุ่งมาที่ห่อส้มตำ
ด้วยความดีใจว่าจะได้กินกัน พอคว้าได้ก็
หัวเราะเรีงราวิ่งลงมาข้างล่างเพื่อจะได้
เปิดออกมากินพร้อมๆ กัน

พอเปิดห่อใบตองออกเท่านั้น ก็
ได้ยินเสียงแหลมๆ ร้องประสานกันขึ้น
ทันทีว่า

“ว้าย เขียดตะปาด”

น้องๆ ผงะจาก “เขียดตะปาดตา
โปนๆ” ในห่อด้วยกลัวว่ามันจะโดดออก
มาเกาะ และต่างพากันวิ่งหนีไปคนละทิศ
ละทาง วงส้มตำจึงล้มสลายไปโดยฉับพลัน
ท่ามกลางเสียงหัวเราะงอหายตามมาอีก
ยกใหญ่ๆ

ความรักของพ่อ

เวลาที่พ่อพาลูกๆ เข้าไปในป่า พ่อ
จะคอยแนะนำคอยเตือนถึงวิธีการรักษาและ
ป้องกันตัวจากภัยอันตรายรอบด้าน โดย
เฉพาะพวกสิงสาราสัตว์ประเภทต่างๆ เช่น

ควรวหนึ่งพ่อพาลูกๆ ไปเก็บลูกเหว่^๑ ที่ขึ้นอยู่
ตามป่า เพราะชายได้ราคาดี ดังนี้

“...เวลาเขาดง ระหว่างเดินไปให้
ใช้สายตาคอยสังเกตดูแถวๆ ขอนไม้ณะ
เสื่อมันมักจะหมอบอยู่ข้างๆ ขอน ถ้าเห็น
มันให้รีบวิ่งมาหาพ่อนะ

...ก่อนจะเก็บลูกเหว่ ให้สังเกตดู
สิ่งรอบข้างว่า มีงูมีสัตว์ร้ายหรือไม่ ถ้าไม่มี
ก็รีบเก็บลูกเหว่ได้

ตอนเช้าในดงในป่าลึกๆ โน่น ให้
มองดูต้นไม้ที่เด่นๆ สังเกตว่ากิ่งไม้มันยื่น
ไปทางทิศไหน ตะวันออกหรือตะวันตก ให้
สังเกตทิศของดวงอาทิตย์ด้วย ให้จำไว้
เวลากลับจะได้ไม่หลงทาง...”

พ่อก็จะพาท่านไปตีผึ้งบ่อยๆ
(โดยตอกทอยผึ้งเป็นชั้นๆ ไว้ในเนื้อไม้
จากนั้นก็ปีนขึ้นไปเอารังผึ้ง) บางครั้งก็เอา
น้องของท่านไปด้วย ในคราวที่พาลูกไป
พ่อจะบอกหนทางไปกลับให้ลูกรู้จักหมด
และจำให้ได้

เรื่องนี้น้องๆ ของท่านเคยเล่าไว้ว่า

“...พ่อพาท่านไปตีผึ้งบ่อยๆ บางที
ก็เอาน้องไปด้วย พ่อจะบอกทางหมดว่า
ทางนี้ไปนั้น ทางนั้นจะไปนั้น ส่วนลูกมัก
กลัวเสียจึงต้องได้เหลียวดูอยู่ตลอด

ถ้าไปเอาผึ้งพุ่ม(ผึ้งโพรง)... เมื่อไป
ถึงทางแยก พ่อจะบอกว่า

‘ทางเส้นนี้ไปหนองปากด้านนะ
ออกบ้านคำลิ่งนะ ไปทางนี้ไปเขาดงใหญ่’

๑ เหว่ เป็นไม้ล้มลุก มีเหง้า คล้ายต้นข่า ผลใช้ทำยา

คงหลงไปได้เตลิดเลยนะ ถ้าไปทางที่เรา
มานี้จะคืนกลับบ้านเราละ'

ท่านบอกไว้มืด พาไปไหนก็จะ
บอกไว้มืดเรื่องหนทาง... พอคงจะคิดเผื่อ
ไว้ว่า หากปืนพลาดพลัดตกต้นไม้ตาย ลูก
ก็จะไม่รู้หนทางคืนกลับบ้านได้ จึงต้อง
บอกกันไว้อีก... พอเป็นคนปืนขึ้นไปตีฝั่ง
ปืนแกง เป็นทั้งพราน เป็นทั้งหมอฝั่ง
ด้วย..."

ในสมัยก่อนยังไม่มีธนาคาร เวลา
เงินมีทอง เขามักจะเอาไปฝังดินไว้ พ่อของ
ท่านบางทีเวลาไปดงไปป่าก็จะเอาเงินไป
ด้วยทีละซัง แม่เขาป่าล่าสัตว์ก็เอาติดตัวไป
ด้วย เวลาลงอาบน้ำในหนอง ก็จะเอาเงิน
ไปซ่อนไว้ในพุ่มไม้ก่อน

การที่พ่อต้องเก็บต่องหา ต้อง
ระแวงระวังทรัพย์สินมบัติดังกล่าว ก็ด้วย
เหตุผลที่พ่อเคยบอกลูกๆ ว่า

"โอ๊ย... สาธุ พ่อทำอะไรก็หาไว้
เผื่อลูกเผื่อเต้าทั้งนั้นแหละ ตัวเองไม่รู้ว่าจะ
ได้อยู่ได้กินยังงัยก็ช่างไม่ว่า ขอแต่ให้ลูก
ได้อยู่ได้กินมีความสุขก็พอ"

แป้วใจเมื่อยิงหมิ

โดยปกติแล้วการตีฝั่งจะทำกันใน
ตอนกลางคืนเดือนมืด แต่ตอนท่านเป็น
หนุ่มเป็นคนไม่กลัวอะไรง่ายๆ จึงอยากจะ
ทดลองตีฝั่งในตอนกลางวันดูบ้าง

ครั้งนั้นผลปรากฏว่า ฝั่งจำนวน
มากเลยบินตามไล่ตอยตลอดทาง ถึงขนาด

ที่ว่าต้องได้ถอดเสื้อถอดผ้าออกหมด และ
รับกระโจนลงไปอยู่ในน้ำ แม้ขนาดนั้นฝูงฝั่ง
ก็ยังวนเวียนอยู่เหนือน้ำ แต่ที่สุดก็รอดพ้น
ไปได้ ครั้นเมื่อกลับมาถึงบ้านแล้ว มาดูตาม
เนื้อตัวปรากฏว่ามีแต่เหล็กในฝังฝังอยู่เต็ม
ไปหมด

มีอยู่คราวหนึ่ง ท่านตามผู้ใหญ่ไป
ในป่า บังเอิญเหลือบไปเห็นหมิตัวหนึ่งเข้า
ก็เป็นระยะที่ประชิดตัวมากแล้วเพราะอยู่
ใกล้มาก ครั้งนั้นท่านช่วยพ่อแบกปืนอยู่จึง
จำเป็นต้องยิงทันที ทราบว่าหมิตัวนั้นได้รับ
บาดเจ็บไม่น้อย ท่านบอกว่าวันนั้นทั้งวัน
รู้สึกไม่สบายใจเลย

เมื่อกลับถึงบ้าน จึงถามพ่อว่า

"ยิงหมินี้บาปไหม?"

คงเป็นเพราะท่านได้รับการปลูกฝัง
มาแต่เด็กว่า การฆ่าและการเบียดเบียน
สัตว์เป็นบาป หากเป็นวันพระด้วยแล้วยิ่ง
บาปมาก ทำให้ท่านแสดงความเสียใจ
ปรากฏออกมาจนพ่อสังเกตเห็นได้อย่างชัด
เจน ยิ่งลูกตั้งคำถามกับพ่อดังกล่าวด้วย
แล้ว ความที่พ่อเกรงว่าลูกจะสลดหดหูเศร้า
สร้อยเกินไป จึงได้กล่าวปลอบขวัญพ่อเป็น
กำลังใจแก่ลูกแทนการให้คำตอบที่แท้จริง

ภายหลังเมื่อบวชแล้ว ท่านยังรู้สึก
แป้วๆ ในใจอยู่ตลอดมา ดังนั้นเวลา
ภาวนาไหว้พระสวดมนต์คราวใด ท่านจะ
ต้องแผ่เมตตาอุทิศส่วนกุศลให้หมิตัวนั้น
ทุกครั้งทุกครั้งไป ท่านเคยกล่าวกับพระ
ด้วยว่า แม่จันทุกวันนี้ท่านก็ยังแผ่เมตตา
ให้มันอยู่ตลอดมิเคยขาดเลย

คำกล่าวของท่านตอนหนึ่งเล่าถึงความคิดในสมัยเด็กๆ เกี่ยวกับเรื่องความตาย จากนั้นก็กล่าวมาถึงเรื่องการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ดังนี้

“...พูดถึงเรื่องเป็นเรื่องตายนี้นักกลัวมาก ตอนเป็นเด็กเรากลัวมากพอพูดถึงเรื่องตายนี้นี้ ไม่อยากให้อะลึกขึ้นเลย มันเหียวมันห่อในใจให้อะลึกเรื่องอื่นมากลบมันเอาไว้ เราไม่ลืมนะ นี่ข้อหนึ่ง

ข้อที่สอง มีเพื่อนฝูงเขาพูด เราก็พากันไปหากินตามเรื่องตามราวนั่นละ เขามาพูดว่า

‘วันพระนี้ทำบาปเป็นบาปมากนะ วันพระนี้ไปฆ่าอะไรทำบาปอะไรเป็นบาปมากนะ’

มันก็ฝังใจ เลยฝังมาตลอด วันพระนี้ไม่กล้าฆ่าสัตว์...”

คำกล่าวข้างต้นทำให้ทราบได้ว่า คนในสมัยนั้นท่านเน้นเตือนกันเสมอในเรื่องบุญเรื่องบาป ไม่มองข้ามหรือเพิกเฉยไป จะเห็นได้ชัดเจนนอีกตัวอย่างหนึ่งเกี่ยวกับพ่อและแม่ของท่านเอง คือ ทุกครั้งที่พ่อเขาป่าเขาแดงได้เนื้อมา แม่จะต้องเอาเนื้อนั้นมาทำแห้งบ้าง ทำแหมมหรือทำส้มบ้างเพื่อไม่ให้บูดให้เสียทิ้ง จะได้เอาไปทำบุญกับพระที่วัด แม่ทำเช่นนี้เสมอมา ทุกครั้งจะต้องอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับสัตว์ที่เอาเนื้อมาทำอาหารด้วยทุกอย่างตัวไปไม่ให้ขาด ความใกล้ชิดติดพันของพ่อและแม่ต่อพระศาสนาเช่นนี้เอง มีส่วนปลูกฝังความคิดที่ถูกต้อกอบปรัดด้วยเมตตา

ธรรมแก่ท่านอยู่ไม่น้อยให้มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาปเป็นพื้นฐาน ประทับไว้ในใจจิตใจตลอดมากระทั่งก้าวสู่เพศบรรพชิต

เลือกคบเพื่อน

นิสัยที่จริงจังของท่านเป็นข้อเด่นอีกข้อหนึ่ง ไซ้แต่เพียงเรื่องการทำงานเท่านั้น แม้แต่การคบเพื่อน ท่านก็ยังชอบคนที่รักความสัตย์ความจริงไม่เหลวไหลละ ท่านกล่าวถึงเพื่อนสนิทคนหนึ่งสมัยหนุ่มว่า

“...ผู้ใหญ่เถิง” เป็นเพื่อนกัน แกขยันมากนะ เขาเรียกว่า หลานหลวงกำแหง เขาก็เรียกเราว่า หลานพ่อเต๋าแพง แพงนี่แหละชื่อแม่เรา พ่อของแม่ขยันไม่มีใครสู้ในบ้าน ถ้าหลานหลวงกำแหงกับหลานพ่อเต๋าแพงได้ทำงานแล้ว ไม่มีใครสู้แหละ เราก็สนิทกัน ไปเที่ยวบ้านคุยกัน บางทีมันก็ไปบ้านเรา เขาก็มาบ้านมัน...ผู้ใหญ่เถิงนี่

เวลาไป มีอะไรก็กินโน่นเลย เขาก็เหมือนกัน มาบ้านเขาก็กินเลย ถือเป็นอันเดียวกัน สนิทกันขนาดนั้นละ พ่อแม่ไม่เคยสนใจ ไม่เคยจะเอาให้ฟัง ใอนั้นไปกินข้าวบ้านกูๆ ฉะเหมือนไม่ได้กิน เขามากินข้าวบ้านเราก็เหมือนกัน เราไปกินข้าวบ้านเขาก็เหมือนกัน...

...เรานี้จะว่าความฉลาด แต่ก่อนก็ไม่ปรากฏนะ แต่เรื่องความสัตย์ความ

๑ ชื่อ “เถิง” ต่อมาเป็นผู้ใหญ่บ้านคำกั้ง อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี หลวงตาจึงมักเรียก “ผู้ใหญเถิง”

จริงนี่เด่น เป็นมาแต่ครั้งเป็นฆราวาสคือ
เจ้าของรูตัวเองว่ามีความสัตย์ความจริง
แต่ไม่ได้สนใจด้วย มันหากเป็นอยู่ในจิต
ถ้าใครเหลาะแหละไม่อยากจะคบ ถ้าพูดเชื้อ
ถือไม่ได้ก็ไม่คบ เวลาว่าอยู่ อยู่ เวลาว่าไป
ไป นิสัยเราว่าทำ ทำ ใ้อที่ว่าอย่างนี้แล้ว
ไปเป็นอย่างนั้น เขาไม่คบ

อันที่สองพวกฉกพวกลักขโมยนี้
ไม่คบ พวกหนุ่มด้วยกันที่ชอบฉกลักขโมย
นี้ก็หลีกเลี่ยง ไม่คบ อันนี้เป็นนิสัยอันหนึ่งไม่
ชอบคบคนเหลาะแหละ เรายังไม่ลืมนะ

พ่อของผู้ใหญ่ถึงเขาก็ขยันเก่ง...
เขามาชวนเราไปหาล่าสัตว์ในป่าหาคะกวด
หาอะไร เพราะหมาเราเป็นพรานดี มาชวน
เราไปวันพรุ่งนี้

‘โอ้ย! ยังไปไม่ได้หรอกเพราะได้รับ
คำแล้วว่า จะทำสวนตรงนั้นๆ ให้พ่อ ถ้าอัน
นี้ยังไม่เสร็จ ไปไม่ได้หรอก’

ก็เลยขอผ่าน เขาเลยไม่ไป แล้วเขา
ก็ไปถามพ่อ ถามลับๆ เราารู้ทีหลังนะว่า

‘ไหน บัว ชวนมันไปล่าตะกวด
มันบอกว่า มันทำงานให้พ่อมันอยู่ มันยัง
ไปไม่ได้ เป็นยังไง มันทำงานอะไร ทำจริง
ไหม?’

‘มันทำแล้ว ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว
โอ้ย ใ้อนี้ถ้ามันได้ลั่นคำแล้ว เป็นแน่ที่เดียว
ไม่สงสัยละ นอกจากมันเฉลยละ อย่าไปใ้อ
มัน ถ้ามันลั่นคำแล้ว ตายใจเลย ใ้อนี้’

ผู้ใหญ่ถึงคนนี้แหละ เป็นเพื่อน
ของเรา เพื่อนการเพื่อนงานเพื่อนคบ
เพราะใ้อนี้มันขยันมากนะ ทำถึงใจๆ ทุก

“...ใ้อ แม่อาแม่ป้า
มันไม่ใช่เด็กน้อยนะ
ถ้าทำอะไร ไม่เอาตามคำมัน
จะพลาดหมดเลย ต้องได้ทั้ง
มันทำอะไร
ไม่พลาดสักอย่างเลย
มันไม่ใช่เด็กน้อยนะนั่นนะ...”

อย่าง ไม่เหลาะแหละ เอาจริงเอาจังขยัน
คนเหลาะแหละนี้เราไม่เล่นนะ
มันเป็นนิสัยเอง มันเป็นอยู่ในจิตนะ เราก็
ไม่รู้ว่ามันมีกรรมนะ จนไปเรียนหนังสือถึง
รู้ คำสัตย์นี้เรามีมาแต่ดั้งเดิม มันหากเป็น
อยู่ในหัวใจเราเอง...”

ผู้ใหญ่ให้การยอมรับ

อีกเรื่องหนึ่งเป็นที่ประหลาดใจอยู่
ไม่นาน แม้กระทั่งแม่ของท่านเองก็ยั้งรู้สึก
แปลกใจว่า ทำไมผู้หลักผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน
มักชอบมาหาและมาปรึกษาหารือกับท่าน
จนครั้งหนึ่งแม่ถึงกับได้ออกปากว่า

“พ่ออาพ่อลุง (คุณอาคุณลุง)
มาหาบัวทำไม? ปะสาเด็กน้อย”

บรรดาผู้ใหญ่จึงตอบว่า

“ใ้อ แม่อาแม่ป้า มันไม่ใช่เด็กน้อย
นะ ถ้าทำอะไรไม่เอาตามคำมัน จะพลาด
หมดเลย ต้องได้ทั้ง

มันทำอะไรไม่พลาดสักอย่างเลย
มันไม่ใช่เด็กน้อยนะนั่นนะ”

ในเรื่องนี้ น้องๆ ของท่านอธิบาย
เพิ่มเติมว่า “...เพราะท่านเป็นคนความรู
ดี.. เช่นอย่างทำแบบแปลนแผนผังนี้ไม่มี
ทางผิดพลาดไม่มีทางตกทางเสียใดๆ

ชาวบ้านกะว่าจะเลื่อยไม้... คิดกัน
ว่าจะทำยั้งงั้นๆ แต่พอทำจริงๆ แล้ว มัน
กะคำนวณผิดพลาดหมด คนอื่นๆ คำนวณ
ผิดพลาด แต่ท่านไม่เคยกะผิด จึงไม่เสียไม้
ไปโดยเปล่าประโยชน์

อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องไปตีผึ้ง ไม่ใช่
เรื่องเล่นๆ เพราะเมื่อก่อนเขาเอาเป็น
อาชีพเลย ขายได้ราคาดีมาก จะมีผู้มารับ
เอากับบ้านเลยที่เดียว...”

ด้วยความสามารถเช่นนี้เองทำให้
ผู้ใหญ่หลายต่อหลายคนในหมู่บ้านให้
ความคุ้นเคยสนิทสนมกับท่าน อยากรัก
ตามสำหรับการคบค้าสมาคมกับเพื่อนวัย
เดียวกันนั้น ท่านก็ยังมีการเล่นสนุก
สนุกรอบแบบเด็กหนุ่มๆ ทั่วไป ไม่ได้มีอะไรผิด
แผกแตกต่าง ตัวอย่างหนึ่งก็คือท่านยังเคย

ได้ฝึกหัดชกมวยเล่นกันระหว่างเพื่อนๆ แต่ไม่
นานก็เลิกกันไป เพราะคำขอร้องของแม่ว่า
“ลูกเอ๊ย! อย่าไปหาชกมันเลย แม่
เป็นห่วง มันเสียตับเสียปอด”

การงานจริงจัง

อุปนิสัยของท่านอีกอันหนึ่งคือ
เวลาทำงาน จะไม่ยอมให้คนอื่น
เห็น เช่นในตอนเช้าเวลาจะตื่นควายไป
ทำนา ท่านจะเที่ยวเก็บพวกไม้ไผ่หรือไม้
กะลาที่หล่นอยู่ตามทางโยนขว้างออก
ข้างทาง

มีครั้งนั้นเวลาฝูงควายเดินผ่าน มัน
อาจเดินเตะมีเสียงดังได้ ท่านเกรงว่าชาว
บ้านจะได้ยิน จึงโยนออกข้างทางหมด วัน
ใดที่ออกไปนาท่านชอบไปตั้งแต่เช้ามีด
ส่วนแม่ก็จะทำอาหารจนเสร็จแล้วห่อไว้ทัน
เวลาที่ลูกไปพอดี

การไถนาของท่านก็เป็นอีกสิ่งหนึ่ง
ที่บ่งถึงนิสัยที่ทรหดอดทน คือท่านจะทำไป
เรื่อยๆ จนเสร็จ เช่น ควาย ๔ ตัวอย่างนี้

จะสลับให้มันทำงาน เมื่อตัวหนึ่งทำจนเหนื่อยแล้ว ก็ปลดไถออกให้มันไปอาบน้ำกินหญ้า เป็นการพัก แล้วก็เอาตัวที่ ๒ ที่ ๓ มาสลับแทนเช่นนั้น ตลอดจนเสร็จ ถ้าไม่มีดึกไม่เลิกหรือไม่ใช้เวลากินข้าวกลางวันก็ไม่ยอมเลิก

มีอยู่คราวหนึ่งพ่อแม่และน้องเขยซึ่งปกติเป็นกำลังสำคัญในการทำนา บังเอิญมาป่วยขึ้นพร้อมๆ กัน ทำให้ท่านต้องเป็นหัวหน้าพาเด็กๆ ไปแทน น้องสาวคนรองๆ ของท่านคนหนึ่งรู้ดีถึงนิสัยจริงจังโดยเฉพาะในเวลาทำงาน จึงนึกหวาดๆ ในใจว่า

“ตายๆ คราวนี้หมดทั้งวันมีแต่ทำงานก็ตายกันเท่านั้นแล้วทีนี้”

และก็เป็นความจริงอย่างที่น้องสาวคิดไว้คือท่านเองไม่พาพักพาเลิกสักทีทำงานอยู่อย่างนั้นเรื่อยไปชนิดหากไม่ค่ำไม่ยอมเลิกรา น้องสาวของท่านเล่าถึงเหตุการณ์ในตอนนั้นว่า

“...แม่ลองพยายามบอกว่า

‘อยากกินข้าวแล้ว...บัว’ ท่านก็ทำงานไปเฉย ไม่พากินข้าวไม่พาหยุดพักสักที พาชุดพาทำอยู่หมัดมือหมัดวัน...

ตอนนั้นเป็นช่วงบุกร้างถางพงทำนาใหม่... ท่านชุดเองเลย ไม่ใช่ควายคราด เพราะมันเพิ่งตัดไม่ลงใหม่ๆ รากที่อยู่ในดินยังไม่เน่า (ไถยังไม่ทันได้)...

ท่านก็ทำงานไม่สนใจน้องเลย เดี่ยวอ้อมทางนั้นแล้วอ้อมทางนี้แล้วอ้อมไปทางนั้นอยู่อย่างงั้นไม่จบไม่สิ้นสักที

จนน้องว่า

‘โอย ไม่ไหวแล้ว คิดถึงแม่’

เลยมีแต่จะร้องไห้มันแหละ... ปรากฏว่าในปีนั้นได้ข้าว ๑๗ เล่มเกี่ยวจนจัดว่าได้เยอะทีเดียว ...”

อีกตอนหนึ่งคือในระยะที่ท่านพาน้องๆ มาอนเฝ้านา น้องสาวเล่าเหตุการณ์ดังนี้

“...สมัยแต่ก่อนมีแต่เป็นดงเป็นป่า เสือข้างก็เยอะ เสียงข้างหักกิ่งไม้โป๊กๆ เป๊กๆ อยู่ในป่า บางชะนี้ก็ร้องฟังดูโหยหวนน่ากลัว เดี่ยวร้องขึ้นทางนั้นทางนี้ รู้สึกวังเวงใจทำให้คิดถึงแต่พ่อแต่แม่

นาที่เฝ้านั้นอยู่ติดกับป่ากับดงห่างจากตัวบ้านประมาณ ๔-๕ กิโลเมตร ในช่วงที่ต้นข้าวเริ่มโตขึ้น ชาวบ้านก็มานอนเฝ้านากัน ถ้าไม่เช่นนั้นแล้วข้างจะพากันมาถอนต้นข้าวกินหมด

ข้างเวลากินต้นข้าวจะต่างจากวัวควายตรงที่มันจะถอนทั้งต้นขึ้นมาแล้วเอาฟาดกับขาของมันเพื่อสลัดดินออก แล้วจึงม้วนเข้าปาก ถ้าชาวบ้านไม่มาเฝ้า มันจะถอนกินจนหมดเกลี้ยงนาเลยทีเดียว แต่วัวควายเวลากินข้าวมันจะกัดกินเฉพาะส่วนยอด ไม่ถอนหมดทั้งต้น

ฉะนั้นเวลาเฝ้านา เขาจึงต้องเอาปืนไปด้วยเพื่อใช้ยิงไล่ข้าง บางคนก็ยิงขึ้นฟ้าให้มีเสียงดัง มันตกใจก็ไป...”

พี่ๆ น้องๆ

ด้วยนิสัยจริงจังเช่นนี้ทำให้บางครั้ง บรรดาน้องๆ ที่ร่วมงานกับท่าน ถึงกับต้อง นำเรื่องนี้มาฟ้องแม่ตามภาษาท้องถิ่นสมัย นั้นว่า

“...โอ๊ย อีแม่เอ๊ย คันท้มเจ้าบ่ไปทำงานนำ บักนี้ มันเฮ็ดอีหยังบ่ฮู้จักขึ้นจักหยุด หมูชอยเลยเสียดาย...”

มันบ่ได้พาขึ้นเคาะ พาเกี่ยวข้าวกะดี พาดำนากะดี มันบ่พาขึ้น คันท้มเจ้าบ่ไปนำ มันเสีเอาให้ตายอีหลี...”

หมายถึงว่า ถ้าพ่อแม่ไม่ไปทำงานด้วยแล้ว ท่านจะทำงานไม่ยอมเล็กราสักที เหมือนว่าจะเอาไหนน้องๆ ตายไปข้างหนึ่งเลยอย่างไรวางนั้นทีเดียว

แม่แทนที่จะเห็นคล้อยไปกับน้องๆ ด้วย กลับพูดตบตบลูกทันที

“จิ้งจันหละ สูบเป็นตาชะแตก”

หมายถึง “ก็อย่างนั้นละซิ พวกเรา มันไม่เอาไหนเสียเอง” คือน้องๆ ของท่านทำงานเหน้อยแล้ว ก็อยากจะเลิก อยากจะกลับบ้าน ส่วนท่านเองก็ไม่พาลเลิกงานสักที

ท่านเคยกล่าวถึงอุปนิสัยดังกล่าว ของท่านเองไว้เช่นกัน ดังนี้

“นิสัยมันก็ไม่เคยหละแหละมา ตั้งแต่เป็นฆราวาสอยู่แล้ว หากเป็นไปตามฆราวาสนั่นแหละ ตามธรรมดาฆราวาสก็ไม่มีการขบับังคับอะไรๆ แต่นิสัยมันก็มีของมันอยู่ ว่านั่นเถอะนะ

“...โอ๊ย อีแม่เอ๊ย...

คันท้มเจ้าบ่ไปทำงานนำ
บักนี้ มันเฮ็ดอีหยังบ่ฮู้จักขึ้น
จักหยุด หมูชอยเลยเสียดาย...”

“...จิ้งจันหละ
สูบเป็นตาชะแตก...”

ถึงจะเป็นแบบฆราวาสทั่วๆ ไปก็ตาม แต่ความจริงจังของมันมี มันฝังลึกอยู่ อย่างเช่นว่าจะทำอะไรอย่างนี้ ถ้าลงว่าจะทำ ยิ่งกับพ่อกับแม่ หากได้ลั่นคำว่า จะทำให้แล้ว...ไม่เป็นอื่นแหละ... อันนี้เป็นนิสัยเรา ถ้าเราเป็นหัวหน้า เราก็เป็นอย่างนั้นนะ...

ทุกอย่างเรื่องของเราต้องให้พ่อแม่ไว้วางใจได้เลยถ้าเราทำอะไรแล้ว ถ้าเวลาไปทำงานกับพ่อกับแม่ก็เป็นอีกแบบหนึ่งนะ พาทำอะไรก็ทำ พาลุกพาขึ้นเราก็อขึ้น ธรรมดาธรรมดา ถ้าพ่อแม่ไม่ไปร่วมทำงานด้วย น้องๆ มันจะตาย...”

ท่านเคยกล่าวถึงพี่น้องในครอบครัวของท่านอยู่บ้างว่า

“...น้องๆ ก็ดีทุกคนนะเท่าที่ดู วิแววของพวกน้องๆ ที่อยู่ในครั้งโน้น...”

พี่ชายคนใหญ่...เน้นหนักไปทางการค้า จะเป็นไปทางคุณตา พี่ชายเริ่มค้ามาตั้งแต่เป็นหนุ่ม แม่เลยมอบเงินให้ไปหาซื้อวัวซื้อควาย คือนิสัยชอบทางสังเกตสัตว์ สัตว์ตัวไหนมีลักษณะอย่างไร ดูไม่ค่อยผิด

นะ พวกใครในบ้านจะซื้อวัวซื้อควายต้อง
ให้ไปช่วยหาดูให้

‘ไปช่วยดูให้หน่อย’

แกดูเฉยๆ นะ ไม่ต้องทดลองใช้งาน
ใช้การอะไรละ ถ้าแก้วว่า ‘ควายตัวนี้ชนคน
นะ’ ก็ถูก...จับได้ตรงไหนก็ไม่รู้นะ ‘ควายตัว
นี้คือใช้ไม่ได้นะ’ มันก็เป็นจริงๆ ถ้าว่า ‘ดี’
ยังงี้ก็ถูกอย่างนั้นนะ มันแปลกอยู่นะ ดุยังงี้
ไม่ทราบ เป็นแบบคายอันหนึ่ง

พวกคนหนุ่มด้วยกันในหมู่บ้านก็
ไม่มีใครดูเป็น มีแต่ให้พี่คนนี้ไปหาซื้อ
พ่อแม่ให้เงินไปซื้อ จากนั้นมาก็ติดต่อมา
เรื่อย เป็นนักซื้อนักขายทางวัวทางควาย

เวลามีครอบครัวเหยาเรือนอยู่
โน้นแล้ว แม่ยังใช้ให้ไปซื้อควายให้มาเป็น
หลักแหล่งของคอกเป็นหัวหน้าฝูง ก็เป็น
จริงๆ นิสัยชอบเหมือนตา ตาก็ไปหาซื้อวัว
ซื้อควายมาขายไม่ได้ขาด แม่เลยปล่อยให้
ซื้อขามาเรื่อยจนกระทั่งตาย กับน้องๆ
นี้รักมาก เพราะเขาใจดีกับน้อง แต่เราไม่
ค่อยมีใครมาใกล้ นอกจากไม่ติดแล้วยัง
กลัวด้วย...

...พวกน้องๆ ไม่ค่อยชอบหลง
เพราะเราเป็นคนดู แต่ดูเพราะความจริง
จัง นิสัยนี้มันมีนะ ไม่เหมือนพี่ชาย เป็นอีก
แบบหนึ่ง อยากรทำก็ทำ อยากรไปเมื่อไหร่ก็
ไป เฉย... ไม่ได้สนใจกับใคร

โอ้เรานี่ โห... ไม่เสร์จเป็นไม่ยอม
พี่ชายก็เป็นแบบหนึ่ง ที่นี้น้องก็รักละสิ
เพราะไม่ดู เวลาไปไหนนี้ พวกน้องๆ นี้รู้ม
เลยทั้งหญิงทั้งชาย

กับเรานี่ โอ้โห...คนเดียวไม่มีไป
เกี่ยว เขาเบือจะตาย เขาซังเราจะตาย
แต่ก็ไม่กล้าพูด...เฉย เราก็ไม่ชอบด้วย
เวลาใครไปยุ่งด้วยเวลาไปไหน...”

แกลังัดน้องด้วย “สิงควาย”

ครั้งหนึ่งไปเลี้ยงควายกันตาม
ประสาพี่ๆ น้องๆ ท่านเป็นหัวหน้าพาไป
เมื่อถึงเวลาเที่ยงจึงเอาอกแซงแซวมาบั้ง
ระหว่งนั้นท่านก็นึกครึ้มอกครึ้มใจจึง
สิงควายขึ้นว่า

“...อืดูเขาเลนนะ ตักเขาเลงก็ตักเค้า
เบ็งเสงตัก เขาแดงก็ตักเค้าล้าแดงตัก เขา
เลงกะตักเขาดำตัก...”

น้องๆ ได้ยินดังนั้นต่างพากัน
หัวเราะชอบใจจนจะล้มจะตายกันเลยทีเดียว
เมื่อบั้งจนสนุกได้ที่แล้ว จึงเอากะติบ
ข้าวเหนียวและกับข้าวอื่นๆ มาวางเตรียม
พร้อมจะกินกันอยู่แล้ว น้องๆ ก็ขอร้อง
ท่านขึ้นว่า

“สิงควายตัวนั้นให้ฟังอีกหน่อยสิ
ฟังแล้วมันม่วนดีหลาย(สนุกดี)”

“อะไรกัน? จะกินข้าวอยู่แล้ว ยังจะ
ให้สิ่งอีกหรือ?”

“เอ้อ สิงเลย มันอยากฟังหลาย”
ท่านเลยทั้งสิ่งไปกินไป กินไปสิ่งไป

๑ คนเฒ่าคนแก่ทางอีสานอธิบายคำว่า “สิงควาย”
หมายถึง การขบร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานหยอกล้อ
กันในระหว่งเด็กเลี้ยงควายมากกว่าจะเป็นเรื่อง
จริงจัง และอีกความหมายหนึ่ง หมายถึง การร้อง
เพลงกล่อมควาย

อยู่อย่างนั้น น่องๆ ก็มัวแต่ฟังเสียงจนเพลิน พากันหัวเราะพอกพอกพอใจจนน้ำหูน้ำตาไหล และเมื่อหันมาดูนกบั้งอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าหมดเกลี้ยงแล้ว ท่านเลยพูดขึ้นว่า

“ถ้าไม่อยากฟังกันหลาย ก็ไม่กินหมดหรอก เห็นอยากฟังกันเหลือเกิน ก็เลยแกล้งดัดเส้นเอาชะเต็มที่เลย นกบั้งก็เลยหมดเลย”

การสังควายเป็นที่พอใจของน่องๆ เป็นอย่างมาก แทนที่น่องจะต่อว่าต่อขานอะไรที่บ้าง กลับพูดว่า

“ก็ไม่เคียดหรอก ถึงจะกินหมดก็ช่าง พวกเราก็หาเรื่องเองแหละ เทียวอยากจะมาฟังเอาตอนคนกำลังจะกินอยู่แล้ว แม่จะกินหมด ก็ว่าพอดีอยู่หรอก พอดีกันกับที่ขอใหรวงอยู่หรือ?”

แต่นั้นมา ท่านก็แกล้งพูดหยอกน่องว่า “อยากฟังอีกไหมละ สังควายนั่นนะ”

ศาสนาก็เลื่อมใส แต่ใจ...

ในขณะนี้ แม้ความเคารพเลื่อมใสในพระศาสนาของท่านจะยังมีอยู่มากก็ตาม แต่ด้วยวัยที่โตเป็นหนุ่มเต็มที่แล้ว ทำให้เริ่มคิดคำนึงถึงเรื่องหญิงสาวที่จะมาเป็นคู่ครอง จิตใจในตอนนั้นท่านกล่าวว่า

“เกิลสมันก็มีมากอยู่เหมือนกัน เห็นเขามีลูกมีเมียก็คิดอยากมีลูกมีเมียมีครอบครัวกับเขา”

มีอยู่วันหนึ่ง ขณะที่ท่านกำลังสนทนา

กันกับหนุ่มเถิงเพื่อนสนิทของท่านอยู่นั้น ผู้เฒ่าคนหนึ่งอายุราว ๕๐ ปี มาจากอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ลักษณะของผู้เฒ่าเป็นคนสุขุมไม่ค่อยพูด แก้มืออยู่ในบริเวณนั้น จึงได้ยินสองหนุ่มพูดคุยกันมาตลอด หนุ่มเถิงพูดแต่ว่าจะบวชๆ คงจะพูดเรื่องบวชอยู่จนจนผู้เฒ่าชักจะรำคาญละมั้ง จึงว่า

“ไหนพ่อขอดูลายมือหน่อยหนะ มานั่งฟังอยู่นี้มีแต่จะบวชๆ มันจะได้บวชจริงๆ หรือ ไหนให้พ่อดูลายมือหน่อยนะ”

ผู้เฒ่าดูลายมืออยู่เงียบๆ สักพักหนึ่งแกก็พูดขึ้นว่า

“...จังกี้ไม่ได้บวช นี่ไม่กี่วันมันจะมีเมีย มันติดกันอยู่แล้ว นี่คู่ของมันติดอยู่ นี่มันแยกไม่ออก มันจะแยกออกได้อย่างไร...”

ผู้เฒ่าไม่ใช่พูดแบบธรรมดาๆ แต่พูดแบบยืนยันเลย แกเป็นคนนิสัยไม่ค่อยพูด เป็นคนเคร่งขรึม พอเห็นผู้เฒ่าทำนายเพื่อนแบบนี้ เลยทำให้หนุ่มบ่าวรู้สึกยิ่งคึกคักมันใจไปด้วย เพราะไม่ต้องการจะบวช แต่ต้องการจะเอาเมีย เมื่อเพื่อนดูเสร็จเรียบร้อย หนุ่มบ่าวจึงขอให้ดูบ้าง

“...ดูให้ผมหน่อย...”

หนุ่มบ่าวพูดด้วยความกระหึ่มใจว่าอย่างไรต่อได้เมียแน่คราวนี้แต่การณ์กลับตรงข้าม ผู้เฒ่าดูอยู่ครู่หนึ่ง แกพูดขึ้นว่า

“เออ! ผู้นี้ใช่ละนี้ ผู้นี้ถึงถูก ได้บวชแน่ๆ จะได้บวช นี่สายบวชเต็มแนวแล้วเวลานี้ จะบวชเร็วๆ นี้...”

ผู้เฒ่ากล่าวด้วยความมั่นใจเช่นนี้ ถึงกับทำให้หนุ่มบ่าวหน้าซีดเผือดลงทันที

ดังนั้นเพื่อความแน่ใจว่าผู้เฒ่าอาจจะดูผิด
ไปหรือไม่อย่างไรกัน จึงรีบบอกไปว่า

“เอะ! ว่าจะเอาเมียอยู่นะ ผม
อยากจะได้เมียอยู่นะ”

แทนที่ผู้เฒ่าจะลึงเลใจ กลับยิ่งพูด
อย่างยืนยันเลยว่า

“...จังกี้ไม่ได้แต่ง...!!”

และในที่สุดท่านก็ไม่มีครอบครัว
เหย้าเรือนตามที่เคยตั้งใจไว้เดิม แม้จะมี
หญิงสาวที่หมายมั่นตกลงปลงใจจะหว่าน
กันแล้วก็ตามที แต่ครั้นพอจะให้เป็นจริง
เป็นจิ้งจอกครั้งใด กลับหาจุดที่เหมาะสม
ลงตัวลงใจกันมิได้สักที

อีกทั้งด้วยนิสัยที่เป็นคนเคารพใน
เหตุผลเหนือสิ่งอื่นใด ดังนั้นเมื่อเหตุผลยัง
เป็นที่ลงกันไม่ได้ แม้ความรักจะมากเพียง
ใด ท่านก็ยอมอดยอมทนได้ และด้วยเหตุ
นี้เองความคิดของท่านที่จะมีครอบครัว
จึงเหมือนมีสิ่งมาขัดขวางให้คลาด
แคล้วจนได้ทุกทีไป ชะรอยจะเป็นเพราะ
บุพเพ ๑ กตปุญญตา อำนาจบุญกรรม
ที่ท่านเคยสร้างสมอบรมมาแต่ดั้งเดิมให้ผล
มากกว่าจะเป็นเรื่องการทำนายทายทัก
จากหมอดู บุญนี้จึงให้ผลอุดหนุนผลักดัน
ชีวิตของท่านให้ไปในทางอันประเสริฐ

ทอดสมอความรัก

ท่านกล่าวย้อนอดีตถึงสมัย
หนุ่มซึ่งเป็นเหตุการณ์ในช่วงที่กำลังคิด
จะมีครอบครัวว่า

“...ถ้าจะเอาเมียที่ไรก็ผิดก็พลาด
ไปทุกที ทั้งๆ ที่พ่อผู้หญิงชอบหมดทั้งนั้น
แหละ พอเราขึ้นไปบ้านไหน แต่ก่อนเขามี
ทำงานปั่นฝ้ายปั่นไหมกันทางภาคอีสาน
ทุกวันนี้ก็มี เขาไปเที่ยวกันแต่เขาว่าไปเล่น
สาว ภาษาทางนี้

ถ้าเราไปขึ้นบ้านไหน โอ๊ย เสียงลั่น
ไปแหละ คือพ่อแม่ทางผู้สาวนะชอบมาก
แต่ลูกสาวไม่เห็นชอบอะไร คือเขาอยากได้
เรา เขาเห็นเราขยันก็รักกันอยู่แล้ว...”

ท่านเคยเล่าให้ลูกหลานฟังเกี่ยว
กับเรื่องความรักว่า

“หลวงตาบ๊ว ก็เคยรักสาวเหมือน
กัน เคยพูดมาแล้ว หลวงตาบ๊วเป็นบ้า โถ
เราก็เห็นโทษของมันเหมือนกัน นี่นา หลัง
มานี้จึงเห็นโทษ เวลานั้นมันไม่เห็นเลย
นอนไม่หลับก็ยังไม่เห็น มันคิดเห็นหน้าแต่
ผู้สาวคนเดียว

โห... ไม่มีอะไรในโลกธาตุ ไม่มีใคร
มีคุณค่ายิ่งกว่าสาวคนเดียวนี้ละ มันนั่งอยู่
ในหัวใจตลอดเวลา ทำหน้าที่การงานใด
มันก็เป็นพุทโธอยู่ในใจนี้ละ สาวคนนั้น
นั่น มันเป็นพุทโธแทน มันอย่างนี้ละ หือ
ทำงานทำการใดมีแต่อื่นนี่ละ อยู่ในนี้ละ
โอ้โห มันเป็น ก็บอกว่าเป็นซี...

โห... ออกจะแตกนะ รักผู้หญิงนี่ไม่
ใช่เล่นๆ เราเคยรักมาแล้วนี่ โถ ถึงขนาดนี้
ถึงขนาดจะกินข้าวไม่ลงนอนไม่หลับ...
อยู่ที่ไหน หากทำอะไรก็ตาม งานการอะไร
ก็ตาม ทำไปป็นไป เดินก็เดินไป แต่พุทโธ

๑ ภาษาอีสาน หมายถึง คีบคลาน

หญิงสาวนั้น มันไม่ได้พรากจากใจหนา มัน
ติดอยู่นั่นตลอด ถึงว่ามันฝังลึก

ทุกข์มากที่สุดนะ โห พิลึก... ความ
หนักหน่วงถ่วงจิตใจ ความทุกข์ความลำ
บาก ทรมานที่สุดในเวลานั้น ที่นี้ความรัก
มันก็ตั้งไป ตั้งไป มันไม่ให้เห็นโทษ ทุกข์
ขนาดไหน มันก็ไม่เห็นนะ...”

แม้ว่าท่านจะไม่ได้คาดคิดเรื่อง
บวชมาก่อน แต่อย่างไรก็ตามสำหรับเรื่อง
ความรักของท่านที่มีต่อหญิงสาวนั้น ถึงจะ
มีมากจนถึงกับทำให้ทุกข์ร้อนภายในใจ
เพียงใด ท่านก็จะไม่ยอมทำสิ่งผิดพลาด
เสียหายใดๆ โดยเด็ดขาด อันอาจจะก่อให้เกิด
เกิดความกระทบกระเทือนถึงจิตใจของ
พ่อแม่ และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ ดังนั้นถึง
แม้สมัยเมื่อครั้งยังเป็นฆราวาสอยู่ ท่านก็
จะพยายามใช้หลักต่อไปนี้ตลอดมา

“...เอ้า! มึงจะรักไปไหนรักไป มึง
ไม่ได้เกิดกับอืหญิงคนนี่ละนะ ถึงขนาดนี้
ละนะ มึงทำไม่มึงรัก ลืมพ่อแม่ได้ บังคับ
มัน เอ้า เคยเป็นนี้ เอาความจริงมาพูด...
ก็เรื่องของเราเป็นมาแล้วนี่ แต่ที่นี้เวลามัน
จะแยกของมันได้ ก็เพราะศีลธรรมนะนี่
สำคัญอันนี้ละ ธรรมแยกออกได้ขาดสะบั้น
ไปเลยเสีย...ให้ถอยไม่ถอย จะแก้

แม่รักจนน้ำตาไหล รักเต็มหัวใจ
เจ้าของ ใครๆ ก็ไม่รู้ จนเจ้าของจะเป็นบ้า
ไม่ใช่รักธรรมดา... ไม่ลืมนะจนบัดนี้เพราะ
รักครั้งแรกด้วย เอ้าจริงๆ ... รักครั้งแรกถอน
ไม่ขึ้นง่าย ๆ

“...เมื่อเห็นว่ารักนี้
จะทำลายเจ้าของแล้ว
ก็ทอดสมอลงก็เลย
ให้เรือมันไปไม่ได้
ให้มันหมุนอยู่นี่...
ไม่ให้มันไป...”

อะไรๆ แต่คืออย่างหนึ่ง มันมีหลัก
หัวใจมีหลักของมัน เป็นฆราวาสก็มีอยู่
ความสัตย์ความจริง ความเด็ดมันเด็ดอยู่
ตลอด เมื่อเห็นว่ารักนี้จะทำลายเจ้าของ
แล้ว ก็ทอดสมอลงก็เลย ให้เรือมันไปไม่
ได้ ให้มันหมุนอยู่นี่ มันถอนสมอไม่ได้...
มันก็ดิ่งอยู่นี่ เรือหมุนอยู่นี่ มันไม่ออก
ถาลงสมอหลุด เรือมันก็พาไปทะเลหลวง
โน้นละ นี่ไม่ให้มันไป...”

เหตุแห่งการบวช

ลูกที่ไว้ใจ วางใจได้

ในระยะก่อนที่หลวงตาจะออกบวช ปรากฏว่าท่านเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงของครอบครัว เป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจในการทำงานทั้งปวง จนบิดามารดาหวังฝากผีฝากไข้ฝากเป็นฝากตายไว้กับท่าน ความไว้วางใจของพ่อแม่ที่มีต่อท่านและพี่ชาย เห็นได้อย่างชัดเจนจากคำกล่าวของท่านที่ว่า

“...แต่ก่อนพ่อแม่ของเรามีเป็นหลายๆ ชั่ง^๑ นะ คือเงินชั่งแต่ก่อนไม่ใช่เล็กน้อย เป็นเงินหมื่นๆ ทุกวันนี้ละนะ เงินมีหลายชั่งในครัวเรือนของเรา...

๑ เงิน ๑ ชั่ง เท่ากับ ๘๐ บาท

พอเดือนเมษาฯ สรงน้ำพระปีใหม่ พ่อแม่ถึงจะเอาออกมาที่หนึ่ง... ไล่ชั้นใหญ่ นี้ออกมาเต็มเลย เวลาสรงน้ำไม่ให้ใครรู้ นะ รู้เฉพาะเรากับพี่ชายคนหนึ่ง นอกนั้นไม่ยอมให้เห็นเลย ทำอยู่ข้างบนบ้าน เอาน้ำอบน้ำหอมมาล้าง จนถึงน้ำดำเลยเต็มขันๆ เสริจแล้วเก็บเจียบ แต่ก่อนไม่มีฝากธนาคารนะ เก็บแบบลึกลับของคนโบราณ...”

เกี่ยวกับเรื่องการเก็บรักษาเงินทองภายในครอบครัวของท่านนั้น แม่เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกว่าพ่อ เพราะเป็นผู้ที่มีความจดจำดีกว่าพ่อมาก ประการแรกคงเป็นเพราะแม่ได้ความเฉลียวฉลาด

จากคุณตามาไม่น้อย ดังท่านเคยกล่าวว่า
“...โยมแม่นี้ยกให้เลย ความจำนี่
เก่งมาก อันนี้เด่นจริงๆ ลูกไม่ได้สักคน
เดียว ทางนี้เขามี กลอนลำเหมือนเพลง
พอเขาขึ้นลำนี้ โยมแม่ฟังอยู่นั้นแล้ว
ฟังลำจบ จำได้หมดเลย เก่งขนาดนั้น
อะไรๆ นี่จำได้หมด

ลูกคนไหนเกิดวันไหนเดือนไหน
ข้างขึ้นข้างแรม ไม่ได้มีอะไรจดนะ แต่
ก่อนไม่มีอะไรจะจด โยมแม่จดด้วย
ความจำทั้งนั้น ลูกทุกคนจำได้หมด ไม่มี
พลาด นี่แหละเก่งจริงๆ ความจำความ
ฉลาดก็ยกให้อยู่ นะ แม่รู้สึกว่าจะได้สืบมา
จากพ่อคือตา...”

น้องๆ ของท่านกล่าวเช่นกันว่า

“...ที่แม่มีความสามารถทางการ
จดจำดีกว่าพ่อก็น่าจะเป็นเพราะพ่ออาจ
จะต้องรับผิดชอบการงานหลายอย่าง
ทำให้มักจะลืมสิ่งนั้นสิ่งนี้อยู่บ่อยครั้ง

ถ้าพ่อถือเงินไปไหนต่อไหน ความ
ที่จำไม่ได้ทำให้เหมือนกับว่าอยู่ดีๆ เงินก็
ถูกขโมยหายไป บางครั้งก็กลับมีเงินเพิ่ม
ขึ้นทั้งๆ ที่ไม่มีใครเอามาใส่ให้ แต่สำหรับ
เงินที่เก็บอยู่กับแม่นั้นไม่เคยมีปัญหาใดๆ
เหมือนของพ่อเลย

เวลาที่เขาหาบฟ่อนข้าวมากองที่
ลานในนา ทางพ่อว่าข้าวมีเท่านั้น ส่วนแม่
ว่ามีเท่านั้น จะนับได้ไม่เท่ากัน ท่าน (หมายถึง
ถึงหลวงตา) จะเชื่อถือในจำนวนที่แม่บอก
เพราะท่านว่าแม่พูดมีเหตุผลมากกว่า
ส่วนพ่อก็ลืมเก่ง และสิ่งนี้เองทำให้ท่าน

ตัดสินใจพูดกับพ่อแม่ว่า

“เอา ตั้งแต่บัดนี้ต่อไป ให้แม่เป็นคน
เก็บเงินทั้งหมด เอาไว้ให้พ่อใช้นิดหน่อย
ถ้าไม่มี จึงค่อยเอาจากแม่ไปใช้ เป็นการตัด
ปัญหาจะได้ไม่มีใครมาลักมาปล้นอีก...”

การที่พ่อแม่ยอมให้ท่านได้เห็น
เงินจำนวนมาก อีกทั้งยอมเชื่อคำแนะนำ
ของท่านในเรื่องการจัดเก็บเงินดังกล่าว
ยอมชี้ชัดถึงความเป็นที่เชื่อใจวางใจได้
ของพ่อแม่ที่มีต่อท่าน เพราะหากเป็นลูกที่
ไม่ดี ก็ยอมอาจจะคิดลักขโมยเงินทองของ
พ่อแม่ได้ หรืออาจแนะนำพ่อแม่เพื่อหวัง
ประโยชน์เข้าสู่ตนเองโดยอาศัยจุดอ่อน
ในเรื่องความจำของพ่อเป็นช่องทางได้

ความซื่อสัตย์ต่อพ่อแม่ดังกล่าว
นับเป็นคุณธรรมของบุตรที่ท่านได้ยกย่องใน
ปัจจุบัน

สะท้อนใจน้ำตาพ่อแม่

เมื่อท่านมีอายุครบสมควรที่จะ
บวชได้แล้วตามหลักประเพณีของไทยเรา
แต่โบราณมา เมื่อบุตรชายอายุครบบวช
มักจะให้บวชเสียก่อน ก่อนที่จะมีครอบ
ครัวเหี่ยวเรื่อต่อไป ดังนั้นบิดามารดาจึง
คิดจะนำเรื่องนี้มาปรึกษาปรารภกับท่าน

ครอบครัวของท่านมีพ่อแม่และ
ลูกชายหญิงหลายคน โดยปกติจะร่วมรับ
ประทานอาหารกันอย่างพร้อมหน้าพร้อม
ตา เย็นวันหนึ่งขณะที่กำลังรับประทานอาหารอยู่
อย่างเงียบๆ พ่อก็พูดขึ้นมาชนิดไม่มีอะไร

เป็นต้นเหตุเลยว่า

“...เรามีลูกหลายคนทั้งหญิงทั้งชาย แต่ก็ไม่พ้นความวิตกกังวลในเวลาเราจะตาย เพราะจะไม่มีลูกคนใดใจเป็นผู้ชายคิดบวชให้พอเราได้เห็นผ้าเหลืองก่อนตาย ได้คลายความกังวลใจในเวลา นั้น แล้วตายไปอย่างมีความสุขหายห่วง...

...ลูกผู้ชายเหล่านั้นก็ไม่ว่ามันแหละ ส่วนลูกผู้หญิงก็ไม่เกี่ยวข้องมัน ลูกผู้ชายก็มีหลายคน แต่นอกนั้นก็ไม่วุ่นใจอะไรพอจะอาศัยมันได้ แต่ไอ้บัว(หมายถึง หลวงตานี้ชี) ที่กูอาศัยมันได้นะ...”

ทั้งๆ ที่โดยปกติพ่อไม่เคยชมท่านแม่เรื่องอะไรต่างๆ พ่อก็ไม่ชม มีแต่กดลงเรื่อยๆ ท่านว่านิสัยของพ่อและแม่ของท่านเป็นอย่างนั้น

จากนั้นพ่อก็พูดต่อไปว่า

“ไอ้สิ่งมันได้ทำการทำงานอะไรแล้ว กูไว้ใจมันได้ทุกอย่าง กูทำยังสู้มันไม่ได้ ลูกคนนี้กูไว้ใจที่สุด ถ้าลงมันได้ทำอะไรแล้วต้องรีบไปหมด ไม่มีที่นำตาหนีทีเดียว กูยังสู้มันไม่ได้ ถ้าพูดถึงเรื่องหน้าที่การงานแล้ว มันเก่งจริง กูยกให้ ลูกกูทั้งหมด ก็มีไอ้แหละเป็นคนสำคัญ เรื่องการทำงานต่างๆ นั้น กูไว้ใจมันได้

แต่ที่สำคัญตอนกูขอให้มันบวชให้ที่ไร มันไม่เคยตอบไม่เคยพูดเลย เหมือนไม่มีหูไม่มีปากนั่นเอง บทเวลากูตายแล้ว จะไม่มีใครลากกูขึ้นจากหมอนรอกเลยแม้คนเดียว เลี้ยงลูกไว้หลายคนเท่าไร กูพอจะได้อาศัยมันก็ไม่ได้เรื่อง ถ้ากูอาศัยไอ้บัวนี้ไม่ได้แล้ว กูก็หมดหวัง เพราะลูกชาย

“... เอ พอน้ำตาร่วง
เพราะเรา คิดเอาความจริงๆ นะ
ไม่สบายหัวใจเลย
คิดสงสัยสารพ้อ
พ้อแม่อะก็เลี้ยงเรามา...
ทำไมเราบวชให้พ้อแม่
เล็กๆ น้อยๆ ไม่ได้
มืออย่างเธอ ...”

หลายคน ภูหวังใจอาศัยไอนี้เท่านั้น”

ท่านเล่าให้ฟังต่อว่า “พ้อพ้อว่า
อย่างนั้น น้ำตาพ้อร่วงปุปปั๊ๆ เรามองไป
เห็น แม่เองพ้อมองไป เห็นพ้อน้ำตาร่วง
แม่อะก็เลยน้ำตาร่วงเข้าอีกคน เราเห็น
อาการสะท้อนใจทนดูอยู่ไม่ได้ ก็โดดออก
จากที่รับประทาน ปุปปั๊หนีไปเลย นั่น
แหละเป็นต้นเหตุให้เราตัดสินใจบวช มัน
มีเหตุอย่างนั้น”

การที่แม่อะก็น้ำตาไหลเหมือนกันกับ
พ้อเพราะว่าแม่อะก็เคยอบรมและขอร้องลูก
เกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อนแล้ว แต่ท่านก็ยัง
ยืนยันทุกครั้งไปว่า

“ไม่บวช กำลังรักสาวอยู่”

พิจารณาหาเหตุผล ก่อนตัดสินใจ

เมื่อหลบอยู่ตามลำพัง ท่านนำ
เรื่องนี้ไปคิดอยู่ ๓ วันไม่หยุดไม่ถอย และ
ไม่ยอมมารับประทานรวมวงพ้อแม่อะก็เลย

ใน ๓ วันนั้น กลัวจะโดนปัญหาดังกล่าวนี้
อีก เพราะตอนนั้นใจยังไม่คิดอยากบวช
จึงทำเป็นทองไม่รู้ร้อนเรื่อยมา แต่คราวนี้
เห็นเป็นเรื่องหนักหนาสาหัสสากรรจ์
ขนาดถึงกับทำให้พ้อแม่ต้องเสียน้ำตา
ท่านจึงคิดเทียบเคียงหาเหตุผลในใจว่า
“...เอ พ้อมาน้ำตาร่วง ยกลูกก็
เรียกว่ายกแบบยกทุ้มลง พุดงายๆ ยกยอ
ก็ยกยอเพื่อทุ้มลง บทเวลาจะให้บวชนี้ละ
ทุ้มลง คิด เอ พ้อน้ำตาร่วงเพราะเรา
คิดเอาความจริงๆ นะ ไม่สบายหัวใจเลย

คิดสงสัยสารพ้อ พ้อแม่อะก็เลี้ยงเรามา
ทั้งบ้านทั้งเมืองเขาก็มีลูกมีเต้า ลูกเต้าเขา
ยังบวชได้ แม่อะก็ติดคุกติดตะรางเขายังมี
วันออก นี้ไปบวชไม่ใช่ติดคุกติดตะราง
คนอื่น ๆ เขายังบวชได้ เขาสึกมาถมไป
บางองค์ท่านบวชจนเป็นสมภารเจ้าวัดจน
ตายกับผ้าเหลืองก็ไม่เห็นท่านเป็นอะไร
ทำไมเราบวชให้พ้อแม่เล็กๆ น้อยๆ ไม่ได้
มืออย่างเธอ เอาละนะที่นี้ละ คิด...

...เพื่อนฝูงที่เขาบวชกัน ตลอดถึง
ครูบาอาจารย์ที่บวชเป็นจำนวนมาก ท่าน
ยังบวชกันได้ทั่วโลกเมืองไทย การบวชนี้ก็
ไม่เหมือนการติดคุกติดตะราง แม่อะก็ติด
คุกติดตะราง เช่น ติดตลอดชีวิต เขาก็ยัง
พนโทษออกมาได้ เราไม่ใช่ติดคุกติด
ตะรางนี้ หมูเพื่อนบวชเขายังบวชได้ เขา
เป็นคนเหมือนกัน และครูบาอาจารย์ทั้ง
หลายที่ท่านบวชจนเป็นสมภารเจ้าวัด
ท่านยังอยู่ได้ เหตุใดเราเป็นคนทั้งคน
พ้อแม่เลี้ยงมาเหมือนคนทั้งหลาย อย่าง

อื่นๆ เรายังอดได้ทนได้ แต่การบวชนี้มันเหมือนติดคุกติดตะรางเชียวแหละ เราถึงจะบวชไม่ได้ ทนไม่ได้ เราทำไม่ถึงจะด้อยเอาเสียนักหนา ตำข้าเอานักหนากว่าเพื่อนฝูงทั้งหลาย ถึงขนาดพ่อแม่ต้องนำตำรวจเพราะเราไม่สมควรอย่างยิ่ง...

...สุดท้ายก็ลง เราเป็นคนทั้งคน เป็นลูกชายคนหนึ่ง เป็นคนๆ หนึ่ง คนอื่นเขาบวชได้ เราบวชไม่ได้เป็นไปไม่ได้ เอาบวชอยู่ในผ้าเหลืองมันอยากสึกจนกระทั่งตายก็ให้ตายดูซิ พ่อแม่เลี้ยงมากก็ยากถึงขนาดที่ว้าร้องห่มร้องไห้เพราะเราไม่บวชเท่านั้นมันพิลึกเหลือเกิน เราเป็นลูกของคนแท้ๆ..."

ท่านคิดวกไปวนมาอยู่นั้นได้ ๓ วัน จึงตัดสินใจได้

"...เอาละทีนี้ ตัดสินใจปุ๊บ เราทำไมจะบวชไม่ได้ ตายก็ตายไปซิ เขาบวชกันมาไม่เห็นตาย พ่อแม่ก็ไม่ได้บอกให้บวชจนถึงวันตาย หรือบอกให้บวชถึงปีสองปี พ่อแม่ก็ไม่เห็นว่ามี แล้วทำไมถึงจะบวชไม่ได้ละ เราก็คนๆ หนึ่งแท้ๆ ...เอา! ต้องบวช..."

ฝืนใจเพียงใด... อดทนได้ เพื่อพ่อแม่

เมื่อท่านตัดสินใจเป็นที่ลงใจแล้ว ท่านจึงกลับมาหาแม่ และบอกแม่ว่า "เรื่องการบวช จะบวชให้ แต่ว่าใครจะมาบังคับไม่ให้สึกไม่ได้นะ บวชแล้ว

จะสึกเมื่อไรก็สึก ใครจะมาบังคับว่าต้องเท่านี้ปีเท่านี้เดือนไม่ได้นะ"

แม่ตอบทันทีว่า "เออ สาธุ ถ้าเจ้าจะบวชให้ แม็ก็นสาธุ โถ แม่ไม่ว่าอะไรหรอก เรื่องสึก ขอแต่ว่าได้บวชก็พอแล้ว"

ถ้าลูกบวชแล้วสึกออกมาทั้งๆ ที่คนที่ไปบวชยังไม่กลับบ้านก็ตาม แม่จะสึกต่อหน้าต่อตาคนหลายๆ อย่างนั้น แม็ก็นไม่ว่า"

คำตอบของแม่เช่นนี้ทำให้สะดุ้งใจคิดทันทีว่า "...ก็ใครจะเป็นพระหนาด้าน มาสึกต่อหน้าต่อตาคนหลายๆ ที่ไปบวชเราได้ ไม่บวชเสียมันดีกว่า เมื่อบวชแล้วมาสึกต่อหน้าต่อตาคน มันยิ่งขายขี้หน้ากว่าอะไรเสียอีกนั่น"

เหตุการณ์ในตอนนี้นั้นท่านเล่าแบบขบขันถึงความฉลาดของแม่ที่รู้ถึงนิสัยจิตใจท่านเป็นอย่างดี ดังนี้

"...ฉลาดใหม่ละฟังเอา ใครไปบวชแล้วออกมาจากอุปัชฌาย์ อุปัชฌายะก็ยังไม่หนี พระกรรมวาจาฯ ก็ยังไม่หนี พระสงฆ์ก็ยังไม่หนีกัน คนที่แน่นอนอยู่นั้น ออกมาจะมาสึกต่อหน้าต่อตาคนหลายๆ นี่มันไม่ขายหน้าโลกกระเทือนโลกหรือ ไม่บวชเสียไม่ดีกว่าหรือ มันดีกว่าบวชแล้วมาทำอย่างนั้นนี่นะ แม็ก็นต้องทราบดีว่ามันทำไมลง เพราะรู้อยู่แล้วว่านิสัยของเราเป็นยังไง"

นิสัยเราไม่เคยเป็นคนเสียหายนี้ การประพฤติเนื้อประพฤติตัวแต่ไหนแต่ไรมา เราไม่เคยเสียหาย เราพูดคุ้ยได้จริงๆ

การประพาศิตัดไม้เคยเกลไคล พอแม่วางัน
เอา บวช บวชละที่นี้ พอบวชเข้าไป เราจะ
ตั้งหน้าบวชให้สมบูรณแบบ ไม่ให้ตำหนิ
ติเตียนเจ้าขอได้ในหลักธรรมวินัยขอใด
เลย เราจะเอาจริงเอาจ้งจนกระทั่งวันสิก
กะไว้อย่างนาน ๒ ปี คิดไวนะ บวชแล้วทำ
หน้าทีบวชให้สมบูรณ คือจะเรียนหนังสือ
อะไรๆ ก็แล้วแต่เถอะ จะทำหน้าที่ให้
สมบูรณ...”

เมื่อตกลงกันได้แล้ว ท่านจึงตัดสินใจ
ใจบวช และเป็นทีน่าแปลกใจว่า การเตรียม
การบวชนักกลับไม่มีอุปสรรค ไม่มีสิ่งใดมา
กิดมาขวาง ทุกสิ่งทุกอย่างดูพร้อมไปหมด
เลย การตัดสินใจในครั้งนี้สร้างความปีติ
ยินดีแก่พ่ออย่างมาก ท่านเล่าเหตุการณ์
ตอนนี้ว่า

“...พอบวชเท่านั้นนะ พ่อ เหม
รู้สึกดีใจจริง ๆ นะ อะไรๆ เตรียมให้หมดทุก
อย่างเลย เรียกพี่ชายมา ให้พี่ชายเป็นคน
จัดบิชากร เพราะพี่ชายเคยบวชเป็นเณร
มาแล้ว เขารู้เรื่องผ้าสบงจิวร อะไรๆ มอบ
ให้พี่ชายเลย ซื่ออะไรๆ ให้ก็เอาของดี ๆ นะ
...บวชก็ไม่ได้คิดว่าจะอยู่นาน จะบวชปี
สองปีเท่านั้นแหละ แล้วก็สิกตาม
ประเพณีของโลกเขา บวชให้พ่อดีใจ...”

คำสอนของมารดา

เมื่อไคลวันบวชเต็มที แม่
จึงได้เรียกลูกมานั่งต่อ
หน้า และหยิบยกเรื่องๆ หนึ่งขึ้นมาสอนลูก

“... พอบวชเข้าไป...
เราจะไม่ให้ตำหนิติเตียน
เจ้าขอได้ในหลักธรรมวินัย
ขอใดเลย...
...จะเอาจริงเอาจ้ง
กระทั่งวันสิก...”

ด้วยความเป็นห่วงว่า

“นี่ลูก ให้มานั่งนี้ฟัง... นี่แม่จะพูด
อะไรให้ฟังนะ นี่ลูกคนนี้ แม่ไม่มีทีต้องติ
ไม่ว่าอะไรๆ แม่ตายใจได้หมดทุกอย่าง
เลย หน้าทีการงานอะไร การประพาศิตะไร
นี้ แม่เห็นลูกเป็นที่หนึ่งเลยในลูกทั้งหลาย
แม่ตายใจพอก็ตายใจ เรื่องทุกสิ่งทุกอย่าง
แม่ไม่มีวิตกวิจารณ์แล้ว แต่ทีแม่หนักใจ
ทีสุด คือการนอนของลูกนะ

การนอนของลูกนี้ เหมือนตาย
เชียวนะ พี่ชายเขาเวลาบอกแม่ ตื่นเช้า
แล้ววันพรุ่งนี้ ให้ปลุกหน่อยนะ จะไปหนุน
แต่เช้า แล้วก็เข้านอน บางทียังไม่ได้ปลุก
เขาไปแล้ว

ส่วนลูกนี้ว่าแม่ปลุกหน่อยนะ วัน
พรุ่งนี้เช้าจะไปไหนแต่เช้า แล้วตายเลย ไม่
มีครราวไหนทีจะลุกขึ้นด้วยตัวเอง นี่ละที
แม่หนักใจมากที่สุด กลัวจะไปชាយหน้า
เวลาบวชแล้วยังนอนหลับครอกๆ อยู่
เพื่อนไปบิณฑบาตกลับมาแล้ว มาปลุก
ฉันทจ้งหัน โอ้แม่นี้ ให้ตายชะดีทีกว่านะ อย่า
ให้ไคลนอนนะลูกนะ

นี่ละที่แม่วิตกมากที่สุด นอกนั้นแม่
ไม่มีอะไรเลยละ วิตกการนอนของคุณ
เหมือนตายนะลูกนะ ให้ตั้งตัวใหม่ละ”

ท่านฟังคำสอนของแม่ตั้งแต่ต้น
จนตลอด ภายนอกอาจดูเหมือนเพียงแค
การรับฟังไว้เฉยๆ แต่ความเป็นจริงแล้ว
ท่านแอบเก็บคำสอนระคนความหวังใย
ของแม่ครานี้ ผังแนบแน่นจดจำไว้ภายใน
จิตใจอย่างเงียบๆ

และด้วยความหวังใยนี้เอง ได้
เปลี่ยนอุปนิสัยการนอนของท่านอย่างเด็ด
ขาด ทำให้ท่านประสบความสำเร็จในการ
ศึกษาและปฏิบัติธรรมในลำดับต่อมา

๒

บัวชเรียน (ปริยัติ)

๒. บวชเรียน (ปริยัติ)

๓. ศรัทธา...ในธรรม

หน้า ๓๗

- วันบวช
- เคารพธรรม เคารพวินัย
- แรงแบนดาลใจ ให้ฝึกฝนภาวนา
- แรงแสดงดูดีใจ ให้ไม่ทิ้งภาวนา
- ตั้งจุดมุ่งหมายชีวิต
- แม้มืออุปสรรค ก็ไม่ทอดถอย
- คนควาตำราจริงจัง
- ไปฟังธรรมจากพระปฏิบัติ
- เชื่อเพื่อ มีน้ำใจ
- เจ้าคุณนักเสียดสละ
- พบเห็นสมณะผู้ประเสริฐ
- สอบได้คะแนนเต็มร้อย
- รักคำสัตย์ยิ่งกว่าชีวิต

๓

ศรัทธา...ในธรรม

วันบวช

หลวงตาบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดโยธานิมิตร บ้านหนองขอนกว้าง ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในวันขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๗ ปีจอ (ตรงกับวันอังคารที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๗๗) พระอุปัชฌาย์ของท่านคือ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พันธุโล) วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

พระอุปัชฌาย์ของหลวงตา

นิสัยที่เป็นคนทำอะไรทำจริง ท่านจึงระลึกเตือนตนเองว่า “พ่อแม่ไม่ได้ติดตามมาแนะนำ มาคอยตักเตือนเราอีกแล้ว เราต้องเป็นเราเต็มตัว” ด้วยเหตุนี้เองนับแต่วันเข้าภาคเป็นต้นมา ท่านจึงฝึกฝนเรื่องการตื่นนอนใหม่ ให้สะดุ้งตื่นทันทีที่รู้สึกตัวขึ้นมา

ท่านเคยเล่าว่า “...ครั้นบวชแล้ว ก็ตั้งใจเอาบุญเอากุศลจริงๆ พยายามรักษาสิกขาบทวินัยให้เป็นไปตามหลักของพระอย่างแท้จริง ขณะที่พระอยู่นั้น จะไม่ให้ต้องติดใจแต่อย่างหนึ่งอย่างใด จนกระทั่งถึงวันลาสิกขาบทนี้เป็นความคิดเบื้องต้น...

...ครั้นเวลาก้าวเข้าไปสู่วัดแล้วก็ปฏิบัติตัวอย่างนั้นจริงๆ ไม่เคยเถลไถล ออกนอกวัดไปเที่ยวเตร็ดเตร่เร่ร่อนยังสถานที่ต่างๆ ดังเพื่อนฝูงที่มาฝึกหัดภาคเพื่อจะบวชเป็นกัน แม้ในการเรียนทางปริยัติธรรม ก็ตั้งใจศึกษาจริงๆ อยู่อ่านหนังสือจนติดดินเที่ยงคืน ตีสองบ้างตีสามบ้างเป็นประจำ ตีห้าบ้างเป็นบางครั้ง แต่ก็สามารถตื่นทำวัตรเช้าและออกบิณฑบาตได้ทันทุกครั้งไป ไม่เคยขาดแม้แต่ครั้งเดียว...”

ท่านได้ตั้งสัตย์ฐานว่า

“...ตลอดพรรษานี้ จะไม่ให้ขาดทำวัตรสวดมนต์เช้าเย็นรวมกันกับหมู่เพื่อนพระเถรแม่แต่วันเดียว แม้บางครั้ง

มีกิจนิมนต์ข้างนอก ก็กราบเรียนขอให้ท่านพระครูอาจารย์เจ้าอาวาสรอทำวัตรรวมพร้อมกัน เพื่อไม่ให้ขาดตามที่ตั้งสัตย์ฐานนั้นไว้...”

สำหรับการทำวัตรสวดมนต์ส่วนตัวของท่าน จะทำอีกครั้งหนึ่งที่กุฏิของท่านเอง

แรงบันดาลใจ ให้ฝึกฝนภาวนา

ท่านเล่าเหตุการณ์ในช่วงเริ่มต้นของการเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ไว้ว่า

“...ท่านพระครูท่านชอบภาวนา นะ ท่านให้เราไปอยู่ในโบสถ์ด้วยกัน ท่านอยู่เตียงนอนทางหลังพระพุทธรูป พวกเราก็นอนในโบสถ์นั้นแหละ แต่เป็นหน้าพระพุทธรูป ออกไปโน่นประตูออกโน่น พวกเรา ๒-๓ คนนอนอยู่นั่น ท่านสวดมนต์เก่งนะ แล้วก็ภาวนา

ตื่นเช้าออกมาตั้งแต่ตี ๔ ท่านออกไปเดินจงกรมที่หน้าโบสถ์ มันโล่งหมดนะ แต่ก่อนเราเป็นภาค เราเห็นอยู่ท่านออกไปเมื่อไหร่เราก็เห็น อยู่ เวลาท่านเดินจงกรมเราคอยสังเกต ดูอยู่

เมื่อบวชแล้วเราก็จึงเดินจงกรมแล้วไปถามคำภาวนากับท่าน เราไม่ลืมนะ เพราะเราชอบภาวนา

‘กระผมอยากภาวนา จะให้ภาวนายังไง?’ เราถามท่าน

‘เออ ให้ภาวนาว่า พุทโธ นะ เราก็ภาวนา พุทโธ เหมือนกันแหละ’

“ กระทบอยากภาวนา
จะให้ภาวนายังไง? ”
เราถามท่าน

“ เออ...
ให้ภาวนาว่า พุทโธ นะ
เราก็ภาวนา พุทโธ
เหมือนกันแหละ ”

ท่านก็สอนเท่านั้น เราก็ไปภาวนา พุทโธด้วยความเลื่อมใส พอใจในการภาวนา อยู่กฎใหญ่ทางด้านทิศเหนือ กลางคืนดึกๆ จะลงมาเดินจงกรมทุกคืนนะ... เวลาจะหลับจะนอนจะเหลือเวลาไว้ คือหยุดเรียน หนังสือ ๑ ชั่วโมงเพื่อนั่งภาวนา... สมมุติว่า จะพักนอนตี ๒ ตอนตี ๑ จะหยุดเรียน หนังสือแล้ว

ชั่วโมงนั้นแหละเป็นชั่วโมงภาวนา เป็นประจำนะ... ถึงเวลาก็ลงมาเดินเจียบๆ จากนั้นก็นั่งภาวนาแล้วก็หลับ...”

เกี่ยวกับเรื่องภาวนาและกรรมฐานนั้น ท่านมีความเคารพเลื่อมใสมาแต่เดิมแล้ว แม่เริ่มบวชที่แรกที่วัดโยธานิมิตรแห่งนี้ หากเห็นพระกรรมฐานมาพักด้วย ท่านจะต้องรีบไปถึงก่อนเพื่อจะได้พูดคุย เรื่องธรรมะเรื่องจิตกับท่าน

แรงดึงดูดใจ ให้ไม่ทิ้งภาวนา

ท่านพยายามปฏิบัติเช่นนี้อยู่เป็น

ประจำไม่ลดละ แรกๆจิตใจก็ไม่สงบเท่าใดนัก แต่เมื่อทำอยู่หลายครั้งหลายหน จิตก็เริ่มสงบตัวลงไปโดยลำดับๆ จนเกิดความอัศจรรย์ ดังนี้

“...นี่แหละที่ได้เห็นความอัศจรรย์ของจิต ทำไปสะเปะสะปะ ไปนั่งภาวนา พุทโธ พุทโธ... สำรวมจิตตั้งสติไว้กับพุทโธ พุทโธ... มันไม่เคยเป็น ไม่เคยรู้เคยเห็น ไม่เคยคาดเคยฝันว่ามันจะเป็นอย่างนั้น พอพุทโธไปๆ ปรากฏว่ามันเหมือนเราตากแหไว้ นะ แล้วตื่นหนักหุดเข้ามา หุดเข้ามาพร้อมๆ กัน

พอนึกพุทโธกับสติเทียบเข้าไป เหมือนดึงจอมแห กระแสของจิตที่มันชานไปในที่ต่างๆ มันจะหุดตัวเข้ามา เหมือนตื่นแหหุดตัวเข้ามา ลักษณะมันเป็นอย่างนั้น เราก็ยังเกิดความสนใจ ก็เลยพุทโธถี่ ยิบเข้ามา หุดเข้ามา หุดเข้ามา ถึงที่... ก็เลย... ขาดสะบั้นไปหมดโลกนี้... ขาดออกไปจากทุกสิ่งทุกอย่าง มีแต่เนอยู่แต่จิต...

จิตนี้เป็นเหมือนเกาะอยู่ในท่ามกลางมหาสมุทร จิตที่รู้ๆ เด่นๆ อัศจรรย์นั้น นอกนั้นก็ เป็นโลกสงสารเป็นมหาสมุทรไปหมด แต่เกาะนี้เป็นเกาะที่เด่นดวง อัศจรรย์สง่างาม อัศจรรย์ตื่นตื่น เราไม่เคยเห็น เลยตื่นตื่น เจ้าของเลยกระตุกตัวเอง ที่นี้จิตมันก็ถอนออกมา โอ๊ย เสียตาย จะเป็นจะตาย

วันหลังขยับใหญ่เลย ก็ไม่ได้เรื่อง แม้ขยับเท่าไרותก็ไม่ได้เรื่อง นั่นแหละ เลยเฮ้อ เอาละ ทำไปตามประสาประสาก็แล้ว

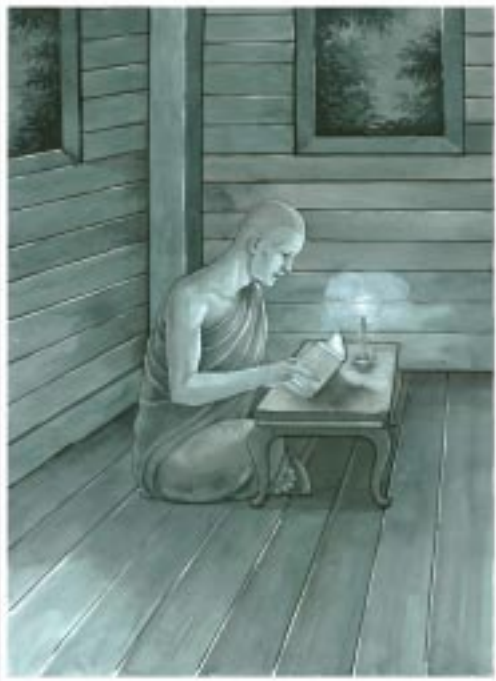
กัน ที่นี้มันก็ปล่อยอารมณ์ความยึดติดนะ
สิ พอทำไปๆ ก็เลยเป็นอย่างนั้นอีกเลยขยับ
บ่าเข้าอีกๆ เลยไม่ได้เรื่อง...

จิตที่ว่าอัศจรรย์อย่างนั้นะ วันนั้น
ทั้งวันจิตไม่พราวไม่ห่างจากอัศจรรย์ที่
ปรากฏในจิตนั้น มันกระหึ่มอยู่อย่างนั้น
เรียนหนังสือมันก็อยู่ด้วยกัน จิตไม่ส่งไป
ไหนเลย นี่แหละ เป็นหลักใหญ่ที่เป็น
เครื่องยึดของใจเอามากอันหนึ่ง...”

ตั้งจุดมุ่งหมายชีวิต

นับแต่ท่านได้เรียนหนังสือตำรับ
ตำราทางธรรม ธรรมะซึ่งเป็นของจริงอยู่
แล้ว กับนิสัยที่จริงจังของท่านก็รู้สึกว่าเขา
กันได้อย่างสนิท ดังท่านเคยเล่าว่า

“...เมื่อเรียนธรรมะไปตรงไหนมัน

สะดวกใจเข้าไปเรื่อยๆ โดยลำดับ นับตั้งแต่
หนังสือธรรมะชื่อ **นวโกวาท** ที่เป็นพื้น
ฐานแห่งการศึกษาเบื้องต้น จากนั้นก็อ่าน
พุทธประวัติทำให้เกิดความสลดสังเวช
สงสารพระองค์ท่านในเวลาที่ทรงลำบาก
ทรมานพระองค์ก่อนตรัสรู้ธรรม จนถึงกับ
น้ำตาร่วงไปเรื่อยๆ

จนกระทั่งอ่านจบ เกิดความสลด
ใจอย่างยิ่ง ในความพากเพียรของ
พระองค์ซึ่งเป็นกษัตริย์ทั้งองค์ ทรงสละ
ราชสมบัติออกทรงผนวชเป็นคนขอทาน
ล้วนๆ ซึ่งสมัยนั้นไม่มีศาสนา คำว่าการให้
ทานได้บุญอย่างนั้น การรักษาศีลได้บุญ
อย่างนี้ไม่เคยมี พระองค์ก็ต้องเป็นคน
อนาถาและขอทานเขามาโดยตรง และฝึก
อบรมพระองค์เต็มพระสติกำลังทุกวิถีทาง
เป็นเวลา ๖ ปี ถึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า
ขึ้นมา

ในขณะที่อ่านประวัติของพระ
พุทธเจ้าที่ได้ตรัสรู้ธรรม รู้สึกอัศจรรย์อย่าง
ยิ่งถึงกับน้ำตาร่วงเช่นเดียวกัน...”

“...พออ่านประวัติสาวก
มากๆ เขา...สุดท้ายก็อยากไป
แต่นิพพานอย่างเดียว
อยากเป็นพระอรหันต์
อย่างเดียวเท่านั้น...”

แม้เมื่อท่านได้อ่านประวัติพระ
สาวกอรหันต์ทั้งหลายที่ท่านออกมาจาก
สกุลต่างๆ กันตั้งแต่พระราชามหากษัตริย์
มหาเศรษฐีภุมมพี พอค้า ประชาชน ตลอด
คนธรรมดา ท่านกล่าวว่า

“...องค์ไหนออกมาจากสกุลใด
หลังจากได้รับพระโอวาทจากพระพุทธเจ้า
แล้ว ต่างก็ไปบำเพ็ญในป่าในเขาอย่างเอา
จริงเอาจัง เดี่ยวองค์นั้นสำเร็จเป็นพระ
อรหันต์อยู่ที่นั่น องค์นั้นสำเร็จอยู่ในป่าใน
ในเขาภูกันนั้น ในถ้ำนั้น ในทำเลนี้มีแต่ที่
สงบสงัด ก็เกิดความเชื่อเลื่อมใสขึ้นมาทำ
ให้ใจหมั่นตัว เรื่องภายนอกก็ค่อยจืดไป
จางไป...”

ท่านเล่าถึงความรู้สึกที่ค่อยแปร
เปลี่ยนไปๆ เช่นนี้ว่า

“...ที่แรกก็คิดจะไปสวรรค์ ที่แรก
คิดจะไปพรหมโลก พออ่านประวัติสาวก
มากๆ เข้า มันไม่ออกไปละซี อยากไป
นิพพาน สุดท้ายก็อยากไปแต่นิพพาน
อย่างเดียว อยากเป็น **พระอรหันต์** อย่าง

“...องค์ไหนออกมา
จากสกุลใด หลังได้รับ
พระโอวาทจาก
พระพุทธเจ้าแล้ว ต่างก็
ไปบำเพ็ญในป่าในเขา...”

เดียวเท่านั้น ไม่มีเปอร์เซ็นต์อื่นเข้ามาเจือ
ปนเลย ที่นี้จิตมันก็พุ่งลงตรงนั้นลงช่อง
เดียว...”

ความตั้งใจเดิมว่าจะบวชเพียง ๒
พรรษาแล้วสึกหาลาเพศนั้นค่อยจืดจาง
ลงไปๆ ทุกขณะ กลับเพิ่มพูนความยินดีใน
เพศนักบวชมากเข้าไปทุกที เรื่องธรรมะก็
รู้สึกดูดีมียิ่งขึ้นเรื่อยๆ จิตใจก็เปลี่ยนแปลงไป

ด้วยเหตุนี้เองในระยะต่อมาท่าน
จึงได้ออกจากบ้านตาดไปศึกษาเล่าเรียน
ในที่ต่างๆ จนกระทั่งได้ตั้งสัจอธิษฐานไว้
เลยว่า

“...เราจะจดโน้ต
คัดเอาไว้ๆ มีสมุดเล็กๆ
คัดเอาไว้ในนั้นๆ ...
เวลาเราต้องการ...
เราก็ไปเปิดดูง่ายๆ ...”

“เมื่อจบเบรียญ ๓ ประโยคแล้ว
จะออกปฏิบัติโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ไม่มี
ข้อแม้ ไม่มีเงื่อนไข เพราะอยากพ้นทุกข์
เหลือกำลัง อยากเป็นพระอรหันต์นั่นเอง”

แม้มีอุปสรรค ก็ไม่ท้อถอย

ด้วยความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปดัง
กล่าว ถึงกับทำให้ท่านเคยพูดเชิงที่เล่นที่
จริงกับโยมแม่ของท่านเองว่า

“แม่ เสื้อผ้าที่ลูกเก็บไว้นั้น เอาให้
หนูเพื่อน เอาให้พี่ให้น้องนะ ถ้าเกิดตอน
หลังคิดจะสึกมา จะหาตากเปลือกไม้เอา
มาใส่แทนหรือก”

อย่างไรก็ตามแม้ว่าท่านเกิด
ความเชื่อความเลื่อมใสในธรรมแล้ว และ
คิดอยากบำเพ็ญตนให้เป็นเช่นนั้นตาม
เสด็จพระพุทธรเจ้าและพระอรหันต์ แต่สิ่ง
ที่เป็นอุปสรรคแก่ท่านในระยะเริ่มต้นก็คือ
ท่านมีความลังเลสงสัยว่า ปฏิบัติทาง
ทางการปฏิบัติที่เราดำเนินตามท่านเหล่า

นั้น จะบรรลุถึงจุดที่ท่านบรรลุหรือไม่ หรือ
ว่าทางเหล่านี้จะกลายเป็นขวากเป็นหนาม
เป็นโมฆะและกลายเป็นความลำบากแก่
ตนผู้ปฏิบัติไปเปล่าๆ อีกประการหนึ่งก็
สงสัยว่า

“เวลานี้ **มรรคผลนิพพาน** จะมี
อยู่เหมือนครั้งพุทธกาลหรือไม่?”

ท่านได้เก็บความสงสัยนี้ฝังอยู่
ภายในใจเพราะไม่สามารถจะระบายให้ผู้
ใดฟังได้ และเข้าใจว่าคงไม่มีใครสามารถ
แก้ไขความสงสัยนี้ให้สิ้นซากไปได้ แต่
อย่างไรก็ตามท่านแล้วว่า ท่านมีความรู้สึก
เชื่อมั่นอย่างเต็มใจตามวิสัยของปุถุชน
ถึงการตรัสรู้ของพระพุทธรเจ้า และการ
ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ของพระสาวกท่าน

ความสงสัยดังกล่าวนี้จึงเป็นเหตุ
ให้ท่านมีความสนใจและมุ่งหวังที่จะพบ
ท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตโต อยู่เสมอ ทั้งๆ
ที่ก็ยังไม่เคยพบเห็นท่านมากอนก็ตาม แต่
เพราะได้ยินชื่อเสียงของท่านมานานแล้ว
ตั้งแต่ตอนเด็กสมัยที่ท่านอาจารย์มั่นมา
อยู่ทางอำเภอบ้านผือ อุดรธานี จึงทำให้
รู้สึกเชื่อมั่นอยู่ลึกๆ ภายในใจว่า ท่าน
อาจารย์มั่นจะสามารถไขปัญหานี้ให้
กระจ่างได้

ค้นคว้าตำราจริงจัง

ความมุ่งมั่นอย่างจริงจังที่จะออก
ปฏิบัติเมื่อจบมหาเบรียญแล้วนั่นเอง ทำให้
การเรียนของท่านจึงมิใช่จะหาความรู้

เพียงแค่วิชาในชั้นเรียนเท่านั้น แต่หาก
ความรู้ใดจะเป็นประโยชน์ต่อการออก
ปฏิบัติกรรมฐานท่านจะพยายามศึกษาค้น
คว้าตำรับตำราเพิ่มเติมเข้าไปอย่างเต็มที่
เฉพาะอย่างยิ่งจากพระไตรปิฎก สังเกตได้
จากความตั้งใจของท่านที่ว่า

“...เราจะเรียนทุกสิ่งทุกอย่าง
ที่พอจำได้เราจะจำ เราจะจดโน้ตคัดเอา
ไว้ๆ มีสมุดเล็กๆ คัดเอาไว้ในนั้นๆ อันนี้
มาจากเล่มนั้นๆ ซาดกเล่มนั้นๆ หน้าเท่า
นั้น จดไว้ๆ เวลาเราต้องการความพิสดาร
เราก็ไปเปิดดูง่ายๆ ที่เราจด

แต่ส่วนมากพอมองเห็นที่คิดไว้
เท่านั้นมันก็เข้าใจไปหมดแล้ว เพราะอ่าน
มาแล้วนี่ ก็ไม่จำเป็นต้องไปค้นดูพระ
ไตรปิฎกละ เพราะฉะนั้น เวลาหนังสือผ่าน
มาที่ไหนๆ ถึงรู้ทันทีๆ เพราะได้อ่านมาหมด
มันอยู่ในข่ายของพระไตรปิฎกทั้งนั้นละ

ที่นี้พระไตรปิฎกเราก็ค้นเสียจน
พอก่อนที่จะออกมาปฏิบัติ เวลาว่างจาก
เรียนหนังสือ ปิดโรงเรียนนั้นละ เป็นเวลาค้น
หนังสือ เวลาเรียนหนังสือก็เรียนไปตาม
หลักวิชานั้นเสีย

ครั้นเวลาหยุดเรียนหนังสือ ก็ค้น
พระไตรปิฎก โน้ตๆ เอาไว้ เพื่อให้เป็น
ประโยชน์ในเวลาจะออกปฏิบัติ เพราะตั้งใจ
จะออกปฏิบัติเท่านั้นไม่เป็นอย่างอื่น...”

สมัยที่เรียนปริยัติอยู่นั้น แม้จะมี
อุปสรรคบางประการที่ทำให้มีข้อเสีย
เปรียบเทียบกับที่เรียนหนังสือด้วยกันอยู่บ้าง
แต่ด้วยความอุตสาหะวิริยะของท่าน

“... เวลาว่างจากเรียน-
หนังสือ ปิดโรงเรียนนั้นละ
เป็นเวลาค้นหนังสือ...
... โน้ตๆ เอาไว้ เพื่อให้เป็น
ประโยชน์ในเวลาจะออก
ปฏิบัติ...”

ปัญหาดังกล่าวก็ไม่มีผลแต่อย่างใด ดังนี้

“... หัวสมองเราก็เกี่ยวกับความจำ
มันอยู่ในย่านกลางนะ ดีก็ไม่ใช้ ต่ำกว่านั้น
ก็ไม่ใช้ อยู่ในย่านกลางนี้แหละ เราจะเห็น
ได้จากพวกหมู่เพื่อนที่เขาเรียนหนังสือด้วย
กัน ท่องสองหนสามหนเท่านั้น เขาจำได้
แล้วนะ

เรานี่เอาจนแทบเป็นแทบตายมัน
ก็ไม่ได้ ผิดกันมากนะ ท่องสูตรเดียวกันนี้
เขาไปท่องมาชั่วโมงสองชั่วโมงเขาจำได้
แล้วสูตรหนึ่ง เราพาดมันจนไม่ทราบก็
ชั่วโมง มันก็ไม่ได้นะ

ผู้ที่หนักกว่าเราก็ยังมีอีก นี่มัน
เทียบได้ เราจึงอยู่ในย่านนี้ ไม่ใช่ย่านนั้น
คือย่านสูงกว่านั้นเราก็ไม่ได้...”

เหตุข้างต้นนี้เอง ทำให้ท่านต้อง
ขยันหมั่นเพียรอย่างหนัก อย่างไรก็ตาม
ท่านก็ไม่ได้รู้สึกท้อถอยน้อยใจ กลับตั้งใจ
ตั้งใจเรียนยิ่งขึ้นไปอีก

ท่านพระอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโม
วัดป่าสาละวัน อ.เมือง จ.นครราชสีมา
ศิษย์องค์สำคัญรุ่นแรกของ
ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

ไปฟังธรรมจากพระปฏิบัติ

ระยะต่อมา ท่านได้ย้ายมาเรียนปริยัติอยู่ที่วัดสุทธจินดา ในอำเภอเมืองนครราชสีมา แม่ตอ้งมีภาระเพิ่มขึ้นจากการเรียนหนังสือ แต่ท่านก็ยังไม่ละทิ้งเรื่องการภาวนา นอกจากนี้ยังพยายามหาโอกาสไปฟังเทศน์ท่านอาจารย์สิงห์ ขันตยาคโมที่วัดป่าสาละวันอีกด้วย เหตุการณ์ในตอนนั้นท่านกล่าวว่า

“เราเรียนหนังสืออยู่วัดสุทธจินดา พอวันไหนว่างจากเรียนหนังสือ เราจะไปฟังเทศน์ท่านอาจารย์สิงห์ที่วัดป่าสาละวัน ท่านจึงพบเราบ่อย ไปตามประสาของเรา ที่มันชอบภาวนา...

“...พอวันไหนว่างจากเรียนหนังสือ เราจะไปฟังเทศน์ท่านอาจารย์สิงห์... ไปตามประสาของเรา ที่มันชอบภาวนา...”

หมู่เพื่อนใครไม่ไปเราไม่สนใจกับใคร ถ้าวันไหนท่านประชุมฟังธรรมตรงกับวันที่เราว่างจากการเรียนเราก็ไป ไปบ่อย ท่านอาจารย์สิงห์ยังชมว่า

‘พระหนุ่มองค์นี้ภาวนาดีนะ’ และท่านยังไปเล่าให้พระฟังอีกด้วยว่า ‘นั่งเหมือนหัวตอ’ เพราะเราไปฟังเทศน์ของท่านตลอด ตอนนั้นเราภาวนายังไม่เป็น ยังไม่ทราบที่ท่านเทศน์มีบทหนักบทเบาขนาดไหน แต่เรื่องวิถึจิตที่ท่านแสดงนั้น เรายังไม่เคยได้ยิน...”

เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจ

ต่อมาเมื่อท่านเข้าเรียนหนังสือที่กรุงเทพฯ จึงได้มาพักอยู่ที่วัดบรมนิวาสที่วัดนี้มีการจัดแบ่งพระเณรออกเป็นคณะคณะของท่านมีเจ้าคุณอาจารย์เป็นหัวหน้าคณะอยู่ แต่เจ้าคุณมอบให้ท่านเป็นผู้ช่วยดูแลคณะ ภาระหลายประการจึงตกลมมาถึงท่านนอกเหนือจากภาระการเรียนซึ่งปกติก็หนักมากอยู่แล้ว

เป็นที่รับทราบกันดีในหมู่พระเณรถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อไม่ตระหนี่ถี่เหนียว

“...นี่องค์หนึ่งที่เป็น
พระนักเสียดสละ
ท่านไม่มี ได้มาเท่าไร
หมด ไม่มีเหลือ...
...หมด หมดเลย...”

ของท่าน ในยามที่มีจตุปัจจัยไทยทานเข้ามา
มากน้อย ท่านจะแบ่งปันสิ่งของต่างๆ
ออกแจกจ่ายพระเณรอย่างทั่วถึงหมด
เหตุนี้เองทำให้คณะของท่านมีพระเณร
มาอยู่ด้วยจำนวนมาก ท่านเคยกล่าวดังนี้

“...ตั้งแต่เราเป็นพระหนุ่มน้อย
เราไปอยู่วัดไหน หากสมภารตระหนี่ เรา
อยู่ไม่ได้นะ มันคับหัวอก เราเป็นอย่างนั้น
จริงๆ ไม่ใช่พูดเล่นนะ เรียนหนังสือก็เป็น
อย่างนั้นเหมือนกัน คณะของเรานี้มีเรามี
เขาที่ไหน ของตกมาหาเรานี่ พระเณรนี้รู้ม
พรึบเดียวหมดเลย

นั่นแหละเป็นอันเดียวกันมา
ตลอด เรียนหนังสือก็เป็นอย่างนั้น ไม่เคย
ว่านี่เป็นของเรานั้นเป็นของท่าน... เหมือน
ครัวเรือนเดียวกัน... เราไปไหนมา ได้ของ
มากน้อย พระเณรนี้พรึบเดียวหมดเลย

พระเณรแย่งกันก็เหมือนกับเรา
อยู่ในครัวเรือน คือแย่งกันในฐานะพระ
เณรในวัดแย่งกันแบบพระ วา่ัน แย่งแบบ
ฆราวาส แย่งแบบพ่อแม่กับลูกในครอบครัว
เป็นอย่างหนึ่ง การแย่งกันมีหลาย
ประเภท นี่แย่งแบบพระมันก็น่าดู ด้วย
ความตายใจ พออะไรมานี้ตายใจแล้ว

ท่านเจ้าคุณอาจารย์พิมพ์ รัชมรรโธ ผู้สอนบาลีแก่หลวงตา
ต่อมาได้รับแต่งตั้งเป็น สมเด็จพระมหาธีรวงศ์

พรึบเลย...

...ไม่เคยเก็บไม่เคยสั่งสมแต่ไหน
แต่ไร คณะของเราช่วงเรียนหนังสือจึงมี
พระเต็มไปหมด เราไปอยู่ที่ไหนคณะของ
เราจะมากที่สุด มากกว่าเพื่อน ลูกศิษย์ลูก
หาเพื่อนฝูงเต็มไปหมด... เพราะความ
เสียดสละ...”

เจ้าคุณนักเสียดสละ

ท่านให้ความเคารพนับถือเจ้าคุณ
อาจารย์อย่างสูง ไม่เพียงเพราะเจ้าคุณฯ
เป็นอาจารย์สอนปริยัติธรรมให้แก่ท่าน
เท่านั้น คุณธรรมของท่านเจ้าคุณฯ เฉพาะ
อย่างยิ่งเรื่องความเป็น “นักเสียดสละ” นั้น
เป็นสิ่งที่ทำให้ท่านต้องกล่าวถึงอยู่เสมอ
อย่างไม่มีวันลืมเลือนได้เลย ดังคำพูด
คราวหนึ่งว่า

“...เรายังได้คิดถึงสมเด็จพระมหา
วีรวงศ์ (พิมพ์ ธัมมธโร) เปรียญ ๖ ประโยค
นั้น ท่านเป็นนักเสียดสละนะ เราเคยอยู่ด้วย
แล้ว ถึงไหนถึงกัน... ท่านไปไหนมานี้ พระ
เถรธรรมาภิบาล

หมดเลยๆ ท่านเป็นนักเสียดสละไม่
สนใจได้มาเท่าไร บทเวลาท่านจะพูด
ท่านก็พูดของท่าน พูดเฉยๆ เอาของมาเติม
อยู่นี้ มันมีผ้าไหมดีๆ อยู่ มาจากเมืองอุบล
ผ้าไหมผ้าอะไรเขาทอมาถวายท่าน

พอมาถึงท่าน ‘เออ... ผ้าไหมให้
ระวัง ให้รีบเก็บนะ เดี่ยวอีตา...จะมาเอา
หมดนะ’ อีตา...นี้เป็นมหาและเป็นหลาน
ของท่านเอง บอก ‘ให้รีบเอาไปซะ ของไหน
ดีๆ เดี่ยวมันเอาไปหมด’ ว่าเท่านั้นแหละ
แล้วไม่เคยพูดถึงอีกเลย มีเท่านั้น นี้เรียกว่า
คำพูดติดปากเฉยๆ

ท่านไม่ได้พูดด้วยความหึงหวง
ความหมายก็คือว่า เอาไว้เผื่อว่ามันจำเป็น
องค์ไหนที่ควร ท่านจะสั่งจัดให้เลย
นี้เรียกว่า นักเสียดสละ เราเกิดที่สุดเลย...

เพราะนิสัยท่านกับนิสัยเราเข้ากัน
ได้ปุ๊บ ปุ๊บ เลย เราฝังลึกแล้วว่าท่านคือนัก
เสียดสละ นี่องค์หนึ่งที่เป็นพระนักเสียดสละ
ท่านไม่มี ได้มาเท่าไรหมด ไม่มีเหลือ
หมด หมดเลย...”

ท่านกล่าวยกย่องน้ำใจของท่าน
เจ้าคุณอาจารย์ว่า เป็นผู้ที่มีจิตใจกว้าง
ขวาง ไม่สั่งสม และไม่ตระหนี่ถี่เหนียวใน
จตุปัจจัยไทยทานต่างๆ เลย มีแต่นำออก
จ่ายแจกแก่บรรดาลูกศิษย์ลูกหาพระเถร

เสมอมา ท่านเจ้าคุณฯ เคยสั่งให้นำของ
จำนวนมากออกทำสลาก และให้พระเถร
ทุกรูปได้จับสลากแบ่งปันกัน

ท่านเจ้าคุณฯ ก็ไม่ได้เคยให้ความ
สนใจในสิ่งของเหล่านั้นเพื่อตัวของท่าน
เองเลย เหตุนี้เอง ด้วยความระลึกถึงท่าน
เจ้าคุณฯ อยากให้ท่านได้ใช้ของดีๆ บ้าง
ในคราวหนึ่งท่าน (หมายถึงหลวงตา)
จึงได้แอบเอาจีวรชุดหนึ่งแยกเก็บไว้ต่าง
หาก เพื่อมิให้นำมาติดสลากร่วมด้วย
คิดไว้ในใจว่าเมื่อจะไว้เปลี่ยนถวายใหม่ให้
ท่านเจ้าคุณบ้าง

แต่ต่อมาภายหลัง เมื่อท่าน
เจ้าคุณฯ สังเกตเห็นจีวรยังคงเก็บอยู่ในตู้
๑ ชุดดั้งเดิม จึงถามท่านว่า

“ทำไมไม่ได้นำจีวรชุดนี้ไปจับ
สลากแจกให้พระเถร?”

ท่านให้เหตุผลแก่ท่านเจ้าคุณว่า

“ในบางคราว จีวรของเจ้าคุณ
อาจารย์อาจชำรุดเสียหายด้วยเหตุใดเหตุ
หนึ่ง เช่น ไฟไหม้ หรือหนูกัด ก็จะมีเปลี่ยน
ได้ทันทีครับกระผม”

คำตอบนี้ทำให้ท่านเจ้าคุณต้อง
จ่ายอมด้วยเหตุผล

พบเห็นสมณะผู้ประเสริฐ

ในระยะเวลาที่ท่านยังเรียนหนังสืออยู่นั้น
กิตติศัพท์กิตติคุณของท่านอาจารย์มั่น
ภูริทัตโต มิเคยได้จืดจางลงไปแม้แต่น้อย
กลับยิ่งฟุ้งซจรขยายอย่างกว้างขวางมา

จากจังหวัดเชียงใหม่ที่ท่านเป็นพระสำคัญ
รูปหนึ่ง

ส่วนมากผู้ที่มาเล่าเรื่องของท่าน
อาจารย์มันให้ฟังนั้น จะไม่เล่าธรรมชั้น
อริยภูมิธรรมดา แต่จะเล่าถึงขั้นพระอรหันต์
ภูมิทั้งนั้น จึงทำให้ท่านมั่นใจว่า เมื่อเรียน
จบตามคำสั่งที่สั่งไว้แล้ว จะต้อง
พยายามออกปฏิบัติไปอยู่สำนักและ
ศึกษาอบรมกับท่านอาจารย์มัน เพื่อตัด
ข้อสงสัยที่ฝังใจอยู่นี้ออกไปให้จงได้

โอกาสอำนวยให้ท่านเดินทางไป
ศึกษาปริยัติต่อที่ **วัดเจติยหลวง จังหวัด
เชียงใหม่** เมื่อเดินทางไปถึง เผลอเป็น
ระยะเดียวกันกับที่ท่านเจ้าคุณพระธรรม
เจติย (พระอุปัชฌาย์) ได้อาราธนานิมนต์
ท่านอาจารย์มันด้วยตนเอง เพื่อขอให้ไป
พักจำพรรษาอยู่ที่จังหวัดอุดรธานี ท่าน
อาจารย์มันเมตตารับนิมนต์นี้ จึงได้ออก
เดินทางจากสถานที่วิเวกบนเขาในเขต
จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะเข้าพักชั่วคราวอยู่ที่
วัดเจติยหลวงนั้นเช่นกัน

เหตุการณ์ก็บังเอิญเป็นระยะเวลา
ไล่เลี่ยกันกับที่ท่านเดินทางไปถึง จึงมี
โอกาสดีที่ได้เห็นท่านอาจารย์มัน ความ
รู้สึกของท่านในตอนนั้นท่านเคยเล่าว่า

“...เกิดความรู้สึกเลื่อมใสในองค์
ท่านขึ้นอย่างเต็มที่ในขณะนั้น ว่าเราไม่
เสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์ทั้งชาติ ได้เห็นพระ
อรหันต์ในคราวนี้แล้ว...”

ความรู้สึกในครั้งนั้นท่านว่า หากแม่
ไม่เคยมีใครบอกว่าท่านอาจารย์มันเป็น

“...เกิดความรู้สึกเลื่อมใส
ในองค์ท่านขึ้นอย่างเต็มที่
ในขณะนั้นว่า...”

...เราไม่เสียที่ที่เกิดมาเป็น
มนุษย์ทั้งชาติ ได้เห็นพระ
อรหันต์ในคราวนี้แล้ว...”

พระอรหันต์มาก่อนเลยก็ตาม แต่ว่าใจของ
ท่านกลับยังเชื่อแน่วแน่นลงไปอย่างนั้นที่
เดียว พร้อมทั้งปลื้มปิติยินดีจนขนพอง
สยองเกล้าอย่างบอกไม่ถูกในขณะที่ได้เห็น
ท่าน เหตุการณ์ในระยะนี้ท่านเคยเล่าให้
พระเถรฟังดังนี้

“...ท่านเทศน์ที่วัดเจติยหลวง ๓
ชั่วโมง เทศน์วิสาขบูชา ผมก็ไปถึงใหม่ ๆ
ท่านมาถึงก่อนผม ๒ วันหรือ ๓ วัน ผมก็ไป
ถึง ท่านป่วยอยู่ที่บ้านป่าเปอะ ท่านออก
มาครั้งนั้น เพราะรับนิมนต์ท่านเจ้าคุณ
อุปัชฌายะของเรานี่เอง

ท่านออกมาเพราะนัดกันแล้วว่า
เดือนนั้นๆ ระยะนั้นๆ ให้มา ท่านก็ออกมา
มีท่านอาจารย์อุ้นกับคุณนายทิพย์ภรรยา
ของผู้บังคับการตำรวจ ทุกวันนี้เรียกผู้กำกับ
มานิมนต์ ท่านอาจารย์อุ้นไปรับท่านมา

ผมก็อยู่นั้นเวลาท่านเทศน์ แต่
ก่อนไม่มีรถนี้ เทศน์อยู่วิหารใหญ่ ทางรถ
ผ่านหน้าวัด จนเขาแตกตื่นเข้ามาดู เขา
ว่าพระทะเลาะกัน มาดูก็เห็นท่านอาจารย์
มันเทศน์อยู่บนธรรมาสน์ นั้นละขนาดนั้น

ละท่านเทศน์ เบรียงๆ เอาอย่างถึงเหตุถึงผล แต่เราก็เพลินไปด้วยความเลื่อมใสท่านนะ จะให้รู้เรื่องรู้ราวในเรื่องท่านเทศน์ เรื่องวิถิจิตวิถิอะไรก็ไม่ค่อยรู้เรื่อง แต่มันเพลินด้วยความเชื่อท่าน ความเลื่อมใสที่เราเกิดมาไม่เสียชาติได้พบท่านอาจารย์มันที่รำลือมานาน

ครูบาอาจารย์องค์ไหนที่เคยไปอยู่กับท่านมาแล้ว มาพูดเป็นเสียงเดียวกันหมดไม่เป็นอื่นว่า ท่านอาจารย์มันคือพระอรียบุคคล เราก็ยิ่งอยากจะทราบอรียบุคคลชั้นไหน มันก็หลายชั้นนี่นะ อรียบุคคล อรหันต์นั่นแหละ ว่างี้เลย อรหันต์บุคคลว่างี้ มันก็ยิ่งซึ่งนะซี

เวลาไปถึงใหม่ๆ ท่านไปบิณฑบาตสายไหนๆ สอบถามได้ความว่า ท่านออกไปนี้แล้ว ท่านบิณฑบาตแล้วกลับมาทางนี้ธรรมดาท่านไปสายๆ ท่านกลับมาสายๆ เราบิณฑบาตแต่เช้า กลับมาก็เตรียมทำคอดูทาง เรายังไม่เห็นเดี่ยวพระมาบอก

‘มาแล้ว นู่นๆ กำลังเข้ากำแพงวัด’
เราก็รีบเข้าไปในห้องเลย มันมี

ช่องอยู่ ยังไม่ลืมนะ จากนั้นเข้าไปในห้องแล้วส่องดู...ลักษณะของท่านเหมือนไก่ป่า นะ คล่องแคล่ว ตาแหลมคม ท่านเดินมา เราก็ดู... ฟังด้วยความสนใจ ด้วยความเลื่อมใส นี่มันซึ่งจริงๆ เราไม่ลืมนะ ไม่เสียชาติเป็นมนุษย์ แต่ท่านจะเห็นเรายังไงก็ไม่รู้นะ เราหากเป็นบ้า ดูแบบบ้าเรานั้นแหละ...”

หลังจากนั้นไม่นาน ท่านอาจารย์มันก็ออกเดินทางมุ่งหน้าไปจังหวัดอุดรธานี สำหรับท่านยังคงอยู่เรียนหนังสืออยู่ที่วัดเจติยหลวงนี้ต่อไป โดยศึกษาบาลีกับนักธรรมควบคู่กันไป

สอบได้คะแนนเต็มร้อย

ในการศึกษาวิชาภาษาบาลีของท่านนั้น ถึงแม้การสอบครั้งแรกจะยังไม่ผ่าน ท่านก็ไม่ได้รู้สึกเสียใจแต่อย่างใด ท่านยอมรับตามนั้น เพราะทราบดีว่า ภูมิความรู้ของตนในตอนนั้นยังไม่เต็มที่จริงๆ

สำหรับการสอบในครั้งต่อไป ไปนั้น

ท่านมีความมั่นใจอย่างเต็มภูมิว่า แม้จะสอบหรือไม่สอบก็ไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความรู้ ทั้งนี้ก็ด้วยความสามารถที่ได้แสดงให้ครูสอนบาลีของท่านคือสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ (พิมพ์ ถัมมธโร) เห็นในระหว่างที่เรียนเพื่อจะสอบมหาเปรียญให้ได้ ในการสอบเป็นครั้งที่ ๓ ครูของท่านถึงกับออกปากว่า

“ท่านบัวนี้ ได้แตกก่อนสอบนะ ให้เป็นมหาเลยนะ ถาลงท่านบัวตก นักเรียนทั้งชั้นตกหมด”

ซึ่งก็เป็นจริงตามนั้น คือท่านสอบได้เป็นมหาเปรียญ โดยได้คะแนนบาลีเต็มร้อย ในเวลาต่อมาท่านเล่าให้ลูกศิษย์ลูกหาฟังว่า

“การสอบได้ในครั้งนั้น ไม่มีอะไรดีใจเลย เพราะรู้ดีกว่าความรู้ได้เต็มภูมิ ตั้งแต่การสอบครั้งที่ ๒ แล้ว แต่ในครั้งนั้นปรากฏว่าสอบตก เหมือนกับจะให้คอยการศึกษาทางนักธรรมเขยิบขึ้นมาตามจนถึงปีที่สอบมหาได้ ก็สำเร็จนักธรรมเอกพร้อมกันเลย ซึ่งน่าคิดว่าเหมือนมีสายเกี่ยวโยงกัน ทำให้การศึกษาทางโลกจบประถม ๓ ทางบาลีก็จบเปรียญ ๓ และทางนักธรรมก็จบนักธรรมเอกเป็น ๓ ตรงกันหมด ๓ วาระ...”

ด้วยผลการเรียนดีและเป็นทีที่ไว้วางใจของผู้ใหญ่ซึ่งเป็นครูบาอาจารย์ ทำให้ผู้ใหญ่หวังจะให้ท่านเป็นครูสอนนักเรียนในโรงเรียน แต่ท่านก็ได้ปฏิเสธอย่างละมุนละม่อมดังนี้

“...ท่านบัวนี้...
ได้แตกก่อนสอบนะ
ให้เป็นมหาเลยนะ
ถาลงท่านบัวตก
นักเรียนทั้งชั้นตกหมด...”

“...เรียนออกมา นักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก เปรียญ ไม่สอนใครทั้งนั้น เป็นครูสอนนักเรียนในโรงเรียนก็ไม่เอา ผู้ใหญ่ท่านจะให้ เป็นครูสอน...”

ไม่เอา ครูไม่อดไม่อยาก เอาจงค์ไหนก็ได้ เราว่าอย่างนั้นเสีย เราเลยหลีกได้ ถ้าหากว่า ครูไม่มีจริงๆ เราจะหลีกอย่างนั้น มันก็ไม่งาม แต่นี้ครูก็มีอยู่ ผู้มีภูมินั้นมีอยู่ที่จะเป็นครู

เราก็ทิ้งให้องค์นั้นๆ ไปเสีย เราก็ออกได้ เราจึงไม่เป็นครูใครเลย นักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก มหาเปรียญ ไม่เคยเป็นครูสอนใครทั้งนั้น...”

การศึกษาด้านปริยัติของท่านเป็นอันสิ้นสุดลงที่วัดเจติยโหลง จังหวัดเชียงใหม่ ในปีพ.ศ. ๒๔๘๔ นับเป็นปีที่ท่านบวชได้ ๗ พรรษาพอดี โดยสอบได้ทั้งนักธรรมเอกและเปรียญ ๓ ประโยคในปีเดียวกัน

รักคำสัตย์ยิ่งกว่าชีวิต

เพื่อมุ่งหน้าออกปฏิบัติกรรมฐาน

ตามคำสั่งที่ตั่งไว้ ท่านจึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหาโอกาสกราบลาพระเถระผู้ใหญ่^๑ อาจารย์ของท่าน แม่พระเถระผู้ใหญ่ซึ่งเมตตาหวังอนุเคราะห์ให้ท่านศึกษาปริยัติต่ออีก ด้วยเห็นว่าในสมัยนั้นพระภิกษุที่มีความรู้ระดับมหาเปรียญมีน้อยมาก แต่ท่านได้เคยพิจารณาแล้วว่า

“...ความรู้ระดับมหา ๓ ประโยคนั้นก็เพียงพอแล้วกับการจะออกปฏิบัติกรรมฐานวิชาความรู้ขนาดเป็นมหาแล้วยอมไม่จนตรอกจนมุมง่าย ๆ ...”

และอีกประการหนึ่ง ท่านยังคงระลึกถึงความสัจที่เคียดตั้งต่อตนเองไว้ว่า

“...ฝ่ายบาลีขอให้จบเพียงเปรียญ ๓ ประโยคเท่านั้น ส่วนนักธรรมแม้จะไม่จบชั้นก็ไม่ถือเป็นปัญหา... แล้วจะออกปฏิบัติโดยถ่ายเดียว จะไม่ยอมศึกษาและสอบประโยคต่อไปเป็นอันขาด...”

ด้วยเหตุนี้ ท่านจึงพยายามคิดหาทางหลีกเลี่ยงเพื่อปฏิบัติให้ได้ เผลอในระยะนั้นพระเถระอาจารย์ของท่านรับ

นิมนต์ไปต่างจังหวัด ท่านจึงถือโอกาสนั้นเข้านมัสการกราบลาสมเด็จพระมหา วิรวงศ์ (ติสโส อ้วน)^๒ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดบรมนิวาสในขณะนั้น ท่านก็ยินดีอนุญาตให้ไปได้ เหตุการณ์ในตอนนั้นท่านเล่าไว้ดังนี้

“...บุญกรรมก็ช่วยด้วยนะ ผู้ใหญ่ท่านไม่ยอมให้บอก ท่านห้ามไว้เลยเทียว...ยังไม่ให้ออก...ให้เรียนจบได้เปรียญ ๖ ประโยคเสียก่อน จึงค่อยออก

แต่เรายังไงก็ไม่ยอม แต่จะหาออกด้วยมารยาทอันดีงามเท่านั้นเอง สบโอกาสเมื่อไรแล้วเราจะออก พอดีท่านไปต่างจังหวัดละสิ นั่นละโอกาสมันก็เหมาะพอท่านไปต่างจังหวัดปั๊บ เราก็บีบออกเลย...”

๑ พระเถระผู้ใหญ่เป็นผู้เป็นอาจารย์สอนท่านทางปริยัติ คือ สมเด็จพระมหาวิรวงศ์(พิมพ์ รัชมงคล) ซึ่งในช่วงปี

พ.ศ. ๒๔๗๑-๒๔๗๙

ท่านเป็นผู้จัดการและเป็นครูสอนนักธรรมและบาลีในสำนักเรียนวัดสุทธจินดา จ.นครราชสีมา

พ.ศ. ๒๔๘๐-๒๔๘๓

เป็นผู้จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมและเป็นครูในสำนักเรียนวัดเจติยหลวง จ.เชียงใหม่

พ.ศ. ๒๔๘๕

เป็นผู้จัดการศึกษาแขนงต่างๆ ในสำนักเรียนวัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน กทม.

พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๗

เป็นเจ้าอาวาสวัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน กทม.

๒ พ.ศ. ๒๔๔๖

เป็นเจ้าอาวาสวัดสุปฏิหาราม จ.อุบลราชธานี

พ.ศ. ๒๔๗๐

เป็นเจ้าอาวาสวัดสุทธจินดา จ.นครราชสีมา

พ.ศ. ๒๔๗๕

เป็นเจ้าอาวาสวัดบรมนิวาส กทม.

พ.ศ. ๒๔๘๕-๒๔๙๙

เป็นเจ้าอาวาสวัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน กทม.

๓

ออกปฏิบัติกรรมฐาน (ปฏิบัติ)

๓. ออกปฏิบัติกรรมฐาน (ปฏิบัติ)

๔. แสวงหาครูบาอาจารย์

หน้า ๕๓

- เรียนปริยัติ แอบปฏิบัติ
- สูตรไร้ศรัทธาบังเอิญใจ
- รู้รักษาตัวรอด คือยอดคน
- ยอมมอบกายถวายชีวิตต่อ “ธรรม”
- “ของดี” ทางกาย “น้ำใจ” หายาก
- ชาวอันเป็นมงคล
- ยอมมอบกายถวายชีวิตต่อครูอาจารย์ผู้จริง
- ปฏิบัติจิตตภาวนา... จึงจะสมาธิได้
- สังเกต พินิจพิจารณาด้วยเหตุผล
- กอนต์ดีสิ้นใจ
- ผืนที่ต้องทำให้จริง
- คติเตือนใจจากผืน

๕. อุตสาหะพากเพียร ผีกลั่นจิต

หน้า ๖๗

- แม่ประสาทุกขเจียนตาย แต่ความมุ่งมั่นไม่ถอย
- ผู้เชี่ยวชาญ... วาระจิต หูทิพย์ ตาทิพย์
- นึก “พุทโธ” ในใจ จะไม่ “จิตเสื่อม”
- รักษาระเบียบวินัย ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ อย่างเคร่งครัด
- พุดคุยเกี่ยวของในสิ่งที่ชอบที่ควร
- ทานอาจารย์มั่นลงวาระจิต
- นำตานักสู้
- มารกกระชับ
- หลงป่า
- แรงความเพียรเต็มกำลัง
- รู้ขีดประจักษ์ “ตาย”
- ข้อคิดหลายแง่ หลายกระทั่ง
- ควรหนัก... ตองหนัก ควรเบา... ตองเบา
- กินอยู่ไซสอยเรียบง่าย แต่ทรูหราวด้วยคุณธรรม
- ทุกขเพราะหนาว
- อาหารป่า
- กินแบบนักโทษ
- ยอดนักสู้
- เราไม่ใช่... พระเวสสันดรนะ!!!
- ถือ “ความทุกข์” เป็นครู เป็นหินลับสติปัญญา
- ชนะความกลัวด้วย “พุทโธ”
- เสื่อ : หมูป่า ตอสุดเค็ดือด

๖. สมาธิแน่นหนามั่นคง

หน้า ๙๓

- ติดสุขในสมาธิ
- ไต่ถามผู้รู้เพื่อหาเหตุผล
- เพราะจากบ้านไปนาน

๗. ก้าวเดินทางปัญญา

หน้า ๙๗

- เครื่องประกอบครบ
- บ่าหลังสังขาร
- แบนพัก แบนสู้
- มวยคูลงใน
- มองดูคน... เนื้อหนังแดงไร
- เหมือนว่าหมดกามราคะ
- ตีนเงาตัวเอง
- อัศจรรย์จิต
- หลักเกณฑ์อันใหญ่หลวง
- การพิจารณาอริยสังข

๘. ปรนนิบัติรับใช้ครูบาอาจารย์

หน้า ๑๐๙

- เป็นที่ไว้ใจของครูบาอาจารย์
- ช่วยดูแลหมู่คณะ
- บริหารสิ่งของ
- ออกรับความผิดพลาดแทนหมู่เพื่อน
- ญาณหยั่งทราบของท่านอาจารย์มั่น
- คุณยายชรา ผู้มีญาณหยั่งรู้
- พลาด... เทคนักรั้งสุดท้าย
- คำเตือนล่วงหน้า
- เท็ดทูนท่านอาจารย์มั่นสุดหัวใจ
- เป็นตายไม่ว่า ถ้าเพื่อพ่อแม่ครูอาจารย์
- สลดสังเวช... ผู้มีพระคุณสูงสุดจากไป

๙. สติปัญญาอัตโนมัติ

หน้า ๑๒๗

- หมูเพื่อนแอบจาดจ้อง
- นางงามจักรวาล... อวิชชา
- ความจำเป็นของครูบาอาจารย์
- พบปราชญ์ กลางป่าเขา
- บัวยหนัก... รักษาด้วยธรรมโอสถ
- ผีปอบสาว

แสวงหา ครูบาอาจารย์

เรียนปริยัติ แอบปฏิบัติ

ช่วงที่ท่านเรียนปริยัติอยู่นั้น เมื่อว่างจากการเรียน ท่านจะพยายามหลบหลีกจากหมู่เพื่อนที่เรียนหนังสือด้วยกัน โดยแอบนั่งสมาธิในกุฏิคนเดียว หรือ **เดินจงกรม** ในช่วงเวลาดีๆ อยู่เสมอ ด้วยเกรงผู้อื่นจะพบเห็นอันทำให้ท่านเกิดความเกอเขินในการปฏิบัติ ท่านเคยเล่าแบบขบขันถึงเหตุผลที่ต้องแอบหลบเพื่อนมาภาวนาดังนี้

“...เราภาวนาอยู่ทุกวันนี้ เรียนหนังสือเราไม่เคยละนะ หากไม่บอกใครให้รู้ เพราะอยู่กับพวกดิ๊งด้วยกัน ถ้าไปภาวนา

เดี๋ยวมันมาพูดแหกกัน

‘ไฮ้ ! จะไปสวรรค์นิพพานเดี๋ยวนี้เชียวหรือ ?’ นั่นนะ พวกเดียวกันมันพูดกันได้นี่นะ จะว่าไป ไม่ถือสัสถือสากัน ‘นี่จะไปสวรรค์นิพพานนะนี่ พวกเราอย่าไปกวนท่านนะ ท่านกำลังเตรียมจะไปสวรรค์นิพพาน’ ต้องมีแหกกันอยู่อย่างนั้น

เพราะฉะนั้นจึงไม่ให้รู้ นั่งภาวนาเฉยไม่ให้รู้นะ ปิดประตูเราไม่ให้เห็น ถ้าออกมาก็เป็นดิ๊งเหมือนเขาเสีย ถ้าเขาในห้องเป็นแบบนี้ กลางคืนดิ๊งๆ ออกมาเดินจงกรม มันเป็นอยู่ในหัวใจนี้ จะว่าไป หากบอกใครไม่ได้ อย่างนี้ไม่บอกใครเลย เพื่อนฝูงอยู่ด้วยกันก็ไม่บอก เป็นดิ๊งไปกับ

เขาเสียอย่างนั้น...”

ด้วยเหตุนี้เองการปฏิบัติจึงไม่ค่อย
เต็มที่เท่าใดนัก ท่านเคยเล่าถึงการภาวนา
ในช่วงที่เรียนหนังสืออยู่ ๗ ปีเต็มว่า

“...เป็นเพียงสงบเล็กๆ น้อยๆ ธรรม
ดาดาๆ จิตสงบของมันอยู่ธรรมดา...”

...จะมีก็เพียง ๓ หนเท่านั้นเป็น
อย่างมากที่จิตลงถึงขนาดที่อัศจรรย์เต็มที
คือลงก็เต็มที่แล้วอารมณ์อะไรขาดหมด
ในเวลานั้น เหลือแต่รูอันเดียว กายก็หาย
เสียบเลย...”

ท่านว่ามันน่าอัศจรรย์มาก และนี่
เองเป็นเครื่องฝังจิตฝังใจของท่านให้มึ
ความสืบทอดที่จะออกปฏิบัติและกล้าที่จะ
พูดเปิดเผยให้หมู่เพื่อนได้ฟังถึงความตั้งใจ
ที่จะเรียนจบแค่เปรียญ ๓ ประโยคเท่านั้น

มารรบกวนจิตใจ

ครั้นเมื่อถึงคราวออกปฏิบัติเต็มตัว
ท่านจึงออกเดินทางมุ่งหน้าสู่จังหวัดนคร
ราชสีมา โดยพกหนังสือปาฏิโมกข์เพียง
เล่มเดียวติดยามไปเท่านั้น และเข้าจำ
พรรษาที่วัดในอำเภอจักราช นับปีบวชได้
๘ พรรษาพอดี ท่านว่าพอเริ่มปฏิบัติอย่าง
จริงจังขึ้น กลับเหมือนมีมารมาคอยก่อกวน
สิ่งที่ไม่เคยรู้สึกไม่เคยเป็นในสมัยเรียน
หนังสือ กลับปรากฏขึ้นเป็นความรุ่มร้อนฝัง
ลึกอยู่ในใจ ท่านเล่าถึงความรู้สึกตอนนั้นว่า

“...แปลกจริงเวลาเราเอาจริงเอา
จัง ตั้งแต่อยู่เรียนหนังสือจิตก็ไม่เห็นเป็น

เวลาออกปฏิบัติตอนจะเอาจริงเอาจัง มัน
จะมีมารหรือยังไงนะ ได้ยินเสียงผู้หญิงก็
ไม่ได้นะ ทำไมเรื่องของราคะมันแสบทันทีๆ
เลย จนเรางเหมือนกัน

เอ้า เราก็ตั้งใจมาปฏิบัติธรรมไม่
เคยสนใจกับผู้หญิงเลย ทำไมเพียงได้ยิน
เสียงผู้หญิงเท่านั้นมันก็แสบ แต่มันแสบอยู่
ภายในจิตต่างหากนะ มันแสบๆ ๆ ของมัน
เอ๊ะ ชอบกลว่ะ ทำไมมันเป็นอย่างนี้...”

ท่านก็ตั้งใจอย่างเต็มที่ที่จะไปหา
ภาวนาอยู่ในป่าเพื่อฆ่ากิเลส แต่กลับโดน
เข้าแต่เรื่องทุกข์ร้อนจากอารมณ์ที่คอย
กวนจิตใจ สงครามการต่อสู้ในระยะนั้น
ท่านเล่าว่า

“...ไปหาภาวนาอยู่ในป่า ทั่วๆ ที่
จะซำมันอยู่นี่นะ มันเห็นสาว มันก็ยังขยับ
อยู่นะ โถ ยังงี้สิ มันเป็นของมันนี่นะ ตัวนี้
มันไม่ให้ภาวนากับเรานี่นะ มันจะหาแต่
เรื่องของมันอยู่นั่นละ

หือ ไปภาวนาอยู่ในป่า เราก็บอก
ตรงๆ อยู่นี่นะ พอไปเห็นสาวสวยๆ สวยใน
หัวใจมันเองนะ เขาจะสวยไม่สวยก็ตาม
มันหาว่าสวย สาวคนนี้สวยว่ะ แต่มัน
สำคัญที่เราปฏิบัติอยู่แล้วนะ มันขยับมานั้น
ตีกันพัวะเลยเชียะ

ไม่ได้นี่ ที่นี้ภาวนาไม่ได้แล้วซี มัน
จะเป็นเหตุแล้ว หนีเลย หนีเลยนะ แต่ส่วน
มากชนะ เพราะมันตั้งท่าจะฆ่ากันอยู่แล้ว
แล้วมันยังมาตั้งหมัดตั้งมวยต่อหน้าต่อตา
นี่มันจะไม่ให้โมโหได้ไง...

นี่เรื่องกิเลส มันมีมากน้อยเพียงไร
มันจะแสดงอยู่ภายในใจ มันเป็นชาติของ
ใจ มันเป็นอย่างนี้ เป็นตลอดมา เก่ง... มี
มากมีน้อย มันจะเป็นของมันอยู่ในจิต
นะ... เพราะเราจะฆ่ามันอยู่กับจิต...”

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ต่อมาท่านได้
พิจารณาอันหลังเทียบกับสมัยที่ยังเรียน
หนังสืออยู่ กิเลสราคะตัณหาที่ไม่เห็นเป็น
พิษเป็นภัยอะไรมากมาย คงสงบตัวอยู่
เงียบๆ ครั้นพอออกปฏิบัติตั้งใจจะฆ่า
กิเลสโดยตรงกลับดูเหมือนว่ามันกำเริบ
เสิบสานมากยิ่งขึ้น ท่านอธิบายเหตุผลที่
เป็นเช่นนี้ว่า

“...เวลามาพิจารณาทีหลังไม่ใช่
อะไรนะ คือ เรามีสติตั้งบ้าง เวลาแยบ
ออกไปมันเลยรู้ รู้ได้ง่าย... ไม่ใช่เราเป็น
อย่างนั้น มันกลับกำเริบขึ้นมากก็ไม่ใช่ เวลา
ผ่านไปถึงได้รู้

อ้อ แต่ก่อนจิตของเรามันมีดีมันดำ
มันไม่รู้เรื่องราวเหมือนหลังหมี่นี้ แล้วมัน
จะไปทราบอะไรสี่ขาสี่ตาสี่อะไร มันเป็น
หลังหมี่เสียหมด

ที่นี้พอเราผ่านไปแล้ว ค่อยๆ รู้
เวลาจิตละเอียดเข้ามันรู้ได้เร็ว เป็นเหมือน
กับว่ามันแสดงกิเลสขึ้นอย่างรวดเร็ว แยบ
เท่านั้นละ พอใหญ่ไม่เลยจากนั้น จึงได้เร่ง

“...ตายก็ตายไปกับข้อปฏิบัติ
ไม่ได้ตายด้วยความถอยหลัง
...จิตปักลงเหมือนหินหัก...”

กันใหญ่...”

ยอมมอบกายถวายชีวิตต่อ “ธรรม”

ที่อำเภอจักราชแห่งนี้ ท่านได้
พยายามเร่งทำความเพียรทั้งวันทั้งคืน
ตั้งแต่มาถึงที่แรกจนตลอดพรรษา โดยไม่
ยอมทำงานอะไรทั้งนั้นนอกจากงานสมาธิ
ภาวนาเดินจงกรมอย่างเดียว เพราะได้
ตั้งใจแล้วว่า

“...คราวนี้จะเอาให้เต็มเม็ดเต็ม
หน่วยเต็มเหตุเต็มผล เอาเป็นเอาตายเข้า
ว่าเลย อย่างอื่นไม่หวังทั้งหมด หวังความ
พ้นทุกข์อย่างเดียวเท่านั้น จะให้พ้นทุกข์
ในชาตินี้แน่นอน

ขอแต่ท่านผู้หนึ่งผู้ใดได้ชี้แจงให้เรา
ทราบเรื่องมรรคผลนิพพานว่ามีอยู่จริงเท่า
นั้น เราจะยอมมอบกายถวายชีวิตต่อท่าน
ผู้นั้น และมอบกายถวายชีวิตต่ออรรคต่อ
ธรรม ด้วยข้อปฏิบัติอย่างไม่ให้อะไรเหลือ
หลุดเลย

ตายก็ตายไปกับข้อปฏิบัติ ไม่ได้
ตายด้วยความถอยหลัง จิตปักลงเหมือน
หินหัก...”

เหตุนี้เอง หลังจากนั้นไม่นาน ท่าน
ว่าจิตก็ได้รับความสงบ ปรากฏว่าได้ผลดี
ตลอดพรรษา อย่างไรก็ตามด้วยความ
เมตตาสงสารของพระเถระผู้ใหญ่^๑ อยาก
ให้ท่านกลับกรุงเทพฯ เพื่อเรียนต่อในชั้นสูง
ขึ้นอีก

ที่แรกพระเถระท่านก็ฝากผ้าห่มผืน
ใหญ่พร้อมแนบจดหมายมาถึงโคราช
ข้อความในจดหมายมีเพียง ๒-๓ ประโยคมี
ใจความว่า

‘ให้มหาบัวกลับกรุงเทพฯ โดยด่วน
ให้กลับกรุงเทพฯ โดยด่วน’

ท่านรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา
ของพระเถระที่มีต่อท่านเป็นอย่างสูง แต่
เพราะได้ตัดสินใจแน่วแน่แล้วจึงมิได้ตอบ
จดหมายกลับไปแต่อย่างใด

แม้กระนั้นก็ตาม พระเถระท่านยัง
อุตส่าห์เขียนจดหมาย ตามมาสั่งให้ไปพบ
ที่สถานีรถไฟอีก ท่านเล่าถึงเหตุการณ์ตอน
นั้นว่า

“...ที่นี้พอออกพรรษาแล้ว ท่านก็
มา ท่านเขียนจดหมายมาบอก วันนั้นๆ เรา
จะผ่านไปโคราช บอกขบวนรถ มันก็มีขบวน
เดียว ออกตอนเช้าถึงอุบล ให้เราไปรอตัด
อยู่สถานี ท่านจะเอากลับกรุงเทพฯ ให้เราไป
รออยู่สถานีพอไปถึงก็ว่า

‘มหาบัวต้องกลับกรุงเทพฯ’ จึ๊เลย
นะ มีแต่ ‘ต้องกลับกรุงเทพฯ’ รถไฟมันจอด
นาทีเดียวนี่นะ รถไฟก็ช่วยเราด้วยๆ พุดกัน
ยังไม่สักก็คำ

‘มหาบัวต้องกลับกรุงเทพฯ โดย
ด่วนนะ... ต้องกลับกรุงเทพฯ’

สักเดียวรถก็เคลื่อน เราก็โดดลงรถ
ไฟไป รอดตัว แปลกอยู่นะ อะไรๆ ก็ดี รู้สึก
ว่ามันพร้อมๆ นะ อุปสรรคไม่ค่อยมีว่าจะ
ออกทางนี้นะ รู้สึกว่าคล่องตัวๆ

อย่างผู้ใหญ่ท่านห้ามอย่างเข้ม
งวดกวดขันอย่างนี้ก็เหมือนกัน รอดไปได้
แม้แต่ขึ้นไปสถานีรถไฟ รถไฟยังช่วย สัก
เดียวรถไฟเคลื่อนที่ปั้งปั้ง ก็โดดลงรถไฟได้
เท่านั้น ท่านก็ไม่ทราบจะว่ายังไง ไม่ได้รับ
คำตอบจากเราเลย ตามขู้อยู่เรื่อยนะ

ท่านสงสารท่านเมตตามากนะกับ
เรา มอบให้เราหมดแหละในขณะนั้นๆ
(ภายในวัดบรมนิवास) เป็นคนะใหญ่
เพราะท่านเป็นเจ้าของคณะนี้ ให้เราเป็นผู้ดูแล
คณะ เพราะฉะนั้นท่านถึงได้เข้มงวดกวด
ขันในการไปการมาของเรา ท่านไม่ให้ไป
ไหน เหมือนว่าผูกมัดในตัว...

๑ ต่อมาคือ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร)

เราเคารพผู้ใหญ่เราก็เคารพ แต่เรา
เคารพความสัจนี้สุดหัวใจเรายิ่งกว่า
ผู้ใหญ่ เราจึงหาทางออกจนได้...”

“ของดี” หาง่าย “น้ำใจ” หายาก

ระยะที่ท่านพักอยู่ที่โคราชนี้ วัน
หนึ่งเป็นวันที่ฝนตกฟ้าคะนอง ท่านจึงต้อง
หลบฝนอยู่ที่กุฎิ สายฝนที่ตกจากท้องฟ้าทำ
ให้ท่านทวนระลึกถึงร่มคันหนึ่งซึ่งเคยได้มา
จากจังหวัดเชียงใหม่ เป็นร่มที่มีราคาแพง
และสวยงามมาก

ขณะที่ท่านกำลังพิจารณาชมรมอยู่นั้น
มีชาวศรีสะเกษสองสามีภรรยาแต่ไปทำ
งานอยู่ทางภาคกลางได้เดินโซซัดโซเซด้วย
พิษไข้เข้ามาหาท่านหวังจะขอยาแก้ไข
เพราะเงินติดกระเป๋าแม่สอดคันหนึ่งก็ไม่มี
เลย เหตุการณ์ตอนนั้นท่านเล่าว่า

“...เราได้ร่มเชียงใหม่มาคันหนึ่ง
โอ๊ย สวยงามมากนะ ร่มคันนั้นแต่ก่อนมัน
ถาวรราคาถึงสิบสลึง สามบาทเรียกว่า แพงที่
สุด ร่มเชียงใหม่ทำนี้เป็นร่มที่ดีที่สุด ได้ร่ม
มาคันหนึ่ง เราก็เอามาชมของเรา ถ้าภาษา
อีสานเรียกว่า มาแยงเบ็ง มันสวย พอดีสอ
สามี่ภรรยา มา ผัวไข้สั้นงอกๆ แงๆ มา ไม่
มีร่มกัน

มาขอยา ยาก็ไม่มี สั้นงอกๆ แงๆ
อยู่จั้นแหละ พอดีเราก็มีร่มคันหนึ่ง ‘จะไป
ทางไหนละนี้ ทั้งไปทั้งสั้นงอกๆ ทั้งฝนก็ตกฟ้า
ก็ลงอยู่ นี้จะไปได้อย่างไร’

‘โอ๊ย ก็ไปยังจั้นแหละ... จะกลับ

บ้านศรีสะเกษ’ เราก็เลยว่า

‘เอาชะร่มคันนี้ สวยงามมาก แน่น
หนามันคงมาก เอาให้’ เขาไม่กล้ารับเพราะ
เห็นว่ามันเป็นของดีก็เลยว่า

‘โอ๊ย แล้วญาติ (คำเรียกพระทาง
อีสาน) จะใช้ไหนละ’

เราว่า ‘ใช้อันไหนก็ช่างเถอะ เรามี
ร่มใหญ่อยู่นี้ ร่มมีอยู่นี้ ก็ กุฎิ ยังไง นี้แหละ
ร่มใหญ่ของเรา เอาร่มน้อยไปเถอะ’ จากนั้น
แก้ให้พรด้วยนะ

(แกพูดว่า) โอ๊ย เอาของดีบของดี
ให้ ขอให้ท่านจงเจริญรุ่งเรืองในธรรมเด้อ!
ตั้งแต่เกิดมาก็ยังไม่เคยมีกับเขาสักที...”

ที่แกพูดเช่นนั้นเพราะร่มคันนี้ยังเป็น
ของใหม่อยู่ ท่านเองก็ยังไม่เคยได้ใช้สักครั้ง
เลย เมื่อได้ร่มไปแล้วทั้งคู่จึงต่างดูแล้วดูเล่า
พลิกทางนั้นหันทางนี้อย่างชื่นชมในความ
งามและด้วยความดีใจจนลืมทุกข์จากพิษ
ไข้ไปได้ชั่วขณะเพราะไม่เคยมีของดีๆ เช่น
นี้มาก่อนเลย

เมตตาจิตของท่านที่มีแต่ให้ของ
ดีๆ แก่ผู้อื่นเช่นนี้เป็นสิ่งที่มีอยู่ประจำนิตย์
ของท่านมาแต่เดิมและตลอดมา

“...อาจารย์องค์นี้ละ
จะเป็นอาจารย์ของเรา
ต้องให้เราไปเห็นเอง
ท่านจะดูแบบไหน แบบไหนๆ...
จะดูจะดำขับไล่ไสส่ง
โดยหาเหตุผลไม่ได้
เป็นไปไม่ได้...”

ข่าวอันเป็นมงคล

ท่านออกเดินทางจากจังหวัดนครราชสีมา มุ่งหน้าไปจังหวัดอุดรธานี ตั้งใจว่าจะไปจำพรรษาที่ท่านอาจารย์มั่นที่วัดป่าโนนนิเวศน์ อุดรธานี แต่ก็ไม่ทันท่าน เพราะท่านรับนิมนต์ไปจังหวัดสกลนคร

เสียก่อน ท่านจึงเลยไปพักอยู่ที่วัดทุ่งสว่าง จังหวัดหนองคาย ท่านเล่าถึงเหตุการณ์ในตอนนั้นว่า

“...ไปพักรอที่วัดทุ่งสว่างเพื่อจะไปหาท่านอาจารย์มั่น ตอนนั้นยังไม่ได้มีกำหนดแต่จะต้องไปแน่ๆ ก็พอดีมีพระองค์หนึ่งชื่อ พระศรีนวล เพิ่งมาจากวัดบ้านโคกนามน แล้วเผอิญเข้าไปพักด้วยกันที่วัดทุ่งสว่าง...

เราถามท่านว่า ‘มาจากไหน?’
‘มาจากจากบ้านนามน จากท่านอาจารย์มั่น’
‘หือ? หือ?’ ขึ้นทันทีเลยนะ เพราะพอได้ยินชื่อว่า ท่านอาจารย์มั่น รู้สึกตื่นเต้นดีใจ จึงถามย้ำเข้าไปอีก ท่านจึงว่า
‘มาจากท่านอาจารย์มั่น’
‘เวลานี้ท่านอาจารย์มั่นพักอยู่ไหน?’

‘พักอยู่บ้านนามน’
‘แล้วมีพระเณรพักอยู่กับท่านมากน้อยเพียงไร?’

‘๘-๙ องค์ ท่านไม่รับพระมาก อย่างมากขนาดนั้นเท่านั้นแหละ’

‘ได้ทราบที่ท่านดุเก่งใช่ไหม?’
‘โห ไม่ต้องบอก พอไล่ ไหลหนีเลย’
พระองค์นั้นว่าขึ้นเลยนะ...”

พอท่านได้ยินดังนี้แทนที่จะคิดเป็นผลลบกับท่านอาจารย์มั่นกลับรู้สึกถึงจิตใจกับความเด็ดของ ท่านอาจารย์มั่นและแอบคิดอยู่แต่ผู้เดียวในใจว่า

“...อาจารย์องค์นี้ละ จะเป็นอาจารย์ของเรา ต้องให้เราไปเห็นเอง ท่าน

จะดูแบบไหน แบบไหนๆ ครูบาอาจารย์ชื่อ
เสียงโด่งดังทั่วประเทศไทยมานานขนาดนี้
จะดูจะดำขลับไล่ไสส่งโดยหาเหตุผลไม่ได้
เป็นไปได้...”

ท่านพักอยู่ที่วัดทุ่งสว่างประมาณ
กว่า ๓ เดือน จากนั้นพอถึงเดือนพฤษภาคม
๒๕๔๕ (เป็นพรรษาที่ ๙ ของท่าน) ท่าน
ก็ออกเดินทางจากหนองคายไปจังหวัด
สกลนครเพื่อมุ่งสู่ท่านอาจารย์มั่น

ยอมมอบกายถวายชีวิต ต่อครูอาจารย์ผู้จริง

จากจังหวัดสกลนคร ท่านก็เดิน
ทางต่อไปจนถึงวัดที่ท่านอาจารย์มั่นพักอยู่
ในระยะนั้นคือที่บ้านโคก ตำบลตองโขบ
อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เหตุการณ์ใน
ระยะนั้นท่านเล่าว่า

“...ไปถามชาวบ้านเขา เพราะทาง
เข้าไปวัดของท่านอาจารย์มั่นเป็นทางด่าน
นะ มันไม่ได้เป็นทางลัดทางเกวียนอะไร
ทางเป็นด่านพอคนเดินไปพันตัวไปเท่านั้น
แหละ ชาวบ้านเขาบอก...เขาบอกให้มานี่
นี่ ทางนี้ไปวัด ให้จับทางสายนี้
นะ... นี่แหละต้นทาง ให้เดินไปตามทางนี้
ละ อย่าปลีกทางนี้ และจะเข้าถึงวัด’

พอเขาบอกอย่างนี้แล้วเราก็ไป ไป
ทั้งมืดๆ ไปพอชุ่มช้ำๆ เข้าไปในวัด
จากนั้นก็ดูนั่นดูนี่มืดๆ จนไปเห็นศาลาหลัง
หนึ่ง ทำให้สงสัยนะ

‘เอนี่ ถ้าเป็นศาลามันก็ดูว่าเล็กไป

สักหน่อย’ หมายถึงศาลากรรมฐานนะ...

‘ถ้าว่าเป็นกุฏิ ก็จะไม่ใหญ่ไป’ กำลังดู
อยู่อย่างนั้นแล้วก็เดินเช่ซๆ เข้าไป ท่าน
อาจารย์มั่นกำลังเดินจงกรมอยู่นี่น้ำมันก็
ไม่เห็น เออ ท่านเดินจงกรมอยู่ข้างศาลา
ท่านก็นั่งห้องศาลาพักอยู่นั้น พักจำวัดอยู่ที่
ห้องศาลาเล็กๆ นั้นนะ

เราก็เดินชุ่มช้ำๆ มองนั้นมองนี่ไป
ก็เราไม่เห็นนี่มันกลางคืนแล้ว ท่าน ก็ยืนอยู่
ใกล้ๆ นี่...”

ท่านเดินไปจนพบท่านอาจารย์มั่น
บนทางจงกรม ท่านอาจารย์มั่นจึงถามขึ้น
ว่า “ใครมานี่?” ท่านกราบเรียนว่า
“ผมครับ”

ด้วยคำตอบนั้นของท่าน ทำให้
ท่านอาจารย์มั่นกล่าวขึ้นอย่างดุๆ พร้อมกับ
ใส่ปัญหาให้ได้คิดในทันทีนั่นว่า

“...อันผมๆ นี้ ตั้งแต่คนหัวล้านมัน
ก็มีผมไต่ตรงที่มันไม่ล้าน...”

ถึงตรงนี้ท่านรู้สึกเสียวแปลบใน
หัวใจ เพราะเข้าใจทันทีว่า ไม่เกิดประโยชน์
อันใดด้วยการตอบเช่นนี้เลย ขณะเดียวกัน
ทั้งๆ ที่กลัวเกรงท่านอาจารย์มั่นมาก แต่ก็
รู้สึกถึงใจอย่างที่สุดกับคำดูชนิดหาที่ค้าน

ไม่ได้เลย ท่านยอมรับทันทีในไหวพริบ
ปฏิภาณของท่านอาจารย์มัน ดั่งนั้นถึงแม้
จะกลัวท่านเพียงใดก็ตาม แต่กลับรู้สึกดีใจ
อยู่ลึกๆ ว่า

“...นี่แหละอาจารย์ของเรา...”

จากนั้นท่านก็เลยรีบกราบเรียน
ใหม่ทันทีว่า “; ĀD¼Ā a¼ĀDĀEÒ¼N
“ĀĪĪ! ; CĀĀOŠSEĀKĀN¼OĐĀĪĪŠ
; N¼N¼¼Ā¼Ā ā¼ĀN¼O¼Ā ā¼Ā¼Ē¼N
· ¼¹... ā»... ā»¼N¼OŠEÒĀO¼D”

จากนั้นท่านอาจารย์มันก็ออกจาก
ทางจงกรมขึ้นไปบนศาลา ภายในศาลาจะ
กั้นเป็นห้องใช้เป็นที่พักสำหรับท่านอาจารย์
มัน เมื่อขึ้นบนศาลาแล้ว ท่านอาจารย์มัน
เตรียมจะจุดตะเกียงหรือโตะเล็กๆ ก็พอดีมี
พระขึ้นไปจุดให้ท่าน เมื่อท่านอาจารย์มัน
นั่งลงแล้ว ท่านจึงถือโอกาสเข้ากราบเรียน
ถวายตัวเป็นลูกศิษย์และเรียนให้ท่านทราบ
ถึงที่มาที่ไปพอให้ท่านได้รู้จัก ในตอนนั้น
ท่านอาจารย์มันยังคงฟังอยู่หนึ่งๆ

ด้วยความมุ่งมั่นอยากจะมาศึกษา
อยู่กับท่านเต็มเปี่ยมมานานหลายปีแล้ว
ประกอบกับรู้สึกประทับใจในสติปัญญาฉับ
ไวของท่านอาจารย์มัน ความที่กลัวว่าจะไม่
ได้อยู่ด้วยทำให้ท่านเกิดความวิตกกังวล
และครุ่นคิดอยู่ในใจว่า

“ไม่อยากจะยินเลยคำที่ว่าที่นี่เต็ม
แล้ว รับไม่ได้แล้ว กลัวว่าหัวอกจะแตก...”

สักครู่หนึ่ง ท่านอาจารย์มันก็พูด
ขึ้นว่า

“นี่พอดีนะนี่ เมื่อวานนี้ท่านเนตรไป

จากนี้ แล้ววันนี้ท่านมหาภิมา ไม่เช่นนั้นก็
ไม่ได้อยู่ กุฎีไม่ว่าง”

คำพูดของท่านอาจารย์มันครั้งนั้น
ทั้งๆ ที่ก็เมตตารับท่านไว้ แต่อย่างไรก็ตาม
ท่านเองก็ยังอดไม่ได้ที่จะรู้สึกใจหายใจคว่ำ
เป็นอย่างยิ่ง เพราะกลัวว่าจะไม่มีโอกาสได้
อยู่ศึกษาด้วย คำกล่าวของท่านอาจารย์
มันครั้งนั้นจึงทำให้ท่านไม่สามารถจะลืมได้
แม้จนทุกวันนี้

ปฏิบัติจิตตภาวนา... จึงจะฆ่ากิเลสได้

ถึงแม้ท่านจะเคยปฏิบัติด้าน
จิตตภาวนามาบ้าง และก็มีโอกาสศึกษา
ค้นคว้าด้านปริยัติถึง ๗ ปีก็ตาม แต่สิ่งนี้ก็
ยังไม่ทำให้ความสงสัยของท่านในเรื่อง
มรรคผลนิพพานหมดไป ยังคงเก็บความ
สงสัยอยู่ในใจตลอดมา และก็ดูเหมือนกับ
ท่านอาจารย์มันจะล่วงรู้ถึงวาระจิตของ
ท่าน จึงพูดจี้เอาตรงๆ ในคืนแรกนี้เลยว่า

“...ท่านมาหามรรคผลนิพพาน
มรรคผลนิพพานอยู่ที่ไหน? ดินเป็นดิน
น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ พ้ออากาศ
เป็นพ้ออากาศ แรธาตุต่างๆ เป็นของเขาเอง
เขาไม่ได้เป็นมรรคผล นิพพาน เขาไม่ได้เป็น
กิเลส

กิเลสจริงๆ มรรคผลนิพพานจริงๆ
อยู่ที่หัวใจ ขอให้ท่านกำหนดจิตจ้อด้วยสติ
ที่หัวใจ ท่านจะเห็นความเคลื่อนไหวของทั้ง
ธรรมของทั้งกิเลสอยู่ภายในใจ แล้วขณะ

เดียวกันท่านจะเห็นมรรคผลนิพพานไปโดยลำดับลำดับ...”

เทศนาดังกล่าวนี้นำให้ท่านมีความมั่นใจในเรื่องมรรคผลนิพพาน และเชื่อมั่นในความรู้ความเห็นของท่าน อาจารย์มั่นที่พูดไขข้อข้องใจได้ตรงจุดแห่งความสงสัย จากนั้นท่านอาจารย์มั่นมีเมตตาชี้แนะบทธรรมในภาคปฏิบัติให้ด้วย ทราบว่าท่านมีความรู้ในภาคปริยัติเต็มภูมิ มหาเปรียญและนักธรรมเอก และมีความสนใจใคร่ต่อการประพฤติปฏิบัติ บทธรรม บทนี้แม้จนบัดนี้ยังคงฝังลึกอยู่ในใจของท่านตลอดมา ดังนี้

“...ท่านมหาก็นับว่าเรียนมาพอสมควรจนปรากฏนามเป็นมหา ผมจะพูดธรรมให้ฟังเพื่อเป็นข้อคิด แต่อย่าเข้าใจว่าผมประมาทธรรมของพระพุทธเจ้านะ

เวลานี้ธรรมที่ท่านเรียนมาได้มาก ได้น้อยยังไม่อำนวยความสะดวกให้ท่านสมภูมิที่เป็นเปรียญ นอกจากจะเป็นอุปสรรคต่อการภาวนาของท่านในเวลานี้เท่านั้น เพราะท่านจะอดเป็นกังวลและนำธรรมที่เรียนมานั้นเข้ามาเทียบเคียงไม่ได้ในขณะที่ทำใจให้สงบ

ดังนั้นเพื่อความสะดวกในเวลาจะทำความสงบให้แก้ไข ขอให้ท่านที่ใจให้สงบ ยกภูเขาไว้ก่อนในบรรดาธรรมที่ท่านได้เรียนมา ต่อเมื่อถึงกาลที่ธรรมซึ่งท่านเรียนมาจะเข้ามาช่วยสนับสนุนให้ท่านได้รับประโยชน์มากขึ้นแล้ว ธรรมที่เรียนมาทั้งหมดจะวิ่งเข้ามาประสานกันกับทางด้าน

“...เวลานี้ธรรมที่ท่านเรียนมาได้มากได้น้อย ยังไม่อำนวยความสะดวก... ต่อเมื่อถึงกาล... ธรรมที่เรียนมาทั้งหมด จะวิ่งเข้ามาประสานกันกับทางด้านปฏิบัติและกลมกลืนกันได้อย่างสนิท...”

ปฏิบัติและกลมกลืนกันได้อย่างสนิท ทั้งเป็นธรรมแบบพิมพ์ ซึ่งเราควรจะพยายามปรับปรุงจิตใจให้เป็นไปตามนั้น

แต่เวลานี้ผมยังไม่อยากจะทำให้ท่านเป็นอารมณ์กับธรรมที่ท่านเล่าเรียนมาอย่างไรจิตจะสงบลงได้หรือจะใช้ปัญญาคิดค้นในชั้นนี้ก็ขอให้ท่านทำอยู่ในวงกายนี้ก่อน เพราะธรรมในตำราที่ท่านเข้ามาในชั้นนี้ทั้งหมด แต่หลักฐานของจิตยังไม่มี จึงไม่สามารถนำธรรมที่เรียนมาจากตำราอันคมเข้ามาเป็นประโยชน์แก่ตนได้ และยังคงกลายเป็นสัญญาอารมณ์คาดคะเนไปที่อื่น จนกลายเป็นคนไม่มีหลัก เพราะจิตติดปริยัติในลักษณะไม่ใช่ทางของพระพุทธเจ้า ขอให้ท่านนำธรรมที่ผมพูดให้ฟังไปคิดดู ถ้าท่านตั้งใจปฏิบัติไม่ทอดทิ้ง วันหนึ่งข้างหน้า ธรรมที่กล่าวนี้จะประทับใจท่านแน่นอน...”

“...ต้องจริงซี
ถ้าไม่จริง ให้ตาย
อย่าอยู่ให้หนักศาสนา
และหนักแผ่นดินต่อไป...”

สังเกต พินิจพิจารณาด้วยเหตุผล ก่อนตัดสินใจ

เมื่อได้อยู่ศึกษาที่ท่านอาจารย์
มัน ท่านจะคอยเฝ้าสังเกตทั้งทางหูทางตา
อยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะจริงเท็จแสดงเรื่องใด
ท่านจะสนใจใคร่รู้ตลอดมาด้วยความ
อัศจรรย์ ท่านกล่าวถึงข้อปฏิบัติและ
คุณธรรมของท่านอาจารย์มันด้วยความ
เคารพบูชาว่า

“...ไม่เห็นมีสิ่งใดจะคลาดเคลื่อน
จากหลักธรรมหลักวินัยข้อใดเลย ปฏิบัติ
การดำเนินของท่านก็มีแบบมีฉบับมีตำรับ
ตำรา หาที่ค้านที่ต้องติมิได้ การพูดอะไร
ตรงไปตรงมา

แม้การแสดงเรื่องมรรคผลนิพพาน
ก็แสดงชนิดถอดออกมาจากใจท่านแท้ๆ
ที่ท่านรู้ท่านเห็นท่านปฏิบัติมา ทำให้ผู้ฟัง
ฟังด้วยความถึงใจ เพราะท่านแสดงเหมือน
ว่าทำทลายความจริงจังของท่าน และทำทลาย
ความจริงของธรรม...”

สิ่งนี้ทำให้ท่านเกิดความมั่นใจ
และเชื่อมั่นว่ามรรคผลนิพพานมีอยู่จริง
ความสงสัยในเรื่องนี้ที่เคยค้างคามาแต่

เดิมก็หมดสิ้นไป จากนั้นท่านจึงย้อนกลับ
มาถามตัวเองว่า

“...แล้วเราจะจริงไหม?...”
ด้วยนิสัยทำอะไรทำจริง ทำให้ท่าน
ตั้งใจแน่วแน่ว่า

“...ต้องจริงซี ถ้าไม่จริงให้ตาย อย่า
อยู่ให้หนักศาสนาและหนักแผ่นดินต่อไป...”
ตั้งแต่นั้นมาท่านก็เร่งความเพียร
ต่อสู้กับกิเลสอย่างเต็มเหนี่ยว และตั้งสัจ
อธิษฐานว่า

“...หากว่าท่านอาจารย์มันยังมี
ชีวิตอยู่ตราบใดแล้ว เราจะไม่หนีจากท่าน
จนกระทั่งวันท่านล่วงไปหรือเราล่วงไป

แต่การไปเที่ยวเพื่อประกอบความ
พากเพียรตามกาลเวลานั้น ขอไปตาม
ธรรมดา แต่ถือท่านเป็นหลัก เหมือนกับว่า
บ้านเรือนอยู่กับท่าน ไปที่ไหนต้องกลับ
มาหาท่าน...”

ฝันที่ต้องทำให้จริง

หลังจากที่อยู่กับท่านอาจารย์มัน
ได้ประมาณสัก ๔-๕ คืนเท่านั้น ท่านก็ฝัน
เรื่องประหลาดอัศจรรย์เรื่องหนึ่ง ดังนี้

“...ความฝันนี้เป็นความฝันเรื่อง
อัศจรรย์เหมือนกัน ฝันว่าได้สะพายบาตร
แบกกลด ครองผ้าด้วยดีไปตามทางอัน
รกชฎ สองฟากทางแยกไปไหนไม่ได้มีแต่
ขวากแต่หนามเต็มไปหมด นอกจากจะ
พยายามไปตามทางที่เป็นเพียงด้านๆ ไป
อย่างนั้นแหละ รกรุงรัง หากพอรู้เงื่อนไขพอ

เป็นแถวทางไป พอไปถึงที่แห่งหนึ่งก็มีกอไม้
หนาๆ ล้มทับขวางทางไว้ หาทางไปไม่ได้
จะไปทางไหนก็ไปไม่ได้ มองดูสองฟาก
ทางก็ไม่มีทางไป

‘เอ นี่เราจะไปยังไหน?’

เสาะที่นั่นเสาะที่นี่ไป ก็เลยเห็นช่อง
ช่องที่ทางเดินไปตรงนั้นแหละ เป็นช่องนิด
หน่อยพอที่จะบิกรบินไปให้หลวมตัวกับ
บาตรลูกหนึ่ง พอไปได้ เมื่อไม่มีทางไปจริงๆ
ก็เปลื้องจีวรออก มันขัดขนาดนั้นนะความ
ฝืน เหมือนเราไม่ได้ฝืน เปลื้องจีวรออกพับ
เก็บอย่างที่เราพับเก็บเอามาวางนี้แล เอา
บาตรออกจากบา เจ้าของก็ตีบคลานไป
แล้วก็ดึงสายบาตรไปด้วย กลดก็ดึงไปไว้ที่
พอเอื้อมถึง พอปีนไปได้ก็ลากบาตรไปด้วย
ลากกลดไปด้วย แล้วก็ดึงจีวรไปด้วย

ปีนไปอยู่อย่างนั้นแหละ ยากแสน
ยาก พยายามบิกรบินกันอยู่นั้นเป็นเวลา
นาน พอตีเจ้าของก็พ้นไปได้ เดียวก็ค่อยดึง
บาตรไป บาตรก็พ้นไปได้ แล้วก็ดึงกลดไป
กลดก็พ้นไปได้ พยายามดึงจีวรไป จีวรก็พ้น
ไปได้ พอพ้นไปได้หมดแล้วก็ครองผ้า มัน
ขัดขนาดนั้นนะความฝืน ครองจีวรแล้วก็
สะพายบาตร นึกในใจว่า ‘เราไปได้ละทีนี้’
ก็ไปตามด่านนั้นแหละ ทางรกมากพอไป
ประมาณสัก ๑ เส้นเท่านั้น สะพายบาตร
แบกกลด ครองจีวรไป

ตามองไปข้างหน้าเป็นที่เว้งว่าง
หมด คือข้างหน้าเป็นมหาสมุทร มองไปฝั่ง
โน้นไม่มี เห็นแต่ฝั่งที่เจ้าของยืนอยู่เท่านั้น
และมองเห็นเกาะหนึ่งอยู่โน้น ไกลมาก

มองสุดสายตาพอมองเห็นเป็นเกาะดำๆ
นี้แหละ นี่เราจะไปเกาะนั้น

พอเดินลงไปฝั่งนั้น เรือไม่ทราบมา
จากไหน เราก็ไม่ได้กำหนดว่าเรือยนต์เรือ
แจวเรือพายอะไร เรือมาเทียบฝั่ง เราก็ขึ้นนั่ง
เรือ คนขับเรือเขาก็ไม่ได้พูดอะไรกับเรา
พอลงไปนั่งเรือแล้วก็เอาบาตรเอาอะไรลง
วางบนเรือ เรือก็บึ่งพาไปในโน้นเลยนะ โดยไม่
ต้องบอก มันอะไรก็ไม่ทราบ บึ่งๆ ไปโน้น
เลย ไม่รู้สึกว่ามีภัยอันตรายมีคลื่นอะไรทั้ง
นั้นแหละ ไปแบบเงียบๆ ครูเดียวเท่านั้นก็ถึง
เพราะเป็นความฝืนนี่

พอไปถึงเกาะนั้นแล้ว เราก็ขึ้น
ของออกจากเรือแล้วขึ้นบนฝั่ง เรือก็หายไป
เลย เราไม่ได้พูดกันสักคำเดียวกับคนขับ
เรือ เราก็ดสะพายบาตรขึ้นไปบนเกาะนั้น
พอปีนเขาขึ้นไปก็ไปเห็นท่านอาจารย์มัน
กำลังนั่งอยู่บนเขาบนตียงเล็กๆ กำลังนั่ง
ตำหมากจอกๆ อยู่ พร้อมกับมองมาดูเราที่
กำลังปีนเขาขึ้นไปหาท่าน

‘อ้าว! ท่านมหามาได้ยังไงนี่?
ทางสายนี้ใครมาได้เมื่อไหร่ ท่านมหาได้
ยังไงกัน?’

‘กระผมนั่งเรือมา ขึ้นเรือมา’

‘โอ้โฮ ทางนี้มันมายากหนา ใครๆ
ไม่กล้าเสี่ยงตายมากันหรอก เอา ถ้าอย่าง
นั้นตำหมากให้หน่อย’

ท่านก็ยื่นตะบันหมากให้ เราก็ตำ
จอกๆ ๗ ได้ ๒-๓ จอกเลยรู้สึกตัวตื่น แหม
เสียใจมาก อยากจะฝืนต่อไปอีกให้จบเรื่อง
ค่อยตื่นก็ยังดี...”

“...ท่านต้องเอาให้ดี
ท่านอย่าท้อถอย
อย่าถอยหลังเป็นอันขาด...
ถ้าถอยตรงนี้ไปไม่ได้นะ
เอา เป็นก็เป็น ตายก็ตาย
ฟาดมันให้ได้ตรงนี้นะ...”

พอตื่นเช้ามาท่านเลยเอาเรื่องนี้ไปเล่าถวายให้ท่านอาจารย์มั่นฟัง ท่านอาจารย์มั่นก็ได้เมตตาพูดเสริมกำลังใจให้ศิษย์เพิ่มเติมอีก ให้พากเพียรดำเนินปฏิบัติตามความฝันนั้น อดทนประพฤติปฏิบัติจนให้กลายเป็นจริงขึ้นมา ท่านอาจารย์มั่นเมตตาพูดอธิบายความฝันว่า “...เอ้อ ที่ฝันนี้เป็นมงคลอย่างยิ่งแล้วนะ นี่เป็นแบบเป็นฉบับในปฏิปทาของท่านไม่เคลื่อนคลาดนะ ให้ท่านดำเนินตามปฏิปทาที่ท่านฝันนี้ เบื้องต้นจะยากลำบากที่สุดนะ...”

ท่านต้องเอาให้ดี ท่านอย่าท้อถอย เบื้องต้นลำบาก ดูท่านลอดอกอไผ่มาทั้งกอ นั้นแหละลำบากมากตรงนั้น เอาให้ดี อย่าถอยหลังเป็นอันขาด พอพ้นจากนั้นไปแล้ว ก็แว้งว่างไปได้สบายจนถึงเกาะ... อันนั้นไม่ยาก ตรงนี้ตรงยากนา... พอพ้นจากนี้แล้ว ท่านจะไปด้วยความสะดวกสบายไม่มีอุปสรรคอันใดเลย มีเท่านั้นแหละ เบื้องต้นเอาให้ดีอย่าถอยนะ...

ถ้าถอยตรงนี้ไปไม่ได้นะ เอา เป็นก็

เป็น ตายก็ตาย ฟาดมันให้ได้ตรงนี้นะ... มันจะยากแค่ไหน มันก็ไปได้ นี่ อย่าถอยนะ...”

ท่านฟังอย่างถึงใจ พร้อมกับเก็บความมุ่งมั่นจริงจั่งอยู่ภายในว่า แม้การปฏิบัติจะยากเพียงใด เราก็จะต้องสู้อย่างไม่ถอย เป็นก็เป็น ตายก็ตาย

คติเตือนใจจากฝัน

ระยะที่ท่านเข้าอยู่ศึกษาใหม่ๆ ท่านรู้สึกเกรงกลัวท่านอาจารย์มั่นมาก อาจเป็นเพราะเหตุนี้เอง ทำให้วันหนึ่งในตอนกลางวันหลังจากท่านเอนกายลงพัก ผ่อนอิริยาบถได้ไม่นานก็เลยเคลิ้มหลับไป ขณะที่เคลิ้มหลับไปนั้นปรากฏว่าท่านอาจารย์มั่นมาดูเอาเสียยกใหญ่ว่า

“ท่านมานอนเหมือนหมูอยู่ทำไมที่นี่ เพราะที่นี้มีไข้โรงเลี้ยงหมู ผมจึงไม่เสริมพระที่มานอนวิชาหมู เดี่ยววัดนี้ก็จะกลายเป็นโรงเลี้ยงหมูไป”

เสียงของท่านอาจารย์มั่นในฝันนั้น เป็นเสียงตะโกนดูซ้ำเชิญให้ท่านกลัวเสียด้วย จึงทำให้ท่านสะดุ้งตื่นขึ้นด้วยความตระหนกตกใจ ท่านพยายามเผลอหน้าออกมาที่ประตูเพื่อมองหาท่านอาจารย์ มั่น แต่ก็ไม่พบ ความรู้สึกของท่านในตอนนั้น ท่านเล่าว่า

“ทั้งตัวสั่นใจสั่นแทบเป็นบ้าไปในขณะนั้น เพราะปกติก็กลัวท่านแทบตั้งตัวไม่ติดอยู่แล้ว แต่บังคับตนอยู่กับท่าน

ด้วยเหตุผลที่เห็นว่าชอบธรรมเท่านั้น แถม
ท่านยังนำยาปราบหุมมากรอกเข้าอีก
นึกว่าสลบไปในเวลานั้น พอโผล่หน้าออก
มา มองโน้นมองนี่ไม่เห็นท่านมายืนอยู่ตาม
ที่ปรากฏ จึงค่อยมีลมหายใจขึ้นมาบ้าง”

พอได้โอกาส ท่านจึงกราบเรียนเล่า
ถวาย ท่านอาจารย์มั่นก็เมตตาแก้ไขให้เป็น
อุบายปลอบโยนโดยอธิบายความฝันนั้นให้
ฟังว่า

“...เรามาหาครูอาจารย์ใหม่ๆ
ประกอบกับมีความระวังตั้งใจมาก เวลา
หลับไปทำให้คิดและฝันไปอย่างนั้นเอง

ที่ท่านไปคิดว่าเราเหมือนหมูนั่น เป็น
อุบายของพระธรรม ท่านไปเตือนไม่ให้เรา
นำลัทธินิสัยของหมูมาใช้ในวงของพระและ
พระศาสนา

โดยมากคนเราไม่ค่อยคำนึงถึง
ความเป็นมนุษย์ของตัวเองว่ามีคุณค่าเพียงไร
เวลาอยากทำอะไรทำตามใจชอบ ไม่คำนึง
ถึงความผิดถูกชั่วดี จึงเป็นมนุษย์เต็มภูมิได้
ยาก...

พระธรรมท่านมาสั่งสอนดังที่ท่าน
ปรากฏนั้นเป็นอุบายที่ชอบธรรมดีแล้ว
จงนำไปเป็นคติเตือนใจตัวเอง เวลาเกิด
ความเกียจคร้านขึ้นมาจะได้นำอุบายนั้น
มาใช้เตือนสติกำจัดมันออกไป

นิมิตเช่นนี้เป็นของดีหายาก ไม่
ค่อยปรากฏแก่ใครง่าย ๆ ผมชอบนิมิต
ทำนองนี้มาก เพราะจะพลอยได้สติเตือน
ตนมิให้ประมาทอยู่เนืองๆ ความเพียรจะได้
เร่งรีบ... ถ้าท่าน มหานำอุบายที่พระธรรม

“...กับครูอาจารย์
อย่ากลัวท่านจนเกินไป...
จงกลัวบาปกลัวกรรม
ที่จะนำทุกข์มาเผาผลาญตน...”

ท่านมาเทศน์ให้ฟังไปปฏิบัติอยู่เสมอๆ ใจ
ท่านจะสงบได้เร็ว...

เราได้อยู่กับครูอาจารย์ อย่ากลัว
ท่านเกินไป ใจจะเดือดร้อนนั่งนอนไม่เป็น
สุข ผิดถูกประการใดท่านจะสั่งสอนเราไป
ตามจารีตแห่งธรรม

การกลัวท่านอย่างไม่มีเหตุผลนั้น
ไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย จงกลัวบาปกลัว
กรรมที่จะนำทุกข์มาเผาผลาญตนให้มากกว่า
กลัวอาจารย์ ผมเองมิได้เตรียมรับหมูคณะ
ไว้เพื่อดูค่าเสียเนื้อโดยไม่มีเหตุผลที่ควร...”

อุตสาหกรรมพริกเขียว

ฝึกฝนจิต

แม้ประสบทุกข์เจียนตาย แต่ความมุ่งมั่นไม่ถอย

ระยะก่อนที่ท่านจะเข้าอยู่ปฏิบัติ กับท่านอาจารย์มั้นนั้น ท่านได้ไปพักอยู่ ณ บ้านตาตซึ่งเป็นบ้านเกิดของท่าน ช่วงนี้เองเป็นช่วงที่ท่านประสบภาวะจิตเสื่อม ด้วยเหตุที่ท่านใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำ กลดเพื่อเตรียมออกวิเวก ขณะที่เริ่มทำยังไม่ทันเสร็จดี กลับปรากฏว่าในด้านสมาธิของท่านเริ่มเสื่อมลงๆ ท่านเล่าถึงภาวะจิตเสื่อมนี้ว่า

“...เป็นภาวะที่จิตรู้สึกเข้าสมาธิไม่ค่อยสนิทเหมือนที่เคยเป็นมา บางครั้ง

เข้าสงบได้ แต่บางครั้งเข้าไม่ได้ ภาวะเสื่อมนี้มันถึงขนาดจะเป็นจะตายจริงๆ เพราะทุกข์มาก

เหตุที่ทุกข์มากเพราะได้เคยเห็นคุณค่าของสมาธิที่แน่นปึ๊งมาแล้ว และก็กลับเสื่อมเอาชนิดไม่มีอะไรติดเนื้อติดตัวเลย มีแต่ฝันแต่ไฟเผาหัวใจตลอดเวลา ทั้งวันทั้งคืน ทั้งยืนทั้งเดิน ทั้งนั่งทั้งนอน จึงเป็นทุกข์เพราะอยากได้สมาธินั้นกลับมา มันเป็นมหันตทุกข์จริงๆ ก็มีคราวที่จิตเสื่อมนั้นแลที่ทุกข์มากที่สุด...”

ความทุกข์นี้ท่านเปรียบให้ฟัง เหมือนกับเคยเป็นมหาเศรษฐีมีเงินหมื่นแสนล้านมาก่อน แล้วจู่ๆ มาล้มจมสิ้นเนื้อ

ประดาตัวด้วยเหตุการณ์อันใดอันหนึ่ง ผู้ที่เคยมีเงินมากมายขนาดนั้นย่อมร้อนกว่าผู้ที่หาเช้ากินค่ำและไม่เคยมีเงินหมื่นแสนล้านนั้นมาก่อนเลย ผู้นั้นจะเอาอะไรมาเสียใจในความล้มจมของเงินก้อนนั้นได้เล่า สำหรับเรื่องนี้ก็เช่นกัน ภาวะที่จิตเจริญด้วยสมาธิก็เปรียบเหมือนกับผู้เป็นมหาเศรษฐีมีเงินก้อนใหญ่ นั่นเอง

ความเด็ดเดี่ยว ความมุ่งมั่นจริงจังของท่านเพื่อที่จะครองชัยชนะในการต่อสู้กับกิเลสให้ได้นี้ ท่านพูดเสมอว่า

“ถ้ากิเลสไม่ตาย เราก็ต้องตายเท่านั้น จะให้อยู่เป็นสองระหว่างกิเลสกับเรา นั้น...ไม่ได้”

ด้วยจิตใจที่หนักแน่นเข้มแข็งดังกล่าวนี้ จึงไม่มีสิ่งใดจะมาอุปสรรคต่อความตั้งใจจริงของท่านได้ เพราะยอมต่อสู้ชนิด “เอาชีวิตเป็นเดิมพัน” นั่นเอง

ผู้เชี่ยวชาญ...

วาระจิต อนุทิพย์ ตาทิพย์

ตอนท่านเข้าอยู่ศึกษาอยู่กับท่านอาจารย์มั่นใหม่ๆ นั้น ในวันที่ไม่มีการประชุมฟังธรรม หลังจากท่านอาจารย์มั่นเสร็จจากการเดินจงกรม ราว ๒ ทุ่มจะได้ยินเสียงองค์ท่านทำวัตรสวดมนต์เบาๆ ทุกคืน เป็นเวลานานๆ กว่าจะจบ และนั่งสมาธิภาวนาต่อไปจนถึงเวลาจำวัด

แต่ถ้าวันที่มีการประชุม จะได้ยินตอนหลังจากเลิกประชุมแล้วทุกคืนเช่นเดียวกัน และได้ยินองค์ท่านสวดอยู่เป็นเวลานาน เช่นเดียวกับคืนที่องค์ท่านสวดตั้งแต่หัวค่ำ วันเช่นนั้นองค์ท่านต้องเลื่อนการจำวัดไปตอนดึก ราวเที่ยงคืนหรือตีหนึ่ง

ในระยะนั้นท่านเองอยากจริงๆ ว่า ท่านอาจารย์มั่นสวดมนต์พระสูตรใดบ้าง ถึงได้ใช้เวลาอย่างมากกว่าจะจบแต่ละคืนๆ ท่านเล่าถึงเหตุการณ์นี้ในแบบขบขันตนเองว่า

“...เราแอบไปฟังท่านสวดมนต์ เรายังไม่ลืมนะ ท่านก็กั้นห้องอยู่ เราไปใหม่ๆ ไม่รู้ประสีประสาอะไร เราเดินจงกรมอยู่ ได้ยินเสียงท่านสวดมนต์ ฟืม ฟืม ฟืม เจียบๆ เราก็ด้อมไปนะ ท่านสวดบทอะไรนะ ไม่ลืมนะ

โอย! เราขลุณนะ กลัวย้อนหลังนะ เวลาทราบไปข้างหน้าไปเรื่อยๆ โอย! ภูตายนันไม่รู้ประสีประสาอะไรเลย เหมือนลิง...”

“...โอ๊ย! ญาติาย
มันไม่รู้อะไรเลย...
เหมือนลิง
ว่าให้เจ้าของนะ...”

ว่าให้เจ้าของนะ

เราเดินจงกรมอยู่ ท่านอยู่ในห้อง
สูงแค่นี้แหละนะ พักนี้เป็นพักท่าสำหรับ
พระเณรอยู่ พักที่ท่านอยู่นี้กันห้อง ออก
จากนี้แล้วก็ไปพักอีกพักหนึ่ง ได้ยินเสียง
ท่านสวดมนต์ ฟิม ฟิม...

‘โอ้โฮ ท่านสวดมนต์เก่งนะ’

สวดมนต์ ฟิม ฟิม ... เราก็ค่อยแอบ
เข้าไป แอบเข้าไป พอไปถึงที่... ท่านก็หยุด
สวดแล้ว...เงียบไป...เราก็ค่อยฟังอยู่นะ
ท่านก็เงียบเลย ตอนนั้นเรายังไม่รู้ตัวนะ
เลยว่าเดี๋ยวถอยออกมาซะก่อน เลยถอย
ออกไป พอเราถอยออกไปข้างนอกไม่นาน
สักเดี๋ยวท่านก็ขึ้น ฟิม ฟิม สวดมนต์ขึ้นอีก
แล้ว เราจึงแอบเข้ามาอีก คือโอ้วไม่รู้จัก
เสีย หนูไม่รู้จักแมว ว่าอย่างนั้นเถอะน่า
โอ้ขอบขันดีนะ

ทีนี้พอเข้าไปอีก ท่านก็นิ่งเงียบอีก
นะ เราก็เลยยืนอยู่นานคราวนี้แต่ท่านก็ยัง
เงียบอยู่อย่างนั้น ก็เลยถอยออกมาอีก
พอเราถอยออกไปทีไร สักเดี๋ยวท่านก็ขึ้น
อีกแล้ว อย่างนั้นนะ ครั้งที่สามถึงรู้ตัวนะ
ครั้งที่สามเข้าไปอีก ก็เงียบอีก เลยมา
สะดุดใจ

‘เอ นี่หรือท่านรู้เราแล้วนา? ...’

พอครั้งที่สามนี้มาสะดุดใจแล้วก็
รีบออกมาเลย แล้วที่นี้ก็สังเกตดูตอนเช้า
ออกมา โอ้โฮ ตาท่านถลิ่งจ้อใส่เราเลยนะ
‘โอ๊ยญาติายແหลกแล้ว ญาติายเมื่อ
คืนนี้ແหลกแล้วหละ’

ก็ท่านจงดูจริงๆ เนี่ย นิ่งแหละ
แสดงว่าบอกชัดเจนแล้ว นะนั่น ตั้งแต่นั้น
มา เรากลัวยิ่งกว่าหนูกลัวแมว...”

ระยะแรกที่ท่านอยู่ศึกษาที่ท่าน
อาจารย์มันนั้น ท่านเลาถึงความรู้สึกที่
เกรงกลัวท่านอาจารย์มันมากกว่า

“...เวลาไปพบไปเห็นท่านที่แรก
โอ๊ย ตัวสั้นนั้นแหละ ตาท่านเหลือบมา
พิบเทานั้น มันก็อยากจะหายไปแล้ว
ตาท่านสำคัญมากนะ ตามีอำนาจด้วย
เสียงก็มีอำนาจ พูดออกมานี้แหลมคม ไม่
ขนาดนั้นก็เลสก็ไม่มอบจะว่ายังไง...”

นิกร “พุทธโธ” ในใจ จะไม่ “จิตเสื่อม”

หลังจากที่ท่านอาจารย์มันเมตตา
รับไว้ เมื่อโอกาสอันควรมาถึง ท่านก็กราบ
เรียนปรึกษาถึงภาวะจิตเสื่อมว่าควรแก้ไข
อย่างไร และด้วยกุศโลบายแยบยลของ
ครูบาอาจารย์ ท่านอาจารย์มันกลับแสดง
เป็นเชิงเสียใจไปด้วย พร้อมกับให้กำลังใจ
ศิษย์ว่า

“...นาเสียตายมันเสื่อมไปที่ไหน
กันนา เาเถอะ ท่านอย่าเสียใจ จงพยายาม
ทำความเพียรเข้ามาๆ เดี่ยวมันจะกลับ

มาอีกแน่ๆ มันไปเที่ยวเฉยๆ พอเราเร่ง
ความเพียรมันก็กลับมาเอง หนีจากเราไป
ไม่พ้น

เพราะจิตเป็นเหมือนสุนัขขี้มันแล
เจ้าของไปไหนมันต้องติดตามเจ้าของไป
จนได้ นี่ถ้าเราเร่งความเพียรเข้าให้มาก
จิตก็ต้องกลับมาเอง ไม่ต้องติดตามมันให้
เสียเวลา มันหนีไปไหนไม่พ้นเราแน่ๆ ...

จงปล่อยความคิดถึงมันเสีย แล้ว
ให้คิดถึง พุทฺโธ ติดๆ กันอย่าลดละ พอ
บริกรรม พุทฺโธ ถึยบติดๆ กันเข้า มันวิ่ง
กลับมาเอง คราวนี้แม้มันกลับมา ก็อย่า
ปล่อย พุทฺโธ มันไม่มีอาหารกินเดี๋ยวมันก็
วิ่งกลับมาหาเรา

จงนึก พุทฺโธ เพื่อเป็นอาหารของ
มันไว้มากๆ เมื่อมันกินอิ่มแล้วต้องพักผ่อน
เราสบายขณะที่มันพักสงบตัวไม่วิ่งวุ่นซุ่น
เคืองเที่ยวหาไฟมาเผาเรา ทำจนโล้มันไม่
ยอมหนีไปจากเรา นั่นแลพอดีกับใจตัว
หิวโหยอาหารไม่มีวันอิมพอ ถ้าอาหาร
พอกับมันแล้ว แม้ไล่หนีไปไหนมันก็ไม่
ยอมไป ทำอย่างนั้นแลจิตเราจะไม่ยอม
เสื่อมต่อไป...”

พรรษาที่๙ นี้เป็นพรรษาแรกที่ท่าน
ได้จำพรรษาดูด้วยกันกับท่านอาจารย์มั่น ณ
บ้านโคก จังหวัดสกลนคร คำสอนดังกล่าว
ของท่านอาจารย์มั่น ทำให้ท่านตั้งค้ำมั่น
สัญญาขึ้นว่า

“...อย่างไรจะต้องนำคำบริกรรม
พุทฺโธ มากำกับจิตทุกเวลา ไม่ว่าจะเข้าสมาธิ
ออกสมาธิ ไม่ว่าจะที่ไหน อยู่ที่ใด แม้ที่สุด

ปัดกวาดลานวัด หรือทำกิจวัตรต่างๆ จะไม่
ยอมให้สติพลั้งเผลอจากคำบริกรรมนั้น
เลย...”

จากนั้นท่านก็หมั่นทำจนกระทั่ง
ตั้งหลักลงได้ จิตเป็นสมาธิ ไม่เสื่อมอีก
ต่อไป

รักษาระเบียบวินัย

ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ อย่างเคร่งครัด

ในปีแรกที่ได้อยู่ศึกษากับท่าน
อาจารย์มั่น ท่านก็ได้ยื่นท่านอาจารย์มั่น
พูดถึงเรื่องธุดงค์วัตร เพราะท่านอาจารย์
มั่นเคร่งครัดมากตามนิสัย ด้วยเหตุนี้ท่าน
จึงถือเป็นข้อปฏิบัติเสมอมา ในการ
สมาทานธุดงค์เมื่อถึงหน้าพรรษาอย่างไม่
ลดละ เฉพาะอย่างยิ่งในธุดงค์ข้อที่ว่า
ฉันอาหารเฉพาะของที่ได้มาในบาตรจาก
การบิณฑบาตเท่านั้น สำหรับธุดงค์ข้อ
อื่นๆ ก็ถือสมาทานอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว
เช่น การฉันหนเดียวในวันหนึ่งๆ เท่านั้น
การถือผ้าบังสุกุล การใช้ผ้าสามผืน (สบง
จีวร สังฆาฏิ) การฉันในบาตร การอยู่ป่า
เขา เป็นต้น

การทำข้อวัตรปฏิบัติทำความ
สะอาดเช็ดถู กุฏิ ศาลา และบริเวณ ท่าน
ก็ตั้งใจปฏิบัติสม่ำเสมอ ด้วยนิสัยที่จริงจัง
และเป็นคนเคารพข้อปฏิบัติมาก ท่านจึง
ไม่ยอมให้ข้อวัตรเหล่านั้นขาดตกบกพร่อง
ใดๆ เลย แต่พยายามรักษาทั้งความตรง
ต่อเวลา ความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ความสะอาด ความพร้อมเพรียงกันในการ
ทำข้อวัตรปฏิบัติ ความละเอียดถี่ถ้วน
ความคล่องแคล่วไม่เห็น้อยหน้าย้อแท้
อ่อนแอ ทำสิ่งใดให้ทำอย่างมีสติ ใช้
ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญให้รอบ
คอบ ไม่ทำแบบใจร้อนใจเร็ว การหิบบังคับ
วางสิ่งใดจะพยายามมิให้มีเสียงดัง
ข้อวัตรต่างๆ เหล่านี้พระเถรท่านจะช่วย
กันดูแลรับผิดชอบบริเวณอย่างทั่วถึง ตั้ง
แต่กุฏิท่านอาจารย์มั่น กุฏิตนเอง ศาลา
ทางเดิน ตลอดแม่ในหอน้ำห้องส้วม มี
การเติมน้ำใส่ตุ่มใส่ถังให้เต็มไม่ให้พร่อง
และขอปฏิบัติต่างๆ เช่นนี้ พระเถรท่านจะ
พยายามทำอย่างตั้งใจ สมกับที่ท่านเป็น
สมณะผู้รักความสงบ สะอาด และรักษารวม
รักวินัย

พูดคุยเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ชอบที่ควร

การปฏิบัติจิตตภาวนาถือเป็นงาน
หลักอันสำคัญที่สุด ดังนั้นในแต่ละวันท่าน
จึงพยายามพูดคุยแต่น้อย หากมีความจำเป็น
ต้องพูดสนทนากันบ้างก็ควรให้มี
เหตุผลมีอรรถธรรม ไม่พูดคะนอง เพื่อเจอ
หยาบโตน ควรพูดตามความจำเป็น และ
เป็นไปเพื่อความเจริญในธรรม การตัก
เตือนชี้แนะหมู่คณะภิกษุสามเณรให้เป็น
ไปด้วยความเมตตากรุณาต่อกัน เพื่อให้รู้
ให้เข้าใจคุณและโทษจริงๆ

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านกล่าวเสมอๆ
ว่า

“...ควรพูดคุยกันในเรื่องความมัก
น้อย สันโดษ ความวิเวกสงัด ความไม่คลุก
คลีซึ่งกันและกัน พูดในเรื่องความเพียร ศีล
สมาธิ ปัญญา ในการต่อสู้กิเลส...”

...พระในครั้งพุทธกาล ท่านไม่ได้
คุยถึงการบ้านการเมือง การได้การเสีย
ความรื่นเริงบันเทิง การซื้อการขายอะไร
ท่านมีความระแวดระวังว่า อันใดจะเป็น
ภัยต่อความเจริญทางจิตใจของท่าน ท่าน
จะฟังละเว้นหลบหลีกเสมอ ส่วนสิ่งใดเป็น
ไปเพื่อส่งเสริมให้จิตใจมีความแน่นอน
มั่นคงจนสามารถถอดถอนกิเลสออกได้
เป็นลำดับลำดับนั้น ควรส่งเสริมให้มีมาก
ขึ้น ให้สูงขึ้น...”

ท่านอาจารย์มั่นล่วงรู้วาระจิต

ท่านเคยเล่าให้ลูกศิษย์ฟังว่า เมื่อ
ครั้งไปอยู่กับหลวงปู่มั่นนั้น จิตของท่าน
เคยคิดไปว่า องค์หลวงปู่มั่นจะสามารถ
ทราบวาระจิตของท่านได้หรือไม่หนอ
จากนั้นไม่นาน ท่านได้ขึ้นไปกราบพระ
ประธานที่ศาลา เห็นท่านอาจารย์มั่นกำลัง
เย็บผ้าอยู่ จึงได้คลานเข้าไปเพื่อจะกราบ
ขอโอกาสช่วยเย็บให้ ขณะนั้นเองท่าน
อาจารย์มั่นแสดงอาการแปลกกว่าทุกครั้ง
ที่เคยเป็นมา โดยจ้องมองมาที่ท่านอย่าง
ดุๆ พร้อมกับปิดมือนำมา แล้วพูดขึ้นว่า

“หีย! อย่ามายุ่ง”

ในตอนนั้นท่านคิดในใจว่า “อัย
ตาย...ตาย...” และหลังจากเย็บไปพัก

หนึ่ง ท่านอาจารย์มั่นก็กล่าวต่อว่า

“ธรรมดาการภาวนากรรมฐานก็ต้องดูหัวใจตัวเอง ดูหัวใจตัวเองมันคิดเรื่องอะไรๆ ก็ต้องดูหัวใจตัวเองสิผู้ภาวนา อันนี้จะให้คนอื่นมาดูให้รู้ให้ กรรมฐานบาอะไร”

จึงเป็นอันรู้เหตุผลชัดเจนทันทีว่าที่ท่านอาจารย์มั่นแสดงปฏิบัตินี้ก็เพราะความคิดสงสัยของท่านนั่นเอง คราวนี้ท่านถึงกับหมอบกราบในใจอย่างสุดซึ้งซึ่งว่า

“ยอมแล้วๆ คราวนี้ขออ่อนขอยอมแล้ว”

หลังจากนั้นท่านจึงได้กราบขอโอกาสเข้าช่วยเย็บผ้าอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้องค์ท่านก็ไม่ได้ดูหรือห้ามอะไรอีก เพราะทราบดีว่า ลูกศิษย์ผู้นี้ได้ยอมแล้วอย่างสนิทใจ

น้ำตานักสู้

โดยปกติธรรมดาท่านใช้เวลาในการนั่งสมาธิครั้งละประมาณ ๓-๔ ชั่วโมง ตอนกลางวันพอฉันจ้งหันเสร็จ ล้างบาตร เช็ดบาตรเรียบร้อยแล้ว เอาบาตรไปวางที่ร้าน แล้วเข้าทางจงกรมเลย โดยเดินจงกรมไปตลอดจนถึงเวลาประมาณ ๑๑ โมงเป็นอย่างน้อยหรือถึงเที่ยงวันแล้วจึงพัก ออกจากพักแล้วก็นั่งภาวนาอีกราวชั่วโมง แล้วก็ลงเดินจงกรมอีก ท่านทำอย่างนั้นอยู่เป็นกิจวัตรประจำ

“...มึงยังงี้
มึงต้องฟังวันหนึ่ง
กูจะเอาให้มึงฟังแน่ๆ
มึงเอาภูขนาดนี้เซียวนะ...
มึงไม่ฟังกูต้องฟัง
ต้องตายกัน...”

เมื่ออยู่กับท่านอาจารย์มั่นพอสมควร ท่านอยากจะทดลองทำความเพียรโดยลำพังอย่างเต็มที่ดูบ้างเพื่อว่าจะเกิดผลดี แต่เมื่อออกวิเวกจริงๆ แล้ว ความเพียรกลับไม่ค่อยเป็นผลเลย ต้องล้มลุกคลุกคลานอย่างหนัก จนหลายครั้งทำให้ท่านรู้สึกท้อออกท้อใจ แต่ด้วยใจที่ “สู้ไม่ถอย” ท่านก็สามารถผ่านไปได้ ดังนี้

“...เข้าไปอยู่ในป่าในเขา ตั้งใจจะไปพัดกับกิเลสเอาให้เต็มเหนี่ยวละนะ คราวนี้ หลีกจากครูบาอาจารย์ออกไปเข้าไปอยู่ในภูเขา ป่ามันสงบสงัด ป่าไม่มีเรื่องอะไร แต่หัวใจมันสร้างเรื่องขึ้นมาละซี วุ่นอยู่กับเจ้าของคนเดียว เป็นบ่าอยู่คนเดียว โอ๊ย อย่างนี้จะอยู่คนเดียวได้อย่างไร นี่หนีจากครูบาอาจารย์ไม่ได้ถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว”

สู้มันไม่ได้จนน้ำตาร่วง ไม่ได้ล้มนะ... น้ำตาร่วง โอโฮ สู้มันไม่ได้ ตั้งสติพบล้มผล็อยๆ ตั้งเพื่อล้มไม่ใช่ตั้งเพื่ออยู่ ตั้งต่อหน้าต่อตานั้นมันล้มต่อหน้าต่อตาให้เห็น บัดทีเดียวตก & ทวีปโน้น

สมมุติว่าเราต่อเข้าไปนี่ มันปิด
แขนเรานี้ตก ๕ ทวีป อำนาจแห่งความ
รุนแรงของกิเลส มันแรงขนาดนั้นนะอยู่ใน
หัวใจนี้...

ลงออกถึงกุถึงมึงทีเดียว ชัดกับ
กิเลสนี้ ฟังชิวากุมึง กุมึงในใจไม่ใช่กุ้มึงออก
มาข้างนอก

‘มึงยังงมงิมต้องฟังวันหนึ่ง กูจะเอา
ให้มึงฟังแน่ๆ มึงเอาภูขนาดนี้เขี้ยวนะ...
ยังงมงิมได้ทีแล้วกูจะเอามึงเหมือนกัน ยังง
มึงต้องฟัง มึงไม่ฟังวันหนึ่ง มึงต้องฟังวัน
หนึ่ง มึงไม่ฟังกูต้องฟัง ต้องตายกัน’

มาก็เอากันแหละ ชัดกันไม่ถอย...
ต้องตายกัน ต่างคนต่างสู้กันไม่มีถอยกัน

‘เฮ้ กิเลสกับเราเป็นคู่ต่อสู้กันนี้
จนกระทั่งถึงวันตายไม่ให้เป็น เอาให้ตาย
ด้วยกัน กิเลสไม่ตายก็เราตายเท่านั้น’..”

เหตุการณ์ในตอนนั้น ท่านเคยยก
เอามาสอนพระว่า ตอนที่กองทัพกิเลสมี
กำลังมากกว่านั้น ยังไม่สมควรที่จะอยู่
คนเดียว ต้องเข้าหาครูบาอาจารย์ เพราะ
การอยู่กับครูบาอาจารย์ แม้จะยังไม่
ก้าวหน้าอะไร แต่ก็เป็นที่อบอุ่นใจได้

มารกระชิบ

ท่านพูดเสมอว่า การอยู่คนเดียว-
มันสนุกประกอบความเพียร วันๆ หนึ่งไม่-
พูดคุยกับใครเลย ถ้าไม่กินข้าวก็วันก็ไม่-
เห็นใครทั้งนั้น จึงไม่มีอะไรมายุ่งเกี่ยวในวง-
ความเพียรตลอดวันแต่เวลาหลับ แต่

บางทีกิเลสก็กล่อมเอาบ้างเหมือนกันว่า

“...โธ! มาอยู่อย่างนี้เหมือนคนสิ้น
ท่า ไม่มีคุณค่ามีราคาอะไรเลย โลกสงสาร
เขาก็อยู่ได้สะดวกสบาย สนุกสนาน ไม่ต้อง
มารับความทุกข์ทรมานเหมือนเราซึ่งเปรียบ
เหมือนคนสิ้นท่านี้ ทำไมจึงต้องมา
ทรมานอยู่ในป่าในรก กับสัตว์กับเสื่ออย่าง
นี้ไม่มีคุณค่าราคาอะไร...”

ด้วยความคิดเช่นนี้ทำให้ท่านรู้สึก
ท้อถอยน้อยใจและอ่อนความเพียรลงไป
บ้างเหมือนกัน ท่านเล่าว่ากิเลสมารมัน
คอยแอบกระชิบคอยสอดแทรกอยู่ตลอด
ทั้งๆ ที่ก็พยายามทำความเพียรอยู่เช่นนั้น
ดังนี้

“... วันหนึ่งผมยังไม่ลืม ผมไม่ได้ดู
นาฬิกา เราก็นั่งภาวนาจะไปดูนาฬิกา
อะไร มันตึกจริงๆ นะวันนั้น จิตมันยังลง
ไม่ได้... ก็พอดีเขามีลำกันทางภาคอีสานเขา
เรียกลำ ลำยาวข้ามทุ่งนาไปจากบ้านนามน

เขามาเที่ยวสาวทางบ้านนามน
เขาอยู่บ้านโพหนอง ด้านตะวันออกวัด
บ้านนามนนั่นนะ เขาลำยาวไปตามทุ่งนา
ฟังอาการเขาร้องเพลง เขาลำยาวเพลง
ภาคนี้ จิตมันยังวิตกขึ้นมาได้ในขณะนั้น

ไอ้ เขายังมีความสนุกสนานรื่นเริง
เดินขับลำทำเพลงตัดทุ่งนาไปอย่างเพลิดเพลิน
เพลินไม่มีความทุกข์กายทรมานใจเหมือน
เรา

ไอ้เรานี้กำลังตกนรกทั้งเป็น...
ไม่มีใครที่จะทุกข์ยิ่งกว่าเราคนในโลกนี้
กำลังตกนรกทั้งเป็นอยู่เวลานี้'

ความคิดปรุงแต่งกลาวมีขึ้นขณะ
ได้ยินเสียงลำเพลงอยู่นั้น แต่แล้วท่านก็
หวนระลึกเป็นธรรมขึ้นมาแล้วว่า

"...เราเคยตกนรกทั้งเป็นกับกิเลส
ตกนรกทั้งตายกับกิเลสมาก็กับที่ก็กลับแล้ว
นี่จะตะเกียกตะกายตนให้พ้นจากนรก
ของกิเลส ทำไม่จึงเห็นว่าเป็นความทุกข์
ความลำบาก เราประกอบความเพียรหา
อะไร? หานรกอะไรที่ไหนเวลานี้ ..."

ท่านว่ามันคิดขึ้นปุ๊บแก่กันทันที
เลย จากนั้นไม่นานจิตก็สงบลงได้

หลงป่า

มีอยู่คราวหนึ่งระหว่างที่ท่าน
พร้อมหมู่คณะกำลังเที่ยววิเวกหาสถานที่
ภาวนาในป่าในภูอยู่นั้น เมื่อยิ่งเดินหน้าไป
เรื่อยก็ยิ่งพลัดหลงทางไปเรื่อย ยิ่งเข้าป่า
ลึกขึ้นๆ จนไม่พบบ้านผู้คนเลย เหตุการณ์
คราวนั้นท่านกล่าวว่ารอดมาได้ด้วย
อำนาจของบุญของท่าน ดังนี้

"...ไปเที่ยวในภูเขาจากระหว่าง
สกลนครกับกาฬสินธุ์ เข้าไปในเขาไปหลง
ป่าละเมาะ เข้าไปในหุบเขาเลยนะ เขาไม่รู้ก็

ลูกก็ขึ้น เข้าไปจมอยู่ในเขาเลย พอดีไป
เจอพวกเขาไปทำไร่อยู่ในเขามี ๔-๕ หลังคา
เขาไปทำไร่อยู่ในหุบ หลงเข้าไปตรงนั้น
เขาจนงงเลย

'โอ้ ท่านมาได้ยังไง?'

คือตอนกลางคืนนั้นมันมืดเสีย
ก่อนนะ หลงป่าไปด้วยกัน ๓ องค์ยังไม่ได้ออกจากกัน ตามธรรมชาติออกจากวัดแล้วก็ไปที่ละ ๒ องค์ ๓ องค์แล้วก็ไปแยกกันข้างหน้า ไปวันนั้นยังไม่ได้แยกเลย ไปก็ไปหลงป่ากลางคืน งมเงาไป

'เอ้า นอนในป่านี้แหละงมไปไหน
แล้วตั้งสัจอธิษฐานนะจะออกทางภาวนาก็ได้ ออกทางความฝันก็เอา แล้วบ้านอยู่ทางไหน มันหลงถนัดแล้ว เข้าในหุบเขาบ้านอยู่ทางไหนให้ตั้งสัจอธิษฐานนะ'

องค์นั้นก็ตั้งองค์นั้นก็ตั้ง เราก็ตั้งตั้งสัจอธิษฐาน จะออกทางภาวนาก็ได้ ออกทางไหนก็ได้ พอดีกลางคืนมานิมิตแล้ว... ที่นี้พอกลางคืนมาก็ฝันละที่นี้ องค์นั้นก็ฝัน องค์นั้นก็ฝัน ฝันด้วยกันทั้ง ๓ องค์ด้วยนะ แปลกอยู่

องค์หนึ่งฝัน 'บ้านอยู่ทางไหน?'

'บ้านอยู่ทางนี้' ซึ่งไปทางทิศใต้ 'รู้
ได้ยังไงว่าบ้านอยู่ทางนี้?'

'มีแต่ผู้หญิงหาบอะไรต่ออะไร
หลังไหลผ่านมานี้ไปทางนี้แหละ ไปทาง
ทิศใต้นี้'

'แล้วองค์นี้ละฝันว่ายังไง?'

'บ้านอยู่ทางนี้อีก'

'รู้ได้ยังไง?'

‘มีแต่ผู้หญิงหาบสิ่งหาบของพระร่วง
พระร่วงไปนี่’ แล้วว่า ‘วันนี้เราจะพบผู้หญิง
ก่อนนะ’

‘เอ้า อยู่ในกลางเขาจะพบผู้หญิง
ได้อย่างไร?’

‘หากจะพบก็เพราะความฝันบอก
อย่างนั้น’

เราก็อีกเหมือนกัน หมู่เพื่อนมา
ถามเราว่า ‘เป็นยังไง?’

‘บ้านอยู่ทางนี้จริงแต่ไม่ใช่บ้านนะ
เป็นทับ เขามาตั้งทับอยู่ทางด้านนี้ เมื่อ
คืนเห็นโยมแม่มาหา มีเด็กสองสามคน
ติดตามโยมแม่มา โยมแม่มาหามาทาง
นั้นถางนี้ปุบปุบๆ แล้วก็พาเด็กชนของไป
ไปทางนี้แหละ บ้านอยู่ทางนี้หรือทับอยู่
ทางนี้แหละ เอ้า ไปทางนี้’

นั่นละพอตื่นแล้วก็บุกตามทิศเลย
ไปอยู่ในหุบเขาลึกๆ นะ มีบ้านอยู่ ๔
หลังคาเรือน เขามาทำไร่อยู่ในหุบเขา
ไป...เขางงเลย

‘อ้อย ท่านมาได้ยังไงนี่ โถตายๆ’
ไปได้พบผู้หญิงก่อนจริงๆ มีแต่
ผู้หญิงตำข้าวกันตบตบๆ ผู้ชายไม่มีสัก
คนเดียว มีเด็กเล่นอยู่สองสามคนอีก เด็ก
ก็ลักษณะที่ว่ามันแหละ เขาว่าญาครุเป็น
ความเคารพ ญาครุญาชาหลงตา นี่เป็น
ความเคารพของเขา

‘มาได้ยังไง? เมื่อคืนนี้ก็ฝันกัน
มาเล่าสู่กันฟังอยู่นี่ ฝันว่าพระท่านมา
โปรด ๓ องค์เมื่อคืนนี้ บ้านนั้นก็ฝัน บ้านนี้
ก็ฝัน ก็แปลกอยู่นะ

ฝันว่าญาครุ (คือพระ) ท่านมาโปรด
๓ องค์เมื่อคืนนี้ พุดกันจบเดี๋ยวนี้ พวก
ผู้ชายเขาไปไร่นอกบริเวณนั้น เพิ่งไปตะกี้
ว่าพระมาโปรด ๓ องค์’

พอดีไปพวกนั้นเขาก็ถึง เขาว่า
‘ถ้าไม่พบบ้านนี้ต้องตายไม่มีทาง
อื่นทางใด นอกจากจะไปพบพวกนาย
พรานเขานะ ถ้าผู้มีแก่ใจเขาก็จะพาย้อน
กลับหลังไป ย้อนทางไปสู่บ้าน มานี้มัน

ลืกรอดแล้วนี่ ข้ามเขาแต่เพียงลูกเดียวสอง
ลูกเท่านั้นตายเลย เพราะแถวนี้ไม่มีบ้าน
เลย อยู่ในหุบเขา'

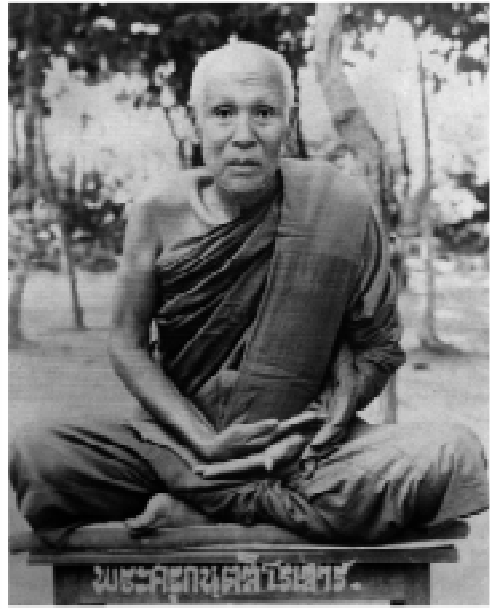
เราก็เลยได้กินข้าวกับเขา แล้ว
บอกเพื่อนฝูงด้วยว่า 'วันนี้เราอย่าพูดอะไร
นะ จะมีคนตามส่งเรานะวันนี้เพราะมีเด็ก
มาเอาของบริขารผมไป เราไม่ได้บอกเด็ก
เด็กมาขนบริขารไปเลย วันนี้คอยดูจะมี
คนไปส่งเรา'

พอกินข้าวแล้วเขาบอกว่า 'พวก
ผมต้องไปส่งท่าน ถ้าไม่ไปส่ง ท่านก็ตาย
อีก' เขาตามส่งย้อนหลังไปส่งไล่ทางเข้า
หมู่บ้าน

นี่เรามั่นอัศจรรย์ที่ว่าอยู่ในหุบเขา
ลึกๆ มันหลงไปได้ยังไงหลงไปในหุบเขา
เท่ากำปั้นนี่นะ ภูเขานี้ก็กว้างเท่าทองคำ
มหาสมุทร แล้วมันหลงไปได้ยังไงนี่
อัศจรรย์อยู่เหมือนกันนะ เวลาจะตายไม่
ตายนะ ที่ว่าจะตายๆ ก็เพราะป็นเขา เขา
พูดว่า

ไม่ใช่อะไรหรอกท่าน ป็นเขาลูก
นี้สูงลูกนี้ชันลูกนั้น กว่าจะถึงบ้านคนมัน
ก็ลืบเขา ท่านไปได้เพียง ๒-๓ วันท่านก็
แยแล้วตายแล้ว นี่มาเจอพวกผมดีแล้ว
ท่านไม่ตายแหละคราวนี้'

นี่เราเชื่อเวลาจำเป็นเป็นอย่างนั้น
จริงๆ นะมันหากบันดลบันดาล มีหน้าซ้ำ
เทวบุตรเทวดายังบันดลบันดาลให้เขาฝัน
ทางโน้นว่าพระท่านมาโปรด ๓ องค์
ทางนี้ก็ฝันว่าจะไปหาโยม โยมตามส่ง
เราเลยฝังใจจนกระทั่งทุกวันนี้...

หลวงปู่เสาร์ กนตสีโล
พระอาจารย์สอนกรรมฐานหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

ภายในใจนี้เราเชื่อ เชื่อในหัวใจเจ้า
ของตัวเองว่าเปิดโล่งอยู่ตลอด... นี่แหละ
อำนาจแห่งการทำบุญให้ท่านไม่อดอยาก
ถึงเวลาจำเป็นหากมีผู้มาช่วยจนได้นั้น
แหละ หากมี ฟังแต่ว่า "มี" เกอะ อำนาจ
ท่านบันดลบันดาลให้มีผู้ใดผู้หนึ่งมีใจบุญ
เข้ามาช่วยสงเคราะห์สงหา เพราะอำนาจ
แห่งบุญของเรามีเป็นเครื่องดึงดูดกัน..."

เรื่องความเพียรเต็มกำลัง

ที่ บ้านนามน จังหวัดสกลนคร
เป็น **พรรษาที่ ๒** ของการไปศึกษาอยู่กับ
ท่านอาจารย์มั่น และนับเป็นพรรษาที่ ๑๐
ของการบวช ท่านเริ่มหักโหมความเพียรมา
ตั้งแต่เดือนเมษายนก่อนเข้าพรรษาปีนี้
หลังจากท่านอาจารย์มั่นเสร็จงานเผาศพ
หลวงปู่เสาร์แล้ว ท่านก็ไปรับท่านอาจารย์

มันมาด้วยกัน และเดินทางจากพระธาตุพนมเข้ามาอยู่บ้านนามน

แต่ในพรรษานี้ท่านเร่งความเพียรอย่างเต็มเหนี่ยวยิ่งกว่าธรรมดา หักโหมทั้งร่างกายและจิตใจ กลางวันไม่นอนเลย เว้นแต่วันที่นั่งสมาธิตลอดรุ่ง วันนั้นจึงจะยอมให้พักกลางวัน ถ้าวันไหนทำความเพียรธรรมดาๆ กลางวันท่านจะไม่ยอมพักเลย

ในคืนที่ นั่งสมาธิตลอดรุ่งนั้น ท่านจะไม่ยอมให้มีการพลิกเปลี่ยนหรือขยับแข้งขาใดๆ ทั้งสิ้นเลย ท่านเคยเล่าถึงความเจ็บปวดที่ได้รับจากการนั่งตลอดคืนเช่นนั้นให้ฟังว่า

“...เหมือนกับกินมันพองหมดกระดูกเหมือนจะแตกทุกข้อทุกท่อนกระดูกมันต่อกันตรงไหน หรือแม้แต่ข้อมือก็เหมือนมันจะขาดออกจากกัน ทุกขเวทนาความเจ็บปวดเวลาขึ้นมันขึ้นหมดทุกสิ่งทุกอย่างทุกแง่ทุกมุมในร่างกายเลย...”

การโหมความเพียรหลายต่อหลายครั้งเข้าเช่นนี้ทำให้ก้นของท่านถึงกับพองและแตกเลอะเปื้อนใส่สบงเลยทีเดียว ดังนี้

“...หากวันไหนที่หักโหมกันเต็มที่แล้ว จิตไม่สามารถลงได้ง่ายๆ วันนั้นมันแพ้วทางร่างกายมาก บอบช้ำมาก คือในเวลาหนึ่ง จะแสบกันเหมือนถูกไฟเผาถึงขนาดต้องได้นั่งพับเพียบฉันจันหันเลยทีเดียว

แต่ถ้าวันไหนที่พิจารณาทุกข

“...เปียกหมดตัวเลย
เพราะมันจะตาย
มันไม่ใช่เหงื่อละ
เขาเรียก ยางตาย...”

เวทนา ติดบิ๊ๆ เกาะติดบิ๊ๆ วันนั้นแม้จะนั่งสมาธิภาวนาตลอดรุ่งเหมือนกันก็ตาม แต่กลับไม่มีอะไรซอกซำภายในร่างกายเลย พอลุกขึ้นก็ไปเลยธรรมดาๆ เหมือนกับว่าเรานั่งแค่ ๓-๔ ชั่วโมงเป็นประจำตามความเคยชินนั่นเอง...”

ความอัศจรรย์ที่เกิดขึ้นจากการนั่งตลอดรุ่งนี้เกิดจากผลของการพิจารณาทุกขเวทนา ในเรื่องนี้ท่านสอนพระเถรอย่างถึงใจ ดังนี้

“...ตอนที่เห็นความอัศจรรย์ก็เห็นตอนนั่งภาวนาตลอดรุ่ง ตั้งแต่เริ่มคืนแรกเลย พิจารณาทุกขเวทนา แหม มันทุกข์แสนสาหัสนะ ที่แรกก็ไม่นึกว่าจะนั่งสมาธิภาวนาตลอดรุ่ง นั่งไปๆ ทุกขเวทนาเกิดขึ้นๆ พิจารณายังไงก็ไม่ได้เรื่อง

‘เอ๊ะ มันยังไวกันนี่วะ! เอ้า วันนี้ตาย
ก็ตาย’ เลยตั้งสัจอธิษฐานในขณะนั้น เริ่ม
นั่งตั้งแต่บัดนี้ไปจนถึงสว่างถึงจะลุก

‘เอ้า เป็นก็เป็น ตายก็ตาย!’

...เวลานั่งก็ไม่ให้มีข้อแม้ใดๆ เช่น
ปวดหนักปวดเบา อยากถ่ายถ่ายไป ถ่ายไป
แล้วเราจะล้างไม่ได้หรือ ล้างไม่ได้อย่าอยู่
ให้หนักศาสนา ตายเสียดีกว่า เพราะฉะนั้น
จึงไม่มีข้อแม้... แต่มันก็ไม่เคยปวดถ่ายนะ
เรื่องปวดเบาไม่มีหละ เพราะจิวรมัน
เป็ยกหมด เป็ยกเหมือนเราซักผ้าจริงๆ นะ
ไม่ใช่ธรรมดา...เป็ยกหมดตัวเลยเพราะ
มันจะตาย

มันไม่ใช่เหงื่อละ ภาษาภาคอีสาน
เขาเรียก ยางตาย อันนี้มันจะไปปวดเบาที่
ตรงไหน เหงื่อมันออกหมด ส่วนการถ่าย
หนักนั้นมันอาจเป็นได้ แต่ที่ผ่านมานี้มันก็
ไม่เห็นเป็นอะไรนี่ หากเป็นขึ้นมาจริงๆ ก็เอา
จริงๆ นี่ ขนาดนั้น...

...จากนั้นก็ฟาดกันเลยที่เดียว
จนกระทั่งจิตซึ่งไม่เคยพิจารณา ปัญญา
ยังไม่เคยออกแบบนั้นนะ แต่พอเวลามัน
จนตรอกจนมุมจริงๆ โอย ปัญญามันไหว
ตัวทันเหตุการณ์ทุกแง่ทุกมุม จนกระทั่งรู้
เท่าทุกขเวทนา รู้เท่ากาย รู้เรื่องจิต ต่างอัน
ต่างจริงมันพรากกันลงอย่างหายเจ็บเลย
ทั้งๆ ที่เราไม่เคยเป็นอย่างนั้นมาก่อนเลย

กายหายในความรู้สึก ทุกขเวทนา
ดับหมด เหลือแต่ความรู้สึกที่สักแต่ว่ารู้ ไม่ใช่
รู้เด่นๆ ชนิดคาดๆ หมายๆ ได้นะ คือ
สักแต่ว่ารู้เท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน

“...เอาที่นี้ได้หลักแล้ว
เอ้า เอามันให้เต็มเหนี่ยว
อัฏฐภาพเดี๋ยวนี้
มันไม่ได้ตายถึง ๕ หนนะ
มันตายหนเดียวเท่านั้นนะ...”

ที่สุด อัศจรรย์ที่สุดในขณะนั้น

พอถอนขึ้นมา ก็พิจารณาอีก แต่
การพิจารณาเราจะเอาอุบายต่างๆ ที่เคย
พิจารณาแล้วมาใช้ขณะนั้นไม่ได้ผล มัน
เป็นสัญญาอดีตไปเสีย ต้องผลิตขึ้นมา
ใหม่ให้ทันกับเหตุการณ์ในขณะนั้น จิตก็
ลงได้อีก คิณนั้นลงได้ถึง ๓ ครั้งก็สว่าง โอย
อัศจรรย์เจ้าของละชิ...”

รู้ชัดประจักษ์ “ตาย”

พอถึงรุ่งเช้าเมื่อได้โอกาสอัน
เหมาะสม ท่านก็ขึ้นกราบเรียนท่าน
อาจารย์มัน ซึ่งตามปกติท่านเองมีความ
เกรงกลัวท่านอาจารย์มันมาก แต่วันนั้น
กลับไม่รู้สึกรู้สีกวเลย เป็นเพราะอยากจะ
กราบเรียนเรื่องความจริงของท่านให้
ท่านอาจารย์มันได้รับทราบและให้ท่าน
เห็นผลแห่งความจริงว่าปฏิบัติมาอย่างไร
จึงได้ปรากฏผลเช่นนี้ ท่านจึงพูดขึ้นมา
อย่างอาภายแบบที่ไม่เคยพูดกับท่าน
อาจารย์มันอย่างนั้นมาก่อน ดังนี้

“...ทั้งๆ ที่เราพูดขิงขังตั้งตั้งใส่

เปรียบๆ ท่านก็คงจับได้เลยว่า
'โหย ที่นี้แหละกำลังบ้ำมันขึ้นแล้ว'
ท่านคงว่านั่น 'มันรู้จริงๆ'
ความหมายว่ามันรู้จริงๆ เพราะ
เราพูดแบบไม่สะทกสะท้าน เเลอะไรๆ
ให้ฟัง ท่านจะค้านเราตรงไหน ท่านก็ได้
ค้าน มีแต่เออ... เออ พอเราจบลงแล้ว
ก็หมอบลงฟังท่านจะว่ายังไง... ท่านก็ขึ้น
เต็มเหนี่ยวเหมือนกันนะ ท่านรู้นิสัยบ้า ว่า
งั้นนะ

'มันต้องอย่างนี้ เอ้า ที่นี้ได้หลัก
แล้ว เอ้า เอามันให้เต็มเหนี่ยว อัดภาพ
เดี๋ยวนี้มันไม่ได้ตายถึง ๕ หนนะ มันตาย
หนเดียวเท่านั้นนะ ที่นี้ได้หลักแล้ว เอาให้
เต็มเหนี่ยวนะ'

...ว่าอย่างนั้นเลยเชียวนะ ท่านเอา
หนัก อธิบายให้ฟังจนเป็นที่พอใจ เราก็คือ
เป็นเหมือนหมาตัวหนึ่ง พอท่านยอบ้าง
ยู่บ้าง หมาเราตัวโง่ก็ทั้งจะกัดทั้งจะเห่า...
มันพอใจ มันมีกำลังใจ ที่นี้จึงพัดกัน
ใหญ่..."

เมื่อได้กำลังใจจากท่านอาจารย์
มันเช่นนี้ ท่านก็ยิ่งจริงจังเพิ่มขึ้นไปอีก
คือพอเว้นคืนหนึ่งสองคืนท่านก็นั่งตลอด
รุ่งอีก และก็เว้น ๒-๓ คืนก็นั่งตลอดรุ่งอีก
จนกระทั่งจิตเกิดอัศจรรย์ เข้าใจชัดเจน
เรื่องความตาย ดังนี้

"...เวลามันรู้จริงๆ แล้ว แยกธาตุ
แยกชั้นธาตุความเป็นความตาย ธาตุสี่ ดิน
น้ำ ลม ไฟ สลายตัวลงไปแล้วก็ยังเป็นดิน
เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟตามเดิม อากาศ

ธาตุก็เป็นอากาศธาตุตามเดิม ใจที่กลัว
ตายก็ยิ่งเด่น มันเอาอะไรมาตาย รู้เด่น
ขนาดนี้มันตายได้อย่างไร ใจก็ไม่ตายแล้ว
มันกลัวอะไร มันโกหกกัน โลกกิเลสมัน
โกหกกันต่างหาก หมายถึงกิเลสโกหกสัตว์
โลกให้กลัวตายทั้งที่ความจริงไม่มีอะไร
ตาย

พิจารณาวันหนึ่งได้อุบายแบบ
หนึ่งขึ้นมา พิจารณาอีกวันหนึ่งได้อุบาย
แบบหนึ่งขึ้นมา แต่มันมีอุบายแบบเผ็ดๆ
ร้อนๆ แบบอัศจรรย์ทั้งนั้น จิตก็ยิ่งอัศจรรย์
และกล้าหาญจนถึงขนาดที่ว่า

'เวลาจะตายจริงๆ มันจะเอา
เวทนาหน้าไหนมาหลอกเราวะ ทุกขเวทนา
ทุกแง่ทุกมุมที่แสดงในวันนี้เป็นเวทนาที่
สมบูรณ์แล้ว เลยจากนี้ก็ตายเท่านั้น ทุกข
เวทนาเหล่านี้เราเห็นหน้ามันหมด เข้าใจ
กันหมด แก๊ซมันได้หมด แล้วเวลาจะตาย
มันจะเอาเวทนาหน้าไหนมาหลอกเราให้
หลงอีกวะ หลงไปไม่ได้ เวทนาต้องเวทนา
หน้านี้เอง

พูดถึงเรื่องความตายก็ไม่มีอะไร
ตาย กลัวอะไรกัน นอกจากกิเลสมันโกหก
เราให้หลงไปตามกลอุบายอันจอมปลอม
ของมันเท่านั้น แต่บัดนี้ไปเราไม่หลงกล
ของมันอีกแล้ว'

นั่นละ จิตเวลามันรู้ และมันรู้ชัด
ตั้งแต่คืนแรกนะ ที่ว่าจิตเจริญแล้วเสื่อมๆ
ก่อนมาภาวนาจนนั่งตลอดรุ่งคืนแรกมันก็
ไม่เสื่อม ตั้งแต่เดือนเมษายนมาก็ไม่เสื่อม
แต่มันก็ยังไม่ชัด พอมาถึงคืนวันนั้นแล้วมัน

ชัดเจน

‘เออ มันต้องอย่างนี้ไม่เสื่อม’

เหมือนกับว่ามันป็นขึ้นไปแล้วก็ตกลง ขึ้นไปแล้วก็ตกลงๆ แต่คราวนี้พอป็นขึ้นไปเกาะติดบับ ร้อยเปอร์เซ็นต์ไม่เสื่อม มันรู้แล้ว จึงได้เร่งเต็มที่เต็มฐาน...”

ข้อคิดหลายแง่ หลายกระทง

ตลอดพรรษาที่บ้านนามนแห่งนี้ ท่านยังคงสมาทานอุตุงคค์อย่างเคร่งครัด ในข้อฉันอาหารที่ได้มาในบาตรเท่านั้น เหมือนเมื่อครั้งไปอยู่กับท่านอาจารย์มั่นใหม่ๆ ในปีแรก แม่ท่านอาจารย์มั่นจะทราบดีถึงความเคร่งครัดจริงจังของท่านในเรื่องนี้ แต่ด้วยความเมตตาของครูบาอาจารย์ที่มีต่อศิษย์ ประกอบกับจะหาอุบายสอนศิษย์ให้ฉลาดรอบและรู้ความพอเหมาะพอสมภายในใจ ทำให้บางครั้งท่านอาจารย์มั่นก็ได้เอาอาหารมาใส่บาตรท่านพร้อมกับพูดว่า

“ขอใส่บาตรหน่อยท่านมหา นี่เป็นสมณบริโกศ” หรือบางครั้งก็ว่า

“นี่เป็นเครื่องบริโกศของสมณะขอนิมนตร์รับเถอะ” เหตุการณ์ในตอนนั้นท่านเคยเล่าไว้ดังนี้

“...บางครั้งก็มีคณะศรัทธาทาจังหวัดหนองคายบ้างและที่สกลนครบ้างที่อื่นๆ บ้าง ไปใส่บาตรท่านและพระในวัดบ้านนามน อำเภอมือง จังหวัดสกลนครนานๆ มีไปทีหนึ่ง เพราะแต่ก่อนธรรมาไม่มี

ต้องเดินด้วยเท้า แต่เขาไปด้วยเกวียนจ้าง ล้อจ้างเกวียนไป

เขาไปพักเพียงคืนสองคืนและไม่ได้อาศัยอยู่ในวัดกับพระท่าน แต่พากันไปพักอยู่กระท่อมนาของชาวบ้านนามน ตอนเช้าทำอาหารบิณฑบาตเสร็จแล้วก็มาถวายพระในวัดนั้น เขาไม่ได้ไปตักใส่บาตรนอกวัด เราก็ไม่กล้ารับ กลัวอุตุงคค์ขาด เดินผ่านหนีมาเลย สำหรับท่านก็รับให้เพราะสงสารเขา เท้าที่สังเกตเห็น

อาหารก็เหลือจากใส่บาตรมามากก็ได้นำขึ้นมาบนศาลา เป็นหมกเป็นห่อและผลไม้ต่างๆ นะ เราก็ไม่รับ ส่งไปไหนก็หายเจียบหายเจียบ ไม่มีใครรับ จะมีรับบ้างเพียงองค์สององค์ ผิดสังเกตศรัทธาเขาไม่น้อย ส่วนเราไม่กล้ารับเพราะกลัวอุตุงคค์ขื่อนี้ขาด หลายวันต่อมาท่านก็ขอให้บาตรเรา โดยบอกว่า

‘นี่เป็นสมณบริโกศ ขอใส่บาตรหน่อย’

แล้วท่านก็ใส่บาตรเรา ท่านใส่เองนะ ถ้าธรรมดาแล้ว โธ...ใครจะมาใส่เราได้อะ สำหรับเราเองกลัวอุตุงคค์จะขาดหรืออย่างน้อยไม่สมบูรณ์... นอกจากท่านอาจารย์มั่นผู้ที่เราเคารพเลื่อมใสเต็มหัวใจเท่านั้น จึงยอมลงและยอมให้ใส่บาตรตามกาลอันควรของท่านเอง...

ความจริงท่านคงเห็นว่านี่มันเป็นทิวี่งูแ่งอยู่กับอุตุงคค์ที่ตนสมาทานนั้น ท่านจึงช่วยตัดเสียบ้าง เพื่อให้เป็นข้อคิดหลายแง่หลายกระทง ไม่เป็นลักษณะเถรตรงไป

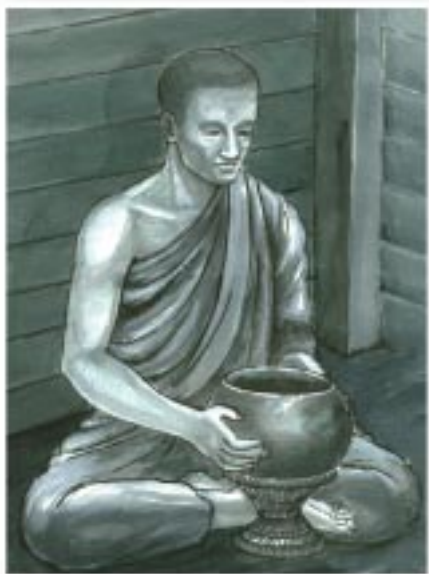
ถ่ายเดียว ท่านจึงหาอุบายต่างๆ สอนเรา ทั้งทางอ้อมและทางตรง...”

ควรหนัก...ต้องหนัก

ควรเบา...ต้องเบา

จากการที่ท่านโหมนั่งภาวนา ตลอดรุ่งถึง ๙-๑๐ คืน แม้จะไม่ทำติดๆ กัน โดยเว้น ๒ คืนบ้าง ๓ คืนบ้าง หรือบางทีก็ เว้น ๖-๗ คืนก็มี ท่านทำเช่นนี้ตลอดพรรษา จนถึงกับเป็นที่แน่ใจในเรื่องทุกขเวทนา หนักเบา มากน้อย เข้าใจวิธีปฏิบัติต่อกัน สามารถหลบลีกปลีกตัวแก้ไขกันได้ อย่างทันท่วงที จึงไม่มีคำว่าสะทกสะท้าน แม้จะตายก็ไม่กลัว เพราะได้พิจารณา ด้วยอุบายอันแยบคายเต็มที่แล้ว สถิติ ปัญญาจึงเท่าทันต่อความตายทุกอย่าง

การที่ท่านหักโหมร่างกายด้วยการนั่งตลอดรุ่งเช้าแล้วเช้าเล่าเช่นนี้ทำให้ ผิวหนังในบริเวณก้นได้รับความกระทบ

กระทบบ่อยครั้ง จนถึงขั้นชำระบรม พอง และแตกในที่สุด พอวันวันเช้า ท่าน อาจารย์มั่นก็เมตตาเตือนแย็บออกมาว่า

“กิเลสมันไม่ได้อยู่กับร่างกายนะ มันอยู่กับจิต” ท่านพูดขึ้นมาแล้วก็ยกเอา เรื่องการฝึกม้ามาเตือนว่า

“...ม้าที่เวลามันกำลังคึกคะนอง มันไม่ยอมฟังเสียงเจ้าของเลย ต้อง ทรมานมันอย่างเต็มที่ ไม่ควรให้กินหญ้า ก็ไม่ให้มันกินเลย ทรมานมันอย่างหนัก เอาจนมันกระดิกไม่ได้

ที่นี้พอมันยอมลดพยศลงก็ผ่อน การทรมาน เมื่อมันผ่อนความพยศลงมาก การฝึกทรมานก็ผ่อนกันลงไป”

ท่านอาจารย์มั่นเตือนท่านเพียงเท่านี้ก็เป็นที่เข้าใจทันที เพราะท่านเคยรำ เรียนเรื่องนี้ในสมัยเรียนปริยัติมาก่อนแล้ว จึงลงใจและยอมรับในคำเตือนของครูบา อาจารย์ทันที

กินอยู่ใช้สอยเรียบง่าย

แต่หรรษาด้วยคุณธรรม

ในระยะที่อยู่กับท่านอาจารย์มั่น ท่านจะเมตตาพรั้สอนเสมอว่า ให้เราเป็นคนกินน้อย นอนน้อย พูดน้อย แต่ปฏิบัติให้ มาก หรือ กินง่าย อยู่ง่าย นอนง่าย การไป การมาง่าย หมายถึง ไม่ทำตนเป็นผู้ศ หนักศักดิ์ใหญ่หรือเป็นประเภทกรรมฐาน ขุนนาง หรุๆ แต่วัตถุสิ่งของภายนอก แต่จิตใจหาคุณความดีมิได้เลย อันนี้ท่าน

“...เออ ท่านมหาไป
องค์เดียว ใครอย่าไปยุ่ง
ท่านนะ...”

“...เอาให้ดีนะ...”

ไม่สรรเสริญ ท่านชื่นชมบุคคลประเภท
อ่อนน้อมถ่อมตนทำตัวประดุจผ้าขี้ริ้ว แต่
ภายในใจนั้น หรุหรือดงามด้วย **ธรรม**
จะเรียกว่า **เศรษฐีธรรม** ก็ไม่ผิด

ช่วงออกพรรษาเป็นระยะที่พระผู้
มุ่งความสงบ มีโอกาสปลีกเร้นหาที่
ภาวนาในป่าเขาที่สงบสงัด แม้ท่านเองก็
เช่นกัน ท่านปรารถนาจะวิเวกอยู่โดยลำพัง
เพราะสะดวกต่อการภาวนามาก ท่านว่าไป
วิเวก ๒ คนขึ้นไปเหมือนน้ำไหลบ่า มันขัด
มันข้องอยู่ในตัวเพราะต้องระมัดระวังกัน
และกัน ต้องคอยดูคอยห่วงคอยรับผิดชอบ
กันอยู่ในตัวนั้นแล แต่การไปคนเดียวเป็น
ความเพียรอยู่ตลอดเวลา ดังท่านแล้วว่า

“...ไปที่ไหน ไปแต่องค์เดียว เป็น
ความเพียรตลอดเวลา ตั้งแต่ตื่นนอนจน
กระทั่งถึงหลับ เติมนิจจกรรมจากหมู่บ้านนี้ไป

หมู่บ้านนั้น เติมนิจจกรรมทั้งนั้นนะ เป็นความ
เพียรตลอดอยู่นั้น ก็เวลาไหนมันเปลวจาก
ความเพียร พราวความเพียรนี้ที่ไหน นี่เป็น
ตามนิสัยของเจ้าของ มันเป็นอย่างนั้น

มาอยู่กับหมูกับเพื่อนนี้ก็เป็นความ
จำเป็นก็อยู่เสีย เช่นอย่างมาอยู่กับพ่อแม่ครู
อาจารย์มันในพรรษา เราต้องดูแลหมู่เพื่อน
ต้องกังวลวุ่นวายนั้นนี่เป็นธรรมดา ทั้งเพื่อ
การอบรมศึกษาของเราเองอีกแต่ก็ทน
เอา... ครั้นพอออกจากรั้วแล้ว ถึงได้ดีดีผิง
เลย เพราะฉะนั้นท่านถึงรู้นิสัยละชีว่าพอรู้
ว่าเราจะไป ท่านก็ถาม

‘ไปกับใคร?’

‘ไปองค์เดียวครับกระผม’

‘เออ ท่านมหาไปองค์เดียว ใคร
อย่าไปยุ่งท่านนะ’ ท่านรู้ทันทีนะ ‘ให้ท่าน
ไปองค์เดียวนะ ท่านมหา’...”

มีบางครั้งเหมือนกันที่ ท่าน
อาจารย์มันพูดหยอกเล่นกับท่าน เช่นใน
เวลาที่ท่านขอลาวิเวก ทั้ๆ ที่องค์ท่านก็
ทราบดีว่านิสัยของท่านจริงจางขนาดไหน
แต่เวลาจะไปจริงๆ เข้า ท่านก็พูดหยอก
เล่นด้วยความเมตตาว่า

“เอาให้ดีนะ”

การเลือกสถานที่ภาวนาในเวลา
ท่านออกวิเวกนั้น เพื่อให้สะดวกต่อการ
บำเพ็ญเพียร ท่านมักถือปฏิบัติดังนี้

“...มักเลือกสถานที่ภาวนาโดย
สังเกตดูว่าหมู่บ้านไหนมีบ้านสัก ๓-๔
หลังคาเรือนบ้าง ๙-๑๐ หลังคาเรือนบ้าง
จะได้ชาวปลาอาหารขนมคาวหวานชนิด

ไหนด้านน้อยเพียงใด ไม่เป็นเรื่องวิตกกังวล แต่อย่างไรก็ตาม การขบการฉันก็พอเป็นเครื่อง ยั้งชีพให้มีชีวิตเป็นไปเพื่อประพฤดิพรหม จรรย์อยู่ได้ก็เอาแล้ว ไม่เห็นแก่รสชาติ ไม่ เห็นแก่ร้อนหรือเย็นยิ่งกว่าความเจริญก้าวหน้าทางจิตใจ...”

การออกเที่ยวกรรมฐานของท่าน อาศัยเดินด้วยเท้าเปล่า เพราะแต่ก่อนรถยนต์ไม่มี ถนนหนทางไม่มี แบกกลด สะพายบาตรเข้าป่ารกชัฏ ถ้า เจื่อมผา เพื่อหาสถานที่สงบวิเวก ผ้าที่ท่านนำติดตัวไปก็มีเฉพาะผ้า ๓ ผืน คือ สบง จีวร สังฆาฏิ และผ้าอาบน้ำอีกผืนหนึ่ง เพื่อใช้ผัดเปลี่ยนตอนสร้งน้ำ หรือใช้เป็นผ้าหอบาตร และเช็ดบาตรด้วย ความทุกข์ยากแสนสาหัสจากการออกธุดงค์นั้นมีหลายแบบหลายอย่าง

ทุกข์เพราะหนาว

ความทุกข์แบบหนึ่งที่พระกรรมฐานผู้มุงธรรมต้องประสบเสมอๆ คือทุกข์จากฤดูกาล เฉพาะอย่างยิ่งหน้าหนาวทางอีสาน ท่านกล่าวไว้ดังนี้

“... อากาศหนาวจริงๆ เวลาออกวิเวกเพราะไม่นำผ้าห่มติดไปด้วย ใช้แค่จีวรกับผ้าสังฆาฏิพับครึ่งแล้วห่มพอกันหนาวได้บ้าง แต่ถาคืนไหนหนาวมากจริงๆ คือนั่นนอนไม่ได้เลย ต้องลุกขึ้นนั่งสมาธิภาวนาสู้เอา ตามหน้าตามตาแขนขา รวมถึงริมฝีปากเหล่านี้ แตกหมด ตก

“...แต่ถา

คืนไหนหนาวมากจริงๆ

คืนนั้นนอนไม่ได้เลย

ต้องลุกขึ้นนั่งสมาธิภาวนา

สู้เอา...”

กระหมด

การอาบน้ำต้องรีบอาบน้ำตอนกลาง วันหลังปิดกวาดไปไม้แล้ว อาบน้ำในคลองบ้าง ตามซอกหินซอกผาบ้าง หรือในห้วยในคลองที่ไหนพออาบได้ก็อาบ ถ้ากะเวลา ก็ประมาณบ่าย ๓ โมง เพราะอาบค่านักไม่ได้ อากาศหนาวมากจริงๆ น้ำก็เย็นมาก ทั้งๆ ที่ตอนนั้นยังหนุ่มน้อยอยู่แต่มันก็ยังหนาวถึงขนาดนั้น...”

สำหรับเรื่องกฎีกที่พักนั้น ท่านให้ชาวบ้านทำเพียงวันเดียวก็เสร็จแล้ว พอใช้หลบแดดหลบฝน ป้องกันชื้นหรือร้อนหนาวได้ก็เพียงพอแล้ว ลักษณะก็ทำเหมือนปะรำ โดยเอาใบไม้มาวางทำเป็นร้าน เอาใบไม้วางข้างบน แล้วเอากลดแขวนข้างล่าง ท่านเคยเล่าถึงความหนาวเหน็บในระหว่างการวิเวกในป่าว่า

“...ช่วงหน้าหนาวแม่น้ำทำถึง
อย่างนั้นก็ตาม น้ำค้างยังคงพัดปลิวเข้ามา
ถึงได้ เบียดเหมือนกับเราชักผ้าขึ้นแล เบียด
ทุกคืนทุกเช้า ดังนั้นพอฉันเข้าเสร็จ ถึงได้
เอาออกไปตากแดด ถ้าตากเข้าไป แดดก็
ยังไม่มี ต้องทิ้งไว้นีก่อน กางทิ้งไว้อย่างนี้

พอฉันเสร็จแล้วก็เอามุ้งออกไป
ตากที่แดด แม้ตากอย่างนั้นทุกวันๆ มันก็
ยังขึ้นราได้ เป็นจุดดำๆ ของรา มันเหมือน
กับลายเสือดาวนั่นแหละ ทั้งๆ ที่มุ้งสะอาด
อยู่ที่ขึ้นรา เนื่องจากมันไม่ได้แห้งตามเวลา
เวลาของมัน...”

สำหรับบริเวณใกล้เคียงที่พักนั้น
จะมีทางจงกรมหลายสายอยู่ได้ร่มไม้เพื่อ
เดินในเวลากลางวัน เพราะช่วงเช้าสาย
หรือเที่ยงบ่ายนั้นต้นไม้จะให้แนวร่มต่าง
กันไป จึงต้องมีทางจงกรมไว้หลายๆ สาย
สายไหนร่มในช่วงใดก็เดินจงกรมช่วง
เวลานั้น

ส่วนในบางที่เป็นที่โล่งๆ แฉงๆ ที่ไม่
มีต้นไม้ มักใช้เป็นที่จงกรมไว้เดินตอน
กลางคืน เพราะว่าหากมีงู แมงป่อง หรือสัตว์มี
พิษอื่นๆ ผ่านมาก็จะพอมองเห็นได้เป็นเงา
ดำๆ ท่านไม่ได้จุดไฟตอนเดินจงกรมเพราะ
ในช่วงออกวิเวกนั้นท่านพักเทียนไขไปนิด
หน่อยเท่านั้น หากไม่จำเป็นต้องจุดจริงๆ
ท่านจะไม่จุด

เรื่องยารักษาโรค ท่านว่าไม่ต้อง
พูดถึง เพราะไม่เคยได้พกไปด้วยเลย
ถึงแม้จะเจ็บไข้ได้ป่วยหรือเจ็บท้องปวด
ศีรษะก็ตาม ท่านมีแต่ใช้การทำภาวนาเท่า

นั้นเป็นยา เป็นธรรมโอสถอันเลิศ และแท้ที่
จริงแล้วแม่ในยามปกติตอนที่อยู่ในวัดยัง
ไม่ได้ออกวิเวก หากไม่จำเป็นจริงๆ แล้ว
ท่านก็ไม่นิยมใช้ยาใดๆ ทั้งสิ้น ท่านเคย
อธิบายเหตุผลว่า

“...เราไม่ปฏิบัติเสถียรเรื่องยา แต่
สำหรับเรื่องความกังวลจนเกินเหตุเกินผล
ของสมณะนั้น ผิดทางของพระพุทธเจ้า
ผิดทางของผู้จะฆ่ากิเลส ผิดทางของผู้
เรียนเพื่อรู้สัจธรรม

เรื่องหยูกยาก็ให้นำมารักษากันไป
ได้อยู่ แต่ไม่ให้หลงจนเกิดความกังวล อัน
เป็นเรื่องของกิเลส ท่านไม่ได้มารักมา
สงวนชีวิตจิตใจยิ่งกว่าธรรม...”

อาหารป่า

ด้วยความมุ่งมั่นที่จะพ้นจากทุกข์ให้ได้ ทำให้ท่านไม่เห็นแก่การกินการนอน ยิ่งกว่าการทำความเพียรเพื่อรบกับกิเลส ภายในจิตใจ จริตนิสัยของท่านในเรื่องภาวนาถูกกับการอดอาหาร เพราะทำให้อาตมชั้นร่างกายเบาสบาย การตั้งสติทำสมาธิภาวนาก็ง่าย สติปัญญาในการแก้กิเลสมีความคล่องตัวกว่าการขบการฉันที่สมบูรณ์ ท่านจึงอดอาหารอยู่เป็นประจำจนร่างกายผ่ายผอม บ่อยครั้งในเวลาเดินบิณฑบาตหรือเดินจงกรมแทบจะก้าวขาไม่ออก แต่ผลการภาวนานั้นกลับเจริญขึ้นๆ ท่านเคยพูดถึงสภาพจิตใจในระยะนั้นว่า

“...จิตใจยิ่งเด่นเหมือนจะเหาะเหินเดินฟ้า ถ้าได้รับอาหารการกินดีมันก็มีแต่อยากนอน มันมีแต่ขี้เกียจซื้อคร้าน การตั้งสติก็ยาก การพิจารณาพิจารณาทางด้านปัญญาก็ยาก...”

สมัยปัจจุบันหากท่านเห็นอาหารประเภทที่เคยขบเคยฉันในสมัยหนุ่มซึ่งเคยต่อสู้กับกิเลสแบบสมบุกสมบันชนิดรอดเป็นรอดตายมา อาหารนั้นๆ ก็ยังทำให้สะดุดก็กในใจทุกทีไปเมื่อเห็นเข้า ด้วยรำลึกบุญรำลึกคุณนั่นเอง ดังคำกล่าวของท่านกับพระเถระว่า

“...พวกหน่อไม้ พวกผักอะไร ผักกระโดนกระเด็น ผักเครื่องของป่านั้นแหละ มันสะดุดๆ นะ มันเหมือนกับว่าเป็น

“...ข้าวไม่กิน ภาวนายังดี
หลายๆ วันถึงกินทีหนึ่ง
สมาธิก็แนว
พอทางชั้นปัญญา
ก็เหมือนกัน
ปัญญาก็คล่องตัว...”

คู่มิตรคู่สหาย คู่พึงเป็นพึ่งตายกันมาแต่ก่อน มันเป็น มันไม่ได้ขึ้นนี้ ทุกวันนี้ก็ไม่ขึ้น ผักอะไร เขาเรียกโหระพาอะไรหอมๆ นั้น นั่นก็มีอยู่บนเขานะ มีอยู่ตามน้ำซับน้ำครำ พวกนี้มีแต่มันเป็นเถาวัลย์ มันไม่ใช่เป็นต้นนะ คือมันเป็นเถาเกิดอยู่ตามน้ำซับน้ำครำ...พระกรรมฐานไปอยู่ที่ไหนต้องมีน้ำ ไม่มีได้เหวอ แล้วก็ผักมันมีหลายชนิด...

ผักชนิดต่างๆ มีเยอะนะในป่า องค์หนึ่งรู้อย่างหนึ่งๆ นั้นแหละที่ได้กินผักหลายต่อหลายชนิด ก็เพราะองค์หนึ่งรู้อย่างหนึ่งๆ เวลาเอามากินนะ เคยพบกับเพื่อนกับฝูงหลายจังหวัดต่อหลายจังหวัดนี่นะ องค์นั้นชำนาญกินผักอันนั้น องค์นี้ชำนาญผักอันนั้นๆ ... หลายองค์ต่อหลายองค์พบกันหลายครั้งหลายหน มันก็จำได้ซี มันก็กว้างขวางไปเอง...

บ้านไหนคนนับถือมากๆ ยุ่งมาก อาหารการบริโภคมาก เขากวน มันไม่ได้ภาวนา ก็เราหาภาวนาอย่างเดียวนี้ เพราะฉะนั้นที่เห็นว่าเป็นความสะดุดในการภาวนา เราจึงชอบที่นั่น ก็ที่คนไม่ยุ่งนั้น

เอง เมื่อคนไม่ยุ่งอาหาร มันก็ไม่ค่อย มีละ และนอกจากนั้น ยังไปหาบ้าน เล็กๆ น้อย ๓-๔ หลังคาเรือนบ้าง ๙ หลัง ๑๐ หลังคาเรือนบ้างก็อยู่อย่างนั้น ถ้าเราไม่ฉันทันทีวันนี้ก็ไม่ได้พบคนละ พบแต่เราคนเดียววัน เขาก็ไม่มา มาหาทำอะไร เขาก็ไม่ใช่เป็นคนยุ่งกับพระด้วย เราก็ไปหาที่เขานั้นด้วยแหละ ก็อยู่สบาย...”

กินแบบนักโทษ

ท่านเข้มงวดจริงจังมากกับการควบคุมเรื่องอาหารการขบขัน เพื่อมิให้มาเป็นโทษหรือเป็นพิษเป็นภัยต่อการภาวนา ถึงแม้จะทุกข์ยากเพียงใดท่านก็พยายามอดทน ดังนี้

“...ข้าวมักกินภาวนายิ่งดี หลายวันกินทีหนึ่ง หลายๆ วันถึงกินทีหนึ่ง สมาริก็แนว พอทางชั้นปัญญานี้ก็เหมือนกัน ปัญญาที่คล่องตัว ถ้าอดอาหารนะ มันช่วยกันจริงๆ นี่หมายถึงผมเอง จะว่านิสัยหยาบอะไรก็แล้วแต่เถอะ...ถ้าฉันอิมๆ แล้วไอ้โห่ ชี้เกียจก็มาก นอนก็เก่ง ราคะตัณหา ก็มักเกิด ได้ระวังอันนี้ละมากนะ

คือธาตุขันธ์เวลามันคึกคะนองมันเป็นของมันนะ เราไม่ได้ไปคึกคะนองกับมัน ไม่ได้ไปสนใจยินดีไยดีกับมันก็ตามนะ แต่เรื่องธาตุเรื่องขันธ์เป็นเครื่องเสริม มันแสดงออกมาเราก็รู้ อย่างอาหารดีๆ ตามสมมุตินิยมนี้ด้วยแล้ว พวกผัดๆ มันๆ โห เก่งมากนะ ได้ระวัง ผมไม่ได้กินแหละ

ถึงจะไปในเมืองที่ไหนจำเป็นก็กินนิดๆ ระวังขนาดนั้นนะ

อาหารสัปปายะ อาหารเป็นที่สบาย ในธรรมที่ท่านสอนไว้ว่า ที่สบายในการภาวนาต่างหากนี้ ไม่ได้สบายเพื่อราคาตัณหาเกี่ยวกับธาตุขันธ์นี่นะ...กินแล้วธาตุขันธ์ก็ไม่กำเริบ การภาวนาก็สะดวกสบาย... ท่านหมายเอาอย่างนั้นต่างหาก... จึงต้องได้ระมัดระวัง โอ๊ย กินแบบนักโทษนั่นแหละ พุดงายๆ ... จะเห็นแก่งลิ้นแกปากไม่ได้นะ มันต้องได้มองดูธรรมอยู่ตลอดเวลา อยากรักษาไหนก็ไม่เอา ถ้าเห็นว่ามันเป็นข้าศึกต่อธรรมแล้ว ต้องได้บังคับกันอยู่ตลอด...

นี่ พุดถึงเวลาฝึกกรรมเจ้าของอาหารจะต้องมีแต่อาหารอย่างว่าละ เช่น ข้าวเปล่าๆ ไม่ต้องพุดละ จนชินเรื่องฉันข้าวเปล่าๆ อยู่ในป่าในเขา บางทีถ้าสมมุติว่า เขาต๋าน้ำพริกมาให้ เขาก็ใส่ปลาร้าเสีย ปลาร้าก็เป็นปลาร้าดิบอย่างนี้ มันก็ฉันไม่ได้เสีย จะว่ายังไง เพราะไม่ได้มีใครตามมานี้ เขาจะตามมาอะไร เราก็ไม่ให้เขาตามนี้ เราไม่ต้องการยุ่ง บางทีเขาก็ต๋าน้ำพริกให้สักห่อหนึ่งมา น้ำพริกถ้ามีแต่พริกล้วนๆ เราก็ฉันได้ แต่นี่มันมีปลาร้า นั้น ปลาร้าดิบนี้ เขาไม่ใช่ทำปลาร้าสุกๆ มันก็เลยกินไม่ได้...

...ฉันข้าวเปล่าๆ มันฉันได้มากแค่วัน ๒-๓ ค่ำมันก็อิมแล้ว...ที่นี้เดินจงกรมตัวปลิวไปเลย นั่งภาวนานี้เป็นหัวต่อ ไม่มีโงกมึ่งวง มันก็บ่งให้เห็นได้ชัดๆ ว่า เพราะ

อาหารนั้นเองมันทำให้โงกโง่งว... ถ้ามีกับดึๆ ก็ฉันได้มาก ฉันได้มากก็นอนมาก ขี้เกียจมากนะซี โงกโง่ง นิ่งสัปหงกงงกันไปละ ก็เคยเป็นอยู่แล้วอยู่ไปอยู่อย่างนั้นมันไม่นี่ ฉันอาหารอย่างที่ว่านี่นะ... เพราะฉะนั้นจึงอดบ้าง อิ่มบ้าง อยู่ไป ขอให้ใจได้สะดวกสบาย...”

ยอดนักรบ

ด้วยเหตุนี้เอง ทั้งที่ทุกข์แสนทุกข์ ทั้งที่ลำบากแทบเป็นแทบตาย บางครั้งแทบจะเอาชีวิตไม่รอด แต่ความที่จิตมีความเจริญขึ้นๆ ท่านจึงยอมอดยอมทนได้ จนมีอยู่ครั้งหนึ่งหลังท่านกลับจากการออกวิเวกลงมาจากเขา

เมื่อกลับมาถึงวัดบ้านหนองผือก็เข้ากราบท่านอาจารย์มั่น รูปลักษณะท่านตอนนั้นปรากฏว่า เนื้อตัวซีดเหลืองเหมือนทาขมิ้น ปานผู้ป่วยเป็นโรค ดีซ่าน ทั้งร่างกายก็ซูบผอมยังเหลือแต่หนังห่อกระดูก จากเดิมคนหนุ่มอายุ ๓๐ กว่า กลับดูเหมือนคนแก่คนเฒ่า

ดังนั้น เมื่อท่านอาจารย์มั่นมองเห็นลูกศิษย์ คงตกตะลึงขนาดอุทานว่า

“โฮ! ทำไมเป็นอย่างนี้ล่ะ?”

ลูกศิษย์ยังคงนิ่งอยู่ไม่ได้ตอบอะไร ท่านเกรงจะตกใจและเสียกำลังใจ ก็กลับพูดให้กำลังใจในทันทีนั้นว่า

“มันต้องอย่างนี้ซี จึงเรียกว่า **นักรบ**”

เราไม่ใช่...พระเวสสันดรนะ!!!

คราวหนึ่งของการออกวิเวกในป่า ท่านไม่ออกฉันอาหารเป็นเวลาหลายต่อหลายวันเข้าจนเป็นที่ผิดสังเกตของชาวบ้าน ถึงขนาดหัวหน้าบ้านต้องตีเกราะประชุมลูกบ้านพากันไปดู ก็พบว่าท่านอยู่เป็นปกติ แต่ก็ดูซูบซีดผ่ายผอมมาก เหตุการณ์ตอนนี้ท่านเล่าว่า

“...กระทั่งชาวบ้านเขาแตกบ้าไปดู เรายังไม่รู้อีกว่าเจ้าของจะตายแต่ชาวบ้านเขารู้ เขาตีเกราะประชุม เคาะก็อ๊กๆ พวกลูกบ้านก็พากันมาประชุม

‘ใครๆ ว่ายังไง? ใครเห็นว้างัง? พระองค์นี่ที่มาอยู่บ้านเราเวลานี้ มาได้หลายเดือนแล้วนะ พระองค์นี่มาอยู่ที่นี้ตั้งแต่มาไม่ได้เห็นมาบิณฑบาต หกวันเจ็ดวันต่อมๆ มาสักวันแล้วหายเงียบหาย

“...เราก็ก่อนเคยเห็น
พระไม่กินข้าว...
...เพิ่งเห็นนี่แหละ...”

เงียบ หายมาอย่างนี้ตลอด

ท่านไม่ตายแล้วหรือ? พวกเรากิน
วันหนึ่งสามมื้อสี่มื้อมีอย่างทะเลาะกันได้
ทะเลาะเพราะไม่มีอาหารกิน มันกินข้าว
เปล่าๆ ไม่ได้มันจะทะเลาะกัน แต่ที่ท่านไม่
เห็นกินเลยนี่ ท่านไม่ตายแล้วหรือ?

ผู้ใหญ่บ้านถามลูกบ้าน ‘ถ้าท่าน
ไม่ตาย ท่านไม่โมโหโทโสอยู่หรือ?
ไปคูชิ เราก็ก่อนเคยเห็นตั้งแต่เกิดมา พระ
ไม่กินข้าว’ เขาก็พูดขนาดนั้นละ

‘เราก็ก่อนเคยเห็นพระไม่กินข้าว
เพิ่งเห็นนี่แหละ ลองไปถามท่านคูชิ แต่มี
ข้อแม้อันหนึ่งนะ’ เขาก็ฉลาดพูดอยู่

‘เวลาจะไปต้องระวังนะ พระองค์
นี้ไม่ใช่พระธรรมดาณะ พระองค์นี้เป็น
มหานะ’ เขาว่า ‘แล้วไปเดี่ยวท่านจะเขก
หน้ามากเอานะ ไปสู่ท่านไม่ได้ท่านจะเขก
หน้ามากเอานะในห้วงระวังนะ ถ้าเป็นพระ
ธรรมดาเราก็ก่อนจะพูดอะไรต่ออะไรกันได้
นี่ท่านเป็นมหาเสียดด้วย ท่านทำอย่างนั้น
นี่นะ เราไปว่าสู่มสู่มสู่มหาไม่ได้นะ เดี่ยว
ท่านจะตีหน้ามากเอา’

เขาเตือนลูกบ้านเขา พอมาถึง เรา
ก็เอาจริงๆ หลังไหลกัน มานี้

‘ไอ้โฮ นี่มาอะไรนี่ จะมาแห่พระ
เวสสันดรเข้าเมืองหรือ? อาตมาไม่ใช่พระ

เวสสันดรนะ’

‘ไม่ใช่ๆ’

‘อย่างนั้นมาอะไร?’

เขาก็ก่อนมาตามเรื่องนี้แหละ ให้ฟัง
มันก็มีอยู่สองจุด จุดหนึ่งว่า

‘ท่านไม่ตายแล้วหรือ? ถ้าท่านไม่
ตายท่านไม่โมโหโทโสอยู่หรือ?’

พอเขาพูดจบลง เราก็ก่อนมีอยู่สองจุด
เราก็ก่อนถาม

‘แล้วเป็นยังไง? ตายแล้วยังละ?’

‘เอ ก็ไม่เห็นท่านตาย ท่านยิ้มแย้ม
แจ่มใสอยู่ ไม่เห็นมีอะไรน่าตาย’

‘แล้วเป็นยังไงโมโหโทโสอยู่ไหม?’

‘ก็ไม่เห็นท่านโมโหโทโส ท่านยิ้ม
แย้มอยู่ตลอดเวลา’

‘เอาละให้เข้าใจนะ การอดอาหาร
นี้อาตมาอดไม่ใช่เพื่อฆ่าตัวเองนะ อดเพื่อ
ฆ่ากิเลส ซึ่งมันฆ่ายาก กิเลสนี้มันอยู่ภายใน
หัวใจนี้ ต้องใช้การอดอาหารช่วย แล้ว
ความโมโหโทโสก็เป็นกิเลส จะโมโหโทโส
ไปหาประโยชน์อะไร มีเท่านั้นหรือ?’

‘มีเท่านั้นแหละ’

‘ไป’ โลกกลับ ยังไม่ถึง ๑๐ นาทีนะ
โลกกลับ...”

มีครั้งหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องการอด
อาหารในระยะเวลาที่ท่านยังคงออกวิเวก
บำเพ็ญเพียรอยู่ คือในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง
มีอุบาสกมาพูดอวดภูมิต่อท่าน อุบาสก
ผู้นี้เคยบวชเรียนมาก่อนหลายพรรษา
และมีความรู้จบนักธรรมตรีจึงมีความคุ้น
เคยกับชีวิตพระพอสมควร

แก็เห็นท่านอดอาหารมาหลายวัน แล้วรู้สึกคัดค้านอยู่ในใจว่าไม่เห็นเป็นประโยชน์อันใด นอกเสียจากจะทำให้ทุกข์ยากลำบากและเสียเวลาโดยเปล่าเท่านั้นเอง วันหนึ่งแก็เลยยกเอาเรื่องในพุทธประวัติมาพูดกับท่านว่า

“ท่านจะอดทำไม? ก็ทราบในพุทธประวัติว่า พระพุทธเจ้าอดข้าวตั้ง ๔๙ วัน ก็ยังไม่ได้ตรัสรู้เลย แล้วท่านมาอดอะไร มันจะได้ตรัสรู้หรือ?”

ในเรื่องนี้ท่านก็เคยรู้เคยศึกษาในตำรามาก่อนแล้วว่า พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระภิกษุอดอาหารเพื่อบำเพ็ญจิตตภาวนาได้ แต่หากเป็นไปเพื่อการโอ้อวด ท่านทรงปรับอาบัติทุกขณะการเคลื่อนไหว หรือการอดอย่างหาเหตุผลไม่ได้ คือสักแต่ว่าอดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยไม่ฝึกฝนด้านจิตตภาวนาเลย อย่างนี้ก็ไม่เกิดประโยชน์อันใด นอกเสียจากทำให้ทุกข์ยากลำบากเปล่าเท่านั้น

การอดอาหารของท่านมีความหมายตามตำราที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตด้วยเหตุผลคือท่านสังเกตพบว่าจริตนิสัยของท่านนั้นถูกกับการอดอาหาร เพราะช่วยให้การบำเพ็ญจิตตภาวนาเจริญขึ้นได้เร็วกว่าขณะที่ออกฉันตามปกติ

ท่านได้พิจารณาอย่างรอบคอบ และเห็นผลประจักษ์กับตนเองเป็นลำดับไปเช่นนี้ ทำให้ท่านจึงยังมั่นคงที่จะใช้อุบายวิธีนี้เพื่อการภาวนา และถึงแม้จะมีผู้มาพูดคัดค้านท่านอย่างไร ก็ไม่ทำให้

ท่านลังเลใจคิดเปลี่ยนแปลงเป็นอื่นได้

ครั้งจะอธิบายเหตุผลให้เป็นที่เข้าใจ ก็ดูว่าเป็นเรื่องยืดเยื้อเสียเวลาโดยเปล่า เหตุนี้เองท่านจึงชอบที่จะตอบเป็นอุบายให้ได้นำไปคิดอ่าน สำหรับอุบาสก ผู้นี้ก็เช่นกัน ท่านตอบกลับไปว่า

“แล้วโยมกินทุกวันหรือ?”

“กินทุกวันนะซี ผมไม่อดหรอก”

ว่าดังนั้นแล้วท่านก็พูดใส่ปัญหาแก่อุบาสกผู้เข้าใจว่าตัวรู้เรื่องในตำราเป็นอย่างไรดีว่า

“...แล้วโยมได้ตรัสรู้ไหม???...”

ถือ “ความทุกข์” เป็นครู เป็นหินลับสติปัญญา

ความเป็นนักต่อสู้ของท่านอีกประการหนึ่งก็คือ แม้อุบายวิธีบางอย่างจะทำให้ท่านต้องพบกับความทุกข์แสนทุกข์ แต่หากผลปรากฏเป็นความเจริญทางด้านจิตใจมากขึ้น ท่านก็จะพยายามอดทนต่อสู้ให้ผ่านไปให้จงได้ คำกล่าวตอนหนึ่งของท่านกับพระเถระดังนี้

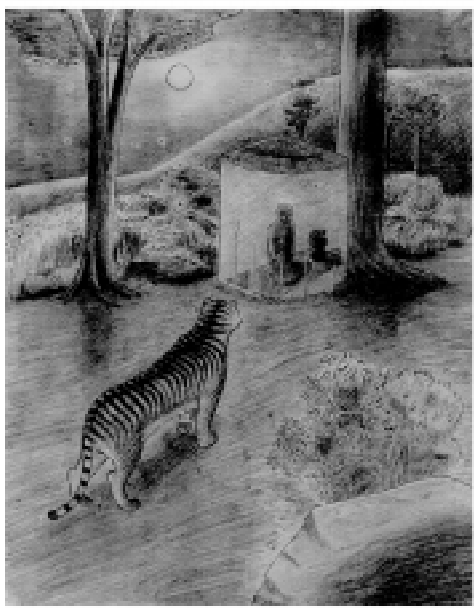
“...นิสัยของผมเองนั้นเป็นนิสัยที่หยาบ จะว่าคนหยาบก็ได้ ไปอยู่ในสถานที่ธรรมดา ความเพียรไม่ค่อยดี ผลที่จะพึงได้ก็ไม่ค่อยปรากฏนัก... แต่หากเป็นบางสถานที่แล้ว กลับทำให้ธรรมภายในใจเจริญขึ้นๆ ...

...จึงมักแสวงหาในที่ที่ลัวๆ เสมอ ทั้งๆ ที่เราก็กัว แต่ผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น

จากความกลัวนั้นเป็นผลประโยชน์อัศจรรย์
มหาศาล เราจึงจำเป็นต้องได้สละเป็นสละ
ตายเข้าอยู่บำเพ็ญเพื่อธรรม...”

ด้วยเหตุนี้ท่านจึงนิยมใช้อุบายฝึก
จิตด้วยการเข้าป่าช้าเผาหรือฝังคนตาย
บ้าง ในถ้ำเืองมผาป่าดงบาง ในดงที่เป็นที่
อยู่ของช้าง หมี เสือ หรือสัตว์ร้ายต่างๆ
บ้าง อาศัยสัตว์เหล่านั้นเป็นครู ท่านออก
วิเวกบางสถานที่เป็นที่ที่เสือมักชอบผ่าน
มาหรือเป็นที่อาศัยของมันในบริเวณใกล้ๆ
กันนั้น แม้ว่าจะเดินหรือนั่งตรงไหนอย่าง
ไรก็คิดกลัวอยู่ตลอดว่ามันคงจะอยู่ใกล้ๆ
หรือกลัวว่ามันจะมากัดกิน ท่านเคยเล่าถึง
สถานที่เช่นนี้ว่า

“...น่ากลัวจริงๆ กลางวันก็กลัว
เวลาไหนก็กลัว ยิ่งกลางคืนด้วยแล้วจิตยิ่ง
มีแต่ตั้งหน้าตั้งตาที่จะกลัว นั่งก็กลัว เดิน
จงกรมกลางค้ำกลางคืนดิ๊กตีนก็เดิน
ทั้งๆ ที่กลัวๆ นั้นเอง...”

ท่านเล่าถึงคราวเข้าไปตัดตัวเองที่
ป่าเสือแห่งหนึ่ง ดังนี้

“...อยู่ในป่าในเขามันตื่นตื่น...
แต่ก่อนเป็นป่าพวกสัตว์พวกเสือเนื้อร้าย
เต็มไปหมดจริงๆ ... ก้าวเข้าทางนี้ปั๊บเป็น
ป่าแล้ว มีสัตว์แล้ว พวกสัตว์พวกเนื้อพวก
อึ่งพวกหมู พอลึกเข้าไปก็พวกกวาง
พวกซ่าง พวกเสือ เสือมีอยู่ทั่วไป สัตว์มี
อยู่ที่ไหน เสือมีอยู่ที่นั่น มีอยู่ทั่วไป...”

บางทีก็เสียงเสืออวาวๆ ขึ้นแล้ว
อวาวๆ ขึ้นข้างทางจงกรม โถ เสียงเสือมัน
ไม่เหมือนเสียงเพลงลูกทุ่งละซี มันจะจับ
หัวเอา ประมาทได้เหวอ เสียงอวาวๆ ขึ้น
ข้างๆ ไม่รู้มันมาตั้งแต่เมื่อไร ตอนมันหยุด
เสียงคำรามมันอวาวตามภาษาของมันแล้ว
นั่นละ มันน่ากลัวตอนนั้น ไม่ทราบมันจะ
มาแบบไหนซี ได้ยินเสียงมันอยู่ มันอยู่ตรง
นั้นก็คอยยังชั่วนะ พอเจียบเสียงไปแล้ว
ไม่ทราบจะมาแบบไหน...

...เราไปอยู่ในที่ตัดสันดานจริงๆ
นะ ไม่ใช่ธรรมดานะ มีแต่ที่ตัดสันดานทั้ง
นั้นแหละ ป่าก็ป่าเสือ กลางคืนเวลาเรา
เดินจงกรม มันไม่ใช่ธรรมดานะ แล้วยิ่ง
เสียงเสือด้วยนะ เราไปอยู่แค่นั้น ตอนตื่นเช้า
มาเห็นรอยมันผ่านไปทางนี้แล้วจากออกไป
เพราะเราปวดกวาดไว้เรียบร้อย มันเดิน
ผ่านไปผ่านมา มันก็เห็น ไ้ เสือมา มาเมื่อ
ไหร่ไม่รู้ แต่เขาก็ไม่ได้สนใจกับเรา เขาเดิน
จากไปเฉยๆ แสดงว่าเขาไม่ได้สนใจกับ
เรา เขาไปตามประสาของเขา เราก็รู้

ถ้ามันเดินวกเวียนนี้สนใจนะ มัน

สนใจ ถ้าพอทำ(หมายถึงเสียกตกิน) มันก็อาจจะทำอย่างว่านะ นี่ไม่มี ไม่เคยปรากฏ เรายังก็ไม่เคยปรากฏ เสียจริงๆ ก็ไม่เคยเห็นในป่า แต่เสียงมันมีอยู่ทั่วไป กระหึ่มกระหึ่ม

โอ้ ขนนี้ไม่ทราบว่ามันลุกชูผึ่งเหมือนจรวดดาวเทียม มันเป็นเองนะ ไม่ทราบว่ามันไม่กลัว มันลุกชูจิตหดเข้ามา หันเข้ามา สมมุติว่าอยู่ในชั้นบริการ**พุทธโธ** ก็ติดกับ **พุทธโธ** ไม่ให้ออกไปหาเสีย ความคิดนี้จะไปคว้าเอาพิษเอาภัยเอาอารมณ์ไม่ดีงาม เช่นอย่างกลัวอย่างนี้ มันก็เป็นอันตรายอันหนึ่ง ต้องคิดอย่างนั้นไม่ให้ออก หมุนตัวนั้น มันเป็นอย่างนั้น...”

ชนะความกลัวด้วย “พุทธโธ”

ท่านว่าจากนั้นท่านก็ใช้ความกลัวนี้เองเป็นครูหรือเป็นอุบายเพื่อฝึกจิตให้เห็นเหตุเห็นผลกัน ดังท่านเคยเล่าว่า

“...พอความกลัวเริ่มขึ้นมาก **สติ** เริ่มจับ คือจิตนี้ห้ามหรือบังคับเด็ดขาดไม่ให้เคลื่อนจากจุดที่ตนต้องการ เช่นเราบริการ **พุทธโธ พุทธโธ...** ก็ให้อยู่กับคำบริการนี้เท่านั้น เป็นก็ตาม ตายก็ตาม เสียก็ตาม ช่างก็ตาม สัตว์อันตรายใด ๆ ก็ตาม ไม่ไปคิดไม่ไปยุ่ง ให้อู้อยู่จุดเดียวคือคำบริการนี้เท่านั้น

นี่หมายถึงขั้นเริ่มแรกของการภาวนาซึ่งต้องอาศัยคำบริการ กลัวมากเท่าไรจิตยิ่งติดแนบกับคำบริการไม่ให้

ปราศจากเลย ความมุ่งหมายนั้นคือหมายตายกับธรรมนี้เท่านั้น ไม่ให้จิตไปสู่อารมณ์ที่กลัวนั้นๆ ธรรมคืออะไร คำ บริการนั้นนั่นแลคือบทแห่งธรรม...

ธรรมแท้จะปรากฏที่จิต ที่จิตกำลังบริการอยู่นั้นแหละคือสังสมพลังของธรรมให้เกิดขึ้นที่ใจมากน้อยตามความพากเพียรของตน

เมื่อสติได้ติดแนบอยู่กับคำบริการ บังคับจิตไม่ให้แยกออกไปสู่อารมณ์ที่เป็นภัย ซึ่งทำให้น่ากลัวน่าหวาดเสียวนั้น ให้อยู่เฉพาะกับคำบริการนี้ติดต่อด้านเนื่องกัน เป็นลำดับลำดับ ก็เป็นการสังสมพลังคือกำลังของอรรถของธรรมขึ้นภายในจิตใจ หนุนใจให้มีความแน่นหนามากขึ้นๆ

สุดท้ายจิตใจดวงนั้นก็แน่นเหมือนกับหินทั้งก้อนหรือภูเขาทั้งลูก... ที่นี้ ความที่เคยว่ากลัวๆ คิดออกไปหาสิ่งที่น่ากลัวก็ไม่กลัว คิดไปถึงอันใด คำว่าน่ากลัวไม่กลัวทั้งนั้น

เอ้า! คิดหมดในแดนโลกธาตุนี้กลัวอะไร จะมีสิ่งน่ากลัวแม้สิ่งหนึ่งมาปรากฏที่ใจนี้ไม่มี ไม่มีเลย นั่นฟังซิ นั่นละ

เมื่อถึงขั้นจิตเป็น **อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ** คือช่วยตัวเองช่วยอย่างนั้น ฟังตนเองฟังอย่างนั้น อยู่กับตัวเองด้วยความแน่นอน มั่นคงก็อยู่แบบนั้น... นี่เป็นสิ่งที่เราลืมไม่ได้ ในชีวิตและการภาวนาของเราซึ่งไปอยู่ในสถานที่เช่นนั้น...”

เสือ : หมูป่า ต่อดูเดือด

ประสบการณ์การเที่ยววิเวกของท่าน ทำให้ได้ยินได้ฟังเรื่องราวแปลกๆ เกี่ยวกับสัตว์ป่าหลายอย่าง เป็นต้นว่า ท่านเคยเล่าการต่อสู้ระหว่างเสือกับหมูป่า ทั้งคู่นอนตายอยู่ในบริเวณใกล้ๆ กัน สภาพหมูป่าตามตัวเหล็กหมด ส่วนเสือก็ฟุ้งทะเล่หมด ด้วยเหตุเพราะไปเจอกันอย่างจังในช่องเขา ดังนี้

“...มันเป็นร่องลงมา ภูเขา มันมีช่องลง ช่องแคบๆ นะ ทางโน้นเป็นหลังเขา ที่จากหลังเขาลงมา มันก็เป็นช่องแคบลงมา ที่นี้พอดี ไ้หมูก็ขึ้นช่องนี้ หมูใหญ่ นะ... มันเห็นกันชัดๆ อย่างนั้นนะ ไ้เสือกก็ลงมาช่องนั้น พอดีมาพบกันตรงกลางนั้นเลย พัดกันเลย นั้นเห็นใหม่ละ ตายทั้งสองนะ หมูตายอยู่กับที่ เสือเสือกคลานขึ้นไปตายข้างบน ตายทั้งสองเลย นั้นแหละอย่างนั้น กำลังวังชามันพัดกัน นี้ไปถูกที่คับขันด้วยแล้ว ต่างคนต่างก็ไม่ถอยกัน สู้กันเลย

สุดท้ายก็ตายทั้งสองเลย หมูตายอยู่กับที่ ส่วนเสือกตะเกียกตะกายขึ้นไป นั่นก็ไปตายอยู่ที่นั่น ฟุ้งทะเล่หมดเลย ลำไ้นี้ปลิวออกมาทะเล่หมด ส่วนหมูก็ตามเนื้อตัวเหล็กหมด เสือกัด ไ้เสือกก็ฟุ้งทะเล่หมด หมุดัน มันทำอย่างนั้นนะ หมูมันทำอย่างนี้ สมมุติว่ามันดันอย่างนี้ ไม่ใช่ตกง่าย ๆ นะ มันขวิด ขวิด ตลอดเลยนะ นี้ก็ตาย อย่างนั้นแหละ มันไม่ถอยกันง่าย ๆ

ที่เสือกัดมันได้เฉพาะเวลามันเพลอ ถ้าเป็นหมูใหญ่ หมูโทนอย่างนั้น เวลามันผ่านไปผ่านมาเราถึงฟังเสียงรู้ หมูนี้รู้ดีกว่าไม่ขยาดครันคร้ามต่ออะไร เสียงดัง โครมคราม โครมคราม โครมครามมา ไม่ได้เก็บเสียงนะ พวกหมูป่าเป็นฝูง ก็มีเสียงดังเหมือนกัน...”

๖

สมาธิ

แน่นหนามั่นคง

ติดสุขในสมาธิ

ย้อนกลับมากล่าวถึงการโหมความพากเพียรในพรพชาที่ ๑๐ ของหลวงตาจนทำให้ผลแห่งสมาธิธรรมของท่านในระยะนั้นมีความแน่นหนามั่นคงมาก ดังนี้

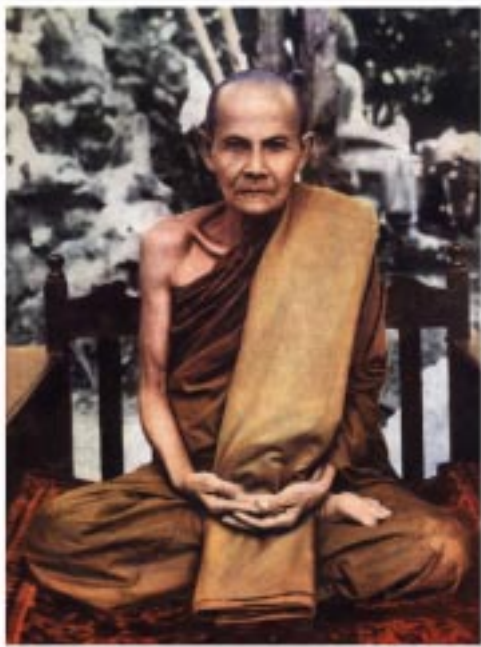
“...จิตมีความเจริญขึ้นเรื่อยๆ สมาธิมีความแน่นหนามั่นคง ถึงขนาดที่ว่าจะให้แน่วอยู่ในสมาธินั้นสักกี่ชั่วโมงก็อยู่ได้ และเป็นความสุขอย่างยิ่งจากการที่จิตใจไม่ฟุ้งซ่านรำคาญ ไม่อยากจะออกยุ่งกับอะไรเลย

ตาก็ไม่อยากจะดู หูก็ไม่อยากฟัง เพราะมันเป็นการยุ่งกวน รบกวนจิตใจให้

กระเพื่อมเปล่าๆ แต่มีความพอใจยินดีอยู่กับการที่จิตหยั่งเข้าสู่ความรู้อันเดียวแน่วอยู่อย่างนั้น นี่ละมันทำให้ติดได้อย่างนี่นี่เอง

จนขนาดที่ว่า สุดท้ายก็นึกว่าความรู้ที่เด่นๆ อยู่นี่เองจะเป็นนิพพาน จอกันอยู่นั้นว่าจะเป็นนิพพาน สุดท้ายมันก็เป็นสมาธิอยู่อย่างนั้นละ จนกระทั่งวันตายก็ต้องเป็นสมาธิและติดสมาธิจนกระทั่งวันตาย...”

สำหรับตัวท่านติดสมาธิอยู่เช่นนี้ถึง ๕ ปีเต็มยังไม่ยอมก้าวเข้าสู่ขั้นปัญญาเพื่อถอดถอนกิเลสออกให้สิ้นซาก

ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

ไต่ถามผู้รู้เพื่อหาเหตุผล

ในระยะที่ยังคงติดสมาธิอยู่นี้ ท่านพูดอยู่เสมอว่า

“...หากไม่มีท่านอาจารย์มั่นมาจุดมาลากออกไป ก็จะติดสมาธิอยู่เช่นนี้กระทั่งวันตายเลยทีเดียวนะ แม้กระนั้นก็ตาม ก็ยังไม่ยอมลงใจง่ายๆ กลับมีข้อไต่เถียง หาเหตุผลหลักกับท่านอาจารย์มั่นชนิดตาดำตาแดงทีเดียวนะ จนถึงกับว่าพระทั้งวัดแตก ฮือกันมาเต็มอยู่ใต้ถุนกุฏิ เพื่อฟังการไต่กับท่านอาจารย์มั่น...”

ท่านไม่ได้ไต่ครูบาอาจารย์ด้วยพิธีมานะอวดรู้อวดฉลาด แต่เป็นการไต่ด้วยความที่ท่านมีความเข้าใจและเชื่อมั่นว่า อันนี้ก็เป็นของจริงอันหนึ่งของท่าน ส่วนท่านอาจารย์มั่นก็จริงอันหนึ่งของ

“... ท่านรู้ไหม? ...

สุขในสมาธิเหมือนกับเนื้อติดฟัน
ท่านรู้ไหม?

สมาธิก็เหมือนกับเนื้อติดฟัน
นั่นแหละ...

สมาธิทั้งแท่งนั่นละ
คือตัวสมุทัยทั้งแท่ง
ท่านรู้ไหม? ๆ ...”

ท่านเช่นกัน จึงเป็นการไต่เพื่อหาเหตุผลหาหลักเกณฑ์จริงๆ แต่สุดท้ายท่านก็ยอมหมอบกราบต่อเหตุผล ต่อความแสบคายด้วยความรู้จริงเห็นแจ้งของครูบาอาจารย์

การไต่หาความจริงในครั้งนั้นของท่าน เริ่มด้วยคำถามของท่านอาจารย์มั่นว่า “ท่านมหา สบายดีหรือ **ใจ?**”

ลูกศิษย์ตอบ “สบายดีอยู่ สงบดีอยู่ ครับพระมม”

“ท่านจะนอนตายอยู่นั้นหรือ?”

อาจารย์ถามต่อพร้อมทั้งแสดงสีหน้าสีตาแบบเอาจริงชนิดเตรียมเช่นเต็มที่แล้วว่า

“ท่านรู้ไหม? สุขในสมาธิเหมือนกับเนื้อติดฟัน ท่านรู้ไหม? สมาธิก็เหมือนกับเนื้อติดฟันนั่นแหละ มันสุขขนาดไหน

เนื้อติดพื้น ท่านรู้ไหม? ๆ”

ท่านขนาบต่ออีกว่า “ท่านรู้ไหมว่าสมาธิทั้งแท่งนั่นละ คือตัวสมุทัยทั้งแท่ง ท่านรู้ไหม? ๆ”

ลูกศิษย์โต้เหตุผลกับอาจารย์ทันทีว่า “ถ้าหากว่าสมาธิเป็นตัวสมุทัยแล้ว สัมมาสมาธิจะให้เดินที่ไหน?”

อาจารย์แก้ว่า “มันไม่ใช่สมาธิตายนอนตายอยู่อย่างนี้สิ สมาธิของพระพุทธเจ้าสมาธิต้องรู้สมาธิ ปัญญาต้องรู้ปัญญา อันนี้มันเอาสมาธิเป็นนิพพานเลย มันบ้าสมาธินี้ สมาธินอนตายอยู่นี้หรือ เป็นสัมมาสมาธินะ เอาๆ พุดออกมาสิ”

คราวนี้ลูกศิษย์จึงยอมลงใจ ยอมหมอบกราบต่อครูบาอาจารย์ เพราะชัดเจนในเหตุผลแล้ว

เพราะจากบ้านไปนาน

ปีที่ท่านบวชได้ ๑๒ พรรษา ครั้งหนึ่งมีความจำเป็นต้องเข้ามาทำธุระที่อุดรธานี หลังจากพักได้ระยะหนึ่งแล้ว ขณะที่ท่านกำลังจะไปในตลาด ทันใดนั้นหญิงสาวคนหนึ่งอายุราว ๑๗-๑๘ ปี ก็ตรงรี่เข้ามาหาท่าน จากนั้นจึงนั่งลงแล้วประนมมือขึ้น และถามขึ้นด้วยน้ำเสียงที่บ่งบอกว่า เป็นคนคุ้นเคยกันมานานแล้วว่า

“อ้า หลวงพี่จะกลับแล้วหรือ?”

ท่านรู้สึกแปลกใจอยู่ไม่น้อย นึกอยู่ในใจว่า “ใครกันหนอ? เด็กน้อยนี่ทำไม

ถึงได้ฉลาดกล้าเข้ามาถามเราในท่ามกลางฝูงชนเช่นนี้หนอ?”

จากนั้นท่านก็ตอบด้วยท่าทางเป็นปกติว่า “ยัง เราเข้าไปธุระในตลาดเฉยๆ นางมาจากไหนล่ะ?”

พอลถามเช่นนี้เข้า ถึงกับทำให้หญิงสาวคนนั้นระเบิดหัวเราะออกมาเสียยกใหญ่ เพราะขบขันว่าพี่ชายไปบวชแล้ว คงจะจากบ้านไปอยู่ป่าเสียนาน จนกระทั่งจำไม่ได้แม้แต่ตนเองของตัวเอง จึงพูดทั้งที่ยังหัวเราะอยู่นั้นว่า

“โอ๊ยหนอ จำไม่ได้กระทั้งน้องสาวน้อ”

น้องพุดขึ้นเช่นนั้นพร้อมบอกชื่อ บอกนามช่วยฟื้นความจำให้ ท่านจึงนั่งคิดอยู่นิดหนึ่ง พอดีได้เท่านั้นก็หัวเราะขึ้นเช่นกัน

“โอ๊ย เราก็จำไม่ได้”

เหตุที่ท่านจะจำน้องสาวคนนี้ไม่ได้ก็เพราะตอนท่านออกบวช น้องสาวอายุได้ ๕ ขวบเท่านั้น เมื่อท่านจากไปในที่ต่างๆ นานๆ ครั้งจึงจะกลับมาเยี่ยมบ้าน ครั้นเมื่อหน่อๆ โตเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว ท่านเลยไม่สามารถจะจดจำได้

“... ในธรรมท่านสอนไว้ว่า
ปริยัติ คือการศึกษาเล่าเรียน
ปฏิบัติ คือการดำเนินงาน
เมื่อได้ศึกษามาแล้วออกปฏิบัติ
ตามแบบแปลนแผนผัง
ที่พระองค์ทรงชี้แจงไว้แล้วนั้น
ที่นี้ผลก็จะปรากฏ
เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมา
เหมือนเราสร้างตึกสร้างร้าน นั้นแล ...”

หนังสือที่หลงตาใช้ศึกษาระหว่างการเรียนปริยัติธรรม
ยังคงเก็บรักษาไว้ในสภาพที่สมบูรณ์

๗

ก้าวเดิน

ทางปัญญา

เครื่องประกอบครบ

ผลแห่งการฝึกสมาธิของท่านในขณะนี้ ท่านกล่าวว่ามีความแน่นอนหาพอตัวแล้ว ถ้าเป็นประเภทอาหารก็เรียกว่า มีทั้งผัก ทั้งเนื้อ ปลา เครื่องปรุงอะไรต่างๆ ครบหมดแล้ว จะทำเป็นแกงก็ได้ หุงต้มก็ได้ ทอดก็ได้ เป็นแต่เพียงว่าเอามาเข้าไว้เฉยๆ ยังไม่ยอมแกงเท่านั้นเอง เพราะท่านว่าแม้แต่มากินสมาธิว่าเป็นมรรคผลนิพพาน แม้มากินผักกินหญ้าด้วยเข้าใจว่าเป็นแกง ต่อเมื่อเริ่มก้าวเดินทางด้านปัญญาจึงเท่ากับเอาอาหารประเภทต่างๆ เหล่านั้นมาแกงกิน ดังนี้

“...พอออกจากสมาธิ ด้วยอำนาจธรรมอันแผ่ตร้อนของท่านอาจารย์มันเช่นเอาอย่างหนัก จึงออกพิจารณา พอพิจารณาทางด้านปัญญาก็ไปได้อย่างคล่องตัวรวดเร็ว เพราะสมาธิพร้อมแล้วเหมือนกับเครื่องที่พร้อมที่จะมาปลูกบ้านสร้างเรือนนี้มีพร้อมแล้ว เป็นแต่เราไม่ประกอบให้เป็นบ้านเป็นเรือนเท่านั้น มันก็เป็นเศษไม้อยู่เปล่าๆ ไม่เกิดประโยชน์อะไร

นี่สมาธิก็เป็นสมาธิอยู่อย่างนั้นเมื่อไม่นำมาประกอบให้เป็นสติปัญญา มันก็หนุ่นอะไรไม่ได้ จึงต้องพิจารณาตามอย่างที่ท่านอาจารย์มันท่านเช่นเอา พอท่านเช่นเท่านั้นมันก็ออก พอออกเท่านั้น

มันก็รู้เรื่องราว ฆ่ากิเลสตัวนั้นได้ ตัดกิเลส
ตัวนี้ได้โดยลำดับๆ เกิดความตื่นเนื้อตื่นตัว
ขึ้นมา

‘โธ! เราอยู่ในสมาธิ เรานอน
ตายอยู่เฉยๆ มากี่ปีก็เดือนแล้ว ไม่เห็นได้
เรื่องได้ราวอะไร’

คราวนี้ก็เร่งทางปัญญาใหญ่ หมุน
ตัวทั้งกลางวันกลางคืนไม่มีหามลอบ้าง
เลย แต่ผมมันนิสัยโยดโผนนะ ถ้าไปแ่ง
ไหนมันไปแ่งเดียว พอดำเนินทางปัญญา
แล้ว มันก็มาตำหนิสมาธิว่า

‘มานอนตายอยู่เปล่าๆ’

ความจริงสมาธิก็เป็นเครื่องพักจิต
ถ้าพอดีจริงๆ ก็เป็นอย่างนั้น นี่มันกลับมา
ตำหนิสมาธิว่ามานอนตายอยู่เปล่าๆ ก็ปี
ไม่เห็นเกิดปัญญา...”

บาทหลวงสังฆาร

โดยปกติท่านอาจารย์มั่นจะพูด
กับท่านแบบธรรมดาคล้ายพ่อแม่พูดกับ
ลูก แต่หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการภาวนา
แล้ว จะไม่พูดแบบธรรมดาเลยแต่จะจริง
จังเด็ดขาดและพูดอย่างคึกคักเต็มที่ ซึ่ง
ถูกกับจริตนิสัยที่ผาดโผนจริงจังของท่าน
มาก คราวนี้ก็เช่นกัน หลังจากที่เพลินกับ
การพิจารณาทางด้านปัญญาถึงกับลืม
หลับลิ้มนอน จนกระทั่งท่านอาจารย์มั่น
ต้องได้ใส่ปัญหาแก่ท่าน ดังนี้

“...เวลามันออกทางด้านปัญญา
แล้วนะ

‘โห! มันพิจารณาทั้งวันทั้งคืน ไม่
ได้หลับได้นอน นี่ก็ไม่ได้นอนมา ๒ คืน
๓ คืนแล้ว มันหมุนตัวๆ เลย ทั้งวันเลย’

‘นั่นละ มันหลงสังฆาร’ ท่าน
อาจารย์มั่นว่า

จึงได้เหตุผลกับอาจารย์มั่นว่า
‘ไม่พิจารณามันก็ไม่รู้ ถ้าไม่
พิจารณามันก็ไม่รู้’

‘นั่นละ บาทสังฆาร บาทหลงสังฆาร’...”

ที่แรกนี้ท่านไม่เข้าใจคำว่า บาท
หลงสังฆาร เพราะท่านอาจารย์มั่นก็ไม่ได้
อธิบายถึงความหมายไว้ให้ ที่เป็นเช่นนี้ก็
เพราะท่านรู้ถึงอุปนิสัยของลูกศิษย์ว่าเป็น
คนผาดโผน จึงได้ใส่ปัญหาแบบผาดโผน
ให้ ต่อเมื่อผ่านไปแล้ว ท่านจึงเข้าใจความ
หมาย ดังนี้

“...ความหมายท่านว่า ถ้าจะพูด
ให้พอเหมาะนะ คือ เราจะใช้ทางด้านแก
กิเลสก็ตาม เรื่องของมรรคก็ตาม เรื่องของ
สมุทัยก็ตาม จะต้องเอาสังฆารนี้ออกใช้
แต่เวลานี้สังฆารมันใช้จนเลยเถิด มันเกิน
ประมาณ มันเป็นสมุทัย ให้ใช้พอเหมาะ
พอดีมันจึงเป็นมรรคฆ่ากิเลส นี่มันเลยเถิด
แล้วจึงไม่ได้หลับได้นอน

เพราะฉะนั้นท่านถึงบอกมันหลง
สังฆาร คือสังฆาร มรรคที่แกกิเลสนี้ มัน
เป็นสมุทัยอยู่ในตัวของมันนั่น นี่เราไม่รู้
ท่านเหนือกว่า ท่านรู้แน่ เราถึงได้เถียงกับ
ท่าน

‘ถ้าไม่พิจารณามันก็ไม่รู้’

‘นั่นแหละมันหลงสังฆาร บาทหลง

สังขาร' ขนบเลย ทิ้งหมดเลยปัญหานี้
ท่านไม่เอาไว้อย่างนั้น ท่านโยนทิ้งหมด ให้
เราหาใหม่..."

แบ่งพัก แบ่งสู้

ถึงตอนนี้ เมื่อท่านอาจารย์มั่นได้
ปัญหาให้ท่านได้ขบคิด ท่านจึงใคร่ครวญ
ดูใหม่ พบว่า

"...จึงได้มายังขังตัว เวลามัน
ไปเต็มเหนี่ยวของมันแล้วก็ลืมใต้จิต แล้ว
ก็หลงสังขาร ก็เอาอันนั้นเข้ามาพิจารณา
ย้อนเข้ามา หักเอาไว้ เบรกเอาไว้ เบรก
อย่างแรงเลย เมื่อมันไปเต็มเหนี่ยวแล้วมัน
เมื่อยมันเพลีย แต่จิตไม่ยอมสติปัญญา
ไม่ถอย รังเอาไว้อันนี้ให้เข้าสู่สมาธิเพื่อความ
สงบพักงาน บิบบังคับให้เข้ามาๆ

จนกระทั่งเอาคำบริกรรม **พุทธโธ**
มาบริกรรม **พุทธโธ พุทธโธ...** ให้มาอยู่กับ
พุทธโธ ไม่ให้มันออกไปทำงานนี้มันจะเลย
เถิดอีก ให้มันรั้งเข้ามา ให้มันอยู่กับความ
สงบคือสมาธิของเรานั้นแหละ สมาธิมัน
เต็มภูมิอยู่แล้ว แต่ไม่ได้ใช้ เห็นว่าสมาธินี้
เหมือนเราอนตายวางใจนั้นเถอะ ติดสมาธินี้

ที่นี้มันก็ห่มสติปัญญา ที่นี้มันจะ
เลยเถิดอีก รังเข้ามา ที่นี้เวลาจิตมันเข้าสู่
ความสงบนะ แนว โอโฮ เหมือนถอดเสื้อ
ถอดหมอน สงบเย็น... แต่กระนั้นยังต้อง
บังคับไว้นะ ไม่งั้นมันพุ่งออกทำงานอีก
งานมันยังเหนียวอันนี้อีก ต้องบังคับไว้ แต่
จับเงื่อนไขได้ว่า เมื่อเข้าพักสงบแล้ว มันมี

กำลังวังชา แล้วออกไปทำงานได้ เหมือน
กับเราทำการงานมานานแล้วเหน็ด
เหนื่อยเมื่อยล้า เราก็มาพักผ่อนนอนหลับ
หรือรับประทานอาหารเสร็จแล้วก็มา
พักผ่อนนอนหลับซะ

ถึงจะเสียเวลาลำเวลาที่การทำงาน
ไปในเวลานั้นก็ตาม แต่เสียไว้เพื่อสั่งสม
กำลังในงานต่อไป อันนี้จิตของเรามันจะ
พุ่ง พุ่งเข้ามาก็ตาม แต่การพักนี้เพื่อเป็น
กำลังของจิตที่จะดำเนินงานต่อไป นี่มัน
ถึงได้รู้

เวลาออกทางด้านปัญญา นี้ โธ!
ไม่มีในตำรา ว่ามันเถอะ เราก็เรียนมา
เหมือนกัน เพราะฉะนั้นจึงกล่าวพูดได้...
ตามต่อนกิเลส กิเลสประเภทไหนเป็น
ยังไร สติปัญญานี้เหนือกว่าๆ ตามต่อนกัน
ทัน เผากันไปเรื่อยๆ มันเป็นอย่างนั้นละที่
มันเพลิน มันไม่ได้หลับได้นอน มันเพลิน
มากกิเลส เพราะมันเห็นภัยอย่างสุดหัวใจ
แล้ว ถึงขนาดที่ว่า

'ยังไรกิเลสไม่ตาย เราต้องตาย...'

มวดยคลุกวงใน

เมื่อถึงขั้นนี้แล้ว ท่านว่ามันยิ่ง
เห็นโทษเห็นภัยของกิเลสอย่างหนัก ขณะ
เดียวกันก็เห็นคุณค่าของความหลุดพ้น
มีน้ำหนักเท่าๆ กัน เมื่อเป็นเช่นนี้ การต่อสู้
ห้าหน้าระหว่างธรรมกับกิเลสจึงไม่มีวันที่
จะยอมแพ้กันได้เลย ท่านเล่าอย่างถึงใจ
ว่า

ทางจงกรม

“...มันก็ฟุ้งนะสิ มีแต่ว่าตายเท่านั้น เรื่องแพ้ไม่พูดเลย แพ้ก็ต้องแบกหามลงเปลไปเลย ที่จะให้ยกม็อยอมแพ้นั้นไม่มี ชัดกันขนาดนั้น... ถ้าได้ลงทางจงกรมแล้วมันไม่รู้จักหยุด ไม่ว่าจะเวลา รอนหนาวมันไม่ได้สนใจ คือจิตมันอยู่ที่นี้ มันไม่ได้ออกนะ ออกไปตามดินฟ้าอากาศนี้ไม่ได้ ออกไปหาร่างกายนี้วันหนึ่งมันก็ไม่ได้ ออก มันพัดกันอยู่ภายในเหมือนนักมวยเข้าวงใน ว่ามันเถอะนะ ใครจะไปสนใจเรื่องความเจ็บความปวด มันไม่สนใจนะ

อันนี้ก็เลสมันเข้าวงในนะ ระหว่างธรรมกับกิเลสพัดกันวงใน มันเป็นอย่างนี้ หมุนตัวๆ เดินจงกรมตั้งแต่ฉันอาหารเสร็จแล้วจนกระทั่งถึงเวลาปิดกวาดตอนเย็นนะ มันเดินได้ยังไง คือมันไม่รู้เวล่ำเวลา

จนกระทั่งเวลาหยุดจากทางจงกรมแล้ว มองเห็นกาน้ำนี้มันจะตายเลย มัน

“...เอาผ้าอาบน้ำมาพับครึ่ง
แล้วก็มัดผูกบนศีรษะนี้
แล้วก็มาผูกใส่คาง เหลือแต่ตา
เดินจงกรมกลางแจ้งที่เดียว...”

ไม่ได้กินน้ำ โดดคว่ำกาน้ำมารินนี้ กลืนนี้ โห กลืนไม่ทัน สำลัก กักๆ ๗ เวลามันพัดกันนี้ไม่ได้สนใจกับสิ่งเหล่านี้ละ เวลาออกมาแล้วมาเห็นกาน้ำนี้สิ โอ้โห โดดใส่เลย เที่ยวนะ มันจะตาย แหม มันขนาดนั้นนะ

เราไม่ถึงผ้าทำแตกแต่ออกรอน โอ้โห เหมือนไฟลนแหละ พอมาถึงที่พักถึง รุณะ ตอนนั้นไม่รู้ แดดก็ไม่รูร้อน มันไม่สนใจกับแดดกับฝนอะไร แต่ไม่ได้เคย ตากฝนเดินจงกรม แต่ตากแดดนี่เคยแล้ว เราเอาผ้าอาบน้ำมาพับครึ่งแล้วก็มัดผูกบนศีรษะนี้ แล้วก็มาผูกใส่คางเหลือแต่ตา

เดินจงกรมกลางแจ้งที่เดียว บนไร่ร้างสวนร้างเขา เขากันอยู่นั้น ไม่มีร่มเลย ร่มไม่ร่มช่างหัวมัน ฟาดลงนั้นเลย ทำได้นะ ไม่สนใจกับร้อนกับหนาวอะไรเลย เพราะอันนี้มันรุนแรงภายในใจ

นี่...แล้วไม่ใช่เดินอยู่วันหนึ่งวันเดียว นั่นสิ มันเป็นประจำของมันอย่างนั้น พอเข้าทางจงกรมแล้ว เท่านั้นแหละ ไม่มีเวล่ำเวลานาทีมายุงกวน มีแต่อันนี้พัดกันอยู่ภายใน หมุนตัวๆ เราก็เดิน ก็เดินไปยั้งงั้นละ แต่ทางนี้ทำงานอยู่ตลอดเวลา

เดินสะเปะสะปะไปตามเรื่องของมัน ที่นี้เดินไม่หยุดสิ วันนี้ก็เดินวันหน้าก็เดินเดินหลายวันต่อหลายวัน...

...เดินจงกรมไม่รู้จักหยุด... ไม่รู้ว่าเหนื่อยว่าอะไร เพราะมันหมุนตัวๆ อยู่ในงานอยู่นี้ เดินไปบางที่เดินจงกรมนี้ โนนเซซัดเข้าไปในป่าโนน ไครมครามในป่าโนน เพราะจิตมันไม่ออก ตาก็มีดมัวไปหมดละซี มีแต่ซาก้าวไปๆ ก็เข้าไปโนน แล้วออกมาอีกที เอาอีกอยู่จั้น คำว่าน้ำทำอะไรๆ ไม่สนใจทั้งนั้นเมื่อถึงขั้นตะลุมบอนกัน..."

มองดูคน...เนื้อหนังแดงโร

ย้อนกล่าวถึงอุบายวิธีพิจารณา ด้านปัญญาที่ท่านดำเนินเป็นลำดับมานี้ ท่านเคยกล่าวไว้ในคราวอบรมพระเณรเสมอๆ เพราะเป็นสิ่งที่ท่านเน้นหนักมาก เฉพาะอย่างยิ่งแก่นักบวช จะได้อริยวิถีพิจารณาอันนำมาซึ่งความสงบร่มเย็นภายในใจ ดังนี้

"...ก็เร่งทางด้านปัญญา เร่งทางกายนี้ก่อน ตอนอสุภะ นี้สำคัญอยู่มากนะ สำคัญมากจริงๆ พิจารณาอสุภะนี้มันคล่องแคล่วแกว่งกล้า มองดูอะไรทะลุไปหมด ไม่ว่าจะหญิงจะชายจะหนุ่มจะสาว ขนาดไหน

เอา พูดให้เต็มตามความจริงที่จิต มันกล้าหาญนะ ไม่ต้องให้มีผู้หญิงเฒ่าๆ

แก่ๆ ละ ให้มีแต่หญิงสาวๆ เต็มอยู่ในชุมชนนั้นนะ เราสามารถจะเดินบุกเข้าไปในที่นั้นได้โดยไม่ให้มีราคะตัณหาอันใดแสดงขึ้นมาได้เลย นั่น ความอาภายูของจิตเพราะอสุภะ

มองดูคนมีแต่หนังห่อกระดูก มีแต่เนื้อแต่หนังแดงโรไปหมด มันเห็นความสวดยความงามที่ไหน เพราะอำนาจของอสุภะมันแรง มองดูรูปไหนมันก็เป็นแบบนั้นหมด แล้วมันจะเอาความสวดยงามมาจากไหนพอให้กำหนดยินดี เพราะฉะนั้น มันจึงกล้าเดินบุก เอา ! ผู้หญิงสาวๆ สวยๆ นั้นแหละ บุกไปได้สบายเลยถึงคราวมันกล้า เพราะเชื่อกำลังของตัวเอง

แต่ความกล้านี้ก็ไม่ถูกกับจุดที่จิต อิมตัวในขั้นนากามราคะ จึงได้ตำหนิตัวเอง

๑ กรรมฐานที่ยึดเอาซากศพเป็นอารมณ์ เพื่อพิจารณาให้เห็นความไม่งาม ความไม่เที่ยงแท้ของสังขาร

เมื่อจิตผ่านไปแล้ว ความกล้านี้มันก็บ้าอัน
หนึ่งเหมือนกัน แต่ตอนที่ดำเนินก็เรียกว่า
ถูกในการดำเนิน เพราะต้องดำเนินอย่าง
นั้นเหมือนการตำหนิอาหารในเวลาอิม
แล้วมันแล จะผิดหรือถูกก็เข้าในทำนองนี้

การพิจารณาอสุภะอสุภัง พิจารณา
ไปจนกระทั่งว่าราคะนี้ไม่ปรากฏเลย ค่อย
หมดไปๆ และหมดไปเอาเฉยๆ ไม่ได้บอก
เหตุบอกผล บอกกาลบอกเวลาบอกสถานที่
ที่บอกความแน่ใจเลยว่า ราคะความ
กำหนดยินดีในรูปหญิงรูปชายนี้ได้หมด
ไปแล้ว ตั้งแต่ขณะนั้นเวลานั้นสถานที่นั้น
ไม่บอก จึงต้องมาวินิจฉัยกันอีก ความ
หมดไปๆ เฉยๆ นี้ไม่เอา คือจิตมันไม่ยอมรับ

ถ้าหมดตรงไหนก็ต้องบอกว่า
หมด ให้รู้ชัดว่า หมดเพราะเหตุนั้น หมด
ในขณะนั้น หมดในสถานที่นั้น ต้องบอก
เป็นขณะให้รู้ชัด ฉะนั้น จิตต้องย้อนกลับมา
พิจารณาหาอุบายวิธีต่างๆ เพื่อแก้ไขกัน
อีก เมื่อหมดจริงๆ มันทำไมไม่ปรากฏชัด
ว่าหมดไปในขณะนั้นขณะนั้นะ

พอมองเห็นรูป มันทะลุไปเลย
เป็นเนื้อเป็นกระดูกไปหมดในร่างกายนั้น
ไม่เป็นหญิงสวย หญิงงาม คนสวยคนงาม
เลย เพราะอำนาจของอสุภะมีกำลังแรง
เห็นเป็นกองกระดูกไปหมด มันจะเอา
อะไรไปกำหนดยินดีเล่าในเวลาจิตเป็น
เช่นนั้น ทีนี้ก็หาอุบายพลิกใหม่ว่า

‘ราคะนี้มันสิ้นไปจนไม่มีอะไร
เหลือมัน มันสิ้นในขณะได้ด้วยอุบายใด?’

“...พอมองเห็นรูป
มันทะลุไปเลย
เป็นเนื้อเป็นกระดูกไปหมด
ในร่างกายนั้น
ไม่เป็นหญิงสวยหญิงงาม
คนสวยคนงามเลย...”

ทำไมไม่แสดงบอกให้ชัดเจน’

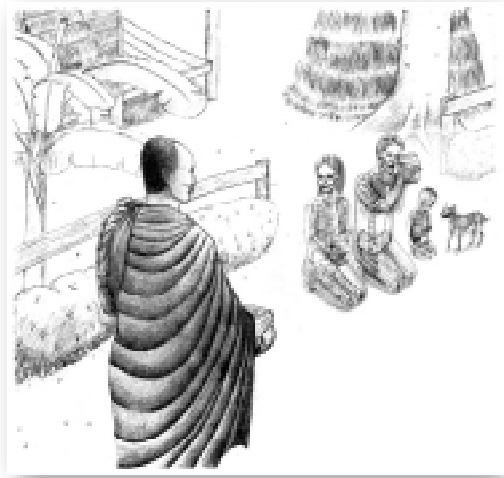
จึงพิจารณาพลิกใหม่ คราวนี้เอา
อสุภะเข้ามาบังคับ พลิกอันที่ว่าอสุภะที่มี
แต่ร่างกระดูกนั้นออก เอาหนังหุ้มห่อให้
สวยให้งาม นี่เราบังคับนะ ไม่งั้นมันทะลุไป
ทางอสุภะทันที เพราะมันชำนาญนี้
จึงบังคับให้หนังหุ้มกระดูกให้สวยให้งาม
แล้วนำเข้ามาติดแนบกับตัวเอง นี่วิธีการ
พิจารณาของเรา เดี๋ยวจึงกรมก็ให้ความ
สวยความงามรูปอันนั้นนะติดแนบกับตัว
ติดกับตัวไปมาอยู่อย่างนั้น

เอา มันจะกินเวลานานสักเท่าไร?
หากยังมีอยู่มันจะต้องแสดงขึ้นมา หาก
ไม่มีก็ให้รู้ว่าไม่มี...”

เหมือนว่าหมดกามราคะ

หลังจากเอาวิธีการนี้มาปฏิบัติได้
๔ วันเต็มๆ ก็ไม่แสดงความกำหนดยินดีขึ้น
มาแต่อย่างใด ถึงจุดนี้ท่านกล่าวว่า

“...ทั้งๆ ที่รูปนี้สวยงามที่สุดมันก็

ไม่แสดง มันคอยแต่จะหยั่งเข้าหนึ่งห่อกระดุก แต่เราบังคับไว้ให้จิตอยู่ที่ผิวหนังนี้ พอถึงคืนที่ ๔ น้ำตารวงออกมา บอกว่า ‘ยอมแล้ว ไม่เอา’ คือมันไม่ยินดีนะ มันบอกว่า

‘ยอมแล้ว’

ด้านทดสอบก็ว่า ‘ยอมอะไร ถ้ายอมว่าสิ้นก็ให้รู้ว่าสิ้นชียอมอย่างนี้ ไม่เอา ยอมชนิดนี้ ยอมมีเล่ห์เหลี่ยม เราไม่เอา’

กำหนดไป กำหนดทุกแง่ทุกมุมนะ แง่ไหนมุมใดที่มันจะเกิดความกำหนัด ยินดี เพื่อจะรู้ว่าความกำหนัดยินดีมันจะขึ้นขณะใด เราจะจับเอาตัวแสดงออกมา นั่นเป็นเครื่องพิจารณาถอดถอนต่อไป พอตึกเข้าไปๆ กำหนดเข้าไปๆ แต่ไม่กำหนดพิจารณาอสุภะนะ ตอนนั้นพิจารณาแต่สุภะอย่างเดียวเท่านั้น ๔ วันเต็มๆ เพราะจะหาอุปายทดสอบหาความจริงมันให้ได้

พอสัก ๓-๔ ทุ่มลวงไปแล้วในคืนที่ ๔ มันก็มีลักษณะยุบยับเป็นลักษณะ

เหมือนจะกำหนดในรูปสวยๆ งามๆ ที่เรากำหนดติดแนบกับตัวเป็นประจำในระยะนั้น มันมีลักษณะยุบยับชอบกล สติทันนะ เพราะสติมีอยู่ตลอดเวลา นี่ พอมีอาการยุบยับก็กำหนดเสริมขึ้นเรื่อยๆ

‘นั่นมันมีลักษณะยุบยับเห็นใหม่ จับเจ้าตัวใจหลบซ่อนได้แล้วที่นี้ นั่นเห็นใหม่ มันสิ้นยังงี้ ถ้าสิ้นทำไมจึงต้องเป็นอย่างนี้’

กำหนดขึ้นๆ คือ คำว่ายุบยับนั้น เป็นแต่เพียงอาการของจิต แสดงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ไม่ได้ทำอวัยวะให้ไหวนะ มันเป็นอยู่ภายในจิต พอเสริมเข้าๆ มันก็แสดงอาการยุบยับๆ ให้เป็นที่แน่ใจว่า

‘เอ้อ นี่มันยังไม่หมด เมื่อยังไม่หมดจะปฏิบัติยังงี้?’

ที่นี้ ต้องปฏิบัติด้วยอุบายใหม่โดยวิธีสับเปลี่ยนกัน ทั้งนี้เพราะทางไม่เคยเดิน สิ่งไม่เคยรู้ จึงลำบากต่อการปฏิบัติ อยู่มาก พอเรากำหนดไปทางอสุภะนี้ สุภะมันดับพีบเดียววะ มันดับเร็วที่สุด เพราะความชำนาญทางอสุภะมาแล้ว

พอกำหนดอสุภะมันเป็นกองกระดุกไปหมดทันที ต้องกำหนดสุภะ ความสวยงามขึ้นมาแทนที่ สับเปลี่ยนกันอยู่นั้น นี่ก็เป็นเวลานานเพราะหนทางไม่เคยเดิน มันไม่เข้าใจก็ต้องทดสอบด้วยวิธีการต่างๆ จนเป็นที่แน่ใจ จึงจะตัดสิ้นใจลงทางใดทางหนึ่งได้ ที่นี้...”

ตื่นเงาตัวเอง

หลังจากได้ลองทดสอบกำหนด อสุภะและสุภะสลับสับเปลี่ยนกันไปมาอยู่นั้น วาระสุดท้ายที่จะทำให้ท่านได้รู้ความจริงก็คือ

“...เวลาจะได้ความจริง ก็นั่ง กำหนดอสุภะไว้ตรงหน้า จิตกำหนด อสุภะไว้ให้ตั้งอยู่อย่างนั้น ไม่ให้เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด คือตั้งให้คงที่ของมันอยู่อย่างนั้นละ จะเป็นหนัง ห่อกระดูกหรือว่าหนังออกหมดเหลือแต่ กระดูกก็ให้มันรู้อยู่ตรงหน้านั้น แล้วจิต พังดูด้วยความมีสติจดจ่ออยากรู้อยาก เห็นความจริงจากอสุภะนั้นว่า

เอา! มันจะไปไหนมาไหน กอง อสุภะกองนี้จะเคลื่อนหรือเปลี่ยนตัวไป ไหนมาไหน คือพังยังไม้มันก็อยู่อย่างนั้น ละ เพราะความชำนาญของจิต ไม่ให้ ทำลายมันก็ไม่ทำ เราบังคับไม่ให้มัน ทำลาย ถ้ากำหนดทำลายมันก็ทำลายให้ พังทลายไปในทันทีนะ เพราะความเร็ว ของปัญญา แต่เราไม่ให้ทำลาย ให้ตั้งอยู่ ตรงหน้านั้นเพื่อการฝึกซ้อมทดสอบกัน หาความจริงอันเป็นที่แน่ใจ

พอกำหนดเข้าไป อสุภะที่ตั้งอยู่ ตรงหน้านั้น มันถูกจิตกลืนเข้ามาๆ อมเข้ามาๆ หากจิตนี้ สุดท้ายเลยมารู้เห็นว่าเป็นจิต เสียเองเป็นตัวอสุภะนั้นนะ จิตตัวไป กำหนดว่าอสุภะนั้นนะมันกลืนเข้ามาๆ เลยมารู้ที่ตัวจิตเสียเองไปเป็น **สุภะ** และ

อสุภะ หลอกตัวเอง จิตก็ปลอยผลัดวะทันที ปลอยอสุภะข้างนอกว่าเข้าใจแล้วที่นี้ เพราะมันขาดจากกัน มันต้องอย่างนี้ซี

นี่มันเป็นเรื่องของจิตต่างหากไป วาดภาพหลอกตัวเอง ตื่นเงาตัวเอง อัน นั้นเขาไม่ใช่ราคะ อันนั้นไม่ใช่โทสะ ไม่ใช่ โมหะ ตัวจิตนี้ต่างหากเป็นตัวราคะ โทสะ โมหะ ที่นี้พอจิตรู้เรื่องนี้ชัดเจนแล้ว จิตก็ ถอนตัวจากอันนั้นมาสู่ภายใน พอจิตแยก ออกไปมันก็รู้ว่า ตัวนี้ออกไปแสดงต่าง หาก ที่นี้ภาพอสุภะนั้นมันก็เลยมาปรากฏ อยู่ภายในจิตโดยเฉพาะ

กำหนดอยู่ภายในพิจารณาอยู่ ภายในจิต ที่นี้มันไม่เป็นความกำหนด อย่างนั้นนะซี มันผิดกันมาก เรื่องความ กำหนดแบบโลกๆ มันหมดไปแล้ว มันเข้าใจชัดว่า มันต้องขาดจากกันอย่างนี้คือมัน ตัดสินกันแล้ว เข้าใจแล้ว ที่นี้ก็มาเป็นภาพ ปรากฏอยู่ภายในจิต ก็กำหนดอยู่ภายใน นั้น พอกำหนดอยู่ภายใน มันก็ทราบชัด อีกว่า ภาพภายในนี้ก็เกิดจากจิต มันดับ มันก็ดับไปที่นี้มันไม่ดับไปที่ไหน

พอกำหนดขึ้นมนดับไป พอกำหนด ไม่นานมันก็ดับไป ต่อไปมันก็เหมือนฟ้า แลบนั่นเอง พอกำหนดพับขึ้นมาเป็นภาพ ก็ดับไปพร้อมๆ กัน เลยจะขยายให้เป็น สุภะอสุภะอะไรไม่ได้ เพราะความรวดเร็ว ของความเกิดดับ พอปรากฏขึ้นพับ ก็ดับ พร้อมๆ

ต่อจากนั้นนิมิตภายในจิตก็หมด ไป จิตก็กลายเป็นจิตว่างไปเลย ส่วน

อสุภะภายนอกนั้นหมดปัญหาไปก่อนหน้า
นี้แล้ว เข้าใจแล้วตั้งแต่ขณะที่มันกลืนตัว
เข้ามาสู่จิต มันก็ปล่อยอสุภะข้างนอก
ทันทีเลย รูป เสียง กลิ่น รส อะไรข้างนอก
มันปล่อยไปหมด เพราะอันนี้ไปหลอกต่าง
หากนี้ เมื่อเข้าใจตัวนี้ชัดแล้ว อันนั้นไม่มี
ปัญหาอะไร มันเข้าใจทันทีและปล่อยวาง
ภายนอกโดยสิ้นเชิง...”

อัศจรรย์จิต

ท่านเล่าถึงความอัศจรรย์ของจิต
ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นต่อไปว่า

“...หลังจากภาพภายในดับไป
หมดแล้ว จิตก็ว่าง ว่างหมดที่นี้ กำหนดดู
อะไรก็ว่างหมด มองดูต้นไม้ภูเขาตึกราม
บ้านช่อง เห็นเป็นเพียงรางๆ เป็นเงาๆ แต่
ส่วนใหญ่คือจิตนี้มันทะลุไปหมด ว่างไป
หมด แม้มองดูร่างกายตัวเองมันก็เห็น
แต่พอเป็นเงาๆ ส่วนจิตแท้มันทะลุไปหมด
ว่างไปหมด ถึงกับออกอุทานในใจว่า

‘โอโฮ! จิตนี้ว่างถึงขนาดนี้เชียวนา
ว่างตลอดเวลา ไม่มีอะไรเข้ามาในจิตเลย’

“...มองดูต้นไม้ ภูเขา
ตึกรามบ้านช่อง...
เห็นเป็นเพียงรางๆ เป็นเงาๆ ...
มันทะลุไปหมด
ว่างไปหมด...”

ถึงมันจะว่างอย่างนั้นมันก็ปรุง
ภาพเป็นเครื่องฝึกซ้อมอยู่เหมือนกัน เรา
จะปรุงภาพใดก็แล้วแต่เถอะ เป็นเครื่องฝึก
ซ้อมจิตใจให้มีความว่างช้าของเข้าไป
จนกระทั่งแยบเดียวว่างๆ พอปรุงขึ้นแยบ
มันก็ว่างพร้อมๆ ไปหมด

ตอนนี้แหละ ตอนที่จิตว่างเต็มที
ความรู้อันนี้จะเด่นเต็มทีที่นี้ คือ รูปก็ดี
เวทนาจิตี สัจญญาก็ดี สังขารก็ดี วิญญาน
ก็ดี มันรู้รอบหมดแล้ว มันปล่อยของมัน
หมด ไม่มีอะไรเหลือ เหลือแต่ความรู้เดียว
มันมีความปฏิบัติ มันมีความสัมผัส
สัมผัสอันนี้อ้อยอิงอยู่อย่างละเอียดสุขุม
มาก ยากจะอธิบายให้ตรงกับความจริงได้
มันมีความดูดีมออยู่กับความรู้อันนี้อ่าง
เดียว

พออาการใดๆ เกิดขึ้นปั๊บมันก็ดับ
พร้อม มันดูอยู่นี้ สติปัญญาขั้นนี้ ถ้าครั้ง
พุทธกาลเรียกว่า **มหาสติมหาปัญญา**
แต่สมัยทุกวันนี้ เราไม่อาจเอื้อมพูด เรา
พูดว่า **สติปัญญาอัตโนมัติ** ก็พอตัวแล้ว
กับที่เราใช้อยู่มันเหมาะสมกันอยู่แล้ว ไม่
จำเป็นจะต้องให้ชื่อให้นามสูงยิ่งไปกว่า

นั่น มันก็ไม่พ้นจากความจริงซึ่งเป็นอยู่นี้
เลย จิตดวงนี้ถึงได้เด่น ความเด่นอันนี้มัน
ทำให้สว่างไปหมด...”

หลักเกณฑ์อันใหญ่หลวง

หลังจากที่จิตลงอยู่นานเป็น
ชั่วโมงๆ แล้วจึงค่อยถอยขึ้นมา เมื่อท่าน
กำหนดดูต้นไม้วัว กุฎิ ศาลา กลับไม่เห็น
เลย ว่างไปหมด แม้มืดตาดูก็มองเห็นเป็น
ร่างๆ แล้วว่างไปหมด ตามองเห็นวัตถุพอ
เป็นร่างๆ เงาๆ ส่วนใหญ่ของจิตมันทะลุไป
หมดว่างไปหมดจนน่าอัศจรรย์ จากนั้น
ท่านก็นำเรื่องนี้ไปเล่าถวายท่านอาจารย์
มั่น ท่านก็พูดร้องขึ้นทันทีอย่างซึ่งซัง
ตั้งตั้งว่า

“เอ้อ! ถูกต้องแล้ว เหมาะแล้ว
ได้หลักพยานแล้ว ได้หลักได้เกณฑ์
แล้วอย่างนี้ละ... ผมเป็นที่ถ้าสาริกา เป็น
อย่างท่านมหาที่ละ เอาเลยได้การ”

จากนั้นท่านอาจารย์มั่นเมตตา
เล่าถึงความอัศจรรย์ของจิตที่เกิดขึ้นที่
ถ้าสาริกา นครนายก ให้ท่านฟังภายใน
ห้องบนกุฎิที่วัดหนองผือ ท่านนำมาเล่า
ดังนี้

“...ท่านอยู่ถ้าสาริกา นั้นเวลาท่าน
ได้รับความทุกข์นั้นละ คนเราเวลาจน
ตรอกจนมุมจริงๆ ช่วยตัวเองได้นะ
ปัญญาตัวเอง ของท่านก็เหมือนกัน ท่าน
เป็นโรคทอง ยานี้ก็เคยบำบัดกันได้เป็น
ระยะๆ ไปท่านว่า แล้วไปอยู่ในถ้าสาริกา

ก็เป็นยาสมุนไพรมีอยู่ตามที่ท่านพัก เขาก็
บอกแล้วก่อนที่ท่านจะขึ้นไปว่า

‘พระตาย ๔ องค์แล้วถ้านี้’

เขาจึงถามว่า ‘นี่ท่านจะตายองค์ที่
๕ หรือ?’ เขาบอกท่านไม่ฟัง ท่านบอกให้
เขาพาไปส่งขึ้นถ้าสาริกา ‘นี่ท่านจะตาย
องค์ที่ ๕ หรือ?’ เขาว่าอย่างนั้น

‘โอย ที่ไหนก็ไม่ว่าแหละ’ ท่านว่า
อย่างนั้น ‘ขอไปดู ควรอยู่ที่อยู่’ นั้นฟังสิ
ท่านพูดถ่อมตนของท่าน ‘ควรอยู่ที่อยู่
ควรลงก็ลง ให้ไปดูเสียก่อน’ ทางจิตท่าน
ไม่ได้เป็นอย่างนั้น ท่านเล่าให้ฟัง ‘ที่ไหน
มันไม่ตายนะ’ ท่านว่าอย่างนั้นทีเดียวนะ

‘ถ้าหรือไม่ถ้า มันก็ตายทั้งนั้นนี่นะ
ป่าช้ามีอยู่ทั่วไป’ นั้นในใจของท่าน แต่
เวลาพูดออกมา ‘เข้าไปดูเสียก่อนมันควร
อยู่ที่อยู่ ไม่ควรอยู่ที่ลงเสีย’

ท่านว่าอย่างนั้น พอขึ้นไปแล้วโรค
ก็กำเริบใหญ่เลย ‘นี่เรานี่จะเป็นองค์ที่ ๕
จริงๆ หรือ?’ ท่านก็ว่าอย่างนั้น ‘เอ้า ห้าก็
ห้า’ ท่านไม่ได้ถอย ‘เอ้า ห้าก็ห้า’ ว้างนั้นเลย
เอายาอะไรมาฉันก็ไม่มียาเลยแหละ สุด
ท้ายท่านบอกว้ายากำอยู่ป่าเข้าป่า

‘มันเป็นอะไร เอ้า! เป็นก็เป็น
ตายก็ตาย’

ยาที่กำนี่เอามาต้มแล้วป่าเข้าป่า
เลย ทั้งหมดเข้าในถ้าเลย ถ้าเล็กๆ เราไป
ดูหมดแหละ ที่ท่านบอกตรงไหน ไปดู ที่นี้
เวลามันเอาจริงๆ มันก็หนักจริงๆ หนักก็
พัดกันเลย... ทุกขเวทนา เอากันเต็ม
เหนียว

“...มันจะเป็นบ้านของท่าน
ผมไม่ได้สอนให้คนเป็นบ้า
มันเป็นมันก็เป็นหนเดียวเท่านั้น
ผมก็เป็นหนเดียวเท่านั้นแหละ
ผมไม่เห็นเป็นบ้า...”

‘เอา เป็นก็เป็น ตายก็ตาย เอา
สนามรบนี้เป็นป่าช้า สนามรบกับความ
ทุกข์ความทรมาน กับกิเลสตัณหาที่เกิด
ความฟุ้งซ่านวุ่นวายต่างๆ ขึ้นในนั้น
พัดกันไปในนั้นเลย

‘เอา เป็นก็เป็น ตายก็ตาย’
พอได้ที่มันก็พริบเลย พอลงได้
จิ้งหะแล้วพริบทันที ดับหมดเลยโลกธาตุ
สว่างจ้าไปหมดเลย ไม่มีอะไรปิดบังลึกลับ
สว่างจ้าไปหมดเลย

ที่เราพูดถึงเรื่องผีใหญ่ที่มันจะ
มาตีท่าน อย่างนั้นแล้วเห็นไหมละ แยก
เหมือนท่อนเหล็กจะมาตีท่าน ดังที่เขียน
ในหนังสือประวัติท่านอาจารย์มัน นี่ละ
ความจริง ปีพรรษา ๒๒ ท่านได้หลักเกณฑ์
ไม่หวั่นไหวตรงนั้นละ ทั้งๆ ที่กิเลสมีอยู่นะ
แต่ว่าหลักธรรมนี้เข้าสู่ใจแล้ว ไม่หวั่นไหว
เลย เชื้อแค้นต่อมรรคผลนิพพาน กล้าหาญ
ตั้งแต่นั้นมา ไปได้หลักเกณฑ์อันใหญ่
หลวงที่ถ้ำสาริกา...”

เมื่อท่านได้เล่าถวายท่านอาจารย์
มันแล้ว ท่านรู้สึกว่าจิตใจฟุ้งขึ้น และยัง

ท่านอาจารย์มันเมตตาเล่าเรื่องของท่าน
เองดังกล่าวเป็นสักขีพยานอันเป็นเอกด้วย
แล้ว ใจของท่านก็ยิ่งฟุ้งขึ้นด้วยความปิติ
ยินดี จากนั้นจึงเร่งภาวนาอย่างเต็มที่ด้วย
ตั้งใจจะให้ได้ผลอัศจรรย์ดังเดิม

ท่านภาวนาอย่างหนักอยู่ ๒-๓ วัน
ก็ไม่ปรากฏผลว่าจะเป็นเช่นเดิมแต่อย่าง
ใด จึงได้ขึ้นกราบเรียนถามท่านอาจารย์
อีกครั้งหนึ่ง ท่านเลยขนานเอาเสียอย่าง
หนักว่า

“มันจะเป็นบ้านของท่าน ผมไม่ได้
สอนให้คนเป็นบ้า มันเป็นมันก็เป็นหน
เดียวเท่านั้น ผมก็เป็นหนเดียวเท่านั้น
แหละ ผมไม่เห็นเป็นบ้า นี่มาเป็นบ้าอะไร
อีก ไม่ได้สอนคนให้เป็นบ้านี่นะ

มันเป็นแล้วก็ผ่านไปแล้วไปยุ่งกับ
มันทำไม พิจารณาในหลักปัจจุบันนี้ มัน
จะเป็นอะไรก็ให้เป็น ขึ้นในหลักปัจจุบัน
ท่านรู้นั้น ท่านรู้ในหลักปัจจุบันใช่ไหม
นี่ไปคว้าหาที่ไหนอีก”

การพิจารณาอริยสัจ

กล่าวโดยสรุปถึงวิธีการพิจารณา
อริยสัจ ท่านกล่าวไว้ ดังนี้

“...ปัญญานี้มีหลายชั้น ตั้งแต่ชั้น
อสุภะอสุภัง ไปโดยลำดับจนกระทั่งถึง
อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ทั้งหมดหยาบ
ส่วนกลางส่วนละเอียด ปัญญาจะเดิน
ตลอดทั่วถึงไปหมด เช่น **รูปขันธ์** ที่เห็น
ว่าเป็นของสวยงามน่ารักใคร่ชอบใจว่า

กำหนดยินดี นี่เป็นความสำคัญของกิเลสที่
เสื่อมสอมาแต่กาลไหนๆ ทำสัตว์โลกให้
ตื่นให้หลงอยู่ไม่มีวันอิมพอ...

ปัญญาจึงต้องสอดแทรกเข้าไป
ตรงนั้น แก่ความที่ว่าสวยงาม มันสวยงาม
ยังไง ดูให้เห็น... แต่เวลาพิจารณาเข้าไป
ที่ไหนๆ ที่ว่าสวยงาม ไม่มีปรากฏ มีแต่
อสุภะอสุภังเต็มเนื้อเต็มตัว ทำไมจะทน
ต่อความจริงได้ ต้องยอมรับว่าหากความ
สวยงามไม่มีใน **สกนธ์กาย** นี้...

เมื่อเลื่อนจากรูปขั้นนี้ไปแล้วมัก
จะพิจารณาเป็น **ไตรลักษณ์** เพราะสิ่ง
เหล่านั้นไม่เกี่ยวกับเรื่อง **สุภะ-อสุภะ** ซึ่งมี
เฉพาะเรื่องของกายนี้เท่านั้น ที่สำคัญมัน
หมายไปต่างๆ จึงต้องแก่ความสำคัญมัน
หมายว่าเป็นของสวยงามนั้น ด้วยการ
พิจารณาอสุภะอสุภัง

พอขั้นนี้สมบุรณ์ภายในจิตใจคือ
ประจักษ์กับปัญญาอย่างชัดเจนแล้ว ย่อม
ปล่อยวางทั้งสุภะคือความสำคัญว่าสวย
ว่างามด้วย ทั้งอสุภะที่สำคัญว่าไม่สวยไม่
งามด้วย ไม่สนใจไม่ยึดในเงื่อนไขใดเงื่อนไข
หนึ่ง พอตว์ในการพิจารณาแล้วผ่านไปใ
ท่ามกลางแห่งความพอดีของตัวเองนั้น
ท่านเรียกว่า ปัญญา ผ่านไปนั้นแล้วไป
พิจารณาอะไร ก็เวทนา สัญญา สังขาร
วิญญาณ นั้นขั้นนี้ละเอียด... เรียกว่า
นามขั้นนี้

นามขั้นนี้ นี้พิจารณาด้วยไตร
ลักษณ์ คือ อนิจจัง ก็ตาม ทุกขัง ก็ตาม
อนัตตา ก็ตาม ขอให้มีความถนัดชัดภายใน

ในจิตใจ ถนัดใจ แน่ใจในอาการใด ชอบใน
อนิจจังก็ดี ในทุกขังก็ดี ในอนัตตาก็ดี พิจาร
ณานั้นส่วนใดส่วนหนึ่งได้ หากวังถึงกัน
หมด

เพราะธรรมเหล่านี้เกี่ยวโยงกัน
นี้เรียกว่า ปัญญา หยั่งทราบตามความ
เป็นจริงในสิ่งทั้งหลายเหล่านี้แล้ว ย่อม
ปล่อยวางเช่นเดียวกันกับรูป คือรูปกาย
ของเรา นี้ แล้วก็ เวทนา สัญญา สังขาร
วิญญาณ ทั้งห้านี้ เป็นอาการอันหนึ่งของ
จิตเท่านั้น ไม่ใช่จิต

นักภาวนาจะทราบเองโดยไม่ต้อง
สงสัย... นี้ทราบได้อย่างชัดเจนและปล่อย
วางได้ตามเป็นจริง ลงได้ตามเป็นจริง
ของมัน..."

ปรนนิบัติรับใช้ ครูบาอาจารย์

เป็นที่ไว้ใจของครูบาอาจารย์

ท่านเคยกล่าวถึงอุปนิสัยในการบำเพ็ญภาวนาของท่าน โดยยกเอาเหตุการณ์สมัยอยู่วัดบ้านหนองผือมาเล่าดังนี้

“...มาอยู่บ้านหนองผืออย่างนี้ ผมจะเดินจงกรมให้หมู่เพื่อนเห็นไม่ได้ โน่น ต้องเวลาสี่ทุ่มห้าทุ่มลวงไปแล้ว หมู่เพื่อนเจียบหมดแล้ว ถึงจะลงเดินจงกรม กลางวันก็เข้าไปอยู่ในป่าโน่น ถ้าวันไหนออกมาแต่วัน เช่น ห้าโมงเย็น ออกมาอย่างนี้ ก็เข้านั่งสมาธิเสียในกุฏิ จนกระทั่งหมู่เพื่อนเจียบไปหมดแล้วถึงจะ

ลงทางจงกรม เป็นนิสัยอย่างนั้นมาตั้งเดิม

ไม่ให้ใครเห็นการประกอบความเพียรของเราว่ามากน้อยขนาดไหน แต่ธรรมดาใครก็รู้ ทางจงกรมจนเป็นชุมเป็นเหวไป (เดินมากจนทางจงกรมเป็นร่องลึก) ใครจะไม่รู้...”

เรื่องธุดงค์ครั้งนี้ แม้ในช่วงที่ท่านอยู่บ้านหนองผือ ท่านก็ยังเข้มงวดจริงจังเสมอมาดังนี้

“... อยู่ที่ไหนก็ตามเรื่องธุดงค์วัตรนี้เราจะต้องเอาหัวชนอย่างไม่ถอยเลย ยืนกระต่ายขาเดียวไม่ยอมให้ขาดได้เลย บิณฑบาตมาแล้วก็รีบจัดปู้ปั้ง จะเอาอะไรก็เอาเสียนิดๆ หน่อยๆ เพราะการฉัน

ไม่เคยฉันให้อุ้ม ในพรรษาไม่เคยให้อุ้มเลย โดยกำหนดให้ตัวเองว่าเอาเพียงเท่านั้นๆ สัก ๖๐% หรือ ๗๐%... ซึ่งคิดว่าพอดี เพราะอยู่กับหมู่เพื่อนหลายองค์ด้วยกัน

ถ้าจะอดก็ไม่สะดวก เพราะการงานในวงหมู่คณะเกี่ยวข้องกับฉันอยู่เสมอ เรายังเหมือนเป็นผู้ใหญ่คนหนึ่งอย่างลับๆ ทั้งที่ไม่แสดงตัว ทั้งนี้เกี่ยวกับการคอยดูแลความสงบเรียบร้อยของหมู่คณะ ภายในวัด พรรษาก็ไม่มาก สิบกว่าพรรษาเท่านั้นแหละ แต่รู้สึกว่าคุณอาจารย์มันท่านเมตตาไว้อย่างใจในการช่วยเหลือพระเถระอย่างลับๆ เช่นกัน...

...พอบิณฑบาตกลับมาแล้ว มีอะไรก็รีบจัดๆ ใส่บาตร เสร็จแล้วก็รีบไปจัดอาหารเพื่อใส่บาตรท่านอาจารย์มัน หอนั้นหรือหอนี้ที่เห็นว่าเคยถูกกับธาตุขันธ์ท่าน เรารู้และเข้าใจก็รีบจัดๆ อันไหนควรแยกออก อันไหนควรใส่ก็จัดๆ เสร็จแล้วถึงจะมาที่นั้งของตน ตาคอยดู หูคอยสังเกตร ฟังท่านจะว่าอะไรบ้างขณะก่อนลงมือฉัน

บาตรเราพอจัดเสร็จแล้วก็เอาตั้งไว้ลับๆ ทางด้านข้างฝาติดกับต้นเสา เอา

ฝาปิดไว้อย่างดีด้วย เอาผ้าอาบน้ำปิดอีกชั้นหนึ่งด้วยเพื่อไม่ให้ใครไปยุ่งไปใส่บาตรเรา เวลานั้นใครจะมาใส่บาตรเราไม่ได้ กำชับกำชาไว้อย่างเด็ดขาด แต่เวลาท่านจะใส่บาตรเราท่านก็มีอุบายของท่าน เวลาเราจัดอะไรของท่านเสร็จเรียบร้อยแล้วมานั่งประจำที่ ให้พรเสร็จ

ตอนทำความสงบพิจารณาปัจจุเวกขณะนั้นแล ท่านจะเอาตอนเริ่มจะฉันท่านเตรียมของใส่บาตรไว้แต่เมื่อไรก็ไม่รู้แหละ แต่ท่านไม่ใส่ซ้ำๆ ซากๆ นี้ ท่านก็รู้เหมือนกัน ท่านเห็นใจเรา บทเวลาท่านจะใส่ท่านพูดว่า

‘ท่านมหาขอใส่บาตรหน่อยๆ ศรัทธา มาสายๆ’ ท่านว่าอย่างนั้น

พอว่าอย่างนั้นมือท่านถึงบาตรเราเลยนะ ตอนเราเอาบาตรมาวางข้างหน้าแล้ว กำลังพิจารณาอาหารนี้แหละ เรายังก็ไม่ทราบจะทำอย่างไรเพราะความเคารพ จำต้องปล่อยตามความเมตตาของท่าน เราให้ใส่เฉพาะท่านเท่านั้น นานๆ ท่านจะใส่ทีหนึ่ง ในพรรษาหนึ่งๆ จะมีเพียง ๓ ครั้งหรือ ๔ ครั้งเป็นอย่างมากที่สุด ท่านไม่ใส่ซ้ำๆ ซากๆ เพราะท่านฉลาดมาก คำว่ามัจฉิมาในทุกด้านจึงยกให้ท่านโดยหาที่ต้องดีไม่ได้...”

การปฏิบัติต่อท่านอาจารย์มันนั้นท่านก็พยายามใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ กำลังสติปัญญาทุกสิ่งทุกอย่างเฉพาะอย่างยิ่งในระยะ ๕ พรรษาสุดท้ายที่อยู่กับท่านอาจารย์มันที่บ้านหนองฝื่อ

ในเรื่องนี้ หลวงปู่หล้า เขมปัตโต^๑ ซึ่งได้อยู่ร่วมจำพรรษาที่ท่านอาจารย์มั่น ในช่วงนั้นด้วย ได้เคยเล่าเกี่ยวกับความเอาใจใส่และความเคารพบูชาของท่านที่มีต่อท่านอาจารย์มั่นว่า

“ในยุคนั้นหนองฝื่อ พระอาจารย์มหา(หลวงตามหาบัว)... ลึกซึ้งมากทุกวิถีทาง หลวงปู่มั่นไวใจกว่าองค์อื่นๆ ในกรณีต่างๆ ด้าน ควรจะเปลี่ยนไตรจีวรผืนใดผืนหนึ่งก็ดี หรือครบทั้งไตรก็ดีหรือสิ่งใดที่ควรเก็บไว้เป็นพิเศษ เฉพาะองค์หลวงปู่ก็ดี ในด้านจีวรและของใช้เป็นบางอย่าง ตลอดทั้งเภสัช เป็นหน้าที่ของท่านพระอาจารย์มหาทั้งนั้น เป็นผู้แนะนำให้คณะสงฆ์มีความหมายลับหลังหลวงปู่มั่นทั้งนั้น และหลวงปู่มั่นก็มีได้นัดหมายให้พระอาจารย์มหาบัวทำประโยชน์เพื่อองค์ท่านเองอย่างนั้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม ลึกหรือตื้นด้วยประการใดๆ เลย พระอาจารย์มหาเคารพลึกซึ้งเป็นเอง...”

เรื่องความละเอียดลออเกี่ยวกับการเฝ้าสังเกตการขบการฉันของท่านอาจารย์มั่นนั้น หลวงปู่หล้าก็ยังเคยกล่าวชื่นชมท่านไว้ว่า

“...พระอาจารย์มหา เวลาอยู่กับหลวงปู่มั่น คงจะนึกอยากจะเว้นอาหารอยู่ แต่มีเหตุผลในใจว่า เราเป็นพระผู้ใหญ่อยู่กับองค์ท่าน เราจะได้สังเกตองค์ท่านว่าวันหนึ่งๆ องค์ท่านฉันได้เท่าไร ข้าว

หมดขนาดไหน กับอะไรหมดขนาดไหน เราจะได้สังเกตประจำวัน เพื่อจะจัดถวายได้ถูก เท่าที่มีมาโดยเป็นธรรม แม้องค์ท่านหยิบใส่บาตรเองก็ดี เราจะสงวนรู้ว่าหยิบอะไรบ้าง เพราะเราเป็นห่วงองค์ท่านมาก เมื่อองค์ท่านฉันได้บ้าง เราก็พลอยเบาใจ...”

และด้วยเหตุนี้เอง เมื่อมีโอกาสจำเป็นต้องลาองค์ท่านอาจารย์มั่นเพื่อไปธุระที่จังหวัดอุดรธานีชั่วคราว หลังจากเสร็จธุระแล้ว ขากลับท่านจะพยายามจัดหาเอาของใช้ของฉันที่อุดรธานี ที่ถูกกับธาตุกับขันธขององค์ท่าน เพราะท่านคอยสังเกตอยู่ตลอด จนรู้ว่าอันใดองค์ท่านฉันได้สะดวกธาตุขันธ ท่านก็จะเอาใส่แข่งๆ เต็มเอียบดเลย แล้วให้เณรแกมหมอลเล็กๆ ถวายองค์ท่านวันละหม้อเป็นประจำโดยมิให้ท่านอาจารย์มั่นทราบ ซึ่งต่อมาภายหลังท่านอาจารย์มั่นก็ทราบและได้ห้ามปราม แต่กระนั้นก็ตาม ด้วยความเคารพรักและเป็นห่วงในธาตุขันธของครูบาอาจารย์ซึ่งล่วงเลยเข้าสู่วัยชรามากแล้ว ท่านก็หาอุบายวิธีทำถวายท่านอาจารย์มั่นจนได้

ท่านคอยใส่ใจคอยสังเกตถึงการขบการฉัน หยูกยา ผ่านุงผ้าห่ม บริหาร และเครื่องใช้ไม่สอยทุกสิ่งทุกอย่างของท่านอาจารย์มั่น อย่างตั้งใจจดจ่อด้วยความพิถีพิถารณาอย่างที่สุด เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายแก่ธาตุขันธร่างกายของท่านอาจารย์มั่นมากที่สุด

๑ ต่อมาท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดภูจ้อก้อ อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร

ความเหน็ดเหนื่อยอ่อนเพลียหรือทุกข์ยากลำบากส่วนตนนั้น ท่านไม่ถือเป็นประมาณหรือเป็นปัญหาอุปสรรคยิ่งกว่าการให้ครูบาอาจารย์ได้รับความสะดวกเรียกได้ว่ายามใดที่ท่านอยู่ ยามนั้นครูบาอาจารย์ก็เบาใจ

ช่วยดูแลหมู่คณะ

ท่านทุ่มเทศิปัญญาสุดกำลังในการดูแลอุปถัมภ์อุปัฏฐากท่านอาจารย์มั่น โดยในระยะแรกๆ ท่านจะเข้าถึงก่อนเพื่อนแต่นานเข้าๆ ท่านอาจารย์มั่นจึงบอกว่า

“พระที่มีอายุพรรษามากแล้ว ไม่ต้องมาเป็นกังวลกับการขนสิ่งขนของอะไรเราแหละ ผู้ใหญ่ก็เป็นแต่เพียงว่าคอยดูแลเท่านั้นแหละพอ”

จากนั้นมาท่านจึงคอยดูแลให้คำแนะนำเรื่องต่างๆ ว่า อันใดต้องทำ อันใด

ควรทำ อันใดต้องเว้น หรืออันใดควรเว้น เพื่อไม่ให้เป็นที่ขวางหูขวางตาขวางอรรถขวางธรรมแก่ท่าน นอกจากนี้แล้วท่านยังวางระเบียบแบ่งหน้าที่การงานตามธรรมให้สอดคล้องคล้องตัว ให้ประสานราบรื่นในงานด้วยความเขากอกเข้าใจกันตามเหตุผลและเหมาะสมด้วยความเคารพตามอายุพรรษา ผู้ใดเคยดูแลบริหารขึ้นใดของท่าน อาจารย์มั่น ก็ให้เอามาตามนั้น ไม่มีการก้าวก่ายกัน สำหรับตัวของท่านจะยืนอยู่บันไดหน้ากุฏิท่านอาจารย์มั่น คอยดูความเรียบร้อยของพระเณรที่ขึ้นของลงไป

เมื่อท่านอาจารย์มั่นไม่เห็นท่านสักสองวันสามวันผ่านไป ท่านอาจารย์มั่นก็มักจะถามกับพระเณรเสมอๆ ว่า

“ท่านมหามาไหม?” พระเณรก็ตอบว่า

“มาครับ อยู่ข้างล่างครับกระผม” ท่านอาจารย์มั่นก็นิ่งไปเสีย พอวันห่างสองสามวันผ่านไปไม่เห็นอีก ท่านก็ถามขึ้นมาลักษณะเดิมอีก พระเณรก็ตอบแบบเดิม ท่านก็นิ่งอีก แม้ในช่วงที่ท่านอาจารย์มั่นเจ็บไข้ได้ป่วย ท่านก็ถาม

กุฏิท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ณ วัดป่าบ้านหนองผือ อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร

ภายในกุฏิของท่านพระอาจารย์มั่น

กับพระเถรวาท

“ท่านมหาพิจารณาอย่างไรคะ? เราเจ็บไข้ได้ป่วยเอามากแล้วนะ ท่านมหาได้พิจารณาอย่างไร?”

พระเถรวาทตอบว่า “ท่านจัดเวรคุณแลเรียบร้อยแล้ว”

คือให้มีพระอยู่ข้างบนสององค์นั่งภาวนาเงียบๆ อยู่ข้างล่างสององค์เดินจงกรมเงียบๆ สำหรับท่านเป็นผู้คอยควบคุมเวรอีกต่อหนึ่ง

บริหารสิ่งของ

ท่านอาจารย์มั่นให้ความไว้วางใจโดยมอบให้ท่านเป็นผู้จัดสรรจตุปัจจัยไทยทานตามความจำเป็นแก่พระเถรวาทภายในวัด ในเรื่องนี้ท่านเคยเล่าไว้ว่า

“...อย่างของที่ตกมานี้ ท่านอาจารย์มั่นมอบเลยนะ

‘ท่านมหาจัดการดูแลพระเถรวาทนะ’
ท่านอาจารย์มั่นพูดเท่านั้น แล้วปล่อยเลยนะ เขามาทอดผ้าป่ากองพะเนินเทินทึก เราเป็นผู้ดูแลทั้งหมดเลย

องค์ไหนบกพร่องตรงไหน องค์ไหนบกพร่องอะไรๆ จัดให้ จัดให้ สำหรับเราไม่เอา ครั้นเวลาเราไม่อยู่บ้าง ท่านสืบถามพระนี่

‘ท่านมหาท่านได้เอาอะไรใหม่? ของที่เอามามอบให้ท่านจัดให้พระเถรวาทเอาอะไรใหม่?’

พระตอบ ‘ท่านไม่เอาอะไรเลย’

ท่านนิ่งนะ เคย ท่านจับได้หมด พิจารณาแล้ว เราทำทั้งหมดด้วยความเป็นธรรมชาติท่านรู้...

เราไม่เอาอะไรนี้ขนาดท่านเอาผ้าห่มของท่านไปบังสุกุลให้เรา มีที่ไหนไม่เคยมีนะ เพราะท่านเห็นเราไม่ใช่ผ้าห่มหนาวขนาดไหนเราก็ไม่เอา เราเด็ดของเราอยู่อย่างนั้นตลอด... ผ้าห่ม ถ้าเอาผ้าใหม่ให้ ท่านก็กลัวเราจะไม่ใช่ นั่นเห็นไหม อุบายของท่าน ต้องเอาผ้าของท่านที่ท่านห่มอยู่นั้น พับเรียบร้อยแล้วไปบังสุกุลให้เรา

เอาดอกไม้เอาเทียนไป โอ๊ย ทุกๆ อย่างท่านเป็นอาจารย์ ประมาจารย์ชั้นเอกทุกอย่าง ไปก็ขึ้นไปวางไว้ที่นอนของเราเลย วางไว้กลางที่นอน มีดอกไม้มีเทียนวาง

ผ้าห่มเป็นผ้าที่ท่านห่มอยู่แล้ว ผ้าใหม่ท่านกลัวเราจะไม่ใช่ นั่นแหละท่านหาอุบายต้องเอาผ้าท่านเอง วางนั้นเถอะ เราขึ้นไปแล้วไปดู โอ๊ย เรารู้ทันทีเลยว่า เราปฏิบัติอยู่ทุกวันกับผ้าท่าน ทำไมจะไม่รู้นี้แสดงว่าให้ใช้ ให้ใช้หน่อยเถอะ วางนั้นเพราะท่านเห็นนิสัยอย่างนั้น เอาจริงเอาจังทุกอย่าง...”

อกรับความผิดพลาด

แทนหมู่เพื่อน

เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระแก่ท่านอาจารย์มั่น ท่านจะคอยเป็นหูเป็นตา

กุฏิหลวงตามหาบัว สมัยศึกษาอยู่กับท่านพระอาจารย์มั่น
ณ วัดป่าบ้านหนองผือ จ.สกลนคร

สอดส่องดูแลพระเถร คอยสังเกตอัธยาศัย
ใจคอพระเถรที่อยู่รวมกัน ทราบกันว่าใน
ยามที่พระเถรมีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นคราใด
ท่านมักจะออกมารับผิดกับท่านอาจารย์มั่น
แทนหมู่เพื่อนชนิद्यอมตัดคอออกทรงเลยก็
ว่าได้

ท่านจะรีบตั้งปัญหานั้นเข้าหาตัว
ท่านเองทันทีเพราะเห็นหมู่เพื่อนพระเถร
เกรงกลัวท่านอาจารย์มั่นมาก ทำให้ท่าน
รู้สึกสงสารและเห็นอกเห็นใจ อีกทั้งความ
จงใจทำผิดก็ไม่มี จะมีบ้างก็เพียงข้อผิด
พลาดบางประการเท่านั้น สำหรับท่านเอง
ก็พอดพอดทนได้หากว่าท่านอาจารย์มั่น
จะเคาะจะตีอะไรท่านก็อดทนเอา แต่เมื่อ
นานๆ ไป ความผิดพลาดมีบ่อยครั้งเข้าๆ
ทุกครั้งก็มีแต่ท่านเป็นผู้ออกมารับผิดอยู่เรื่อยๆ
ท่านอาจารย์มั่นจึงดูเอาจุดที่ว่า

“ใครผิดหัววัดท้ายวัดก็มหา ใคร
ผิดท้ายวัดหัววัดก็มหา

มันจะโง่ขนาดนั้นหรือมหานี้ละ

“...มันจะโง่ขนาดนั้นหรือ
มหานี้ละ หือ? หือ?
เอะอะก็มหาผิด
เอะอะก็มหาผิด...”

หือ? หือ? ... เอะอะก็มหาผิด เอะอะก็
มหาผิด...”

ในเรื่องนี้จริงๆ แล้วท่านอาจารย์
มั่นท่านก็ทราบอะไรคืออยู่แล้ว เพราะนิสัย
รวดเร็วและช่างสังเกตอยู่ตลอด จึงสามารถ
จับได้หมด

มีอยู่คราวหนึ่ง ท่านไม่สบายป่วย
หนักจนลุกไม่ขึ้น ทั้งลมก็แรงตลอด ฝนก็ตก
ทั้งคืน ไปไม่แจ้งรุ่งหล่นมากมาย พอเข้ามา
ท่านอาจารย์มั่นไม่ได้ยินเสียงปัดกวาด
ไปไม่เหมือนทุกๆ วัน รู้สึกผิดจากปกติมาก
ท่านอาจารย์มั่นจึงถามขึ้นทันทีว่า

“หือ? ๆ พระเณรไปไหนหมด หือ?
ท่านมหาไปไหน?” พระเณรตอบว่า
“ท่านอาจารย์มหาป่วย”
ท่านอาจารย์มันพูดแบบดุษี่ ขึ้น
ทันทีว่า “หือ? ๆ ท่านมหาป่วยเพียงองค์
เดียว วัดร้างหมดเลยเชียหรือ?”

ที่กล่าวเช่นนี้เป็นเพราะโดยปกติ
ประจำวัน ท่านจะคอยใส่ใจเป็นธุระนำ
หน้าหมู่มณะออกทำข้อวัตรต่างๆ ทุกขึ้น
ทุกอันอยู่เสมอ เมื่อมาเจ็บป่วยจนลุกไม่
ขึ้นพระเณรจึงยังไม่ทันทราบ เลยไม่มีใคร
พาเริ่มต้นทำข้อวัตร ทำให้เข้าวันนั้นดู
เงียบผิดปกติ

และในบางครั้งที่ท่านป่วยไข้อย่าง
หนัก มีอยู่เหมือนกันที่ท่านอาจารย์มัน
เมตตาเอายาไปให้ฉันด้วยตนเองเลย
ทีเดียว ท่านเล่าให้ฟังอย่างไม่มีวันลืม
เหตุการณ์นี้ไปได้เลยดังนี้

“...ยาของท่าน ยามโหด ถ้าท่าน
เอาไปแล้วต้องได้ฉัน ยานี้ดีอย่างนั้นอย่าง
นี้ ท่านจึ้เลย ให้เราฉัน ใครเอาไปให้ เรา
ไม่ฉันนี่นะ

อันนี้ท่านก็รู้นิสัยเหมือนกันนะ
ท่านจัดยาให้เขาเอาไปให้ ก็ไม่ฉัน ไม่เอา

เลย สุดท้ายท่านเลยเอามาให้เอง...”

ญาณหยั่งทราบ ของท่านอาจารย์มัน

ในระยะที่อยู่ศึกษากับท่านอาจารย์
มันนั้น ท่านคอยสังเกตดูทุกแง่มุมของ
ท่านอาจารย์มัน และเห็นว่าไม่เหมือนครู
บาอาจารย์องค์อื่นๆ ที่ท่านเคยประสบมา
สำหรับท่านอาจารย์มันนั้นไม่ว่าท่าน
แสดงสิ่งใดออกมาย่อมสามารถเอาเป็น
คติธรรมได้ทั้งนั้น ดังนี้

“...ดูทุกแง่มุม เราดูจริงๆ นะ
เพราะเราตั้งใจไปศึกษากับท่านจริงๆ ...
บางที่ท่านก็พูดมีที่เล่นที่จริงเหมือนกันกับ
เราในฐานะลูกศิษย์กับอาจารย์ ก็พอกับ
ลูกนี้แหละ แต่เรามั่นไม่ได้ว่าที่เล่นที่จริงนี้
นะ มันเอาเป็นจริงทั้งนั้นเลย ท่านจะพูด
แง่ไหน ท่านมีคติธรรมออกมาทุกแง่มุม
ถึงแม้จะเป็นข้อตลกนี้ ท่านก็มีคติธรรม
ออกมา มีธรรมแทรกออกมา ไม่ได้เป็น
แบบโลกนะ...”

พูดถึงเรื่องความเลิศเลอที่สุดใน
ภายในหัวใจก็ดี ภายนอกก็ดี การประพฤติ
ปฏิบัติของท่านก็ดี รู้ลึกกว่าที่เราผ่านครูบา
อาจารย์มานี้ไม่มีใครเหมือน ท่านพร้อมทุก
อย่าง ยิ่งท่านเทศน์ถึงเรื่องเทวบุตร เทวดา
แล้ว โอ๊ย ฟังแล้วเราพูดจริงๆ นะ เราเป็น
จริงๆ นี่นะ ฟังแล้วน้ำตาาร่วงเลยนะ
พวกเทพ พวกเทวดา มาเยี่ยมท่าน มาฟัง
เทศน์ท่าน แต่ท่านจะพูดในเวลาเฉพาะ

นะ ท่านไม่ได้พูดสุมสี่สุมห้านะ นั่นแหละ
เห็นไหม จอมปราชณู

ท่านรู้หนักรู้เบา รู้ในรู้นอกนะ รู้ควร
ไม่ควร เวลามีโอกาสอันดีงามอยู่เพียง ๒-
๓ องค์คุยกัน แล้วก็เสาะนั่นเสาะนี่ อยาก
รู้อยากเห็น ท่านก็ค่อยเปิดออกมาๆ ทางนี้
ก็ค่อยสอดค้อยแทรกเข้าไป ครึ่งนั้นบ้าง
ครึ่งนี้บ้าง หลายครั้งต่อหลายหน...

...นี้ ท่านพูดถึงเรื่องเทวบุตร
เทวดาอินทร์พรหมที่มาเยี่ยมท่าน ท่าน
บอกว่าท่านมาอยู่ที่สกลนครนี้ พวกเทวดา
มาเกี่ยวข้องน้อยมาก ท่านว่ายังงั้นนะ
จะมาเป็นเวลา ว่างั้น คือมาในวันเข้า
พรรษา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันออก
พรรษา นอกนั้นเทวดาไม่ค่อยมากัน
หมายถึงเทวดาชั้นสูงนะ พวกสวรรค์ พวก
ภูมิเทวดามาหาๆ เหมือนกันนะ

ส่วนไปอยู่เชียงใหม่ โห ตอนรับ
แทบทุกวัน ท่านว่ายังงั้น ไม่มีเวลาวางเลย
เทวดาชั้นนั้นๆ ที่มาเป็นชั้น เป็นชั้นๆ มา
เป็นลำดับลำดับ... พวกเทวดา เช่น
ดาวดึงส์นี้มา การแต่งเนื้อแต่งตัวนี้มี
ลักษณะไหน รูปร่างนี้จะหยาบไปอย่างนี้
ความละเอียดณะละเอียด เรื่องของเทพ
นั้นละเอียด แต่เมื่อเทียบกับเทพทั้งหลาย
แล้วจะละเอียดต่างกันเป็นชั้นๆ ๗ ๗
ขึ้นไป...

...นั่นละ เห็นไหม ญาณหยั่งทราบ
พวกตาดิท่านอย่างนั้น พวกตาดิปฏิบัติ
วันยังค่ำว่าไม่มี... โห เวลานั้นกำลังเริ่มลบ
ล้างพวกเทวบุตรเทวดาว่าไม่มีแล้วนะ

ก็ชาวพุทธเราเองนี่แหละ มันเป็นข้าศึกต่อ
พระพุทธรเจ้าเสียเอง..."

คุณยายชรา ผู้มีญาณหยั่งรู้

ในหมู่บ้านหนองผือ นั้น มีคุณยาย
หนึ่งชามขามคนหนึ่งอายุราว ๘๐ ปี เป็น
นักภavanaสำคัญคนหนึ่งของท่านอาจารย์
มันเมตตาเป็นพิเศษเสมอมา คุณยาย
อุทิศให้ตะเกียงตะกายไปศึกษารวมกับ
ท่านที่วัดหนองผือเสมอ และหลานชาย
คนหนึ่งของคุณยายก็เป็นโยมอุปัฏฐาก
หลวงปู่มัน คอยส่งบาตรทุกวันๆ พอองค์
ท่านรับบาตรเสร็จแล้ว ก็จะสะพายบาตร
ไปส่งที่วัดทุกวันไม่เคยขาด

คุณยายท่านนี้สามารถรู้เรื่องความ
คิดจิตใจของใครต่อใครได้ จนบางครั้งท่าน
อาจารย์มันยังได้ถามคุณยายแบบขบขัน
ว่า "รู้เรื่องนั้นไหม?" คุณยายก็ว่า "รู้" "แล้ว
เรื่องนี้รู้ไหม?" ก็ว่า "ก็รู้อีก" ท่านอาจารย์
มันเลยลองถามว่า

"แล้วรู้ไหม? จิตของพระในวัด
หนองผือนี้" คุณยายว่า "ทำไม่จะไม่รู้" แกรม
พูดแบบขูเลยเถิดว่า "รู้หมดแหละ" คุณยาย
เคยเล่าเรื่องภavanaให้หลวงปู่มันฟังอย่าง
อาภานญาว่า

"มองมาวัดหนองผือแห่งนี้สว่าง
ไสวทั่วหมดเลย มีแต่พระภavanaดวงเล็ก
ดวงใหญ่เหมือนดาวอยู่เต็มวัด"

เวลาเล่าถวายท่านอาจารย์มัน
คุณยายจะพูดแบบอาภานญาไม่กลัว

“...จิตหลวงพ่อก
พนไปนานแล้ว
ฉันทราบจิตหลวงพ่อก
มานานแล้ว...”

ใคร แม้พระเณรจำนวนร่วมครึ่งร้อย (รวมทั้งหลวงตามหาบัว) จะนั่งฟังอยู่เวลานั้น ด้วยก็ตาม คุณยายก็จะพูดได้อย่างสบาย ไม่สนใจว่าใครจะคิดอะไร ที่เป็นพิเศษก็ตอนที่ คุณยายทนายใจท่านอาจารย์มั่น อย่างอาจหาญมาก และไม่กลัวว่าท่านจะดุจะว่าอะไรบ้างเลย คุณยายทนายว่า

“จิตหลวงพ่อกพนไปนานแล้ว ฉันทราบจิตหลวงพ่อกมานานแล้ว จิตหลวงพ่อกไม่มีใครเสมอ ทั้งในวัดนี้หรือที่อื่นๆ จิตหลวงพ่อกประเสริฐเลิศโลกแล้ว หลวงพ่อกจะภาวนาไปเพื่ออะไร?”

ท่านอาจารย์มั่นจึงตอบทั้งหัวเราะ และเป็นอุบายสอนคุณยายไปพร้อมว่า

“ภาวนาไปจนวันตายไม่มีถอยใครถอยผู้นั้นมิใช่ศิษย์ตถาคต”

คุณยายเรียนท่านว่า “ถ้าไปได้ก็พอไป แต่จิตหลวงพ่อกหมดทางไปทางมาแล้ว มีแต่ความสว่างไสวและความประเสริฐเต็มดวงจิตอยู่แล้ว หลวงพ่อกจะภาวนาไปไหนอีกเล่า ฉันดูจิตหลวงพ่อกสว่างไสวครอบโลกไปหมดแล้ว อะไรมาผ่านหลวงพ่อกก็ทราบหมด ไม่มีอะไรปิดบัง

จิตหลวงพ่อกได้เลย

แต่จิตฉันมันยังไม่ประเสริฐอย่างจิตหลวงพ่อก จึงต้องออกมาเรียนถามเพื่อหลวงพ่อกได้ชี้แจงทางเดินให้ถึงความประเสริฐอย่างหลวงพ่อกด้วยนี่”

ทุกครั้งที่คุณยายมา จะได้รับคำชี้แจงจากท่านอาจารย์มั่นทางด้านจิตตภาวนาด้วยดี ขณะเดียวกันพระเณรต่างองค์ต่างก็มาแอบอยู่แถวบริเวณข้างๆ ศาลาฉัน ซึ่งเป็นที่ที่คุณยายสนทนากับท่าน เพื่อฟังปัญหาธรรมทางจิตตภาวนา ซึ่งโดยมากเป็นปัญหาที่รู้เห็นขึ้นจากการภาวนาล้วนๆ เกี่ยวกับอริยสังขทางภายในบ้าง เกี่ยวกับพวกเทพพวกพรหมภายนอกบ้าง ทั้งภายในและภายนอกเมื่อคุณยายเล่าถวายจบลง ถ้าท่านเห็นด้วยท่านก็ส่งเสริมเพื่อเป็นกำลังใจในการพิจารณาธรรมส่วนนั้นให้มากยิ่งขึ้น ถ้าตอนใดที่ท่านไม่เห็นด้วย ก็อธิบายวิธีแก้ไข และสั่งสอนให้ละวิธีนั้น ไม่ให้ทำต่อไป

ท่านอาจารย์มั่นเคยชมเชยคุณยายท่านนี้ให้พระฟังว่า

“...แกมีภูมิธรรมสูงที่น่าอนุโมทนา พวกพระเรามีหลายองค์ที่ไม่อาจรู้ได้เหมือนคุณยาย...”

พลาด...เทศน์ครั้งสุดท้าย

ท่านกล่าวถึงตอนท่านอาจารย์มั่นเทศน์แบบฟ้าดินกลม คือเอาอย่างเต็มเหนี่ยวถึง ๓ ชั่วโมงที่วัดเจติยหลวง

ศาลาวัดป่าบ้านหนองผือ (ถ่ายเมื่อ ตุลาคม ๒๕๔๑)
สภาพศาลาอันสมัยนั้น มุงด้วยหญ้าคา พื้นปูด้วยฟาก ขนาดประมาณ ๔ x ๕ เมตร

เทศน์ครั้งนี้เป็นครั้งสุดท้ายที่เชียงใหม่ซึ่งท่านมีโอกาสได้ร่วมฟังด้วย แต่ในคราวที่หนองผือ ท่านกลับพลาดโอกาสฟังเทศน์ครั้งนี้ของท่านอาจารย์มั่น ซึ่งเทศน์ชนิดฟ้าดินถล่มเช่นกัน ถึง ๔ ชั่วโมงเต็มที่สำคัญก็คือเป็นเทศน์ครั้งสุดท้าย จะเป็นด้วยสาเหตุใด ท่านเคยเล่าให้พระเถรฟังดังนี้

“...พูดง่าย ๆ ว่าเป็นครั้งสุดท้ายเทศน์ที่หนองผือเหมือนกัน เราก็พูดกับท่านอย่างชัดเจนก่อนที่จะลาท่านไปเที่ยวมาทางวาริชภูมิ... จากอำเภอวาริชภูมิไปหาหนองผือทางตั้งพันกว่าเส้น

ท่านก็ถามว่า ‘จะไปทางไหน?’

‘ว่าจะไปทางถ้าพระทางโน้นทางบ้านตาดภูวง’

ก่อนจะไปท่านก็ให้ปัญหาถึง ๔

ข้อ ผมไม่ลืมนะ เพราะตามธรรมดาผมขึ้นไปหาท่าน ไม่ค่อยครองผ้าห่อหุ้ม เพราะไม่มีผู้มีคน ก็มีแต่พระแต่เถรในวัด ไม่มีใครไปยุ่งกวนสงบสงัด ตอนเช้าจะไปหาท่านฉันจึงหันเสร็จแล้วก็ขึ้นไป มีแต่ผ้าอังสะ เพราะท่านก็ไม่ได้ถืออะไรนี่มีแต่พวกกันเอง

วันนั้นผมครองผ้าไป พอขึ้นไป ‘จะไปไหนนี่?’ ท่านว่าอย่างนั้นนะ เราก็เฉยไม่รู้จะว่าไง ขึ้นไปกราบแล้วท่านก็คุยไปไม่ได้ปรารภถึงว่าเราจะไปไหนมาไหนเลยสักครู่ท่านก็ปรารภมา

‘ถ้าอยู่ก็ได้กำลัง ไปก็ได้กำลัง อยู่ก็ดี ถ้าอยู่ไม่ได้กำลัง ไปได้กำลัง ไปก็ดี’

ท่านพูดของท่านไปเรื่อยๆ ก่อนจนนานพอสมควรแล้วก็เปิดโอกาสให้อย่างนี้ละ เราก็กราบเรียนถามถึงเรื่องการงานภายในวัด

‘ถ้ามีอะไรที่จะจัดจะทำ กระทบก็จะช่วยห่มเพื่อนทำให้เสร็จเรียบร้อยทุก

๑ อำเภอวาริชภูมิ จังหวัดสกลนคร

อย่าง หากว่าไม่มีอะไร ก็อยากจะกราบ
นมัสการปรึกษาพ่อแม่ครูอาจารย์ไป
ภาวนาสักชั่วระยะหนึ่ง'

ท่านถาม 'จะไปทางไหนล่ะ?'

'คราวนี้คิดว่าจะไปไกลสักหน่อย'
คือตามธรรมดาผมไม่ค่อยไปไกล ไปประ
มาณสัก ๒๐-๓๐ กิโลเมตรนั้นละ... ๔๕ กิโลเมตร

'คราวนี้จะไปไกลหน่อย ไปทาง
อำเภอวาริชภูมิ'

'เออดี ทางไหนก็ดี' ท่านว่า 'สงบ
สงบดี มีแต่ป่าแต่เขาทั้งนั้นแหละ' ท่านว่า
'แล้วไปที่องค์ล่ะ?'

'ผมคิดว่าจะไปองค์เดียว'

'เออดีละ ไปองค์เดียว' ท่านก็ชี้ไป
'ใครอย่าไปยุ่งท่านนะ ท่านมหาจะไปองค์
เดียว'

ที่นี้เวลาจะไปก็จำได้ว่า เดือน ๓
ขึ้น ๓ ค่ำ ผมไม่ลืมนะ ก่อนจะไปก็
'กระผมไปคราวนี้ คงจะไม่ได้กลับมา
ทำมาชมนูชาคราวนี้' เราก็ว่าอย่างนั้น ไป
๙ วัน ๑๐ วันกลับมา ทางมันไกลนี้ เดิน
ด้วยเท้าทั้งนั้นแหละ

'เออ นูชาคนเดียววนะ มาชมนูชา
คนเดียวจริงๆ นี้' ท่านว่าอย่างนั้นแล้ว
ชี้เข้าตรงนั้นนะ พุทธนูชา ธรรมนูชา สังฆนูชา
เป็นมาชมนูชาทั้งนั้นแหละ เอาตรงนี้นะ'

จากนั้นก็ไปที่นี้พอถึงวันมาชมนูชา
สายๆ หน่อยประมาณสัก ๑๑ โมง ท่าน
ถามพระ 'ท่านมหาไม่มารี? เห็นท่านมหา
ใหม่?' พระว่า 'ไม่เห็นครับกระผม'

'ไปไหนกันนา?' พอบ่าย ๒ โมง ๓

โมงเอาอีกถามอีก ตกเย็นเข้ามาอีกถามอีก
'เอ้ มันยังไปท่านมหาไปยังไงนา?'

เหมือนกับว่าท่านมีความหมายของท่าน
อยู่ในนั้น เหมือนกับว่าท่านจะเทศน์ให้
เต็มที เพราะท่านจะป่วย ก่อนนั้นท่านไม่
ได้ป่วยนี่นะ แต่ท่านทราบของท่านไว้แล้ว
เรื่องเหล่านี้ ตอนที่เราจะลาท่านไป ท่านก็
ดีๆ อยู่นี่ พอถึงเวลาท่านลงมาศาลาหัน
หน้าปุ๊บมา

'หือ? ท่านมหาไม่ได้มารี?'

'ไม่เห็นครับ' ใครก็ว่าอย่างนั้น

'เอ้ มันยังไปนา? ท่านมหาไปยัง
นา?' ว่าอย่างนี้แปลกๆ อยู่ ทั้งๆ ที่ได้ตกลง
เรียบร้อยแล้ว ท่านมีอะไรของท่านอยู่ แล้ว
ท่านก็เทศน์ตั้งแต่นั้นจนกระทั่งถึง
๖ ทุ่ม ฟาดวันมาชมนูชาเนี่ย โอ๊ย เอาอย่าง
หนักเทียบนะ ๔ ชั่วโมง ตั้งแต่ ๒ ทุ่มถึง
๖ ทุ่มเป้ง

เทศน์จบลงแล้ว 'โอ๊ย เสียตาย
ท่านมหาไม่ได้มาฟังด้วยนะ' ว่าอีกนะซ้ำ
อีก ก็เหมือนอย่างว่าเทศน์ครั้งสุดท้าย
จากนั้นมาท่านไม่ได้เทศน์อีกเลยนะ

พอเดือน ๔ แรมค่ำหนึ่ง ผมก็มา
ถึง ผมไปเดือน ๓ ขึ้น ๓ ค่ำ ถึงเดือน ๔ ขึ้น
๓ ค่ำ ก็เป็น ๑ เดือนพอดี เดือน ๔ แรม ๑
ค่ำผมกลับมา ผมจำได้แต่ข้างขึ้นข้างแรม
จำวันที่ไม่ได้ เหตุที่จะจำได้ก็เพราะว่า
พอผมขึ้นไปกราบท่านตอนบ่าย พอท่าน
ออกจากที่แล้วผมก็ขึ้นไปกราบ

'มันยังไปกันท่านมหาเนี่ย' ท่านว่า
อย่างนี้ 'เทศน์เสียจนฟ้าดินถล่มก็ไม่มาฟัง

กัน' นี่เราถึงได้ย้อนพิจารณา ออ ที่พระ
ท่านเล่าให้ฟังอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นเพราะ
เหตุนี้เอง

'เทศน์เสียจนฟ้าดินกล่อม นี่ผมเริ่ม
ป่วยแล้วนะ เริ่มป่วยมาตั้งแต่วันขึ้นนี้'
นั่นท่านว่า..."

คำเตือนล่วงหน้า

เมื่อท่านอาจารย์มั่นชราภาพมาก
แล้ว ท่านจะพูดเตือนพระเณรอยู่เสมอให้
ตั้งอกตั้งใจ เพราะการอยู่ด้วยกันมิใช่เป็น
ของจิ้งจกาวร มีแต่ธรรมเท่านั้นเป็นสิ่งที่ควร
ยึดอย่างมั่นคงตายใจ ครูอาจารย์เป็นของ
ไม่แน่นอน อย่างอนใจว่าได้มาอยู่กับครูกับ
อาจารย์แล้วท่านจะอยู่กับเราตลอดไป เมื่อ
นานเข้าๆ ท่านอาจารย์มั่นก็เปิดออกมา
อีกว่า

"...ใครจะเข้มแข็ง ความพาก
เพียรอะไรก็ให้เข้มแข็ง มีความรู้ความเป็น
อะไรภายในจิตใจ เอา ให้มาถามมาเล่า
ให้ฟัง ภิกษุเดมาจะแก้ไข...นี่เวลาภิกษุเดมา
ตายแล้วยากนะ ใครจะแก้เรื่องจิตใจทาง
ด้านจิตตภาวนา นี่ไม่นานนะ"

ท่านย้าลง "ไม่เลย ๘๐ นะ...๘๐
ก็มีมันนานอะไร พวกท่านมานอนใจอยู่ได้
หรือ..."

เมื่อท่านอาจารย์มั่นพูดเตือนดังกล่าว
พระเณรทั้งหลายต่างสลดสังเวชใจ รีบตั้ง
หน้าตั้งตาเร่งปฏิบัติกัน สำหรับตัวท่านเอง
ท่านเล่าถึงเหตุการณ์ตอนสำคัญนี้ให้พระ

เณรฟังว่า

"...เหมือนกับว่าจิตนี้มันสั้นริกๆ
อยู่ พอได้ยินอย่างนั้นแล้วความเพียรก็หนัก
เวลาครูบาอาจารย์ยังมีชีวิตอยู่เราก็ได้ฟัง
พาอาศัยรมเงาท่านแก้อรรถข้อธรรมที่
สงสัย ก็เร่งความเพียรเข้าเต็มทีๆ พอท่าน
ย่างเข้า ๘๐ ปีบ ท่านก็เริ่มป่วยแหละ
พอป่วยแล้วท่านบอกไว้เลยเขียว เนาะฟังซิ
ซึ่งท่านเคยป่วยเคยไข้มาไม่รู้กี่ครั้งก็หน
เป็นไข้มาลาเรียเป็นไข้อะไร ท่านไม่เคยพูด
ถึงเรื่องเป็นเรื่องตาย

แต่พอเป็นคราวนี้เพียงเริ่มเป็น
เท่านั้น ไม่ได้มากอะไรเลย ท่านบอกว่า
'ผมเริ่มป่วยมาตั้งแต่วันขึ้นนี้'
เพราะเราอยู่อำเภอวาริชภูมิ เรา
ไปถึงวันค้ำหนึ่ง ท่านก็ป่วยขึ้น ๑๔ ค่ำ
เดือน ๔ ผมจำได้ขนาดนั้นนะ วันค้ำหนึ่ง
เราก็ไปถึงท่าน

'ผมเริ่มป่วยตั้งแต่วันขึ้น' วันขึ้น
ก็หมายถึงวันขึ้น ๑๔ ค่ำ 'นี่ป่วยครั้งนี้เป็น
ครั้งสุดท้ายนะ ไม่หาย ยาจากเทวดาชั้น
พรหมไหนๆ ก็มาเถอะ' ท่านว่า

'ไม่มียาขนานใดในโลกนี้จะมาแก้
ให้หาย ไข้จึงเป็นไข้สุดท้าย แต่ไม่ตายง่าย
นะ เป็นโรคทรมาณ เขาเรียกว่าโรคคนแก่
อย่าไปหาหยุดหายามาใส่มารักษา มันเป็น
ไปตามสภาพของชั้นนี้แหละ' ท่านว่า
อย่างนั้น

'เอาการรักษาที่เหมือนกับใส่ปุ๋ย
แล้วรดน้ำไม่ที่ตายยืนต้นแล้วนั้นแหละ
จะให้มันผลิดอกออกใบออกผลเป็นไป ไม่ได้

“...นี่ป่วยครั้งนี้
เป็นครั้งสุดท้ายนะ ไม่หาย...
ยาจากเทวดาชั้นพรหมไหนๆ
ก็มาเถอะ...”

ยังแต่เวลาของมันเหลืออยู่ที่จะล้มลงจม
แผ่นดินเท่านั้น...

...นี่ก็อยู่แต่มันยังไม่ล้มเท่านั้นเอง
จะให้หายด้วยยาไม่หายนะ นี่เพียงเริ่มเป็น
เท่านั้น’ ท่านบอกแล้ว

แน่ไหม? ท่านอาจารย์มัน ฟังซิ
ผมถึงได้กราบสุดหัวใจผม ท่านเปิดอก
มาอย่างนั้นไม่มีอะไรผิด

‘อย่างเช้า ๘๐ ไม่เลย ๘๐ นา’
ก็ฟังซิ

‘โรคนี้เป็นไขวาระสุดท้าย จะไม่
หายจนกระทั่งตาย จะตายด้วยป่วยคราว
นี้แหละ’ ท่านว่า ‘แต่ไม่ตายง่าย เป็นโรค
ทรมาณ’ ก็จริง ตั้งแต่เดือน ๔ ถึงเดือน ๑๒
ฟังซิ ๗-๘ เดือนท่านเริ่มป่วยไปเรื่อยๆ
เหมือนกับค่อยๆซึมเข้าไปๆ สุดท้ายก็เป็น
อย่างว่านั่น...”

เหตุทูลท่านอาจารย์มันสุดหัวใจ

หมู่พระเถรที่บ้านหนองผือทราบ
กันดีว่า ช่วงเวลาที่ท่านอาจารย์มันป่วย
หนักมากๆ นี้ ถ้าองค์ท่านไม่นอนทั้งคืน

ชั้นบนของกุฏิท่านพระอาจารย์มัน
ณ วัดป่าบ้านหนองผือ

ท่านก็ไม่ยอมนอนทั้งคืนด้วยเช่นกัน และ
ถึงแม้จะต้องได้นั่งอยู่กับที่นานมากเข้าๆ
จนเริ่มรู้สึกเจ็บเอวมาก แต่ด้วยความ
เคารพรักท่านอาจารย์มัน แม้จะเจ็บมาก
เพียงไรก็ตามก็ไม่ถือเป็นอารมณ์กับมันยิ่ง
กว่าการคอยเฝ้าดูแลองค์ท่านอาจารย์มัน
อย่างใจจดจ่อที่สุด

เมื่อองค์ท่านรีบหลับไปบ้าง ท่าน
ก็ถือโอกาสนั้นออกไปเปลี่ยนอิริยาบถ
บ้าง ด้วยการไปเดินจงกรมในบริเวณใกล้
เคียง โดยไม่ลืมที่จะให้พระที่ไว้ใจได้คอย
ดูแลองค์ท่านอยู่เงียบๆ ตลอดเวลาแทน
ท่านบอกพระองค์นั้นไว้ด้วยว่า

“หากมีอะไรให้รีบบอกทันทีและ
คอยสังเกตดูว่า ถ้าองค์ท่านมีที่ท่าว่าจะตื่น
ขึ้น ก็ให้รีบบอกทันทีเช่นกัน”

การที่พระผู้เฝ้าไขว้ของค์ท่านต้อง

กุฏิท่านพระอาจารย์มั่น ณ วัดป่าบ้านหนองผือ

“...เวลาท่านถ่าย
เราก็เอามือรองที่-
ทวารท่านเลย...
ให้ท่านถ่ายลงกับมือ-
เราเลย...”

คอยบอกท่านอยู่เสมอๆ เพราะต่างก็
สังเกตพบว่า เวลาองค์ท่านตื่นขึ้น เมื่อลิ้ม
ตาขึ้นมามักจะถามขึ้นว่า

“ท่านมหาไปไหน? ๆ”

พระผู้เฝ้าไข้ก็จะรีบวิ่งไปบอกท่าน
ทันทีในจุดที่นัดหมายกันไว้แล้ว ท่านเองก็
รีบมาทันทีเช่นกัน

ยามที่ท่านอาจารย์มั่นป่วยหนัก
เช่นนี้ ท่านจะเป็นผู้ทำธุระต่างๆ เกี่ยวกับ
องค์ท่านด้วยตัวเองทั้งหมด เฉพาะอย่างยิ่ง
การถ่ายหนักถ่ายเบาขององค์ท่าน เหตุผล
ที่เป็นเช่นนี้ ท่านเมตตาอธิบายว่า

“...เราทำต่อท่านด้วยความจงรัก
ภักดี เกิดทุนขนาดไหน ไม่ให้ใครเข้าไปยุ่ง
เลยและท่านก็ไม่เคยตำหนิอะไร เราทำกับ
ท่านถึงจะโง่หรือฉลาด เราขอถวายทุกสิ่ง
ทุกอย่างแล้ว ท่านไม่เคยตำหนิเรา จะถ่าย
หนักถ่ายเบาอะไร เราจัดการเองหมด ไม่
ให้ใครมายุ่ง กลัวใครจะไปคิดไม่ดีในเรื่อง
อะไรๆ ที่เป็นอกุศลต่อท่าน เพราะปฤชชน
เป็นได้นี้แหละ

เราถึงเป็นปฤชชนก็ตาม แต่เรามัน
ไม่ใช่อย่างนั้น เรามอบหมดแล้วนี่ มันต่าง
กันตรงนี้นะ สติปัญญาที่เรานำมาใช้กับ
ท่าน ก็เรียกว่า เต็มกำลังของเรา...

เวลาถ่ายหนักนี้สำคัญมาก ไม่ให้
ใครเห็นด้วยนะ เราทำของเราไม่ให้ใคร
มองเข้าไปเห็นเลยนะ เอาจริงๆเอาตัว
ของเราบังไว้หมดเลย ทำคนเดียวของเรา
แต่ก่อนไม่มีถุงพลาสติก มีแต่กระโถนกับผ้า
ขี้ริ้ว ผ้าอะไร กระดาษก็มีแบบกระดาษห่อ
พัสดุ

เวลาท่านถ่าย เราก็เอามือรองที่
ทวารท่านเลย หย่อนบับใส่บับ หย่อนบับใส่
บับ เสร็จแล้วเอาผ้าคอยเช็ดตรงนั้น ให้
ท่านถ่ายลงกับมือเราเลยนะ ไม่ให้ใครเข้า
ไปยุ่งเลย

เสร็จเรียบร้อยแล้ว เราทำความ
สะอาดเอง ทำเองเสร็จแล้ว เราก็วิ่งออกมา
เพราะพระอยู่ข้างนอกเต็มหมด อยู่ในนั้น
มีแต่เราคนเดียว...”

เป็นตายไม่ว่า ถ้าเพื่อพ่อแม่ครูอาจารย์

ในระยาะที่ท่านอาจารย์มั่นไอด้วยโรควัดนโรคซึ่งเป็นโรคติดต่อย่ำแรง หากมีผู้ที่เข้าไปใกล้ชิดติดพันด้วยแล้ว โอกาสที่จะได้รับเชื้อยั้งสูงมากและอาจถึงขั้นเสียชีวิตได้โดยง่าย

เรื่องน้เคยมีผู้ถามท่านอยู่เหมือนกันว่าไม่กลัวจะติดเชื้อวัดนโรคนี้บ้างหรือ ท่านว่าท่านไม่ได้สนใจกับวัดนโรคที่ร้ายแรงน้เลย ยั้งกว่านั้นยั้งได้อยู่คลอเคลียใกล้ชิดติดพันกับองค์ท่านอยู่ตลอด แม้เวลาองค์ท่านไอด ท่านก็เอาสำล้กว้านเสลดออกช่วยท่าน ยั้งในเดือนสิบเอ็ดสิบสอง อากาศหนาวเย็นเข้ามา องค์ท่านก็จะไอน้กขี้้น ถ้าคั้นไอน้ไม่ได้นอน ท่านก็ไม่นอนด้วย เพราะตองช่วยกว้านอยู่ตลอดคั้น ท่านว่าสำล้ที่ไอน้แล้วน้ถึงกับล้นพูนกะละมังเลย เพราะตองกว้านออกเรื่อยๆ เหตุการณ์ในตอนน้ท่านก็เคยเล่าไว้ว่า

“...ถ้าวันไหนท่านไม่หลับ เราก้ไม่ไอน้หลับ ถ้าวันไหนท่านไอน้หลับบ้าง เราก้ออกไปเดินจงกรม กลางวันไม่ไอน้ท่านจะอยู่สบาย ก้ให้พระที่พอไว้ใจไอน้องค์ไอน้ค้หนึ่งอยู่แอบๆ ท่าน อยู่ขางๆ แต่ไม่ได้เขามุงกับท่าน เราก้ไอน้พักในตอนน้ ถ้ากลางคั้นน้ เตรียมพร้อมตลอดเวลา

ถ้าพูดถึงพ่อแม่ครูอาจารย์มั่น เราเทิดทูนสุดหัวใจ เรามอบหมดทุกอย่าง ไม่มีอะไรเหลือติดเนื้อติดตัวเรา เรามอบหมด

เลย ความลำบากลำบากน เราไม่สนใจ เรามอบหมดเลย...”

ที่ท่านอาจารย์มั่นคอยถามถึงท่านมหาอยู่เสมอนน้ ไม่ใช่เพ็งจะมีขี้้นในระยาะน้เท่านั้น ก่อนหน้าน้ก็มีและแม่ในคราวที่ท่านออกเที่ยววิเวกหลายตอหลายวันเข้า องค์ท่านก็เริ่มถามกับพระเณรขี้้นแล้ววว่า

“...เอ ท่านมหาไปไหนนา? ไปหลายวันแล้วนะ...”

ครั้นเมื่อท่านกลับมาถึงวัด องค์ท่านก็ไม่พูดอะไร แต่พระเณรก็แอบเอาเรื่องน้ไปเล่าให้ท่านฟัง ท่านก็ทำเหมือนกับไม่รู้อะไร แต่พอท่านไอน้ออกเที่ยวอีกหลายวัน องค์ท่านก็ไอน้ถามพระเณรขี้้นอีก เช่นว่า

“เออ มหาไปหลายวันแล้วนะ ไม่เห็นนะ”

ความเมตตาอย่างน่าประทับใจที่ครูบาอาจารย์มอบให้น้ ก้คงด้วยเพราะองค์ท่านลวงรู้ถึงหัวใจของท่านที่ยอมมอบทุกอย่างชนิดไม่มีอะไรเหลือ เพื่อเทิดทูนเคารพบูชาคุณอย่างสุดหัวใจตององค์ท่านน้เอง

สลดสังเวช...

ผู้มีพระคุณสูงสุดจากไป

ด้วยสมาธิที่แนบนหนา และด้วยความเพียรด้านปัญญาอย่างจริงจัง ทำให้ท่านสามารถถอดถอนกิเลสออกได้เป็น

ลำดับๆ ไป จนก้าวเข้าถึงความละเอียด
อ่อนของจิต และเห็น **อวิชชา** ในจิตเป็น
ของอัศจรรย์ เป็นของน่ารักน่าสงวนน่าติด
ช้อน่าเฝ้ารักษาอยู่อย่างนั้นเป็นอัศจรรย์
ทั้งวันทั้งคืน ระยะเวลาอยู่ในช่วง ๔ เดือนก่อน
หน้าที่ท่านอาจารย์มั่นจะมรณภาพ

ท่านมีโอกาสอยู่จำพรรษาพร้อมกับ
ท่านอาจารย์มั่นโดยลำดับดังนี้ บ้านโคก
๑ พรรษา บ้านนามน ๑ พรรษา บ้านโคก
อีก ๑ พรรษา และแห่งสุดท้ายที่บ้านหนอง
ฝือ ๕ พรรษา สำหรับวันมรณภาพของ
ท่านอาจารย์มั่น ตรงกับเวลา ๒ นาฬิกา
๒๓ นาที ของวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.
๒๔๙๒ ณ วัดป่าสุทธาวาส จังหวัด
สกลนคร สิริรวมอายุได้ ๘๐ ปี ยังความ
สลดสังเวชแก่ท่านอย่างเต็มที่ด้วยเพราะ
ท่านทราบดีว่า ถึงแม้สติปัญญาจะเป็น
อติโมหิติหมุนตลอดทั้งวันทั้งคืน หรือแม้
จิตจะละเอียดเพียงใด แต่ยังมีภาระการ
งานทางใจอยู่ ยังต้องการครูบาอาจารย์ที่
เป็นที่ลงใจและสามารถช่วยชี้แนะจุด
สำคัญที่กำลังติดอยู่นี้ให้ผ่านพ้นไปได้ ท่าน
เล่าเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“...วันท่านอาจารย์มั่นมรณภาพ
ได้เกิดความสลดสังเวชอย่างเต็มที่จาก
ความรู้สึกว่าหมดที่พึงทางใจแล้ว เพราะ
เวลานั้นใจก็ยังมิอะไรๆ อยู่ และเป็นความ
รู้ที่ไม่ยอมจะเชื่ออุบายของใครง่าย ๆ ด้วย
เมื่อชี้ไม่ถูกจุดสำคัญที่เรา กำลังติดและ
พิจารณาอยู่ได้อย่างท่านอาจารย์มั่นเคยชี้
ซึ่งเคยได้รับผลจากท่านมาแล้ว ทั้งเป็น

เวลาเร่งความเพียรอย่างเต็มที่ด้วย

ฉะนั้นเมื่อท่านอาจารย์มั่นมรณภาพ
แล้วจึงอยู่กับหมู่คณะไม่ติด คิดแต่จะอยู่
คนเดียวเท่านั้น จึงพยายามหาที่อยู่โดย
ลำพังตนเอง และได้ตัดสินใจว่าจะอยู่คน
เดียวจนกว่าปัญหาของหัวใจทุกชนิดจะ
สิ้นสุดลงจากใจโดยสิ้นเชิง จึงยอมรับและ
อยู่กับหมู่เพื่อนต่อไปตามโอกาสอัน
สมควร...”

ความอาลัยอาวรณ์ถึงครูบาอาจารย์
อย่างสุดหัวใจหัวใจนี้ เป็นเพราะท่านมี
ความเคารพรักและเลื่อมใสท่านอาจารย์
มั่นอย่างสูงสุด ขณะเดียวกันก็รู้สึกหมด
หวัง หมดที่พึงทางใจระคนกันไป แต่แล้ว
ท่านก็กลับได้อุบายต่างๆ ขึ้นมาในขณะ
นั้นว่า

“...วิธีการสั่งสอนของท่านเวลามี
ชีวิตอยู่ ท่านสั่งสอนอย่างไร ต้องจับเงื่อนไข
นั้นแลมาเป็นครูสอน และท่านเคยย้ำว่า

งานประชุมเพลิงศพท่านพระอาจารย์มั่น ณ วัดป่าสุทธาวาส จ.สกลนคร
วันอังคารที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๓ (ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๓ ปีชวด)

‘อย่างไรอย่าหนีจากรากฐานคือผู้
รู้ภายในใจ เมื่อจิตมีความรู้แปลกๆ ซึ่งจะ
เกิดความเสียหาย ถ้าเราไม่สามารถ
พิจารณาความรู้ประเภทนั้นได้ ให้ย่นจิต
เข้าสู่ภายในเสีย อย่างไม่เสียหาย...’

เมื่อการมรณภาพของท่านอาจารย์
มั่นผ่านไป ผู้คนที่อยู่แวดล้อมเรือนร่างองค์
ท่านอาจารย์มั่นก็เริ่มเบาบางลง โอกาส
เช่นนั้น ท่านจึงเข้าไปกราบที่เท้าและนั่ง
รำพึงรำพันปลงความสลดใจสังเวชน้ำตา
ไหลนองอยู่ปลายเท้าเกือบ ๒ ชั่วโมง พร้อม
ทั้งพิจารณาธรรมในใจของตนกับโอวาทที่
ท่านอาจารย์มั่นให้ความเมตตาอุดหนุนให้
สั่งสอนมาเป็นเวลาถึง ๘ ปีที่อาศัยอยู่กับ
ท่านว่า

“...การอยู่เป็นเวลานานถึงเพียง

นั้น แม่คู่สามีภรรยาซึ่งเป็นที่รักยิ่ง หรือลูกๆ
ผู้เป็นที่รักของพ่อแม่อยู่ด้วยกัน ก็จะต้องมี
ข้อข้องใจต่อกันเป็นบางกาล แต่ท่าน
อาจารย์กับศิษย์ที่มาพึ่งร่มเงาของท่าน
เป็นเวลานานถึงเพียงนี้ ไม่เคยมีเรื่องใดๆ
เกิดขึ้น

ยิ่งอยู่นานก็ยิ่งเป็นที่เคารพรักและ
เลื่อมใสหาประมาณมิได้ ท่านก็ได้จากเรา
และหมู่เพื่อนผู้หวังดีทั้งหลายไปเสียแล้ว
ในวันนั้น **อนิจจา วต สังขารา** เรือนร่าง
ของท่านนอนสงบนิ่งอยู่ด้วยอาการอันน่า
เลื่อมใสและอาลัยยิ่งกว่าชีวิตจิตใจซึ่ง
สามารถสละแทนได้ด้วยความรักในท่าน
กับเรือนร่างของเราที่นั่งสงบกายแต่ใจ
หวั่นไหวอยู่ด้วยความหมดหวังและหมดที่
พึ่งต่อท่านผู้จะให้ความร่มเย็นต่อไป

“...ปัญหา
ทั้งหมดภายในใจ
ที่เคยปลดปล่อยกับท่าน
บัดนี้... เราจะไปปลดปล่อย-
กับใคร? และใคร...
จะมารับผิดชอบต่อ
ปัญหาของเรา
ให้สิ้นซากไปได้
เหมือนอย่างท่านอาจารย์มัน
ไม่มีแล้ว...”

เปลื้องกับใคร? และใครจะมารับผิดชอบต่อ
ปัญหาของเราให้สิ้นซากไปได้เหมือนอย่าง
ท่านอาจารย์มันไม่มีแล้ว...

...เป็นกับตายก็มีเราคนเดียวเท่า
นั้น เช่นเดียวกับหมอที่เคยรักษาโรคเราให้
หายไม่รู้กี่ครั้ง ชีวิตเรายู่กับหมอคนเดียว
เท่านั้น แต่หมอผู้ให้ชีวิตเรามาประจำวัน
ก็ได้สิ้นไปเสียแล้วในวันนี้เราจึงกลายเป็น
สัตว์ป่าเพราะหมดยารักษาโรคภายใน...”

ทั้งสองเรื่อนร่างนี้รวมลงในหลักธรรม
คือ อนิจจา อันเดียวกัน ต่างก็เดินไปตาม
หลักธรรม คือ อุปัชฌายะ นิรุชฌันติ
เกิด แล้วต้องตาย จะให้เป็นอื่นไปไม่ได้

ส่วนท่านอาจารย์มันท่านเดินแยก
ทางสมมติทั้งหลายไปตามหลักธรรมบทว่า
เตสัง วูปสโม สุขิ ทานตายในชาติที่นอน
สงบให้ศิษย์ทั้งหลายปลงธรรมสังเวชชั่ว
ขณะเท่านั้น

ต่อไปท่านจะไม่มาเป็นบ่อแห่งน้ำ
ตาของลูกศิษย์เหมือนสมมติทั่วไป เพราะ
จิตของท่านที่ขาดจากภพชาติเช่นเดียวกับ
หินที่หักขาดจากกันคนละชิ้นจะต่อให้ติด
กันสนิทอีกไม่ได้ฉะนั้น...”

ท่านนั่งรำพึงอยู่ด้วยรู้สึกหมดหวัง
ในใจว่า

“...ปัญหาทั้งหมดภายในใจที่เคย
ปลดปล่อยกับท่าน บัดนี้เราจะไปปลด

๙

สติปัญญา อัตโนมัตติ

หมู่เพื่อนแอบจ้อง

ย้อนมากล่าวถึงระยะที่ท่านอาจารย์มันเริ่มป่วย หลวงตาเล่าสภาวะจิตในระยะนั้นให้พระเถรฟังดังนี้

“...ตอนท่านอาจารย์มันเริ่มป่วยจิตเราก็เริ่มซุ่มนูนวุ่นวายของมันไม่มีวันมีคืนเลย ตั้งแต่นั้นมาเรื่อยๆ จิตเราก็ไม่ว่างเลย ท่านป่วยหนักเข้าเท่าไร เราก็ยังต้องเป็นตัวตั้งตัวตีเกี่ยวกับการดูแลรักษา ตลอดถึงหมู่เพื่อนที่จะไปเกี่ยวข้องกับท่าน เราเป็นผู้คอยให้อุบายคอยแนะนำตักเตือน ไอ้เราเองก็หมุนตีวๆ ชี ลงจากกุฏิท่านก็เข้าทางจงกรม แนะ

พอออกจากทางจงกรมมาก็ขึ้นกุฏิท่าน นี่หมายถึงอยู่นองผือ ออกจากกุฏิท่านก็เข้าทางจงกรม ปล่อยท่านก็ปล่อยไม่ได้ เป็นเรื่องสำคัญมากที่เราจะปล่อยไม่ได้ แม้หมู่เพื่อนจะมีมากก็ตาม แต่เราคอยแนะนำคอยให้อุบายคอยอะไรอยู่ตลอดเวลา นั้นแหละ

พอมีเวลาบ้างนิดหน่อยก็เข้าทางจงกรม เพราะตอนนั้นจิตมันพิลึกพิลั่นจริงๆ ที่เรียกว่ามันเป็นของมันเอง ไม่มีใครบอกใครสอนไม่มีใครแนะนำแหละ หากเป็นในตัวของมันเองถึงวาระที่มันเป็นนี้ถ้าเราเรียกก็เรียกว่า ภาวนามยปัญญา อย่างว่า

“...ถ้าผมตาย
พวกท่านจะฟังใคร?...
เออ...ให้ฟังท่านมหานะ
มหาฉลาด
ทั้งภายนอกภายในนะ...”

เมื่อก้าวถึงขั้นภาวนามยปัญญาแล้วต้องหมั่นตัวไปเองเป็นอัตโนมัติ ไม่หยุดไม่ถอย มีแต่หมั่นอยู่ตลอด หมั่นกับกิเลสนั้นแหละไม่ใช่หมั่นอะไร ลืมวันลืมคืนลืมปีลืมเดือนลืมเวลา ไม่ได้ส่งออกนอก มีแต่พันกันอยู่กับกิเลสอาสวะประเภทต่างๆ อยู่ภายในนั้น...”

ก่อนท่านอาจารย์มั่นจะมรณภาพ และเป็นระยะที่ท่านยังอยู่ระหว่างการออกวิเวก ท่านอาจารย์มั่นได้เคยปรารภถามพระที่ขึ้นไปทำข้อวัตรอุปัฏฐากว่า

“ถ้าผมตาย พวกท่านจะฟังใคร?”
สักครูหนึ่งท่านอาจารย์มั่นพูดขึ้นว่า “เออ ให้ฟังท่านมหานะ มหาฉลาด-ทั้งภายนอกภายในนะ...”

ด้วยเหตุนี้เอง จึงมีพระเถรหมู่-เพื่อนต่างแอบจ้องท่านอยู่เสียบๆ และตั้งใจว่าเมื่อสิ้นท่านอาจารย์มั่นไป ก็ยังมี-ความหวังจะได้อาศัยท่านเป็นที่พึ่งที่แนะนำทางการภาวนาต่อไปได้

ดังนั้น เมื่อเสร็จงานพิธีศพท่านอาจารย์มั่น พระเถรหลายสิบลูบต่างคอย-

งานประชุมเพลิงศพท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ณ วัดป่าสุทธาวาส จ.สกลนคร
วันอังคารที่ ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๙๓ (ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๓ ปีชวด)

ติดตามท่านอยู่ตลอด แม้ท่านจะพยายามหลบหลีกปดักตัวหนีไปทางอื่น ด้วยเพราะเป็นระยะที่ต้องการอยู่ลำพังคนเดียว แต่ก็ยังมีหมูเพื่อนคอยสืบรอยติดตามไปตลอดเวลา แทบจะทุกสถานที่ เพราะเพิ่งขาดร่มโพธิ์ร่มไทรใหญ่คือท่านอาจารย์มันไปไม่นานนี้ เดี่ยวองค์นี้ตามมา สักเดี๋ยวองค์นั้นตามมาอีกแล้ว เป็นอยู่อย่างนั้นตลอดในระยะนั้น ท่านเล่าถึงเหตุการณ์ระย่นี้ว่า

“...ถึงระยะที่จะอยู่กับหมูเพื่อนไม่ได้... มันอยู่ไม่ได้จริงๆ เสียเวลาเวลาใครมายุ่งไม่ได้นะ คิดดูซิไปบิณฑบาตที่ไหน หมูบ้านใหญ่ๆ ไม่อยู่ ไปหาอยู่บ้าน ๕-๖ หลังคาเรือน... บ้านใหญ่ไม่เอา ถ้ายิ่งบ้านไหนไปแล้วเขารูมาหา โอ้ย บ้านนี้ไม่ได้เรื่องแน่ นั่น เขาจะมายุ่งเราจนหาเวลาภาวนาไม่ได้ ไม่เอา

หนีไปหาอยู่หมู่บ้าน ๓-๔ หลังคาเรือน บิณฑบาตกับเขาพอมีชีวิตบำเพ็ญธรรมให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยเท่านั้น ไปบิณฑบาตก็ทำความเพียรตลอด ยุ่งกับใครเมื่อไร ทั้งไปทั้งกลับมีแต่เรื่องความเพียรเหมือนกับเดินจงกรม มันเป็นอยู่ในหลักธรรมชาติของมันเองเวลามันหมุนของมัน เห็นชัดๆ อยู่ในหัวใจว่า

‘อยู่กับใครไม่ได้’

นี่มันก็อยู่กับใจเราเอง ระยะหนึ่งมันบอกว่า *‘อยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องได้วิงหาครูหาอาจารย์ไม่จั้นจมนั้น’*

มันรู้ชัดๆ ก็ต้องได้เข้าหาครูหาอาจารย์ ถึงวาระที่จะอยู่คนเดียวนี้ จะอยู่

กับใครไม่ได้แล้วมันก็รู้จัก ใครติดตามไม่ได้นะ โอ้ย! ขโมยหนีจากพระจากเถรเหมือนขโมย ขโมยใหญ่ๆ เลยนี่ โน่นหัวใจหัวใจงั้น ขโมยหนีกลางคืน กลางวัน หมูเพื่อนจะเห็น

ถ้าพอไปกลางวันได้ก็ไป พอไปกลางคืนได้ก็ไปกลางคืน ดึกตื่นไม่ว่านะหนีจากหมูเพื่อน มันไม่สบาย มันอยู่ไม่ได้ก็งานของเราเป็นอยู่อย่างนี้มีเวลาว่างเมื่อไร อยู่อย่างนี้ตลอด แล้วจะไปอ้าปากพูดคุยกับคนนั้น อ้าปากพูดคุยกับคนนี้ได้ยังไง งานเต็มมืออยู่เนี่ย นั่นถึงวาระมันเป็นในหัวใจตัวเอง...”

นางงามจักรวาล...อวิชา

วันหนึ่งช่วงเดือนสามข้างแรมหลังเสร็จพิธีถวายเพลิงท่านอาจารย์มันแล้ว ท่านก็ไปภาวนาที่วัดดอยธรรมเจดีย์ ระยะนั้นท่านยังคงอัศจรรย์กับความสว่างไสวของจิต ดังคำปรารภกับพระตอหนึ่งว่า

“...จิตของเรามันสว่างไสว ก็อย่างว่านั่นแหละ คนเป็นบ้าอัศจรรย์ตัวเอง ไม่มีใครอัศจรรย์เท่าเจ้าของอัศจรรย์บ้าในตัวเอง ไม่ใช่อัศจรรย์ธรรมแต่เป็นอัศจรรย์บ้า ความหลงความยึดจิตอวิชา มันจึงอัศจรรย์ตัวเอง เวลาเดินจงกรมอุทานออกมาในใจว่า

‘แหม...จิตเราทำไมสว่างเอานักหนา นะ ร่างกายเรามองดูมันเห็นพอเป็นร่างๆ เป็นเงาๆ เพราะความรู้ทะลุไปหมด’

สว่างไปหมดเลยก็อัศจรรย์ละซี เราถึงว่าอัศจรรย์บ้า...”

ท่านอดอาหารมาได้เพียง ๓ วัน เนื่องจากกระยะนั้นอดนานมากไม่ได้แล้ว เพราะนับแต่เริ่มปฏิบัติมาจนขณะนี้เป็นเวลา ๙ ปี ตอนนั้นก็พรรษาที่ ๑๖ แล้ว ท่านก็อดอาหารแบบสมบุกสมบันอย่างนี้ตลอดมา วันนั้นท่านจึงตั้งใจจะฉันทันจัน

เนื่องด้วย **ท่านอาจารย์กมา**^๑ อนุญาตให้ชาวบ้านมาใส่บาตรที่วัดทุกวันพระ พระเณรจึงไม่จำเป็นต้องออกไปบิณฑบาตนอกวัด

ตั้งนั้นพอได้อรุณแล้ว เพื่อรอเวลาฉันทอาหารท่านจึงออกจากกุฏิไปเดินจงกรมทางด้านตะวันตกของวัด ตั้งใจว่าจะเดินอยู่จนกระทั่งได้เวลาบิณฑบาต ขณะที่ท่านเดินจงกรมไปมาอยู่นั้น เกิดรำพึงขึ้นในใจว่า

“เอ...จิตนี้ทำให้อัศจรรย์นักหนา นะ มันสว่างไสวเอามาก...”

พอรำพึงถึงเรื่องความอัศจรรย์ของจิตจบลงเท่านั้น **อุบายก็ผุดขึ้นมาใน**

ขณะจิตหนึ่งเป็นคำๆ เป็นประโยคๆ อย่างไม่คาดไม่ฝันว่า

“ถ้ามีจุดมืดอมแห่งผู้รู้อยู่ที่ไหน นั้นแลคือตัวภพ”

ในตอนนั้นท่านแล้วว่าท่านงงเป็นไก่อตาแตกไปเลย เพราะยังไม่เข้าใจในอุบายที่ผุดขึ้น จึงได้แบกปัญหานี้ไปคนเดียวในป่าในเขา ทางอำเภอบ้านฝื่อท่าบ่อ^๒

ในช่วงนี้เอง ที่แรกท่านจำเป็นต้องให้ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์^๓ พระอุปชฌาย์ของท่านร่วมเดินทางไปด้วย แต่กระนั้นก็ตาม การสนทนาธรรมระหว่างท่านกับท่านเจ้าคุณก็มีไม่บ่อยนัก เพราะกลัวจะขาดการสืบต่อทางความเพียร จึงจำเป็นต้องได้เลี้ยงท่านเจ้าคุณอยู่เรื่อยๆ ส่วนท่านเจ้าคุณเองก็คงสังเกตเห็นได้ชัดเจนจนมีอยู่ครั้งหนึ่งท่านเจ้าคุณจึงได้กล่าวขึ้นว่า

“เธอเอ๊ย เรากลับไปแล้วเธอก็จะสบายหรือ เธออยู่เพราะเรา”

ถึงตอนนี้ท่านเคยให้เหตุผลว่า

๒ อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี และอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

๓ เจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ ท่านบวชตั้งแต่เป็นสามเณร ต่อมาได้เล่าเรียนปริยัติที่วัดเทพศิรินทราวาส กทม. ในสมัยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ พอเรียนจบตามต้องการแล้ว ท่านก็ยอมรับกลับไปเป็นพระปกครองเขตและจำพรรษาที่วัดโพธิสมภรณ์ อุดรธานี เพื่อรักษาพระกรรมฐานให้อยู่ป่าเพ็ญสมณธรรมได้โดยสะดวก เจ้าคุณพระธรรมเจดีย์นี้ ท่านให้ความเคารพต่อท่านอาจารย์มั่นเป็นอย่างสูง ปีหนึ่งๆ ในตอนที่องค์ท่านอยู่ที่หนองฝื่อ สกลนคร เจ้าคุณต้องเดินเท้าเปล่าไปกราบนมัสการเยี่ยมถึง ๒ ครั้ง ท่านเองที่เป็นผู้นิมนต์ท่านอาจารย์มั่นจากเชียงใหม่มาอยู่ที่นี่ได้

๑ ท่านอาจารย์กมา จิรบุญญู เจ้าอาวาสวัดคยธรรมเจดีย์ในขณะนั้น

ท่านไม่สะดวกจะอยู่ด้วยใครๆ ในเวลานั้นจริงๆ เพราะไม่อยากให้เสียเวลาขาดความเพียรเลย ท่านเจ้าคุณก็มีเรื่องจำเป็นต้องพูดคุยอยู่บ่อยครั้ง เวลาพูดคุยทำให้ชะงักไปบ้างในทางความเพียร อีกประการหนึ่งเมื่อท่านเจ้าคุณไปในที่ใดๆ คณะพระเถรธรรมราวาสลูกศิษย์ลูกหาที่มักมาราบมาเยี่ยมท่านอยู่ไม่ขาดสาย ดังนั้นเมื่อท่านเจ้าคุณจากท่านไป ความต่อเนื่องทางความเพียรจึงมีขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

ความจำเป็นของครูอาจารย์

ท่านกล่าวถึง **อุบาย** ที่ผุดขึ้นในภายในจิตของท่านที่ว่า “ถ้ามีจุดมีต่อมแห่งผู้รู้อยู่ที่ไหน นั่นแลคือตัวภพ”

ในตอนนั้นท่านยังไม่เข้าใจความหมาย จึงได้แต่รู้สึกเสียดายเป็นอย่างยิ่งว่า หากท่านอาจารย์มันยังมีชีวิตอยู่ องค์ท่านจะสามารถแก้ปัญหานี้ให้ได้ทันที ดังนี้

“...หากท่านอาจารย์มันยังทรงธาตุทรงขันธ์อยู่ ท่านจะแก้อุบายนี้ได้ทันที และจิตอวิชชาดวงสว่างไสวนาอัศจรรย์นี้ก็จะต้องพังทลายขาดสะบั้นลงไปในตอนนี้เลยทีเดียว แต่เพราะด้วยขณะนั้น ปัญญายังไม่ทันกับอุบายที่ผุดขึ้น จึงไม่สามารถพังทลายได้ มีหน้าซำยังติดยั้งยึดมั่นเข้าเสียอีกด้วย...”

ด้วยเหตุนี้เองท่านจึงพูดอย่างถึงใจอยู่เสมอว่า ครูบาอาจารย์ผู้จริงนั้นมี

ความจำเป็นอยู่ทุกระยะดังนี้

“...ถ้าสมมุติว่านำปัญหานี้มาเล่าถวายท่านอาจารย์มันตรงนี้บ๊อบ... ท่านจะใส่ผางมาทันที ทีนี้ก็จะเข้าใจบ๊อบเดียว จุดนั้นก็พังทลายไปเลย นี่มันไม่เข้าใจปัญหาก็คบอหดอยู่แล้ว นี่ถึงได้ว่าความจำเป็นมีอยู่ทุกระยะนา...”

เรื่องจิตนี้จึงสำคัญที่ครูที่อาจารย์ผู้ให้การอบรมสั่งสอน ผู้ที่ท่านรู้แล้วไม่ต้องพูดมากเกินไป ท่านใส่บ๊อบเดียวได้ความ ใครจะมาล้อมครอบทั้งหนองทั้งบึงไม่ได้ จะโยนยาใส่กันทั้งตุ้ทั้งหีบมันไม่ได้

เรื่องความจำเป็นกับครูอาจารย์ มันจำเป็นอย่างนี้ไม่ว่าขั้นไหนๆ ความก้าวหน้าของเรามันซ้ำผัดกัน ปัญหาบางอย่าง แก่กันอยู่ ๒ วัน ๓ วันแก่กันยังไม่ตก... ไม่ตกมันก็ไม่ถอย จะต้องแก้ให้ตกจนได้ นี่ซิมันจะตาย เพราะคำว่าแพ้นั้นมีไม่ได้ ถ้าจะแพ้ให้ตายเสียดีกว่า นอกจากต้องทะเล่โดยถ่ายเดียว ถ้าไม่ทะเล่ก็ต้องเจอะกันอยู่อย่างนั้น หมุนตัวๆ อยู่นั่น...”

พบปราชญ์ กลางป่าเขา

ราวปี ๒๔๙๓ ท่านได้ไปพักอยู่กับท่านอาจารย์หล้าในเขาลี้กราวครึ่งเดือนที่พักเป็นป่าเขา อาศัยอยู่กับชาวไร่ บิดนทบาทพอเป็นไปวันหนึ่งๆ เดินจากที่พักออกมาหมู่บ้าน กว่าจะพ้นจากป่าก็เป็นเวลา ๓ ชั่วโมง ๒๐ นาที ถึงหมู่บ้านก็รวม ๔ ชั่วโมง ท่านได้มีโอกาสศึกษาเรียนถาม

ธรรมกับท่านอาจารย์หล้า รู้สึกว่าซาบซึ้ง-
จับใจท่านมาก ดังปรากฏอยู่ในตอนหนึ่ง-
ของหนังสือ “ปฏิบัติพระอริยธรรมฐาน”
ว่า

“...ท่านอาจารย์หล้าอธิบายปัจเจก-
การคืออริชชาได้ดี ละเอียดลอมมาก ยาก-
จะมีผู้อธิบายได้อย่างท่าน เพราะปัจเจก-
การเป็นธรรมละเอียดสุขุมมาก ต้องเป็นผู้-
ผ่านการปฏิบัติภาคจิตตภาวนาอย่าง-
ซ้ำของ จึงจะสามารถอธิบายได้โดย-
ละเอียดถูกต้อง เนื่องจากปัจเจกการหรือ-
อริชชาเป็นกิเลสประเภทละเอียดมาก
ต้องเป็นวิสัยของปัญญาวิปัสสนาชั้น-
ละเอียดเท่าๆ กัน จึงจะสามารถค้นพบ-
และถอดถอนตัวปัจเจกการคืออริชชาจริง-
ได้ และอธิบายได้อย่างถูกต้อง...”

ท่านอาจารย์หล้าเป็นศิษย์ผู้ใหญ่-
ของท่านพระอาจารย์มั่น ภูมิลำเนาเดิมอยู่-
เวียงจันทน์ ท่านไม่รู้นี้หนังสือเนื่องจากไม่-
เคยเรียนมาก่อน นับแต่อุปสมบทแล้ว
ท่านอยู่ที่ฝั่งไทยตลอดมาจนวันมรณภาพ
เพราะทางฝั่งไทยมีหมู่คณะและครูอาจารย์-
ทางฝ่ายปฏิบัติมาก

ท่านอาจารย์หล้าเริ่มฉันหนเดียว
และเที่ยวกรรมฐานอยู่ตามป่าตามเขา-
กับท่านพระอาจารย์มั่นและท่านพระ-
อาจารย์เสาร์มาแต่เริ่มอุปสมบท ไม่เคย-
ลดละข้อวัตรปฏิบัติและความเพียรทางใจ-
ตลอดมา

ท่านกล่าวถึงการบำเพ็ญสมณธรรม
ของท่านอาจารย์หล้าไว้เช่นกันว่า

“...ท่านอาจารย์หล้ามีนิสัยเด็ด-
เดี่ยวอาจหาญ ชอบอยู่และไปคนเดียว
ท่านมีนิสัยชอบรู้อสิ่งแปลกๆ ได้ดี คือพวก-
กายทิพย์ มีเทวดา เป็นต้น พวกนี้เคารพ-
รักท่านมาก ท่านว่าท่านพักอยู่ที่ไหนมักมี-
พวกนี้ไปอารักขาอยู่เสมอ

ท่านมีนิสัยมักน้อยสันโดษมาก-
ตลอดมา และไม่ชอบออกสังคัมคือหมู่-
มาก ชอบอยู่แต่ป่าแต่เขากับพวกชาวป่า-
ชาวเขาเป็นปกติตลอดมา ท่านมีคุณธรรม-
สูงน่าเคารพบูชามาก คุณธรรมทางสติ-
ปัญญา รู้สึกว่า ท่านคล่องแคล่วมาก...

...เวลาท่านจะจากชั้นนี้ไป ก็ทราบ-
ว่าไม่ให้ใครรบกวนายกับท่านมาก เป็นกังวล-
ไม่สบาย ขอตายอย่างเจียบแบบกรรมฐาน-
ตาย จึงเป็นความตายที่เต็มภูมิของพระ-
ปฏิบัติ ไม่เกลื่อนกล่นรบกวนาย...”

ป่วยหนัก...รักษาด้วยธรรมโอสถ

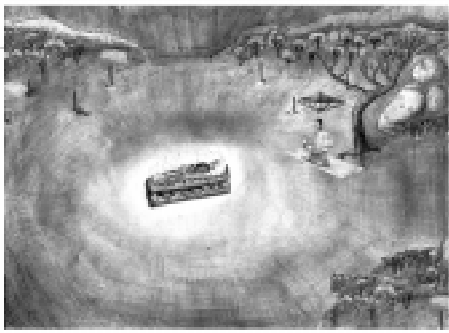
คราวหนึ่งท่านออกวิเวกโดยเดิน-
ธุดงค์ไปทางบ้านกะโหมโพนทอง ซึ่งอยู่-
ระหว่างอำเภอบ้านฝ้อ กับอำเภอบ้านบ่อ
ต่อเขตต่อแดนกัน มีแม่น้ำทอนเป็นเขต-

แดน ชาวบ้านหมู่บ้านกะโหลกโพหนอง-
จำนวนมากต่างพากันล้มป่วยด้วย **โรค-
เจ็บขัดในหัวอก** ดาตาศักไปหมด-
เหมือนโรคอหิวาห์หรือฝีดาษ ถึงขนาดที่-
ว่าวันหนึ่งๆ เป็นกันตายกันวันละ ๓-๔
คนบาง ๕ คนบาง บางวันก็มีถึง ๗-๘
คนบาง

ท่านพักอยู่ในป่า เขาก็ไปนิมนต์-
ท่านมาสวด **กุสลา มาติกา** ให้คนตาย
เพราะแถวนี้ไม่มีพระ วันทั้งวันเดี๋ยวมืด
นั้นตายแบกเข้ามาแล้ว สักพักเดี๋ยวมืด
เข้ามาใหม่อีกแล้ว ท่านเลยจะไม่ได้หนี-
ห่างจากป่าช้าเลย จนสุดท้ายโรคนี้ก็มา
เป็นขึ้นกับตัวท่านเอง

อาการของโรคเจ็บเหมือนกับ-
เหล็กแหลมหลาวทิ่มแทงประสานกันเข้า-
ไปในหัวอกในหัวใจ จะหายใจแรงก็ไม่ได้
ยิ่งถ้าหากว่าจามด้วยแล้วแทบจะสลบไป-
ในตอนนั้นเลยทีเดียว เมื่ออาการเกิดขึ้น-
เช่นนี้ทำให้ท่านทราบได้ทันทีว่า ถ้าขึ้น-
เป็นเช่นนี้แล้วไม่นานก็คงต้องตายอย่าง-
แน่แท้ เพราะแม้แต่การหายใจก็จะไม่ได้
มันคับเข้าแน่นเข้าเรื่อยๆ หายใจแรงแทบ-
ไม่ได้เลย เมื่ออาการเช่นนี้ปรากฏขึ้นท่าน

“...ไม่อยากจะตายก็ต้องได้ตาย
เมื่อถึงกาลมันแล้ว...ห้ามไม่ได้
สิ่งเหล่านี้เป็นคติธรรมดา
ยุงไปทำไม...”

จึงบอกชาวบ้านว่าเป็นโรคแบบเดียวกันนี้-
แล้ว ต้องขอหลบตัว

จากนั้นท่านก็เก็บตัวพักอยู่ที่ป่าไผ่-
ตีนภู แล้วจึงพิจารณาว่า

“...คราวนี้เราจะไปตายเสียแล้ว-
เหวอ ในเวลานี้เรายังไม่อยากจะไป เพราะใน-
หัวใจถึงจะละเอียดขนาดไหนก็ตาม แต่ก็-
รู้อยู่ว่า จิตนี้ยังไม่ได้เป็นอิสระ ยังมีอะไรอยู่-
ในจิต หากว่าตายไปในตอนนี้ก็แน่ใจใน-
ภูมิของจิตภูมิของธรรม ว่า จะต้องไป-
เกิดในที่นั้นๆ ยิ่งไงก็ต้องค้างอยู่ ยังไม่ถึงที่
เหล่านี้ทำให้วิตกพิจารณาว่า

‘ยังไม่อยากจะตาย’

เพราะจิตยังจะค้างอยู่ในขั้นใดขั้น-
หนึ่ง ในความรู้สึกยังมีอสังขารอยู่
แต่ไม่ใช่กับชีวิต เป็นความอสังขาร
อยู่กับมรรคผลนิพพานที่ตนต้องการจะ-
ได้...”

แต่ด้วยเหตุที่โรคมันบีบบังคับ-
ตลอดเวลา ทำให้ท่านต้องหม่นกลับมา
พิจารณาย้อนหลังว่า

“...ไม่อยากจะตายก็ต้องได้ตายเมื่อ-
ถึงกาลมันแล้วห้ามไม่ได้ สิ่งเหล่านี้เป็นคติ-
ธรรมดา ยุงไปทำไม เรื่องทุกขเวทนานี้ก็-

เคยผ่าน เคยรบมาด้วยการนั่งหามรุ่งหามค่ำ นั่งตลอดรุ่ง

แม่ทุกขเวทนามากแสนสาหัสก็เคยได้ต่อสู้จนได้ความอัศจรรย์มาแล้วโรคนี้ก็เป็นทุกขเวทนาหน้าเดียวกัน อริยสังขันธ์เดียวกัน จึงถอยไปไม่ได้...”

มีชาวบ้านยกทั้งบ้านพากันไปเยี่ยมท่านเป็นร้อยๆ ท่านก็ให้เขากลับหมด ไม่ให้ใครมายุ่งเลย จะเหลืออยู่ก็แต่ผู้เฒ่าคนหนึ่งเท่านั้น แกแอบซุ่มดูท่านอยู่ตลอดทั้งคืนด้วยความเป็นห่วงที่กอไผ่ในป่าใกล้ๆ กันนั้นโดยไม่ให้ท่านรู้ตัว

ท่านตั้งใจจะขึ้นเวทีต่อกรกันกับทุกขเวทนาของโรคนี้ในคืนนี้ ชนิดจะให้ถึงเหตุถึงผลถึงพริกถึงขิงถึงเป็นถึงตายเลยทีเดียว จากนั้นก็เข้าที่นั่งภาวนา โหมกำลังสติปัญญาหมุนเข้าพิจารณาทุกขเวทนาในจุดตรงกลางอกที่กำลังเจ็บเสียดแทงอยู่ที่นี่ ท่านเล่าไว้ดังนี้

“...พิจารณาทุกขเวทนาในหัวอกนี้ว่าเป็นยังไง เกิดขึ้นจากอะไร เสียดแทงอะไร เวทนาเป็นหอกเป็นหลาวเมื่อไรกัน มันก็เป็นทุกข์ธรรมดาตัวเอง ทุกข์นี้ก็เป็นสภาพอันหนึ่ง เป็นของจริง... คนกันปามาไม่ถอย เป็นตายไม่สนใจ สนใจแต่จะให้ความจริงในวันนี้เท่านั้น

พิจารณาดังนี้จนกระทั่งถึง ๖ ทุ่มกว่า พอเต็มทีเห็นประจักษ์ เวลาถอนนี้ ถอนอย่างประจักษ์เช่นเดียวกับทุกขเวทนาจากการนั่งตลอดรุ่ง จิตรอบด้วยปัญญาทุกขเวทนาถอนแบบเดียวกัน ถอนออกจน

โลงหมดเลย หายเจ็บไม่มีอะไรเหลือ วางไปหมดเลย เหมือนกับร่างกายไม่มี พักอยู่จนกระทั่งจิตมันพอตัวแล้วก็ยิบเย็บๆ ถอยออกมาๆ จิตก็ยังว่าง ร่างกายแม้จะมีอยู่แต่ไม่มีเจ็บมีปวดมีเสียดแทงในหัวอกอย่างที่เป็นอย่างนี้ จึงแน่ใจว่าไม่ตายแล้วที่นี้โรคนี้หาย แกกั้นด้วยอริยสังข

พอหลังจากนั้นแล้วก็ลงเดินจงกรม เขาเรียกตะเกียงอะไร แก้วครอบเล็กๆ ... ภาควิสาณเขาเรียกตะเกียงโປ้... จุดไว้ข้างนอกมุ้งโน้น... ตั้งแต่ต่อสู้กันอยู่นั่นนะ จุดไว้แล้วก็เข้าที่ละ มองเห็นไฟอยู่นอกมุ้งโน้น ไม่ได้เอาเข้ามาในมุ้ง จากนั้นก็ลงเดินจงกรม โอบ เดินก็ตัวปลิวไปเลย หายเจ็บไม่มีอะไรเหลือ...”

ท่านเดินจงกรมจนตลอดรุ่ง คืนนั้นท่านจึงไม่ได้นอนเลย เมื่อแสงอาทิตย์สว่างพอรำไร ผู้เฒ่าที่แอบอยู่ข้างกอไผ่ก็ปุบปับออกมาด้วยความดีใจ ท่านเห็นผู้เฒ่าจึงทักว่า

“เฮ้า โยมมาทำไมละ?”

“โห ผมนอนอยู่ที่นี่ ข้างกอไผ่นี้”

แกว่า

“เอ้า นอนทำไม? ก็บอกให้ไปตั้งแต่เมื่อคืนนี่”

“โอ๊ย ผมไม่ไป ผมกลัวท่านจะตาย ผมคอยแอบอยู่ที่นี่ ผมก็ไม่ได้นอนเหมือนกัน ทั้งคืน ไฟของท่านสว่างตลอดรุ่ง เห็นท่านมาเดินจงกรม ผมก็ดีใจบ้าง”

การพิจารณาทุกขเวทนาจากการป่วยคราวนี้ ท่านเคยยกเอามาเป็นตัวอย่างสอนพระให้รู้หลักว่า

“...เวลาพิจารณาแล้วแกถอนกัน มันก็ถอนให้เห็นชัดๆ นี่นะ... มันแก้กันได้ด้วยอริยสัจ ปัญญาพิจารณากองทุกข์ แยกแยะกันกับร่างกายของเราออกให้เห็นอย่างชัดเจน ดังที่เราเคยปฏิบัติมาในสมัยที่นั่งหามรุ่งหามค่ำ ไม่ได้ผิดกันเลย

แต่เรื่องสติปัญญาต้องขึ้นสดๆ ร้อนๆ เราจะไปเอาเรื่องเก่าเรื่องที่เคยเป็นมา มาปฏิบัติไม่ได้...เรื่องแก้กิเลส แก้อะไร ทุกสิ่งทุกอย่าง แก่ทุกขเวทนามัน ต้องสดๆ ร้อนๆ...อย่าให้เกิดขึ้นมาด้วยการคาดการหมาย... มันถึงแก่สดๆ ร้อนๆ จริงๆ ...”

ผีปอบสาว

ปีพ.ศ. ๒๔๙๓ เดือนเมษายน เป็นช่วงที่ท่านพักที่วัดป่าสุทธาวาส จังหวัดสกลนคร ที่นั่นท่านได้พบกับคุณหมอมจเรญ^๑ ซึ่งกำลังเตรียมตัวจะบวชตามประเพณี

๑ คุณหมอมจเรญ วัดนสนุชาติ ต่อมาเป็นผู้อำนวยการ โรงพยาบาลศรีรัตนวิทยา ปัจจุบันเกษียณอายุราชการ

“...เหตุที่จะเป็นปอบก็เพราะแกไปสักว่าน เขาเรียกว่านกระจาย สักอยู่บนหัวนี้...”

วันหนึ่ง มีหญิงสาวผู้หนึ่งเข้ามาสนทนากับหมอมจเรญ หลังจากพูดคุยกันอยู่ครู่ใหญ่ เรื่องราวที่สนทนากันทำให้หญิงสาวผู้นั้นถึงกับยอมเปิดเผยความในใจว่าแกเป็นปอบ ตัวท่านเองก็อยู่ในเหตุการณ์ตอนนั้นด้วย ดังนี้

“...อย่างเขาว่าเป็นปอบเป็นผีก็เหมือนกัน คนนั้นเป็นปอบคนนี้เป็นปอบ มันมีผีมาสิงอยู่ในคนเขาเรียกปอบ เอ๊ย ชื่อว่าอะไรนาหญิงคนนี้ หมอมจเรญชักเอาเสียจนตาแห้ง นั่งดูหญิงคนนั้น หมอมจเรญจะเป็นนักเรียนแพทย์ปัจจุบัน อยากรู้ชัดๆ เป็นยังไงแน่ แกก็เล่าให้ฟังจริงๆ โห แกเล่าอย่างอาจหาญนี่ นั่นเหมือนกับอ้าปากด้วย ลิ้มตาไม่หลับด้วยอ้าปากด้วย คือแกพูดมันน่าฟัง

ถ้าวันไหนมันหิวมันดึ้นอยู่ในนี้ เจ้าของจะรู้สึกรำคาญ วาจัน ปอบส่วนมากมันจะออกทางตา แผล็บๆ ทางตาแล้วก็ไปแล้ว ทางเจ้าของนี่ก็คอยรอนใจ ละซิกคิดว่ามันจะไปกินใครเข้า ถูกหมอมจเรญแก่งเขาไล่ติดตามผีมา ก็มาหาเราได้อีก ถ้าคนไล่ผีไม่เก่ง คนไล่ผีไม่รู้อันนั้นก็กินคน พอมันกินอิ่มแล้ว ก็กลับมาหาคน กลับมาหาเจ้าของนั่นแหละ มาเขาเจ้าของ เขา

ทางหูข้างเข้าทางตาข้างแสบเดียว ที่นี้ก็จะรู้สึกง่วงนอนทั้งวัน ถ้ามันได้ไปกินอิมๆ มาแล้วจะง่วงนอนทั้งวันเลย แต่ถ้ามันหิวแล้วเจ้าของก็จะรู้สึกกระวนกระวายคือมันกวนอยู่ภายใน ครั้นถ้าออกไปกินเขาก็ถูกเขาไล่ละซิว่า

‘อินี่เป็นปอบ อินั่นเป็นปอบ’

เขาไล่ตามมาก็มาโดนเอาเราเข้าเหตุที่จะเป็นปอบก็เพราะแก่ไปสักว่านเขาเรียก ว่านกระจาย สักอยู่บนหัวนี้... ให้เขาสักว่านให้ที่กระหม่อม แล้วอยู่ยงคงกระพันด้วยนะ เมื่อสักว่านแล้ว แทงก็ไม่เข้าพันไม่เข้าปิ่นยิงไม่ออก... นั่นละเหตุที่จะมาเป็นปอบก็เพราะว่าอันนี้คือรักษาไม่ได้

แก้วามีวิชาที่ขัดกันกับสิ่งนี้ เช่นกินของดิบอย่างนั้นะ ถ้าหากกินเนื้อดิบปลาดิบอย่างนี้เข้าไปมันจะขัดกับวิชานี้ ถ้าขัดแล้วก็ทำให้เป็นปอบได้ ถ้าไม่ขัดก็ไม่เป็นอะไร สิ่งที่ทำให้ขัดกันก็เช่น ไม้ให้กินเนื้อหรือไม่ให้กินปลาดิบ หรืออย่างลาบเลือด หรือเครื่องถ้วยก็ห้ามไม่ให้ไปลอดนี้ก็ไปลอดไม่ได้มันผิด นี่ละที่แก่เล่าให้ฟัง

เราก็ฟังดูเหมือนกัน เอ พิลึก ที่วัดป่าสุทธาวาสนี่ละ เรากำลังจะไปวัดดอยธรรมเจดีย์กับหมอเจริญ หมอเจริญกำลังจะบวช ให้ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ไปบวช... แกบวชให้แม่ แม่ขอก็เลยบวชให้ ก็พอดีผู้หญิงคนนั้นแกมาคอยรถอยู่ที่หน้าวัด แต่ก่อนรถไม่คอยมีแหละ มาที่กุฏิ พวกนี้ก็นั่งอยู่นั้น แก่มากก็เลยพูดกันไปพูดกันมา

จึงได้รู้เรื่องราวว่าแกเป็นปอบ

‘ทุกวันนี้ยังเป็นอยู่หรือ?’

เป็นอยู่แแก้วั้นนะ ‘ทุกวันนี้ก็ยังเป็นอยู่ยังแแก้วไม่ตก เพราะว่ามันเขาสักไว้กระหม่อมนี้ แล้วไปทำผิดเลยกลายเป็นปอบไป...’

...ถ้าหมอเขาเก่งๆ มันไปกินใครอย่างนี้เขาไปจับผี พอจับมัดได้แล้ว เอาเชือกนะมัดเขาเรียกเชือกกระทำ เป็นเชือกวิชา เมื่อเขามัดผูกนี้ไว้แล้วมันก็ออกไม่ได้ จากนั้นเขาก็ชักถามซิ

‘เป็นใคร? มาจากไหน?’

เป็นนั่นชื่อว่าอย่างนั้นๆ ‘แล้วใครเป็นเจ้าของ?’ มันก็ชี้บอกเจ้าของ

‘ยายนี้แหละ’ คนยังสาวๆ อยู่จะไม่ใช่อยายอะไรแหละ หมอเจริญนี่เชื่อเลย...

โอโฮ! วิชามันแปลกนะ เอาไปคิดแหละพวกหมอแผนปัจจุบันนี่นะ สิ่งเหล่านี้เขาไม่เชื่อว่ามี ที่นี้หมอเจริญนี่แหละเชื่อไปเห็นแล้วไม่เชื่อได้อย่างไร เพราะเขาพูดเป็นตุเป็นตะ พูดเป็นหลักความจริง หลักฐานพยานก็สักอยู่บนกระหม่อมเขาก็บอกว่าสักอยู่ตรงนี้ นี่ละตัวมันพาเป็นเหตุ ก็มีหลักฐานพยานอยู่ทุกสิ่งทุกอย่างแล้วจะไม่เชื่อได้อย่างไร มันกินคนเขาก็บอกว่ามันไปกินคน...

๔. ผลสำเร็จสูงสุดแห่งพระพุทธศาสนา (ปฏิเวธ)

๑๐. คืบแห่งความสำเร็จ

หน้า ๑๓๙

- น้ำขับน้ำขี้ม ด้วยสติปัญญา
- เสี่ยงบรรลือโลกธาตุชาติสิ้นแล้ว
- การเวียนว่ายตายเกิด...มีจริง
- สลดสังเวช...อดีตชาติ เคยเป็นมา
- ปฏิบัติตามมรรคมงคล ๘ ทำให้พ้นจากทุกข์ได้จริง
- ไตรโลกธาตุ...ชัดเจนประจักษ์ใจ
- ยืนยัน...เทวดา อินทร์ พรหม
เปรตผี สัตว์นรก...มีจริง
- จิตวิญญาณ...มีจริง
- กิเลสหลอกว่า “ตายแล้วสูญ”
- กราบพระพุทธเจ้าอย่างราบ
- แม้มืดเพียงใด พากเพียรฝึกไป ก็สว่างได้
- คนเรานี้...ดีได้ด้วยการฝึก

๑๑. สมบูรณ์ด้วยปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ

หน้า ๑๕๕

- พระครั้งพุทธกาล บวชเพื่อนิพพาน
จริงๆ
- พระไตรปิฎกใน : พระไตรปิฎกนอก ,
ผู้จริง : ผู้จำ
- “ธรรม” ฐเห็นได้โดย “การปฏิบัติจริง”
- ผู้ปฏิบัติจริงไม่ถกเถียงใคร...
เพราะมองดูก็รู้หมด
- สายทางน้ำ...ไหลเข้าสู่มหาสมุทร :
สายทางการปฏิบัติ...ไหลเข้าสู่
มหาวิมุตติมหานิพพาน

๑๒. ปฏิปทาสายท่านอาจารย์มั่น

หน้า ๑๖๑

- ระลึกพระคุณ...ท่านอาจารย์มั่น
ไม่สร้างชา
- ลูกหลาน...พ่อแม่ครูอาจารย์มั่น
- มหานิกาย ธรรมยุต
คือ “ศากยบุตร” อันเดียวกัน
- “ชื่อ” นั้น ไม่สำคัญเท่ากับ “ธรรมวินัย”

คืน...

แห่งความสำเร็จ

น้ำซับ น้ำซิม ด้วยสติปัญญา

ในระยะนั้นหลงตากล่าวถึงความเพียรในการบำเพ็ญจิตตภาวนาของท่านว่าเป็นไปเองโดยไม่ต้องได้บังคับ ทั้งนี้เป็นผลมาจาก **ภาวนามยปัญญา** อันเป็นสติปัญญาที่หมุนตัวเองโดยอัตโนมัติ โดยไม่ต้องมีการบังคับบัญชาในเรื่องความพากความเพียรเลย กลับต้องได้รั้งเอาไว้ มิเช่นนั้นแล้วสติปัญญานี้จะทำงานจนเลยเกิดด้วยเพราะเห็นโทษแห่งวัฏจักรอย่างถึงใจนั่นเอง **ใจ** จึงมีกำลังมากที่จะถอนตัวออกจากทุกข์อย่างเต็มเหนี่ยว โดยไม่มีคำว่าเป็นว่าตายเลย ท่านกล่าววว่า

“...นี่สติปัญญาขั้นนี้ก้าวแล้ว ที่นี้เบิกกว้างๆ ออกเรื่อยๆ เรื่องกิเลสตัณหา วัฏจักรวิภวอนหมุนภายในดวงใจนี้ เหมือนกับว่ามีนหยดยื่นเข้ามาๆ ทางเบิกกว้างที่จะหลุดพ้นจากทุกข์เบิกกว้างออกๆ สติปัญญาหมุนตัวเป็นธรรมจักร นี้เรียกว่า ธรรมทำงาน ธรรมมีกำลัง ย่อมหมุนตัวกลับเหมือนกันกับกิเลสที่มันมีกำลังหมุนหัวใจของสัตว์เป็นวัฏจักรไปตามๆ กันหมด ไม่ว่าจะกิเลสใดของกิเลสที่มันแสดงตัวออกมา มันทำงานเพื่อวัฏจักรของมันทั้งนั้นๆ

ที่นี้เมื่อสติปัญญาอันเป็นฝ่าย ธรรมมีกำลังแล้วหมุนกลับ ที่นี้หมุนกลับ

ท่านอาจารย์กัมา จิรปัญญา

สภาพวัดดอยธรรมเจดีย์ (ถ่ายเมื่อ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๕)

ท่านอาจารย์แบน ธนากโร

ในระยะนั้น (พ.ศ.๒๔๙๓) ท่านอาจารย์กัมาเป็นเจ้าอาวาสวัดดอยธรรมเจดีย์
ปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๔๒) ท่านอาจารย์แบน ธนากโร เป็นเจ้าอาวาส
วัดดอยธรรมเจดีย์อยู่ในเขตอำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

โดยอัตโนมัติเหมือนกิเลสมันหมุนอยู่ใน
หัวใจสัตว์โลกเป็นอัตโนมัติของตัวเองนั้น
แล พอถึงขั้นสติปัญญาขั้นนี้แล้ว เป็นหมุน
กลับๆ ตลอดเวลา ไม่ว่าจะยืนว่าเดินว่านั่งว่า
นอนว่าแต่หลับอย่างเดียวก่อนนั้น นอก
จากนั้นสติปัญญาขั้นนี้จะฆากิเลสตลอด
เวลาโดยอัตโนมัติ หมุนตัวๆ กิเลสชั้นหยาบ
หมุนหนัก เรียกว่าปัญญาชั้นผาดโผนโจน
ทะยาน เหมือนว่าฟ้าดินถล่ม ปัญญาขั้น
หยาบกับกิเลสชั้นหยาบๆ พัดกัน

พอจากนั้นแล้วสติปัญญาก็ค่อย
เบาไปๆ เพราะกิเลสเบาลงๆ สติปัญญาก็
ค่อยเบาไปตามๆ กัน หมุนไปตามๆ กัน
เป็นน้ำซึมน้ำซึมๆ กิเลสซึมซาบไปไหนสติ
ปัญญาขั้นอัตโนมัติก้าวเข้าสู่มหาสติมหา
ปัญญาแล้ว ซึมซาบไปตามๆ กันเลย

เหมือนไฟได้เชื้อ เอา ละเอียดขนาดไหน
สติปัญญานี้ก็ละเอียดตามกันไป โดย
อัตโนมัติ...”

เสียงบรรลือโลกธาตุ ซาตีสิ้นแล้ว

ออกจากวัดป่าสุทธาวาสในตัวเมือง
สกลนครแล้ว ท่านก็ย้อนกลับสู่ **วัดดอย
ธรรมเจดีย์** อีกครั้งหนึ่ง โดยพักอยู่กุฏิ
กระท่อมหลังเล็กๆ อยู่บนยอดเขา เป็นกุฏิ
ต่างจากครั้งก่อนที่เคยเกิดปัญหาธรรมผุด
ขึ้นในใจ

ระยะนั้นเป็นพรรษาที่ ๑๖ ในชีวิต
การบวชของท่าน และเป็นปีที่ ๙ แห่งการ
ออกปฏิบัติกรรมฐาน บนเขาลูกนี้ของคืน
เดือนดับแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ เวลา

๕ ทุ่มตรง^๑ ด้วยความอดทนพากเพียรพยายามติดต่อดื่บเนื่องตลอดมา นับแต่เริ่มออกปฏิบัติอย่างเต็มเหนี่ยวรวมเวลาถึง ๙ ปีเต็ม คืบแห่งความสำเร็จจะหวางกิเลสกับธรรมภายในใจของท่านจึงตัดสินกันลงได้

ตอนหนึ่งของการแสดงธรรมแก่พระภิกษุวัดป่าบ้านตาด ท่านเมตตาเล่าถึงสภาวะธรรมในคืนนั้นว่า

“...ก็พิจารณาจิตอันเดียว ไม่ได้กว้างขวางอะไร เพราะสิ่งต่างๆ ที่เป็นส่วนหยาบมันรู้หมด รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสทั่วโลกธาตุมันรู้หมดเข้าใจหมดและปล่อยวางหมดแล้ว มันไม่สนใจพิจารณา แม้แต่รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณยังไม่ยอมสนใจพิจารณาเลย

มันสนใจอยู่เฉพาะความรู้ที่เด่นดวงกับเวทนาส่วนละเอียดภายในจิตเท่านั้น สติปัญญาสัมผัสสัมพันธ์อยู่กับอันนี้พิจารณาไปพิจารณามา แต่ก็พึงทราบวาจุดที่วามันยังเป็นสมมุติ มันจะสง่าผ่าเผยขนาดไหนก็สง่าผ่าเผยอยู่ในวงสมมุติ จะสว่างกระจ่างแจ้งขนาดไหนก็สว่างกระจ่างแจ้งอยู่ในวงสมมุติ เพราะอวิชชายังมีอยู่ในนั้น

อวิชชา นั้นแลคือ ตัวสมมุติ จุดแห่งความเด่นดวงนั้นก็แสดงอาการลุ่มๆ ดอนๆ ตามขั้นแห่งความละเอียดของจิตให้เราเห็นจนได้ บางทีก็มีลักษณะเศร้า

หมองบ้าง ผ่องใสบ้าง ทุกข์บ้าง สุขบ้าง ตามขั้นละเอียดของจิตภูมินี้ให้ปรากฏพอจับพิรุณได้อยู่ นั่นแล สติปัญญาขั้นนี้เป็นองค์รักษารักษาจิตดวงนี้ อย่างเข้มงวดกวดขัน แทนที่มันจะจ่อกระบอกปืนคือสติปัญญาเข้ามาที่นี้ มันไม่จ่อ มันส่งไปที่อวิชาหลอกไปโน้นจนได้

อวิชชา นี้แหลมคมมาก ไม่มีอะไรแหลมคมมากกว่าอวิชาซึ่งเป็นจุดสุดท้ายว่า ความโลภมันก็หยาบๆ พอเข้าใจและเห็นโทษได้ง่าย แต่โลกยังพอใจกัน โลก คิดดูซิ ความโกรธก็หยาบๆ โลกยังพอใจโกรธ ความหลง ความรัก ความชัง ความเกลียด ความโกรธอะไร เป็นของหยาบๆ พอเข้าใจและเห็นโทษได้ง่าย โลกยังพอใจกัน

หลวงตามหาบัว
ณ วัดป่าสุทธาวาส จ.สกลนคร
(ถ่ายเมื่อ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓)

๑ วันจันทร์ที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

อันนี้ไม่ใช่สิ่งเหล่านั้น มันเลยมาหมด ปล่อยมาได้หมด แต่ทำไมมันยังมาติดความสว่างไสว ความอัศจรรย์อันนี้ ที่นี้ อันนี้เมื่อมันมีอยู่ภายในนี้ มันจะแสดง ความอัศจรรย์ขึ้นมานิดๆ แสดงความทุกข์ขึ้นมานิดๆ ซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอน ไม่คงเส้นคงวา ให้จับได้ด้วยสติ ปัญญาที่จดจ่อต่อเนื่องกันอยู่ตลอดเวลา ไม่ลดละความพยายามอยากกรู้อยากเห็นความเป็นต่างๆ ของจิตดวงนี้ สุดท้ายก็หนีไม่พ้น ต้องรู้กันจนได้ว่า จิตดวงนี้ไม่เป็นที่แน่ใจตายใจได้ จึงเกิดความรำพึงขึ้นมาว่า

‘จิตดวงเดียวนี้ ทำไม่จึงเป็นไปได้หลายอย่างนักนะ เดียวเป็นความเศร้าหมอง เดียวเป็นความผ่องใส เดียวเป็นสุข เดียวเป็นทุกข์ ไม่คงที่ดั่งงามอยู่ได้ตลอดไป ทำไม่จิตละเอียดถึงขนาดนี้แล้ว จึงยังแสดงอาการต่างๆ อยู่ได้’

พอสติปัญญาเริ่มเห็นความสนใจเข้ามาพิจารณาจิตดวงนี้ ความรู้ชนิดหนึ่งที่ไม่คาดไม่ฝันก็ผุดขึ้นมาภายในใจว่า

‘ความเศร้าหมองก็ดี ความผ่องใสก็ดี ความสุขก็ดี ความทุกข์ก็ดี เหล่านี้เป็นสมมุติทั้งสิ้น และเป็นอนัตตาทั้งหมดนะ’

เท่านั้นแล สติปัญญาก็หยั่งทราบจิตที่ถูกอวิชชาครอบงำอยู่นั้นว่า เป็นสมมุติที่ควรปล่อยวางโดยง่ายเดียว ไม่ควรยึดถือเอาไว้

หลังจากความรู้ที่ผุดขึ้นบอกเตือนสติปัญญาผู้ทำหน้าที่ตรวจตราอยู่ขณะ

“...แต่ก่อนพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์สาวก อยู่ที่ไหน? ... มาบัดนี้องค์พระธรรมที่แสนอัศจรรย์มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับจิตดวงนี้ ได้อย่างไร...โอ้อโฮ...”

นั้นผ่านไปครู่เดียว จิตและสติปัญญาเป็นราวกับว่าต่างวางตัวเป็นอุเบกขามัชฌิยสถ์ ไม่กระเพื่อมตัวทำหน้าที่ใดๆ ในขณะที่นั้น จิตเป็นกลางๆ ไม่จดจ่อกับอะไร ไม่เผลอสนใจไปไหน ปัญญาก็ไม่ทำงาน สติก็รู้อยู่ ธรรมดาของตนไม่จดจ่อกับสิ่งใด

ขณะจิต สติ ปัญญา ทั้งสามเป็นอุเบกขามัชฌิยสถ์นั้นแล เป็นขณะที่โลกธาตุภายในจิต อันมีอวิชชาเป็นผู้เรื่องอำนาจได้กระเทือน และขาดสะบั้นบรรลัยลงจากบัลลังก์คือใจ กลายเป็น **วิสุทธิจิต** ขึ้นมาแทนที่ ในขณะที่เดียวกันกับอวิชชาขาดสะบั้นหันเหแตกกระจายหายซากลงไปด้วยอำนาจสติปัญญาที่เกรียงไกร

ขณะที่ฟ้าดินถล่มโลกธาตุหวั่นไหว (โลกธาตุภายใน) แสดงมหัศจรรย์ บันสุดท้ายปลายแดนระหว่างสมมุติกับวิมุตติตัดสิ้นความบนศาลสถิตยุติธรรม โดยวิมุตติญาณทัสสนะเป็นผู้ตัดสินคู่ความ โดยฝ่ายมัชฌิมาปฏิบัติ มรรค อริยสังข์เป็นฝ่ายชนะโดยสิ้นเชิง ฝ่ายสมุทัย อริยสังข์เป็นฝ่ายแพ้ น็อคแบบหามลงเปล

ไม่มีทางฟื้นตัวตลอดอนันตกาลสิ้นสุดลงแล้ว เจ้าตัวเกิดความอัศจรรย์ล้นโลก อุทานออกมาว่า

โอโหๆ ... อัศจรรย์หนอๆ แต่ก่อนธรรมนี้อยู่ที่ไหนๆ มาบัดนี้ธรรมแท้ ธรรมอัศจรรย์เกินคาดเกินโลก มาเป็นอยู่ที่จิต และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับจิตได้อย่างไร ...

และแต่ก่อนพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์สาวกอยู่ที่ไหน? มาบัดนี้องค์สรณะที่แสนอัศจรรย์มาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับจิตดวงนี้ได้อย่างไร...

...โอโห ธรรมะแท้ พุทธะแท้ สังฆะแท้ เป็นอย่างนี้หรือ..."

การเวียนว่ายตายเกิด...มีจริง

ผลการปฏิบัติธรรมของท่านในคตินั้นทำให้เกิดผลดั่งเวทิจในความเป็นมาแห่งการเวียนว่ายตายเกิดของตน ดังนี้

"...จนถึงคืนวันดับนั้นถึงได้ตัดสิ้นใจกันลงได้ด้วยประกายใจ หายสงสัยทุกสิ่งทุกอย่างเรื่องภพเรื่องชาติ เรื่องความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เรื่องกิเลสตัณหา อาสวะทุกประเภทได้ขาดกระเด็นออกไปจากใจในคืนวันนั้น ใจได้เปิดเผยโลกธาตุให้เห็นอย่างชัดเจน เกิดความผลดั่งเวทมน้ำตาร่วงตลอดคืน

ในคืนนั้นไม่ได้หลับนอนเลย เพราะผลดั่งเวทมน้ำตาร่วงตลอดคืน เรื่องความเกิด แก่ เจ็บ ตาย เพราะอำนาจ

แห่งกิเลสมันวางเชื้อแห่งกองทุกข์ฝังใจไว้ไปเกิดในภพนั้นชาตินี้มีแต่แบกกองทุกข์ หามกองทุกข์ ไม่มีเวลาปล่อยวางจนกระทั่งถึงตายไปแล้วก็แบกอีกๆ คำว่า แบก ก็คือใจเข้าสู่ภพไตรชาตินี้จะมีสุขมากน้อย ทุกข์ต้องเจือปนไปอยู่นั้นแล จึงได้เห็นโทษ เกิดความผลดั่งเวท

แล้วก็มาเห็นคุณค่าแห่งจิตใจซึ่งแต่ก่อนไม่เคยคิดว่าจิตใจจะมีคุณค่ามหัศจรรย์ถึงขนาดนั้น การไม่นอนในคืนนั้นเพราะความเห็นโทษอย่างถึงใจและความเห็นคุณค่าอย่างถึงจิตถึงธรรม ในตอนท้ายแห่งความละเอียดอ่อนของจิต เราได้เห็นว้าวิชชาเป็นของดีและประเสริฐไปอย่างสนิทติดจมไปพักหนึ่ง...

...หลงอริชชาอยู่เป็นเวลา ๘ เดือนไม่เคยลืม เพราะรักสงวนอริชชาซึ่งเป็นตัวมองใส ตัวสง่าผ่าเผย ตัวองอาจกล้าหาญ จึงรักสงวนอยู่นั้นเสีย ... ทั้งๆ ที่สติปัญญาก็มีเต็มภูมิแต่ไม่นำมาใช้กับอริชชาในขณะนั้น เมื่อเวลาได้นำสติปัญญาหันกลับมาใช้กับอริชชาอย่างเต็มภูมิ เรื่องอริชชาจึงแตกกระจายลงไป ถึงได้เห็นความอัศจรรย์ขึ้นมาภายในจิตใจนั้นแหละ จึงเป็นความอัศจรรย์อย่างแท้จริงไม่อัศจรรย์แบบจอมปลอมดังที่เป็นมา..."

เรื่องการเกิดตายของคนแต่ละคนๆ นี้ ท่านเคยเล่าให้ศิษย์พระเถระฟังอย่างถึงใจ เพื่อให้เห็นทุกข์เห็นโทษของการเกิด และรับแรงชวนชวายุสร้างคุณงามความดีใส่ตนให้มาก ดังนี้

“...เพียงคนคนเดียวเท่านั้น
ทั่วประเทศไทยเรา
หาที่กอดศพไม่มีเลย...”

“...การเกิดการตายนี้เกิดตายทับถมกันมานี้ สักเท่าไรๆ แต่ละศพแต่ละคนๆ มันรู้ไปหมด เวลามันรู้ณะ เอาให้มันจริงๆ จังๆ อย่างนี้เลยนะ มันจึงขยะแขยงโห มันผ่านของมันออกแล้ว มันก็ยังขยะแขยงอยู่นะ โถ! แต่เวลามันจมอยู่ มันไม่ขยะแขยงนะ ปีนอยู่อย่างนี้ เวลามันผ่านออกมาแล้ว มันถึงได้เห็นโทษของมัน ขยะแขยงนะ...”

...คนหนึ่งสัตว์ตัวหนึ่ง ๆ นี่ถ้าไม่มีบุญไม่มีกุศลแล้วไม่มีความหมายเลย วณเวียนตายเกิดตายสูงตายนต่ำตายเกิดอยู่อย่างนั้นตลอด ตลอดมาก็กัปกัณฑ์ คนหนึ่งๆ นี้เอามากองประเทศไทยนี้ไม่พอกองศพของคนคนหนึ่งๆ ที่ตายเกิดๆ เป็นสัตว์ประเภทใดก็ตามมารวมกันนี้

เพียงคนคนเดียวเท่านั้น ทั่วประเทศไทยเรานี้ หาที่กอดศพไม่มีเลย นานขนาดไหนก็กัปกัณฑ์ที่ตายเกิดตายทับกองกันอยู่เนี่ยะ เรียกว่าตายกองกัน ล้วนแล้วตั้งแต่จิตนี้ออกไปร่างนั้นแล้วเข้าสู่ร่างนี้ เข้าสู่ร่างไหนก็ว่าเกิด ร่างไหนหมดสภาพก็ว่าตายๆ ว่าเกิดว่าตาย มันหากหมุนของมันอยู่อย่างนี้ตลอดเวลา นี่ละ...วิฏฐานวิฎจักร...

...สิ่งที่มาแก้คืออะไร บุญกุศลเราสร้างมากน้อยเท่าไรๆ มารวมกันแล้วค่อยแก้ไปแก้มา แก้มากเข้าๆ บุญกุศลมีมากเข้า ความหนาแน่นของการแก้ก็หนาแน่นเข้าๆ อันนี้ก็ค่อยจางไปๆ ก็สว่างจ้าออกสว่างจาก็ดีดีผิงๆ เลย นี่ละพระพุทธรเจ้าทุกๆ พระองค์มองดูหัวใจสัตว์โลก ที่เขาไม่มีศาสนาคือเขาไม่ได้มองดูหัวใจเลย เขา ดูแต่วัตถุเท่านั้น...”

สลดสังเวช...อดีตชาติ เคยเป็นมา

ความรู้เห็นประจักษ์ใจบนดอยธรรมเจดีย์นี้เอง ทำให้ท่านถึงกับน้ำตาร่วงด้วยเหตุผลสองประการ ท่านเล่าไว้ดังนี้

“...ร่วงสองอย่าง ร่วงด้วยความสลดสังเวชภพชาติแห่งความเป็นมาของตนหนึ่ง เพราะความอัศจรรย์ในพระพุทธรเจ้า สวาททั้งหลายที่ท่านหลุดพ้นไปแล้ว ท่านก็เคยเป็นมาอย่างนี้หนึ่ง เราก็เป็นมาอย่างนี้ คราวนี้เป็นความอัศจรรย์ในวาระสุดท้ายได้ทราบชัดเจนประจักษ์ใจ เพราะตัวพยานก็มีอยู่ภายในจิตนั้นแล้ว แต่ก่อนจิตเคยมีความเกี่ยวของพัวพันกับสิ่งใดบัดนี้ไม่มีสิ่งใดจะติดจะพัวพันอีกแล้ว...”

...เกิดความอัศจรรย์ในธรรมที่ปรากฏขึ้นโดยปราศจากสมมุติใดๆ เข้าไปเจือปนในจิตดวงนั้น ถึงกับทำให้เกิดความขวนขวายน้อย ไม่คิดจะสอนผู้หนึ่งผู้ใดได้ เพราะคิดในเวลานั้นว่า สอนใครก็ไม่ได้ ถาลงธรรมกับใจเป็นของอัศจรรย์เหลือล้น

บริเวณวัดดอยธรรมเจดีย์ (ถ่ายเมื่อ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๕)

ถึงขนาดนี้แล้ว ไม่มีใครที่จะสามารถรู้ได้เห็นได้ในโลกอันนี้ เพราะเหลือกำลังสุดวิสัยที่จะรู้ได้

เบื้องต้นที่เป็นทั้งนี้เพราะจิตยังไม่ได้คิดในแง่ต่างๆ ให้กว้างขวางออกไป ถึงปฏิบัติเครื่องดำเนินจึงได้ย้อนกลับมาพิจารณาทบทวนกันอีก ทั้งฝ่ายเหตุคือปฏิบัติ ทั้งฝ่ายผลที่ปรากฏในปัจจุบันว่า ธรรมชาตินี้เป็นสิ่งที่สุดวิสัยที่คนอื่นจะรู้ได้แล้ว เราทำไม่ถึงรู้ได้ เราก็เป็นคนๆ หนึ่งเหมือนกับมนุษย์ทุกๆ ไป เรารู้ได้ เพราะเหตุใด ก็ย้อนเข้ามาหาปฏิบัติพิจารณาระบายออกไป จนได้ความชัดเจนว่า...

‘ถ้ามีปฏิบัติคือข้อปฏิบัติแล้ว ก็จะต้องได้รู้อย่างนี้...’

ปฏิบัติตามมรรคมีองค์ ๘ ทำให้พ้นจากทุกข์ได้จริง

ท่านกล่าวแสดงให้เห็นเป็นที่แน่ใจได้ว่า หากยังมีผู้พากเพียรดำเนินตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ด้วยข้อวัตรปฏิบัติอันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา หรือมรรคมีองค์ ๘ อย่างจริงจังให้สมบูรณ์เต็มภูมิแล้ว ย่อมประจักษ์ผลเป็นความบริสุทธิ์หลุดพ้นจากทุกข์ จากการเวียนว่ายตายเกิดได้ด้วยตัวของผู้นั้นเองอย่างแน่นอนดังที่ท่านเคยแสดงไว้ดังนี้

“...ท่านผู้ใดบำเพ็ญวัตรปฏิบัติให้สมบูรณ์เต็มภูมิดังที่พระพุทธเจ้าได้สั่งสอนไว้แล้ว ธรรมชาตินี้ไม่ต้องมีใครมาบอก จะรู้เองเห็นเอง เพราะอำนาจแห่งมัชฌิมาปฏิบัติ เป็นเครื่องบุกเบิกทำลายสิ่งที่ตรึงรั้งพันอยู่ภายในใจ จะแตก

“...ใครจะเชื่อก็ตาม
ไม่เชื่อก็ตาม
ความรู้ความเห็นความเป็นนี้
ไม่ได้คลาดเคลื่อน
จากหลักความจริงไปเลย
เป็นความจริงล้วนๆ...”

กระจายออกไปหมด เหลือแต่ธรรมล้วนๆ
จิตล้วนๆ ที่เป็นจิตบริสุทธิ์ จากนั้นจะเอา
อะไรมาเป็นภัยต่อจิตใจ

แม้สังขารร่างกายจะมีความทุกข์
ความลำบากแค่ไหน ก็สักแต่ว่าสังขารร่าง
กายเป็นทุกข์เท่านั้น ไม่สามารถที่จะทับ
ถมจิตใจให้บอบช้ำให้ขุ่นมัวได้เลย เพราะ
ธรรมชาตินั้นไม่ใช่สมมุติ ชั้นนี้ทั้งหมดนี้
เป็นสมมุติล้วนๆ ธรรมชาตินี้เป็น **วิมุตติ**
หลุดพ้นจากสิ่งกีดขวางทั้งหลายซึ่งเป็นตัว
สมมุติแล้ว แล้วจะเกิดความเดือดร้อนได้
อย่างไร เป็นก็เป็น ตายก็ตาย เรื่องของ
ชั้นนี้สลายลงไปตามสภาพมันที่ประชุมกัน
เท่านั้น...”

ไตรโลกธาตุ...ชัดเจนประจักษ์ใจ

ท่านเมตตาเล่าถึงความรู้ความ-
เห็นที่เกิดขึ้นบนยอดเขาวัตตออยธรรม

เจดีย์ ด้วยความห่วงใยลูกหลานชาวพุทธ
เกรงจะลืมเนื้อลืมตัวไม่รู้จักบาปบุญคุณ
โทษนรกสวรรค์ว่าเป็นของมีจริง ดังนี้

“...จนกระทั่งกิเลสขาดสะบั้นลง
ไปจากใจ ไม่มีสิ่งใดเหลือเลย ก็ประจักษ์
กับใจของเรา สิ่งที่เกี่ยวข้องกับกิเลสที่เรา
รู้ประจักษ์ใจของเราคืออะไร คือ นรก
เปรต อสุรกาย บุญบาป เทวบุตร เทวดา
อินทร์ พรหม มีหรือไม่มี พระพุทธเจ้าท่าน
สอนว่าอย่างไร ย่อมรับทราบอย่างราบเลย
หาที่ค้านไม่ได้

เพราะสิ่งเหล่านี้มีมากี่กัปกี่กัลป์
นับไม่ถ้วนแล้ว มีมาดั้งเดิม พระพุทธเจ้า
พระองค์ใดมาตรัสรู้ ก็มารู้เห็นสิ่งเหล่านี้
นอกจากเห็นกิเลส ฆ่ากิเลสจากพระทัย
ของท่านแล้ว ก็มารู้เห็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน
กับความรู้ที่จะควรรู้ควรเห็นนี้เหมือน
กันหมด

เพราะฉะนั้น การแสดงธรรมสอน

ธรรมแก่โลก ท่านจึงต้องสอนตามหลักความจริงว่า **บาปมี** เพราะบาปมีมาดั้งเดิม มาแต่กาลไหนๆ **บุญมี** บุญเคยมีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ตั้งแต่กาลไหนๆ **นรกมี** **สวรรค์มี** **พรหมโลกมี** **นิพพานมี** ย่อมรับว่ามีมาตั้งแต่กาลไหนๆ แล้ว

เมื่อความรู้ความเห็นซึ่งหยั่งเข้าไปสู่จุดเดียวกันแล้ว เห็นอย่างเดียวกันแล้ว จะเอาอะไรมาค้านกัน เห็นก็เห็น อย่างกระจ่างแจ่ม ไม่สงสัย รู้อย่างกระจ่างแจ่ม อย่างอาจหาญชาญชัยตามความจริง ที่มีอยู่นั้น เวลานั้นมาพูดจะสะทกสะท้านที่ไหน ใครจะเชื่อก็ตาม ไม่เชื่อก็ตาม ความรู้ความเห็นความเป็นนี้ไม่ได้คลาดเคลื่อนจากหลักความจริงไปเลย เป็นความจริงล้วนๆ

...อย่าพากันกล่าวหาญต่อบาปนะ พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาองค์เอก ทุกๆ พระองค์สอนว่า **บาปมี** อย่าทำบาป **บุญมี** ให้สร้างคุณงามความดีเพื่อบุญเพื่อกุศล **นรกมี** อย่ากล่าวหาญชาญชัยต่อสุพระพุทธเจ้า อวดดีอวดดีเก่งกว่าพระพุทธเจ้า ไปปล้ำล้างว่า **นรกไม่มี** ตายแล้วจะจมลง-ทันทีทันใด

ถ้าใครอาจหาญชาญชัยต่อพระพุทธเจ้า กล่าวปล้ำล้างว่า **บาปไม่มี** **บุญไม่มี** **นรกไม่มี** **สวรรค์ไม่มี** ผู้นั้นแลคือผู้หมด-คุณค่าแล้ว ทั้งๆ ที่ลมหายใจยังฟอดๆ อยู่-นั้น พอลมหายใจขาดแล้ว จะติดฝั่งทันที ไม่ได้มีคำว่าไกลว่าไกล จากนั้นถึงแดนนรก-ก็ใกล้ก็เส้นก็ว่า ไม่เคยมี พอใจขาดลม-

หายใจขาดสะบั้นลงไปแล้ว กรรมที่ทำชั่วช่า ลามกทั้งในที่ลับทั้งในที่แจ้ง เป็นกรรมโดยแท้ ไม่มีที่ลับที่แจ้ง มันแจ่มขาวดาว กระจ่างอยู่ภายในใจของผู้ทำนั่นแล...”

ยืนยัน...เทวดา อินทร์ พรหม เปรตผี สัตว์นรก...มีจริง

คนตาบอดไม่เชื่อคนตาดี ย่อมมีทางตกหลุมตกบ่อได้ฉันใด ผู้มีใจมืดบอด ด้วยกิเลสตัณหาไม่เชื่อตาใจของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ท่าน ย่อมนำความลุ่ม-จมมาสู่ตนได้ฉันนั้นเหมือนกัน ท่านแสดงไว้ดังนี้

“...ความลุ่มจมจะมีแก่ผู้ไม่เชื่อ-นั้นแล นี้เรียกว่า **สวากขาตธรรม** ท่านตรัสไว้ชอบแล้ว นี้ประมวลเข้ามา เรายอมรับทุกประเภทที่พระองค์ทรงแสดงไว้แล้ว ตั้งแต่บาปแต่บุญ นรกสวรรค์ พรหมโลก นิพพาน เทวบุตรเทวดา เปรตผีมี เรายอมรับร้อยเปอร์เซ็นต์ตั้งแต่ขณะที่กิเลสเปิด จากใจเท่านั้นสว่างจ้าขึ้นมาหมด ไม่เคยคาดเคยคิดเคยรู้เคยเห็นว่าจะรู้จะเห็น ก็เป็นขึ้นมาแบบอัศจรรย์ จึงได้อัจฉริยะตัว-เองว่า

‘เรารู้ได้ยังไง? เห็นได้อย่างไร?’

จิตดวงนี้แลตั้งแต่กิเลสครอบงำ อยู่ มันก็เหมือนคนตาบอด อะไรจะมีอยู่ มากน้อยเพียงไรมันไม่เห็น สีแสงวัตถุ-ต่างๆ มองไม่เห็นแต่โดนเอาๆ นี่จิตที่มี-บอดก็เหมือนกัน มีแต่โดนความทุกข์

“...ไม่มีอะไร
ที่จะมากยิ่งขึ้นกว่า
จิตวิญญาณของสัตว์โลก
เต็มท้องฟ้ามหาสมุทร
ใต้ดิน เหนือดิน
มีเต็มหมดเลย...”

ความทรมาน โดนบาปโดนกรรมเรื่อยมา
แล้วขึ้นบำเพ็ญมาๆ ก็ค่อยหูแจ่มตาสว่าง
ออกไปๆ สุดท้ายเปิดโล่งหมดทั่วแดน
โลกธาตุ สว่างจ้าครอบโลกธาตุ เกิดความ
อัศจรรย์ในตัวเองว่า

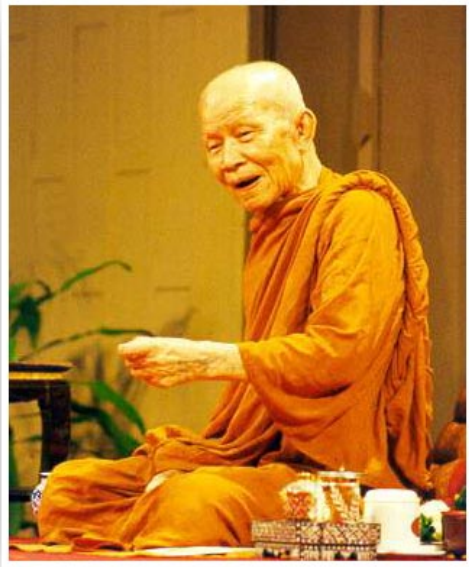
รู้ได้อย่างไร? เห็นได้อย่างไร? สิ่ง
ที่ไม่เคยคาดเคยคิดเคยรู้เคยเห็น ก็เห็นก็
เป็นขึ้นมาประจักษ์ใจเพราะสิ่งเหล่านั้นมี
อยู่แล้ว เป็นแต่เพียงว่าตาเรามันหลับด้วย
กิเลสปิดบังเท่านั้น พอเปิดตาคือกิเลสออก
จากใจแล้วสว่างจ้าขึ้นมา

ก็ยอมรับ กราบพระพุทธเจ้าอย่าง
กราบตั้งแต่บัดนั้นมาจนกระทั่งบัดนี้...”

จิตวิญญาณ...มีจริง

เหตุนี้เองทำให้ท่านยืนยันเรื่องจิต
วิญญาณว่าเป็นของมีจริง ดังนี้

“...จิตดวงนี้ไม่เคยตาย ไม่เคย
ฉิบหายแต่ไหนแต่ไรมา ถ้าพูดถึงเรื่องวัตถุ
ต่างๆ ในแดนโลกธาตุนี้ว่าอันไหนมากกว่า
อะไร ไม่มีอะไรที่จะมากยิ่งขึ้นกว่าจิตวิญญาณ

ของสัตว์โลก เต็มท้องฟ้ามหาสมุทร ใต้ดิน
เหนือดิน มีเต็มหมดเลย อันนี้มากที่สุดคือจิต
วิญญาณของสัตว์โลก เพราะมันไม่เคยสูญ
นั่นเอง มันเต็มอยู่ที่นี่ ครอบ ภาพ ครอบ ชาติ
อยู่ทุกแห่งทุกหนตามเพศตามภูมิ

อย่างที่เราเป็นมนุษย์ก็เห็นกันอยู่
ไม่เป็นมนุษย์ เป็นสัตว์ก็เห็นกันอยู่อย่างนั้น
เป็นไก่ เปิด นก ปลา เป็นอะไรเราก็เห็นกัน
อยู่อย่างนั้น ที่ละเอียดกว่านั้นมันก็มีอยู่
อย่างเดียวกันนี้เลย ไม่ได้ผิดกัน มันมีอยู่
ตามสภาพของตนๆ เป็นแต่เพียงว่าเรา
สามารถสัมผัสสัมผัสรับรู้เห็นได้หรือไม่ได้
เท่านั้นเอง นั่นก็เป็นอย่างนั้นละ

มันมีภพละเอียด หยาบ หยาบต่าง
กัน อย่างพวกเทวบุตรเทวดา อินทร์พรหม
พวกเปรตพวกผีก็เหมือนกับเรานี่ มีภพมี
ชาติเป็นกำเนิดที่เกิดของตัวเองด้วยวิบาก
กรรมดีชั่วเหมือนกันหมด ไม่มีใครแตก
ต่างกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงไม่ให้ประมาท
กัน สัตว์โลกที่เกิดขึ้นมาด้วยกัน อย่าตำหนิ

กันด้วยชาติชั้นวรรณะ สถานะสูงต่ำ อย่านไป
ตำหนิกัน...”

กิเลสหลอกว่า “ตายแล้วสูญ”

มีคนจำนวนมากยังเข้าใจว่า เมื่อ
สิ้นใจตายไปแล้วก็สูญสิ้นจบกันเท่านั้น
แท้จริงแล้วหาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะฉะนั้น
ท่านจึงสอนย้ำเสมอๆ ว่า

“...สัตว์ที่ว่าตายเกิดๆ มันไม่มีที่
ไป เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่สูญ มันหากหมุน
หากเวียนกัน ออกจากนี้ไปเป็นสัตว์ เป็น
เทวบุตรเทวดา ไปเป็นอินทร์เป็นพรหมก็มี
เป็นเปรตเป็นผีก็มี เปลี่ยนภพเปลี่ยนชาติ
เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาอยู่อย่างนี้ตั้งกับตั้ง
กาลป์มาแล้ว จิตวิญญาณดวงนี้ตายไม่
เป็น

เพราะฉะนั้นคำว่าตายแล้วสูญถึง
ขัดกันเอาอย่างมากทีเดียว เป็นกลมายา
ของกิเลสโดยตรงที่หลอกสัตว์โลกให้ทำ
ชั่ว เพราะถ้าตายแล้วสูญแล้วไม่มีเชื้อ
สืบต่อ อยากรทำอะไรก็ทำ ความอยากทำ
คือทางเดินของกิเลสอยู่แล้ว ก็ทำตาม
ความอยาก ตายลงไปแล้วไม่สูญสูญละ
ก็เสวยกรรมอยู่งั้น

อะไรจะมากยิ่งกว่าจิตวิญญาณ
ของสัตว์โลก เต็มอยู่ในโลกอันนี้ เพราะมัน
ไม่สูญ หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงตามอำนาจ
ของกรรม เกิดเป็นนั่นเกิดเป็นนี่อยู่อย่าง
นั้น ตายแล้วก็เกิดๆ ตายกองกัน พวกนี้
พวกตายกองกัน กองทับเขากองทับเราอยู่
นั้นไม่มีทางไป

เพราะจิตวิญญาณไม่สูญ มีเต็ม
ท้องฟ้าอากาศ ที่ไหนเต็มไปหมด ไม่มี
อะไรมากยิ่งกว่าธรรมชาติอันนี้ หนาแน่น
ที่สุด นี้จะเรียกว่ากรรมของสัตว์ คือพระ
พุทธเจ้ามาตรัสรู้ ก็มากวาดเอาดวง
วิญญาณเหล่านี้ ที่ว่าเป็นสัตว์เป็นบุคคล
เป็นเทวบุตรเทวดาแล้ว ก็ถอดออกไป
พ้นไปๆ

ใครจึงให้สร้างความคิดดี ถ้าอยาก
พ้นไปตามพระพุทธเจ้าให้สร้างความคิด
มันเปลี่ยนเร็วเย็นะจิตวิญญาณนี้ เปลี่ยน
เป็นภพนั้นชาตินี้ตามอำนาจของกรรม
หมดกรรมนี้แล้วก็มีกรรมนั้นต่ออีก ภพนั้น
สืบภพนี้ไปเรื่อย กรรมหนักกรรมเบาที่อยู่
เรื่อยๆ อย่างนั้นละ...”

กราบพระพุทธเจ้าอย่างราบ

ความรู้ความเห็นที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่
คืนอัศจรรย์บนวัดคอยธรรมเจดีย์เป็นต้น
มา ทำให้ท่านกราบพระพุทธเจ้าอย่างราบ
และกราบยอมรับยืนยันในสิ่งที่พระพุทธเจ้า
ทรงเมตตาแสดงไว้ทุกอย่าง ไม่มีที่คัดค้าน
ไม่มีอะไรติดขัดของภายในใจเลย ท่านกล่าว

อย่างเด็ดถึงขนาดว่า

“...หากว่าผู้ใดจะมาตัดคอเราถ้าเชื่อตามพระพุทธเจ้าว่าบาปนรกสวรรค์มีแล้วจะตัดคอ เรายอมให้ตัดเลย แต่ความเชื่อที่ประจักษ์หัวใจนี้ไม่ยอมตัด เราจะตายทุกๆ ที่คอขาดก็ไม่เสียดาย เพราะเราได้อะไรเห็นอย่างนั้นจริงๆ นี่แหละศาสนาเปิดเผยมาก็ปักก็กลับแล้ว สอนชาวเราทั้งหลาย ก็เลสมันก็ปิดมาก็ปักก็กลับแล้วให้สัตว์ทั้งหลายลุ่มหลงกันไปตามมัน ให้ได้รับความเดือดร้อนมากมาย...ให้เชื่อเถิด ถ้าไม่อยากจม ให้เชื่อพระพุทธเจ้านะ

ศาสนานี้เป็นศาสนาชั้นเอก ไม่มีอะไรเหมือนแล้ว พระพุทธเจ้าทรงรู้ทรงเห็น เป็นจิตที่บริสุทธิ์พุทธโศสวางจาครอบโลกธาตุแล้ว จึงมองเห็นได้หมด เรียกว่าโลกวิทู เมื่อจิตได้เข้าถึงขั้นบริสุทธิ์พุทธโศสวางจาแล้วจะสวางจา แม้จะไม่ลึกซึ้งกว้างขวางเหมือนพระพุทธเจ้าก็ตาม

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนต้นไม้ที่มีใบดกใบหนาชุ่มเย็น แผ่กระจายกิ่งก้านสาขาออกไปอย่างกว้างขวาง แม้นต้นไม้อื่นๆ จะไม่กระจายกิ่งก้านสาขาออกไปกว้างขวางอย่างต้นไม้ของพระพุทธเจ้าก็ตาม แต่ก็เต็มกำลังแห่งกิ่งก้านสาขาของตนที่แผ่กิ่งก้านออกไปนั่นเอง

นี่ความรู้ของพระพุทธเจ้าเหมือนกับต้นไม้ใหญ่ที่แผ่กิ่งก้านออกไปสุดแดนโลกธาตุสุดแดนสมมุติ แต่ความรู้ความเห็นของพระสาวกผู้ที่มีความเชี่ยวชาญยังมีอีก ก็ลดกันลงมาๆ แต่จะปฏิเสธสิ่งเหล่า

นี้ปฏิเสธไม่ได้เลย...กระจ่างแจ้งด้วยกันหมด นอกจากท่านจะพูดหรือท่านไม่พูดเท่านั้น นี่เป็นโอกาสที่ได้มาพูดให้พี่น้องทั้งหลายฟัง ก็เกี่ยวกับเรื่องการช่วยชาติ แต่ก่อนเราไม่เคยพูด รู้ก็รู้ เห็นก็เห็นประจักษ์มาตั้งแต่ที่กล่าวนั้นแหละ วัดดอยธรรมเจดีย์...”

แม่มีดเพียงใด

พากเพียงมีดไป ก็สว่างได้

ความสำเร็จขั้นสูงสุดในชีวิตนักบวชของท่านในครั้งนี้ เกิดขึ้นมาจากความพากเพียงรุดตาสาหะอย่างแท้จริง ทั้งๆ ที่เมื่อครั้งเป็นฆราวาสอยู่นั้น ท่านไม่รู้จักเรื่องบุญกรรมมาก่อนแต่อย่างใด แต่ด้วยท่านมีนิสัยรักเคารพในเหตุผลสรรพธรรมเป็นพื้นฐานมาแต่เดิม ชีวิตของท่านจึงเปลี่ยนแปลงไป ท่านกล่าวไว้ดังนี้

“...เราอ่านเรา...ที่อ่านมาเพื่อเป็นคติสอนพี่น้องทั้งหลาย คือเราอ่านตัวเราเองมาโดยลำดับตั้งแต่เริ่มแรกเลย ไม่รู้ประสีประสาอะไรเลย มันก็เห็นชัดๆ ในใจของเรา คือไม่รู้จักบุญจักบาป มีแต่ความอยากได้ สมมุติไปหากินนี้ไปหาอะไรบ้างที่มันจะได้ เห็นสัตว์ฆ่าสัตว์ เห็นปลาเอาปลา เห็นไก่เอาไก่ เห็นอะไรเอานั่น เพราะอยากได้

มันไม่ได้คำนึงถึงบาปถึงบุญ นั่นละ ดูพื้นฐานของจิต นี่เป็นพื้นฐานของจิตในขั้นนั้น วาจน์เถอะ คือว่าไม่ได้สงบเรื่อง

บาปเรื่องบุญอะไรเลย มีแต่ความอยากไปหาอะไรก็อยากได้อันนั้น ไปหากินมันก็ไม่พินที่จะฆ่าสัตว์ เห็นสัตว์ตัวใดเอาทั้งนั้นละ

จากนั้นก็มาบวชเป็นพระ นี่ละ ความรู้สึกทางด้านจิตใจเริ่มเปลี่ยนแปลง ตอนมาบวชเป็นพระนะ แต่ก่อนเป็นธรรมดา แต่อันหนึ่งที่เป็นนิสัยจิตใจอยู่นั้น ความเคารพพระ เลื่อมใสพระและเชื่อศาสนา มันฝังอยู่ในจิตเลย เห็นพระคือไม่ยอมยกมือ ไม่อยากเข้าไปหาใกล้ อายท่าน อายกับกลัวเป็นสิ่งอันเดียวกัน ไม่ค่อยจะเข้าไปหาพระ

ที่ไม่เข้าไปหา คืออายท่าน ลักษณะอายกับกลัวมันอยู่ด้วยกัน ถ้าไม่เจอหน้ากันจริงๆ แล้ว ไม่ค่อยได้พบพระ นอกจากจะไปเจออย่างจัง หลีกไม่ได้ ก็หมอบกราบสักที นี่พื้นใจนะ พื้นของจิตที่มันเป็นของมันในหลักธรรมชาติ ธาตุตั้งเดิมมันเป็น อย่างนั้น ไม่ค่อยคิดถึงเรื่องบาปเรื่องบุญอะไร นี่เป็นเรื่องความอยาก อยากได้อะไร ก็ไปตามความอยาก ไม่ได้สนใจกับคำว่า “บาป” ว่า “บุญ” อะไร

ถึงวาระจะบวชละ นี่ก็อ่านมาตลอด นี่ละคำว่า “สายบุญสายกรรม” มันเป็นที่แน่ใจเจ้าของ เช่น เจ็บไข้ได้ป่วยจนว่ามันจะไปจริงๆ ก็มีนะ ป่วยบางครั้งหนักมาก แต่สติยังดีอยู่ เวลาเป็นไข้หนักนั้นละ ตอนใกล้จะบวช พอหายป่วยแล้วก็ออกบวชปีนั้นละ ป่วยหนักเสียด้วย จากนั้นมา ประหวัดเกี่ยวกับเรื่องบวชหนักเข้านะ

‘เอ...เราจะตายแล้วจริงๆ เหรอ? ยังไม่ได้บวชพอมิบุญติดเนื้อติดตัวเลยเหรอ?’ เป็นคำนึกน้อมในใจว่า

‘...ขอให้โรคนี้ หายโรคหายภัย ขอให้ได้บวช...’

แล้วมันก็แปลกนะ โรคนี้มันจะตายอยู่แล้วนะ มันก็หายวันหายคืน ทีนี้ ออกมาบวช มันเหมือนกับว่ามีอะไรช่วยนี่ เวลาบวชก็ง่ายมาก ไม่มีอะไรเป็นอุปสรรคเลยเกี่ยวกับเรื่องการบวช อย่างอื่นชัดซ้ของหมด เกี่ยวกับเรื่องบวชโล่งไปเลย นี่อะไร น่าคิด...

เวลาบวชเราก็เป็นนิสัยอันนี้ด้วย จริงจังมาตลอด จะเป็นฆราวาสก็จริงตลอด เป็นพระมีหลักธรรมหลักวินัยเป็นเครื่องประกัน เป็นเครื่องยึดเครื่องเกาะ แล้วมันก็ยังแน่น แม่นยำติดแน่นกับหลักธรรมหลักวินัย นี่เรียนหนังสือไปเรียนไป เอะใจไปเรื่อย เรียนหนังสือธรรมะ เรียนไปๆ เอะใจเรื่อย

‘เอะนี่...ท่านตำหนิว่ายังงั้น เราก็เคยทำอย่างนั้นมาแล้ว’

เอะเรื่อยๆ นะ... ให้สะดุ้งเรื่อยไป แต่ในเรื่องภาวนาไม่ละนะ นี่อันหนึ่งมันแปลกอยู่ เลื่อมใสพระกรรมฐาน เราอยู่เรียนหนังสือ ถ้าเห็นพระกรรมฐานมาพักในวัดเรานี่ เราจะไปถึงก่อนใครละ ไปคุยกับท่าน ท่านคุยนาฟังนะ ตีใจ ชอบกรรมฐาน ภาวนาก็ไม่ลดละ ภาวนาอยู่เงียบๆ ไม่ให้ใครรู้ ทำอยู่แบบนั้นละ...

นี่อันหนึ่งฝังใจ ฝังนิสัย เรียนหนังสือ

อยู่กับพวกลิงพวกค่าง เขาไม่รู้ภาษาอะไร กิริยาท่าทางก็เป็นไปเหมือนเขา แต่ส่วนลึกในหัวใจเรานี้คือเรื่องภาวานานี้เราไม่ละ “ธรรม” เป็นหลักใจ ไม่ลดละ เพราะฉะนั้นจึงไม่มีคำว่าลวงเกินสิกขาบทวินัย ด้วยเจตนาอันลามก...”

คนเรานี้...ดีได้ด้วยการฝึก

ความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าในธรรมดังกล่าวนี้ ทำให้ท่านสมัคใจที่จะเผชิญกับความทุกข์จากความเพียรฝึกฝนจิตอย่างหนัก ดังที่ท่านเคยกล่าวไว้อย่างเด็ดว่า

“...ทุกข์ใดๆ ที่โลกกว่ากันว่าทุกข์หนักหนานั้น เราก็เคยผ่านโลกเห็นโลกมาก่อนพอสมควรถึง ๒๐ ปีเต็ม บางงานก็เหมือนกับว่าจะเหลือกำลังคือหนักมาก แต่เมื่อเทียบแล้วไม่มีงานใดที่จะหนักมาก

“...ตั้งแต่เรียนหนังสือ..
พอตื่นนี้ ดิฉันจึง
แล้วไม่เคยนอนซ้ำอีกนะ...”

และทุกข์ยากลำบากยิ่งกว่างานต่อสู้กับกิเลส เพราะงานเหล่านั้นแม้จะหนักมากเพียงใด ก็ไม่เคยถึงขนาดสละชีวิตจิตใจกับงานนั้น แต่สำหรับงานฆ่ากิเลสนี้ ต้องยอมสละเป็นพื้นฐานเรื่อยๆ เลย...”

ตัวอย่างที่ชัดเจนอันหนึ่งของท่านก็คือการตื่นนอน ท่านก็ยังอุตสาห์ฝึกหัดตัดนิสัยกันเสียใหม่อย่างเข้มแข็งจริงจังดังนี้

“...พอรู้สึกจะดิฉันจึงเลย ตั้งแต่เรียนหนังสือ ไม่เคยที่จะลุกขึ้นมาธรรมดา เพราะความตั้งใจ ความพิถีพิถันตัวเอง เป็นจริงเป็นจังกับตัวเอง พอตื่นนี้ดิฉันจึงถ้ามีเพื่อนนอนอยู่ข้างด้วยนะ หมูเพื่อนจะตื่นเพราะความสะดุ้งเวลาลุกตื่นนอน เรียนหนังสือก็เป็นแบบนั้น ตั้งแต่เป็นนาคเข้าเรียนก็เป็นแบบนั้นเรื่อยมา ฝึกเสียจนชินเป็นนิสัย...”

ที่นี่ยังออกปฏิบัติด้วยแล้วยังเก่ง
แล้วไม่เคยนอนซ้าอีกนะ ถ้างได้ตัดฝั่งไป
แล้วเท่านั้น เว้นแต่วันถ่ายทองไม่ได้หลับ
ไม่ได้นอน นั่นเราก็กวนให้เฉพาะ ไม่ให้
ลูกลาม... มันถ่ายทองก็ลุกขึ้นไปถ่าย แล้ว
ก็กลับเข้ามานอน อย่างนี้เรายกให้ เป็น
กรณีอย่างนี้ นอกจากนั้นเป็นไม่ได้เด็ด
ขาดนะ ว่างั้นเลย ที่นี้เมื่อทำตลอดตั้งแต่
บวชมาจนกระทั่งออกปฏิบัติ จนมันชินตอ
นิสัย ไม่ต้องตั้งใจลุกอะไรนะ พอรู้สึกนี้มัน
จะตัดฝั่งทันที

จนกระทั่งพรรษา ๑๘ เราไม่ลืมนะ
ที่เรามาฝึกหัดนิสัยใหม่ เพราะมันเป็น
นิสัยแล้วแก้ไม่ตกง่ายๆ นะ... พรรษาที่ ๑๗
ล่วงไปแล้ว เราก็มารักษาใหม่ คือการตื่น
นอนแบบนั้นก็ถูกต้องแบบหนึ่ง เพราะอยู่
ในเวลาเร่งความพากความเพียร... ให้ตื่น
เนื้อตื่นตัวตลอดเวลา ก็ยอมรับว่าถูกต้อง

แต่เวลานี้ควรจะต้องพักผ่อนธาตุ
ขันธ์พอประมาณ ต่อไปนี้กำหนดสอนเจ้า
ของ รำพึงในเจ้าของ แล้วเวลาการตื่นนอน
ก็ควรจะให้รู้ทิศใต้ทิศเหนือที่นั่นที่นี้แล้ว
ค่อยลุกขึ้นมาธรรมดา ด้วยความมีสติ
ธรรมดา ต้องการอย่างนี้ ที่นี้เราจะฝึกให้
มันพอรู้สึกตัวแล้วมองรู้ทิศทางแล้วลุกขึ้น
ธรรมดาเรียบๆ ไม่ให้ตื่นบึ้งบึ้งอย่างนั้น
พยายามฝึก... เราก็พยายามฝึกมารวม
ปี... ให้รู้สึกตัวแล้วลุกขึ้นมาธรรมดา ฝึก
อยู่รวมปีจึงเปลี่ยนได้...

ท่านกล่าวถึงจุดนี้ ทำให้ทราบ
ชัดเจนว่า คนเรานี้ดีได้ด้วยการฝึก ฝึกหัด

“...ขึ้นเวที
ไม่มีการให้หน้า
ถ้าให้หน้า
ก็ให้เวลาหลับ
นอกนั้นไม่มี...”

เช่นไรยอมเป็นไปเช่นนั้น จะให้อยู่เฉยๆ
แล้วดีขึ้นมาเอง ย่อมเป็นไปไม่ได้

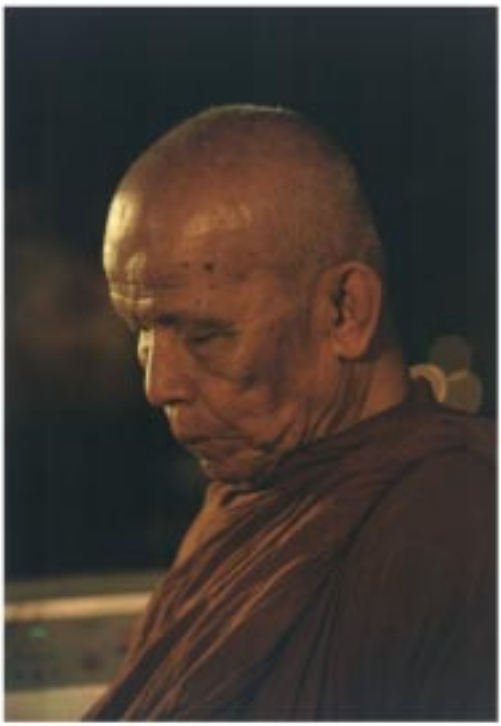
ท่านยังเล่าถึงความยากลำบากใน
การต่อสู้กับกิเลสถึงขนาดต้องยอมเสียสละ
ได้แม้กระทั่งชีวิตของตนเพื่อแลกกับธรรม
อันสุดประเสริฐ ดังนี้

“...เมื่อถึงคลื่นที่จะพัดกับกิเลส
อย่างเต็มเหนี่ยวแล้ว ชีวิตนี้ไม่มีความ
หมายเลย เรียกว่าตายก็ยอมตาย เสียสละ
เอาชีวิตเข้าแลกเลย

เพราะกิเลส ถ้ามันไม่เก่งจริงๆ
แล้ว มันคงไม่สามารถครองหัวใจสัตว์โลก
ได้ตลอดมาทุกภพทุกชาติเช่นนี้ ครั้นพอ
จะต่อกรกับมัน มันก็เลยต้องพัดกันให้เต็ม
เหนี่ยว เรียกว่าทุกข์แสนสาหัส...”

ท่านเคยเปรียบความทุกข์ยาก
ลำบากนี้กับการติดคุกติดตะรางไว้ดังนี้

“...ตั้งแต่บัดนั้น... ขึ้นเวที ไม่มีการ
ให้หน้า ถ้าให้หน้าก็ให้เวลาหลับ นอกนั้นไม่
มี กรรมการไม่ต้อง ไม่มีกรรมการแยก มัน
จะตายเข้าไป ใครเก่งให้อยู่บนเวที ใครไม่

แม้ทุกข์ยากลำบากเพียงใด ความ
พากเพียรเข้มแข็ง และใจมุ่งมั่นของท่าน
มีน้ำหนักมากกว่า คำกล่าวที่ว่า **ความ
พยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น**
จึงเป็นจริงขึ้น ปรากฏผลเป็นความบริสุทธิ์
อยู่ในใจท่าน

เก่งให้ตกเวที ระหว่าง **กิเลส** กับ **ธรรม**
พัดกันบนหัวใจเรา เอ้า ใครเก่งให้อยู่บน
เวที ใครไม่เก่ง เอ้า ให้ตกเวที...ติดคุกติด
ตะรางนี้ เราสมัครเลยนะ

ความทุกข์ยากลำบากในการ
ประกอบความพากเพียร เราหนักมาก
ขนาดนั้น เขาว่าติดคุกติดตะรางนี้เป็น
ความทุกข์ความลำบาก เราจะสมัครไป
ติดคุกติดตะราง เพราะติดคุกติดตะราง
กินข้าววันละ ๓ มื้อ จักตอกเหลาตอกได้
วันละ ๕ เส้น ฆ่าเวลาไปวันหนึ่งๆ พอได้
ถึงวันออก แต่ส่วนเราถ้ากิเลสไม่พังกจาก
หัวใจเมื่อไรไม่มีวันออก ต้องเอากันจนเป็น
จนตาย มันก็หนักมากละซี...”

๑๑
๕๒
สมบูรณด้วย

ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ

พระครั้งพุทธกาล บวชเพื่อนิพพานจริงๆ

หลวงตากล่าวถึงความจริงจังของ
พระในครั้งพุทธกาล ดังนี้

“...ในครั้งพุทธกาลพระพุทเจ้า
เป็นองค์ประทานพระโอวาทแก่บรรดา
พระผู้ปฏิบัติที่เข้ามาอบรมศึกษา และ
ศึกษาเพื่ออรรถเพื่อธรรมเพื่อมรรคผล
นิพพานจริงๆ ไม่ได้ศึกษาเพียงสักแต่ชื่อ
แต่นามเพราะความจดจำเพียงเท่านั้น
และไม่ได้ศึกษาเพื่อเอาชั้นเอาภูมิตั้ง
ปัจจุบันนี้

นอกจากท่านจะได้ยินได้ฟังธรรม

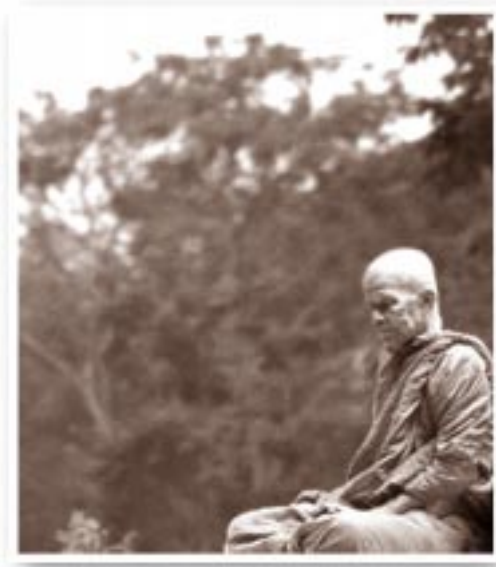
จากพระพุทเจ้าผู้สมบูรณแบบทุกอย่าง
ในเรื่องมรรคผล ท่านยังได้อยู่ในสถานที่ที่
เหมาะสมในการชำระกิเลสอยู่ทุกกาลอีก
ด้วย โดยมักหลีกเลี่ยงอยู่ในป่าเขาลำเนา
ไพร ไม่ค่อยพลุกพล่านวุ่นวายด้วยฝูงชน
พระผู้มาศึกษาก็ล้วนแต่มีความ
มุ่งมั่นต่อมรรคผลต่อวิมุตติต่อความพ้น
ทุกข์จริงๆ โดยมีความพากเพียรเป็นพื้น
ฐานเพราะเห็นภัยจากการเวียนว่ายตาย
เกิด งานของพระในครั้งพุทธกาลจึงมีแต่
เรื่องของงานเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา
ซึ่งก็คืองานฆ่ากิเลสโดยตรงนั่นเอง ฉะนั้น
ผลแห่งการปฏิบัติจึงมักบรรลุสมความตั้ง
ใจ เกิด **พระอรหันต์ชีณาสพ** ขึ้นอย่าง

มากมายในสมัยนั้น...”

ย้อนกลับมาสู่ชีวิตของท่าน แรกเริ่มเดิมทีท่านก็ได้ตั้งใจอยากบวชแต่อย่างใด ด้วยชนบประเพณีแต่โบราณทำให้พ่อแม่ปรารถนาจะได้บุญจากการบวชของลูก ใจในทีแรกแม่จะยังไม่พร้อม แต่ด้วยน้ำตาพ่อแม่ทำให้ท่านตระหนักเห็นความปรารถนาอย่างแรงกล้าของพ่อแม่ที่จะขออาศัยพึ่งใบบุญบวชจากลูก เพื่อเป็นทุนอุดหนุนชีวิตหลังสิ้นอายุขัยแล้ว ความกตัญญูของคุณทำให้ตัดใจได้ เมื่อเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ นิสัยทำอะไรทำจริง อันติดมาแต่ครั้งฆราวาส ทำให้มีความจริงจังต่อการศึกษาระบบวินัยของพระพุทธเจ้า จึงเริ่มเข้าใจจุดหมายแท้จริงของชีวิต

เมื่อเรียนปริยัติก็เรียนเพื่อเก็บหอมรอมริบข้อธรรมและวินัยหลายแง่หลายมุม โดยหวังเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการออกปฏิบัติตรงดรรชนีฐานอย่างแท้จริง มีไหวหวั่นชั้นหวั่นภูมิยศศักดิ์แต่อย่างใด ความรู้นั้นทำให้พอมีเกณฑ์บรรทัดฐานในการเสาะหาครูอาจารย์ผู้รู้จริงเรื่องมรรคผลและข้อปฏิบัติที่ตรงทาง

จากนั้นเมื่อมีโอกาสเข้าศึกษาอบรมกับท่านอาจารย์มั่น จึงได้แรงความเพียรอย่างเต็มสติกำลังความสามารถ ด้วยจิตตภาวนา จนสามารถหลุดพ้นจากอาสวะกิเลสเข้าสู่แดนแห่งความพ้นทุกข์ อันเกษม ชีวิตนักบวชของท่านจึงสมบูรณ์พร้อมด้วยปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ

พระไตรปิฎกใน : พระไตรปิฎกนอก, ผู้รู้จริง : ผู้รู้จำ

ท่านเปรียบเทียบความรู้จากการเรียนปริยัติกับความรู้จากการปฏิบัติไว้ดังนี้

“...พระไตรปิฎกใน คือ ผู้สิ้นกิเลสแล้ว เป็นผู้ทรงธรรมล้วนๆ วัชรวิสุทธิเต็มที พระไตรปิฎกนอก เป็นคนที่มีกิเลส ไปจดจารึกเอามา

แยกเข้าไปอีกว่า พระไตรปิฎกตาดี คือ ท่านผู้สว่างกระจ่างแจ้ง ทรงธรรมแท้ ทรงธรรมที่บริสุทธิ์พุทธโศกเต็มทีไว้ คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระอรหันต์ ท่าน นี้ออกจากหัวใจของท่านจำไปหมด ครอบโลกธาตุ

พระไตรปิฎกตาบอด คือ เราเรียนเท่าไรก็เรียน ฟาดจนจบพระไตรปิฎกก็ได้แต่ชื่อ ได้แต่นาม ได้แต่ความจำ ได้แต่ตำรับตำรา ไม่ได้ความจริงอย่างท่านมา

ก็เรียกว่า ผู้ไปจดจารึก หรือ ถ้าเป็นประเภท นั้นก็ตาม แล้วผู้ที่เรียนตามนั้นก็เป็นคน ตาบอด คำว่า “บอด” นี้หมายความว่า กิเลสครอบงำหัวใจ ใจยังมีมืดมิดปิดตาอยู่ แม้จะเรียนอรรถเรียนธรรม ก็มีแต่ชื่อแต่นามของอรรถของธรรม แต่ใจยังบอด อยู่...”

“ธรรม” รู้เห็นได้ ด้วย “การปฏิบัติจริง”

ด้วยเหตุข้างต้นนี้ท่านจึงเน้นภาคปฏิบัติมากที่สุด โดยให้เหตุผลไว้อย่างละเอียดลออดังนี้

“... พระพุทธศาสนาของเราตามตำรับ ตำราท่านก็มีไว้สมบูรณ์ ทั้งพระสูตร ตันตปิฎก พระวินัยปิฎก พระอภิธรรมปิฎก ท่านบรรจุม้วนไว้เรียบร้อย เราก็เรียนมาตามนั้น เรียนตามที่ท่านจดจารึกเอาไว้ในปิฎกต่างๆ เข้าสู่หัวใจด้วยความจำ ในระยะนี้ การเรียนทั้งหมดไม่ว่าจะเรียนปิฎกใดเข้าสู่ใจ เป็นเข้าสู่ด้วยความจำ ธรรมะที่ได้เห็น ได้ยิน ได้ฟัง ได้ท่องบนสังฆวัชระยัยทั้งหมด รวมเข้ามาสู่ใจนี้เป็นธรรมะภาคความจำ ไหลเข้าสู่ใจด้วยความจำ ยังไม่เข้าสู่ใจด้วยความจริง

เพราะฉะนั้น ผู้ศึกษามากน้อยจึงไม่พ้นความสงสัยในการดำเนินว่าจะดำเนินอย่างไรดี ดำเนินอย่างไรถูกหรืออย่างไรผิด ความสงสัยนี้จะต้องเป็นพันอยู่ โดยดีในบรรดานักปริยัติทั้งหลายไม่ว่า

ท่านว่าเรา นี้พูดตามหลักความจริงซึ่งมีอยู่ในหัวใจของผู้ศึกษาเล่าเรียนมา

เราอยากจะพูดเต็มเม็ดเต็มหน่วยเลย ว่า ทุกดวงใจเป็นอย่งนั้น เพราะจะเป็นเรื่องที่จะเป็นอย่งนั้นโดยแท้ เนื่องจากไม่มีผู้สั่งทัดจัดเจนในปฏิบัติเครื่องดำเนินและรู้เห็นจากการดำเนินนั้น อันเป็นฝ่ายผลมาก่อน แล้วมาชี้แจงแสดงบอก จึงทำให้ผู้ที่ศึกษามากน้อยอดสงสัยไม่ได้ จำต้องสงสัยอยู่โดยดี นี่เป็นคตินิสัยของบุุคคลเราโดยทั่วๆ ไป

การพูดถึงก็พูดถึงแต่ภาคความจำ ไม่ว่างจะพูดถึงธรรมในปิฎกใด... พระวินัยปิฎกนั้นรู้แล้วว่าต้องอาศัยความจำเป็นหลักสำคัญที่จะประพฤติปฏิบัติตัว อันนี้ไม่พิสดารอะไรมาก ที่พิสดารมากก็คือพระสูตรตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก ซึ่งเป็นธรรมที่พิสดารมากจริงๆ ...

ผู้ที่เรียนมาทั้งหลายนี้ไม่ได้มีความจริงเข้าสู่ใจแล้วจะเอาอะไรไปประพฤติปฏิบัติ จึงต้องแบกความสงสัยเต็มหัวใจอยู่นั่นแล เรียนก็เรียน รู้ก็รู้ใน

ภาคความจำ แต่วิธีปฏิบัติเมื่อไม่มีผู้ชำนาญ
ชำนาญพร้อมทั้งการทรงผลมาแล้วมาพาดำเนิน
จึงเป็นเรื่องลำบากอยู่มาก ไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้โดยถูกต้องดีงาม
และราบรื่นไปโดยสม่ำเสมอเลย ด้วยเหตุนี้
จึงต้องเสาะแสวงหาครูหาอาจารย์อย่างสมัยปัจจุบันนี้ก็คือ หลวงปู่มั่นเป็นสำคัญ...”

ผู้ปฏิบัติจริงไม่ถกเถียงใคร...

เพราะมองดูก็รู้หมด

ความรู้ที่เกิดจากการเรียนธรรมกับความรู้จากการปฏิบัติธรรมจนเห็นจริง
ท่านเคยเปรียบให้มองเห็นภาพง่ายๆ ดังนี้

“...คนมีกิเลสไปอ่านพระไตรปิฎกไปเรียนพระไตรปิฎก... ถกเถียงกันยุ่งไปหมด
เห็นใหม่นั้นเพราะคนมีกิเลส ธรรมเป็นของจริงแค่ไหนหัวใจไม่ได้จริง ใจปลอม
มันก็ถกเถียงกันเพราะความปลอม ไม่ใช่เพราะความจริง ถ้าผู้ปฏิบัติแล้วมองดูที่
ไหนก็รู้หมด เหมือน **ช่าง** ตัวหนึ่งนั้นละ อันไหนเป็นหางช่าง อันไหนเป็นวงช่าง
อะไรเป็นงา อะไรเป็นหู อะไรเป็นสีข้างมันก็รู้หมดคนตาดีๆ แต่คนตาบอดไปคลำ
คลำตรงไหนก็ว่าช่างเหมือนนั้นเหมือนนี้ไป ก็อย่างนั้นแหละ...”

...ตาบอดคนหนึ่งว่า ‘ช่างนี้เหมือนไม้กวาด’ เพราะไปคลำถูกหางช่าง ตาบอด
อีกคนหนึ่งไปคลำถูกข้างของมันก็ว่า

‘ไม่ใช่ นะ ช่างนี้เหมือนฝ่าเรือน’

อีกคนหนึ่งไปคลำถูกขาของมัน...
เถียงกันอีกละ ‘ไม้ ช่างไม่ใช่ฝ่าเรือน ช่างไม่ใช่ไม้กวาด ช่างมันคือต้นเสา’

คนหนึ่งก็ไปคลำถูกหมันอีกแหละ คลำข้างตัวเดียวกันนั้นแหละ คลำคนละ
แห่งๆ คนที่ไปคลำถูกหมันก็มาคานเอา
‘ช่างมันไม่ใช่ต้นเสา มันเหมือนกระดิ่งผัดข้าว’

คราวนี้ผู้ที่มาคลำเองวงของมันนี่ว่า ‘ช่างคือปลิง’ ก็เถียงกันอยู่อย่างนั้นละ
และเถียงกันอยู่ไตรมาสจะกอกด้วยนะ พอดีลมพัดมา มะกอกหล่นตุ้มใส่หัวตาบอด
คนหนึ่ง แกก็ร้องขึ้นว่า

‘เฮ้ย กูพูดแต่ปากนะ มึงถึงขนาดถึงไม่ถึงมือ ตีกูถึงขนาดนี้เชียวหรือ’

ว่าแล้วก็ชด์กันเลย ที่นี้ตาบอด ๖ คนพีดกันนิ้วเลย เพราะมะกอกลูกเดียว
อันนี้ก็เหมือนกัน คนนั้นว่างั้น คนนี้ว่าอย่างงี้ละ เวลานี้มะกอกกำลังจะหล่นลง
หรือมันหล่นลงแล้วก็ไม่รู้ละ มะกอกหล่นลงในพวกนี้ละ พวกเราเหมือนตาบอด
คลำช่างนั้นละ คลำไปถูกตรงไหนก็ว่า **ธรรม** นี้เหมือนนั้นๆ ไปหมดเลย

คนตาดีมองดูช่างมันเห็นหมดจะไปสงสัยอะไร ช่างทั้งตัวไม่สงสัย
คนตาดีดูแป็บเดียวรู้ นั่นแหละ พระพุทธเจ้าพระอรหันต์ท่านดู **ธรรม** ท่านดู
เหมือนคนตาดีดูช่าง พวกเราเรียนธรรมดูธรรมเหมือนตาบอดคลำช่าง เถียงกันวัน
ยังค่ำ...

“...ไปโต้เถียงกัน
ให้เสียเวล่ำเวลาทำไม...
ถ้าไม่ใช่ตาบอดคลำช้าง...”

...มะกอกหล่นไปไหนแล้วไม่รู้
มะกอกไม่ได้สนใจใครหรอก.. แต่พวกนี้
เลยชั้ดกันนิ้วเลย แทนที่จะชำระคดีมันก็
เลยไม่ได้ชำระ มะกอกมาตีหัวแล้วชั้ดกัน
นิ้วเลย... พัดกันอยู่ในสนามตาบอด มันจะ
ไม่เลิกนะ ที่นี้ไม่ทราบว่ามีมะกอกมาจาก
ไหน มันก็หายากนะมะกอกที่จะมาหล่น
ตูมใส่หน้าพวกพวกนี้ มันหายากนะ

สมัยทุกวันนี้จะไม่ค่อยมีแล้วนะ
มะกอก คือใครไม่ได้สนใจมะกอกยิ่งกว่า
คลำช้าง แล้วมาเถียงกันตีกัน นั่นแหละ...
พวกเรามันเรียน เรียนด้วยความจำ...

...ใครเรียนที่ตรงไหนก็ไปยึด
กรรมสิทธิ์อวดอำนาจความรู้ความฉลาด
ของตนขึ้นจากความจำนั้น แผงความจำ
ไปอีกเป็นปลอมๆ ไปอีก เอามาโต้กันเสีย
เป็นบ้านน้ำลายโดยไม่รู้สึกรู้สีกตัว ถ้าหากปฏิบัติ
ให้รู้ตามความจริงของธรรมที่ท่านสอน
ไว้...ก็จะไปถามใคร ไปโต้เถียงกันให้เสีย
เวล่ำเวลาทำไม ถ้าไม่ใช่ตาบอดคลำช้าง

ท่านให้ปฏิบัติชี้ ให้รู้ชี้ ใครรู้มาก
น้อยเท่าไรอาจหาญ ทำไมจะไม่อาจหาญ
สัมผัสด้วยใจรู้ด้วยใจเพราะปฏิบัติด้วยใจ
นี้ ต้องรู้ทั้งกิเลสหยาบกลางละเอียด รู้ทั้ง
ธรรมอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด

และอย่างละเอียดสุดสิ้นพันความละเอียด
ไปจนถึงความบริสุทธิ์ 'ไม่รู้ที่ใจอะไรจะเป็น
ผู้รู้...'

สายทางน้ำ...ไหลเข้าสู่มหาสมุทร : สายทางการปฏิบัติ...ไหลเข้าสู่ มหาวิมุตติมหาานิพพาน

ผลแห่งการบำเพ็ญของนักปฏิบัติ
แต่ละคนๆ เพื่อเข้าสู่แดนนิพพานนั้น ท่าน
เคยเปรียบไว้ดังนี้

“...แม่น้ำสายต่างๆ ไม่ว่าสายใดก็
ตาม ไหลลงมาแล้วไปรวมลงในมหาสมุทร
แห่งเดียวกัน แม่น้ำสายต่างๆ เราจะเรียก
ว่าแม่น้ำสายนั้นๆ เช่น แม่น้ำบางปะกง
แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน่าน แม่น้ำอะไรก็
ตามนะ นี่เรียกว่าสายทางของน้ำไหลลง
พอเข้าถึงมหาสมุทรแล้วเป็นน้ำ
มหาสมุทรอันเดียวกันหมด แยกกันไม่
ออก ไม่มีว่าแม่น้ำสายนั้นสายนี้ เมื่อเข้าสู่
มหาสมุทรทะเลหลวงแล้วเรียกว่า แม่น้ำ
สมุทรอย่างเดียวกันหมด...”

แม่น้ำสายต่างๆ เปรียบกับผู้นำเพ็ญในที่ต่างๆ อยู่ที่ไหนก็ตาม เมื่อบารมีแก่กล้า พอไหลเข้ามา ไกลเข้ามาๆ สร้างคุณงามความดี นี่เรียกว่า แม่น้ำสายต่างๆ ไหลเข้ามาอย่างนี้ พอมากเข้า จวนเข้าๆ ก็ถึงแม่น้ำมหาสมุทรทะเล เนี่ยอันนี้ ก็เข้าถึงมหาวิมุตติมหานิพพาน เมื่อเต็มที่แล้วก็ต้องถึงขั้นสุดยอดแห่งธรรมทั้งหลายได้เหมือนกันหมด

ไม่ได้เลือกว่าเป็นผู้หญิงผู้ชายนักบวชฆราวาสนะ สำคัญอยู่ที่การสร้างบารมีซึ่งเป็นพื้นฐานอันสำคัญที่จะยกผู้นำเพ็ญให้ถึงความหลุดพ้นได้ ทีนี้เมื่อผู้นำเพ็ญเต็มทีๆ ก็เหมือนกับแม่น้ำสายต่างๆ ค่อยไหลเข้ามา ไกลเข้ามาๆ บารมีแก่กล้าก็ไกลเข้ามาๆ พอถึงกันปุ๊บ ก็เรียกว่า ถึงเต็มภูมิเป็นอรหัตตบุคคลขึ้นมา

นั่นละ มหาวิมุตติมหานิพพานเข้าที่แล้วทีนี้ ผู้บรรลุดุธรรมนี้เข้าถึงมหาวิมุตติมหานิพพานแล้วเป็นมหาวิมุตติมหานิพพานเหมือนกันหมด ทีนี้แยกไม่ออกว่าผู้นี้รายนี้ รายนี้มาจากไหน มาจากไหน

พูดไม่ออก เพราะเข้าถึงแล้ว เรียกว่าแม่น้ำสายต่างๆ ไม่มีความหมายละ เพราะเข้าในมหาสมุทรทะเลหลวงอันเดียวกัน

นี่ ผู้นำเพ็ญในคุณงามความดีประเภทต่างๆ ก็เป็นดุจแม่น้ำลำคลองแต่ละสายๆ ไหลเข้าๆ แล้วเข้าสู่จุดสุดยอดแห่งความพ้นทุกข์ วา่จั้นเลย เรียกว่าความพ้นทุกข์อยู่ที่จุดนั้น อยู่ที่มหาวิมุตติมหานิพพาน เนี่ย เข้าถึงนั้นแล้ว เป็นมหาวิมุตติมหานิพพานอันเดียวกันหมด

เพราะฉะนั้นท่านจึงว่า บรรดาผู้บรรลุดุธรรมถึงขั้นอรหัตตภูมิแล้ว นับแต่พระพุทธเจ้าลงมาถึงสาวกองค์สุดท้าย เป็นเหมือนกันหมด นั่นฟังซิ แยกกันไม่ออก... ไม่มีคำว่ายิ่งว่าหย่อนต่างกัน แยกกันไม่ออก..."

๑๒

ปฏิบัติ สายท่านอาจารย์มั่น

ระลึกพระคุณ...

ท่านอาจารย์มั่นไม่สร้างชา

หลวงตากกล่าวกับพระเถรเสมอๆ ว่า ผลแห่งธรรมที่ฝากเพียรปฏิบัติมาจน ประจักษ์ใจได้ก็ด้วยอุบายคำแนะนำสั่งสอนจากท่านอาจารย์มั่น ด้วยเหตุนี้ท่าน จึงให้ความเคารพบูชา และระลึกบุญ ระลึกคุณต่อท่านอาจารย์มั่นอย่างสุดจิต สุดใจ ชนิดมอบกายถวายชีวิตแก่ท่านได้ ท่านเคยกล่าวยกย่องคุณธรรมและ คุณสมบัติของท่านอาจารย์มั่นว่าเป็นผู้ พรั่งพร้อมสมบูรณ์ทุกอย่าง ไม่มีสิ่งใดตก เรี่ยเสียด้ายเลย ไม่ว่าจะเรื่องหลักธรรม

หลักวินัย ท่านอาจารย์มั่นสามารถเก็บ หอมรวมไว้ได้หมด เรื่องญาณหยั่งทราบ หรือความรู้ภายในก็สุดเลิศเลอ

ความเคารพบูชาอย่างสูงสุดของ ท่านที่มีต่อท่านอาจารย์มั่นนั้น ท่านเคย กล่าวไว้อย่างจับจิตจับใจผู้ฟังว่า

“...พ่อแม่ครูอาจารย์มั่นท่านเป็น ทั้งพ่อเราทั้งแม่เรา ทุกอย่างรวมอยู่ในนั้น หมด ให้อรรถให้ธรรม ให้ข้อคิดเห็นที่จะ เป็นสิริมงคล สิ่งใดไม่ดีก็ตัดเป่าออกไปด้วย คำแนะนำสั่งสอนทุกแง่ทุกมุม จึงเป็น เหมือนกับพ่อกับแม่ของเรา เหมือนเรามี พ่อแม่แท้แท้... ”

เราเคารพท่านสุดชีวิต ในหัวใจของ

เราขึ้นอยู่กับพ่อแม่ครูอาจารย์มันหมดเลย เราพูดจริงๆ ในบรรดาครูบาอาจารย์ทั้งหลาย เราไม่ได้ประมาทท่าน เราไม่ได้คบค้าสมาคมกับท่านสนิทติดจวมจริงๆ ฝากเป็นฝากตายเหมือนพ่อแม่ครูอาจารย์ มันนี่ทุกสิ่งทุกอย่างตั้งแต่ กิ แต่ กา แต่ เออะ แต่ เอ เรื่อยไป ท่านสอนหมดในภาคปฏิบัติธรรมนะ

ส่วนภาคปริยัติเราก็เรียน เรียนไปแล้วแต่ไม่เป็นทำเป็นทางอะไร เพียงแค่จดได้มา จำได้มาเฉยๆ ไม่รู้วิธีภาคปฏิบัติ เป็นยังไง ท่านต้องบอก อันนี้ทำอย่างนี้ เครื่องมืออันนี้เอาไปทำอย่างนั้น เครื่องมืออันนี้ไปใช้อย่างนี้ๆ ที่เราเรียนมาเราจำได้ แต่ปฏิบัติไม่ถูก ปฏิบัติไม่เป็น อาศัยท่านพาปฏิบัติดำเนินการเรียนมานั้น เราจำได้ แต่ไม่รู้จักรูปวิธีปฏิบัติ ท่านก็หยิบออกมา อันนี้ให้ทำประโยชน์อย่างนั้น อันนั้นให้ทำประโยชน์อย่างนั้นๆ เราก็ยึดก็จับเอาได้จากท่านเรื่อยมาจนเป็นภาคปฏิบัติ

ภาคปฏิบัติก็เอาอีกเหมือนกัน ต้องให้ท่านเป็นแม่เหล็ก เป็นเครื่องดึงดูด เป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เราอยู่ใต้ร่มโพธิ์ร่มไทร เหมือนกับกาจับภูเขาทอง... เหลืองอร่ามไปเลย กิเลสมันกลัวเวลามาอยู่กับท่าน กิเลสมันก็หมอบ อยู่กับท่านสบายๆ นี่ก็เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรอันหนึ่ง เป็นแม่เหล็กเครื่องดึงดูดเราให้มีแก้ไขประกอบความพากเพียรเอาเป็นเอาตายหนักเบาออกมาจากท่าน ได้รับการศึกษาจากท่าน ทุกสิ่งทุกอย่างท่านแนะนำเต็มภูมิ และพา

ปฏิบัติเต็มกำลังทุกด้าน... อันนี้ท่านสอนละเอียดล่อมากทีเดียว...”

ความเคารพผูกพันระลึกถึงพระคุณของพ่อแม่ครูอาจารย์ที่แนบแน่นฝังจิตของท่านนั้น จะทราบได้ชัดเจนจากคำเทศน์ของท่านตอนหนึ่งว่า

“...ผมไปอยู่ที่ไหน ถ้าไม่ได้กราบท่านอาจารย์มันแล้วนอนไม่ได้ อยู่ที่ไหนก็เหมือนกัน แม้ที่สุดจะเดินจงกรม ก็ต้องหันหน้าไปไหว้ท่านเสียก่อน

ถ้ามีรูปท่านเป็นที่หมายของสมมุติกิกราบไหว้รูปของท่าน หากไม่มีอะไรเลยก็เอาคุณธรรมของท่านประกอบเรื่องของสมมุติอันอมนัสการไป

พระคุณของท่านไม่มีวันจืดจาง ประหนึ่งว่าท่านไม่ได้ล่วงลับไป ธรรมชาติอันหนึ่งเป็นอย่างนั้น เหมือนกับดูเราอยู่ตลอดเวลา...”

ลูกหลาน...พ่อแม่ครูอาจารย์มัน

ด้วยอุบายคำแนะนำสั่งสอนจากผู้

“...ผมไปอยู่ที่ไหน
ถ้าไม่ได้กราบ
ท่านอาจารย์มันแล้ว
...นอนไม่ได้...แม่ที่สุด
จะเดินจงกรมก็ต้องหันหน้า
ไปไหวท่านเสียก่อน...”

รู้จริงเห็นจริงเช่นท่านอาจารย์มันนี่เอง ทำให้บรรดาลูกศิษย์ลูกหาภิกษุบริษัทที่เข้ามาศึกษากับท่านอาจารย์มันมีเป็นจำนวนมากแต่กระจายอยู่ทั่วประเทศ เพราะได้หลักได้เกณฑ์ที่ถูกตองจากท่าน มาเป็นเครื่องดำเนินจนเป็นที่อบอุ่นใจ ท่านเคยเล่าให้พระเถรฟัง เกี่ยวกับปฏิปทาของท่านอาจารย์มันว่า

“...พอแม่ครูอาจารย์มัน ท่านพาดำเนินอย่างถูกต้องแม่นยำ ถือเอาอุตุงค์วัตร ๑๓^๑ นี้เป็นพื้นเพในการดำเนิน และการประพฤติปฏิบัติจิตใจของท่านก็เป็นไปโดยสม่ำเสมอ ไม่นอกนอกทางทำให้ผู้อื่นเสียหาย และริจะทำความเด่น

๑ ท่านกล่าวไว้ในหนังสือปฏิปทาพระอุตุงค์ธรรมฐานสายท่านอาจารย์มันว่า

“...อุตุงค์ ๑๓ แต่ละข้อมีความหมายในการปราบปรามกิเลสทุกประเภทได้อย่างอัศจรรย์ยากที่คาดให้ทั่วถึงได้ดังนี้

๑ บิณฑบาตเป็นวัตร ๒ บิณฑบาตตามลำดับบ้าน
๓ ไม่รับอาหารที่ตามส่งทีหลัง ๔ ฉันทบิณฑบาต
๕ ฉันทนเดียวในวันหนึ่งๆ ๖ ถือบ้างสามผืน
๗ ถือบ้างบังสกุล ๘ อยู่รุกขมูลร่มไม้ ๙ อยู่ป่า
๑๐ อยู่ป่าช้า ๑๑ อยู่กลางแจ้ง ๑๒ อยู่ในที่เขาจัดให้
๑๓ ถือนอนอยู่อิริยาบถนอน...”

ความดั่งอะไรออกนอกนอกทางนั้นก็ไม่เป็นแนวทางที่ราบรื่นดีงามมาก นี่ละเป็นที่นอนใจ เป็นที่ตายใจ ยึดถือไว้ได้โดยไม่ต้องสงสัย ก็คือปฏิบัติเครื่องดำเนินของท่าน

นี่ครูบาอาจารย์ที่เป็นลูกศิษย์ลูกหาของท่านก็มีจำนวนมากพากันดำเนินมายึดถือหลักนั้นแหละมาปฏิบัติได้แพร่หลายหรือกระจายออกไปแก่บรรดาลูกศิษย์ทั้งหลายเป็นแขนงๆ จนกระทั่งถึงพวกเรานี้ ก็มาจากสายของท่านนั่นเอง เป็นที่แนใจไม่สงสัย คือไม่มีคำว่าแฝงๆ หรือแฝงๆ อะไรออกไปให้เป็นที่สะดุดตาไม่แนใจอย่างนี้ไม่มี ท่านดำเนินอะไรเป็นที่เหมาะสมทั้งนั้น คือมีแบบมีฉบับเป็นเครื่องยืนยันไม่ผิดเพี้ยนไปเลย

นี่เพราะเหตุไร เพราะเบื้องต้นท่านก็ตะเกียกตะกายก็จริง แต่ตะเกียกตะกายตามหลักธรรมหลักวินัย ไม่ได้นอกเหนือไปจากหลักธรรมหลักวินัย หลักวินัยคือกฎของพระ ระเบียบของพระ ท่านตรงเป้งเลย และหลักธรรมก็ยึดอุตุงค์ ๑๓ ข้อนี้เป็นทางดำเนิน ไม่ได้ออกนอกนอกทางนี้ไปอย่างทางอื่นบ้างเลย นี่จึงเป็นที่นำอนุโมทนาเป็นอย่างยิ่งมาตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกของท่าน

ต่อจากนั้นท่านก็ปรากฏเห็นผลขึ้นมาโดยลำดับลำดับ ดังที่เคยเขียนไว้แล้วในประวัติของท่าน จนกระทั่งเป็นผู้ทรงมรรคทรงผลโดยสมบูรณ์ในหัวใจท่านแล้วก็ประกาศสั่งสอนธรรมแก่บรรดาลูกศิษย์

ทั้งหลาย พร้อมทั้งปฏิบัติเครื่องดำเนินด้วยความองอาจกล้าหาญ ไม่มีคำว่าสะทกสะท้านแม้ชนิดหนึ่งเลย นี่เพราะความแน่ใจในใจของท่านเอง ทั้งฝ่ายเหตุ ทั้งฝ่ายผล ท่านเป็นที่แน่ใจทั้งสองแล้ว

พวกบรรดาลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายที่เข้าไปศึกษาอบรมกับท่าน จึงได้หลักได้เกณฑ์จากความถูกต้องแม่นยำที่ท่านพาดำเนินมา มาเป็นเครื่องดำเนินของตนแล้วถ่ายทอดไปโดยลำดับลำดา ไม่มีประมาณ เฉพาะอย่างยิ่งภิกษุบริษัท มีกว้างขวางอยู่มากสำหรับลูกศิษย์ของพ่อแม่ครูอาจารย์มันแตกกระจายออกไป การที่ได้ปฏิบัติเครื่องดำเนินจากท่านผู้ผู้ฉลาดพาดำเนินมาแล้วเช่นนี้เป็นสิ่งที่หาได้ยากมาก นี่ละ เป็นที่ให้ตายใจนอนใจอุ่นใจได้ ผิดกับที่เราเรียนมาโดยลำพัง และปฏิบัติโดยลำพังเป็นไหนๆ

ยกตัวอย่างไม่ต้องเอาที่อื่นไกลที่ไหนเลย ผมเองนี่แหละเรียน จะว่ารอดหรือไม่รอดก็ตาม ก็เรียนถึงมหา แต่เวลาจะหาหลักหาเกณฑ์มายึดเป็นเครื่องดำเนินด้วยความอบอุ่นแน่ใจตายใจ

สำหรับตัวเอง ไม่มี จะว่ายังไง นั้นมันเป็น อย่างนั้น จิตเสาะแสวงหาแต่ครูบาอาจารย์อยู่ตลอดเวลา เฉพาะอย่างยิ่งพ่อแม่ครูอาจารย์มัน...”

มหานิกาย ธรรมยุต

คือ “ศากยบุตร” อันเดียวกัน

วัดหรือสำนักใดก็ตามที่มีความตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรม ท่านก็ให้ความเคารพนับถือเข้ากันได้อย่างสนิทใจโดยไม่มีถือในเรื่องกลุ่มก้อนหมู่เหล่า ไม่มีถือเรื่องชาติเรื่องภาษาเรื่องชั้นวรรณะ ไม่มีถือเรื่องชื่อเรื่องนิกายเป็นประมาณยิ่งกว่าธรรมวินัย ดังตัวอย่างคราวหนึ่งท่านปรารภเรื่องนี้กับพระทางมหานิกายใจความว่า

“...พระครั้งพุทธกาล ท่านมีแต่ **ศากยบุตร** เท่านั้น ท่านไม่มีนิกายนั้น นิกายนี้ นิกายนี้ตั้งเป็นชื่อเป็นนามไม่เห็นสำคัญอะไร ตั้งปากจรวดดาวเทียมก็ไปตั้งชื่อนักโทษชิว มันอยู่ในเรือนจำ แต่ชื่อมันอยู่ปากจรวดดาวเทียม ใครนับถือไหมนักโทษคนนั้น นี่เขา ชื่อเขาสูงนะนักโทษคนนี้นะ เขามาติดคุกต่างหาก แต่ชื่อเขาอยู่ปากจรวดดาวเทียมนี้ คนจะยอมรับนับถือเขาไหม นั้น ศากยบุตรของพระพุทธเจ้าก็เหมือนกัน ถ้าลงมาประพฤติปฏิบัติตัวไม่ถูกต้องตามหลักธรรมวินัย ก็เรียกว่าลดคุณค่าของตัวเองโดยลำดับ

ชื่อนามไม่เกิดประโยชน์ ชื่อตั้งไว้อย่างนั้นละ ตั้งแต่เปิด แต่ไก่ หมู หมา เขาก็มี

ชื่อ พระกัฏฐ์ตั้งไว้อย่างนั้น หลักใหญ่คือ ศากยบุตร ขอให้ปฏิบัติตามหลักธรรม หลักวินัย นั่นแหละคือผู้จะทรงมรรคทรงผล และผู้ทรงมรรคทรงผล ชื่อนามเฉยๆ นั่น ตั้งไว้อย่างนั้นแหละ ไม่ใช่ผู้ทรงมรรคทรงผล... โลก... ประเพณีเป็นมาอย่างนั้น... อย่างพ่อแม่ครูอาจารย์มันเรานี่ เป็นผู้พูดซะเองนะ ... พ่อแม่ครูอาจารย์มันท่านไม่ได้ สนใจกับชื่อนะ ท่านสนใจกับหลักธรรม หลักวินัยศากยบุตรต่างหาก ฉะนั้นเวลา ลูกศิษย์ผู้ใหญ่ของท่านที่เป็นพระฝ่ายมหานิกายมาขอญาติดี กับท่าน ท่านอาจารย์ มันนี่เองพูดให้เราฟังนะ เราถึงได้พูดได้ อย่างอาจหาญ ท่านว่า

‘ท่านเหล่านี้ท่านเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ เราเห็นประโยชน์แก่ส่วนรวม จำนวนมาก และท่านเหล่านี้จะมาขอ ญาติดีกับเรา’

ท่านว่า ‘ไม่ต้องญาติดี’ ท่านพูดตรงๆ อย่างนี้เลย... ท่านสั่งเลยนะ

‘มัคคาวรณ สัคคาวรณ’^๒ ไม่มีเพศ ก็ตั้งขึ้นแล้ว ทางสังคมยอมรับกันทั้ง ธรรมยุต และ มหานิกาย นี่เป็นความ ยอมรับทั่วหน้ากันแล้วในสังคม ส่วนธรรม วินัยก็เป็นที่เปิดทางให้แล้วสำหรับผู้ปฏิบัติ ดีปฏิบัติชอบ ไม่มีคำว่านิกายนั้นนิกายนี้ ขอให้เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเท่านั้น เป็น ศากยบุตรของพระพุทธเจ้าได้เสมอหน้า กันหมด’ นี่หลวงปู่มันท่านแสดง

‘ผมสงสารเพื่อนฝูงของท่าน มี จำนวนมาก ถ้าท่านทั้งหลายญาติดีเสียแล้ว หมู่เพื่อนก็จะเข้ากันไม่ติด ไม่ต้องญาติ ดีแหละ’

คำว่าเพื่อนฝูงได้แก่ ธรรมยุต มหา นิกาย ที่เขาตั้งชื่อกันอย่างนั้น... เพราะ โลกเขาถือสมมุติ

‘ถ้าญาติดีแล้วก็เป็นฝ่ายนั้นฝ่ายนี้ นี่คณะของท่านมีเป็นจำนวนมาก ควรจะ ได้รับประโยชน์จากท่านทางด้านอรรถ ธรรมบ้าง จึงไม่ให้ญาติดี’

ท่านบอกอย่างเด็ดขาดไปเลย ทางด้านปฏิบัติ สัคคาวรณ มัคคาวรณ ไม่มีต่อผู้ปฏิบัติดี แต่ผู้ปฏิบัติไม่ดีนี้ไม่มีหวัง วาจันเลยนะ อยู่กับขอปฏิบัติ... ท่าน เล็งผลประโยชน์ โน่นนะ ท่านไม่ได้เล็ง นิกายนั้นนิกายนี้

‘พอเวลาญาติดีแล้วเขาก็จะถือว่า เป็นคณะนั้นคณะนี้ไปเสีย ผู้ที่ไม่เข้าใจใน อรรถในธรรมมันก็เข้าไม่ถึง ผลประโยชน์ ก็ขาดไป’ วาจัน

‘เมื่อพวกท่านได้กระจายออกไปทาง ด้านธรรมะนี้แล้ว เวลาไปที่ไหน พวกท่าน ทั้งหลายนี้มีพวกมากเสียด้วย ก็ยิ่งกระจาย มาก ผลประโยชน์ก็มาก จึงไม่ต้องญาติดี ดี’

ท่านว่า ‘ผลประโยชน์มากกว่าญาติดี’ ท่านพูดตรงๆ เลยละ ท่านเล่าให้ฟัง นะ พูดถึงลูกศิษย์ลูกหาของท่านผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ท่านไม่ได้ว่าธรรมยุตหรือมหา นิกาย ใครปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านชมเชย ทั้งนั้น นั่นละ ผู้เป็นธรรมเป็นอย่างนั้น...

๑ บวชญาติดีจากมหานิกายเป็นธรรมยุต

๒ สิ่งกีดขวางสวรรค์ นิพพาน

เอาหลักธรรมหลักวินัยนั้นละ เป็นหลักของพระ อันนี้เป็นหลักที่แน่ใจ ตัวเองก็อบอุ่น ไปที่ไหนเย็นละ เพราะพระมีธรรม มีวินัยมีเมตตาไปพร้อม เย็นไปหมด ไม่มีธรรมไม่มีวินัยใจดำน้ำขุ่นตีบตันอันตู่ ดูไม่ได้ พระใจดำน้ำขุ่นตีบตันอันตู่หาเมตตาไม่ได้ เป็นพื้นเป็นไฟในตัวเองก็ไปเผาบ้านเผาเมืองต่อไปอีกละ เนี่ย ไม่ได้

ไปที่ไหนเย็น ดูจิตเจ้าของตลอดนี้ละ ผู้ปฏิบัติธรรมต้องดูจิตเป็นสำคัญ ศีลก็ดี สมภาวิญญูวิมุตติหลุดพ้นออกไปจากจิต สติปัญญารักษาจิตบำรุงจิตใจให้ดี... อยู่ไหนเย็นสบายไปหมด นี้ละ มรรคผลนิพพานอยู่ที่นี้ ไม่ได้อยู่ที่คนนั้นคนนี่ชื่อนั้นชื่อนี้ นิกายนั้นนิกายนั้นละ อันนั้นตั้งไว้โก้ๆ ไปอย่างจั้นแหละ...”

“ชื่อ” นั้น ไม่สำคัญเท่ากับ “ธรรมวินัย”

ในเรื่องนี้ แม้ท่านก็ไม่ได้สนใจว่าจะ เป็นนิกายใด ขอให้เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเท่านั้น ท่านพอใจและเขาก็ทำได้ อย่างสนิททันที ท่านพูดอย่างเด็ดขาดกับบรรดาพระเถรคณะดังกล่าวอีกว่า

“...พูดถึงลูกศิษย์ลูกหาของท่านอาจารย์มัน ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ... ท่านไม่ได้ว่าธรรมยุต หรือมหานิกาย... ใครปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ... ท่านชมเชยทั้งนั้น นั้นละ ผู้เป็นธรรมเป็นอย่างนั้น...”

“...พระผู้มุ่งธรรมมุ่งวินัยด้วยกันแล้ว ไปที่ไหนสนิทกันหมด ไม่ได้เหมือนโลกนะ ไม่มีนิยมนิกายนั้นนิกายนี้ขอให้ปฏิบัติดีเข้ากันได้สนิททันทีเลย... สำหรับหลวงตาบ้างเอง ใครจะว่าบ้างก็ตาม ไม่มีชื่อ ตั้งไว้อย่างนั้นโก้ๆ ไปอย่างนั้นละ ธรรมยุตมหานิกายใครก็ตาม ถ้าปฏิบัติไม่ดีแล้ว จะเป็นเทวดามาจากฟ้าก็ไม่เป็นประโยชน์อะไรแหละ...
...แม้จะเป็นนิกายเดียวกัน ชื่อเดียวกันก็ตาม ถ้าปฏิบัติไม่ดีแล้วไม่เข้าหน้านะ ไม่อยากมองดูจนกระทั่งหน้าจะว่าอะไร ธรรมวินัยเป็นเครื่องบังคับหรือเป็นเครื่องยืนยันว่า จะเข้ากันได้สนิทหรือไม่สนิทเพราะอะไร ถ้าธรรมวินัยการปฏิบัติเข้ากันได้แล้ว เป็นศากยบุตรเหมือนกันหมด...”

๕

ประโยชน์ตนสมบูรณ์แล้ว...ยังประโยชน์ผู้อื่นต่อไป

๕. ประโยชน์ตนสมบูรณ์แล้ว...ยังประโยชน์ผู้อื่นต่อไป

๑๓. สอนตนให้ได้อ่อน จึงค่อยสอนผู้อื่น

หน้า ๑๖๙

- เลี้ยงไม่ได้ จึงเทศน์
- สอนตนตลอดเวลา
- เพื่อกำลังใจ
- สอนเพราะเห็นแก่หัวใจ
- ยอมทนเพื่อผู้มุงธรรม
- เมื่อต้องสอน ก็สอนจริงๆ

๑๔. ไปถิ่นไหน...รมเย็นถิ่นนั้น

หน้า ๑๗๗

- บ้านหนองผือใน จังหวัดสกลนคร
- พุดตาย พอยัง
 - รูเรื่อง "ตาย"
- บ้านห้วยทราย จังหวัดมุกดาหาร
- เขนหนัก ดวขอรธรรม
 - อัศจรรย์...ความดีดีเยี่ยมวงศ์หลวงปู่มหา
 - คุณแม่ชีแก้ว ผู้รอบรู้พิสดาร
 - ตอบแทนพระคุณบิดามารดา จังหวัดจันทบุรี
 - คุณคน...บงลักษณะนักเลงโต

๑๕. เสาหลักกรรมฐาน

หน้า ๑๙๕

- ตั้งวัดป่าบ้านตาด
- ป่วยเพียงกาย ใจแจ่มกระจ่าง
- งานฉลองกิ่งพุทธกาล
- มหาบัว เอภา พิจารณา
- ขบขัน...พระป่าเข้าเมือง
- ประณีตประนอม ยอมธรรม
- ที่ปรึกษาแห่งวงกรรมฐาน
- พระเพชรน้ำหนึ่ง...ธาตุชั้นธัมมาอาพาธหนัก
- สนิทใจได้ดวย "ธรรม"

๑๖. การเทศนาสอนโลก

หน้า ๒๑๕

- ธาตุชั้นธ...เครื่องมือธรรม
 - สัจญา...ไม่เที่ยง
- อบรม...พระเถร
- ทหารสู่สมรภูมิรบ
 - นำธรรมไหลพง
 - เนนเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา
 - พุดคุยกัน เป็นอรรถเป็นธรรม
 - ไม่กอสรางวัตถุ แต่สร้างหัวใจ
 - กินอยู่เรียบง่าย หรหราวดวยธรรม
- โปรดชาวต่างชาติ...ผู้ใฝ่ธรรม
- รับชาวต่างชาติ
 - โปรดฝรั่งชาวพุทธที่อังกฤษ
 - ฝรั่งมีเหตุผล...เข้ากับ "ธรรมวินัย"
 - ประกาศศาสนาต่างแดน...ดวยธรรมภายใน
- เทศน์นอกสถานที่
- เทศน์คณะที่มาเยี่ยม
- เทศน์ปัทมกะ
- หญิงผู้คิด "ฆ่าตัวตาย"
 - ขานหมาก
 - เทศน์อย่างนี้ก็เป็นหรือ ??
 - ใครว่า "หลวงตาบ้าจู้"?
 - เปิดกิลเสตตัวแอบแฝง
 - เหยียญหลวงตา
 - การตุน "ปุ่สอน"
 - นิทาน "คนเลี้ยงมา"
- สื่อ...ธรรม
 - หนังสือ-เทปธรรมะไม่ซ้อขาย
 - จาย..เพื่อหัวใจโลก
 - ผู้รับธรรมะผ่านสื่อ
 - ◆ หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ
 - ◆ วัดป่าเขานอย อ.เมือง จ.บุรีรัมย์
 - ◆ นักภวานาชาวกรุง
 - ◆ นักภวานาชาวจันทบุรี
 - ◆ สมราวาสหญิงผู้มีโรคราย

๑๗. ประสบการณ์จากพระธุดงค์

หน้า ๒๔๙

- หลวงตาเล่าเรื่องจากประสบการณ์
- ทานอาจารย์มนูวาระจิตหลวงปู่ฝัน
 - พลังจิต...ทานพอดี
 - วิชาชีเสื้อ
 - พระป่าผจญผีสาว
 - พญานาค
 - เสือกกลัวหลวงปู่ดี
 - เณรระลึกชาติ
 - เทวดาคุมครอง
 - ขางประสานเสียงพระ

๑๓

สอนตนให้ได้ก่อน จึงค่อยสอนผู้อื่น

เลี้ยงไม่ได้ จึงเทศน์

ความสมหวังในชีวิตการบวชของ หลวงตา เป็นผลจากความจริงใจของท่าน ที่มุ่งฝึกสอนแก้ไขตนเองให้ดีขึ้นมาก่อน ในเรื่องการเทศน์สอนผู้อื่นนั้น ท่านไม่ถือเป็นเรื่องหรือไม่สนใจเลยก็ว่าได้ ผลแห่งการปฏิบัติจึงเจริญขึ้นๆ เป็นลำดับไป หากจะมีการเทศน์อยู่บ้างก็เป็นเพียง บางครั้งบางครั้งเท่านั้นด้วยความจำเป็นหลีกเลี่ยงไม่ได้ ท่านเล่าถึงเหตุการณ์ที่ต้องได้เทศน์ตอนหนึ่งว่า

“...นี่บวชดูเหมือนจะเป็นพรรษาที่ ๒ นะ พอออกพรรษาแล้ว พวกญาติโยม

เขามานิมนต์ไปทำบุญ ที่ลานข้าวเขา อันนี้ ท่านพระครูให้เราเป็นหัวหน้าไปสวดมนต์ เราก็ได้หนังสือปกเล่มหนึ่ง เวลาจำเป็นก็จะเอาอันนี้เทศน์ว่า... พอฉันเสร็จเรียบร้อยแล้ว เขาก็นิมนต์เทศน์เราก็เอาหนังสือนี้มาอ่าน พอรอดตัวไปได้ จบแล้ว สักเดี๋ยวตาม

ท่านเจ้าคุณอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จันทร์ สิริจันโท)
วัดบรมนิวาส กรุงเทพมหานคร

หลังกันมาอีกคณะหนึ่ง เขามาขอพึ่งเทศน์
เขาว่า

‘จะยากอะไร ท่านฉันเสร็จแล้วนี่
ท่านก็เทศน์ให้ฟังได้’

แต่เรามันแค้นเสียแล้ว หัวอกมัน
คับแล้ว จะเอาอะไรมาเทศน์ละที่นี้ มันไม่มี
อะไรแล้ว กูตายนี้...

พอหลังจากนั้นแล้ว เขาก็นิมนต์
ให้เทศน์ที่นี้ มันก็อยู่กับหัวหน้า จะให้เขา
เทศน์มันก็ไม่ได้นี่นา...ตกลงก็ต้องเป็นเรา
เทศน์ โถ หนาวๆ นี่ แต่ก็เหงื่อแตกหมด
เลยนะ แต่มันก็ไปได้ะก็แปลกอยู่ เวลา
จนตรอกมันไปได้ะ เทศน์ไปได้ะนะ แต่
ว่าอกนี้จะแตก มันก็พอป็นรอดตัวไปได้
ว่างั้นเถอะนะ

พอลกลับมา หมูเพื่อนมาพูดแหย
แล้วที่นี้ ‘โฮ ! เทศน์ดีนะ’ เราเลยว่า

‘อย่ามาพูดนะ กำลังไม่ไหนะ ยัง

‘ไม่อยากตาย อย่ามาพูดนะ’ ...”

ท่านเล่าพลางหัวเราะพลางด้วย
ขบขันตนเองในระยะแรกๆ ของการบวช
จากนั้นพอลกลับมาถึงวัด ท่านก็เอา
กัณฑ์เทศน์ **ท่านเจ้าคุณอุบาลี** มาท่อง
ใหญ่เลย เลือกว่ากัณฑ์ไหนเหมาะก็เอา
อันนั้นมาท่องจนคล่องเหมือนปาฏิโมกข์
เลย ท่านคิดในใจว่า

‘คราวนี้ไม่ตายแล้ว ถ้าเผื่อมีเหตุ
จำเป็นต้องได้เทศน์ที่ไหนอีก ก็เอา
กัณฑ์ที่อุตส่าห์ท่องจนขึ้นใจนี้ออกเทศน์
เลย’

แต่การณ์กลับเป็นว่า นับแต่นั้นมา
ท่านกลับไม่เคยได้เทศน์ในลักษณะนั้นอีก
เลยจนบัดนี้ หนนั้นเป็นหนหนึ่งที่ประทับใจท่าน
ไม่เคยลืม ท่านให้เหตุผลว่า

“...เพราะเป็นการเทศน์แบบจน
ตรอกจริงๆ ไม่มีทางไปเลย แต่ก็ต้องบิ
นเอา เอาตายสู้เลย จากนั้นมาก็พอเทศน์ได้
ธรรมดา ไม่อันตู้เหมือนตอนนั้น เพราะ
เรียนหนังสือไปด้วย จะมีเทศน์บ้างก็ยาม
จำเป็นจริงๆ หากไม่จำเป็นไม่เทศน์...”

สอนตนตลอดเวลา

เมื่อเรียนจบเป็นมหาเปรียญแล้วออกปฏิบัติ ท่านเล่าว่าเคยต้องได้เทศน์ด้วยความจำเป็นเช่นกันดังนี้

“...พอออกปฏิบัติแล้ว ที่นี้มันก็เป็นมหาแล้วละ การเทศน์ว่ากราก็ไม่ได้เป็นอารมณ์...ไม่เคยสนใจกับการเทศน์ให้ใครฟัง นอกจากเทศน์สอนเจ้าของอย่างเดียว แต่ก็มีที่จำเป็นจนได้นั้นแหละ บางทีไปก็ไปพักอยู่บ้านใดบ้านหนึ่ง เขามีงานในบ้านของเขา เขาต้องมานิมนต์เราไปเทศน์ เราบอกว่า ‘เทศน์ไม่เป็น’

เขาไม่ยอมเชื่อเลย เขาว่า ‘เป็นมหาแล้ว อ้อย อ้อยว่าเลยว่าเป็น’ เขาวุ่นนะเนี่ย มหาที่ฆ่าตัวเองได้เหมือนกันนะ เขาไม่ยอมเชื่อเลย ‘ลงเป็นมหาแล้ว เทศน์ไม่เป็นไม่มี’ เขาว่าเลย... อันนั้นก็ไปเทศน์

เวลาจำเป็นจริงๆ หากมีเป็นบางแห่งๆ เพราะเราเที่ยวไปหลายแห่ง ไปบางที่ก็มีงานในหมู่บ้านของเขา เขาก็นิมนต์เรามาเทศน์ มันก็จำเป็นต้องได้นานๆ ที่ นอกนั้นไม่เอาไหนละ ไม่เทศน์นะ เทศน์สอนใครไม่เทศน์เลยละ

จากเรียนมาเข้าด้านปฏิบัติแล้วยังไม่สนใจเลย นอกจากจำเป็นอย่างที่ว่านี้เราก็เทศน์ให้ฟังเสียบ้างเท่านั้น นอกนั้นไม่เอาเลยๆ จากนั้นมามันก็เกี่ยวข้องกับเพื่อนกับฝูง กับประชาชนญาติโยม ก็ต้องได้เทศน์ไปเรื่อยละ เรื่อยมาจนกระทั่ง

ปานนี้

เทศน์สอนเรานี้มันยากนะ เทศน์สอนเรานี้มันเอาจริงเอาจังทุกอย่าง มัดกันทุกแง่มุม จึงเรียกว่าสอนละซี เทศน์สอนประชาชนเขาจะเก็บได้หนักเบา มากน้อย มันก็เป็นกำลังของเขา แต่เทศน์สอนตัวเองนี่มันเอาจริงเอาจังทุกอย่าง ว่ายังไง ต้องอย่างงั้นนะ บังคับเลยนะ เรียกว่าสอนตัวเอง บีบกันตลอดเลย

นี่ละมันยากกว่าสอนประชาชนนะ ...หนักมากอยู่นะ เพราะสอนเพื่อเอาจริงเอาจัง ไม่ได้สอนสักแต่ว่าฟังไป ผู้สอนก็สอนธรรมดา ผู้ฟังก็แล้วแต่จะได้มากน้อยเพียงไร แต่เวลาเราสอนเรา เราสอนจริงๆ จังๆ ไม่ปล่อยไม่วาง มัดกันตลอดเวลา...”

เพื่อกำลังใจ

หลังจากผ่านเหตุการณ์ในยามศึกของคืนฟ้าดินถล่มบวรวัดดอยธรรมเจดีย์แล้ว รุ่งเช้าวันแรม ๑๕ ค่ำเดือนหก ท่านก็ลงจากวัดดอยธรรมเจดีย์มาที่วัดป่าสุทธาวาส ด้วยความเมตตาต่อพระที่ติดสอยห้อยตามท่านมาเป็นเวลานาน อีกทั้งระยะที่ท่านอาจารย์มั่นยังมีชีวิตอยู่ที่วัดป่าบ้านหนองผือ ในตอนนั้นพระท่านนี้ยังเป็นสามเณรอยู่ และเป็นผู้ที่ขยันขันแข็งอดทนและใส่ใจต่อหน้าที่การงานดี ทำให้ท่านคิดสงสารว่า

“...หากมีโอกาสได้ฟังธรรมอัศจรรย์ครั้งนี้ จะเป็นกำลังใจให้ขันแข็งในการ

(จากซ้าย) หลวงตา ท่านอาจารย์สิงห์ทอง ธรรมวโร ท่านอาจารย์บุญเพ็ง เขมาภิรโต
 ในระยะที่หลวงตาศึกษาอยู่กับท่านพระอาจารย์มั่นที่วัดป่าบ้านหนองผือ ในตอนนั้นท่านอาจารย์สิงห์ทองเป็นพระพรชาน้อย
 ท่านอาจารย์บุญเพ็งยังคงเป็นสามเณร เมื่อท่านอาจารย์มั่นมรณภาพแล้ว ท่านอาจารย์ทั้งสองได้ติดสอยห้อยตาม
 เพื่อขออยู่ศึกษากับหลวงตาหลายปี

บำเพ็ญเพียรยิ่งขึ้น และจะเป็นที่แน่ใจตาย
 ใจว่ามรรคผลนิพพานนั้นมีจริง...”

ด้วยเมตตาตาดังกล่าวนี้อเอง ท่านจึง
 เล่าให้ฟังว่า

“นี่ จะเล่าอันหนึ่งให้ฟังนะ ท่าน
 เคยติดสอยห้อยตามผมมาเป็นเวลานาน
 แล้ว แล้วคำที่ผมจะพูดเวลานี้ท่านเคยได้
 ยินได้ฟังไหม?”

จากนั้นท่านก็เล่าเรื่องบณัตตอัย
 ธรรมเจดีย์ในคืน ๑๔ คำให้ฟังจนจบ แล้ว
 ท่านพูดขึ้นว่า

“...พอฟังแล้วเป็นยังไงคำนี้ ท่าน
 เคยอยู่กับผมมาเป็นเวลานาน เคยได้ยิน
 ไหม? ผมเคยพูดให้ฟังไหม?”

พระผู้้นั้นตอบด้วยความตื่นเตน

ปีติในใจเป็นล้นพ้นว่า “โห กระทบไม่เคย
 ฟังอย่างนี้มาก่อนเลย”

จากนั้นท่านเมตตาสอนต่อไปว่า
 “นั่นละ ให้ตั้งใจหนา อย่างนี้ละ
 ธรรมพระพุทธเจ้าเป็น **อกาลิโก** มีเป็นพื้น
 স্থานประจำตลอดเวลา เป็นปัจจุบัน เอาให้
 จริงนะ นี่ได้เห็นเสียแล้ว หายสงสัยทุกอย่าง
 หายสงสัยพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์
 หายหมดเลย เป็นอันเดียวกันหมด

แล้วเราว่าอย่างนี้เราไม่สงสัยพระ
 พุทธเจ้าอยู่ตรงไหนๆ พระธรรม พระสงฆ์
 อยู่ตรงไหน จิตกับธรรมนี้เป็นอันเดียวกัน
 แล้ว กับพระพุทธเจ้าทั้งหลายเป็นอันเดียว
 กันแล้ว ไม่แยก ไม่มีแยก เป็นอันเดียว
 กัน...”

ต่อมาภายหลัง พระอาจารย์ผู้ฟัง
ธรรมะจากท่านกล่าวถึงความรู้สึกในขณะ
ฟังธรรมครั้งสำคัญนั้นว่า

“...ตั้งใจรับฟังด้วยความเคารพ
บูชาอย่างสูงสุด ถึงแม้ว่าในระยะนั้นจะยังไม่
เข้าใจในอรรถธรรมที่ลึกซึ้งละเอียดลอบ
ได้ตลอดก็ตามที่ แต่ก็ได้เก็บคำสอนที่ออก
มาจากเมตตาธรรมของท่านไว้เป็นข้อ
ระลึกและเป็นกำลังใจในการบำเพ็ญ
สมณธรรมอย่างมีวิถีสืบตลอดมา...”

สอนเพราะเห็นแก่หัวใจ

ท่านไม่เคยคิดมาก่อนเลยว่าจะ
มาเป็นครูเป็นอาจารย์ของใคร เพราะ
อุปนิสัยของท่านชอบที่จะอยู่คนเดียว
ตลอดมา ดังคำปรารภของท่านกับพระ
เถรดังนี้

“...จังหวัดที่หลวงปู่มั่นมรณภาพ
เผาศพท่านแล้วออก เป็นจังหวัดที่หมู่
เพื่อนชาติที่พี่ เกาะพริบเลย ตั้งแต่บัดนั้น

มาจนกระทั่งบัดนี้ หลบหลีกปลีกตัวหนีไป
อยู่ในป่าในเขา ลูกไหน ลูกไหน ก็ตาม
ขโมยนี้สุดยอด คำว่าขโมยจากหมู่เพื่อนนี้
คำว่าสุดยอดคืออย่างไร

กลางคืนเงียบๆ ดึกๆ ก็ไป เพราะ
หมู่เพื่อนไปรุมนี้ เราชำคาญเราไม่ยอม
อยู่ ที่นี้พอเงียบๆ ก็เดินดู เห็นหมู่เพื่อนบาง
องค์เดินจงกรม บางองค์นั่งสมาธิ นี้เรียก
ว่าไปดูลาดเลา เราเตรียมของไว้เรียบร้อยแล้ว
แล้ว พอมาบ๊ีบ หนีหมู่เพื่อนออกทางนี้ระ
สะพายบาตรหนักกลางคืน เงียบ ไปเลย
พอตื่นเข้ามา หมู่เพื่อนยุ่งไปหมดเลย
เหมือนฟ้าดินถล่มละ

‘ไปแล้ว ไม่ทราบไปทางไหนละ’

หายเงียบ พอประมาณสัก ๒
อาทิตย์นะ เพราะพวกนี้เก่งนี่นะ... จมูก
พระนี่ติดตามถึงเขา ลูกไหน ถ้าไหน
ตามถึงหมด... ตามจนกระทั่งถึง ไม่ว่าจะ
ไปอยู่ป่าไหน เขา ลูกไหน ถ้าไหน รุ้หมด
เลย โอ เราจึงว่าให้

“...จมูกพระนี่
ติดตามถึงเขา
ลูกไหน ถ้าไหน
ตามถึงหมด...”

“...ผมไม่ได้เคยคิดว่า
ได้เป็นครูเป็นอาจารย์
ใครทั้งนั้นแหละ
เพราะนิสัยไม่มีทางนั้น...
อยู่คนเดียวสบายดี
ไม่มีอะไรมาทรมาน...”

‘จุมูกหมานี่สู้อจุมูกพระไม่ได้นะ’

เราว่าถึงยังงี้ว่าขนาดไหนก็เคย
ขอให้ได้อยู่ด้วยก็เอา อย่างนั้นแหละ ว่า
ขนาดไหนก็เคยเหมือนไม่มีหูมีตาไม่มีจิต
มีใจนะ เคย คือหมายความว่า เราได้ที่แล้ว
จะว่ายังไงว่าเถอะ ที่นี้เอาอีกนะ พอผล
เอาอีก บางทีกลางวันแสบๆ หมูเพื่อนเดิน
จงกรมอยู่ในเขาในป่านี่วะ ไปเดินจากนั้น
จากนี้ดู เราเตรียมของไว้แล้ว ไปเดินดูนั่น
ดูนี่ เห็นองคนนั้นเดินจงกรมอยู่บ้าง อดคิด
นั่งสมาธิอยู่บ้าง ไปเอาของที่เตรียม ออก
ทางนั้นะทางที่ไม่มีใครนี่ไปเลยๆ อยู่ยังงั้น
ไม่ทราบว่าก็ครั้งก็หน สุดทายเป็นกันไฟไป
ไม่ได้นะ...”

ยอมทนเพื่อผู้มุ่งธรรม

ต่อมาเมื่อมีพระเถรติดตามขอ
รับคำแนะนำสั่งสอนจากท่านมากขึ้นๆ
ทุกที ด้วยความเห็นใจว่าท่านเองก็เคย
เสาะแสวงหาครูบาอาจารย์เช่นนี้มาก่อน
เหตุนี้ทำให้ท่านยอมรับภาระเทศน์สอนใน
ที่สุด

“...ผมไม่ได้เคยคิดว่า ได้เป็นครู
เป็นอาจารย์ใครทั้งนั้นแหละ เพราะนิสัย
ไม่มีทางนั้น มีแต่จะเอาๆ เรื่องของเจ้าของ
โดยเฉพาะๆ เหมือนไม่เคยที่จะไปสนใจ
ไปสอนผู้ใดเลย เวลาปฏิบัติก็มุ่งต่ออรรถ
ต่อธรรมอย่างเดียว ที่นี้เวลาพอลืมหูลืม
ตาได้บ้าง มันก็ไม่สนใจที่จะสอนใครเสีย
อยู่อย่างนี้สบายดี ว่างั้น

เพราะฉะนั้นเวลาหมูเพื่อนรุมไป
กับผม ผมจึงขโมยหนีเรื่อยนะที อยู่คน
เดียวสบายดี ไม่มีอะไรมาทรมาน สบายดี
มันเป็นอย่างนั้น ที่นี้มันมากต่อมาก รุม
เข้าๆ ก็เลยเป็นอย่างนี้ อย่างที่เห็นนี้แต่ไม่
ได้เป็นกับนิสัยของเจ้าของนะ

ก็อยู่ไปอย่างนั้นแหละ เพราะเห็น
หัวใจแต่ละดวงๆ นี้มีคุณค่า คิดถึงเรื่องเรา
เวลาเสือกคลาน เกิดขึ้นมาเจอพ่อเจอแม่
อยู่แล้ว ครูอาจารย์เราได้วิงหาแทบล้ม
แทบตาย ไปที่ไหนมันก็ไม่เหมาะเจาะใน
หัวใจ มันก็ต้องผ่านไปๆ จนกระทั่งไปถึงที่
เหมาะเจาะแล้วมันถึงทุ้มกันลง หมูเพื่อน
แสวงหาครูบาอาจารย์ก็คงเป็นอย่างเดียว
กันนี้ นี่แหละเอามาบอก มาลบ คุณ หาร
กันดูแล้ว เราทนอยู่ด้วยเหตุนี้ละ...

...เราก็ตนเพื่อหมูเพื่อเพื่อนเพราะ
หัวใจอยู่กับหมูกับเพื่อนเท่านั้น ด้วยความ
เมตตาสงสาร เพราะการดำเนินทางด้าน
จิตใจนี้เราเห็นโทษมาพอแล้วสำหรับเรา
เอง เราเห็นคุณค่าของครูบาอาจารย์ที่คอย
แนะนำสั่งสอนด้วยความถูกต้องแม่นยำ
จากนั้นก็เอาเรื่องเหล่านี้แหละมา

พิจารณาเทียบเคียงถึงเรื่องหมู่เพื่อนทั้งหลาย จึงทนนะนี่นะ ผมทนเอาเฉยๆ ถ้าเป็นตามนิสัยของผมแล้ว นิสัยหมายถึงความชอบใจนะ เราไม่ได้ชอบใจเกี่ยวกับหมู่เพื่อนมีมากมาย นี่นะ นิสัยของเราเป็นมาแต่ไหนแต่ไรอยู่แล้วเรื่องความอยู่คนเดียวคนเดียว ตั้งแต่ปฏิบัติเราก็ปฏิบัติอย่างนั้น... เรื่อยมาอย่างนั้น จนกระทั่งพ่อแม่ครูอาจารย์มรณภาพไปแล้ว หมู่เพื่อนรวมเกาะเจ้านี้ซี...”

เมื่อต้องสอน ก็สอนจริงๆ

เมื่อพระเถระผู้แสวงธรรมมาขออยู่ศึกษากับท่านดังกล่าว ด้วยความเมตตาของท่านอยากให้เกิดผลในการปฏิบัติ ท่านจึงให้ความใส่ใจอย่างจริงจังต่อการแนะนำสั่งสอน

“...ให้พากันจำไว้ให้ดี ผมสอนจริงๆ สอนหมู่สอนเพื่อน ขอให้เห็นใจ รับผิดชอบแต่ละองค์ๆ นี้ผมรับผิดชอบจริงๆ ด้วยเหตุด้วยผล สอนเต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มภูมิความสามารถที่จะสั่งสอนได้ การดูแลหมู่เพื่อนภายในวัดนี้ซึ่งเป็นเสมือนอวัยวะของผม ผมดูแลอย่างละเอียดถี่ถ้วนทุกอย่าง เต็มสติกำลังความสามารถของผม ที่อื่นฯ ผมไม่ได้สนใจ

ผมเคยพูดเสมอ พอออกนอกวัดไปแล้ว ใสแวนตาดำไปเลยไม่สนใจเพราะไม่ได้อยู่ในความรับผิดชอบ เราไม่ใช่ผู้ที่จะให้โอวาทสั่งสอนใครๆ นี้ เป็นเรื่องของ

“...เห็นหัวใจแต่ละดวงๆ
นี้มีคุณค่า คิดถึงเรื่องเรา
เวลาเสื่อกคลาน...
ครูอาจารย์เราได้วิงหา
แทบลมแทบตาย...
เราทนอยู่ด้วยเหตุนี้แหละ...
ทนเพื่อหมู่เพื่อเพื่อน...”

เขา สมบัติของใครของเรา แต่นี้หมู่เพื่อน น้อมกายวาทาใจเข้ามาเพื่อให้เราเป็นภาระ **อาจารย์ เม ภันเต โหหิฯ** นี้ก็รับด้วย **โอบายิกัง ปฏิรูบัง ปาสาทิเกน สัม ปาเทหิ...**

๑ คำกล่าวขอรับรองต่อพระอาจารย์ ขอให้ท่านเป็นที่พึ่งที่อาศัยของตน ทำหน้าที่ปกครองสั่งสอนให้การศึกษาอบรมต่อไป

๑๕

ไปถิ่นไหน... รมเย็นถิ่นนั้น

บ้านหนองผือใน จังหวัดสกลนคร

ในครั้งนั้น หลวงตาพักอยู่วัดป่า
สุทธาวาสเพียง ๒-๓ ค่ำ จากนั้นก็ไปทาง
ภูเขาสลับอำเภอวาริชภูมิ เดิมที่คิดจะจำ
พรรษาที่นั่น แต่เมื่อทราบข่าวจากโยมคน
หนึ่ง ซึ่งเป็นลูกศิษย์วัดหนองผือและเพิ่งจะ
ไปเยี่ยมบ้านหนองผือมา แก่แล้วว่า

“...เข้าไปวัดหนองผือ มีแต่พระ
หลวงตา ๒-๓ องค์อยู่ที่นั่น ไปเห็นแล้วรู้สึก
สลดสังเวช เพราะแต่ก่อนเคยเป็นตลาด
พระยั่วเย้าๆ เต็มไปหมดในวัดในวา แต่ไป
คราวนี้กลับไม่ค่อยมีพระดูเหมือนกับเป็น
วัดร้าง ไปเห็นแล้วสลดสังเวชเหลือเกิน...”

เมื่อแกมาเล่าให้ท่านฟัง ท่านก็รู้สึกสลดใจ
อย่างมาก ท่านให้เหตุผลว่า

“...วัดหนองผือเป็นวัดที่ท่าน
อาจารย์มั่นจำพรรษาในวาระสุดท้ายของชี
วิต และบ้านหนองผือเองก็เป็นบ้านที่มีบุญ
มีคุณต่อพระกรรมฐานมากมาย พระเณร
มาเท่าไรๆ สามารถเลี้ยงพระได้ทั่วถึงหมด
ทั้งๆ ที่มีบ้านเพียง ๗๐ หลังคาเรือนเท่านั้น
บัดนี้จะกลายเป็นวัดร้าง เหมือนไม่มีใคร
เหลียวแล คล้ายกับว่าบ้านนี้เป็นเหมือนผ้า
ขี้ริ้ว มันสมควรแล้วหรือ? ดูมันเกินเหตุเกิน
ผลไป...”

ด้วยเหตุนี้เอง ท่านเลยตัดสินใจ
ย้อนกลับมาจำพรรษาที่นั่นอีก ทั้งๆ ที่เหลือ

เวลาเพียงแค่ ๗ วันก็จะถึงวันเข้าพรรษาอยู่
แล้ว (ตรงกับวันขึ้น ๘ ค่ำเดือน ๘ ปี
๒๔๙๓) บรรดาพระเณรที่หวังพึ่งหวังได้รับ
คำแนะนำ รับประทานอรรถข อธรรมขอ
วัตรปฏิบัติจากท่านก็เลยต่างย้อนกลับมา
จำพรรษาที่นี่ด้วยกัน เลยกลายเป็นว่าใน
พรรษานั้น กลับมีพระเณรอยู่ด้วยกันถึง ๒๔
องค์เป็นที่อบอุ่นเย็นใจแก่ชาวบ้านหนอง
ผือเหมือนเดิม

พ่อตาย พ่อยัง

ย้อนกลับมากล่าวถึงคุณยายผู้มี
ญาณหยั่งรู้ที่มักมาสนทนาธรรมกับท่าน
อาจารย์มั่นบ่อยๆ ที่บ้านหนองผือแห่งนี้
แกยังคงมีชีวิตอยู่แต่ก็ชราภาพมากแล้ว
เวลามาวัดแกจะค้าด้วยไม้เท้า มาครั้ง
หนึ่งๆ ต้องพักถึง ๕ หน ทั้งๆ ที่บ้านของคุณ
ยายก็อยู่ไม่ไกลจากวัดนัก คือประมาณ ๑๐
เส้นกว่า

คุณยายแกส่งสารหลานชายซึ่ง
เคยอุปัฏฐากท่านอาจารย์มั่นมาก่อน เกรง
จะไม่ทราบถึงคุณธรรมของท่าน (หมายถึง
หลวงตา) และอาจปรนนิบัติรับใช้ท่านไม่ดี
เท่าที่ควร แกเลยแอบบอกหลานชายว่า

“นี่นะ กูจะกระซิบให้มิ่งรู้ มิ่งต้องรู้
นะ มิ่งรู้แล้วยังว่าวัดหนองผือนี่ พ่อตายแล้ว
พ่อยัง มิ่งรู้ใหม่พ่อตายแล้วพ่อยัง”

จากนั้นแกก็ชี้ไปที่ท่าน แกเรียก
ท่านว่า ท่านมหา แกกระซิบหลานต่อว่า

“ท่านมหาบัวครองวัดแทน ครอง

“...ให้มิ่งเคารพเหมือนกัน
กับหลวงปู่มั่นนะ
มิ่งอย่าปล่อย่อย่าวางนะ
ให้มิ่งคอยแอบปฏิบัติ
อุปัฏฐากท่านนะ...”

ธรรมแทนแล้ว ครองทุกอย่างสมบูรณ์เต็มที
แล้วนะ ให้มิ่งเคารพเหมือนกันกับหลวงปู่
มั่นนะ มิ่งอย่าปล่อย่อย่าวางนะ ให้มิ่งคอย
แอบปฏิบัติอุปัฏฐากท่านนะ ไม่มีใครรู้ละ
กูกระซิบให้มิ่ง มิ่งอย่าไปบอกใครนะ”

พระเณรที่วัดหนองผือระยะนั้นต่าง
เห็นว่า คุณยายแกออกมาหาท่านอาจารย์
มั่นอย่างไร แกก็ออกมาหาท่านแบบเดียว
กันเหมือนกับสมัยที่ท่านอาจารย์มั่นยังคงมี
ชีวิตอยู่ไม่ผิดกัน ท่านเล่าถึงเหตุการณ์ใน
ตอนนั้นว่า

“...หลวงปู่มั่นเสียไปแล้ว เราไปจำ
พรรษาที่นั่น แกก็ออกมาจากบ้านมาหาเรา
ตอนเช้า จึงถามแกว่า

‘มานี่พักที่หน?’

แกตอบว่า ‘๕ หน’

‘แล้วมาทำไม?’

‘ก็มันอยากมานี่’

แกพูดอย่างนั้นแหละ นิดเดียวแกพูด
อย่างตรงไปตรงมา ‘มาอะไร?’ เรารู้ว่า

‘ก็มันอยากมานี่ ก็มาแหละ’

แกมาเรื่อยมาหาเรา...พอฉันเสร็จ
แล้วแกก็มา ขึ้นมาคุยธรรมะลั่นเลย สนุกนะ

แกพูดธรรมดาๆ พูดด้วยความรู้ คนไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนหนังสือตัวเดียวก็ไม่ได้นี่ แกพูดนี้รำเริงมาก พระเถรนี่รู้มเลย เวลาแกพูดมันน่าฟังทั้งนั้นนี่ พูดด้วยความรู้ออกในแง่ต่างๆ รู้พวกอินทร์พวกพรหม พวกเทวบุตรเทวดา...”

ด้วยนิสัยของหลานชายที่ปิดความลับไว้ไม่อยู่ คำกระซิบบอกของคุณยายจึงเป็นที่รู้กัน และเป็นเรื่องที่น่าขบขันที่หลานชายคนนี้ยังแอบเอาความนี้มาบอกแม่กระทั่งตัวท่านเอง

รู้เรื่อง “ตาย”

ในพรรษาวันหนึ่งมีโยมมาจากในเมืองได้นำยาถ่ายทองมาถวายให้พระเถรในวัดฉัน จะด้วยเหตุผลใดนั้นท่านลืมเลือนไปเสีย พระเถรองค์อื่นๆ เมื่อได้ฉันยานี้แล้วต่างก็ถ่ายทองกันแบบปกติตามฤทธิยาถ่ายทั่วไปที่เจ้าหน้าที่กำหนดไว้ จึงไม่มีอะไรผิดปกติ

แต่สำหรับท่านเอง หลังจากฉันไปได้ไม่นาน ผลปรากฏว่าท่านต้องถ่ายทองอย่างหนักถึง ๒๕ ครั้ง อาเจียน ๒ ครั้ง ความรุนแรงถึงขนาดที่ว่าเศษอาหารนี้พุ่งออกมาติดข้างฝาเลยทีเดียว จนร่างกายอ่อนลงๆ อย่างรวดเร็ว แม้ว่าท่านจะฉันยาแก้กันแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถ แกฤทธิยาขนานนี้ได้

หลังจากนี้ไม่นานก็เกิดทุกขเวทนาอย่างหนักชนิดเฉียดฉิวต่อความตายหรือจะ

เรียกว่าตายไปแล้วก็ไม่น่าจะผิดไป เพราะถึงกับหมดความรู้สึกรับรู้ทางส่วนร่างกายทั้งหมด เหตุการณ์ตอนนี้เกิดขึ้นในขณะที่ท่านอยู่ในห้องส้วม อย่างไรก็ตาม แม้จะเกิดทุกขเวทนาอย่างแสนสาหัส แต่เพราะท่านเคยพิจารณาเรื่องเหล่านี้มาก่อนแล้ว จึงไม่อาจทำให้ท่านรู้สึกสะทกสะท้านหวั่นไหวแต่อย่างใด ท่านเล่าถึงอาการในขณะนั้นดังนี้

“...ที่ว่าถ่ายถึง ๒๕ ครั้ง อาเจียน ๒ ครั้งนั้นนะ มันจะไปจริงๆ ๙๙% ไม่เห็นมันเพลอนี้ ไม่เห็นมันใกล้ตายเลย

หือ? จะไปเดี๋ยวนี้เชียวหรือ? เอาไปก็ไป’

แน่ะ มันสนุกพิจารณากันสบายเลย ตอนมันจะไปจริงๆ ความรับผิดชอบในส่วนร่างกายนี้มันหดมาพร้อมๆ กัน ข้างล่างก็หดขึ้นมาอยู่กลางหัวใจนี้ ข้างบนก็หดลงไป ข้างซ้ายข้างขวาหดเข้ามาพร้อมกันเลย

จากนั้นแล้วร่างกายก็หมดความหมาย คือร่างกายเป็นเหมือนท่อนไม้ท่อนฟืนไปแล้ว หนูนี้เลยหนวก ไม่ใช่หนวกไม่ใช่บอด เสียแล้ว เลยนั่นไปแล้ว เป็นท่อนไม้ท่อนฟืน ทุกขเวทนาจัดับหมด นี่จึงได้เชื่ออย่างแน่วใจว่าคนเราเวลาจะตาย ถ้ามีสติทราบเรื่องของตัวเองอยู่อย่างชัดเจนแล้ว ขณะจะตายนั้นเวทนาต้องดับหมด อันนี้มันดับ ขณะที่เวทนาดับหมด

ทั้งๆ ที่ทุกขเวทนาอย่างสาหัส พอถึงขั้นจะไปจริงๆ แล้ว ความรับผิดชอบใน

“...คนเราเวลาจะตาย
ถ้ามีสติทราบเรื่องของตัวเอง
อยู่อย่างชัดเจนแล้ว
ขณะจะตายนั้น
เวทนาต้องดับหมด...”

ความรู้สึกนี้มันหดตัวเข้ามา วาบเดียวเท่านั้น
พรอมกันหมดเลย เข้าไปอยู่ตรงกลางนี้
ตรงกลางนี้ก็สักแต่ว่ารู้จะว่าเป็นจุดเป็น
ต่อมแห่งความรู้สึกอย่างนั้นอย่างนี้ไม่มี พุดได้แต่
ว่าสักแต่ว่ารู้เท่านั้น แล้วทุกขเวทนาดับ
อะไรดับ ร่างกายดับหมดจากความรู้สึก
ของกายเอง และความรู้สึกของทาง
ประสาท จิตก็เป็นจิต ทุกขเวทนาดับ
พรอมกันเลย นั่นตอนนั้นตอน ๙๙% นี้วิตก
‘จะไปเดี๋ยวนี้เชียวหรือ? เอา ไปก็
ไป’

กำหนดจิตขยับเข้าอีกเหมือนกับ
จะช่วยให้มันไป มันก็เลยเป็นพลังอันหนึ่ง
ด้วยอำนาจพลังของจิตที่กำหนดจะไปนี้
เลยเป็นพลังทำให้จิตมันชานออกไปอีก
ให้รับรู้ในสิ่งต่างๆ ในส่วนต่างๆ ของร่าง
กาย

‘หรือ? ไม่ไปหรือ? ไม่ไปก็อยู่ชิว’

ณะ เป็นอย่างนั้นไม่ลืมนะ ความ
รู้สึกของเจ้าของเป็นอย่างนั้นจริงๆ คิด
อย่างนั้นด้วยเวลาจะไป จะไปจริงๆ หรือ
เอาไปก็ไปชิว กำหนดบัพเพื่อจะช่วยให้มันไป

เสีย คือไปอย่างหายห่วงพุดง่ายๆ ไม่ได้
สงสัยอะไรนี้ระยะนั้นเราก็ไม่ได้สงสัยอะไร
แล้ว...

หายสงสัยทุกสิ่งทุกอย่างแล้ว
พุดตามความจริง เวลานั้นมันจะมา
ประกาศความจริงให้เราเห็นอยู่ชิว ตอนจะ
ตายนี้ก็ไม่เห็นมันกลัวอะไร มันตามรู้กัน
ทุกระยะๆ จนกระทั่งถึงว่าหมดทุกขเวทนา
ที่เป็นอย่างสาหัสขนาดถึงขั้นจะตาย มันก็
รู้ของมันอยู่ตลอดเวลา ไม่พั้งไม่เผล
จนทุกขเวทนาในร่างกายนี้ที่เป็นสาหัส
ดับจนหมด เพราะความรับผิดชอบของจิต
มันหดตัวเข้ามาวาบเดียวเท่านั้น ทุกข-เวทนา
ก็เป็นอันว่าดับไปพรอมกันกับความรับผิดชอบ
ชอบทางด้านร่างกาย

‘เอาจะไปเดี๋ยวนี้เชียวหรือ? เอาไป
ก็ไป’

ยังเหลือแต่ความรู้เท่านั้น กำหนด
บัพเข้าจุดความรู้มัน ไม่ถึงนาทีนะมัน
ชานออกไปอีก พอชานออกไป หูก็ได้ยิน
ตาฝ้าฟางก็เหมือนกับมองเห็น ความรู้สึก
ทางส่วนร่างกายก็รู้ที่นี้ทุกขเวทนาจึงเริ่มขึ้น
ก็สาหัสเหมือนอย่างที่เคยเป็น สาหัสมันก็
สาหัสในส่วนร่างกายต่างหาก ไม่ได้สาหัส
ในจิต ไม่ได้เข้าถึงจิต จิตเป็นปกติอยู่อย่าง
นั้นธรรมดาๆ ...”

จากนั้นอาการป่วยของท่านก็ค่อย
ทุเลาลงๆ กำลังวังชาก็เริ่มฟื้นตัวขึ้นเป็น
ลำดับและกลับคืนจนเป็นปกติในที่สุด

บ้านห้วยทราย จังหวัดมุกดาหาร

หลังท่านอาจารย์มั่นได้มรณภาพ ท่าน(หลวงตา) จำพรรษาที่บ้านหนองผือได้ ๑ พรรษา จากนั้นท่านก็ไปจำพรรษาที่บ้าน ห้วยทราย อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร อยู่ถึง ๔ ปี (จนถึงปี ๒๔๙๗) พระเถระทั้งหลาย ติดตามไปอยู่ด้วยมากมาย ตามบ้าน เล็กบ้านน้อยแถบนั้น แต่ที่อยู่ในสำนักของ ท่านจริงๆ มี ประมาณ ๑๐ กว่าองค์

ท่านก็ให้ความเมตตาสงเคราะห์ พระเถระด้วยการเทศนาอบรมสั่งสอนด้วยความเอาใจใส่จริงจัง เข้มงวดทั้งธรรมวินัย ทั้งข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ และเทศน์ให้กำลังใจในการบำเพ็ญเพียร จนพระเถระหลาย องค์รวมทั้งฆราวาสเกิดผลประจักษ์ใจขึ้น เป็นลำดับ

เข่นหนัก ด้วยอรรถธรรม

ท่านอาจารย์สิงห์ทอง^๑ เป็นองค์ หนึ่งที่ได้อยู่จำพรรษาในระยนี้ด้วย ใน หนังสือ “ประวัติย่อ” ท่านอาจารย์สิงห์ทอง ได้กล่าวถึงความจริงจังของหลวงตาต่อ พระเถระยุคนบ้านห้วยทรายว่า

“...ท่านพระอาจารย์มหาบัวท่าน เข้มงวดกวดขันกับพระเถระที่ไปปฏิบัติกับ ท่านมาก ยามค่ำคืนท่านอาจารย์มหาบัว จะลงเดินตรวจพระเถระในวัดโดยไม่ใช้ ไฟฉาย ว่าพระเถระองค์ไหนทำความเพียร

หลวงตากับท่านอาจารย์สิงห์ทอง ณ ศาลาวัดป่าบ้านตาด (ถ่ายเมื่อ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๓)

อยู่หรือเปล่า ถ้ามองเห็นจุดไฟอยู่ท่านก็จะ ไม่เข้าไป ถ้าองค์ไหนดับไฟท่านจะเข้าไป เข้าไปจนได้ถุกฎแล้วฟังเสียงว่าจะนอน หลับหรือเปล่า หรือนั่งภาวนา เพราะคนที่ นอนหลับส่วนมากเสียงหายใจจะแรงกว่า ธรรมดาที่ไม่หลับ

ถ้าหากว่าองค์ไหนนอนหลับก่อน ๔ ทุ่มแล้ว พอตอนเช้าประมาณตี ๔ ท่าน จะเดินตรงไปที่กุฏิองค์นั้นแหละ และถ้ายังไม่ตื่น ตอนเช้าหลวงตาจะเตรียมบิณฑบาต ท่านจะเทศน์ว่าให้พระเถระองค์นั้น ถ้า ท่านได้เตือนถึง ๓ ครั้งแล้วไม่ตื่น ท่านจะ

๑ ในระยะต่อมา ท่านอาจารย์สิงห์ทองเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากหลวงตามหาบัวมาก มักได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่บางอย่างแทน เช่น ให้เป็นประธานด้านบรรพชิตในการดำเนินงานศพของหลวงปู่บัว สิริปณโกณ ฒ วัดป่าหนองแขง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งท่านก็สามารถทำหน้าที่ได้เรียบร้อยทุกประการ

หลวงตาเคยกล่าวกับท่านอาจารย์สิงห์ทองว่า “นี่เวลาผมตายนะให้ท่านเผาศพผม ใครอยากมาอยู่ ผมจะมอบศพผมให้ท่านทำเวลา ท่านตายผมจะเผาศพท่าน “ ด้วยเหตุนี้เอง เมื่อท่านพระอาจารย์สิงห์ทองได้ถึงแก่ มรณภาพไปก่อนหลวงตาจึงต้องมาเป็นประธานจัดงานศพให้...

ขับไล่ออกจากวัดให้ไปอยู่วัดอื่น โดยพูดว่า
'ผมสอนท่านไม่ได้แล้ว นิมนต์ออกไป
ไปจากวัดเสีย'

ฉะนั้น พระเถระยุคบ้านห้วยทราย
ภายใต้การนำของท่านจึงมีความพากเพียร
ในด้านการทำสมาธิภาวนาเป็นอย่างมาก
ต่างองค์ต่างลึกกัน (แอบปฏิบัติ) คือ
บางองค์เวลาห่มเดินจงกรมจะขึ้นกุฏิแล้ว
ไม่จุดไฟ ทำท่าเหมือนกับว่านอน แต่ความ
จริงนั่งภาวนา เวลาห่มขึ้นจากทางจงกรม
หมดแล้วจึงค่อยลงเดินก็มี

ท่านอาจารย์สิงห์ทอง เคยเล่าให้
ฟังว่า สมัยนั้นเหมือนกับว่าพระเถระในวัด
นั้นจะไม่ค้างโลกกัน พอตื่นนอนขึ้นมา มอง
ไปเห็นแต่แสงไฟโคมสว่างไสวตามกุฏิของ
พระเถระเหมือนกับไม่นอนกัน

เรื่องอาหารการกิน เขามีกับหรือ
เขียนตัวเดียวอย่างนี้ เขาก็แบ่งใส่บาตรได้
๔ บาตร ๔ องค์ก็มี ในคราวที่อดอยาก
มะเขือลูกเดียวอย่างนี้เขาจะผ่าใส่บาตรได้
๔ องค์ ทั้งนี้เนื่องจากทางอีสานนั้นกันดาร
น้ำ โดยเฉพาะหน้าแล้งบางแห่งต้องได้กิน
น้ำในสระ พรอมทั้งไปตักเอาไกลด้วย เป็น
๒-๓ กิโลเมตรก็มี เพราะขุดบ่อไม่มีน้ำ ถึงจะ
มีบางแห่งน้ำก็เค็ม กินไม่ได้ และสิ่งที่ตาม
มาด้วยก็คือ ความอดอยากเรื่องอาหาร
การกิน

อาศัยกันไม้ รากไม้ ใบไม้มาต้ม
ฉัน นานๆ จะมีน้ำอ้อยกินทีหนึ่ง... กอน
เดี่ยวแบ่งกันฉัน ๓-๔ องค์ก็เพียงพอ... บางปี
พระเถระป่วยเป็นไขมาลาเรียเกือบหมดทั้ง

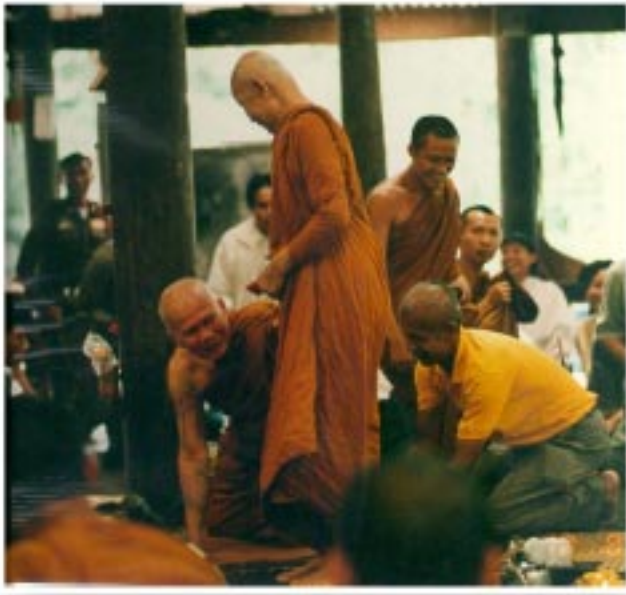
วัด ยังเหลือแต่ท่านพระอาจารย์มหาบัว
และพระอิกองค์หนึ่งก็มี เป็นผู้ทำกิจวัตร
ประจำวัน เช่น ปัดกวาดลานวัด และตักน้ำ
ใช้น้ำฉัน..."

หลวงปู่หล้า เขมปัตโต วัดภูจ้อก้อ
จังหวัดมุกดาหาร เป็นองค์หนึ่งที่อยู่ร่วมจำ
พรรษาด้วยในระยนี้เช่นกัน หลวงปู่หล้า
เล่าถึงบรรยากาศยุคบ้านห้วยทรายไว้อย่าง
น่าประทับใจดังนี้

"...สมัยนั้น เดือนพฤษภาคมข้าง
แรม หลังวิสาขบูชา ๒๔๙๖ แล้ว... ปีนั้น
มีพระ^๑ ๑๑ รูป สามเณร ๔ องค์ คือ พระ
อาจารย์ผู้เป็นหัวหน้า(อาจารย์มหาบัว)
พระอาจารย์สม พระอาจารย์สิงห์ทอง
หลวงพ่อนิล ข้าพเจ้า(หลวงปู่หล้า)
คุณเพียร คุณสุพัฒน์ คุณเพ็ง คุณสีหา
คุณลี คุณสวาส และ เณรน้อย เณรน้อย
(อิกองค์) เณรบุญยัง เณรโส

ปฏิบัติทาของหลวงปู่มหาพาทำ
เหมือนสมัยยุคหนองผือหลวงปู่มั่น เพราะ
สมัยห้วยทรายแขกโยมยังไม่มาก...ประวัติ
ยุคห้วยทราย ก็เป็นยุคที่พระอาจารย์มหา
ตีและเซนพระเถระโดยมิได้เลือกหน้าเหมือน
กัน แต่อย่าลืมนิวว่าสมัยบ้านห้วยทรายในยุค
นั้น ในศาลาโรงฉันยังได้ใช้กระโถนกระบอก

๑ ภายหลังต่อมาคือ...
ท่านอาจารย์เพียร วัดป่าหนองกอง อ.บ้านผือ
จ.อุดรธานี, ท่านอาจารย์สุพัฒน์ สุขกาโม
วัดป่าประสิทธิ์สามัคคี อ.สว่างแดนดิน จ.สกลนคร,
หลวงปู่บุญเพ็ง เขมาภิรโต วัดถ้ำกลองเพล
หนองบัวลำภู, หลวงปู่ลี กุศลโร วัดภูผาแดง
อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี

หลวงปู่หล้ากล่าวว่า
“...พวกลูกศิษย์ที่ได้
ไปห่มหลวงปู่บ้านตาด
ในยุคปัจจุบันนั้น
องค์ท่านอนุโลมที่สุด
อย่าว่าองค์ท่านดูเลย...”

หลวงปู่หล้ามากราบเยี่ยม ที่วัดป่าบ้านตาด

ไม่ไผ่บ้านอยู่นะ แม้อยู่ตามกุฏิเป็นส่วน
มากก็เหมือนกัน น้ำมันก๊าดก็มีเพียงปีละ
สองปี๊บ ผ้าที่จะทำไตรจีวรก็เหลืออยู่หมด
วัดเพียงปีละไม่สองไม่เท่านั้น มูลค่าใน
วัดทั้งหมดรวมกันในวัด บางทีก็ร้อยสอง
ร้อยเท่านั้น

ปรารภไว้เพื่อให้กุลบุตรสุดท้ายคำ
นี้จะได้ไม่ลืมตัวในสมัยวัตถุนิยมหรูหรา
เพราะเกรงกิเลสจะหรรษาขึ้น

ด้านเสนาสนะก็กินใบตองและฟาง
เป็นส่วนมาก พระอาจารย์มหาก็ยังอยู่กุฏิ
ฟากและมุงหญ้า ประตูหน้าต่างก็ทำเป็น
วงฝาแถบตองผลัดไปมา หรือเวิกออกแล้ว
ก็ค้ำเอา

ด้านทำความเพียรมีเวลามากกว่า
ทุกวันนี้ คราวหนุ่มอยู่หลวงปู่มหา ยิ่ง
ประเปรียวกว่านี้มาก พวกลูกศิษย์ที่ได้ไป
ห่มหลวงปู่บ้านตาดในยุคปัจจุบันนั้น องค์
ท่านอนุโลมที่สุด อย่าว่าองค์ท่านดูเลย...”

อัศจรรย์...ความเด็ดเดี่ยว องค์หลวงปู่มหา

ด้วยเหตุที่หลวงปู่หล้าท่านเห็นถึง
ปฏิบัติความจริงจังของหลวงตาตั้งแต่
สมัยที่ปฏิบัติต่อสู้กับกิเลส กระทั่งถึงระยะที่
เป็นครูบาอาจารย์สอนสั่งพระเณรหลายรุ่น
ต่อหลายรุ่นด้วยกันมานี้

ดังนั้น เมื่อหลวงปู่หล้าท่านตั้งวัด
ภูจ้อก้อขึ้นมา มีพระเณรเข้ามาอยู่ศึกษา
กับท่าน เพื่อให้พระเณรลูกหลานที่อยู่ใน
การปกครองได้เห็นคติแบบฉบับอันงดงาม
การแสดงธรรมของท่านจึงมักต้องได้กล่าว
ถึงหลวงตาอยู่เสมอๆ

ดังนั้นที่ฉบับหนึ่งที่หลวงปู่หล้า
ท่านเขียนเป็นจดหมายทิ้งไว้เพื่อเป็นอุบาย
สอนพระ ดังนี้

วัดบรรพตคีรี (ภูจ้อก้อ)

บ.แวง ต.หนองสูงใต้ อ.หนองสูง

จ.มุกดาหาร

๒๑ มิถุนายน ๒๕๓๖

กราบเท่าทูลเรียนถวาย องค์หลวงปู่ที่เกล้าเคารพจนเกล้าสิ้นภพสิ้นชาติ

ในระหว่าง ๔-๕ วันหลังที่หลวงมา เกล้าได้กราบเท่าทูลถวายฝากมุ้งมาทูลถวาย องค์หลวงปู่กับพวกครูโรงเรียน ที่เขาปรารถนาจะมากกราบเท่าองค์หลวงปู่ พร้อมทั้ง มีจดหมายอยู่ในที่นั้นด้วย ถ้าหากว่าองค์หลวงปู่ได้รับพร้อมกันแล้ว จงทรงพระมหากรุณาให้พระเลขาตอบจดหมายให้เกล้าทราบด้วยเทอญ เพื่อจะได้หายกังวล เกล้าเมื่อพิจารณาขณะจิตก็ได้นึกถึงองค์หลวงปู่อยู่เป็นอาหารของใจอย่างเคารพสูงยิ่ง และองค์หลวงปู่ทรงปฏิบัติดีเต็ยวสมต้นสมปลายเป็นธรรมอันหาได้ยากในสมัยปัจจุบันนี้ เรื่องนอกๆ ที่เกล้าวิจารณ์ตามประสาอารมณ์เบาของเกล้าที่เป็นบ้านั้น เกล้าได้พิจารณาลึกลงไปกว่านั้นมาแต่ไรๆ แล้ว และไม่มีที่จะแข่งองค์หลวงปู่อันใดได้เลย ถ้าผู้หนักไปในทางธรรมแล้วก็ได้อัศจรรย์ขององค์หลวงปู่ที่เต็ยวสมเป็นปฏิฐานุคติของอนุชนรุ่นหลังอย่างยอดเยี่ยม

การกราบเท่าทูลเรียนถวายจดหมายขององค์หลวงปู่ ถ้าเขียนน้อยก็ไม่สมเจตนาของเกล้า ถ้าเขียนมากขององค์หลวงปู่ก็จะน่าเบื่อ ไม่รู้ว่าความพอดีอยู่ในระดับใด ต้องยอมบกพร่องยกธงขาวต่อองค์หลวงปู่อยู่เสมอๆ ผูกขาดจงขาดจนเกล้าสิ้นภพสิ้นชาติ

กราบเท่าทูลเรียนถวายมาด้วยความเคารพสูงยิ่งจนเกล้าสิ้นภพสิ้นชาติ

เกล้า

(พระหล้า เขมปัตโต)

จดหมายถึงองค์หลวงปู่มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน

จากหนังสือ "ผู้บรรลุแดนเกษม" รวมธรรมเทศนาของ หลวงปู่หล้า เขมปัตโต หน้า ๑๒๕

คุณแม่ชีแก้ว ผู้รอบรู้พิสดาร

ที่บ้านห้วยทรายแห่งนี้มีนักปฏิบัติธรรมหญิงท่านหนึ่งนามว่า **คุณแม่ชีแก้ว เสียงล้ำ** เวลาภาวนามักจะมีความรู้แปลกพิสดารมาก เมื่อท่านมาจำพรรษาอยู่ที่บ้านนี้ จึงได้มีโอกาสสนทนาและให้อุบายทางจิตตภาวนาอันสำคัญยิ่งต่อคุณแม่ชีแก้ว

หลวงตาเล่าถึงชีวิตการปฏิบัติธรรมอันน่าอัศจรรย์ยิ่งของคุณแม่ชีแก้วไว้ดังนี้

“...แม่ชีแก้วที่อยู่บ้านห้วยทรายนี้เป็นลูกศิษย์ดั้งเดิมของท่านอาจารย์มั่นมาตั้งแต่เป็นสาวโน่นนะ แกภาวนาเป็นตั้งแต่เป็นสาวโน่น ถ้าวันไหนภาวนาแปลกๆ พอท่านอาจารย์มั่นบิณฑบาตมาถึงนั้นท่านจะว่า

‘วันนี้ออกไปวัดนะ’

เพราะท่านหยั่งทราบทุกอย่าง... ที่นี้พอท่านจะจากที่นั่นไป ท่านก็บอกตรงๆ เลยบอกว่า ‘นี่ถ้าเป็นผู้ชายแล้วเราจะเอาไปบวชเป็นเณรด้วย’

อายุตอนนั้นราว ๑๖-๑๗ ปี

นี่เป็นผู้หญิงมันลำบากลำบาก ไม่เอาไปแหละ อยู่ที่นี่แหละ จะเป็นบ้าครอบครวเหมือนโลกเขา ก็แล้วแต่เถอะ...’

ว่าดังนี้แล้วท่านก็ไป ก่อนจะไปท่านสั่งว่า ‘แต่อย่าภาวนานะ’

นี่สำคัญ ท่านสั่งไว้จุดนี้แหละ คือนิสัยแกผาดโผนมาก เรื่องภาวนานี่นิสัยผาดโผนมากจริงๆ เหาะเหินเดินฟ้าดำดิน

คุณแม่ชีแก้ว เสียงล้ำ
ณ สำนักชีบ้านห้วยทราย อ.คำชะอี จ.มุกดาหาร
(ถ่ายเมื่อ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๗ - อายุ ๘๓ ปี)

บินบนในหัวใจมันออกรู้ ออกเห็นหมด เทวบุตรเทวดาอินทร์พรหมเปรตผีนั้นมันไปรู้ไปหมด นั่นซิ ที่นี้เวลาไม่มีครูมีอาจารย์คอยแนะนำคอยบอก กลัวมันจะเสีย ท่านจึงห้ามไม่ให้ภาวนา

‘เราไปนี้ไม่ต้องภาวนาแหละ ต่อไปมันก็จะมีความรู้มีอาจารย์สอนเหมือนกันนั่นแหละ’

ท่านว่าอย่างนี้ ท่านว่าผ่านๆ ไปอย่างนี้แหละ... ที่นี้นานเข้าๆ หนักเข้ามันอดไม่ได้ มันอยากภาวนาอยู่ตลอด แกก็เลยภาวนา ก็พอดีเป็นจังหวะที่เราไปที่นั่น พอเหมาะดีเลยเที่ยว

พอเราไปถึง แกก็มาเล่าให้ฟัง ตอนที่เราไปนั้นเราไปจำพรรษาบนภูเขา ให้หมู่เพื่อนจำพรรษาข้างล่าง เรากับเณรหนึ่งไปจำพรรษาอยู่บนภูเขา บ้านห้วยทรายนั่นแหละ

“...ไปหาเราก็ภาวนาพูด
ตั้งแต่เรื่องความรู้ความเห็น
ไปโปรดโปรดโปรดผี
โปรดอะไรต่ออะไร
นรกสวรรค์แก่ไปได้หมด
รู้หมด...”

พอวันพระหนึ่งๆ พวกเขาจะไป
ไปพร้อมกันไปละ ไปทั้งวัดเขาเลยแหละ
พวกแม่ชีแม่ขาวหลังไหลกันไป ขึ้นบนภูเขา
หาเราตอนบ่าย ๔ โมง ๔ โมงเย็นเขาก็ไป
ตอนจวน ๖ โมงเย็นเขาก็กลับลงมา พอไป
ถึงแกก็เล่าให้ฟัง ขึ้นต้นก็น่าฟังเลยนะ
พอแกขึ้นต้นก็น่าฟังทันที

นี่ก็ไม่ได้ภาวนา เพิ่งเริ่มมาภาวนา
นี่แหละ ญาท่านมันท่านไม่ให้ภาวนา’
แกว่าอย่างนั้น ‘ท่านห้ามไม่ให้
ภาวนา’

เราก็สะดุดใจก็ก็ มันต้องมีอันหนึ่ง
แน่นอน ลงหลวงปู่มันห้ามไม่ให้ภาวนานี้
ต้องมีอันหนึ่งแน่นอน จากนั้นแกก็เล่า
ภาวนาให้ฟังนี้ โอ ไม่ใช่เล่นๆ พิศดารเกิน
คาดเกินหมาย เราก็จับได้เลยทันที

‘อ้อ อันนี้เองที่ท่านห้ามไม่ให้
ภาวนา’

พอไปอยู่กับเรา...ไปหาเราก็ภาวนา
พูดตั้งแต่เรื่องความรู้ความเห็น ไปโปรด
โปรดโปรดผีโปรดอะไรต่ออะไร นรกสวรรค์
แก่ไปได้หมดรู้หมด แกรู้ที่นี้เวลาภาวนามัน

ก็เพลินแต่ชมสิ่งเหล่านี้ ครั้นไปหาเรานาน
เข้าๆ เราก็ค่อยห้ามเข้าหักเข้ามาเป็นลำดับ
ลำดับ ห้ามไม่ให้ออก ต่อไปห้ามไม่ให้ออก
เด็ดขาด นี่แหละ เขากันตอนนี้ ที่แรกให้
ออกได้

‘ให้ออกก็ได้ไม่ออกก็ได้ ได้ใหม่เอา
ไปภาวนาดู?’ ครั้นต่อมา ‘ไม่ให้ออก’ ต่อมา
ตัดเลยเด็ดเลย ‘ห้ามไม่ให้ออกเป็นอันขาด’

นั่นเอาขนาดนั้นนะที่นี้ ให้แก่รูภายใน
ใน อันนั้นเป็นรูภายนอกไม่ใช่รูภายใน ไม่ใช่
รูเรื่องแกกิลเลส จะให้แกเข้ามารูภายในเพื่อ
จะแกกิลเลส แกไม่ยอมเข้า เกียงกันแกก็ว่า
แก่รู แกก็เกียงกันกับเรานี่แหละ ตอนมัน
สำคัญนะ พอมาเกียงกับอาจารย์ อาจารย์
ก็ไล่ลงภูเขา ร้องให้ลงภูเขาเลย

‘ไป...จะไปที่ไหน...ไป สถานที่ที่ไม่
มีบัณฑิตนักปราชญ์ มีแต่คนพาลนะ ใคร
เป็นบัณฑิตนักปราชญ์ให้ไป ลงไป...’

ไล่ลงเดี๋ยวนั้น ร้องให้ลงไปเลย เรา
ก็เฉย น้ำตานี้ไม่เห็นมีประโยชน์อะไร เรา
เอาตรงนั้น ไล่..ลงไป

‘อย่าขึ้นมานะ แต่นี่ต่อไปห้าม’ ตัด
เด็ดกันเลย ไปได้ ๔-๕ วัน โผล่ขึ้นมาอีก
‘...ขึ้นมาอะไร !!!...’

‘เดี๋ยวกู ให้พูดเสียก่อน เดี๋ยวกู
ให้พูดเสียก่อน’ แกว่า

‘มันอะไรกัน นักปราชญ์ใหญ่’ เรา
ว่าอย่างนั้นนะ ว่านักปราชญ์ใหญ่ แกว่า
‘เดี๋ยวกู ให้พูดเสียก่อน’ แกจึงเล่าให้ฟัง
คือไปมันหมดหวัง แกก็หวังจะฟัง ก็พูดเปิด
อกเสียเลย แกหวังว่า

‘จะฟังอาจารย์องค์นี้ ชีวิตจิตใจ
มอบไว้หมดแล้วไม่มีอะไร แล้วก็ถูกท่านไล่ออกจาก
ภูเขา เราจะฟังที่ไหน?’

แล้วเหตุที่ท่านไล่ออก ท่านก็มีเหตุผล
ของท่านว่า เราไม่ฟังคำท่าน ท่านไล่นี้ถ้า
หากว่าเราจะถือว่าท่านเป็นครูเป็นอาจารย์
แล้วทำไมจึงไม่ฟังคำของท่าน เพราะเรา
อวดดี แล้วมันก็เป็นอย่างนี้ ไม่เห็นได้เรื่อง
ได้ราวอะไร

‘ที่นี่ก็เลยเอาคำของท่านมาสอนมา
ปฏิบัติ มันจะเป็นยังไง? เอาว่าซิ มันจะจม
ก็จมไปซิ’

คราวนี้แกเอาคำของเราไปสอน
บังคับไม่ให้บอกอย่างว่า นั่นแหละ แต่ก่อน
มีแต่ออกๆ ห้ามขนาดถึงว่าไล่ออกจาก
ภูเขา แกไม่ยอมเขา มีแต่ออกๆ อย่างเดียว พอไป
หมดท่าหมดทางหมดที่ฟังที่เกาะแล้ว ก็มา
เห็นโทษตัวเอง

‘ถ้าว่าเราถือท่านเป็นครูเป็น
อาจารย์ ทำไมไม่ฟังคำท่าน ฟังคำท่านซิ
ทำลงไปแล้วเป็นยังไงให้รู้ซิ’

เลยทำตามนั้น พอทำตามนั้นมันก็
เปิดโล่งภายในซิ ที่นี้ จำขึ้นเลยเชียว นี่ก็
สรุปความเอาเลย นี่แหละที่กลับมา

กลับมาเพราะเหตุนี้ ที่นี้ได้รู้อย่างนั้นๆ
ละที่นี้รู้ตามที่เราสอนนะ

‘เออ เอาละ ที่นี้ขยำลงไปนะตรงนี้
ที่นี้ขยำออก ขยำยุ่ง ยุ่งมานานแล้วไม่เห็น
เกิดประโยชน์อะไร เหมือนเราดูดินฟ้า
อากาศ ดูสิ่งเหล่านั้นนะ

ดูเปรตดูผีดูเทวดาบุตรเทวดา มันก็
เหมือนตาเนื้อเราดู สิ่งเหล่านี้ไม่เห็นเกิด
ประโยชน์อะไร ถอน ก็เลสตัวเดียวก็ไม่ได้
นี่ตรงนี่ตรงถอนกิเลส’

เราก็ออย่างนี้ ‘เอาดูตรงนี้นะ’

แกก็ขยำใหญ่เลย เอาใหญ่เลย
ลงใจ ไม่นานนะก็ผ่านไป แกบอกแกผ่าน
มานานนะ... พ.ศ.๒๔๙๔ เราไปจำพรรษา
ที่ห้วยทราย ในราวสัก ๒๔๙๕ ละมัง แกก็
ผ่าน...”

‘คำกล่าวอีกตอนหนึ่งของท่านเล่า
ถึงเรื่องความรู้พิสดารของคุณแม่ชีแก้ว
ดังนี้

“...ความรู้ของคุณแม่แก้วแปลก
พิสดารมาก สำคัญที่สุดที่เรียกว่า ไม่พลาด
เลย เวลาเราไปไหนมาไหนนี่นะ ไม่มีพลาด
เลย แม่นยำ ไม่มีเคลื่อนเลย พอเราออกจาก
วัด

‘อ้าวญาท่านไปแล้ววันนี้นะ’ ว่า
อย่างนั้นนะ ‘ไปแล้ว’

ที่เราไปไหนมาไหนนิสัยเราก็ออย่าง
นี้มันไม่เคยพูดไม่เคยบอกใคร มันเป็นนิสัย
อย่างนั้นแต่ไหนแต่ไร ทางนี้ก็รู้แล้วเริ่มแล้ว
นะนี่

‘อบอุ้มเข้าแล้ว ค่อยอบอุ้มเข้ามาๆ’
พอถึงที่ก็ว่า ‘ถึงแล้ว’ ตอนเช้าก็ได้
หุงข้าว แล้วเตรียมหมากทุกวันไม่มีพลาด
เราถึงได้ถามนะสิ

‘นี่เตรียมมาทุกวันหรือ? มากนี่
ข้าวเหนียว’

หุงข้าวเล็กน้อยละห่อมาให้ทุกวัน
ตอนเราอยู่นั้นนะ บอกเท่าไรก็ไม่ฟัง หุง
ข้าวเตรียมหมาก แก่คอยจัด ตัวแกเองไม่
มาหอก แต่ให้แม่ชีมาจ้งหัน แม่ชีก็เอามา
ส่วนแฉานๆ จะเอามาที่หนึ่ง ถามแม่ชี
เรื่องหุงข้าว แม่ชีตอบว่า

‘เพิ่งหุงตอนญาติท่านมานี้แหละ’

เขาเรียกญาติท่าน เป็นความเคารพ
ของเขานะ ‘หมากนี่เพิ่งทำ ตอนญาติท่าน
ไม่อยู่ ข้าวนี้ถึงหมด’

‘แล้วทำไมถึงรู้ว่าจะทำ?’

แม่ชีตอบว่า ‘ก็คุณแม่บอกให้ทำไป
เถอะ ญาติท่านมาแล้ว’

นี่แหละ อันนี้ไม่พลาดนะ สำคัญไม่
มีพลาด... กับตอนที่พ่อแม่ครูอาจารย์มัน
มรณภาพ โอย แก่แมนย่าของแกขนาดนั้น..

‘ญาติท่านเสียแล้ว...เมื่อคืนนี้’

แกเล่าว่า ‘ญาติท่านมาบอกว่า มานี้
มา ไปดูเสียซากเรา เห็นแต่ซากแล้ว
ญาติท่านว่า พ่อไปแล้วนะ’

พอพูดคุยกันยังไม่เลิกเลย ให้อหลาน
มันก็ไปค้าชะอิ ไปดูข้าวเขาออกวิฑูตอน
เจ็ดโมงเช้า ประกาศลั่นว่า

‘หลวงปู่มันเสียแล้ว’

มาถึงมันก็วิ่งถึงวัดเลย วิ่งกระหืด

กระหอบมา ‘อะไร?’

‘โอย ญาติท่านเสียแล้ว’ นั้นเห็น
ใหม่...เห็นใหม่ เสียในเวลาเท่านั้นเท่านี้
เขาประกาศลั่น นี่ก็แมนย่ามาก...”

ศิษย์คนสำคัญอีกท่านหนึ่งในระยะ
ที่พักอยู่บ้านห้วยทรายแห่งนี้ คือ
ตาปะขาวชื่อ คำตัน^๑

ซึ่งระยะต่อมาไม่นาน ตาปะขาวก็
ได้บวชเป็นพระภิกษุ หลวงตามेतตาเป็นผู้
จัดหาบริวาร เครื่องบวชให้ด้วยตนเอง
ดังคำกล่าวของท่านว่า

“...หลวงพ่อดันนะ องค์หนึ่งนะ อัน
นี้ก็ เราบวชให้เลยนะ เป็นตาปะขาว แก่
ภาวนาดี แก่เล่าภาวนาให้ฟัง เข้าท่านี่วะ

เราเลยให้ไปบวชมุกดอาหาร เราไม่
ไปแหละ แต่ให้โยมพาไป ให้พระพาไป บริ
วารเราเตรียมพร้อมเสร็จแล้ว ให้ไปบวชแล้ว
มาอยู่กับเรา หลวงพ่อดันนี่องค์หนึ่ง...”

ตอบแทนพระคุณบิดามารดา

ระยะต่อมาด้วยความระลึกถึงพระ
คุณของโยมมารดา อยากให้โยมมารดา
เห็นและพบความสุขจากธรรมนี้บ้าง
ท่านจึง จากบ้านห้วยทรายมาที่บ้านตาด
เหตุการณ์ในระยะนี้หลวงปู่หล้าบันทึกไว้ว่า

“...พอลถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ออก
พรรษาแล้วจิ๋วรกาลเสร็จ องค์ท่าน (หมาย
ถึงหลวงตามหาบัว) จะได้ไปเอามารดา

๑ หลวงปู่คำตัน วุฒิชัยโม

วัดป่าดานศรีสำราญ อ.พรเจริญ จ.หนองคาย

“...พอได้เวลาแล้ว
ก็จดหมายมาบอกโยมแม่...
จะเอาโยมแม่บวชทันที
โยมแม่ก็พอดี
เตรียมพร้อมไว้แล้ว
มาก็จับบวชเลย...”

บวชขาว องค์ท่านก็คิดละหวนทวนไปมาว่า
ถ้าบวชแล้วจะเอาโยมมารดามาอยู่ห่วย
ทราย คุณนี่แก่ๆ อายุมากตลอดทั้งหนุ่มก็มี
อยู่มากแล้ว เกรงจะมาทับถมให้ภาระหนัก
ขึ้นแก่ผู้ที่ท่านบวชก่อน เพราะเป็นโยม
มารดาของผู้เป็นเจ้าอาวาส ก็ต้องจะได้ให้
เกียรติให้คุณเป็นพิเศษ เกรงจะหนักใจแก่
ท่านผู้มีอายุมากและพร้อมทั้งบวชก่อน
จึงตกลงใจว่าบวชโยมมารดาแล้ว จำจะหา
ที่อยู่ใหม่ องค์ท่านจึงปรึกษากับคณะสงฆ์ว่า

“...ผมจะได้ไปบวชโยมมารดา ส่วน
จะกลับนั้นบอกไม่ถูกเสียแล้ว ส่วนที่จะไป
กับผมนั้น จะไปหมดก็ไม่ถูก เวลาอยู่เราก็
แย่งกันอยู่ เวลาไปเราก็แย่งกัน มันเป็นเรื่อง
ไม่งามแก่ฝ่ายปฏิบัติ จะเสียวงศ์ตระกูลฝ่าย
ปฏิบัติ

ฉะนั้นขอให้คุณสม...จงพาหมู้อยู่
บ้างในพรรษาต่อไปนี้ ที่นี้ส่วนผู้ที่จะไปกับ
ผมคนนั้นคนนี้ผมก็ไม่ว่า ส่วนจะอยู่นี้ก็ เ
หมือนกัน ถ้าไปกับผมมากก็ลำบากอีก เพราะ
ไม่ทราบว่าได้อยู่ที่ใดแน่ จึงเป็นของน่า
ควรคิดมากแท้ๆ ในเรื่องนี้...”

โยมมารดาของหลวงตา

เมื่อถึงบ้านตาแล้ว ท่านจึง
จัดการบวชชี้ให้โยมมารดา และให้การ
อบรมปฏิบัติจิตตภาวนา ปีนัยโยมมารดามี
อายุครบ ๖๐ ปีพอดี เหตุการณ์ในระยะนั้น
ท่านเล่าว่า

“...พอได้เวลาแล้วก็จดหมาย
มาบอกโยมแม่ว่า

‘จะมาจากห่วยทรายประมาณวันที่
เท่านั้น ให้เตรียมพร้อมไว้’

ตั้งใจว่าเมื่อมาแล้วจะเอาโยมแม่
บวชทันที พอมาถึง โยมแม่ก็พอดีเตรียม
พร้อมไว้แล้วก็จับบวชเลย มีผู้เฒ่าแม่แก้ว
(คุณแม่ชีแก้ว เสียงล้า) ที่ติดตามมา ๓
คนนี้มาเพื่อโยมแม่เอง ถ้าไม่อย่างนั้นโยม
แม่จะไม่มีเพื่อนฝูงอยู่ เพราะพวกนั้นก็เห็น
คุณเรานี่... ที่นี้เราจะมาบวชโยมแม่นี้ เขา
ก็ติดตามมาเพื่อมาเป็นเพื่อนฝูงของโยมแม่
นั่นละ...พอมาก็จับบวชเลยทันที คล่องตัว
เลย ...”

จะขอกล่าวถึงโยมบิดาของท่าน นับเป็นเวลาหลายปีก่อนที่โยมบิดาของท่านจะเสียชีวิต ท่านได้พยายามเขียนจดหมายมาขอร้องบิดาอยู่หลายครั้ง ให้เลิกฆ่าสัตว์ตัดชีวิต จนในที่สุดพ่อก็ยอมเชื่อ และไม่ฆ่าสัตว์ใดๆ อีกเลย

บิดาของท่านได้เสียชีวิตไปก่อนหน้านี้หลายปีแล้ว(ตั้งแต่ปี ๒๔๘๗) รวมอายุได้ ๕๕ ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาเดียวกันกับที่ท่านกำลังภวานาอยู่ในป่าในเขา

ทราบกันว่า พ่อตอนเช้าวันเดียวกันกับที่โยมบิดาของท่านสิ้นใจ ท่านได้บอกกับพระเณรที่พักอยู่กับท่านในระยะนั้นว่า “...เออ โยมพอนี้เสียแล้วละ เมื่อคืนนี้แหละ น้องของพ่อมาบอกว่า ‘พ่อเสียแล้ว’ คอยฟังข่าวนะว่า มันจะหลอกหรือจะจริง...”

พระเณรจึงจดวันเวลาที่ท่านบอกไว้ เมื่อผ่านไปได้สักเกือบ ๒ อาทิตย์ ท่านก็ได้รับจดหมายจากญาติพี่น้องทางจังหวัดอุดรธานีว่า

“โยมบิดาสิ้นแล้ว”

เมื่อพระเณรลองตรวจสอบวันเวลาที่จดบันทึกไว้กับในจดหมาย ก็ปรากฏว่าตรงกันพอดี เป็นที่อัศจรรย์กันทั่วหน้า

จังหวัดจันทบุรี

เมื่อท่านพาโยมมารดาบวชแล้ว เพื่อไม่ให้ต้องมีสัญญาอารมณ์กับลูกกับหลานญาติพี่น้อง ท่านจึงพาโยมมารดาไปอยู่ที่จังหวัดจันทบุรีในปี พ.ศ. ๒๔๙๘

ครั้งแรกก็ไปพักอยู่ที่บ้านยางระหง ต่อมาท่านอาจารย์เจี๊ยะ จุนโท เป็นผู้นิมนต์ท่านมาพักและสร้างวัด ขึ้นในที่ดินของโยมพี่สาว บริเวณสถานีทดลองกสิกรรมปรีว อำเภอลแหลมสิงห์

ท่านอาจารย์เจี๊ยะเป็นผู้ดูแลในการจัดสร้างเสนาสนะให้ได้รับความสะดวกครบถ้วนใช้เป็นที่พักจำพรรษาได้เป็นอย่างดีมีขอบเขตบริเวณเป็นส่วนเป็นสัดส่วน

ซ้ายสุดคือคุณแม่ซี่แก้ว เสียงล้ำ โยมมารดาของหลวงตาเป็นคนที่ ๓ จากซ้าย ณ วัดป่าบ้านตาด (ถ่ายเมื่อ ๓ เมษายน ๒๕๐๓)

ชัดเจนทั้งฝ่ายสงฆ์และฝ่ายอุบาสิก

การเกี่ยวของสังคมกับประชาชน
ของท่านนั้น ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนที่
จังหวัดจันทบุรีนี่เอง

ท่านเล่าถึงความมั่นคงเหนียวแน่น
ทางพุทธศาสนาของชาวจันทบุรีไว้ดังนี้

“...ไปทางจันทได้เทศน์ออกสังคม
ก็ไปเทศน์ที่เมืองจันท เทศน์เหล่านั้นก็เทศน์
แต่ไม่ได้อะไรนัก

เมืองจันทนี่ โห เหนียวแน่นมากนะ
ศรัทธาสาคัญมากนะ วันเสาร์วันอาทิตย์วัน
พระนี่ คนเต็มอยู่ยูนุ่ สถานีทดลองฯ ไปฟัง
เทศน์เต็มอยู่

เขายังมาพูดอดท่านพ่อลี เขาไม่
รู้ว่า เรากับท่านพ่อลีคุ้นกันมาตั้งแต่เมื่อไร
เขาไปแล้วก็เอามาคุยโม้กับท่านพ่อลี ระยะเวลา
นั้นท่านพ่อลี ท่านอยู่วัดป่าคลองกุ้ง เขาไป
เล่าให้ท่านฟังว่า

‘ท่านพ่อเดี๋ยวนี้ได้พระองค์สำคัญ
องค์หนึ่งแล้ว มาอยู่ที่วัดสถานีทดลอง’

‘สำคัญอะไร?’ ท่านก็ว่าซิ ความจริง
คุ้นกันมาตั้งแต่เมื่อไรเขาไม่รู้ เขาว่า

‘ท่านอาจารย์มหาบัว อุย เทศน์น้ำ
ไหลไฟสว่างไปเลย’ ว่าอย่างนั้น แลก็คุยให้
ท่านฟังนะ

‘มันต้องอย่างนั้นซิ’ เวลาท่านตอบ
‘มันต้องอย่างนั้นซิ’ ความจริงรู้จักกันมาตั้งแต่
เมื่อไรเขาจะไปรู้อะไร

เพราะฉะนั้นเวลามาพูดคุยโม้ให้
ท่านฟัง ท่านก็อดหัวเราะไม่ได้ ท่านก็ว่า
‘มันต้องอย่างนั้นซิ’ ท่าน ก็ว่าเท่านั้นละ...”

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท ชาวจันทบุรี
ศิษย์ท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตโต

ดูคน... บ่งลักษณะนักเลงโต

ที่จันทบุรีแห่งนี้ในพรรษานั้นเองมี
เรื่องหนึ่งทำให้ท่านอาจารย์สิงห์ทอง^๒
อัศจรรย์ความสามารถของท่านอย่างยิ่งใน
การดูลักษณะคน แม้เพียงเล็กน้อยแต่
สามารถทราบถึงอุปนิสัยใจคอได้ถนัด
ชัดเจน คือขณะที่พระเถรกำลังทำงานรวม
กันอยู่ ท่านก็บอกให้ดูคนๆ หนึ่งแล้วจึงพูด
ขึ้นว่า

“พวกท่านดูคนๆ นี้เป็นยังไง มา
ไกลซิดติดพันอยู่กับวัดนี้หนะ”

๑ ต่อมาท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดโคกการาม
จังหวัดสมุทรปราการ จนถึงแกมรณภาพ

๒ ท่านอาจารย์สิงห์ทอง เคยอยู่จำพรรษาที่
ท่านอาจารย์มั่นที่บ้านหนองผือ ต่อมาติดสอยห้อย
ตามหลวงตาไปจำพรรษาที่บ้านห้วยทราย
จ.มุกดาหาร, จ.จันทบุรี และที่บ้านตาด จ.อุตรธานี

พระเณรทั้งหลายต่างพากันแปลกใจในคำถามของท่าน เพราะก็ไม่เห็นว่าชายผู้นี้จะมีอะไรผิดปกติไปกว่าคนอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตามอาจารย์สิงห์ทองจึงได้ตอบไปว่า

“จะว่ายังไง? ก็เป็นคนดีๆ นี่”

ท่านว่า “ใช่หรือ? ดูให้ดีนะ”

ท่านอาจารย์สิงห์ทองพูดอย่างมั่นใจว่า “จะดูให้ดีอะไร ก็ดูมาดีแล้ว”

“ให้พิจารณาเสียก่อนนะ” ท่านย้ำ

จากนั้นท่านก็ได้อธิบายในฉากหลังของชายผู้นั้นว่า “นี่เป็นนักแสดงโตนะ สามารถฆ่าคน ๕ คนได้โดยไม่รู้สึก เพราะมีลักษณะทุกอย่างพร้อมหมดเลย”

ท่านอาจารย์สิงห์ทองรู้สึกแปลกใจและยังไม่เชื่อคำพูดของท่าน จึงได้แอบตามไปสืบประวัติเบื้องหลังของชายผู้นั้นอย่างจริงจังชนิดจะเอาใหญ่ความจริงให้ได้ เมื่อซักไซ้ไล่เรียงกันอย่างหมดไส้หมดพุงในจุดที่สงสัยแล้ว ผลปรากฏว่าเป็นจริงตามนั้นทุกประการ จึงกลับมาพูดกับท่านว่า

“โอย อัจฉริยะ ท่านอาจารย์คุณดูยังไง ทำไมอาจารย์อยู่ๆ ก็พูดขึ้น ทั้งๆ ที่เขาก็ไม่มีอะไรกับท่านอาจารย์ให้จับพิรุณได้เลย ทั้งๆ ที่เขาก็ดีบาก็ดีมาตลอด ผมดูเขามาตลอด ยอมท่านอาจารย์เลย”

ท่านเคยยกย่องท่านอาจารย์สิงห์ทองให้พระเณรที่วัดป่าบ้านตาดฟังเสมอว่า “ท่านสิงห์ทองนี่เด็ด! เป็นคนไม่ยอมใครง่ายๆ และหากไม่ยอมแล้ว จะสู้เลย หากยอมแล้วจะยอมจริงๆ”

หลวงตาที่จันทบุรี
(ถ่ายเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๔๙๗)

เหตุการณ์ครั้งนั้นจึงเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ถูกนำมาเล่าต่อๆ กันในวงลูกศิษย์พระเณรแม่ทุกวันนี่

เมื่อออกพรรษาแล้วท่านได้พาโยมมารดามาพักที่บ้านสามผาน อำเภอท่าใหม่ แม่กระนั้นญาติโยมทางสถานีทดลองก็ยังได้ตามมาฟังธรรมและนิมนต์ขอให้ท่านกลับไปอยู่เรื่อยๆ จนบางครั้งเป็นเหตุให้ญาติโยมทางบ้านสามผานชักรู้สึกอึดอัดขัดเคืองอยู่ไม่น้อย เพราะก็เคารพรักท่านเหมือนกัน ไม่อยากให้กลับไป อยากจะให้ท่านอยู่ที่นั่นนานๆ หรือหากเป็นไปได้ก็อยากให้อยู่ตลอดไปเลย

พอตีในตอนนั้นโยมมารดาก็ป่วยมาก จำเป็นจะต้องได้พากลับมาที่บ้านตาด อุดรธานี อีกทั้งโรคของโยมมารดาก็บังเอิญถูกกับยาสมุนไพรของหมอที่นั่น

จึงเป็นอันตองจากจันทบุรีมาด้วยความ
อาลัยทั้งสองฝ่าย

เพราะเหตุที่ท่านไปจังหวัดจันทบุรี
ในคราวนั้นเอง จากนั้นมาชาวจันทบุรีก็ได้
ตามมาศึกษาปฏิบัติธรรมกับท่านที่วัดป่า
บ้านตาดไม่เคยขาดและท่านเองหากมี
โอกาสก็จะไปเยี่ยมพี่น้องชาวจันทบุรี
อยู่เสมอเช่นเดียวกัน

๑๕

เสาหลัก

กรรมฐาน

“...ตั้งวัดที่แรก
แถวนี้ยังเป็นป่าเป็นดง
กระตอนเต็มไปหมด...
แต่ก่อนเป็นป่าทั้งนั้น
จนถึงทางแยก...
เป็นป่าเป็นดง
จนกระทั่งเข้าถึงหมู่บ้าน...
ตะวันออกนี้ดงทั้งหมด
เดี๋ยวนี้ไม่มีเหลือเลย
ป่าเปลี่ยนไปหมดแล้ว...”

ตั้งวัดป่าบ้านตาด

ด้วยเหตุที่โยมมารดาล้มป่วยด้วยโรคอัมพาต ท่านจึงพากลับมารักษาตัวที่บ้านตาด หมอที่รักษาโรคอัมพาตใช้อ้อยดำผสมในสูตรยาด้วย ท่านจึงหาอ้อยดำมาปลูกไว้ข้างๆ ภูมิของโยมมารดา หมอทำการรักษาอยู่ถึง ๓ ปี โรคจึงหายขาด

จากการที่ต้องอยู่พยาบาลโยมมารดาเป็นเวลานาน ทั้งโยมมารดาก็มีอายุมากแล้ว การจะหอบหิ้วไปอยู่ด้วยกันในสถานที่ทุรกันดารตามอริยาศัยเดิมของท่านที่ชอบหลีกเร้นแต่ผู้เดียวนั้น ก็มีแต่จะสร้างความลำบากให้กับโยมมารดา

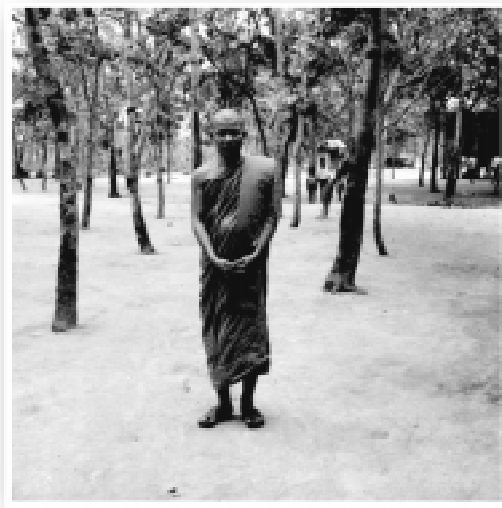
กำลังจัดอาหารถวายหลวงตา บนศาลาวัดป่าบ้านตาด ๑๑ มกราคม ๒๕๐๘

ความคิดก่อตั้งวัดป่าบ้านตาดจึงเกิดขึ้น
ด้วยเหตุผลนี้เอง

ประจวบกับเวลานั้นชาวบ้านตาด
ก็ได้ยินกิตติศัพท์กิตติคุณของท่านมานาน
แล้ว มีความประสงค์อยากให้คุณมา
ตั้งวัดขึ้นเช่นกัน จึงได้พร้อมใจกันถวายที่ดิน
วัดป่าบ้านตาด จึงเริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้น
ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๔๙๙ เป็นต้นมา

เมื่อได้อยู่เป็นที่ เป็นฐาน ทำให้
พระเณรต่างหลั่งไหลมาอยู่กับท่านมาก
ขึ้น ในระยะแรกๆ ท่านจำกัดจำนวนไว้
เพียงแค่ ๑๗-๑๘ องค์ และคงจำนวนไว้
เช่นนั้นอยู่หลายปีคือ ตั้งแต่ ๒๔๙๙ มาจน
กระทั่งถึง ๒๕๑๙-๒๕๒๐ อย่างไรก็ตาม
เมื่อครูบาอาจารย์องค์สำคัญๆ ต่างล่วงลับ
ไป พระเณรจำนวนมากไม่มีที่เกาะที่ยึด
ท่านก็ค่อยอนุโลมให้เพิ่มขึ้นๆ จนกระทั่งปี
๒๕๔๑ มีพระเณรในพรรษาทั้งสิ้น ๔๗ องค์

เนื่องจากโยมมารดาของท่านนั้น
มิได้ฝึกหัดอ่านเขียนหนังสือมา เพราะ
สมัยก่อนการศึกษายังไม่เจริญดังเช่น
ปัจจุบันนี้ จึงต้องอาศัยลูกหลานช่วยอ่าน
หนังสือที่ท่านเป็นผู้เขียนขึ้น เช่น ประวัติ
ท่านอาจารย์มั่น ให้ฟังทุกวัน รวมทั้งท่าน
จะให้การอบรมธรรมแก่โยมมารดาของ

วัดป่าบ้านตาดสมัยแรกๆ

ท่านได้ประสบสุดโต นับว่าสมเจตนารมณ์
ของท่านอย่างยิ่งที่ได้ทดแทนพระคุณโยม
มารดาอย่างเต็มที่ สมดังที่พระบรมศาสดา
ทรงสรรเสริญไว้ว่า

“ผู้ใดทำมารดาบิดาให้ตั้งอยู่ใน
คุณความดี มีศรัทธา ศีล ปัญญา เป็นต้น
ผู้นั้นชื่อว่าได้สนองคุณท่านเต็มที่”

โยมมารดาได้จากโลกนี้ไปด้วย
อาการอันสงบเมื่อมีอายุย่างเข้า ๙๓ ปี
ตรงกับวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๒๕
และด้วยเหตุนี้เองในทุกๆ ปีของวันที่ ๓๐
พฤษภาคม (วันทำบุญโยมมารดา) ท่าน
ไม่เคยละเว้นและไม่ลืมที่จะทำบุญระลึก
ถึงพระคุณโยมมารดา สิ่งนี้ย่อมแสดงถึง
ความซาบซึ้งในบุญในคุณของโยมมารดา
แบบไม่สร้างซา

หลวงตา (ถ่ายเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๐๐)

งานฉลองกิ่งพุทธกาล

ย้อนมากล่าวถึงท่านพ่อลี วัด
อโศการาม ซึ่งชาวจันทบุรีเคยเอาเรื่องการ
เทศน์น้ำไหลไฟสว่างของท่านไปเล่าให้
ท่านพ่อลีฟัง ความเป็นจริงแล้วท่านทั้ง
สองเคยรู้จักกันมาก่อนแล้วสมัยที่ท่าน
อาจารย์มั่นยังมีชีวิตอยู่ ดังคำกล่าวของ
ท่าน (หลวงตา) ว่า

“...ท่านพ่อลีมีนิสัยเด็ดเดี่ยว
อาจหาญชาญชัยมากในการประพฤติ
ปฏิบัติ และท่านเคยเป็นลูกศิษย์ของหลวง
ปู่มั่นมาตั้งแต่เริ่มแรกใน จนกระทั่งได้
พลัดพรากจากกันทั้งหลวงปู่มั่น และองค์
ท่านเองก็เคยไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ

เท่าที่ได้สังเกตในเวลาท่านไป
กราบนมัสการหลวงปู่มั่นที่วัดบ้านหนอง
ผือ นั้น รู้สึกว่าหลวงปู่มั่นท่านแสดงอภิป
กิริยาเต็มไปด้วยความเมตตาอย่างมาก
มายเห็นได้อย่างชัดเจน แม้ท่านจะไม่ได้
พักอยู่วัดป่าหนองผือเป็นเวลานานก็ตาม
แต่สถานที่ให้พักสำหรับท่านพ่อลีเรา
นี่ ท่านเป็นผู้สั่งเองว่าให้ไปจัดที่นั้นๆ คือใน
ป่านอกบริเวณรั้ววัด ให้ท่านลีได้พัก
สบายๆ เพราะสงัดดีกว่าที่อื่นๆ

คำว่าที่นั้นๆ นั้นหมายถึงในป่า
ลึกๆ โนน แล้วก็สั่งเราเองนี้ให้เป็นผู้ไปดู
และจัดสถานที่ที่จะให้ท่านพัก หลังจาก
นั้นท่านยังตามไปดูสถานที่พักนั้นอีกด้วย
นี่ก็เป็นเหตุให้ประทับใจไม่ลืม และการให้
โอวาทสั่งสอนใน ๒-๓ คืนที่ท่านพักอยู่นั้น

ท่านพ่อลี กับศิษยานุศิษย์

รู้สึกว่ประทับใจอย่างมากทีเดียว

เพราะครูบาอาจารย์ที่เป็นลูกศิษย์ของท่านและเป็นทีเมตตาเป็นที่ไว้วางใจของท่าน นานๆ จะได้ไปพบกับท่าน กราบนมัสการท่านครั้งหนึ่งและได้สนทนาธรรมกัน ท่านจึงได้สนทนากันอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มอรรถเต็มธรรมทุกชั้นตอน ซึ่งยากที่จะหาฟังได้ในเวลาอื่นๆ

นี่ก็เป็นเหตุการณ์ที่ลืมไม่ได้ เพราะหลวงปู่มั่นนั้นแสดงอาการอันใดออกมา ย่อมเต็มไปด้วยเหตุด้วยผลด้วยความหมายที่จะยึดเป็นคติได้ตลอดไป ไม่สักแต่ว่ากิริยาที่แสดงออกมาเท่านั้น แต่เต็มไปด้วยความหมาย นี่ท่านพ่อลีก็เป็นลูกศิษย์องค์สำคัญขององค์หนึ่งของหลวงปู่มั่นเรา...”

จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าท่านพ่อลีรู้จักคุ้นเคยกับท่านตั้งแต่สมัยอยู่บ้านหนองผือแล้ว

ต่อมาเมื่อท่านเริ่มสร้างวัดป่าบ้านตาดได้ไม่นาน ปีนั้นเป็นปี ๒๕๐๐ ครบกิ่ง

พุทธกาล ท่านพ่อลีจึงได้จัดเตรียมงานฉลองพระพุทธรูปศาสนาขึ้นที่วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ความตั้งใจของท่านพ่อลีในทีแรกคิดจะจัดงานนาน ๒ อาทิตย์ แต่ก็มีเหตุให้ขยายวันเพิ่มออกไป

เป็นปกติธรรมดา เมื่อทำกิจการงานใด ปัญหาในงานนั้น ย่อมเกิดมีขึ้นไม่มากก็น้อย หากต้องอาศัยคนหมู่มากเข้าร่วมงานกันด้วยแล้ว การตกลงกันในงานเพื่อจะให้มีความเห็นเดียวกัน ย่อมเป็นสิ่งจำเป็นมากยิ่งขึ้นไปอีก มิฉะนั้นปัญหาต่างๆ พอให้รำคาญใจย่อมจะเกิดขึ้นได้โดยง่าย แม้ในคราวจัดงานบุญครั้งนี้ก็เช่นกัน

พอเริ่มงานได้ประมาณอาทิตย์หนึ่ง ก็เริ่มมีปัญหาบางประการเกิดขึ้น คือจำนวนแม่ครัวมีไม่เพียงพอ ปัญหาเท่านั้นคงไม่ใหญ่โตอะไร แต่เมื่อขยายผลมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ อันเป็นกิงก้านสาขาตามมาจนเป็นเหตุให้เกิดการโต้เถียงกันที่สุดในที่สุด เนื่องจากยังหาจุดลงตัว ไม่ได้

ภาพจิตรกรรมฝาผนังในวิหารวัดอโศการาม จ.ลพบุรี

ท่านพ่อลีสั่งว่า
“...บอกให้มหาบัว
เท่านั้นนะ ไปชำระเรื่อง
ที่ครัว คนอื่นไปไม่ได้
โดยเด็ดขาด ห้ามไม่ให้
ใครแทนเป็นอันขาด...”

งานส่วนรวมจึงเกิดชะงักงันขึ้น กลายเป็น
ปัญหาใหญ่โต แม้จะมีพระภิกษุครูบา
อาจารย์พยายามไปพูดคุยช่วยแก้ปัญหา
แต่ก็ยังไม่เป็นผลดีขึ้นแต่อย่างใด บางที
อาจซ้ำร้ายลงไปอีก

ดังนั้นเมื่อเรื่องนี้ทราบถึงท่านพ่อลี
แล้ว ท่านจึงรีบสั่งเด็ดขาดกับท่านอาจารย์
เจี๊ยะ^๑ ให้ไปตามท่าน(หลวงตา) ซึ่งพอดี
อยู่ในงานครั้งนั้นมาช่วยแก้ปัญหาให้ ท่าน
อาจารย์เจี๊ยะรับคำสั่งจากท่านพ่อลีให้ไป
บอกท่านว่า

“...บอกให้มหาบัวเท่านั้นนะไป
ชำระเรื่องที่ครัว คนอื่นไปแทนไม่ได้โดย
เด็ดขาด... ห้ามไม่ให้ใครแทนเป็นอัน
ขาด...”

ด้วยความจำเป็นอันเลี่ยงไม่ได้
เช่นนี้ ท่านจึงเข้าซักถามปัญหากับแม่ครัว
ว่ามีต้นสายปลายเหตุเช่นไร หนักเบามาก
น้อยเพียงใด เมื่อเข้าใจเหตุผลแล้ว ท่าน
ก็ชี้ถึงปัญหาและวิธีแก้ไขอย่างตรงไปตรง

มา ทำให้ทุกคนรู้สึกถึงใจในเหตุผล และ
ช่วยชวนชวายเป็นคนละไม้ละมือจนปัญหา
ต่างๆ หมดไป งานฉลองครั้งนั้นจึงผ่านไป
ได้ด้วยดี ไม่มีเรื่องหนักอกหนักใจใดๆ อีก
คำพูดอย่างจริงจังเข้มข้มของท่านในครั้ง
นั้นโดยย่อๆ มีว่า

“...เวลานี้พวกเราทั้งหลายมากัน
ในนามลูกศิษย์ของท่านพ่อนะ... วาสนา
บารมีของท่านพ่อเป็นยังไง เราถึงมาทำ
อย่างนี้... เพราะเราทุกๆ คน ก็มาในนาม
ลูกศิษย์ แล้วทำไมถึงจะปฏิบัติต่อกันไม่ได้
ล่ะ?”

ทำไมถึงกระทบกระเทือนถึงท่าน
พ่อ หากว่าท่านพ่อบอกว่าแบบนี้จะว่ายังไง
ล่ะ ท่านพ่อจะไม่พูดก็คำนั้น จะพูด ๒-๓
คำแล้วพวกเราจะแก้ได้ไหม?... เอา ท่าน
พ่อจะเดินจากมานู่น

‘อาตมาจะไปแล้วนะ อาตมาไม่มี
วาสนาบำเพ็ญพาลูกศิษย์ลูกหา พาทำ
งานคราวนี้ก็ได้’

ท่านพ่อจะไปละนะ ท่านก้าวออก
จากวัดไปนี่เอา ใครจะติดตามไปเอาท่าน

๑ หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท ต่อมาท่านเป็นเจ้าอาวาส
วัดป่าภุมรินทร์ตปฐปัทราวม อ.สามโคก จ.ปทุมธานี

มาได้ไหม? ถ้าหากว่าพวกเราไม่รีบแก้ไข ตั้งแต่บัดนี้... เวลานี้ก็อยู่ในฐานะที่จะควรแก้ไขได้ ปฏิบัติกันไม่ได้หรือ?...”

พอพูดถึงจุดนี้ คนที่ท้อกับปัญหาทางแก้มันออกก็เหมือนถูกกระตุกใจให้ระลึกถึงบุญถึงคุณของท่านพ่อลีที่อุทิศสัจจะเมตตาแนะนำสั่งสอนให้รู้ผิดชอบชั่วดีพอเป็นผู้เป็นคนขึ้นมา ต่างมีแก้ไขแข็งขันคิดสู้กับปัญหานั้นให้หมดใจลงไป ไม่เห็นแก่เรื่องชดช้อกชดใจเล็กๆ น้อยๆ เป็นเรื่องใหญ่ยิ่งกว่ากิจการงานของครูบาอาจารย์ ต่างขันอาสารับปากรับคำท่านขึ้น คนนั้นก็ว่า “ได้” คนนี้ก็บอกว่า “ได้” คนนั้นก็รับอาสาจะไปติดต่อครัวนั้นให้ คนนั้นก็จะไปติดต่อโรงนั้นๆ ต่างคนต่างจะไปเอามาให้ได้ทั้งนั้น สามัคคีคือพลังกลับคืนมาอีกครั้งดั้งเดิม

เมื่อได้จุดลงตัวแล้ว ความสมานกลมกลืนกันในงานก็เกิดใหม่อีกครั้งแต่เข้มแข็งกว่าเดิม ปัญหานั้นก็หมดสิ้นไป กลับกลายเป็นพลังสามัคคีช่วยกันชนิดท่วมท้นเลยทีเดียว คือพอประมาณ ๒ ทุ่ม แม่ครัวก็ประกาศขึ้นนามีถึง ๒๐๐ คน ครัวนพอ ๓ ทุ่ม มีถึง ๓๐๐ คน

พอล่วงถึงตอนเช้าขึ้นถึงได้ ๓๐๐ กว่าคน และด้วยความพร้อมเพรียงเช่นนี้เอง ท่านพ่อลีเลยสนองตอบน้ำใจลูกศิษย์ ด้วยการขยายเวลาออกจรมถึง ๓ อาทิตย์ โดยไม่มีปัญหาขัดแย้งใด ๆ เกิดขึ้น เรื่องต่างๆ ก็สงบเรียบไปหมด

คงเพราะเหตุการณ์จุดนั้นด้วยส่วน

หนึ่ง เป็นผลให้ท่านพ่อลีสงวนท่านไว้ ไม่ยอมให้ท่านไปไหนตลอดระยะงานฉลองครั้งนั้น เมื่อท่านพ่อลีเจอหน้าท่านครั้งใด มักจะพูดขึ้นด้วยความเมตตาแบบคนสนิทสนมคุ้นเคยกันว่า

“...มหาบัวไปไหนไม่ได้นะ ยังไม่เสร็จ... มหาบัวไปไหนไม่ได้นะ งานยังไม่เสร็จ...”

จากนั้นท่านพ่อลีก็พาท่านเดินไปดูที่นั่นที่นี้ในตอนเช้าเวลาเลี้ยงอาหารกัน บางหรือดูเรื่องอื่นๆ บ้าง ทำให้ทุกคนในงานครั้งนั้นต่างเห็นถึงความเมตตาสนิทสนมที่ท่านพ่อลีมีต่อท่านอย่างเป็นกรณีพิเศษทีเดียว

มหาบัว เอ้า ! พิจารณา

อีกครั้งหนึ่งที่วัดอโศการามแห่งนี้ เดียวกันนี้ มีการประชุมสงฆ์เรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งซึ่งท่านได้เข้าร่วมประชุมด้วย ครั้งนั้นมีแต่พระเถรานุเถระครูบาอาจารย์องค์สำคัญๆ ทั้งนั้น(รวมทั้งท่านพ่อลี) เข้าร่วมประชุมอยู่ด้วย ทราบกันว่า ระหว่างการประชุมซึ่งยังหาจุดลงเอยไม่ได้นั้น ท่านพ่อลีได้บอกท่านให้ร่วมพิจารณา แสดงความคิดเห็นด้วย โดยพูดขึ้นในที่ประชุมว่า

“มหาบัว เอ้า ! พิจารณา”

ด้วยความจำเป็นและเคารพต่อท่านพ่อลี ท่านจึงร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย นิสัยจริงจึงเป็นพื้นเดิมของท่านทำให้การพิจารณาวิวินิจฉัยในเรื่องนั้น เป็นไปอย่างเต็มเหนี่ยวเต็มเหตุเต็มผล

ผลปรากฏว่า คณะสงฆ์ต่างเห็นดีและยอมรับตามคำวินิจฉัยของท่านด้วยกันหมด วาระการประชุมที่มีลักษณะเหมือนว่าจะหาที่จบลงได้โดยยาก จึงกลับกลายเป็นอันตกลงยอมรับตามนั้นได้อย่างรวดเร็วถึงใจ การประชุมสิ้นสุดลงได้ด้วยดี

ความเมตตาที่ท่านพ่อลีมีต่อท่านอีกเรื่องหนึ่งนั้น เป็นระยะที่สุขภาพของท่านพ่อลีเริ่มไม่ค่อยดีนัก ท่านพ่อลียังอุตสาหะเมตตาเขียนจดหมายด้วยตนเองมาถึงท่าน มีใจความโดยย่อคือ

“...ให้ท่านไปจำพรรษาที่วัดอโศการามด้วย...”

แต่ในระยะนั้นท่านเองก็เพิ่งเริ่มสร้างวัดป่าบ้านตาดขึ้นใหม่ๆ เช่นกัน ทั้งพระเถรที่วัดก็มีมากพอสมควร ท่านจึงกราบเรียนท่านพ่อลีไปว่า ไม่สามารถไปจำพรรษากับท่านพ่อลีได้

ขบขัน...พระป่าเข้าเมือง

เหตุการณ์ระหว่างท่านกับท่านพ่อลีอีกครั้งหนึ่ง ท่านเคยเล่าแบบขบขันเต็มທີ່ถึงความเซยของตัวเองดังนี้

“...มันขบขันตอนที่ท่านมารักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลบุคคโลนะ พระปิ่นเกล้านั่นละ เราไปเยี่ยมท่าน แล้วมันมีออกอดยูนหนึ่ง (ออกสำหรับคนป่วยไว้เรียกแพทย์พยาบาลในยามฉุกเฉิน) เขาเอาวางไว้นี้ เราก็อูย ก็มันวางอยู่ข้างเรานี่ เราก็ไปนั่งคูย คูยกับท่าน เห็นออกมันวางอยู่ เราไม่รู้ว่ามันเป็นออกนี่นะ

มันขบขันดีนะ ขบขันตรงนี้ละ ตรงพระปิ่นเกล้า ไม่รู้เรื่องอะไร ไปเห็นออกมันวางอยู่ มันติดอยู่ข้างนี้ เราก็จับมาเห็นมันอ่อน ๆ เราก็เลยบีบคูเสีย เราไม่รู้ว่ามันเป็นออกนี่นะ พอบีบทางนี้ มันก็ไปกวนพวกหมอและพยาบาลนี่นะ พวกที่อยู่ข้างล่างก็เลย ไฮ้เลยแตกฮือขึ้นเลย รุมขึ้นมา

‘เอ๊ะ ท่านพ่อเป็นอะไร? เป็นอะไร?’

ท่านพ่อว่า ‘จะเป็นอะไร แล้วเป็นอะไรกันเนี่ย?’

ประณีประนอม ยอมธรรม

‘ก็ได้ยินเสียงออกทางนุ่น’
ท่านพ่อว่า ‘ออกที่ไหนหนะ?’
ท่านก็ไม่รู้ว่าเรากด มันขบขันตรงนี้
ละ ไร่เราเองยังไม่รู้นะ เขามาทางนุ่นเราก็
ยังไม่รู้ว่าอันนี้คือออก เสียงออกมันไปกวน
ของเขา ก็เราบีบเล่นธรรมดา ออกๆ นั่นซี
เขาก็รู้ขึ้นมา

‘เอ้ ท่านพ่อเป็นอะไร? ท่านพ่อ
เป็นอะไร?’ เขามาแบบตาลีตาลานนะ
มาแบบรีบด่วนจริงๆ...ก็มันนุ่มๆ เรากด
เล่น เราถามเขาว่า

‘หือ? อันนี้เหวอ? ที่ว่าได้ยินเสียง
ออก นี่อันนี้เหวอ?’

‘อันนี้แหละ’

‘โอ้ แล้วกันละ เราบีบเล่นอยู่นี้’
ท่านพ่อว่า ‘หุ้ย ทำไม่เข้าเรื่อง’
ท่านว่าอย่างนั้นนะ ท่านพูดเท่า
นั้นแหละ ‘ทำไม่เข้าเรื่อง’ เขาก็แตกฮือลงไป
ละนะ พอรู้เรื่องราวเพราะอันนี้เอง เราว่า

‘โอย นี่กระผมแหละบีบเล่น นี่กว่า
อะไรไม่รู้เรื่อง’ ท่านพ่อว่า ‘ทำไม่เข้าเรื่อง’
...พอเขารู้เรื่องแล้วต่างคนต่าง
หัวเราะกันลั่น”

การประชุมปรึกษาหารือกันในงานใดก็ตาม
ไม่ว่าฝ่ายฆราวาสหรือภิกษุสงฆ์ เป็น
ธรรมดาที่มักมีทางเลือกที่เหมาะสมอยู่
หลายทาง การตัดสินใจเลือกทางใดทาง
หนึ่งจำต้องประกอบด้วยเหตุผลอันแน่น
หนาและเป็นธรรม หลายครั้งหลายคราที่
ต้องรู้จักประณีประนอมยอมกันระหว่างทาง
เลือกหลายๆ แบบให้เป็นที่ลงใจและเกิด
ประโยชน์โดยรวมร่วมกันสูงสุด เกิดการ
กระทบกระทั่งเอนทางความคิดเห็นน้อยที่
สุด

เรื่องเหล่านี้เป็นที่ทราบกันดีในหมู่
สมาชิกที่เคยร่วมประชุมกันทั้งฝ่ายสงฆ์
และฆราวาสว่า ครั้งเมื่อท่านเข้าร่วม
ประชุมด้วย ท่านเคยทำหน้าที่ทั้งซักถาม
ทั้งวินิจฉัย พิเคราะห์ และเสนอการตัดสินใจ
ให้ผู้ร่วมประชุมได้คัดค้านหรือลงมติ
อย่างเข้มขันตามอุปนิสัยจริงจังของท่าน
และผลปรากฏเสมอๆ ว่า ที่ประชุมร่วมลง
มติยอมรับการตัดสินใจเลือกนั้นๆ
ชนิดอุ้นหนาฝ่าคัง เป็นที่พอใจกันถ้วน
หน้า ดังเช่นครั้งหนึ่งมีการประชุมกันที่วัด
โพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี

ครั้งนั้นเป็นระยะที่เจ้าคุณธรรม
เจดีย์พระอุปัชฌาย์ของท่านมรณภาพ
แล้ว ที่ประชุมมีเรื่องปรึกษาปรารภเกี่ยว
กับบริหารเครื่องใช้ของเจ้าคุณธรรมเจดีย์
ผู้ร่วมประชุมมีทั้งเจ้าคณะภาค เจ้าคณะ

จังหวัด พระเถระหลายรูป ฝ่ายฆราวาสก็มี ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานเข้าร่วม ประชุมด้วย

ประชุมอยู่ถึง ๒ วัน ก็ไม่สามารถจะหาข้อตกลงที่เหมาะสมได้ จึงเป็นที่หนักอกหนักใจแก่กรรมการผู้เข้าร่วมพิจารณาไม่น้อยทีเดียว เหมือนไฟอยู่ในอกเพราะหาจุดตัดสินไม่ได้ แต่กาลเวลาล่วงเลยไปมากแล้ว เกรงจะไม่ทันการณ์

ด้วยเหตุนี้เอง ท่านเจ้าคณะจังหวัดอุดรธานีเขียนจดหมายด่วนให้เถรเดินมาส่งถวายท่านถึงวัดป่าบ้านตาด เพราะสมัยนั้นรถราไม่มี จดหมายนั้นมีใจความสำคัญว่า

“...ขอนิมนต์ท่านอาจารย์ไปดับไฟที่วัดโพธิ์ให้ด้วย... มองเห็นแต่ท่านอาจารย์องค์เดียวเท่านั้น ขอนิมนต์ไปโดยด่วน...”

หลังจากอ่านจดหมายฉบับนี้แล้ว ท่านรู้สึกเห็นอกเห็นใจคณะผู้ร่วมประชุมเป็นอันมาก ทั้งวัดนี้และเรื่องที่ประชุมอยู่นี้ก็เป็นเรื่องของพระอุปัชฌาย์อาจารย์ของท่านเองด้วย ทั้งพระสงฆ์ฆราวาสผู้เข้าร่วมประชุมก็ล้วนแต่มีจุดมุ่งหมายที่ดีที่จะให้งานบรรลุผลสำเร็จด้วย เพราะต่าง

ก็เป็นลูกศิษย์ลูกหาของเจ้าคุณธรรมเจดีย์ด้วยกันทั้งนั้น

ท่านจึงสะพายบาตรออกเดินจากวัดป่าบ้านตาดลัดไปทางสนามบินจนถึงซานเมืองอุดรธานีจึงจะมีสามล้อให้ขึ้นต่อไปได้ พระผู้เข้าร่วมประชุมคราวนั้นกล่าวถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นอย่างถึงใจในความเด็ดของท่านว่า

“...เมื่อท่านไปถึงที่ประชุม ท่านก็เริ่มไล่ซักถามเรื่องราวต่างๆ อย่างละเอียดถี่ถ้วนทุกแง่ทุกมุมจนจบครบถ้วน และตอบโต้ในจุดแห่งปัญหาต่างๆ ด้วยเหตุผลจนผู้ซักถามเป็นที่ล่งใจ หมดข้อสงสัยใดๆ อีกต่อไปโดยประการทั้งปวง ใช้เวลาทั้งสิ้นเพียง ๔๕ นาทีเท่านั้น ในตอนท้ายก่อนจบการประชุม ท่านกล่าวต่อที่ประชุมว่า

‘ใครมีข้อพิจารณาคัดค้านในจุดเหล่านี้บ้างหรือไม่ อย่างไร?’

ปรากฏว่าไม่มีใครค้านแต่อย่างใด ทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาสต่างตกลงเห็นดีเห็นงามและพร้อมกันเซ็นรับรองข้อยุตินั้นร่วมกันด้วยความเรียบร้อย และขอให้ท่านร่วมเซ็นชื่อเป็นเกียรติด้วย แต่ท่านก็ไม่ได้เซ็นชื่อแต่อย่างใด...”

ในเรื่องนี้ท่านให้เหตุผลว่า

“...เราไม่ได้มาเพื่อการลงเอาชื่อแต่มาเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่างหาก เมื่อวาระสงบเรียบร้อย เราก็พอใจแล้ว...”

ด้วยอุปนิสัยของท่านที่มีเหตุมีผล และมีความจริงจังเด็ดขาด ไม่หวั่นเกรงต่อสิ่งใดหรือคนใดยิ่งกว่าธรรมนี้เอง ท่าน

จึงมักถูกขอให้เป็นหลักในการประชุมสำคัญๆ อยู่เสมอ อีกทั้งการแสดงความคิดเห็นของท่านจะพยายามหาจุดพอเหมาะพอดีในการตัดสินใจ เรื่องที่เป็นปัญหาอยู่นั้นจึงมักไม่มีสิ่งกระทบกระทั่ง หากมีก็น้อยที่สุด แต่ก็ด้วยถือเอาเหตุผลและธรรมเป็นใหญ่ การประชุมครั้งสำคัญในที่ต่างๆ จึงยอมรับผิดชอบต่อกลางกันได้ง่าย และสงบเรียบร้อย

นอกจากการประชุมที่ท่านเข้าร่วมวินิจฉัยด้วยดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ท่านก็ยังมีโอกาสเข้าร่วมประชุมครั้งสำคัญๆ อื่นๆ อีกมาก เช่น ที่วัดป่าสุทธาวาส จังหวัดสกลนคร วัดป่าอุดมสมพร จังหวัดสกลนคร วัดถ้ำกลองเพล จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นต้น

ที่ปรึกษาแห่งวงกรรมฐาน

แม้ในสมัยหลังๆ นี้ก็เช่นกัน ท่านมักได้รับคำขอรับรองจากลูกศิษย์ทั้งบรรพชิตและฆราวาสอยู่เสมอๆ ให้เป็นประธานคอยให้คำปรึกษาแนะนำและตัดสินใจในงานสำคัญต่างๆ ที่มักมีแง่มุมข้อปลีกย่อยมากมายอันเป็นเหตุให้มีเรื่องต้องถกเถียงหาเหตุผลกันอยู่เนืองๆ

ครั้งเมื่อมีประธานที่ปรึกษาที่เด็ดขาดจริงจังและประกอบด้วยเหตุผลอรรถธรรมเช่นท่านเป็นผู้ตัดสินใจรวมอยู่ด้วยแล้ว งานนั้นๆ มักผ่านไปได้อย่างราบรื่นทุกครั้งทุกครั้งไป เป็นที่อบอุ่นเย็นใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

หลวงตา ฑ วัดป่าบ้านตาด
(ถ่ายเมื่อ ๒๗ มกราคม ๒๕๑๑)

ด้วยความเมตตาและเห็นถึงความจำเป็นดังกล่าว ทำให้ท่านยอมเหน็ดเหนื่อยแบกภาระมาเกี่ยวข้องรับผิดชอบในเรื่องสำคัญๆ เสมอมา ตัวอย่างเช่น เรื่องเกี่ยวกับการจัดตั้งวัดกรรมฐานในจังหวัดต่างๆ ทุกภาค เพราะมีเจ้าศรัทธา คิดอยากถวายที่ดินท่านอยู่จำนวนมาก

เรื่องการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานและเจดีย์สถานของครูบาอาจารย์พระอริยสงฆ์องค์สำคัญๆ เรื่องสุขภาพการเจ็บป่วยการรักษาพยาบาลครูบาอาจารย์องค์สำคัญที่อาพาธหนัก ไปตลอดกระทั่งถึงเรื่องงานพระราชทานเพลิงศพของครูบาอาจารย์ท่านนั้นๆ เช่น หลวงปู่ขาว หลวงปู่ฝั้น ท่านอาจารย์สิงห์ทอง ท่านอาจารย์สุพัฒน์ หลวงปู่บุญจันทร์ ท่านอาจารย์สีทัน หลวงปู่คำตัน หลวงปู่หล้า และงานอื่น ๆ อีกหลายวาระด้วยกัน

มีตัวอย่างหนึ่ง แสดงถึงน้ำใจของท่านที่คอยให้คำปรึกษาและเอื้อเฟื้อต่อหมู่เพื่อนที่เคยปฏิบัติธรรมร่วมกันมา นั่นคือ **หลวงปู่บุญจันทร์ กมโล** แห่งวัดป่าสันติกาवास อำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี

หลวงปู่บุญจันทร์เป็นศิษย์ท่านอาจารย์มั่นอีกองค์หนึ่ง มีพรรษาเท่านั้นแต่ท่านให้ความเคารพนับถือในธรรมแก่กันและกันเป็นอย่างสูง ซึ่งนับวันจะหาครูได้ยากยิ่งในปัจจุบันนี้

“...ย่างเข้าเดือนที่ ๕ พ.ศ.๒๕๑๕ เมื่อท่านอาจารย์สิงห์ทองได้ทราบข่าวว่าหลวงปู่บุญจันทร์ป่วยหนัก จนฉันข่าวแคว้นละซ้อ ๒ ซ้อนเท่านั้น ท่านอาจารย์สิงห์ทองจึงเดินทางจากวัดมาเยี่ยมหลวงปู่

พอขึ้นไปถึงหลวงปู่ที่กุฏิ ท่านก็พูดเป็นเชิงเย้าเล่นตามนิสัยขี้เล่นของท่านว่า ‘เฮ้อ!ป่วยมานานตายอยู่ที่นี้ทำไม?’ หลวงปู่ตอบ ‘ไม่นานตายยังไง คนเดินไม่ได้’ ‘ทำไมไม่ไปหาหมอ?’ คราวนี้หลวงปู่เงิบ... ไม่ตอบว่าอะไร ท่านอาจารย์สิงห์ทองจึงกราบขอนิมนต์หลวงปู่ไปหาหมอที่โรงพยาบาลเพื่อให้หมอตตรวจรักษา หลวงปู่ว่า

‘ถ้าจะให้ไปหาหมอ ให้ไปกราบเรียนพ่อแม่ครูจารย์บ้านตาดเสียก่อนว่าท่านจะเห็นสมควรอย่างไร? จึงค่อยปฏิบัติตาม...’

ได้โอกาสอย่างนั้น จึงให้โยมพาไปวัดป่าบ้านตาดในวันนั้นเลยที่เดียวเพื่อกราบเรียนท่านพระอาจารย์มหาบัวเกี่ยวกับเรื่องป่วยของหลวงปู่ให้ท่านฟัง ท่านพระอาจารย์มหาบัวจึงสั่งว่า ‘ให้ไปบอกท่านบุญจันทร์ว่า เดียวนี้หมอเขามี ไปให้หมอเขาตรวจดูก่อน ถ้าเขารักษาไม่ได้ค่อยกลับมาคอยวันตายที่วัด’ แล้วท่านพระอาจารย์มหาบัวก็พาท่านอาจารย์สิงห์ทองเข้ามาในเมืองอุดรเพื่อจัดแจงตัวโดยสารไปกรุงเทพฯ ให้หลวงปู่ได้เดินทางไปหาหมอที่ร.พ.ศิริราช พร้อมกับสั่งให้ท่านอาจารย์สิงห์ทองเป็นผู้ติดตามไปด้วย... เมื่อรับคำสั่งจากท่านพระอาจารย์มหาบัวแล้ว ก็กลับมากกราบเรียนให้หลวงปู่บุญจันทร์ทราบในเย็นวันนั้น... เมื่อหลวงปู่ได้ทราบคำสั่งของครูบาอาจารย์ก็ยอมปฏิบัติตาม...

เมื่อเดินทางมาถึงกรุงเทพฯ ก็มีคุณหมอเจริญ วัดนสขชาติ มาคอยรับอยู่ก่อนแล้ว เพราะท่านพระอาจารย์มหาบัวเมตตาเป็นธุระทุกอย่างทั้งเรื่องรถรับและเรื่องหมอที่ร.พ.ศิริราช... พอรถถึงโรงพยาบาล... ก็มี ศ.นพ.อุดม โปษะกฤษณะ และ ศ.นพ.โรจน์ สุวรรณสุทธิ มาคอยรับหลวงปู่เช่นกัน

ในตอนนั้นท่านอาจารย์สิงห์ทองจึงได้ยื่นจดหมายให้อาจารย์หมอทั้งสอง ซึ่งเป็นจดหมายของท่านพระอาจารย์มหาบัวฝากพระอาจารย์บุญจันทร์ที่อาพาธให้อยู่ในความดูแลของอาจารย์หมอทั้งสองด้วย... หลังจากหมอตระกูลแล้วจึงทราบว่าหลวงปู่ป่วยเป็นโรคหัวใจโรคในกระดูก(ทำให้กระดูกขอสะโพกผุ) หมอบอกว่า

‘โรคนี้เป็นโรคที่รักษาให้หายได้ ถ้ามาหาหมอสักกว่านี้อีก ๒ เดือน กระดูกจะขาดต้องตัดขาขวาทิ้ง...’

หลังการผ่าตัด หมอให้พักฟื้นอยู่จนถึงเดือนธันวาคม ๒๕๑๕ เมื่อเห็นว่าหลวงปู่แข็งแรงขึ้นและแผลผ่าตัดก็หายแล้ว หมอจึงอนุญาตให้หลวงปู่กลับได้... ท่านพระอาจารย์มหาบัวทราบข่าว หมออนุญาตให้ออกโรงพยาบาลได้ จึงไปเยี่ยมหลวงปู่ในห้องผู้ป่วยและปรารภว่า

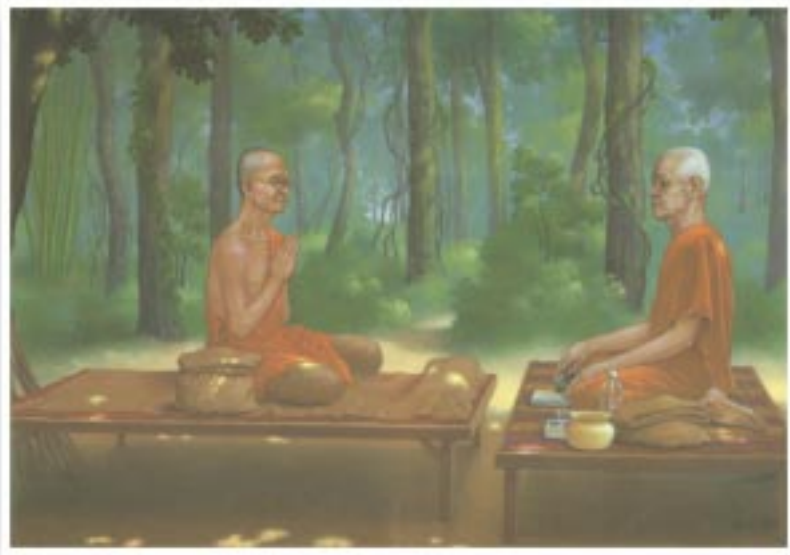
‘เราเป็นผู้ส่งท่านบุญจันทร์มารักษา และได้มอบให้หมอเป็นผู้ดูแลรักษา เราคอยฟังข่าวจากหมอเป็นระยะๆ อยู่ เราจึงไม่มารบกวน เมื่อทราบว่าอาการป่วยดีขึ้น และหมออนุญาตให้กลับได้แล้ว เราจึงมาเยี่ยมคุณ เราเป็นผู้ส่งท่านมา เราจะเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาทั้งหมด ทั้งค่าห้องค่ายา ให้ทางโรงพยาบาลคิดรวบรวมดูซิ เป็นราคาเท่าไร อาจารย์จะเป็นผู้จ่ายให้’

คุณหมอกลับเรียนว่า ‘สำหรับค่าหมอที่รักษา... อาจารย์หมอนที่ขอยกถวายทั้งหมด ไม่คิดค่ารักษา สำหรับค่าห้องค่าอาหาร... ที่เข้ารับการรักษาเป็นเวลา ๖ เดือน ทางโรงพยาบาลไม่คิด ขอยกถวายทั้งหมด...’

การที่หลวงปู่อาพาธในครั้งนี้ นับว่าเป็นการอาพาธครั้งใหญ่หลวง เกือบจะเป็นครั้งสุดท้ายก็ว่าได้ แต่ด้วยบารมีแห่งเมตตาธรรมของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ คือท่านพระอาจารย์มหาบัว ท่านได้ช่วยเหลือทั้งภายนอกและภายใน **ภายนอก** ท่านได้ช่วยเรื่องการติดต่อฝากฝังกับหมอใหญ่ดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ ทั้งการเดินทางไปและกลับและการรักษาพยาบาล... **ภายใน** คือเรื่องธรรมที่หลวงปู่มีความเคารพในองค์ท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงได้ยอมไปรักษาตามคำสั่งของท่าน

หลวงปู่ได้เล่าให้ฟัง หลังจากกลับมาถึงวัดแล้วว่า ‘การป่วยครั้งนี้ เราได้เตรียมปล่อย่างทั้งหมดแล้ว ถ้าไม่ใช่พ่อแม่ครูจารย์บ้านตาดสั่งแล้ว เราไม่ไปเลย’

หลวงปู่ได้เป็นรมโพธิ์รมไทรให้ศิษย์ได้ฟังพาอาศัยต่อมาอีกเป็นเวลาถึง ๒๓ ปีจึงได้ละชั้นไป...”

ภาพจำลองเหตุการณ์คราวเยี่ยมอาพาธหลวงปู่บุญจันทร์ ณ วัดป่าสันติภาวส

คราวที่หลวงตามหาบัวท่านเยี่ยม
อาการอาพาธของหลวงปู่บุญจันทร์ก่อน
มรณภาพไม่นานนัก ท่านกล่าวกับหลวงปู่
บุญจันทร์ก่อนกลับว่า

“เอาละนะ จะกลับละ ไม่มีอะไรจะ
เตือนกันหรอกนะ กรรมฐานใหญ่เหมือนกัน”

จากนั้น ท่านหันไปพูดกับญาติ
โยมที่เข้ามากราบท่านในขณะนั้นว่า

“ตั้งใจมาเยี่ยมอาจารย์บุญจันทร์
แต่ก่อนในคราวออกปฏิบัติ ท่านก็ออก
ปฏิบัติ เราก็ออกปฏิบัติ ได้เจอกัน ทุกข์
ยากลำบากด้วยกัน เอาละกลับละ เยี่ยม
คนป่วยไม่รบกวนนานหรอก”

วาระสุดท้ายขณะที่หลวงปู่ท่าน
จวนเจียนมรณภาพเต็มที่แล้ว เป็นเวลา
เดียวกันกับที่หลวงตาท่านเดินทางไปถึง
พอดี ท่านไปอย่างรีบเร่งแล้วเข้าไปใน
ห้องอาพาธของหลวงปู่ ท่านขยับไปยืนอยู่
ใกล้ๆ ทางศีรษะแล้วท่านเอามือเปิดผ้าที่ปิด
หน้าผากหลวงปู่ออกดู พร้อมกับพูดว่า

“วันนี้บวมมากกว่าวานนี้”

ในขณะนั้นหลวงปู่ได้หายใจเบาลง
เหมือนกับจะขยับตาเล็กน้อย แล้วหลวงปู่ก็
หยุดหายใจ ละธาตุขันธ์ไปในที่สุดเมื่อเวลา
๑๐.๕๒ นาฬิกา ของวันที่ ๑๘ มิถุนายน
พ.ศ. ๒๕๓๘ จากนั้นท่านจึงถอยไปนั่งเก้าอี้
แล้วมองดูหลวงปู่ พร้อมกับพูดว่า

“เอา หยุดหายใจแล้ว”

ภายหลังต่อมา ท่านพูดถึงเรื่องนี้กับ
พระว่า “ท่านบุญจันทร์คอยเรา พอเรามา
ถึง เข้าไปเยี่ยม ท่านก็ไปเลย”

ระยะที่หลวงปู่บุญจันทร์อาพาธ
อย่างหนักเช่นนี้ท่านก็ยังคงเป็นที่พึ่งคอยให้
คำแนะนำปรึกษาทุกสิ่งทุกประการในวิสัย
ของท่านแก่คณะศิษย์ของหลวงปู่ อย่าง
อบอุ่นอยู่ทุกระยะจวบจนวาระสุดท้ายของ
หลวงปู่ เลยทีเดียว ความเมตตาของท่านที่
รับเป็นธุระใส่ใจอย่างเต็มที่ต่อคำกราบ
เรียนปรึกษาของคณะศิษย์หลวงปู่บุญ
จันทร์ในวาระต่างๆ ดังนี้

“ลูกอยากจะนิมนต์ให้หลวงปู่บุญจันทร์ลงไปรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช ท่านอาจารย์จะมีความเห็นอย่างไร?”

“ขอโอกาสพ่อแม่ครูอาจารย์ ขณะนี้หลวงปู่บุญจันทร์หยุดการรับรู้ภายนอกแล้ว เหลือแต่เพียงลมหายใจเขาออกเท่านั้น และหมอได้หยุดถวายการรักษาใดๆ ทั้งหมดแล้ว แต่ถ้าจะถวายการหยอดน้ำเป็นครั้งคราวจะสมควรหรือไม่?”

“กราบเรียนเรื่องจัดการสรีระศพหลวงปู่และขอถวายให้องค์หลวงปู่มหาบัวเป็นประธานในการนี้ด้วย”

“ขอโอกาสพ่อแม่ครูอาจารย์ จะให้เอาไว้อีกวัน?”

“กราบอาราธนานิมนต์ ขอให้องค์หลวงปู่มหาบัวเป็นองค์แสดงธรรมในวันพระราชทานเพลิงศพของหลวงปู่ด้วย”

“เห็นสมควรให้สร้างเจดีย์อนุสรณ์สถานของหลวงปู่บุญจันทร์หรือไม่?”

พระเพชรน้ำหนึ่ง...

ธาตุขันธ์ยามอาพาธหนัก

หลวงตามักได้เกี่ยวข้อกับการตัดสินใจครั้งสำคัญๆ เกี่ยวกับธาตุขันธ์ยามอาพาธหนักของครูบาอาจารย์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เช่นคำปรารภของท่านคราวหนึ่งดังนี้

“...พระลูกศิษย์หลวงปู่ดุดาได้ไปหาเราที่สวนแสงธรรม เราก็ได้ถามถึงอาการของหลวงปู่ท่านว่า...

‘แต่ก่อนธาตุขันธ์ของท่านเป็นคุณ เป็นประโยชน์ ทำประโยชน์ให้โลกมามาก

ต่อมาก นานแสนนาน จนกระทั่งอายุถึงปูนนี้ และได้เข้ามาอยู่ศิริราชแล้วเวลานี้ เพื่อจะลาขันธ์ไปเพราะขันธ์นี้ใช้ไม่ได้แล้ว

นอกจากใช้ไม่ได้แล้วยังเป็นโทษรอบตัวอีก ไม่มีช่องว่างของขันธ์ที่จะไม่เป็นโทษต่อท่าน และยังจะเอาท่านไว้อย่างนั้นอยู่หรือ?... สมควรแล้วหรือ? ให้ลูกหลานไปพิจารณานะ’

นี่อาจารย์ซาก็เป็นอย่างนี้ละ เราบอกตรงๆ เลย อาจารย์ซาก็เกี่ยวกับเราอีกเหมือนกัน คุณกันมาสักเท่าไรแล้ว แล้วนี่หลวงปู่ดุดาก็เหมือนกัน คุณกันมานานสนิทสนมกันมากทั้งสององค์นี้กับเรานะ

หลวงปู่ดาคา ถาวร วัดกลางชูศรีเจริญสุข
อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี

หลวงปู่ดาคาท่านเป็นเหมือนปู่
เรานี้จะว่าไง พอเราไปกราบที่ตักท่าน
ท่านก็ อู๋ จับโน้นลูบนี้ จับนั้นจับนี้เราจะ
ท่านทำด้วยความเมตตาจริงๆ แหละ...

ท่านยังยกยอดต่อลูกศิษย์ลูกหา
ของท่านเองด้วย เขาเอาเทปเราไปเปิดให้
ท่านฟัง กัณฑ์เด็ด ๆ เสียด้วยนะ... ลูกศิษย์
มาเล่าให้ฟัง ท่านพูดเวลาเทศน์จบลงแล้ว
ท่านว่า

‘ได้ยินชื่อท่านมานานแล้วแหละ
ท่านมหาบัวนี่ คุณกันมาสักเท่าไรแล้วยังไม่
รู้ที่อยู่หรือว่าคุณกัน... จะมาเล่าอะไรให้ฟัง
อีกละ’

ทีนี้เมื่อพระมาหาเรา... เราก็ฝาก
ข้อคิดไปว่า ‘เวลานี้ชั้นนี้ไม่เป็นประโยชน์
อะไรกับท่านแล้ว ลูกศิษย์จะหวังชื่นชม
ยินดีเพราะไฟคือธาตุชั้นนี้เผาไหม้ท่านอยู่
อย่างนี้สมควรแล้วหรือ?... เวลานี้ไฟชั้นนี้
เผาตลอดไม่มีว่างเลย... ให้ไปพิจารณานะ’

อาจารย์ชาเป็นลักษณะนี้มา
หลายปี ถามที่ไรก็เป็นอย่างนี้ ก็พอดีพระ
หนองป่าพงไปหาเราที่สวนแสงธรรม เอา
กันใหญ่เชียวคราวนั้น เปรี้ยวทีเดียวอัด
เทปเอาไว้เสร็จ

พอเสร็จแล้วเขาก็เอาเทปไปเปิด
เมืองอุบลฯ เลย เอาไปตั้งก๊อกลงที่วัดหนอง
ป่าพงเลย บรรดาลูกศิษย์ลูกหาท่านมา
รวมนั้นหมด ผู้ว่าเป็นผู้นำเทปไปเปิด

‘เอ้า ใครที่นี้ฟังนะ เทศน์นี้เทศน์
อาจารย์มหาบัว ท่านอาจารย์มหาบัวกับ
ท่านอาจารย์ชาสนิทกันมานานสักเท่าไร
แล้ว ฟังท่านจะพูดวันนี้นะ’

พอว่าอย่างนั้นก็เปิดทันที... ได้
เห็นผิวๆ เฝินๆ ได้เห็นท่านอยู่นั้นก็พอใจ
ท่านจะมาหวังอะไรในธาตุในชั้นนี้อันนี้
เมื่อเห็นว่าเป็นไฟพอแล้วยังจะมาหวัง

ท่านอาจารย์ชา สุภัทโท วัดหนองป่าพง
อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี

คราวเยี่ยมอาพาธหลวงปู่ขาว อนาลโย ณ วัดถ้ำกลองเพล จ.หนองบัวลำภู

อะไรอีก ห่วงไฟเผาเจ้าของมันมืออย่าง
เหร... ท่านพร้อมอยู่แล้วที่จะติด ตั้งแต่
ระยะช่วยตัวเองไม่ได้แล้วนั้น... ครูบา
อาจารย์จะตายแล้วไม่ยอมให้ไป ไม่ให้
ตาย เอาไฟจี้ไว้อย่างนั้น ระวังระยงเต็ม
หมด ออกซิเจนช่วยลมหายใจ ช่วยลม
หายใจอะไร ช่วยไฟเผาว่านี่จึงถูกนะ

ถ้าเอาอันนี้ออกแล้วไฟก็หยุดเผา
ท่านก็ติดออกแล้ว นั่นคุณก็เห็นอยู่อย่าง
ชัดๆ โทษก็เห็นอยู่ชัดๆ อย่างนั้น ถ้าอันนี้
จ่อไว้อยู่ตลอด ก็เผาอยู่ตลอดอยู่นั้นจะว่า
ไง พอเปิดออกนี้ก็ติดออกแล้ว นั่นเห็น
ชัดๆ อยู่

ถ้าพูดถึงเรื่องของหมอ เขาก็ทำ
ตามหลักวิชาของหมอ เหตุผลเรามียังไง
อรรถธรรมมียังไง ปฏิบัติต่อครูบาอาจารย์
ก็ควรชี้แจงให้เขาทราบ ควรปล่อยก็ปล่อย
ชี้ เอาไว้ให้ใคร มันไม่เกิดประโยชน์ยังไม่
แล้ว ยังเป็นโทษเอาอย่างหนักหนาทีเดียว

“...ขนาดหลวงปู่ขาวแล้ว
ท่านจะมีปัญหาอะไร ว่างั้นเลย
จะตายทำไหนก็ตาย
ทำตายก็ได้ เอहिปัสสิโก
ทำตายธรรมของจริงได้
...ดีดีผิงเดียว ไปเลย...
มันก็หมดแล้วนะนี่
พระประเภทเพชรน้ำหนึ่งๆ
หมดไปๆ ...”

ใครจะเอาไฟมาเผามาจี้ไว้แบบนี้ทั้งวันได้
เหร... นี่ไม่ทราบว่ทั้งวันทั้งคืนทั้งปีอะไร
จี้เผาหมดรอบตัวๆ

เรื่องธาตุเรื่องขันธก็รู้กันอยู่แล้ว
ตั้งแต่ยังไม่ตายก็รู้อยู่แล้ว ก็เครื่องมือใช้
เฉยๆ มีจิตเป็นผู้บงการ พอจิตหดตัวเข้า
มาเสียแล้วสิ่งเหล่านี้ก็เป็นทอนไม่ทอนฟัน

ไปเท่านั้น เกิดประโยชน์อะไร ก็เหมือนกับ
เครื่องมือเราทั้งเคลื่อนอยู่รอบตัวนี้ก็ไม่เกิด
ประโยชน์เมื่อเจ้าของใช้การใช้งานอะไรไม่
ได้แล้ว... นั่นแหละเรียนจิตให้เห็นอย่างนั้น
ซี เห็นชัดเจนแล้วจะถามใคร... ประจักษ์อยู่
ในหัวใจเจ้าของแล้วพอทุกอย่าง...

นี่เอาศพท่านกลับคืนไปโน้นนะ วัด
กลางชูศรี ท่านเป็นพระเพชรน้ำหนึ่งนะนี่
หลวงปู่ดानीเพชรน้ำหนึ่ง อาจารย์ชาก็
เหมือนกัน ท่านเหล่านี้เพชรน้ำหนึ่ง แล้วจะ
มาหวงมาหวงอะไร ธาตุขันธ์เป็นไฟนั่น...

เรายังไม่ลืมหลวงปู่ขาวท่าน เวลา
ท่านกำลังเพียบ คือท่านไม่ให้ใส่ออกซิเจน
ท่านไม่ให้เอาใส่ แล้วพวกนั้นก็เอาไวข้าง
นอก คือท่านห้ามไม่ให้เอาใส่ เราเห็นด้วย
รอยเปอร์ดันต์ ไปยุ่งกับท่านทำไม ที่นี้พอ
เอาเข้าไปจ่อไปถูกท่าน... ทั้งๆ ที่ท่านก็
เพียบอยู่แล้วนะ ท่านยังปิดมือบ๊อบออกเลย

ขนาดหลวงปู่ขาวแล้วท่านจะมี
ปัญหาอะไร ว่างั้นเลย จะตายทำไหนก็
ตายซี ทำทายก็ได้ เอหิภัสสิโก ทำทาย
ธรรมของจริงได้... ดิดฝั่งเดียวไปเลยว่าจะ
ไม่อยู่แล้วไม่อยู่แล้ว มันก็หมดแล้วนะนี่ พระ
ประเภทเพชรน้ำหนึ่งๆ หมดไปๆ...”

หลวงตาเป็นประธาน ในงานพระราชทานเพลิงศพ
หลวงปู่ขาว อนาลโย

สนิทใจได้ด้วย “ธรรม”

สายสัมพันธ์ในธรรมของท่านมีได้จำกัดไว้ในหมู่บรรพชิตเท่านั้น มีฆราวาสจำนวนมากที่สนใจประพฤติปฏิบัติธรรม และสำหรับผู้ที่มีความมุ่งมั่นจริงจังไม่ว่าเพศภูมิใด ย่อมประจักษ์ผลแห่งธรรมภายในใจขึ้นเป็นลำดับๆ ไป นักภวานาหญิงหรือชายนั้นจะให้ผลแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร หลวงตาเคยให้เหตุผลว่า

“...การปฏิบัติไม่มีเพศ เรื่องมรรคผลนิพพานแล้วไม่มีเพศ เหมือนกับกิเลสไม่มีเพศ มีได้ด้วยกันทั้งนั้น ความโลกก็มีได้ทั้งหญิงทั้งชาย ความโกรธ ความหลง ราคะตัณหา มีได้ด้วยกัน

มัชฌิมาปฏิปทา จึงมีได้ทั้งหญิงทั้งชายเป็นเครื่องแก้กิเลสทั้งหลาย แก้ได้ด้วยกันทั้งนั้น ด้วยอำนาจความสามารถของตนแล้ว มีทางหลุดพ้นได้เช่นเดียวกัน...”

ด้วยเหตุนี้เอง เมื่อโอกาสอำนวย ท่านจะไปเยี่ยมเยียนถึงสำนักผู้ปฏิบัติธรรมเหล่านั้น เช่น สำนักชีบ้านห้วยทรายของคุณแม่ชีแก้ว เสียงล้ำ สำนักปฏิบัติธรรม เขาสวนหลวงของอุบาสิกา ก. นานายน ในตอนนี้จะขอกล่าวถึงคราวที่ท่านแวะเยี่ยมสำนักปฏิบัติธรรมเขาสวนหลวง ดังนี้

ท่านเคยได้ยินกิตติศัพท์ชื่อเสียงของคุณยาย ก. เขาสวนหลวงมานานแล้วว่าเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบควรแก่การเคารพกราบไหว้ แต่มีข้อนาประหลาดใจ

อยู่อย่างหนึ่ง คือ เขวากันว่าคุณยายเป็นคนไม่เอาพระ คือไม่ต้อนรับพระ สิ่งนี้เองทำให้หลวงตาทะลือว่าจะเป็นจริงหรือ? หรือว่ามีเหตุผลด้วยประการใดกันแน่ เพราะหากเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบจริงๆ แล้ว ลักษณะเช่นนี้ไม่น่าจะมีทางเป็นไปได้ ท่านจึงไม่ค่อยอยากจะทำเชื่อข่าวลือนี้สัก

เหตุนี้เอง เมื่อจังหวะมาถึงในคราวท่านไปกรุงเทพฯ เพื่อดูแลอาการอาพาธของท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ซึ่งเป็นพระอุปัชฌาย์ของท่านเองที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อได้โอกาสอันควร ท่านจึงเข้าไปเยี่ยมเยียนคุณยายถึงสำนักฯ เขาสวนหลวงราชบุรีด้วยตนเองเลยทีเดียว

พอเข้าไปในสำนักเท่านั้น ไม่นานก็มีเสียงระฆังเคาะดังกังวานขึ้น เรียกให้บรรดา สตรีนักปฏิบัติธรรมทั้งหลายพากันหลังไหลมากราบท่าน และให้การปฏิสันถารต้อนรับเป็นอย่างดี โดยมีคุณยาย ก. เป็นหัวหน้าอยู่ ณ ที่นั้นด้วย

หลังจากสนทนาพูดคุยกันได้ไม่นาน คุณยายกราบอาราธนาขอนิมิตต์ให้ท่านแสดงธรรมแก่เหล่าอุบาสิกา นักปฏิบัติทั้งหลาย ท่านจึงเมตตาแสดงธรรมโดยเน้นเรื่องจิตตภาวนาเป็นสำคัญ

ทราบว่า หลังการแสดงธรรมจบสิ้นลง คุณยายถึงกับประกาศขึ้นด้วยความอาภัพในธรรมปฏิบัติของคุณยายเองแก่บรรดาลูกศิษย์ในสำนักว่า

“...ธรรมที่ท่านอาจารย์ได้แสดงให้เห็นพวกเราฟังนั้น สามารถยึดถือเป็นหลัก

ประพุดติปฏิบัติได้อย่างถูกต้องไม่มีผิดพลาดแม้เปอร์เซ็นต์เดียว....”

เหตุการณ์ในครั้งนั้น เป็นที่ประจักษ์แก่ตัวท่านเอง ดังคำกล่าวที่ท่านเล่าให้ผู้มากราบเยี่ยมคนหนึ่งฟังว่า

“...ที่ว่าคุณยายไม่ต้อนรับพระนั้น หมายถึงพระประเภทโกโรโกโสไม่ได้เรื่องได้ราวต่างหาก

ถ้าเป็นพระเคารพธรรมเคารพวินัย คุณยายท่านก็ไม่เป็น... จะว่าอะไร แม้แต่เราเองก็ไม่ต้อนรับพระประเภทนั้นเหมือนกัน...”

ท่าน ก. เขาสวนหลวง

๑๖

การเทศนา สอนโลก

ธาตุขันธ์...เครื่องมือธรรม

หลวงตาเทศนาอบรมพระโดยแยกออกจากกันกับฆราวาส เนื่องจากพระและฆราวาสมีชีวิตความเป็นอยู่และความมุ่งมั่นต่างกัน เนื้อธรรมที่แสดงจึงต่างกันออกไป หากแสดงธรรมรวมๆ กันแล้วผลย่อมไม่เต็มที่

ท่านเคยเปรียบเหมือนกับการปรุงแกงหม้อใหญ่ให้คนจำนวนมากได้รับประทาน จะให้ถูกปากทุกๆ คนย่อมเป็นไปได้ จากนั้นถ้ามีเวลาเหลือพอ ท่านจึงจะแสดงธรรมเพื่อชนกลุ่มน้อยด้วย เพื่อให้ได้ประโยชน์อย่างทั่วถึงกัน ความสะดวก

ในธาตุขันธ์เป็นสิ่งสำคัญต่อการเทศน์ดังท่านเคยกล่าวไว้ว่า

“...เทศน์ของเราเวลาหนุ่มนี้...ไหลเลย...เวลาอืดเทปนี้...กำลังแรงๆ พอดีลมหายใจหมด เนื้อธรรมยังไม่หมด เลยต้องรีบสูดลมหายใจดังพื๊ว พื๊ว เลยนะ เสียงมันติดอยู่ในเทปนะ ถึงขนาดนั้นนะ

เดี๋ยวนี้ไอ้ย ตายเลย... นี่ละมันต่างกันนะธาตุขันธ์ มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ นี่เทศน์แต่ก่อน มันไหลออกมา

ยิ่งเทศน์ธรรมะขั้นสูงเท่าไรยิ่งฟังจนแทบไม่ทัน มันเป็นอย่างนั้นนะ มันพุ่ง พุ่งเลย เพราะธรรมะออกจากรูนี้ล้นๆ ล้นๆ ไม่ได้ไปคว่ำคัมภีร์นั้นคัมภีร์นี้ ออกจากรูนี้

ในอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร
(ถ่ายเมื่อ ๓ มกราคม ๒๕๐๘)

ธรรมะสูงเท่าไร มันยิ่งเด็ดๆ ยิ่งเร็วมันยิ่ง
พุ่ง เทศน์นี้แรงจนกระทั่งถึงว่า เป็นปีนกล
ไปเลย...นี่ละเวลายังหนุ่มน้อย

แต่มันก็เป็นกรรมอันหนึ่งเหมือน
กัน พอจากนั้นมาแล้วเป็นโรคหัวใจ ตั้งแต่
๐๖ มาเลย นั่นละ ล้มไปเลย เทศน์นี้หยุด
หมด จนกระทั่ง ๒๕๑๒-๑๓ พอพูดได้บ้าง
เล็กน้อย จาก ๒๕๐๖ ไปถึง ๒๕๑๑-๑๒
นี้ไม่ได้พูดเลย แม้แต่ต้อนรับแขกก็ไม่เอา
หลบหลีกปลีกตัวไปหาอยู่ในป่าในรกไป
ซุ่มๆ ซ่อนๆ รับแขกไม่ได้

พอ ๒๕๑๓-๑๔ ไปแล้ว ก็มีเทศน์
ได้บ้างเล็กน้อย จนกระทั่งถึง ๒๕๒๐...ที่
ลงหนังสือเล่มธรรมชุดเตรียมพร้อมและ
หนังสือศาสนาอยู่ที่ไหน...ที่ออกมาเนีย
เทศน์สอน...ตั้งเกือบร้อยกัณฑ์ เทศน์สอน

ทุกวัน...

นั่นละ เริ่มเทศนาละ ถึงไม่เข้มข้น
ก็ตาม ก็เรียกว่าเริ่มเทศน์ละ จากนั้นมาก
ค่อยไปเรื่อยๆ หากอยู่ในเกณฑ์ระวังโรค
หัวใจนี้อยู่ตลอด มันจึงไม่เต็มเม็ดเต็ม
หน่วย ที่จะเทศน์เด็ดๆ เผ็ดๆ ร้อนๆ
เหมือนแต่ก่อน โอ้ไม่ได้ว่างั้นเลย จึงต้อง
ลดลง นี่ก็เรียกว่าเป็นกรรมอันหนึ่งเหมือน
กัน

หากว่าร่างกายนี้มันพร้อมมา
ตลอดแล้ว การเทศน์นี้ รู้สึกว่าจะกว้าง
ขวางมาก เพราะเทศน์ไม่มีหยุดนี่นะ
ที่หยุดก็หยุดเพราะโรคต่างหาก โรคบีบ
บังคับ หยุดไปสักพักหนึ่ง ถึงมาเริ่มออก...

ณ วัดป่าบ้านตาด
(ถ่ายเมื่อ ๒๗ มกราคม ๒๕๑๑)

เทศน์แต่ก่อน จริงๆ พุดได้จริงๆ เพราะเราเทศน์อย่างนั้นจริงๆ มันเป็นในนิสัยจิตใจของเราเองนี่ เทศน์ออกมาไม่ได้บีบไม่ได้บังคับ มันหากเป็นของมันเอง ยิ่งเทศน์ภาคปฏิบัติด้วยแล้ว มันยิ่งไหลเลยนะ คล่องที่สุดเลย พุง พุง พุงเลย...”

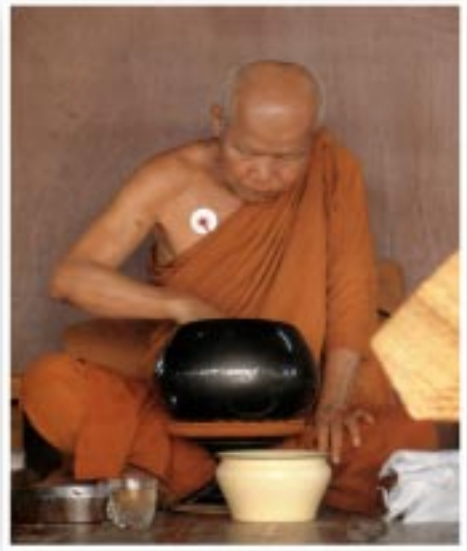
สัญญา...ไม่เที่ยง

นับแต่ปี ๒๕๓๙ เป็นต้นมาท่านจึงงดเทศน์อบรมพระเณรในวัด และการนิมนต์ไปเทศน์ข้างนอกนั้นท่านงดมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ท่านเคยกล่าวไว้ว่า

“...ไปเทศน์ที่นู่นก็เทศน์ลำบากมาก ไปก็ไม่ได้พักทั้งวัน...เหนื่อย แล้วความจำ เทศน์ไปก็หลง อ้าว ไปถึงไหนแล้วละ วาอย่างนี้แล้ว อยู่บนธรรมาสถ์นั้นลืมแล้ว ไม่ทราบเทศน์เรื่องอะไรมา เอาตั้งใหม่ๆ อย่างนั้นนะเดี๋ยวนี้ ความจำไม่เป็นท่า มันไม่เอาไหนแล้วความจำ

ชั้น ๕ เป็นทั้งเครื่องมือของกิเลสด้วย เป็นทั้งเครื่องมือของธรรมด้วย เวลากิเลสเป็นเจ้าของมันก็เอาเป็นเครื่องมือสนุกพาดเหยียงกัน ทีนี้มาเป็นเครื่องมือของธรรม ธรรมก็นำมาใช้ซี ก็ใช้ชั้นอื่นเดียวกันนี่ เป็นแต่เพียงว่าธรรมท่านไม่ยึดเท่านั้นเอง กิเลสมันยึดเป็นของมัน ชั้น ๕ ทั้งหมดเป็นของกิเลสทั้งหมด

กิเลสยึดแต่ธรรมท่านไม่ยึด ใช้

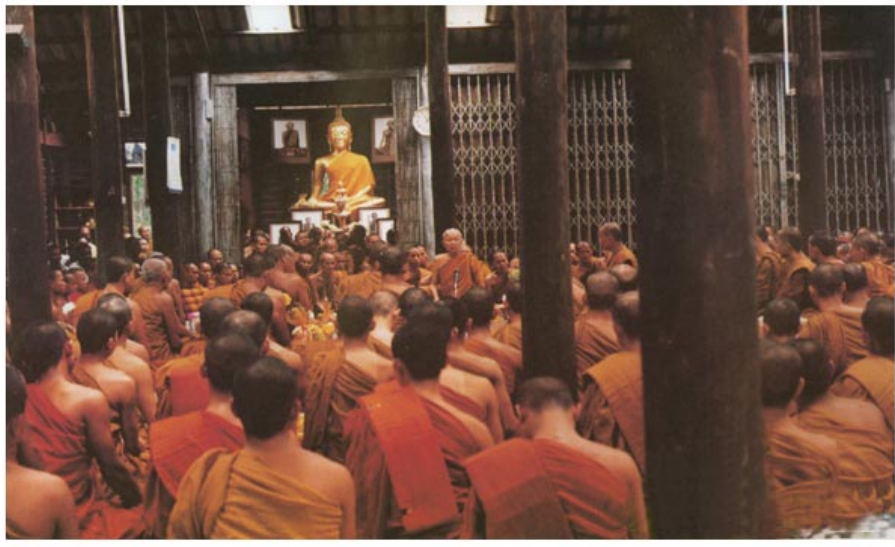
เป็นเครื่องมือเฉยๆ ต่างกันเท่านั้นเอง แต่ต้องเอาชั้น ๕ เทศน์ มันชำรุดตรงไหนก็ไม่สะดวกตรงนั้นแหละ อย่างเช่นความจำนี้ เทศน์ไปๆ มันหลงลืมไปแล้วจะเอาอะไรมาเทศน์ต่อกันไป

เมื่อเจื่อนต้นหลงลืมไปแล้วจะต่อไปหาเจื่อนปลายยังงี้ได้ จำไม่ได้ก็ตั้งใหม่ มันก็เป็นแบบใหม่ไปอีก.. เทศน์ที่ไหนๆ เขานิมนต์ไปที่ไหนไม่เอาแล้ว เทศน์ลำบาก...เหนื่อย ทั้งความจดจำก็ยิ่งเลวลงทุกวันๆ ...”

อบรม...พระเณร

ทหารสูสมรภูมิรบ

ท่านกล่าวถึงพระที่มาขออยู่ศึกษา กับท่านดังนี้

ศาลาวัดป่าบ้านดาด

“...พระมาอยู่สถานที่นี้ทั่วประเทศ ไทย มีทุกภาค ปริญญาตรีก็มี โทก็มี เอก ก็มี และนายพันนายพลมาบวชอยู่นี้ก็มี... พระมาอยู่ที่นี้ท่านมาเพื่ออะไร ท่านมา เพื่อประพาศติปฏิบัติ ศึกษาปรารภจาก ครูบาอาจารย์จริงๆ ...

ดูภาคกลางจะมากกว่าเพื่อน ที่นี้ ภาคอื่นๆ ก็มีหมดทุกภาคเลยนะ... วัดนี้ไม่มีภาคไหนต่อภาคไหน เป็นชาติไทยด้วยกันด้วย เป็นลูกศิษย์ตถาคตศากยบุตร ด้วย

จึงไม่มีคำว่าชาติชั้นวรรณะภาคนั้นภาคนี่ เป็นลูกชาวไทยอันเดียวกัน เป็นลูกชาวพุทธอันเดียวกัน... ท่านมาเพื่อศึกษาปรารภตั้งหน้าตั้งตาประพาศติปฏิบัติจริงๆ เราก็ได้อุตส่าห์พยายามสั่งสอนเต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มสติกำลังความสามารถ

...ที่ว่าโรคของเรากำเริบ กำเริบทางหัวใจนี้ เราก็ยังมีความแน่ใจอยู่ว่า

คงเกี่ยวกับเรื่องการแนะนำสั่งสอนนี้เองเป็นสิ่งสำคัญอันหนึ่ง เพราะการสั่งสอนพระยอมใช้กำลังวังชาสู้เสียงดัง เน้นหนัก เผ็ดร้อนมากกว่าการสอนใครๆ ในบรรดาประชาชน และพระเถรทั้งหลาย

เพราะเหตุไร... เพราะพระที่มาสู่วัดป่าบ้านดาดนี้ ส่วนมากมีแต่พระกรรมฐานตั้งหน้าตั้งตาประพาศติปฏิบัติ

ถ้าเราจะเทียบแล้วก็เหมือนกับทหารที่เข้าสู่แนวรบแล้ว การยื่นศาสตราวุธหรืออุบายวิธีการต่างๆ ให้ทหารที่เข้าสู่แนวรบ ย่อมจะยื่นแต่สิ่งสำคัญๆ อาวุธก็เป็นอาวุธที่ทันสมัย อุบายก็เป็นอุบายที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ที่จะได้ชัยชนะมาสู่บ้านเมือง อันนี้ก็เหมือนกัน

ธรรมะ อุบายต่างๆ ที่จะแสดงให้เห็นบรรดาพระทั้งหลายที่มาจากที่ต่าง ๆ เข้ามาสู่สถานที่นี้ได้ยินได้ฟังก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้น การพูดการเทศนา

ว่าการต่างๆ ตลอดถึงสัมผัสเสียงโหวหาร
สำนวนต่างๆ จึงมีแต่ความเผ็ดร้อนไป
ตามๆ กันหมดเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์...”

น้ำธรรมไหลพุ่ง

ด้วยการสอนที่จริงจัง บางครั้งทำให้ผู้มาใหม่เข้าใจว่าท่านดุด่า ในเรื่องนี้ท่านเองเคยประสบมาก่อนสมัยอยู่กับท่านอาจารย์มั่นดังนี้

“...พอไปถึงหลวงปู่มั่น มันทาคันไม่ได้...อยู่นานเข้าๆ มักรู้เวลาท่านดุด่าพระเณร ดูใครก็ตามนะ ดูมากดูน้อย ธรรมะจะออกล้วนๆ ๗ มากน้อย เต็ดเท่าไร ธรรมะยิ่งพุ่งๆ ก็หาที่ต้องติว่าเป็น ตัณหาประเภทใดไม่ได้ เต็ดเท่าใดธรรมะยิ่งออกพุ่งๆ แล้วเราก็ปรับตัวของเรา ตลอดเวลา ปรับตัวของเราอยู่เรื่อยๆ จึงค่อยเข้ากันได้ เข้าใจเรื่องของท่าน

สุดท้ายถ้าท่านไม่อยู่มันเหมือนกับขาดอะไร ถ้าเป็นอาหารก็ขาดอะไรยังงั้นนะ มันไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ถ้าได้ยินเสียงเปรี้ยง ดังเปรี้ยงปร้าง เอาละซี ถ้าเป็นฝนก็ฟ้าร้องแล้ว เตรียมหาอะไรมารองรับ

อันนี้เต็ดเท่าไร ธรรมะยิ่งไหลออกมาเลย มันก็ยิ่งอบอุนนะ ท่านดูยังงี้มันไม่ใช่ดู เลยย้อนหลังกลับมา มันมีแต่กำลังของธรรมล้วนๆ นี่เป็นความเมตตาล้วนๆ ไม่ใช่ท่านดูนะ มันก็จับได้เลย

คือกิริยาท่านแสดงเอาขั้นนี้ใช้ขั้นนี้เป็นเครื่องมือของกิเลสมาดั้งเดิม

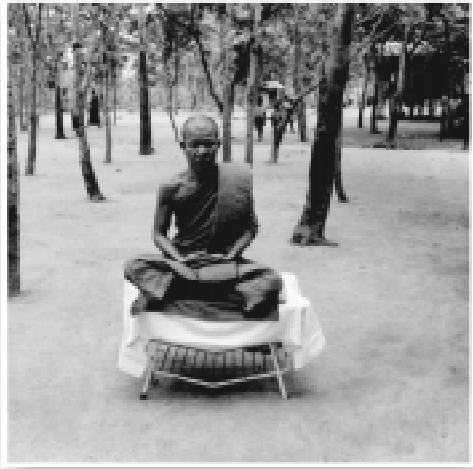
“...ท่านดูยังงี้มันไม่ใช่ดูเลย...
มีแต่กำลังของธรรมล้วนๆ
นี่เป็นความเมตตาล้วนๆ...”

พอกิเลสหมดไปหมดแล้ว ธรรมก็เอาขั้นนี้เป็นเครื่องมือ กิริยาท่าทางซึ่งขังตึงตังจึงเป็นเหมือนกับกิเลส เพราะมันมีเครื่องมืออันเดียวกัน แต่อันนี้มันเป็นพลังของธรรม เต็ดเท่าไร ยังมีแต่เรื่องของธรรมล้วนๆ ออกมา กิริยาคลายคลึงกัน

เมื่อมันรู้แล้วมันก็ยอมรับนะชื่อว่า + ออ เราก็เลยเทียบได้เลยว่า เหมือนกับถึงน้ำ ๒ ถังนี้ ถังนี้เต็มไปด้วยน้ำที่สกปรก น้ำเต็มแต่สกปรกทั้งถัง ถังนี้ใสสะอาดเต็มที มาเปิดน้ำทั้ง ๒ ถังนี้ออกดูสิ ที่นี้เวลาเปิดแรงเท่าไร สมมุติเราเปิดถึง

สกปรกก่อนนะ เราเปิดน้อยออกน้อย เปิดมากออกมาก เปิดเท่าไรมันก็พุ่งๆ ออกไปเท่าไร มันก็มีแต่น้ำสกปรก กว้างขวางขนาดไหนมีแต่สกปรกเลอะเทอะไปหมดเลย ที่นี้เปิดถึงน้ำที่สะอาด เปิดขนาดไหนเปิดเต็มที่มีน้ำก็ออกเต็มที่เหมือนกัน แต่เป็นน้ำที่สะอาดทั้งหมดนะ แน่ะ มันต่างกันต่างกันอย่างงั้นนะ...”

การอบรมพระเถรภายในวัดป่าบ้านตาด
มีธรรมะจุดสำคัญที่ท่านจะเน้นย้ำเสมอๆ ดังนี้

เน้นเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา

“...พระเราไม่มีความสงบเลยไม่มีความหมาย ว่างั้นเลยนะ...สมบัติทางโลกเขา คือ เงินทองข้าวของดีกรามบ้านช่อง สมบัติของพระก็คือ ศิล สมาธิ ปัญญา มรรคผลนิพพาน นั้น สมบัติของพระเป็นอย่างนั้นนะ นี่มันมาแย่งงานของโลกมาใช้ ในวัดในวาในพระในเถร เวลานี้ธรรมจึงหมดความหมายไปทุกวันๆ นี่ละ ที่เรียกว่า กิเลสมันเก่ง ดูเอาซิ... ไม่มีใครคิดนะว่า กิเลสเข้าตีตลาด ตีแบบไหน เวลานี้มันกำลังตีแหลกหมด ไม่เลือกว่าวัดว่าวาว่าประชาชญาติโยม ตีแหลกไปตามๆ กันหมด ไม่ได้ยกโทษ พุดตามหลักความจริง...”

...เพราะแบบแผนตำรับตำราเครื่องยืนยันกันมีอยู่ นั้น เอาอันนั้นออกมาทางซี ออกนอกถ่วงนอกทางของหลักธรรมที่ขอบธรรมแล้ว มันก็รู้ทันทีๆ ในตำรับตำราท่านให้ ท่านเอาจริงเอาจังเน้นหนัก งานของพระไม่มีอะไรเกินการอยู่ในป่าในเขา เดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา ที่อยู่ของพระผู้มุ่งต่อมรรคผลนิพพานตามทางศาสนาจริงๆ ท่านสอนอย่างนั้นนี่นะ เราเห็นได้ตามตำราเนีย มีมากต่อมาก พุดตั้งแต่เรื่องการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ชำระกิเลส พอพระเข้ามาเฝ้าพระพุทธเจ้า จะรับสั่งทันทีเลยเป็นยังไงไปอยู่ที่นั่น นั่นหมายถึงว่าที่ภาวนานะ ไปอยู่ที่นั่น ภาวนาเป็นยังไง จิตใจเป็นยังไง...จากนั้นพระองค์ก็ประทานพระโอวาท...”

พูดคุยกัน เป็นอรรถเป็นธรรม

“...นี่เป็นงานของพระพุทธเจ้า งานของสาวกที่เกี่ยวข้องกันเป็นอย่างดี เรื่องอรรถเรื่องธรรมล้วนๆ ไม่มีอะไรเข้ามาเจือปนเลย ถ้าสมัยปัจจุบันก็หลวงพ่อมั่น นี่ก็เหมือนกัน ตรงเป้งเลยเชียว ไม่มีจะพูดเรื่องโลกเรื่องสงสาร ไม่เคย พูดอะไรๆ ก็มีแต่พูดเรื่องอรรถเรื่องธรรม เรื่องป่าเรื่องเขา เรื่องที่ทำความทุกข์ความเพียร ทานพูดกันอย่างนั้น ค่อยกันก็ชั่วโมงก็ตาม มีแต่เรื่องอรรถเรื่องธรรมล้วนๆ ฟังแล้วรื่นเริงๆ นั้นมันต่างกันอยู่นั่นนะ นี่ละธรรม ธรรมออกกาวเดิน เป็นอย่างนั้น ก็เลสออกกาวเดิน ก็เลสออกตีตลาด คำพูดคำจาจะเป็นเรื่องของกิเลส ของการบานการเมือง ความเป็นความเสีย การซื้อขาย เรื่องหญิงเรื่องชายไปหมด นี่คือนอกออกตีตลาด

งานของพระที่ช่วยให้ทำอย่างนั้น ก็กลายเป็นงานก่อสร้างไปหมด นั่น หลุ่หรูหาฟู่ฟ้าฟู่มเพี้ยแล้วเอามาแข่งขันกัน วัดนั้นสวย วัดนี้งาม วัตถุเครื่องก่อสร้างต่างๆ สวยงามเท่าไรยังเป็นที่เกรงขาม บะ ฟังซินะ ก็เลสมันเอาให้เป็นที่เกรงขามไปได้นะ มันแทรกเข้าไปอยู่ในนั้นละ ยิ่งหลุ่หรูหาฟู่ฟ้าฟู่มเพี้ยแล้วเอาเท่าไรยังเป็นที่เกรงขามไปได้อาวาส นี่ละ ก็เลสเข้าไปประดับราน ทั้งภายนอกทั้งภายใน ไม่เพียงประดับรานเฉยๆ ข้างนอกนี่หลอกไว้แบบหนึ่ง ข้างในก็หลอกไว้อีกแบบหนึ่ง มันเต็มวัดเต็มวาเต็มพระเต็มเณร ส่วนฆราวาสเขาไม่ต้องพูดหละ เขาไม่มีแบบมีฉบับ พระเรานี้มีแบบมีฉบับ ควรจะได้แบบฉบับอันดีงาม มาประดับตนและสั่งสอนประชาชน มันกลับได้เรื่องเขาเรื่องเราพอๆ กันเสีย อันนี้ก็ไม่ว่าบจะสอนกันได้ลงค้อยังไง เขาเหมือนเรา เราเหมือนเขา จะไปสอนกันได้ลงค้อยังไง... ผู้ฟังจะมาเอาความแน่ใจมาจากไหน มันก็พอๆ กัน...”

ไม่ก่อสร้างวัตถุ แต่สร้างหัวใจ

“...เพราะฉะนั้น เราจึงได้ขู่เข็ญวงกรรมฐานเรา ขนาดนั้นมันยังรอดออกไปได้นะ โถ มันเร็ว บางทีชีหน้าเลยขนาดนั้น เอาอย่างหนัก เกี่ยวกับเรื่องการก่อกองสร้างยุงเหิงวุ่นวาย นี่มันเป็นการสร้างความกังวล ไม่ได้สร้างความสงบ เมื่อเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร สติปัญญาความคิดความอ่านไตรตรอง ความกังวลวุ่นวาย ความก่อกองมันจะเข้ามาพอมๆ กัน นั่นคือสร้างความวุ่นวาย ปลูกกุฎิขึ้นเพียงหลังหนึ่งเท่านั้น ก็สร้างความวุ่นวายให้เท่าไร ยิ่งสร้างศาลาขึ้นหลังใหญ่ๆ ทั้งหลังๆ มันจะก่อกองมากน้อยเพียงไร

ทั้งวุ่นวายทั้งก่อกอง เลยกลายเป็นศาสนากวนบ้านกวนเมืองไป กวนเอาหัวเอาสิบเขามาสร้างนั่นเอง เนี่ย ที่ให้เกามันไม่ยอมเกา มันเกลไถลออกไปข้างนอก มันยิ่งไปใหญ่ ที่นี้เลยกลายเป็นศาสนากวนบ้านกวนเมือง แทนที่จะให้เป็นความร่มเย็นแก่โลกแก่สงสาร กลับเป็นความรอนยิ่งกว่าโลกไปซะอีก กวนโลกกวนสงสารเขาไปอีก นี่ละกิเลสมันเข้าตีตลาด ตีอย่างนี้ โอ้เราไม่รู้ ประดับตกแต่งอะไร มีแต่เรื่องของกิเลส...”

กินอยู่เรียบง่าย หลุหราด้วยธรรม

“...ธรรมท่านประดับอะไร ประดับที่หัวใจด้วยสติ ปัญญา ศรัทธา ความเพียร ประดับเข้าไป ๆ ชำระสิ่งสกปรกโสภณออกไปๆ น้ำอรรถนํ้าธรรมที่สะอาดชะล้างเข้าไปๆ นั้น ท่านชำระภายในสะอาดภายใน ท่านไม่ได้มาสะอาดกับสิ่งภายนอกอย่างนี้ ซึ่งเป็นเรื่องของกิเลสล้วนๆ สะอาดภายนอกสกปรกภายในคือเรื่องของกิเลส เรื่องของธรรมแล้วสะอาดทั้งภายนอกสะอาดทั้งภายใน ภายในนอกความประพฤติหน้าที่การงานของท่านนี้เรียบง่าย... เดินตามหลักกรรมหลักวินัย นี้เรียกว่าสะอาดภายนอกด้วยความประพฤติ สะอาดภายในคือชำระจิตใจของตนให้มีความสงบผ่องใสเยือกเย็นสว่างกระจ่างแจ้งขึ้นโดยลำดับๆ นั้น สะอาดภายใน เพราะการชำระสะสางอยู่ด้วยความเพียรทำต่างๆ เรียกว่าสะอาดภายใน

ที่นี้เมื่อภายในมีหลักมีเกณฑ์ มีความสง่างามแล้ว อยู่ที่ไหนก็สง่างามหมด อดบ้างอิมบ้างก็ไม่เป็นทุกข์ ท่านไม่เป็นกังวล ใครจะอดอยากขาดแคลนยิ่งกว่ากรรมฐานผู้มุ่งต่ออรรถต่อธรรมไม่มี ถ้าเป็นเรื่องของผู้มุ่งต่ออรรถต่อธรรมแล้ว ต้องเป็นผู้ได้รับความทุกข์ต่างๆ จากปัจจัย ๔ คือที่อยู่ที่อยู่อะไร คือท่านไม่สนใจ ท่านไม่เอา เพราะไม่ใช่ทาง เพียงอยู่อาศัยวันหนึ่งๆ ไปเท่านั้นพอ ภายในนี้ท่านสนใจมาก...”

โปรดชาวต่างชาติ...ผู้ใฝ่ธรรม

รับชาวต่างชาติ

ประมาณปี ๒๕๐๖ เป็นต้นมา เริ่มมีพระชาวต่างชาติมาขออยู่ศึกษาธรรมะจากท่าน

แรกเริ่มเดิมทีท่านยังไม่อยากรับไว้ ด้วยไม่ทราบถึงนิสัยใจคอกว่าเป็นอย่างไร เขาเองก็ยังไม่คุ้นเคยกับศาสนาพุทธ ยังไม่คุ้นเคยกับอาหารการกินชีวิตความเป็นอยู่แบบไทยๆ เฉพาะอย่างยิ่งชนบททางภาค

อีสาน เกรงจะเป็นที่ลำบากไม่สะดวกด้วยประการต่างๆ

แต่ด้วยความมุ่งมั่นอดทนและใฝ่ใจในการปฏิบัติธรรมอย่างแท้จริง ท่านจึงเมตตารับไว้ ท่านเคยเล่าถึงความพากเพียรของท่านอาจารย์ปัญญาซึ่งเป็นพระฝรั่งองค์แรกที่มาขออยู่ด้วย

ท่านเล่าเรื่องนี้อย่างเมตตาเกษมขบขัน ด้วยเพราะท่านอาจารย์ปัญญาอยู่กับท่านมานาน ดังนี้

“...ท่านปัญญานี้สุขุมมาก ท่านมาอยู่กับเราตั้งแต่ปี ๐๖ ท่านมาขออยู่กับ

เราถึง ๕ หนนะนั่นหนะ ไม่ใช่เล่นๆ นะ มาขอ ที่แรกก็ทางฝ่ายปฏิบัติของเราไม่เคยมีพระกรรมฐานฝรั่ง เรายังไม่ยอมรับไว้ก่อน...

ประการหนึ่งก็ยังไม่ทราบนิสัยใจคอของฝรั่งนี้เป็นยังไง เพราะเขาไม่เคยศาสนาพุทธเรา เราจึงยังไม่รับ แล้วมาขออีก เรายังไม่ให้ ถึงครั้งที่ ๓ ที่ ๔ มาขอ เรายังไม่ให้ พอครั้งที่ ๕ ท่านมาแผนใหม่ เราหลงกลของท่าน เมื่อเห็นว่าไม่ได้จริงๆ แล้ว

ท่านก็บอกว่า 'ไม่ได้พักนานก็ตาม ขอมาพักชั่วคราว' ท่านว่าอย่างนั้นะ เราก็เลยหลงกลนะซี ตั้งแต่ต้นปี ๐๖ เดือนกุมภาพันธ์ วันที่ ๖ เราไม่ลืมนะ... ตั้งแต่ นั้นจนกระทั่งบัดนี้ ก็ปีแล้ว ท่านอยู่ชั่วคราวนะ มาอยู่ชั่วคราวเรื่อยมาจนบัดนี้ ละ...

...จากนั้นก็เลยรับพระฝรั่งมาเรื่อยๆ สังเกตมาเรื่อยๆ ก็รู้สึกว่ พระฝรั่งที่มาอยู่ด้วยนั้นดีทุกอย่าง ดีกันคนละทางๆ ทางภาคปฏิบัติหลักธรรมวินัยดีด้วยกัน พระฝรั่งจึงมีอยู่เป็นประจำ แต่เราไม่รับมากนัก เราเอาแค่นั้นละ ถ้าหากว่าจะรับมากก็จะมากกว่านั้น จะกลายเป็นสวนฝรั่งไปหมดเลย(หัวเราะ)...

พระชาวสหรัฐอเมริกาองค์หนึ่ง อังกฤษมีองค์หนึ่ง แคนาดาองค์หนึ่ง และเยอรมันองค์หนึ่ง... เวลาดีทุกอย่าง...มีพระฝรั่งอยู่นั้น ๔ องค์ (หมายถึงปี ๒๕๔๑ บางปี เช่น ปี ๒๕๒๒ มีพระฝรั่งถึง ๖ องค์จาก

องค์ขวาคือท่านอาจารย์ปัญญา หรือพระปัญญาวัชโฒ เดิมชื่อ ปีเตอร์ จอห์น มอร์แกน เป็นวิศวกรชาวอังกฤษ (ถ่ายเมื่อ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๓)

พระเถรทั้งหมด ๒๑ องค์) ที่ผ่านมา รู้สึกว่ พวกฝรั่งนี้เขามีภูมิระเอียดดี..."

จากนั้นก็ มีพระและฆราวาสชาวต่างชาติทั้งหญิงและชาย มาขออยู่ศึกษาทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในจำนวนนี้มีหลายเชื้อชาติด้วยกัน เช่น อังกฤษ แคนาดา สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เยอรมัน ไปแลนด์ สิงคโปร์ ญี่ปุ่น จีน เกาหลี อินโดนีเซีย มาเลเซีย ศรีลังกา ฯลฯ

โปรดฝรั่งชาวพุทธที่อังกฤษ

กลางปี ๒๕๑๗ (๗-๒๒ มิถุนายน) พุทธศาสนิกชนชาวอังกฤษได้กราบนิมนต์ท่านไปอธิบายและตอบคำถามธรรมะที่ธัมมปทีปวิหาร กรุงลอนดอน

ท่านอาจารย์ปัญญา
(ถ่ายเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๘)

เป็นพิเศษให้ท่านด้วย เช่น ในเรื่องอาหาร และที่อยู่

ท่านให้เหตุผลว่า “...ท่านปัญญา มาฉันอาหารคนไทยได้อย่างไรตลอดเวลา ๑๒ ปีที่อยู่กับท่าน ท่านก็ฉันอาหารฝรั่งได้ เช่นเดียวกัน...”

ในช่วงที่อยู่อังกฤษ มีชาวฝรั่งสนใจ ปฏิบัติธรรมจำนวนมาก ต่างสนใจที่จะถาม ปัญหาธรรมะจากท่าน ฝรั่งผู้สนใจเหล่านี้มี ตั้งแต่พวกที่ได้ฝึกสมาธิมานานแล้ว ผู้สนใจ เริ่มฝึก ผู้ที่เคยฝึกสมาธิจากอาจารย์อื่นๆ นักศึกษามหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ตลอดจน ผู้เพิ่งจะเริ่มหันมาสนใจพุทธศาสนา ต่าง เขามาสนทนารวมกับท่านด้วยความสนใจ สอนใจต่อการปฏิบัติจริงๆ

คือ

ครั้งนั้นมีผู้ติดตามท่านไป ๔ ท่าน

๑. ท่านอาจารย์ปัญญา
๒. ท่านอาจารย์เชอรี
๓. ศ.นพ.อวย เกตุสิงห์
(อาจารย์หมอศิริราช)
๔. ม.ร.ว.เสริมศรี เกษมศรี

อากาศที่อังกฤษในยามที่หลวงตา เดินทางไปนี้ แม้เป็นฤดูร้อนแต่ก็ยังจัดว่า หนาวมากสำหรับคนไทย แต่ท่านก็มีได้ ลำบากยากใจแต่อย่างไร ท่านคงอยู่อย่าง ง่าย ๆ มีการออกบิณฑบาต ฉันมือเดียวใน บาดรตามปกติ และไม่ต้องการให้จัดอะไร

ซ้าย คือท่านอาจารย์เชอรี (อภิจิต) ชาวแคนาดา บวชแล้วมาขอศึกษาอยู่กับหลวงตาในช่วงเวลา เดียวกับท่านอาจารย์ปัญญา
ขวา คือท่านอาจารย์ดิค ชาวสหรัฐอเมริกา

ผมราวาสทั้งชาวอังกฤษและชาวไทยที่นี้ต่างก็มาใส่บาตรกันอย่างปลื้มปิติด้วยศรัทธาทุกวันในเวลา ๙.๐๐ น. อีกทั้งมีลูกศิษย์หนุ่ม ๒ คนชาวอังกฤษ คนหนึ่งตอนปิดภาคเรียนของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์เคยมาบวชเณรที่วัดบวรนิเวศวิหารแล้วไปฝึกปฏิบัติที่วัดป่าบ้านตาดอยู่กับท่านมาก่อน อีกคนเป็นนักศึกษาฝึกปฏิบัติธรรมที่ธัมมปทีปวิหารแห่งนี้อยู่จึงพอรู้วิธีปฏิบัติต่อพระสงฆ์ แล้วคอยช่วยเหลือท่านได้อย่างเรียบร้อย คล่องแคล่วงดงาม แม่คนไทยเองก็ยิ่งชมเชย

ฝรั่งมีเหตุผล...เข้ากับ “ธรรมวินัย”

แม้ท่านจะกลับมาเมืองไทยแล้วแต่ชาวอังกฤษผู้สนใจจำนวนมากอยากนิมนต์ให้ท่านเดินทางไปแสดงธรรมอีก ท่านพูดในเรื่องนี้ว่า ท่านก็ชราภาพมากแล้วไม่สะดวกต่อการเดินทางเหมือนก่อน ท่านรู้สึกชื่นชมฝรั่งชาวอังกฤษว่าเขามีความสนใจใคร่รู้ในเรื่องจิตตภาวนาและพยายามปฏิบัติกันจริงๆ ท่านเล่าเพิ่มเติมว่า

“...คราวที่ไปประเทศอังกฤษ ที่แรกก็ไม่ค่อยมามากนัก ชาวอังกฤษ คนไทยก็มามาก ชาวอังกฤษก็ไม่มากนัก ไปๆ มาๆ ก็หนาเข้าๆ สุดท้ายเลยมีแต่พวกฝรั่งเต็มหมดเลย เวลามานั่งอยู่นี้ เหมือนผ้าพับไว้ นะ... ใครก็เหมือนกันหมด เราก็เสียตายเราไม่ได้ภาษาอังกฤษ ก็ต้องผ่านล่าม

“ น่าสงสารเหมือนกันนะ
ฝรั่งร้องไห้..มีหรือ
เรายังไม่เคยเห็น
ร้องไห้เรื่องอรรถ
เรื่องธรรมนะ...”

ท่านปัญญาเป็นล่าม เวลาเขาถามปัญหา มา เราก็ตอบ ท่านปัญญาก็ตอบแทนเรา ไปดูแล้วน่าสงสารมาก มาทุกวันพอ ๖ โมงเย็นเขาก็เริ่มมา เราก็พานั่งสมาธิ ๓๐ นาทีทุกวันๆ จากนั้นเราก็อบรมอีกประมาณ ๓๐ นาที

ตอนนั้นยังหนุ่มอยู่ ปี ๒๕๑๗ น่าสงสารมาก บางรายเขามาแรกๆ เขามาสังเกตการณ์ที่นี้ไม่ได้... เลยมาอยู่ไม่ได้ คำว่าสังเกตการณ์เลยหายหมดเลย ไม่ได้มาอยู่ไม่ได้ อยากมาเป็นกำลัง ก็เลยสนใจทางด้านธรรมะไปเลย...

...พูดความจริงพวกฝรั่งเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอังกฤษนี้ รู้สึกมีเหตุมีผล มีหลักมีเกณฑ์ กับธรรมวินัยนี้เข้ากันได้เป่งเลยทีเดียว อย่างที่เราไปอยู่นั้นไม่นานนัก โถ น่าสงสารเหมือนกันนะ

ฝรั่งร้องไห้มีหรือ เรายังไม่เคยเห็น ร้องไห้เรื่องอรรถเรื่องธรรมนะ นี่เห็นแล้วเห็นต่อหน้าต่อตา ก้มหน้าบิ๊บน้ำตา ร่วงๆ พอครูบาอาจารย์จะจากไป มานี้หนาแน่นขึ้นทุกวันๆ แก้อันนี้ไม่มีความ

หมายนะ นิ่งแทรกกันเต็มไปได้หมด เลยไม่
ถือกัน เอ้า นิ่งยังงั้นเลย แทรกกันไป
หมด...เต็ม

...นี่ถ้าหากว่า ศาสนาพุทธเรา
เป็นผู้มีหลักศาสนาจริงๆ ประจำใจทั้งภายใน
นอกภายในแล้ว ชาวอังกฤษนี่ละ ดีไม่ดีจะ
เป็นเจ้าของศาสนาพุทธเราด้วยซ้ำไป
เพียงไปเท่านั้นก็รู้ ศาสนาแน่นขึ้นทุกวันๆ
ไม่ใช่ธรรมดา หนาแน่นขึ้นทุกวันๆ เขา
พอใจในการตอบปัญหา คนหนึ่งเป็นคน
ถาม ... เราก็ตอบจนหายข้องใจ เขาพอใจ
การตอบปัญหามาก

ชาวอังกฤษก็หัวเราะเก่งเหมือน
กันนะ ... หัวเราะไม่ใช่เล่นเหมือนกันนะ...
อย่าว่าฝรั่งร้องไห้ไม่เป็น ฝรั่งหัวเราะไม่
เป็น ฝรั่งร้องไห้เป็นหัวเราะเป็น เห็นแล้ว
เราเห็น เวลาปัญหาใส่บั้นนี่คือมันถูกอย่าง
ถนัดว่างั้นเถอะ ใส่บั้นนี้หัวเราะเอิ๊กอ้อก มัน
ถูกใจ เข้าใจหรือเปล่า ตอบปัญหา... มัน
หากมีแหละ ปัญหา ก็เหมือนกันกับเรา
เพราะความเป็นอยู่ของจิตมันเหมือนกัน

ที่เรียกว่าชาติหนึ่งชาตินี้ มันเอาชื่อ
เอานามไปตามลักษณะเฉยๆ รูปร่างกลาง
ตัวลักษณะอย่างนั้นชื่อว่าชาติหนึ่งๆ เฉยๆ
ก็ **คน** หลักของคนหลักของกรรมมีอยู่
เสมอกันหมด อันนี้ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน
คำว่า **คน** เท่านั้นที่ครอบคลุมแล้ว หลัก
ของกรรม กรรมดีกรรมชั่วมีเหมือน
กันหมด...”

ประกาศศาสนาต่างแดน... ด้วยธรรมภายใน

ในระยะหนึ่งเมื่อหลายสิบปีมา
แล้ว มีการคัดเลือกพระธรรมทูตเพื่อออก
เผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ มี
สมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานฝ่ายสงฆ์
และ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นประธานฝ่าย
ฆราวาส ด้วยเหตุที่ท่านมีพระชาวต่างชาติ
อยู่ศึกษาอบรมด้วยนี้ ทำให้ท่านได้รับ
นิมนต์ให้เป็นกรรมการคนหนึ่งในการคัด
เลือกพระธรรมทูตในครั้งนั้นด้วย ท่าน
กล่าวว่า

“...ต่างประเทศเขาก็มีความสนใจ
ในพระพุทธศาสนาอยู่มาก ดูได้จากมีตำรับ
ตำรามากมาย เขาก็สนใจรำเรียนกัน แต่
สำหรับภาคปฏิบัตินั้นยังไม่เป็นที่แพร่
หลายกว้างขวางนัก เพราะยังขาดผู้มีหลัก
เกณฑ์ทั้งภายในนอกภายในมาให้คำแนะนำ
สั่งสอนแก่เขา...”

ในเรื่องนี้ท่านเคยอธิบายถึงคุณ
สมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่ง ของผู้ที่จะทำ
หน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน
ต่างแดนว่า

“...ถ้าหากไปเป็นแบบเป็นฉบับมี
หลักมีเกณฑ์ภายในภายนอกพร้อม ไป
แล้วจะเป็นประโยชน์จริงๆ พุทธออกไปก็มี
เหตุมีผลมีอรรถมีธรรมภายในจิตใจเอาไป
โชว์เขาบ้าง...ทางด้านวัตถุเขาเจริญกว่า
เราเท่าไร เอาอะไรไปโชว์ ไม่มีอะไรไปโชว์
ต้องเอาธรรมเขาโชว์ ต้องเอาธรรมภายใน

ออกโชว์ พระพุทธเจ้าประกาศสอนโลกด้วย-
ธรรมภายใน...”

เทศน์นอกสถานที่

ในระยะเวลาที่ธาตุขันธ์ของท่านยังพอ
เป็นพอไป ท่านเมตตารับนิมนต์ไปแสดง
ธรรมตามหน่วยงานต่างๆ ตามที่เข
านิมนต์มา เช่น วัด หน่วยงานราชการ ทหาร
ตำรวจ สถาบันการศึกษาต่างๆ ฯลฯ
ตามเหตุผลความจำเป็นมากน้อย

ต่อเมื่อชราภาพมากเข้า ท่านจึง
งดเว้นการออกไปแสดงธรรมนอกสถานที่
หากมีอยู่บ้างโดยมากเป็นงานเนื่องด้วย
มรณกรรมของพระกรรมฐานครูบาอาจารย์
องค์สำคัญๆ เช่น หลวงปู่ชობ หลวงปู่ชา
หลวงปู่คำตัน หลวงปู่หล้า เป็นต้น

“...จะมาเฝ้า
แต่เจ้า บ พบขอย
ขอยก็ บ ได้พบเจ้า
คือกันตัว
มันก็เท่ากันแล้ว...”

เทศน์คณะที่มาเยี่ยม

ท่านให้ความเมตตาต่อคณะผู้มา
เยี่ยมกลุ่มย่อยกลุ่มใหญ่ จากทางไกล
ทางไกลทั้งในและนอกประเทศที่มาขอ
เยี่ยมพบท่านตลอดมา แต่เมื่อกำลังอ่อน
ลง การต้อนรับย่อมมีข้อจำกัดเพิ่มขึ้น
คราวหนึ่งท่านเล่าแบบซ้ำชั้นถึงคณะกลุ่ม
ใหญ่ที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อจะ
ขอเข้ากราบท่าน ดังนี้

“...ควรรับขนาดไหนๆ ... มัน
สมควรขนาดไหน เมื่อเพียบเต็มที่แล้วมัน
จะไปได้หรือ ก็ต้องหยุดพักเครื่องนะซี...
มาตลอดทั้งวันเรานั่งตลอดคนเดียว แล้ว
ไม่ใช่วันหนึ่งวันเดียวด้วย นั่งมาตั้งเมื่อไร
มันตายได้มนุษย์เรา ชีวิตหดสั้นย่นเข้ามา
เรื่อยๆ ...

เขาว่าไม่ต้อนรับ ไปก็ครั้งก็หนีไม่
ได้พบท่าน ว่าอย่างนั้น ถ้าเราจะตอบ ก็ว่า
‘เขาก็ไม่ได้พบเจ้าคือกันแล้ว ก็ว่า
จึงชั้นจะเป็นหยิ่งแมนบ จะมาเฝ้าแต่เจ้าบ
พบขอย ขอยก็บได้พบเจ้าคือกันตัว มันก็
เท่ากันแล้ว’

ยากอียังตอบคน มันสุดวิสัย
ก็เคยรับอยู่แล้ว ... วันนั้นเรารับแขกทั้งวัน
เราจะตาย จนไม่มีลมจะพูดแล้ว กำลังจะ
มีด พระก็มาบอกว่า คณะญาติโยมมา
จากนู่นๆ เราก็เล็งดู จากโน้นจากนั้นก็ไกล
ก็ทน

‘เอ้า ให้เข้ามา’ แน่นเอียดกุฎิเรา...
มา เราก็เลยทำท่าละทีนี้ มันทำได้ทุกอย่าง
พลิกส้นก็ได้คมก็ได้ อย่างนี้ก็ได้ๆ จะว่าไป
...พอมา เราก็ทำทำซิ่งซิ่ง ใจเราอดหัวเราะ
ไม่ได้นะ แต่ทำทำซิ่งซิ่ง

‘แมนหมูเจ้า มาอียังกะด้อกะเดี้ย
แท้ เดี่ยวนี้วะ’ ..ซู้ ... เขาตอบว่า

‘มาชมบารมีหลวงพ่อ’

‘บารมีมีแม่อียัง คนกำลังจะตาย
ฐู้จักบ’ ซู้แล้ว... ‘เอ้า ไป.... ลง.....’ พอเท่า
นั้นละ หลังลงไปลิดๆ ...

‘บารมีมีแม่อียังคนกำลังจะตาย’
จั่งซ้นแล้ว บัดจะเฮ็ด เฮ็ดจั่งซ้น
แล้ว โกรธก็โกรธ เคียดก็เคียดก็ตาม ทำท่า
คึกคักขึ้นโลด ของทำได้แมนบ่ ตั้งแต่เขา
เล่นลิเกละครเขายังทำได้ไซ้ใหม่ ถึงบพ
หัว...หัว ถึงบพให้...ให้ บ้าทั้งนั้นละพวกนี้

จั่งซ้นแล้วก็เฮ็ดได้...

ระยะนี้มานี้เราเพียบเต็มทีหนัก
มากมาเป็นประจำๆ เมื่อวานนี้เป็นวันสุด
ท้ายจนรับไม่ได้ วางั้นถอะ หมดกำลัง ลูก
เดินจะไม่ได้ ขาก็ขัดอะไรก็ขัดไปหมด ก็นัก
จะแตกจะว่าไป โถ นั่งทั้งวันๆ แขกไม่ใช่
คณะหนึ่งคณะเดียว มาทั้งแผ่นดินนี้ คณะ
นั้นเข้าคณะนี้ออก อยู่อย่างนั้น แล้วรับคน
เดี่ยวๆ ...”

เทศน์ปกิณกะ

ด้วยความเมตตาของท่านต่อคณะต่างๆ ในแต่ละสถานที่นี้เอง ธรรมะจึงมี
หลายแบบหลายฉบับ มีทั้งเป็นจริงเป็นจัง เป็นเหตุเป็นผล แบบซ้ำชั้น แบบดูเด็ดเด็ด
มัน หรือบางครั้งก็สอนโดยไม่ใช้การพูด ได้คัดมาแสดงบ้างดังนี้

หญิง...ผู้คิด “ฆ่าตัวตาย”

คณะหนึ่งขึ้นมากราบหลวงตาที่กุฏิ บทสนทนาเริ่มขึ้นโดยหญิงคนหนึ่ง ได้กล่าวกับหลวงตาถึงความทุกข์ที่กำลังประสบอยู่ และตั้งใจที่จะ “ฆ่าตัวตาย” ตามสามี ด้วยหวังว่าคงจะได้ประสบพบความสุขความสมหวังในโลกหน้า และไม่ทุกข์อย่างที่ เป็นอยู่เวลานี้ ความหวังของหญิงผู้นี้จะเป็นดังที่คาดไว้หรือไม่อย่างไร หลวงตาได้ เมตตาชี้แนะให้ฟังดังนี้

ฆ่าตัวตาย...หนีทุกข์ได้จริงหรือ ?

หลวงตา ความคิดอยากตายในเวลาเกิดทุกข์ทรมานก็ดี ในเวลาใดๆ ก็ดี ไม่ใช่ จะเป็นความคิดที่ถูก และจะพาให้ผู้คิดได้รับความสุขความสมหวัง แต่เป็นความคิด ที่สังสมทุกข์เพิ่มให้แก้ตัวและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยถ่ายเดียวเท่านั้น ตามปกติโลก ไม่มีใคร คิดอยากตาย แต่เป็นเพราะห้ามไม่ได้ แก้ไม่ตก ก็จำต้องปล่อยไปตามกฎของ ธรรมชาติ แม้คุณผู้ชายของคุณเองก็ไม่คิดอยากตาย แต่ก็จำต้องยอมเมื่อถึงคราว ส่วนคุณทำไมคิดอยากตาย หรือคุณว่าการตายเป็นของดียิ่งกว่าการมีชีวิตอยู่ ถ้าเช่นนั้นคุณก็ไม่ควรคิดและเป็นทุกข์เพราะการตายแห่งสามีของคุณ เพราะเป็นของดีแล้ว แต่คุณทำไมคิดจนเกิดทุกข์แค้นแทบทนไม่ไหว สมมุติว่าลูกชายของคุณก็คิดอยาก ตาย ลูกหญิงของคุณก็คิดอยากตาย ตลอดคนในบานทุกคนก็คิดอยากตาย เพราะ คุณเป็นต้นความคิด คุณจะพอใจกับความคิดของคนเหล่านั้นไหม...(ไม่พอใจคะ)

เมื่อเป็นเช่นนั้นคุณทำไมคิดอยากตาย ส่วนคนอื่นไม่ยอมให้เขาตาย ถ้าเห็นว่าเป็นของดีก็ควรประกาศให้โลกทราบทั่วกัน เพื่อจะได้พร้อมกันตายเสียให้ หมดทั้งแผ่นดิน อย่าให้ยังมีใครเหลือเศษทนทุกข์อยู่กับโลกอันแสนโสมมและทรมาน นี้ต่อไป ถ้าเห็นว่ามีดีก็ควรงด ไม่ควรคิดเพื่อก่อไฟเผาตนและผู้อื่นให้เดือดร้อนไป ด้วย รีบแก้ไขความคิดที่เป็นพิษเป็นภัย ทำใจให้สบาย คนในบานก็จะหลับตาสนิท บ้าง ไม่พะวักพะวน ทั้งกับคนที่ตายไปแล้ว และคนที่กำลังมีชีวิตอยู่ซึ่งกำลังจะ พยายามฆ่าตัวตาย คุณเคยเห็นโลกไหนด่านเมืองใดและคนใดไม่ประสบกับความ พลัดพรากจากสิ่งที่รักและพึงใจมาแล้ว ความรักก็เคยรัก รักจนแทบทนไม่ไหว ใจจะ ขาดในเวลารักนั้นให้ได้ดีก็มี แต่ก็ยังรอดตัวมาได้ เพราะไม่พยายามจะฆ่าตัวตายเพราะ ความรักเป็นผู้ชักชวน แม้ใจจะรักก็ยอมให้มันรักเพราะต้านทานไม่ไหว แต่ไม่พยายาม ฆ่าตัวเหมือนคุณ จะว่าตำหนิ อาจารย์ก็ยอมรับ เพราะคุณคิดและพยายามในสิ่งที่ ฆ่าตัวมัน จะสิ้นชมไป โลกต้องวินาศ การฆ่าตัวตายไม่มีประโยชน์ นอกจากจะมีโทษ ซ้ำเติมเข้าอีกเท่านั้น...

ทำลายตนแล้วผลจะเป็นอย่างไร ?

หลวงตา สำหรับคุณ เวลานี้ยังควรแก้การที่จะแก้ไขตัดแปลงสมบัติอันมีค่า คือตัวของเราให้เหมาะสมแก่ตนและหน้าที่การงาน เพื่อเป็นที่อบอุ่นแก่ลูกๆ หลานๆ ตลอดจนวงศ์คณะญาติ ซึ่งคอยพึ่งอาศัยเราอยู่เป็นจำนวนมาก แม่แขนงข้างขวาขาดไป คือคุณผู้ชายของคุณจากไป แต่แขนงซ้ายยังมีอยู่ คือคุณยังมีชีวิตดำรงอยู่ ลูกๆ หลานๆ ยังจัดว่ามีที่พึ่งอันอบอุ่นอยู่ ก็พอมีทางหายใจระบายทุกข์ออกได้บ้าง

หากว่าคุณพยายามฆ่าตัวตายตามสามีไปเสีย ก็เท่ากับทำลายตัวโดยตรง และทำลายลูกหลานวงศ์ให้ไร้ญาติขาดมิตรปลิดที่พึ่งไปด้วย ก็ยังจัดว่าเป็นผู้ทำลายล้างผลาญทั้งของเก่าและของใหม่ ให้ขาดสะบั้นหั่นแหลกไปตามๆ กัน ต้องจัดว่าคุณสร้างกรรมหนักไว้เพื่อหมู่มชน แล้วผลจะเป็นอย่างไรบ้าง โปรดคิดดูให้ดี...

คัดย่อจากหนังสือ “คำถามคำตอบปัญหาธรรม” โดยท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน

ซานหมาก

โยม หลวงตาครับ ขอซานหมาก
หลวงตา อายู่ๆ ของไม่เป็นประโยชน์ สิ่งใดเป็นประโยชน์เราสอนแล้ว นั้น มาขออะไร ของเศษๆ เคนๆ ของทิ้ง...ศาสนาพุทธเราเป็นศาสนาที่เลิศ เราคอยแต่จะเอาของปลอมๆ เข้าไปแทรก
...ซานหมากนี่หนะของปลอม...

เทศน์อย่างนี้ก็เป็นหรือ ??

มีเรื่องขบขันคราวหนึ่งในช่วงที่ท่าน(หลวงตามหาบัว) มีธาตุขันธ์แข็งแรง

- ๑ ท่านเจ้าคุณฯ เป็นพระอุปัชฌาย์ของท่าน และเป็นเจ้าอาวาสวัดโพธิ์สมภรณ์ อุดรธานี

คืออยู่ และเป็นระยะที่ ท่านเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์^๑ ยังมีชีวิตอยู่นั้น หากมีเหตุให้ท่านไปแสดงธรรมที่วัดโพธิ์สมภรณ์ ท่าน

“...บ๊ว เจ้าเทศน์อย่างนี้ก็เป็นหรือ? บ๊วๆ
ขอยบเคยได้ยินเจ้าเทศน์
อย่างนี้...”

เจ้าคุณฯ มักจะเดินรอบบริเวณและประกาศว่า

“...ใครอย่าพูดนะ เราจะฟังเทศน์มหาบัวนะ... เราจะฟังเทศน์มหาบัวนะ... ใครอย่าพูดเป็นอันขาดนะ...”

ในบริเวณนั้นจึงเงียบหมด จากนั้นท่านเจ้าคุณฯ ก็กลับมาประจำที่และตั้งใจฟังเทศน์แบบกรรมฐาน คือ หลับตาฟังด้วยความเคารพในธรรม โดยไม่ถือตัวว่าเป็นพระอุปัชฌาย์อาจารย์ของท่านมาก่อนแต่อย่างใดเลย มีหน้าซ้ำท่านเจ้าคุณฯ ยังชมเชยลูกศิษย์บ่อยๆ ด้วยว่า

“...ขอยพูดตามความจริงนะบ๊ว... เจ้าเทศน์แหลม ! มันถึงใจข้อยเหลือเกินว่า ไม่อ้อ ไม่อะ ไหลไปเลย...”

แต่ถ้าหากไม่มีปัญหา เทศน์ข้อยกให้เจ้านะบ๊ว แต่ถ้ามีปัญหาแล้ว การตอบปัญหาเจ้าเป็นที่หนึ่ง มันถึงใจข้อยเหลือเกินนะบ๊ว...

ตอบรวดเร็วที่สุด... บ๊บเลย ใส่ บ๊บๆ...”

ทราบกันว่าพระอุปัชฌาย์เคยแต่ฟังเทศน์ของท่านแบบกรรมฐานเท่านั้น

ไม่คาดคิดมาก่อนเลยว่า ท่านจะเทศน์ ธรรมะแบบมีเรื่องขบขันได้ด้วย

คราวหนึ่ง พระอุปัชฌาย์เอาตัวท่านไปเทศน์ที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผู้ฟังโดยมากชอบเล่นบัตรเล่นเบอร์กัน การเทศน์จึงต้องมีตลกขบขันบ้าง ตามลักษณะผู้ฟัง ท่านเล่าแบบขบขันให้พระเถรฟังดังนี้

“...อะไรก็ไม่ขบขันเหมือนเอาผมไปเทศน์ที่ท่าอุเทนนั่นแหละ ผมเคยพูดให้หมูเพื่อนฟัง ตั้งแต่นั้นมาพอท่านเจอหน้าผมทีไร ท่านจะต้องเอาเรื่องนั้นขึ้นทักทายก่อน เพราะท่านไม่เคยได้ยินผมเทศน์อย่างนั้น เทศน์เริ่มตั้งแต่ต้นจนจบไม่มีอะไร เทศน์ให้ขบให้ขัน พวกนี้หัวเราะกันลั่นตลอดกัณฑ์เลย ท่านเจ้าคุณฯ นี้หัวเราะจนแทบล้มแทบตายจริงๆ นะ ผมจบเทศน์แล้วเขาก็ขอร้อง

‘โอย ! อย่าด่วนจบๆ’

ก็มันหมดดินระเบิดแล้ว บั้งไฟมันก็ลงเรื่อยๆ มันก็จบของมัน... ลงมาจาก

ธรรมาสันแล้ว ท่านเจ้าคุณฯ ยังหัวดีในลม
ดินตายอยู่ซี พอลงมา ผมงกราบพระแล้ว
ท่านก็ยังหัวอยู่

‘บัว เจ้าเทศน์อย่างนี้ก็เป็นหรือ?
บัวๆ ข้อยบเคยได้ยินเจ้าเทศน์อย่างนี้’
หัวรอแทบล้มแทบตาย ตั้งแต่นั้น
มาเจอผมที่ไร ‘มหาบัวเทศน์อย่างนี้ก็เป็น’
พวกนี้มันชอบบัตร์ชอบเบอร์เล่น
บัตร์เล่นเบอร์ เราก็ตเทศน์เรื่องบัตร์เรื่อง
เบอร์เทศน์มีตลกขบขันซี...”

ใครว่า “หลงตาบัวดู”?

บางคณะที่เพิ่งมาฟังธรรม ยังไม่
เข้าใจถึงอุบายวิธีการสอนของท่าน หลาย
ครั้งท่านสอนอย่างเข้มข้นตรงไปตรงมา
ผู้ฟังจึงมักพูดกันว่าท่านดู วันหนึ่งท่านมี
เมตตายกนิทานให้เป็นข้อคิดดังนี้

...เวลาแสดงธรรมอยู่นี้ ใครเห็น
หลงตาดูไหม? ถ้ายังสงสัยว่าหลงตา
อยู่ หลงตาบัวจะเล่านิทานย่อๆ ให้ฟัง
คือผู้หญิงมันใจน้อย แล้วได้สามีมา สามี
พูดอะไรก็ว่าแต่สามีดู ว่าแต่สามีดู
เพราะผู้ชายมันเสียงดังไซ้ใหม่ละ ผู้หญิง
มันเสียงแหลม เวลาหัวพูดอะไรก็ว่าแต่
หัวดูๆ

(สามีคิดว่า) เอ จะทำยังไงนะ เมีย
เจานี้ พูดยังไงก็ว่าแต่เราดู จะทำยังไง
เราจะทำแบบอ่อนๆ ที่เดียวแหละ ว่าแล้วไป
ก็กระซิบ แม่หนู วันนี้จะไม่ดูไม่ค่าอะไร
ละ วันนี้จะกระซิบกระซาบแล้วนะ

ภรรยา เอาวามา

สามี วันนี้จะไป ขอแต่งงานเมียใหม่
ได้ไหม?

ภรรยา โอ้ย ไม่ได้ ไม่ได้

สามี แม่เอีหนูรู้สึกเก่าแก่แล้ว มีแต่ว่าดู
ว่าดู คำนี้เป็นคำไม่ดู คำนี้มันวล
อ่อนหวานว่าจะไปหาเมียใหม่มา
จะได้ไหม?

ภรรยา โอ้ย ไม่ได้ ไม่ได้

สามี จะทำยังไงเนี่ย พูดอ่อนก็ว่าดู
พูดแข็งก็ว่าดู พูดอ่อนนึ่มที่สุด
เวลานี้ ก็ว่าดู เราจะทำยังไง?

ภรรยา ก็อย่าไปหาใหม่สิ ของเรายังมีอยู่
นี่แหละ

สามี ถ้าอย่างนั้นก็หยุดแล้วนะ ต่อไป
นี่ก็ยังจะดูเหมือนเก่านั้นแหละ

ภรรยา ดูก็ดูไปเถอะ ดูไม่หาเมียใหม่
มาอะไรละ อย่าไปหาเมียใหม่ก็
แล้วกัน...

เปิดกิเลสตัวแอบแฝง

ในบางครั้งท่านจะมีวิธีการสอนที่
เปิดเผยตัวกิเลสที่แอบแฝงมากับธรรมให้
เห็นอย่างชัดๆ ดังในกัจจิมนตไปแสดง
ธรรมที่วัดแห่งหนึ่ง

“...โอ้อโฮ เขาเตรียมต้อนรับหลวง
ตาบัวไว้อย่างหรูหราฟู่ฟ่า พอจะก้าวเข้าสู่
โบสถ์ เขาปุ่เสื่อปูพรมเข้ามาเลย พอเราไป
ถึงที่นั่น เราก็จับเสื่อจับพรมฟาดเข้าป่าให้
เห็นต่อหน้าเลยนะ ปูเป็นแถวเลยนะ

พอเราไป เราก็จับนี้ฟาดเข้าป่า จับนี้ฟาดเข้าป่า แล้วก็เดินไปจับนี้ฟาดเข้าป่า ต่อหน้าคนหลายๆ นะ เพราะมันขวางตา เหลือเกิน ก็เลยทำไม้มันจึงมีอำนาจมาก นึก...

...เขาทำอย่างนั้น เราก็ไม่ตำหนิว่าผิดนะ แต่ให้มีกรรมแทรกบ้างเป็นข้อคิด เพราะฉะนั้น เราจึงจับนี้ฟาดเข้าป่าให้เป็น ข้อคิดต่างหากนะ เราไม่ได้ทำประสงค์อะไร เข้าใจไหม? มันมีความหมายอยู่ในนั้น ปาเข้าป่า ปาเข้าป่า อะไรหุหุหุ ฟาดเข้าป่าหมดเลย...

ทำให้เป็นข้อคิดเสียบ้าง ความหมายว่าอย่างนั้น มิฉะนั้นจะมีแต่กิเลสปิดหูปิดตา ไม่ให้มองเห็นอะไรยับๆ แสบๆ เลย ก็เปิดเสียบ้างสิ..."

เหรียญหลวงตา

โยม หลวงตาขา ไม่ทราบหลวงตามีเหรียญแจกหรือเปล่าคะ?

หลวงตา มีเหรียญเดียว ดูเอานี้... ออกสนามก็เหรียญนี้ ขึ้นเทศน์ก็เหรียญนี้ เหรียญอื่นไม่เห็นมี เหรียญไหนเก่งเอามาแข่งสิ เหรียญไหนเก่งเอามาแข่ง เหรียญนี้นะ ถ้าเก่งก็ไม่ต้องเอา เหรียญ สู้เหรียญนี้ไม่ได้ ว่าจัน เถอะ

โยม ... ????? ...

การตุน "ปุ่สอน"

"...เขาออกการตุนวันหนึ่งก็อดคิดไม่ได้ แล้วก็อดที่จะนำมาเล่าให้ลูกศิษย์ ลูกหาฟังไม่ได้ เพราะเป็นคติดี ฟัง! ฟังให้ตื่นขึ้นแล้วการตุน

มันมี...เขาเรียกศาลพระภูมิหรืออะไร แล้วมีต้นไม้ใหญ่แล้วมีศาลพระภูมิโอบๆ ทำเหมือนจริงๆ นะพวกนี้พวกตลกทำได้เหมือนจริงๆ แล้วก็มีคนคนหนึ่งนั่งพนมมือแต่ แล้วคนหนึ่งไม่ทราบมาจากไหน...นี่บอกมาจากสูงๆ นั่นแหละ บอกมาจากศาลว่า

"โยมมีความยุ่งยากใจอะไร?"

"ยุ่งยากใจ... ที่ปฏิบัติตามปุ่สอนนั่นแหละ"

"แล้วปุ่สอนอย่างไรถึงต้องเป็นความยุ่งยากอย่างนั้นล่ะ?"

"ปุ่สอนให้มีความปรารถนาน้อย" ว่าอย่างนั้น

"แล้วเราไปปรารถนาอย่างไร? มันถึงได้ลำบากยุ่งยากใจเรา"

“ไปมีเมียหน่อย” (หัวเราะ)

...นั่นซิ ฟังซิ มันน่าฟังไหมละ มัน
แฉลบไปนั่นนะ ใจเรื่องกิเลสมันเป็นอย่าง
นั้น เราสอนให้เป็นอย่างนี้ มันแฉลบไปนั่น
บอกให้มีความปรารถนาน้อย... ก็คือว่า
ถ้าเป็นฆราวาสให้มีผัวเดียวเมียเดียวเท่า
นั้น แต่นี่มันกลับไปเอาเมียหน่อยมาอีก ...

ปู่ท่านสอนว่าอย่างไร ท่านสอนให้
มีความปรารถนาน้อย เราโตโตไปคว้าเอา
เมียหน่อยมา

เออ! กองทุกข์ ให้อุเสียหนักกองทุกข์
หลักของชาวพุทธเรา กาเมสุมิจจาจารย์นี้
เป็นข้อบังคับอย่างตายตัวเลย

นี่แหละ ข้อบังคับเพื่อให้เป็นทอง
แท่งเดียวกันระหว่างสามภรรยาจนกระทั่ง
ถึงลูกเต่าหลานเหลนผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด
จะได้รับความอบอุ่นจากธรรมข้อนี้...”

นิทาน “คนเลี้ยงม้า”

“ผู้เลี้ยงม้านะชาเขยก ม้าก็เดิน
ตามหลังคนเลี้ยงไปทุกวัน คนเลี้ยงเดิน
เขยกๆ ม้าชาติๆ ก็เขยกๆ ตาม”

คิดดูม้ามันยังศึกษาเอาได้จาก
คนชาเขยก อันนี้คนแท้ๆ ทำไมจะไม่
ศึกษาจากพ่อจากแม่ที่เป็นคนเขยก เข้า
ใจหรือเปล่า?...

พ่อแม่ต้องระวังให้มีแบบมีฉบับ
บ้าง สอนลูกสอนเต่ายังไงกัน ตื่นขึ้นมา
ตั้งแต่เช้ายันค่ำมีแต่ทะเลาะให้เด็กฟัง
เด็กก็ได้ศึกษานั้นแหละ แล้วไปเที่ยว

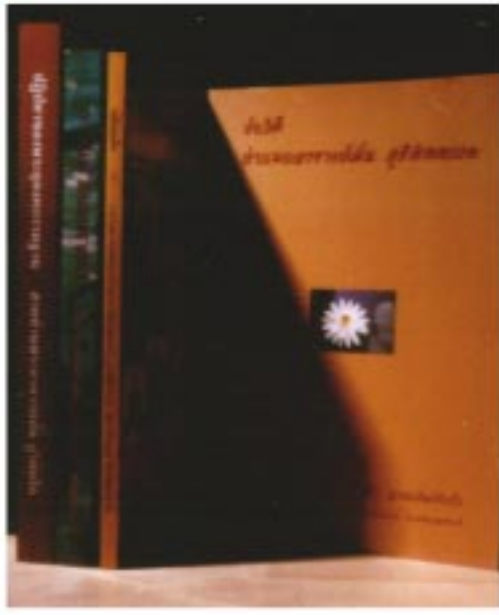

ทะเลาะกับหมู่เพื่อน และกลับมาทะเลาะ
กับพ่อแม่ ทะเลาะไปหมดทั้งบ้านเลย
เพราะได้ศึกษาวิชาดีบ้างจากพ่อจากแม่ ...

...ให้สอนเด็กไว้แต่เล็กแต่น้อย
พ่อแม่เข้าวัดเข้าวา พาเป็นคนดี ลูกยอม
เป็นคนดีเพราะลูกเต่าที่เกิดมาจากพ่อ
จากแม่ คือพ่อแม่เป็นครูเป็นอาจารย์ใน
หลักธรรมชาติ

เป็นพ่อเป็นแม่แล้วยังไม่แล้ว ยัง
เป็นบุพพาคจารย์ คือต้องสั่งสอนก่อนอื่น
ก่อนใครทั้งนั้น คำว่าสั่งสอนไม่จำเป็นจะ
ต้องให้อิโวาทสั่งสอนอย่างเดียว ความ
เคลื่อนไหวของพ่อแม่ผู้ใกล้เคียงจะเป็น
การสอนเด็กอยู่ในตัวหมด...”

ด้วยเมตตาธรรมที่ท่านมีต่อคน
หลายกลุ่มหลายคณะดังกล่าวกทำให้
คำสอนของท่านจึงมีตั้งแต่ธรรมะที่ลึกซึ้ง
ละเอียดแหลมคม สำหรับผู้มุ่งฝึกฝน
จิตตภาวนาเพื่อมุ่งสู่แดนนิพพานโดย

เฉพาะ หรือแม่แต่ธรรมะสำหรับเด็ก ผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน ผู้มีหน้าที่การงาน ตลอดจนธรรมะสำหรับครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ซึ่งจะได้คัดสรรธรรม สำคัญๆ มาแสดงในหัวข้อต่อไป

สื่อ...ธรรม

หนังสือ-เทพธรรมะ ไม่ซื้อขาย

หนังสือธรรมะของท่านมีทั้งจาก งานเขียนหรือถอดเทปจากการเทศน์อบรม พระและฆราวาส ทั้งในวัดและนอกสถานที่ บางเล่มเป็นการรวบรวมคำตอบปัญหา ธรรมจากจดหมายของพระเถระ ฆราวาส ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ท่านเริ่มแจกหนังสือธรรมะมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๔-๑๕ จนกระทั่งปัจจุบัน นี้ การจัดพิมพ์แต่ละครั้งๆ เป็นจำนวน

หลายแสนเล่ม และพิมพ์มาตลอด หาก ต้อง มีการประมาณจำนวนเล่ม ก็น่าจะหลาย ล้าน เล่มแล้ว เพราะมีผู้ต้องการจำนวนมาก ทั้ง มาด้วยตนเองที่วัด ทั้งที่เขียนจดหมายขอ จากที่ต่างๆ ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกวันๆ

หนังสือที่มีผู้สนใจมากที่สุด คือ หนังสือ ประวัติท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และ ปฏิบัติพระอริยสงฆ์ธรรมฐาน สาย ท่านอาจารย์มั่น แต่มาในระยะหลังนี้ ผู้สนใจอยากทราบชีวิตของหลวงตามีมาก ขึ้นทุกวันๆ ขณะที่ท่านเองก็ไม่เคยเล่า ชีวิตประวัติหรือเขียนชีวิตความเป็นมาของ ท่านเลย จะมีเรื่องเล่าสั้นๆ บางตอนจาก ท่านบ้างก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้นในที่ต่างๆ กัน เฉพาะอย่างยิ่งช่วงท้ายของการเทศน์ อบรมพระ เช่นว่าท่านเล่าถึงความพาก เพียรในการปฏิบัติธรรมของท่านพอให้ เป็นกำลังใจแก่พระเถระ

จ่าย...เพื่อหัวใจโลก

มีคนเป็นจำนวนมากที่ห่วงเรื่องค่าใช้จ่ายในการแจกหนังสือและเทป เกรงว่าอาจทำให้ท่านต้องลำบาก ท่านให้เหตุผลในเรื่องนี้ ดังนี้

“...หนังสือของเรานี้ไม่มีการซื้อขาย มีแต่การให้ฟรีๆ ส่งให้ฟรีด้วย บางคนเขามาถาม เขาคงวิตกกังวลเรื่องการส่งของเรา เขากถามเฉพาะเรื่องส่ง

‘เรื่องส่งคงจะหมดมากนะหลวงพ่อ ส่งหนังสือนี้’

‘โอย โยยามาถาม’ เราบอกตรงๆ เลย

ถ้าเราจะมาวิตกกังวลกับเรื่องการได้การเสียแล้ว เราทำไม่ได้ เราไม่ทำจริงๆ เราทำไม่ได้จริงๆ เช่น ค่าส่งน้ำมันก็เป็นแสนๆ ล้านๆ จะว่าไง ค่าส่งหนังสือนี้วันหนึ่งๆ ส่งมากขนาดไหน บางวันรถ

บีก้อพเต็มเลย ส่งมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ แล้วส่งไกลส่งไกลขนาดในเมืองไทยไม่ต้องพูดแหละ โนมเมืองนอกยังส่งออกไป ทั้งเทปทั้งหนังสือ

เวลานี้เทปดูจะมากกว่าหนังสือด้วยซ้ำ ขอมานี้เป็นเหมือนกับไฟลามทุ่งเลยเชียวนะ ต้องให้พระท่านพักเครื่อง ไม่งั้นพระตาย ไม่ไหว อัดให้ไม่ทัน เครื่องอัดเทปนี้เราก็หามาให้ละ ด้วยความสงสารทั้งนั้นแหละ...”

ผู้รับธรรมะผ่านสื่อ

มีหลายท่านที่ได้อ่านหนังสือธรรมะแล้วเขียนจดหมายกลับมาถึงท่านว่า

“...แต่เดิมนั้นคิดสิ้นหวังแล้วในเรื่อง... มรรคผลนิพพานและพระพุทธศาสนา เข้าใจว่าเป็นของที่มีแต่เพียงในตำรับตำราเท่านั้น ปัจจุบันนี้คงจะหมดสิ้นไปแล้ว ผู้ทรงมรรคทรงผลก็คงหาไม่ได้แล้ว...”

บางรายก็เคยคิดขนาดว่า

“...ศาสนานี้หมดหวังแล้ว มีแต่ตัวหนังสือ มีแต่ชื่อ ดูพระคุณครูผู้ปฏิบัติมีแต่เรื่องที่ดีไม่ได้เลย เป็นที่สลดสังเวชใจมาก...”

ต่อเมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนั้นๆ ไปแล้ว กลับพลิกขึ้นมาเลย เหมือนกับว่าได้เกิดชาติใหม่ นักปฏิบัติธรรมหลายท่านเช่นกันเมื่อได้อ่านหนังสือหรือฟังเทปแล้วเกิดความซาบซึ้งในธรรมคำสอน

ของพระพุทธเจ้าอย่างน่าอัศจรรย์ใจก็มี
อยู่ไม่น้อย

จดหมายที่ส่งมาถึงท่านมีเป็น
จำนวนมากตลอดมา และเพิ่มขึ้นทุกวันๆ
ส่วนใหญ่เป็นการทำบุญปกติธรรมดา แต่
บางรายก็มีปัญหาทางธรรมตั้งแต่พื้นฐาน
ทั่วๆ ไป จนถึงเรื่องจิตตภาวนา ท่านก็ให้
ความเมตตาตอบจดหมายสอนสั่งแนะนำ
เรื่อยมา ขอยกตัวอย่างผู้ได้รับสื่อธรรม
ประเภทต่างๆ มาแสดงบ้างดังนี้

หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ วัดป่าเขาหนอง จ.บุรีรัมย์

หลวงปู่สุวัจน์ เป็นลูกศิษย์ท่าน
อาจารย์มั่นอีกองค์หนึ่ง และท่านยังเป็น
ศิษย์หลวงปู่ฝั้นที่สกลนครอีกด้วย ท่าน
เคยจำพรรษาอยู่สหรัฐอเมริกาหลายปี
ต่อมาจึงได้กลับเมืองไทย

หลวงปู่สุวัจน์ท่านเคยบอกกับลูก
หลานพระเถร ทั้งที่วัดป่าบ้านตาดและ
วัดของท่านเองเสมอๆ ว่า ที่ท่านเคารพ
นับถือหลวงตามหาบัวก็เพราะได้อ่าน

หนังสือของท่าน เฉพาะอย่างยิ่งในคราวที่
หลวงตาแสดงธรรม ณ วัดอโศการาม

เทศน์ครั้งนั้นมีตอนหนึ่งกล่าวถึงเรื่อง
ราคะตัณหาและวิธีกั เมื่อหลวงปู่สุวัจน์
อ่านแล้วรู้สึกเผ็ดร้อนถึงใจขึ้นทันที ท่าน
เล่าว่าพออ่านแล้วมันสะดุดใจปุ๊บ จากนั้น
จับเงื่อนได้ทันที ที่นี้จิตก็หมุนตัวในธรรม
มีแง่ใจที่จะเร่งความพากความเพียร
ตลอดเวลา ท่านได้กำลังครั้งใหญ่ก็ด้วย
เหตุที่ได้อ่านหนังสือในตอนนั้นนั่นเอง...

หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ

หลวงปู่สุวัจน์กล่าวถึงความเจริญของประเทศสหรัฐอเมริกาว่า

“...แต่สำคัญว่า จิตของเราอย่าไปหลงความเจริญของบ้านเมืองของเขา ถ้าไปเอาอันนั้นมาแล้วเสร็จ ธรรมะหายไปหมดเลย แต่จิตใจของคนมันไม่อัศจรรย์เลย แม้แต่เขาจะวิเศษยังไง มันไม่อัศจรรย์เลย

อัศจรรย์แต่พระพุทธเจ้า พระธรรม คือพระองค์ที่สามารถที่จะพ้นทุกข์ ความสุขจนขนาดเทวดานี้พระองค์ยังเห็นโทษ ขนาดที่นั่งฉานสงบ ที่เรานั่งสงบมีความสุขพอใจในความสุขอันนั้น แต่พระองค์ก็ยังเห็นโทษ ไม่ติด ขนาดทำลายรูป มีแต่อากาศ มีแต่วิญญาณ แต่พระองค์ก็ยังเห็นทุกข์เห็นโทษจนพ้นได้

อันนี้มันอัศจรรย์ ปัญญาเราะนั้นมันไปไม่ได้นะ เราต้องอาศัยพระพุทธเจ้า เพราะฉะนั้น การปฏิบัติมันต้องยึดหลักพระองค์ แล้วก็เร่งทำความเพียร เพราะทำแล้วจะต้องรู้

นอกจากพระพุทธเจ้าและครูบาอาจารย์ที่เราใกล้ชิดที่เห็นปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันผมก็ยึดหลวงปู่บ้านตาด เพราะนิสัยชอบทำนมาก การพิจารณาการพลิกแพลงอะไรต่าง ๆ นิสัยเราชอบหลวงปู่บ้านตาดกับหลวงปู่ฝั้นเหมือนกันนะ... เรื่องพลิกแพลงสติปัญญาที่ท่านแนะนำมานะ ผมชอบ...”

จากหนังสือ “ตามรอยธรรม” เรื่อง “อริยมรรค อริยผล” โดย หลวงปู่สุวัจน์ สุวโจ หน้า ๑๐๓
ในคราวเทศน์อบรมพระ เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๙ ณ วัดป่าเขาน้อย จ.บุรีรัมย์

นักภาวนาชาวกรุง^๑

หลวงตาก้าวถึงสตรีท่านหนึ่ง เธอใช้ชีวิตที่ไม่แตกต่างอะไรจากคนทำงานทางโลกทั่วไป เนื่องจากมีครอบครัวมีบุตรธิดาถึง ๓ คน ยิ่งกว่านั้นยังมีภาระหน้าที่การงานที่จะต้องบริหารและรับผิดชอบ แต่ด้วยจิตใจที่รักและเห็นคุณค่าประโยชน์อันใหญ่หลวงของงานด้านจิตตภาวนา เธอจึงพยายามเจียดเวลาเพื่อเดินจงกรมและนั่งสมาธิภาวนาอย่างจริงจัง ผีกลสติดอบรมปัญญาไปพร้อมๆ ควบคู่กับการงานโดยมิยอมให้เสียงงานทางโลกแต่อย่างใด

ยิ่งกว่านั้นยังทำให้ความคิดความอ่านในหน้าที่การงานดีขึ้นแจ่มชัดขึ้นอีกด้วย เพราะเต็มพร้อมด้วยสติสัมปชัญญะ ความคิดความอ่าน... จึงไม่ถูกรบกวนตามอารมณ์หรือตามความฟุ้งซ่านส่ายสั่วของจิตใจเหมือนในขณะที่ยังควบคุมจิตได้ไม่ดีพอ

เธอปฏิบัติเช่นนี้ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอมาหลายปีด้วยความพากเพียร กระทั่งเห็นผลแห่งการปฏิบัติพอเป็นแรงจูงใจให้เพียรยิ่งขึ้น ครั้งหนึ่งเธอมีโอกาสดำเนินกราบสนทนาธรรมกับหลวงตาที่สวนแสงธรรมในคราวท่านลงไปกรุงเทพฯ และได้เล่าผลอัศจรรย์ของจิตที่เกิดจาก

จิตตภาวนาถวายหลวงตาเป็นที่รื่นเริงในธรรมทั้งอาจารย์และศิษย์

กาลผ่านไป เมื่อหลวงตาท่านกลับวัดป่าบ้านตาด อุดรธานีแล้ว ตอนเช้าวันหนึ่งปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๘ หลังจั้งหันหลวงตาท่านแสดงธรรมได้ระยะหนึ่ง เนื้อธรรมที่แสดงนั้นได้ไปสัมผัสกับเรื่องที่ท่านได้สนทนากับสตรีท่านนี้ ท่านจึงได้เมตตาเล่าให้ลูกศิษย์ฟังว่า มีพยานแล้ว ดังคำเทศน์ต่อไปนี้

“...พอพูดอย่างนี้ ก็ไปสัมผัสเรื่องหญิงคนหนึ่ง แกภาวนาอยู่ตามประสาประสาของแก สุดท้ายเขาจริงเขาจัง... เป็นเข้าจริงๆ เวลาเป็นเข้าจริงๆ แล้วเห็นโทษของกิเลสนี้ แหม... แกว่าอย่างนั้นนะ

‘ทำไมมันถึงร้ายแรงเอานักหนา กิเลสนี้ รุนแรงมาก ทั้งสามแดนโลกธาตุ กิเลสขย้าคน’

ฟังซิ แกไม่ได้เรียนนะ แกไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนทางอรรถทางธรรม ออกจากภาคปฏิบัติล้วนๆ

‘มองไปที่ไหนดูมีแต่กิเลสขย้าขย้า หัวสัตว์โลกเต็มบ้านเต็มเมือง ไม่ว่าจะสัตว์เดรัจฉาน ไม่ว่าจะมนุษย์ ไม่ว่าจะชาติชั้นวรรณะใด มีแต่กิเลสขย้าเอาใจหัวไม่ขึ้นเลย สลัดสังเวช บางทีก็กระซิบบอกเพื่อนฝูงบ้าง บางคนพวกคดลึงกิเลสมันก็ไม่พอใจ

สุดท้ายจะทำภาวนาก็ต้องหลบๆ ซ่อนๆ ไปทำอยู่ตามป่าตามอะไร เพราะทำงานอยู่ตลอดเวลา สติไม่ได้เผลอตลอดเวลา มันเป็นเองของมัน’

๑ พนักงานสตรี ระดับบริหาร (สายงานวิศวกรรมศาสตร์) รัฐวิสาหกิจ กรุงเทพฯ

คำพูดอย่างนี้ไม่เป็นจริงเอามาพูดได้หรือ ต้องออกมาจากภาคปฏิบัติจริงเห็นจริง

‘สติที่ดี ดีจริงๆ ไม่ใช่ธรรมดา ไม่วุ่นไหว ไม่ว่าจะทำการทำงานอะไร สติจ่อ แล้วทำงานก็ทำไปตามเรื่อง ทำงานทางโลกก็ทำ ภายในก็ทำ หมุนตัว’

นั่นเห็นไหม ได้ยินแต่หลวงตาบ่าวว่า หมุนตัวๆ นี้ มีพยานแล้วนะ

เพื่อนฝูงเขาสงสัยสาร พอทราบว่าเขาไป เพราะแกอยากพบครูบาอาจารย์อยากพบเราแกก็อยากพบ พอดีแกก็มาจริงๆ คนหลายๆ ก็ใส่เปรี้ยวเลย นั่นละ ขึ้นเวทีแชมป์แล้วไม่ใช่เวทีธรรมดา ชัดกันใหญ่เลย แกก็ออกมาอย่างกระจ่างเลยนะเปรี้ยวๆ ๗ นั่นละ ความรู้ความเห็นที่เป็นขึ้นจากจิตใจไม่สะทกสะท้านนะ แกก็ใส่มาเปรี้ยวๆ ทางนี้ก็ใส่กันเลย

‘ก็ทำก้าดำก้าขาวไปอย่างนั้นละแต่จิตมันดูดีมียอยากทำตลอดไป แต่ที่นี้ก็ไม่ทราบว่ามีผิดหรือถูกประการใด’

บอกแกว่า ‘ถูกแล้ว เอ้า เขาเลยนะรวมตัวแล้ว ที่นี้ฟาดลงไป ถลุงมันตรงนั้นๆ ซี้แจ่งเป็นระยะๆ เข้าไป’

แกก็พอใจเอาอย่างมาก ‘ที่นี้เป็นที่ตายใจแล้ว’

เราว่า ‘ตายใจนะถูกต้องแล้ว ที่ปฏิบัติมานี้ถูกต้องแล้ว’

แกนั่งภาวนาได้ถึง ๑๓ ชั่วโมงก็มี ๙ ชั่วโมง ๑๐ ชั่วโมง ๑๓ ชั่วโมงก็มีพิจารณาทุกขเวทนา ทุกขเวทนาเป็นของ

“...กิเลสเป็นโทษแก่โลก-ขนาดไหน เวลาเข้าถึงตัวมันจริงๆ แล้วจนสลบไสล...”

จริงทุกส่วน เป็นของจริงแล้วไม่มีกระทบกระเทือนกันเลย จะนั่งตั้งกับตั้งกลับก็ได้ อย่างว่าแต่เพียง ๑๒-๑๓ ชั่วโมงเลย ลุกออกมาเฉยๆ นี่แหละ จะนั่งตั้งกับตั้งกลับก็ได้

‘ไม่มีอะไรที่จะเข้ามากระทบกระเทือนจิตใจได้เลย เมื่อต่างอันต่างจริงแล้ว ไม่คละเคล้ากัน’

นั่นฟังซิแกพูด พูดอาภาหยาญเสียด้วยนะ เราก็รื่นเริงเห็นผลของการปฏิบัติธรรม นี่ละ ธรรมของพระพุทธเจ้าพอปรากฏขึ้นในใจ

‘เห็นโทษของกิเลสเห็นจริงๆ เห็นจนสลดสังเวช มองไปไหนๆ พิจารณาไปไหน ไหม มีแต่กิเลสอย่างเดียวครอบงำสัตว์โลกให้ดิ้นล้มดิ้นตายกันอยู่ไม่ว่าชาติขึ้นวรรณะใด แล้วโลกก็ไม่วุ่นวายนะ น่าสงสารอันหนึ่ง’ แกว่า

‘โลกก็ไม่วุ่นวายนะ มันขี้ขายำจนจะตายก็ยังดิ้นเพลिनกันอยู่’ คนมากนะวันนั้นวันที่แกมาหา เพราะไม่มีเวลาที่จะพูดโดยเฉพาะ

‘ไม่ต้องเฉพาะ ฟาดเลย’

เราว่าอย่างนี้แหละ แกเห็นโทษของกิเลสจริงๆ เราไม่ตายให้กิเลสตาย

มีสองอย่าง ขึ้นขึ้นเห็นโทษของกิเลสเห็น
เต็มหัวใจ เห็นคุณค่าของธรรมก็เห็นเต็ม
หัวใจ ทั้งสองอย่างนี้บรรจุเข้าสู่ใจแล้วเอา
ชีวิตเข้าแลกเลย ไม่มีความสะดวกสะท้อน
เรื่องกับความตายหมุนตัวๆ

นี่ละคนหนึ่งจะไปได้ ไม่นานละ
แน่แล้ว เป็นผู้หญิงนะ มีลูก ๓ คน แก่ก็
เคยส่งปัจจัยมาวัดนี้ประจำเดือน แก่แล้ว
ให้ฟัง คนฟังนี้ โห อ้าปากไม่จับแหวะ ลืม
ตาหลับไม่ลงเพราะขึ้นตามหลักธรรมชาติ
นี่ หมุนตัวๆ แก่พูดเบรียงๆ เอา เปิดๆ ให้
หมด เรว่าอย่างนั้นนะ เราก็หิวอยากฟังนี่
นะ มันมีแต่พูดคนเดียว เป็นบ้าอยู่
พูดตลอดเวลา เพราะไม่มีใครรู้ใครเห็นด้วย
เหมือนบ้าพูดคนเดียว เดียวเขาจะหาว่า
เราเป็นบ้าพอดีได้ผู้หญิงคนนี้เป็นพยาน
'เอาพูดๆ เลย เอาให้เต็มทีนะ'

เราอยากฟังเหลือเกินธรรมะ
ประเภทนี้ พูดอย่างนี้แหละว่า 'ไม่เคยได้
ฟัง เพิ่งจะมาได้ฟังนี้แหละ เอา เปิดเลย'
พอแกเปิดแล้วตรงไหนเป็นจุดที่ควรจะ
แนะ ก็แนะแกๆ ไม่ใช่แนะธรรมดานะ
ดีเบรียงๆ ลงไปเลย

'เอาจุดนี้ๆ เอาๆ'

นี่ละจวนจะไป ไม่อยู่แล้ว เป็น
ธรรมชาติแล้ว เป็นอัตโนมัติแล้วหมุนเรื่อย
จิตเข้าถึงขั้นนี้แล้วหมุนเรื่อย เห็นโทษ
ของกิเลสเห็นจนจะสลบไสล กิเลสเป็นโทษ
แก่โลกขนาดไหน เวลาเข้าถึงตัวมันจริงๆ
แล้วจนสลบไสล โทษของมันทำให้เจ็บให้
แสบให้เซ็ดให้หลาบให้กลัว จนไม่รู้จักเป็นจัก

ตาย หลบกิเลสหนีกิเลส ตายก็ตาย ให้ได้พ้น
จากกิเลสก็แล้วกัน ให้พ้นๆ มันก็เป็นละซี

พระพุทเจ้าสอนเล่นเมื่อไร พวก
เราไม่เห็นนั่นซี จึงได้ว่ากิเลสแหลมคม
มากนา แก่พูด แก่ก็เปิดเต็มที่เหมือนกัน
แก่พูดด้วยความตื่นเตน และแก่ก็ไม่มีผู้ใด
ที่จะตอบรับแกอย่างนั้น เราก็ตอบรับเต็ม
ภูมิเลย เพราะหิวกระหายอยากฟังมานาน

ธรรมะประเภทนี้มีแต่ประเภท
ความจำ จำได้ก็มาบ้าน้ำลายกันเหมือน
นกขุนทอง แก้วเจ้าชาๆ เรียบจบพระไตร
ปิฎก กิเลสตัวเดียวหนึ่งไม่ถลอกเลย เห็น
แต่อย่างนั้นเต็มบ้านเต็มเมือง

นี่แกเอาจริงเอาจังแน่แล้ว... คนนี้
ไม่นานด้วยนะ เมื่อมีผู้แนะจุดสำคัญนี้
แล้วมันจะฟัง ไม่ดูบไม่คลำเมื่อมีผู้แนะ
ความที่ดำเนินมาแล้วก็ว่าถูกต้องแล้วก็
หายห่วง จุดไหนที่กำลังดำเนินก็ชี้บอก
ทางนี้ก็ฟังๆ เลย

เป็นเรื่องอัศจรรย์เหมือนกันนะ
คนไม่เคยกับศาสนาเวลามาปฏิบัติมัน
เป็นขึ้น นี่ละความรู้จากภาคปฏิบัติ
กระจายอย่างนี้เอง ความรู้ในหนังสือที่
ท่านจดจารึกมาในตำรับตำราในพระ
ไตรปิฎกพอประมาณเท่านั้นนะ ไม่ได้ซอก
แซกซิกแซกกระจายไปทุกแห่งทุกหน
เหมือนภาคปฏิบัติ... เรียกว่า ทั่วทองฟ้า
มหาสมุทรเลย..."

นับแต่เหตุการณ์ครั้งนั้นเป็นต้นมา สตรีท่านนี้ยังไม่มีโอกาสเข้ากราบ หลวงตาอีกเลย จนกระทั่งต้นเดือนเมษายน ปีพ.ศ. ๒๕๔๒ ณ สวนแสงธรรม ถนนพุทธมณฑล สาย ๓ กรุงเทพมหานคร จึงได้เข้ากราบหลวงตาและสนทนาธรรมอีกครั้งหนึ่งใช้เวลาสนทนาเล็กน้อย ดังนี้

หลวงตา เวลาที่พิจารณาอะไรอยู่

สตรีนักภาวนา การปฏิบัติของลูกอาจจะไม่ได้ถูกรอรอยที่หลวงตาสอนให้พิจารณานะเจ้าคะ เพราะว่าการปฏิบัติของลูกตลอดเวลาตั้งแต่ตื่นนอนจนเข้านอนมีสติสัมปชัญญะตามรักษาจิต ใช้วิธีนี้อย่างเดียวเจ้าคะ ตามรักษาจิตนี้ ลูกไม่ต้องกลับมาพิจารณาเลย ทุกขณะนี้พอลูกไล่ไปเรื่อยๆ เอาให้อยู่กับปัจจุบันธรรมชัดๆ เลย อยู่กับจิตว่าง อยู่กับปัจจุบันธรรมก็จะเห็นความเกิดดับของสัญญา ความเกิดดับของสิ่งที่รู้ทั้งหมด รู้แล้วดับ ถ้ารู้แล้วไม่หลง รู้แล้วดับหมด

พอทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ มันก็ชัดขึ้นมาว่า มันไม่ใช่ตัวตน มันเป็นสิ่งซึ่งไม่ใช่ตัวตนใดๆ ทั้งสิ้น มันเป็นธรรมชาติที่เกิดดับ เกิดดับเท่านั้นเอง เท่านั้น หลังจากช่วงนั้นแล้วก็เลิกถูกตม เลิกถูกจิตตมอีกต่อไป

หลวงตา มันตมยังงัย?

สตรีนักภาวนา ถ้าเมื่อก่อนนี่การที่จะระมัดระวังเฝ้ารักษาจิตนี้ ต้องสติตามดูตามรู้ ก็เล็ดถึงจะไม่เกิดนะเจ้าคะ แต่ถ้ามีสติสัมปชัญญะแล้วรู้เท่าทันสัญญา สติตั้งมั่นไม่หลงอารมณ์ ทุกอย่างดับหมด ดับหมด เพราะอย่างนั้นถ้าครั้งไหนเกิดเพลินเผลอไป แล้วหลงอารมณ์ ไปคว้าอารมณ์ก็ปล่อยได้เลย เพราะว่ารู้อว่ามันโง่ไปแล้ว

เพราะฉะนั้น ลูกกราบรายงานหลวงตาว่า การรักษาจิตของลูกนี้มิได้พิจารณาเลยเจ้าคะ แต่การรู้ที่เห็นขึ้นเป็นขึ้นในขณะที่อยู่กับปัจจุบันธรรมตลอดเวลา แล้วทุกๆ วันนี่สิ่งที่ปฏิบัติอยู่ของลูกนี้ แม้แต่ฟังหลวงตา แม้จะอยู่ในหมู่ผู้คน ลูกเหมือนกับมีตาอีกตาหนึ่งเห็นจิตตลอดเวลา เฝ้าดูจิตตลอดเวลาตั้งแต่ลืมตาจนเข้านอน

ฉะนั้น การภาวนาของคุณนี้ ความเพลิดเพลินในการทำงาน มีบ้างที่จิตส่งออก แต่นอกนั้นแล้วจิตจะอยู่รักษาข้างในหมด จะไม่ออกไปเพนพ่าน เพราะรู้ดี รู้เช่นเห็นชาติหมคว่ามันออกไปมันเอามาแต่อะไรแล้วเข็ดหลาบเปื้อนนายเจ้าคะ เพราะฉะนั้นวันทั้งวันจะมีสติตามรักษาจิตโดยไม่ต้องมีใครมาบอกเลย

หลวงตา เข้าใจ เอาอยู่จุดนั้นละนะ เราจะไม่เร่งไม่บอกอะไรนะ ให้เอาปัจจุบันนี้เป็นหลักนะ เร่งก็เร่งอยู่ในปัจจุบัน ไม่เร่งก็อยู่ในปัจจุบัน ไม่นอกปัจจุบันแล้วไม่ผิด เข้าใจใหม่ ให้อยู่ในปัจจุบัน จิตในลักษณะในธรรมชาตินี้เป็นยังงั้น

คุณก็มีครอบครัวเหยาเรือน มีงานมีการอยู่ จึงไม่ค่อยเร่งให้ ปล่อยให้เจ้าของเร่งเจ้าของเอง เข้าใจ? ถ้าเป็นนักบวชนักปฏิบัติแล้วได้ตีหลังทึบไปเลย มันเป็นขั้นเป็นตอน

สตรีนักภาวนา แต่จิตที่ดูเหมือนไม่เร่ง แต่มันก็ไม่ยอมปล่อยให้

หลวงตา เราเข้าใจ พูดอย่างนี้เข้าใจทันทีทันทีเลย ยังบอกให้ไปตามหลักธรรมชาติปัจจุบันๆ อย่างนั้นละ มันไม่มีอะไรละ มันอยู่กับปัจจุบันนั้นหมดเลย พอเรียนจบปัจจุบันแล้วละ ไม่ต้องถามแล้ว ปัญหาอะไรไม่มีละ ที่นี้เอาละ ดูปัจจุบันของเจ้าของเป็นยังงั้น เถานั้นละ

สตรีนักภาวนา ถ้ามีคนถามว่าลูกจะถามอะไรหลวงตา ลูกก็ไม่รู้จะถามอะไร เพราะว่าลูกเฝ้าแต่ปัจจุบันตลอดเวลา ถ้าอยู่กับปัจจุบันเมื่อไหร่เกิดดับก็มาตลอดสายเจ้าคะ

หลวงตา ก็ยังงั้นแล้ว นี่ก็ไม่ถามอะไร เพราะงั้นจึงว่าปัจจุบันนี้พิจารณาอย่างไรเท่านั้นเอง แนะ ก็เข้าปัจจุบันแล้วใช้ใหม่ละ ถามตรงนั้นแหละ ตรงปัจจุบันสำคัญมาก นี่มันลงปัจจุบันแล้ว

สตรีนักภาวนา เมื่อก่อนลูกตื่นตี ๓ นะเจ้าคะ รู้สึกว่าเวลามันน้อยไป เดี่ยวนี้ลูกขยับมาเป็นตี ๒ ครึ่งทุกวันเจ้าคะ ลูกเดินจงกรมทุกวัน ลูกจะอยู่กับปัจจุบันเจ้าคะ อยู่กับปัจจุบัน เพราะฉะนั้น มันไม่มีความกลัวตาย ไม่มีความกลัวอะไรเลย เพราะรู้ว่าทุกๆ ขณะจิตถ้าตายลงในขณะใดนี่ มันอยู่ทับเลยเจ้าคะ มันไม่มีสิทธิ์เลยที่จะหลุดไปไหนเจ้าคะ

(การสนทนาธรรมจบลงเพียงเท่านี้)

นักภาวนาชาวฉันทบุรี

นักภาวนากลุ่มนี้รับสื่อธรรมะ โดยเขียนจดหมายกราบเรียนถามปัญหาข้อข้องใจเรื่องภาวนาจากหลวงตาเสมอๆ และท่านเองก็เมตตาให้การอบรมทางจดหมายอย่างต่อเนื่องตลอดมา เฉพาะที่รวบรวมได้ตั้งแต่วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๙๙ จนกระทั่ง ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๙ มีจำนวนถึง ๕๗ ฉบับ ส่วนมากท่านตอบที่วัดป่าบ้านตาด มีนอกเหนือนั้นบ้างเป็นบางครั้งที่ท่านลงไปธุระที่กรุงเทพฯ หัวจดหมายจึงเป็นที่วัดบวรนิเวศวิหาร และวัดเทพศิรินทราวาส

หลวงตาตอบ...(ฉบับที่ ๓๙)

วัดป่าบ้านตาด อุดรฯ

๖ กันยายน ๒๕๐๕

การภาวนาจะดีหรือไม่ดี ละเอียดหรือไม่ละเอียด จงถือเป็นกิจจำเป็นประจำอิริยาบถและประจำวัน เราเป็นศิษย์พระตถาคต บุกหน้าเรื่อยไป ไม่ต้องถอยหลัง

ความตายไม่เคยไว้หน้าคน และถอยหลังให้ผู้ใดได้เยาะเย้ยเขา จงตั้งหน้ารับความตายด้วยความเพียรของเรา จะมีชัยชนะไปเป็นลำดับ ทางอื่นไม่มีท่าจะสู้ความตายได้ ใครก็ใครเถอะ ถ้าเว้นความดีแล้ว ต้องหมอบกราบต่อเขาแน่

โลก เราทุกคนได้เคยผ่านมาแล้ว ความสุขทุกข์ในทางโลกใครโกหกกันไม่ได้ เพราะใครก็มีเครื่องรับ(อายตนะ)เหมือนกัน และสุขทุกข์จะต้องผ่านอายตนะ ด้วยกัน รูดวยกัน เห็นสุขทุกข์ด้วยกัน ที่สุดของสุขทุกข์ก็แคตายเท่านั้น ไม่มีใครสามารถเลยไปได้

ถ้าผู้มีบุญอันได้สร้างไว้แล้ว ผู้นั้นแลจะมีโอกาส ได้เห็นสุขแลทุกข์เยี่ยมกว่าโลก เขาเป็นชั้นๆ ขึ้นไป จนสามารถข้ามแดนแห่งทุกข์ถึงบรมสุขคือพระนิพพานได้แน่

ฉะนั้น ท่าน ศีล ภาวนา จึงเป็นทางข้ามแดนแห่งทุกข์ได้โดยสวัสดิ์ ขอได้พากันอุตสาหะพยายามตามรอยพระพุทธเจ้าเสด็จไป จะเห็นแดนแห่งความอัศจรรย์ในวันหนึ่งแน่ เอวัง.

บัว

จดหมายทุกฉบับพิมพ์ไว้ในหนังสือ "ธรรมคู่แห่งชน" หรือหนังสือ "ธรรมะในลิขิต"

ชมราวาสหญิงผู้มีโรคร้าย

ชมราวาสหญิงนี้มีอายุ ๓๘ ปี มีบุตรหญิง ๒ คน คนโตอายุ ๑๓ ปี คนเล็กอายุ ๙ ปี ได้เคยมากราบนมัสการหลวงตาที่วัดป่าบ้านตาดหลายครั้ง และเธอได้เขียนจดหมายมากราบเรียนปรึกษาหาหลักใจ เพื่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติธรรมท่ามกลางการถูกรุมเร้าอย่างหนักด้วยโรคร้าย ดังนี้

จดหมาย

ลูกได้เคยมากราบนมัสการฟังธรรมจากท่านอาจารย์ และเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๖ อันเป็นวันเปิดตึก “รวมเมตตาตามหาคุณ” โรงพยาบาลอุดรฯ ก็ได้มาร่วมในพิธี ลูกดีใจมากที่ได้มีโอกาสโดยสรวนการสร้างกุศลกับหลวงตาที่ลูกกราบเคารพนับไว้เป็นครู อาจารย์ด้วยดวงใจแท้จริง มาบัดนี้ลูกได้รับทุกเวทนาจากโรคชนิดหนึ่ง... ซึ่งเป็นโรคที่ค่อนข้างจะร้าย คือภาษาแพทย์เรียกว่า โรคเลือด (เม็ดเลือดขาวมีจำนวนน้อยลง)...

ต่อมาในวันที่... นี้เองก็มีอาการผิดปกติ คือมีเลือดออกทางช่องจมูกโดยผิดปกติคือออกวันหนึ่งหลายหนและหยุดยาก จึงต้องไปพบแพทย์ทางเลือด เจาะตรวจ นับเม็ดเลือดดูปรากฏว่า เม็ดเลือดขาวลดลงผิดปกติ... ขณะนี้มีอาการเหนื่อย หอบ เพลีย รวากับคนแก่ อายุ ๘๐ ปี จะเดิน จะยืน จะทำอะไร แม้แต่จะพูดก็เหนื่อย

ลูกคิดถึงท่านและธรรมเป็นที่สุด ได้อาศัยหนังสือ “แว่นดวงใจ” กับ “ธรรมชุดเตรียมพร้อม” เป็นหลักยึดในใจขณะนี้ เพราะได้ทราบอยู่ตลอดมาว่า คนเราไม่พ้นตาย แต่ก็ไม่มีใครอยากตาย ลูกเอาจริงหลวงตา... ไ้บูชา พร้อมกับการทำสมาธิภาวนาอบรมจิตให้สงบอยู่ขณะนี้...

ลูกอยากกราบเรียนหลวงตาให้ทราบทุกอย่างว่าในหัวใจนี้คิดอะไร ประารถนาอะไร ลาก ยศ เงินทอง สรรเสริญ ไม่อาจช่วยใจให้สงบได้ ดังที่ท่านพร่ำสอนจริงแท้แน่เหลือเกิน ถ้าขณะนี้ลูกไม่ได้พบพระ ไม่ได้คิดธรรมจากท่าน...

แน่นอน การป่วยเจ็บครั้งนี้ ย่อมนำมาซึ่งความวุ่นวายโศกเศร้า และทุกข์ทรมานอาการที่ลูกเป็นนี้ วงการแพทย์ไม่อาจให้ยาได้อาบำบัดได้ ลูกได้ธรรมโอสถท่านนั้นมาช่วยบำบัด

(ต่อ)

จดหมายจากภรรยาถึงผู้มีโรคภัย (ต่อ)

ขณะที่เขียนจดหมายนี้ อาการที่ทราบว่าแยลงก็คือ เหนื่อย หายใจขัด อึดอัดในร่างกาย เพลีย ต่อเมื่อได้ทำสมาธิภาวนา พุท-โธ ทั้งเวลานอนพักแล้ว จะพอมีกำลังบ้าง คิดถึงธรรมจากปากท่านอาจารย์เทศน์ให้ฟังเหลือเกิน ใครได้ยินได้ฟังอีก การเดินทางไกลๆ เป็นอุปสรรคต่อสังขารขณะนี้มาก ถ้ามาได้ จะพยายามมาหาธรรมเพื่อบำรุงใจให้เข้มแข็งสู้กับมรณภัยให้ได้...

ยามป่วยนี้ลูกเห็นคุณค่าของโรงพยาบาลยิ่ง คนจนป่วยมันแยกว่าคนมีป่วยแน่นอน คนมีก็มีสถานบำบัดทันสมัย หมอดี ยาดี แต่โรคสมัยใหม่ก็เร็วจนตามไม่ทัน ดังที่ลูกกำลังประสบอยู่ แม้มีสมบัติเงินฟ้าก็มีอาจจะนำพายุหรือหมอใดมารักษาไข่นักๆ ใ้หายหรือให้คนรอดตายได้

ขอกราบเท้าท่านอาจารย์ที่ลูกเคารพสูงยิ่งมาด้วยดวงใจระลึกในธรรม และ ระลึกใน สังข์ สรณัง คัจฉามิ ตลอดมาและตลอดไปตราบเท่าชีวิต

ลูกพยายามตัดหวังคือบุตรและพอบ้าน หากแต่เจ้าความสงสารมันคอยตีอยู่เสมอ การป่วยครั้งนี้ ถ้าไม่อาจจะหยุดการลดลงของเม็ดเลือดขาวได้ ก็หมดทางรักษา...ขอเมตตาจากท่านช่วยแนะนำให้ลูกได้ลดสงสารกับความหวังลงให้หมดด้วยเถิด...พระคุณเจ้าขอพึงธรรมของพระบรมศาสดาเพียงทางเดียว...จะอบรมจิตให้สงบได้

ขอกราบท่านมัสการท่านอาจารย์ด้วยความเคารพสูงสุดดวงจิตดวงใจ

ป.ล. ขอท่านอาจารย์โปรดรักษาสุขภาพท่านด้วยเจ้าคะ

คำตอบของหลวงตา

จ.ม. ทราบแล้วด้วยความสงสารมาก กรุณายึดธรรมเป็นเส้นชีวิตทั้งเป็นทั้งตาย อย่ายึดสังขารเป็นเส้นชีวิตหวังพึ่งเขาตายเดียวโดยไม่มีคติธรรมเข้าแทรก ผู้ยังปกติกับผู้ที่เจ็บป่วยก็คือผู้จะเจ็บป่วยและตายด้วยกันทั้งโลก เป็นเพียงก่อนและหลังกันบางเท่านั้น

จงนำปัญญาออกกางเป็นตาข่ายรอบสังขารไว้เสียแต่บัดนี้ แม้ถึงคราว จิตที่มีปัญญายอมไม่มัดกอดสังขารที่กำลังจะพังอยู่แล้วเป็นแน่ จะรักษาตัวได้ด้วยความแคล้วคลาดปลอดภัย ธรรมะในหนังสือทุกเล่มบอกความจริงล้วนๆ ไว้แล้ว กรุณาอ่านตรอง และย้อนดูจิตดวงไม่เคยตายนี้ว่า ยังกลัวตายกับสังขารอันเป็นสิ่งแตก-ตายอยู่อย่างไม่มีมองดูธรรมบ้างหรืออย่างไร

ใจไม่เคยตาย ธรรมไม่เคยตาย เป็นคู่เคียงกัน แต่สังขารแล้ว แตก-ตายทั้งสิ้น กรุณาพิจารณาแยกจิตดวงไม่ตายออก อย่าให้กอดก้องเพลิงคือสังขารร่างกายที่กำลังก้าวหน้าหาความตายอยู่ทุกนาทีเดี๋ยวนี้นี้ กรุณาทำใจให้สงบด้วยธรรมบทใดบาทใดก็ได้ ใจเรามีได้ป่วยไข้กับสังขารร่างกาย แต่อย่าคิดว่าเอาสังขารมาเป็นใจ ใจเป็นสังขาร จะแผดเผาใจให้วุ่นวายไปตาม

จับให้มั่นในคำว่า ใจไม่เคยตาย ใจไม่มีป่าช้าเหมือนร่างกาย ใจเป็นอมตะ โดยหลักธรรมชาติแม้ยังมีกิเลสอยู่ เป็นแต่ท่องเที่ยวในภพต่างๆ เท่านั้น ใจเป็นสมบัติของเราแท้ จงรักษาใจให้สงบเย็นอยู่โดยลำพังในทามกลางชั้นที่กำลั่งถูกไฟไหม้อยู่ขณะนี้ เอละเห็น้อยชั้นแล้ว ขอให้คุณได้ชัยชนะมารในชั้นนี้

จากความเมตตาที่ท่านแสดง ธรรมให้แก่ผู้ป่วยที่ต้องการการเยียวยา ทางด้านจิตใจและเป็นธรรมโอสถ ให้รู้จักพิจารณาทุกขเวทนาที่เกิดจากโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้สามารถรวมเล่มอยู่ในหนังสือ **“ธรรมชุดเตรียมพร้อม”** ซึ่งเนื้อหาเหมาะกับ ผู้ปฏิบัติธรรมจริงจัง ผู้ปฏิบัติสูงขึ้นไป

ผู้ต้องการต่อสู้กับทุกขเวทนาจากโรคภัยไข้เจ็บ หรือผู้ต้องการฝึกจิตเพื่อเตรียมสู้ และเตรียมรับมรณภัย

๑๗

ประสบการณ์ จากพระธุดงค์

หลงตาเล่าเรื่องจากประสบการณ์

หลังเสร็จจลินท์ตาทหารเช้า หลวงตาจะแสดงธรรมหลายแบบหลายฉบับตามเหตุผลหรือเรื่องที่เขาเข้ามาสัมผัส ผู้ฟังธรรมประจำวันส่วนใหญ่จะเป็นนักปฏิบัติธรรมหรือมาจากในเมือง การเทศนาของท่านจึงเป็นแบบกันเองระหว่างอาจารย์กับลูกศิษย์ลูกหา จึงมีทั้งเรื่องจิตตภาวนาล้วนๆ เรื่องจากประสบการณ์การปฏิบัติธรรมของท่านเองในช่วงชีวิตต่างๆ กัน หรือเรื่องเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยที่เป็นคติเตือนใจ

ชีวิตการออกธุดงค์กรรมฐานของครูบาอาจารย์แต่ละองค์แต่ละท่านนั้น

ทำให้ท่านได้มีโอกาสสัมผัสสัมพันธ์กับเรื่องต่างๆ มากมาย ทั้งเรื่องความอัศจรรย์ของจิต ทั้งเรื่องที่พบเห็นขณะท่องเที่ยวอยู่ในป่าเขาลำเนาไพร เรื่องสิ่งสสารสัตว์ชนิดต่างๆ เรื่องคนป่าคนเมืองหลากหลายท้องถิ่น ฯลฯ

ประสบการณ์หลายต่อหลายเรื่องจึงเป็นสิ่งที่บรรดาเราๆ ท่านๆ อาจไม่รู้ไม่เห็นมาก่อนเลย เพราะไม่มีโอกาสที่จะใช้ชีวิตผจญภัยหรือโยกย้ายไปมาในถิ่นต่างๆ เหมือนกับท่าน และบ่อยครั้งเมื่อครูบาอาจารย์เหล่านี้ท่านมีโอกาสได้พบปะกัน เรื่องราวต่างๆ เหล่านั้นจึงถูกถ่ายทอดแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน หลวงตาท่านก็

“...ศาสนาอัศจรรย์
ที่ไหน? หือ?...
มรรคผลนิพพานอยู่ที่ไหน?
หือ?...เห็นหรือยัง?
...ผมดูท่านทั้งคืนนะ
เมื่อคืนนี้...”

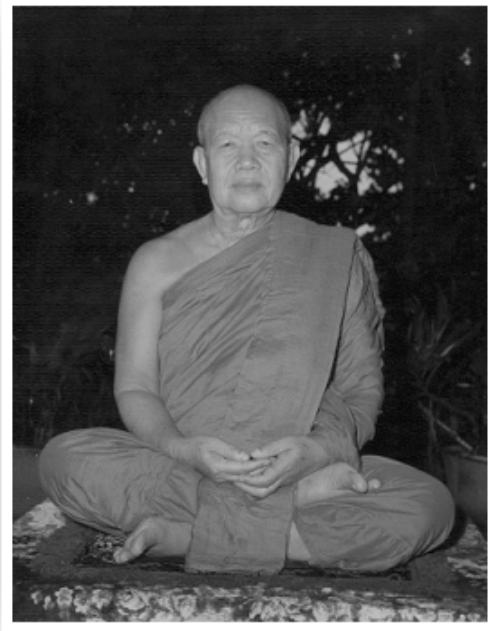
เคยนำประสบการณ์หลายเรื่องที่ได้รู้ได้
เห็นหรือได้ฟังมาแล้วถ่ายทอดแก่ลูกหลาน
ซึ่งล้วนเป็นข้อคิดคติเตือนใจเป็นอย่างดี
ดังได้คัดมาแสดงบ้าง ดังนี้

ท่านอาจารย์มั่น รู้วาระจิตหลวงปู่ฝั้น

ท่านอาจารย์ฝั้น อาจาโร แห่งวัด
ป่าอุดมสมพร จังหวัดสกลนคร ศิษย์ท่าน
อาจารย์มั่นองค์สำคัญองค์หนึ่ง เคยเล่าให้
หลวงตาฟังเมื่อหลายสิบปีก่อน ท่านจึงนำ
มาถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ลูกหาได้ฟังดังนี้

“...ท่านอาจารย์ฝั้นออกจากโคราช
นี้ไปหาหลวงปู่ฝั้นที่เชียงใหม่ ท่านอาจารย์
มั่นอุตสาห์ออกมาต้อนรับเลยนะ เห็นไหม
เก่งไหม ที่วัดเจดีย์หลวง ท่านรู้ภายในข้าง
ในนี้ ท่านอุตสาห์ออกมาเมื่อท่านอาจารย์
ฝั้นไปถึงนั่น

วันหนึ่งหรือ...ตอนเช้าวันที่สอง
ตอนสายๆ ท่านอาจารย์ฝั้นเห็นท่าน
อาจารย์มั่นมาหาหน้ากุฏิฉันเลย พอมอง

หลวงปู่ฝั้น อาจาโร

เห็นก็คิดอยู่ในใจ

‘โอย ท่านอาจารย์มั่นนี่’ จึงรีบโดด
ลงจากกุฏิเลย ท่านเดินกึกกัก กึกกักมา
‘โศครุอาจารย์มายังไง? ยังไง?’

‘ก็มารับท่านนั่นแหละ’

นั่นเห็นไหม บอกว่า ‘มารับท่าน’
แล้วก็พาไปเลยเชียว นั่นท่านทราบไว้แล้ว
เก่งไหม บอกว่า ‘ก็มารับท่านนั่นแหละ’

พอไปอยู่กับท่านอาจารย์มั่นแล้ว
ท่านก็พูดถึงเรื่องสถานที่นั่น ดิอย่างนั้น
ที่นี่คืออย่างนี้ ทางท่านอาจารย์ฝั้นก็เลยคิด
อยากไปอยู่ที่นั่นที่นี้ แต่ในตอนนั้นท่าน
อาจารย์มั่นไม่เห็นอะไรสมควรยิ่งกว่าอยู่
กับท่านในขณะนั้น สมกับเหตุผลที่ท่านมา
รับเอง

ตอนกลางคืน ท่านอาจารย์ฝั้นก็
คิดถึงเรื่องที่จะไปที่นั่นที่นี้ พอเผลอออกมา

ท่านอาจารย์มันว่า

‘ไหนจะไปไหน?’

ว่าอย่างนั้นเลยนะ นั่นเห็นไหมละ
‘จะไปที่ไหนอีก?’ เปิดประตูออกมาตอน
เช้า ท่านอาจารย์มันจะคอยรับบริหารท่าน
พอเปิดประตูออกมา ‘หา ? จะไปที่ไหน?’
ว่าอย่างนั้นเลยนะ

‘ที่นี่ดีกว่า’ ทางอาจารย์มันนั้นก็ปิด
ปากเลย เงียบไป แต่ก็ไม่นานละ ก็คิดอีก
ท่านอาจารย์มันเล่าเองแหละ คิดอีกว่าจะ
ไปที่นั่น ท่านก็เอาอีก...

พอวันหนึ่ง จิตท่านลงอย่างนั้น
แหละ จิตท่านอาจารย์มันนะ นั่งภาวนานาน
จิตลงอย่างอัศจรรย์เลยสว่างจ้าครอบ
โลกธาตุ ท่านว่าอย่างนั้นนะ

‘พอมองไปหาท่านอาจารย์มันที่ไร
เห็นท่านนั่งจ้องดูเราอยู่อย่างนี้’

ท่านว่าอย่างนั้นนะ มองไปที่ไร
มองจิตสงจิตไปที่ไร ท่านนั่งจ้องเราอยู่แล้ว
หมอบกลับมา พอตื่นเช้าขึ้นมาก็เปิดประตู
เท่านั้นแหละ ประตูกระต๊อบนะ ไม่ใช่กุฎิ
อะไรใหญ่โตนะ กระต๊อบๆ ทั้งนั้น พอแม่ครู
อาจารย์มันอยู่ มีแต่กระต๊อบๆ ทั้งนั้นนะ
หุหุหุที่ไหน นั่นแหละสถานที่อยู่ของธรรม
หุหุหุใหม่ สถานที่อยู่ของธรรมดวงเลิศ
ผู้เลิศมักจะอยู่อย่างนั้น และอยู่อย่างนั้น

ทีนี้พอเปิดประตูออกมา ท่าน
อาจารย์มันก็ไปรอ เปิดประตูออกมานี่ยื่น
กักเลยเขี้ยวนะ

‘เป็นยังไง เห็นหรือยังศาสนา ที่นี้?’

เอาละนะ แทนที่ท่านอาจารย์มัน

จะให้เข้าไปจับ ไปชนบริหาร(เพื่อเตรียม
ออกบิณฑบาต) ไม่ให้ไปนะ ท่านไปยืนกัน
อยู่ที่ประตูเลย ทางนั้นก็คุกเข่าหมอบมันอยู่

‘เป็นยังไง? เห็นหรือยังศาสนาที่
นี้? หือ? หือ?’ ขึ้นเลย

‘ศาสนา อัศจรรย์ที่ไหน? ศาสนา
อยู่ที่ไหน? มรรคผลนิพพานอยู่ที่ไหน?
เห็นหรือยัง?’ ว่าอย่างนั้นนะ ยืนจ่อชัดอยู่
ที่นั่นเลย เสียงเบรียง เบรียง

‘เจริญที่ไหน เห็นหรือยังที่นี้?’

คือกลางคืนนั้นจิตสว่างจ้าเนิ่นนา
ก็ท่านอาจารย์มันดูอยู่แล้วนี่ พอออกมา
ท่านถึงใส่เบรียงเลย

‘เห็นหรือยัง ศาสนาเจริญที่ไหน?
หือ? มรรคผลนิพพานเจริญที่ไหน? ผมดู
ท่านทั้งคืนนะ เมื่อคืนนี้ ผมก็ไม่ได้นอน’

มันก็ยอมรับเลย พอท่านอาจารย์
มันจ่อจิตไป สงจิตไปที่ไร ท่านจ้องดูอยู่
แล้ว มันก็หมอบ ถอย ถอย ดูที่ไรจ่ออยู่

‘ผมก็ไม่ได้นอนทั้งคืน เมื่อคืนนี้
ดูท่านนี่แหละ’ ว่าอย่างนั้นนะ เพราะฉะนั้น
ถึงว่า ไหน... ศาสนาเจริญที่ไหน จ่อเข้า
เลยสิ นั่นเห็นไหม ท่านมาเล่าให้ฟัง ท่าน
บอก โอ้ย ชนลุกเลย ไม่ทราบมันเป็นยังไง
ทั้งปีติยินดีในจิตอัศจรรย์ ปีติยินดีล้นพ้น
และอัศจรรย์ท่านอาจารย์มันก็อัศจรรย์ล้น
พ้น ท่านว่าอย่างนั้นนะ ชมความอัศจรรย์
ทั้งวันทั้งคืนเลย นั่นแหละ ธรรมหาอย่าง
นั้นแหละ ธรรมอยู่ที่นี้แหละ ชี้เข้ามาที่ใจ
เท่านั้นรับธรรม ใจเท่านั้นรับมรรคผลนิ
พพาน สิ่งอื่นใดในโลก ไม่มีอะไรรับได้...”

ท่านพอลลี ธัมมธโร

พลังจิต...ท่านพอลลี

...ท่านเล่าถึงพลังจิตของท่าน อาจารย์ลี แห่งวัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

“...พุดถึงเรื่องจิต... อย่างสมัยปัจจุบันนี่นะ... คือทำไมถึงทราบกันได้ ก็ทราบในวงปฏิบัติด้วยกันนะสิ! พระกรรมฐานประสานกันอยู่ตลอดเวลา พวกเขาชมราวาสไม่ค่อยทราบกัน... ภาคปฏิบัติทางด้านจิตตภาวนา องค์ไหนเป็นอย่างไรๆ ท่านจะทราบกันอยู่อย่างลึกซึ้งภายในของท่านนะ ในระหว่างพระกรรมฐานด้วยกัน แต่คนภายนอกนั้นไม่ทราบ เพราะท่านไม่พุด...”

เวลาไปไหน พระกรรมฐานเป็นผู้มุ่งอรรถมุ่งธรรมจริงๆ เราจะไม่ทราบเลย

เหมือนกับว่าผ้าชีวีวห่อทอง ท่านไม่ได้มุ่งพุดอะไรต่ออะไร... นั่นละ ถ้าความเป็นธรรมจริงๆ แล้ว จะไม่มีโลกามิสเข้าไปเคลือบไปแฝงเลย... แต่ในวงปฏิบัติด้วยกันแล้ว อยากรู้ก็ปิดไม่อยู่ อะไรก็ต้องเปิดสู้กันฟัง เพื่อจะได้แก้ไขกัน มีอะไรๆ ชัดของตรงไหน พอดองค์นั้นเล่าให้ฟังแล้ว ชัดของตรงไหนองค์นี้จะแก้ไขทันที แก้ให้แล้วเปิดทางโล่ง... นั่น เรื่องของจิตเป็นอย่างนั้น

หลวงปู่มั่น นานๆ ท่านจะยกองค์นั้นมา ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของท่านทั้งนั้นละ ที่นี้ยกมาคร่าวๆ จะต้องมียุติสำคัญๆ ที่ท่านจะนำออกมา อย่างท่านอาจารย์ลีนี้ ท่านก็ว่า

‘ท่านลีนี้ละ กำลังใจดีมาก’

ฟังลิกำลัง พลังของใจ นี้จะยกตัวอย่างให้ประกอบกับคำว่าพลังของธรรม **ท่านเพ็อง**^๑ เป็นคนเล่าให้ฟัง เราไม่ได้อยู่ที่นั่นด้วยละ ท่านอาจารย์ลีนั่งอยู่ ท่านเพ็ององค์หนึ่งและเด็กชื่อมนูญคนหนึ่ง อยู่ที่นี่ แล้วท่านก็นั่ง ตอนนั้นก็คุยธรรมะกันเล็กๆ น้อยๆนะ

‘เออ เราจะพานั่งสมาธิ’

ท่านอาจารย์ลีว่าอย่างนั้น ‘เอ้า เข้าที่’ (นั่งขัดสมาธิ) ท่านว่าอย่างนั้นนะ ท่านอาจารย์เพ็องเล่าให้ฟัง พอว่าอย่างนั้น องค์ท่านอาจารย์ลี ท่านไม่ได้นั่งหลับตานี้ ท่านไม่ได้นั่งเข้าที่ ท่านนั่งธรรมดา

‘เอ้านูญ! เข้าที่’

๑ ท่านอาจารย์เพ็องชาวจันทบุรี เป็นอีกองค์หนึ่งซึ่งเคยอยู่ศึกษากับท่านอาจารย์มั่น

“เอ้า เราจะให้ตัวลอยนะ
เอ้าๆ ขึ้น...ขึ้น...ขึ้น...”

พอนั่งปุ๊บปั๊บ เด็กเข้าที่นั่งสมาธิ
ท่านคงเคยสอนมา ท่านอาจารย์เพียงนั่ง
อยู่ทางนี้

‘เอ้า เราจะให้ตัวลอยนะ’

ท่านอาจารย์ลี้กล่าว นี่ละ ที่ว่าพลัง
ของจิต ‘เราจะให้ตัวลอยนะ’ พอว่าอย่าง
นั้น ‘เอ้า ขึ้น...ขึ้น...’ แล้วดูมือท่านนะ
อาจารย์เพียงดู ท่านว่า ท่านทำมือด้วย

‘เอ้าๆ ขึ้น...ขึ้น...ขึ้น...’

ท่านอาจารย์ทำมืออย่างนี้ ขึ้น
จริงๆ เด็กคนนั้นนะ ตัวลอยขึ้นๆ ... แต่สูง
ขนาดนี้ ... นี่ละพลังของจิตที่ท่านอาจารย์
มันว่า ‘พลังของจิตท่านลี้ดีดีมาก’ ... ฟังสิ!
พลังของจิตดีมาก นี่ละ พลังเป็นอย่างนี้
แล้วพอเด็กนี้ลงแล้ว ทางท่านอาจารย์
เพียงก็คิดมันใจว่า

‘ยังไงท่านก็จะให้เราขึ้นคราวนี้ เรา
จะไม่ยอมขึ้น วันนี้ฝึกกัน’

แล้วก็จริงๆ ลี้ก็คุยท่านอาจารย์
ลี้ก็ว่า ‘เอ้า เพียง’ ท่านเพียงปรารถนาในใจ
‘ว่าแล้ว’ ทางท่านอาจารย์ลี้เห็นว่า ‘เอ้าๆ
ขึ้นๆ’ ท่านอาจารย์เพียงว่า

‘มันจะขึ้นจริงๆ หว่า! สูท่านไม่ได้
เราไม่ให้ขึ้นนะสิ แต่มัน...อันนี้มันโยกแล้ว
มันแปลกๆ แล้ว’ ท่านว่า

‘เรากี่สูๆ แต่สู้อย่างไรก็...’

อย่าให้พูดเถอะ(ช้า) โอ้เรื่องแพ
อย่ามาพูดเลย คือเรื่องแพท่านอาจารย์ลี้
ท่านเพียงว่า

‘อีกนิดหนึ่งนะ... ลงเลยนั่น หัว
คะมำ ถ้าสมมุติว่ากันเราไม่ขึ้น หัวเราต้อง
คะมำ’

ท่านว่าอย่างนั้น นั่นนะ เห็นไหม
นั่นไม่ใช่เล่นนะ พอเสร็จแล้ว แล้วท่านก็
ยืนอยู่นะ พอเห็นทางนั้นขยุกขยิกๆ มันจะ
ขึ้นแต่ไม่ขึ้นนี่นะ พอเสร็จแล้วท่านก็หยุด
พอหยุดแล้วก็นั่งละ

‘โ้ยย ดื้อ’ (หลวงตาพูดอย่างขบขัน)

ท่านอาจารย์ลี้พูดอย่างนี้ ท่านไม่พูดมาก
‘เฮ้ย ดื้อ’ (ช้า) ผมยังไม่ลี้มอยู่นะ ท่าน
เพียงว่าท่านอาจารย์ลี้มียิ้มอยู่บางนิดหนึ่ง
นี่ละเรื่องพลังจิต อันนี้ก็จะเป็นได้

บางราย...เพราะเป็นเรื่องภายนอก ใช้ภายนอก
ต่างหาก ตามแต่จริตนิสัยของใครที่จะ
ใช้ในทางไหน ไม่ใช่หลักของศีล สมาธิ
ปัญญา มรรคผลนิพพานจริงๆ อันนั้นเป็น
หลักเพื่อจะละจะถอนกิเลส...

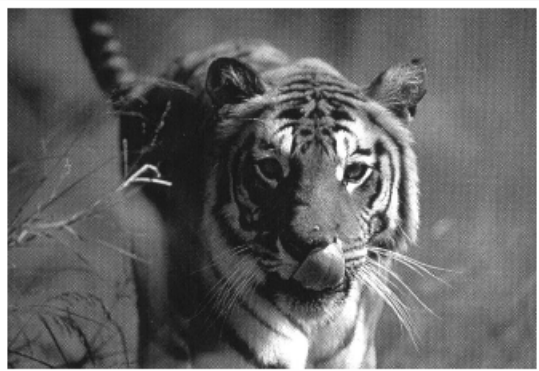
กำลังจิตอันนี้มันเป็นเครื่องใช้แล้ว แต่ใครจะมีนิสัยวาสนาหนักไปทางไหน เช่น เหาะเหินเดินฟ้าดำดินบินบน ที่ท่าน แสดงไว้ในอภิญา ๖ หรือวิชา ๓ ...”

วิชาชีเสือ

“...วิชาชีเสือนี่เป็นวิชาไสยศาสตร์ อันหนึ่ง เขาเรียกมนต์เรียกเสือมา เสือกี่มา จริงๆ อย่างที่พวกเขาชีเสือ มีนะ นี่ละ ไสยศาสตร์ชีเสือได้นะ ชีเสือปานี่ชีเสือได้

ที่บ้านหนองแวงนี่ก็มีคนหนึ่ง เราเกิด ไม่ทันผู้เฒ่าตายเสียก่อน เขาเรียก**พราน บ้อ** คนเตี้ยๆ ชีเสือมาเรื่อย ไปในป่า พอไป เหนื่อยๆ แล้วชีเสือออกมา เขามีวิชาจับเสือ ชี อันนี้ก็มีคนหนึ่งอยู่ทาง **บ้านมาย อำเภอบ้านมาย** หรืออำเภอบ้านม่วง มี เสือ...ดงใหญ่ คนนี้ชีชีเสือได้ ไปเรียนวิชา มาจากฝั่งลาว ไปเรียนกับพวกไซพวกซา เขา เรียนวิชาชีเสือ

ว่าไปด้วยกัน ๕ คน ครุ้นำหน้าไป พอไปตั้งทัพลงตรงนี้บ๊บ แล้วก็นั่งร่ายมนต์ เรียกเสือมา เสือตัวไหนอยู่ไกลมันก็มา มากี่

มานอนอยู่ตามนี้ เสือ เสือโคร่งนะ คนร่าย มนต์ ที่นี้เสือกี่มา ลูกศิษย์นี้ต่างพากันกลัว จนตัวสั่นแหละ อาจารย์เป็นคนร่ายเสือมา

ที่นี้ พอมันมาแล้วก็ส่งคนนั้นไปชี เสือมานี่ คือมันมานอนอยู่ตามอย่างนี้ ให้ชีเสือตัวนั้นเข้ามาหาครุนี้ ครุนี้ตั้งอยู่นี้ ทดลองในชั้นนี้ก่อนนะ ทดลองเป็นชั้นๆ จนกระทั่งใจกล้าหาญเพื่อวิชาตัวแล้วที่นี้ก็ ปล่อย อันนี้ก็ส่งคนนี้ให้ไปชีเสือ ไม่ยอมไป กลัวเสือกินหัวมัน อาจารย์ไล่ไม่ยอมไป เสือกินนอนดาตาชอยู่ มันดงเสือนี่นะ ตัวไหนอยู่ไกลก็มาก่อน ตัวไหนอยู่ไกลก็ มา บางทีจนคนจะเลิกแล้วค่อยมาถึงก็มี

ที่นี้ พอถึงคนที่ห้านี้ตัดสินใจเลย ตายก็ตาย ถ้าครุไม่เก่งจริงจะเรียกเสือมา ไม่ได้ เอากันตรงนั้นตัดสินใจ ถ้าครุไม่เก่ง จริงแล้วเรียกเสือมาไม่ได้ ครุต้องเก่ง นี่ครุ เป็นคนบอกเองให้เราไปชีเสือมาหาครุนี้ จะเป็นอะไรไป

‘เอา ตายก็ยอมตาย’

ไป... ก้าวขาจะไม่ออก มันแข็งไปหมดว่าจัน เอาๆ ไปบังคับให้ไป ไปก็ไปชี เสือมาหาครุ พอชีตัวนี้มาแล้ว ไปๆ ชีเสือ มาอีก ชีตัวนี้มานอนอยู่นี้ นอนอยู่หน้าคน นี่ละไสยศาสตร์เขาเก่งใหม่ ก็ชีตัวนั้นมาชี

“...อิตาคันนี้
แกชีเสือ คนบ้านมายนี้
เขาเห็นกันหมดทั้งบ้าน
ปฏิเสธได้ยังไง...”

ตัวนี้มา กล่าหาญณะ นี่เป็นครั้งหนึ่งแล้วนะ
ทดลองพักแรก พักที่สองครุณังอยู่ที่นี้ ให้ลูก
ศิษย์ไปนั่งอยู่โน้น ห่างๆ จากครูไป ให้ลูก
ศิษย์เป็นคนขายมนต์เรียกเสื่อมา มาหา
แล้วก็ชี้เสื่อมาหาครู เขาทำหลายพักนะ
เขาทดลอง คือที่แรกเรียกมาหาครูเสีย
ก่อน ให้ลูกศิษย์คนนี้ไปชี้เสื่อเข้ามาหาครู
ไปชี้เสื่อตัวนั้นเข้ามา จากนั้นแล้วก็ให้ลูก
ศิษย์นี้ไปอยู่นอกๆ โนนไกลๆ แล้วก็ไปขาย
มนต์เรียกเสื่อมา แล้วชี้เสื่อมาหาครู ที่นี้
พอชำนาญแล้วถามลูกศิษย์ว่าแน่ใจแล้ว
ไม่กลัวแล้วก็ปล่อยละ

อิตาคนนี้แกชี้เสื่อ **คนบ้านมาย** นี้
เขาเห็นกันหมดทั้งบ้านปฏิเสธได้ยังไง ที่นี้
จึงรู้ว่าเสื่อสติมันดี รู้กันตามนี้ว่างั้น แกชี้
เสื่อไปนี่ไปตามด่านในดง คนมาทางโน้น
เสื่อมันดีแล้วทางนี้ คนมาไม่ใช่คน
ธรรมดา คนธรรมดาที่เป็นอย่างหนึ่งพูด
กันจ้อแจมา แต่นายพรานมานั้นชื่อนาย
พรานเขาไม่ได้จ้อแจนี่ เขามาจ้อเลยหา
ยึ่งเนื้อล่าเนื้อ นายพรานก็รู้พอนายพรานมา
ข้างหน้าโน้น ทางนี้เดินแล้ว จะออก จากทาง
พอเห็นท่าไม่ดีก็ปล่อย ปล่อยก็วิ่งเลยเข้าป่า
บ๊ีบ สักเดียวนายพรานก็มา

คือสติมันดีอย่างนั้นนะว่างั้น รู้ได้
เร็วมาก ไฉนที่จะไปเจอกันจริงๆ ไม่ได้เจอ
ง่ายๆ แหละ มันดุก็ดุๆ แล้ว พอจวน
เท่าไรมันเดินจะไป พอปล่อยบ๊ีบนี้วิ่งเลย
เข้าป่า สักเดียวนายพรานก็มา บางทีเวลา
นอนกลางคืนเหมือนกับว่าเอาเสื่อเป็น
หมา เจ้าของนอนอยู่กลางคืนพอตื่นขึ้นมา

นี่เสื่อมานอนอยู่ด้วยแล้ว มานอนอยู่กับคน
มันไม่กลัวคนเพราะเป็นครูเขานี้ครูเสื่อ
นี่ละเรียกไสยศาสตร์...

...คนนี้ก็ชี้เสื่อแกง คนนี้ก็เหมือน
กัน ชี้เสื่อ อยู่บ้านแวง บ้านธรรมลี้อยู่
แหละ ผาแดง เขาเรียก **พรานป้อ** คน
เดี่ยวๆ ชี้เสื่อมาเรื่อย คนเจอเรื่อย ครูเขามี
นะ ถ้าผู้ชี้เสื่อไปไม่ให้เจอคน ถ้าเจอคน
เสื่อมันจะตะปบเจ้าของ โสภ ที่เดียว
ตะปบเจ้าของแล้ววิ่งหนีเลย เจ็บ เสื่อมัน
ตะปบเจ็บ เลยต้องไปลับๆ เงียบๆ

พอจะมีคนต้องปล่อยเสื่อไป เสื่อมัน
บอกก่อนแหละ เสื่อสติมันดีมันบอกก่อน
เลย ที่จะไปเจอคนธรรมดาไม่เคยมีแม่
นายพรานก็ตาม เขาไปอย่างด้อมๆ มองๆ
นายพรานเขาไปนี่เขาไปด้อมๆ มองๆ หา
ยิงสัตว์ แม่อย่างนั้นเสื่อมันก็รู้จนได้ หากมัน
ทำทำดินไปเดินมา แสดงว่านี่มีคนมาแล้ว
ข้างหน้า พอปล่อยมันจะวิ่งเข้าป่าบ๊ีบ สัก
เดียวก็เจอคนมา นี่เขาเรียกไสยศาสตร์

เพราะสิ่งเหล่านี้มีอยู่ทั่วโลกดินแดน
ใครเสาะแสวงหาอย่างไรก็เจออย่างนั้น เพราะ
ของมีอยู่ด้วยกัน พวกผีพวกอะไรๆ จิต
วิญญาณอะไรมันเข้าสิง

วิชานี้มีวิญญาณอยู่ในนั้นเป็นหลัก
วิชา อย่างพวกที่เขาทำคนก็เหมือนกันนั้น
แหละ พวกนี้ทางเขมรมีมากนะ เขมรมีมาก
วิชาอย่างนี้พวกไซพวกข่ามีมาก อยู่ฝั่งลาว
ไปทางโน้น

๑ "ธรรมลี" หมายถึง หลวงปู่สี กุศลโร วัดภูผาแดง
อ.หนองบัวซอ จ.อุดรธานี

แต่ก่อนเขาใช้วิชาอันนี้ทำคนให้ตายก็ได้ ทำคนให้รักกันเขาเรียกทำเสน่ห์หอะไรอย่างนั้นก็ได้ ทำคนให้ตายเลยก็ได้ ทำได้ทุกแบบวิชาพวกนี้ นี่เขาเรียกไสยศาสตร์ ถ้ามีผู้เรียนผู้รักษาอยู่ สิ่งเหล่านี้ก็มีที่ปรากฏอยู่ ถ้าไม่มีผู้เรียนไม่มีผู้รักษาก็เหมือนไม่มีเพราะใครไม่ได้สัมผัสมัน ถ้ามีวิชา วิชานั้นแหละไปเกี่ยวโยงกันกับ สิ่งเหล่านี้มาอยู่กับเจ้าของ...”

พระป่าผจญผีสาว

ท่านเล่าถึงความกล้าหาญของ พระป่าองค์หนึ่งให้พระเถรฟัง ดังนี้

“...เขาถือเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าภาคไหนในเมืองไทยเราเนี่ย เมื่อคนตายแล้วต้องเกี่ยวกับพระ พูดถึงเรื่องนี้ก็ทำให้ระลึกถึง พระองค์ที่กล้าหาญเต็มที่ ชี้ขลาดเต็ม ตัวจนจะตาย ท่านไปภาวนาอยู่ในถ้ำ อดอาหาร เทียวไปนั่งอยู่ตามทางเสื่อ ทางอะไรนั้นแหละ น่าเสียดายนะ พระองค์นี้ ถ้าหากว่าจิตใจได้เหนียวรั้งครูอาจารย์ไว้เป็นหลักเป็นเกณฑ์จริงๆ ก็จะไม่เสีย นิสัยไปแล้ว ทราบว่าสึก แต่ผมไม่เห็น ได้ทราบ ว่าสึก

แต่ก่อนแกเคยเป็นนักเลง จิตใจ อยุ่! เด็ดมาก สมเป็นนักเลง ว่าไป...ไป ว่า อยุ่...อยุ่ จริงจังมากทีเดียว ตอนแกปฏิบัติ ตัวเอง แกก็จริงจัง กลัวผีนี้เป็นเบอร์หนึ่ง เวลาจะแก แกจนกระทั่งกล้าหาญเบอร์หนึ่ง เหมือนกันในตัวเอง ไม่มีสะทกสะท้านเลย

เรื่องผีไปที่ไหนอยู่ได้หมด เพราะการแก้ได้ไม่ ไข่มันหายไปเฉยๆ หายด้วยอุบายวิธีแก้ด้วย ธรรม มีความรู้แปลกๆ เหมือนกันพระองค์นี้ เวลานั้นภาวนา กลางคืน เขาตายในบ้าน ท่านก็รู้แล้ว

‘เออ ! วันพรุ่งนี้จะมายุ่งเราอีกแล้ว นี่คนตายแล้วในบ้าน’

นั่นท่านรู้นะ แล้วก็จริง ๆ แถวนั้นก็ ไม่มีพระ สถานที่อยู่ ถ้ากับป่าช้าห่างกัน เท่าไร ก็ไกล ตั้งห้าหกก็ไกล ลงไป ชาวก็ไม่ ได้กิน แทบล้มแทบตาย เมื่อยล้าก็ต้องได้ ไป นี่แหละเรียกว่ามันแยกกันไม่ออก อย่างนี้ คนตายรายใดเป็นรู้ แปลกอยู่นะ พระองค์นี้ท่านบอกนะ มันรู้ และแน่นอน ด้วย ถ้าสมมุติว่าเป็นแบบโลกๆ ก็ว่าพนั้น กันได้เลย บ้านนี้เขาตายแล้วคืนนี้เขาจะ มานิมนต์เราแล้ว บางทีก็มีเทพ พวกเทพ มานะ ท่านก็พูดถึงเรื่องเทพดีเหมือนกัน เทวดาที่อาศัยอยู่ตามถ้ำ ไม่ใช่เป็นรุกข เทวดา รักษาดินว่าจัน อันนี้แกไม่มีเรียน มากนะ มันเป็นขึ้นตามนิสัย

อย่างนี้แหละจิตเมื่อมีความสงบ เข้าไปแล้ว ใจเรื่องนิมิตต่างๆ ที่จะมา ปรากฏตามจริตนิสัยหรือไม่ปรากฏนั้นก็ เป็นตามจริตนิสัยด้วยกัน ไม่ต้องเรียน อันนี้เป็นขึ้นมาเอง เมื่อเป็นขึ้นมาแล้วนั้น แหละ ต้องเรียนวิธีการปฏิบัติต่อสิ่งนั้นให้ ถูกต้อง ไม่อย่างนั้นผิดได้ เพราะอันนี้ไม่ ใสของดีโดยถ่ายเดียว ถ้าหากเราได้รู้วิธี ปฏิบัติกันโดยถูกต้องแล้ว ก็เป็นเครื่องมือ ได้ดี อันนี้พวกนักปฏิบัติรู้แปลกๆ ต่างๆ

สมัยที่ปฏิบัติอยู่ด้วยกันนี่ก็เคยเล่าสู่กันฟังสนุกสนานดีเหมือนกันที่เราเขียนในหนังสือปฏิบัติพระพุทธรูปธรรมฐานสายท่านอาจารย์มั่นหรืออะไรนั่น มีแต่ความจริงทั้งนั้นนะ เช่น บางองค์อย่างนี้ เขียนเรื่องราวขององค์ไหนออกมา หากแต่เราไม่ระบุเท่านั้นแหละ เอาเรื่องของท่านองค์นั้นๆ ออกมาเลย เป็นความจริงๆ เป็นบางรายก็ไปอยู่ ความรู้เหมือนกัน นี่ก็ค้ำกันไม่ได้ เอา องค์หนึ่งไปอยู่ถ้ำนั้น ...เอาองค์หนึ่งไปอยู่ถ้ำนั้นได้ ๓ คืน เผลอมาแล้ว มาหากัน

โอย อยู่ไม่ได้ ไม่ทราบเป็นยังไงมันผีหรืออะไรก็ไม่รู้แหละ ผิกาม มาลาก มันเอาศีรษะห้อยลงเพดานถ้ำนี้ มันหย่อนลงมา

ต้องขอกัยนะ มันเอานมมาใส่ตัวเรา เอาหัวหย่อนมา...แม่กุศลธรรมอะไร มันก็ไม่ยอมรับว่าฉัน เจริญเมตตามันไม่รับ มันจะรับแต่กามกิเลส อยู่นี้ ๓ คืนไม่ได้หลับได้นอนเลย มันมาแสดงอยู่อย่างนั้นก็เลยลงไป ไปหาเพื่อนอีก ก็เล่าเรื่องให้ฟัง

“...แม่กุศลธรรมอะไรมันก็ไม่ยอมรับ ว่าฉัน เจริญเมตตามันไม่รับ มันจะรับแต่กามกิเลส...”

‘เอา ถ้างั้นอยู่ถ้ำนี้ผมไปเองนะ’

พระองค์นั้นก็รู้เหมือนกัน มีความรู้ทางนี้เหมือนกัน ไปอยู่นั้นก็เหมือนกันได้ ๒ คืน เผลอมาเลย

โอย ! จริงๆ เอ้ มันเทวดาอะไร? พวกนี้มันผีอะไร? ทำไมมันกรรมหนัก กรรมหนาเอานักหนานะ ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น มีแต่จะเอาทำเดียว เรื่องกิเลสกับเรื่องกาม กามราคะ ทำอะไรก็ไม่ยอมรับ เรียกว่าพวกนี้พวกหนาแบบบอกบุญไม่รับ’

ไม่ค้ำกันนะ รู้จริงๆ ทำแบบเดียวกันแหละว่าฉัน ที่แรกองค์นี้เล่าให้ฟังก่อน

‘เอา ผมลองดูหน่อย มันเป็นอย่างงี้วะ’

เป็นที่รู้กัน พอไปเข้าก็ โอย ยอมรับอย่างนั้นละถ้ามันเห็นเหมือนกันรู้เหมือนกันค้ำกันได้ยังไง เพราะเรื่องเหล่านี้ไม่ได้เป็นสัญญาอารมณื ปู้บปู้บท่านเคยรู้เคยเห็นมาแล้ว เคยเป็นมาแล้วนี่เข้าใจแล้ว เข้าใจวิธีปฏิบัติ

สัญญาอารมณืไปหลอกเจ้าของก็มี เช่น บอกไปอย่างนั้น แล้วไปเป็นสัญญาอารมณืขึ้นมาก็มี แต่นี่เป็นผู้มีพื้นเพทางนี้อยู่แล้วด้วยกัน เข้าใจด้วยกัน

เคยพูดเรื่องนั้นเรื่องนี้เกี่ยวกับเรื่องภูตผีปีศาจอะไรต่ออะไรให้กันฟังจนเคยชิน หรือเป็นที่แน่ใจต่อกันและกันแล้ว เหมือนอย่างว่า

‘มีอะไรอยู่นั้นนะผมถึงได้มาที่นี่’

‘เอาเถอะท่านไปดูสิ’

‘โอ้ ไซ’ แน่ะ ตาเรามีเราก็มองเห็น ‘อ้อ ไซ’ แน่ะเป็นอย่างนั้นจะว่าไง หูเรามีก็ได้ยิน ภายในมันก็เป็นเหมือนกัน...”

พญานาค

ท่านอาจารย์สิงห์ทองเป็นลูกศิษย์ของท่านอาจารย์มั่น ต่อมาจึงได้มาอยู่ศึกษาอบรมกับหลวงตา ท่านมีนิสัยกล้าหาญไม่กลัวอะไรง่าย ๆ แต่คราวนี้ท่านไปพบเหตุการณ์อันน่าสะพรึงกลัวอย่างหนึ่งเข้า ท่านจึงบอกทำพวกที่ไม่เชื่อว่าผีมีจริงให้ไปลองพิสูจน์ดู หลวงตาเล่าเรื่องนี้ไว้ว่า

“...แล้ว ท่านสิงห์ทอง ยังอยากจะให้พวกนักวิทยาศาสตร์เก่ง ๆ ว่าไม่มีผีไม่มีอะไรให้ไปอยู่ภูเขาลูกนั้น ภูเขาลูกนั้นเราก็เดินผ่านไปผ่านมาอยู่ มันเป็นที่เขาข้างบนมีถ้ำอยู่ ๒ ถ้ำ มีหลวงตาองค์หนึ่งอยู่ทางนั้นถ้ำหนึ่ง แล้วเป็นชอกเขาลงมาน้ำไหลลงมาตรงนี้แล้วมีอีกถ้ำหนึ่ง ครั้นเวลาที่มีพระมาใหม่มาเยี่ยมมาพักอยู่ถ้ำนี้ ผีนั่นก็ลงมาจากโน้นนะ จากภูเขา

บนหลังเขานั้นมีแอ่งน้ำอยู่ ไหลอยู่ ทั้งแล่งทั้งฝนหากไม่มากนะ หากไหลอยู่... ทั้งแล่งทั้งฝน เขาเขียนประกาศติดไว้ว่าไม่

ให้ผู้หญิงลงอาบนํ้า นั้น ถ้าผู้หญิงลงอาบนํ้า นั้นจะเหม็นคลุ้งไปหมดเลย เขาห้ามเขาเขียนประกาศติดเอาไว้ ถ้าต้องการก็ให้ตัดเอามาตี้มมากินมาอาบ ห้ามไม่ให้ลงไปอาบ นั้นละเป็นความจริงถึงขนาดนั้นละ นํ้าเป็นอย่างนั้นจริงๆ ถ้าผู้หญิงลงไปอาบนํ้า นั้นเหม็นคลุ้งไปหมดเลย

มีพญานาคอยู่ที่นั่น... หลวงตาองค์นั้นท่านอยู่นั้นเป็นประจำ ท่านชินกับสัตว์ตัวนี้พอแล้ว มันลงมาจากภูเขาเหมือนกับเราลากต้นตาลทั้งต้น เอาต้นตาลทั้งต้น ลากลงมาเสียดๆ ลงมา มันค่อยลงนะ ซ่าๆ ลงมาชอกเขานี้ หลวงตาองค์นั้นอยู่ทางด้านนั้น ท่านอยู่ถ้ำนั้นเป็นประจำ แล้วถ้ำนี้คนมาพักบ่อยๆ พระนะ

ถ้าใครมาพัก พระมาใหม่ไม่ว่า พระองค์ไหนมาจากไหนก็ตามเถอะ ตัวนี้

เขาจะลงมาถามข่าว ที่นี้หลวงตากก็เลยตั้ง
บอกไว้ กลัวว่าพระจะกลัว คือกลัวว่าท่าน
สิ่งทองจะกลัว ท่านสิ่งทองเป็นพระขี้
ตื้อ นิสัยกล้าหาญขี้ตื้อ จึงได้หมอบกราบกับ
ผีนั้นละซี พุดทำทายเป็นเลยเถิดวนะ ใครเก่ง
ว่าผีไม่มีแล้วให้มาตรงนี้ถ้าไม่ยอมแผ่น
กลางคืน ที่นี้พอมาถึง ผู้เฒ่าก็บอก

‘คุณหลานเอ๋ย พี่น้องจะลงมาเยี่ยม
นะตอนค่ำวันนี้ เพราะคุณหลานมาใหม่
เป็นพระอาคันตุกะ เป็นแขกมาเยี่ยม แล้ว
ไอ้ตัวอยู่ข้างบนเขามันจะลงมาถามข่าว
ถามคราว ไม่ต้องกลัววนะ เขาจะลงมา
ธรรมดา

แต่เวลาเขาลงมาก็เหมือนลากต้น
ตาลทั้งต้น ลากลงมาซำๆ เวลาเขาขึ้นก็
ซำๆ ลงไปตื่นเขาแล้วหายเงียบนะ พอไป
แค่นั้นเงียบ เวลาขึ้นมาก็ซำๆ เวลาขึ้นมา
ไม่ทำก็มี แล้วแต่เขาจะทำ เขาจะทำแบบ
ไหน เขาทำได้’

พอดีท่านสิ่งทองมาเหนื่อยๆ เดิน
ทางมาไม่มีรอยนต พอมาถึงที่นั้นก็เข้าพัก
ผู้เฒ่าก็สั่งเสียไว้เรียบร้อยกลัวผีนั้นละ
ทางนี้เข้าใจแล้วก็นอนประมาณ ๓ หุ่

คนจะตายเดินทางทั้งวันเหนื่อย
มากเลยนอนเสียก่อน ถึงจะลุกขึ้นเดิน
จงกรม พอนอนหลับไปเสียงฮ้อๆ อยู่หัว
เตียงงูเหมือนงูใหญ่เราเ็นขนาดเท่าต้นเสา
นี้แหละ เสียงมันฮ้อๆ อยู่บนหัวเราเ็น
ทางท่านสิ่งทองนั้นก็เรียก

‘หลวงพ่อก’

‘แม่นหยัง’

‘มันเสียงงูใหญ่มาอยู่เ็นแล้ว’
‘มันบ่แม่น เสียงที่บอกนั้นละอย่าไป
กลัว’

‘บ่กลัวยังงั้นมันจะจับผมอยู่เดี๋ยวนี’
เสียงดังฮ้อๆ นะซี ‘มันจะจับผมอยู่เดี๋ยวนี
มันจะกลืนผม’

‘ไม่กลืนไม่ต้องกลัว มันเคยอย่างนั้น
ละ จะเป็นไรไป เชื้อหลวงพ่อกะ เพราะ
หลวงพ่อกะเคยอยู่นั้นมานานแล้วนี่นะ’

‘จะเชื่อได้ยังงั้นมันจะกินคนนี่’
เลยเรียกให้พระมาด้วยองค์หนึ่ง
นอนอยู่ทางโน้น ถ้ามันยาวนอนอยู่ทาง
โน้น เรียกพระองค์นั้นให้จุดไฟใส่โคมมา
แขวนมา แล้วเอาไม้ยาวๆ มา จะหิวมานี้
ไม่ได้เดี๋ยวจะมาเหยียบงูเอาไม้ยาวๆ แล้ว
เอาโคมไฟหยอมมาถือมายาวๆ คนไปเรื่อย
ฉายไปเรื่อย พอคนมาถึงเตียง มันก็หาย
เสียเงียบเลยเสียงฮ้อๆ ไม่ได้ยินอะไร หาย
เงียบ คนจึงกลับไป พอกลับไปสักเดี๋ยวจน
มีเสียงขึ้นอีกแล้ว

‘...มาอีกแล้ว...’

คนนั้นเลยจุดไฟมาทางทั้งคืน จุด
ไฟมาแบบนี้ละ กลัวจะมาโดนงูเข้า
เพราะเสียงใหญ่เสียงโตมากนี่นะ พอมาก็
ไม่เห็นมีอะไร อยู่ได้คืนเดียวเท่านั้นละ
ท่านสิ่งทอง ‘ทำไมละ?’

‘กลัวละซี ยอมรับว่ากลัว กลัวจริงๆ
โห เหมือนมันจะกลืนเราทั้งคนนี่นะ ตัวมัน
จะขนาดเท่าลำตาล’

งูตัวนี้ “พญานาค” พอตื่นขึ้นมาไป
ลาหลวงตา ‘ว่าอย่างไรละลูก?’

‘โอย กลัวงูอยู่ไม่ได้แล้ว’

‘ไปกลัวมันทำไม? หลวงพ่ออยู่นี่มานานแสนนานรู้เรื่องของมันหมด ไม่มีอะไรแหละ อย่าไปกลัวเลย’

‘โอย กลัวๆ ถ้าเป็นอย่างนี้แล้ว’

ใครเก่งกว่าผีไม่มีให้มา ถ้าไม่อยากเผ่นกลางคืน เอาจริงๆ นี่ มันละ เสียงมันเป็นอย่างนั้นเวลามันแสดง...พญานาคมาเล่าให้อาจารย์หม่อวอยฟัง โอย ตั้งใจฟังสนใจฟังอยากจะไปด้วยนะ อยากจะไปดูสภาพเป็นยังไง อยากไปดูเป็นกำลัง แต่ไม่มีเวลาพอที่จะไปดูได้ ไปดูถึงที่เลย ไปดูเหตุการณ์จริงๆ เป็นยังไง ไปดูก็เห็นจริงๆ นั้นแล้ว เพราะเป็นอย่างนั้นมาเป็นประจำว่าขอแต่แขกคนมาที่นั่น พอตกกลางคืนเขาจะลงมา เขาก็ไม่ทำอะไรละ ลงมาถามข่าวธรรมดา

แต่เสียงมัน...ทำได้แปลกๆ นะแบบงูก็ได้ แบบเสือก็ได้ แบบไหนได้หมดไม่ใช่มีแบบเดียว ที่มันน่ากลัวคือมันหลายแบบนี้เอง บางทีเหมือนเสือ เหอๆ ไกลๆ ข้างถ้า เสือมายังไงอีกละ มันไม่ใช่เสือ อันนั้นละ ว่าอันนั้นก็เข้าใจกัน

อาจารย์หม่อวอยอยากไปเป็นกำลัง ไซ้ชักท่านสิงห์ทองใหญ่เลยทียวนะ ท่านสิงห์ทองเล่าให้ฟัง ที่นี้ท่านสิงห์ทองก็เป็นพระกล้าหาญด้วยไม่ใช่เป็นพระออกแอดพระโกโรโกโสนะ ท่านพูดมันน่าฟัง เราเองก็เชื่อเพราะเราเชื่ออยู่ก่อนนั้นแล้วเรื่องเหล่านี้

๑ ศ.นพ.อวย เกตุสิงห์ อาจารย์แพทย์ศิริราช

‘โห มันน่ากลัวจริงๆ นะ’ ท่านว่า ‘ตัวมันขนาดเท่าลำตาลแล้วมันขู่มากๆ อยู่บนหัวเราใกล้ๆ ผ่ามือเดียวเท่านั้น มันเหมือนจะกลืนเอาเลย เสียงฮ้อๆ แต่มองหาตัวไม่เห็น ครั้นเวลาจุดไฟมาหาไม่เห็น ไปไหนก็ไม่รู้ พอดับไฟสักเดียวขึ้นอีกแล้ว’

เขาเรียกภูตอก เราเคยผ่านไปผ่านมา เราเที่ยวกรรมฐานแต่ไม่เคยขึ้นพักถ้าที่ว่า....”

เลือกกลัวหลวงปู่ดี

หลวงปู่ดี อจลธัมโม เป็นลูกศิษย์ท่านอาจารย์มั่นองค์หนึ่ง มีจิตใจกล้าหาญชาญชัยมาก ท่านมีอายุพรรษามากกว่าหลวงตา ในเรื่องที่ว่าเสือเกรงกลัวท่านนั้น หลวงตาเล่าถึงที่มาดังนี้

“...อย่างหลวงปู่ดี ดังที่ผู้เฒ่าเล่าให้ฟัง คือคาถาของผู้เฒ่าเป็นคาถาที่ทำให้เสือใจอ่อน กลัว ใจไม่มีกำลังจะต่อสู้คาถามันครอบเอา อำนาจของคาถาครอบเอาไว้ เสือใจอ่อนลงไปเลย ทำอะไรไม่ได้ ท่านมีคาถาชูเสือ เป็นครูเสือก็ได้ ชูเสือก็ได้... หากครูแบบหนึ่งเป็นครูแบบพระ ไม่ได้ชี้เสือ

หลวงปู่ดี บ้านข่า สามผง เราเคยไปพักอยู่เหมือนกัน แต่ก่อนไปภาวนา เสือชุมมากแถวนั้น หลวงปู่ดีท่านมีคาถาเป็นครูเสือ ไปอยู่ไหนเสือมักมานอนเฝ้าอยู่รอบๆ ข้างๆ ที่พักท่าน ท่านไปอยู่แม่ฮ่อง

หลวงปู่ตื้อ อจลธัมโม

สอนไปอยู่ในป่า เสือก็มาอยู่ด้วย เสือโคร่ง
ใหญ่ นะมันมาแอบอยู่ด้วย

ผู้เฒ่าไม่ได้สนใจกลัวมันแหละ
เพราะเป็นครูมัน คนอื่นนั่นซิ พระไปอยู่
ด้วย พอดึกกลางคืนพระปวดเบาจะออกมา
เบา ออกมาเสือมันนอนอยู่ข้างๆ เสือฮ่าๆ
ไล่ เสียงร้องจ้าวิ่ง

‘มันไม่มีอะไร มันจะเป็นอะไร มันไม่
เป็นไรแหละ’ หลวงปู่ตื้อบอก ‘ไม่เป็นไร
มันตื่นบางที่มันอาจตกตายเฉยๆ ก็ได้’

ท่านว่าอย่างนั้น มันโสกๆ ไล่ท่าน
พระก็โดดเข้ากุฏิ กุฏิพังกระมัง พระองค์
นั้นมาอยู่ได้คืนเดียววันหลังฝนเลย กลัว
เสือ ‘โอย อยู่ไม่ได้แล้ว’

‘ไม่เป็นไรแหละ อยู่จะเป็นไรไป มัน
ก็อยู่กับคน ดีแล้วนี่’ ท่านว่างั้นนะ

มันอยู่แอบๆ อยู่นี้ไม่ออกมาหาคน
แหละ บางทีก็เห็นตัว บางทีไม่เห็น มันอยู่ใน
ป่า คนอยู่อย่างนี้ แต่ถ้ามีคนแปลกหน้า

มา มันคำรามนะท่านว่า ให้มันทำมันไม่ทำ
แหละ เพราะมันเป็นหมาของพระว่างั้น
เถอะ รักษาเจ้าของ ใครมาแปลกๆ หน้านี้
ไม่ได้ มันขู่คำราม ว่างั้น

‘...อย่าไปขู่เขาอะ...’

พอท่านว่าอย่างงั้น มันก็เงียบเลย เวลา
ท่านไปไหนมาไหน เสือมักจะตามไป
รักษาท่าน รักษาเงียบๆ นะ มันอยู่ในป่า
แหละ เสือ ท่านไปพักภาวนานี้ เสือมักจะ
มาอยู่ข้างๆ ถ้ามีคนแปลกหน้ามาเราถึง
จะรู้ว่ามีเสือนะ ถ้าไม่มีคนแปลกหน้ามา
ก็เหมือนไม่มีเสือ มันไม่แสดงตัว มันอยู่
รอบๆ ข้างๆ ถ้ามีคนแปลกหน้ามา พระ
แปลกหน้ามา มันคำรามไล่ บางทีขู่
คำรามเฮ้อๆ ไล่ พระเลยตกใจร้อง ‘เสื่อๆ’

หลวงปู่ตื้อบอกไปว่า

‘โอยไม่เป็นไรแหละ มันรักษาพระ
มันอยู่นี้เป็นประจำ ไม่เป็นไรไม่ต้อง
กลัวมัน’

นี่หลวงปู่ตื้อเป็นอย่างนั้นนะ ท่านว่า
ข้ามไปเที่ยวตั้ง ๕ อำเภอ มันยังตามไปนะ
เสือดาวนี้ อันนี้เรายังไม่เล่าให้ฟังถึงเรื่อง
เจ้าคณะอำเภอเขาจะมาขับไล่ท่าน อันนี้
ขบขันดีนะ

ตอนกลางคืน แต่ก่อนไม่มีไฟฟ้า มี
แต่ตะเกียงเจ้าพายุ เจ้าคณะอำเภอเห็น
ท่านไปอยู่ในป่าจะมาขับไล่ท่าน จุด
ตะเกียงเจ้าพายุหิ้วมากลางคืน จะมาขับ
ไล่ท่าน พอมาถึงวัด เสือดาวนั้นออกมา
คำรามใหญ่เลย เฮ้อๆ ทางนี้เปิดเลย
ตะเกียงเจ้าพายุคงจะตกฟากแม่น้ำโขงไป

ใหญ่เลย

ตกลงเสียข้อเสียก่อน พระนั้นยังไม่
ได้มาขับหลวงปู่ดีแหละ ถูกเสียข้อเสีย
ก่อนแล้ว เฒ่าใหญ่เลย ไปใหญ่เลย แดกทั้ง
ญาติทั้งโยมทั้งพระแตกไปด้วยกัน ฮือๆ
เลย เสื่อมันคำรามใส่ มันยังไม่ทำอะไร
แหละ มันก็เหมือนกับหมามีเจ้าของ
ก็คาถาท่านครอบไว้เนี่ยมันกลัวใจมันลง มัน
ไม่ถือเป็นข้าศึก ถือเป็นเหมือนเจ้าของ...”

เงรระลึกชาติ

“...ท่านกล่าวไว้ในมหาวิบาก นรก
มีถึง ๒๕ หลุม ตั้งแต่ใหญ่ๆ ขึ้นมาเรื่อยๆ
นี่นรกเมืองผีมีถึง ๒๕ หลุม แล้วจากนั้นก็
มาปลีกย่อย ถ้าไปลงนรกอเวจีแล้วก็ปักก็
กลับก็ไม่ได้พ้นแหละ จมอยู่นั้น ถึงจะเป็น
กฏอนิจจก็ปักก็ปักกลับถึงจะเปลี่ยนมา

กรรมของสัตว์ ประเภทนี้พวกฆ่าพ่อ
ฆ่าแม่ ฆ่าพระอรหันต์ ทำลายพระพุทธ
เจ้า ยุยงให้สงฆ์แตกจากกัน ๕ ประการ
ท่านเรียกอนันตริยกรรม แปลว่ากรรมนี้
หนักมาก แล้วพวกนี้แหละพวกลงไปนั้น
นี่มีนิทานสดๆ ร้อนๆ อันหนึ่งที่จะนำมา
พูดให้พี่น้องทั้งหลายฟัง เราเป็นคนซัก
ด้วยปากของเราเองอันนี้ คือเอากันต่อ
หน้าเลย ซักเลย

มีเงรองค์หนึ่ง อยู่บ้านน้ำก่ำ อำเภอบาง
พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม เงรนี้ระลึก
ชาติได้ ระลึกชาติถอยหลังได้ ชาติเจ้าของ
นั่นเอง แต่ก่อนเขาชื่อว่าบัวเหมือนกับชื่อ

หลวงตาบัวนี่แหละ เขาอยู่บ้านโคกเกาะชื่อ
เขาพูดถูกหมดนะ เหตุที่จะมีการยืนยัน
รับรองกันคืออาจารย์ของเขาเอง เราพบกับ
เงรนี้แล้วก็ไปพบกับอาจารย์ ชื่ออาจารย์
ทอง อาจารย์ของพระบัวนี่

พระบัวนี่เป็นหนุ่มแล้วไปพึ่งเทศน์
แล้วเกิดความเลื่อมใส ท่านอาจารย์ทอง
ท่านไปทางเมืองอุบล ไปโน้น แนะนำสั่ง
สอนประชาชนเขาเกิดความเคารพเลื่อมใส
นายบัวนี่ก็มาขอบวชกับท่าน บวชแล้วก็ติด
สอยห้อยตามท่านมา มาอยู่บ้านสามผง
พอดีมาเป็นไข้ป่าที่สามผงตาย ปีนั้นพระ
ตาย ๓ องค์ นี่ท่านอาจารย์ทองท่านเล่าเอง
ปีที่ตาย ๓ องค์นี่นะ แต่พระบัวนั้นบอกแต่
ว่ามาตายที่บ้านสามผงเท่านั้น ไม่ได้บอก
ว่าตายที่นั่นองค์ท่านนี่องค์

พอดีตายแล้ว นี่เราสรุปเอาเลย
แบกกลดสะพายบาตรดูเขาเผาศพเรา
คนทั้งหลายเต็มอยู่มาเผาศพ ก็ยืนดูศพ
อยู่ สะพายบาตรแบกกลดอยู่ดูเขาเผาศพ
เขาไม่สนใจกับเราเลยคนเป็นร้อยๆ เต็ม
อยู่นั้น เขาไม่สนใจกับเราสักคนเดียวเลย
เราก็ไปยืนดูศพของเรา

พอเสร็จแล้วก็ออกไปทางด้าน
ตะวันออก ศพเราก็ถูกเผาเป็นเถ่าเป็น
ถ่านขนาดนี้แล้วจะหวังเอาอะไรอีก เราไป
แล้วไม่หวังใยแล้ว แล้วก็ไป พอไปก็ไปถึง
ศาลาใหญ่หลังหนึ่ง ศาลานั้นใหญ่มากที่
เดียว นี่เป็นเงรนี้เล่าให้ฟังนะ

เหตุที่จะได้ซักถามเงรนี้เพราะมี
พระมาเล่าให้ฟังเกี่ยวกับเรื่องเงรนี้ระลึก

“...รททพิพย์ รททพิพย์
พูดอะไรพูดไม่ได้
แต่มันประจักษ์กับตา
... เป็นสิ่งงามอร่ามตา
อะไรนี้ เราพูดไม่ถูก...”

ชาติได้ แล้วพอดีมางานศพหลวงปู่ฉันเรานี้
ณครั้งนี้จะมา เราก็นัดกับพระไว้ว่าถ้าณ
นั้นมาให้มาหาเรา พอดีณนั้นมาก็ให้มา
หาจริงๆ แต่ส่วนมากแกไม่ยอมเล่าเรื่อง
ระลึกชาติได้

‘เล่าที่ไรเป็นไขทุกที’ ว่าอย่างนั้น
‘เข็ด พอเล่าเรื่องชาติหลังย้อนหลังแล้วไข
ทุกทีไม่เคยพลาด’

‘เอ้า คราวนี้ไม่ให้ไข’ เราก็ว่าอย่าง
นั้นแหละ ‘เอ้า เล่ามาให้หมดนะคราวนี้ไม่
ให้ไข มาเล่ากับเรานี้ไม่ให้ไข’ ก็ไม่ใช่จริง
นะ แปลกอยู่นะ มีหนเดียวรายเดียวนี้ไม่
ไข พอมาซักถามกันถึงเรื่องตายแล้วไป
ที่ว่านี้ ไปศาลาใหญ่หลังหนึ่ง

ศาลาหลังนั้นเจ้าหน้าที่ พวก
ยมบาลอะไรเหล่านี้เต็มอยู่นั้น สมุดบัญชี
มีเป็นสองกอง กองใหญ่เบ้อเรอเทียว
กองหนึ่งเล็ก แล้วกองใหญ่นั้นสำหรับ
บัญชีคนทำชั่ว กองเล็กนี้สำหรับบัญชีคน
ทำดี พระองค์นั้นก็สะพายบาตรแล้วไปยื่น
แล้วพวกนักโทษพูดง่ายๆ นักโทษทำ

กรรมหนักทำกรรมเบา กรรมอะไรก็ตามเขา
แยกไว้เป็นประเภทๆ เต็มศาลา

ที่นี่เขาเรียกชื่อ พอเรียกชื่อนาย
นั้นๆ พอเรียกชื่อปั๊บต้องมาถึงปั๊บเลย
อำนาจแห่งกรรมมันบีบบังคับขนาดนั้น
จะอืดอาดไม่ได้ พอเรียกชื่อปั๊บจะมาปั๊บๆ
เลย มีก็คนโทษประเภทนี้ มีหัวหน้า ๒
คนเท่านั้นแหละ หัวหน้าน่ากลัวมาก คน
หนึ่งนำหน้าคนหนึ่งตามหลัง พอเรียกชื่อ
เสร็จแล้วไถลลง พวกนี้ไปแล้วเรียกพวกนั้น
มาอีกเป็นคณะๆ จนกระทั่งหมด นี่พูดสรุป
เอาให้พอดีกับเวลา

พอหมดแล้วก็ยังเหลือแต่ยายคน
หนึ่งนั่งอยู่นั้น ยายคนนั้นเป็นคนเหมือน
คนวัดเรานี้แหละ เหมือนคนแต่งตัวไปวัด
เรานี้ไปถือศีลถือธรรม มีผ้าเชียงบ่าถุงผ้า
ขึ้นเราธรรมดาไปวัดนี้ แกนั่งอยู่ทางโนน
เขาเรียกคุณแม่นะ สำหรับยายคนนี้เขา
เรียกคุณแม่ นอกนั้นเขาเรียกนายนั้นนาย
นี้ๆ ลงเลยๆ นี่เขาเรียกคุณแม่

พอพวกสัตว์นรกไปหมดแล้วเขา

เรียกเชิญคุณแม่มาที่นี่ ถ้าคุณแม่อยากไป
สวรรค์ให้ลงที่นั่นเลย คุณแม่จะไปสวรรค์ชั้น
ไหนก็ได้ให้ลงไปนี่ แล้วรถเขาจะมารถ
ทิพย์จะมา ลงไปสระน้ำนั่นแล้วก็ไปเปลี่ยน
ผ้านี้ออก ลงจากสระนี้แล้วก็เดินบุกน้ำไป

รถจะมาทางฟากสระทางนั้นแล้วก็
ขึ้นรถ ประดับตกแต่งใหม่หมด เครื่อง
ประดับประดาตกแต่งเขาจัดเอามาพร้อม
รถเลย พอไปแล้วลงน้ำนี่บั้งก็ขึ้น เขาก็
เชิญเลยจูงขึ้น แต่งตัวเรียบร้อยแล้วก็เหาะ
บั้งขึ้นเหมือนสำลี...รถทิพย์ รถทิพย์พูด
อะไรพูดไม่ได้แต่มันประจักษ์กับตาอยู่ว่า
งั้น

เป็นสิ่งามอร่ามตาอะไรนี้เราพูดไม่
ถูก...รถทิพย์ แต่ก็ไม่ได้ถามว่ารถทิพย์นี้มา
จากชั้นไหนจะไปชั้นไหน เป็นแต่เพียงว่า
ผู้หญิงคนนี้จะไปสวรรค์ พอเสร็จเรียบร้อย
แล้วก็ยังเหลือแต่พระองค์เดียวยืนอยู่นั้น
คือพระบัวที่ตายไปนั่นแล

เจ้าหน้าที่เหล่านั้นเขาก็ไม่ได้มา
สนใจกับเราแหละ พอเขาส่งยายคนนั้น
เสร็จแล้วเขาก็ทำงานของเขาอยู่บนโต๊ะ

‘แล้วอาตมาเล่าจะให้ไปไหน? ไม่
เห็นเรียกอาตมา’

‘โห ท่านนะถ้าตั้งใจจะไปเกิดเมือง
มนุษย์ก็ให้กลับหลัง ย้อนหลังนี้ไป ถ้าจะ
ไปสวรรค์ก็ให้ลงไปนี่ ท่านไปได้ทั้งไป
สวรรค์ทั้งไปเมืองมนุษย์ ถ้าท่านจะไป
สวรรค์ก็ให้ลงนี้ เหมือนกับยายคนนั้นลง
แล้วรถทิพย์จะมาเอง’

‘อาตมาไม่ไปแหละอาตมาหิวน้ำ
จะไปหาฉันท้ำก่อน’

ลงจากนั้นก็ลงไปจนถึงบ้านน้ำกำ
นี่แหละบ้านเขาอยู่ริมทุ่งนา เขามาตักน้ำ
ก็ไปขอบิณฑบาตฉันท้ำกับเขา เขาบอกว่า
ให้ไปบ้านหลังนี้นะ เขาจะตักน้ำแล้วให้ไป
ที่นั่น ไปรออยู่บ้านหลังนั้น เขาชี้บอกเห็น
บ้านชัดๆ อยู่บ้านหลังนั้น บ้านหลังจะเกิด
เข้าใจหรือเปล่า พอไปที่นั่นรู้สึกเคลิ้มๆ
จะหลับ เหนื่อยเพลียมาก เคลิ้มๆ แล้ว
หลับไปเลย เลยยังไม่ทันได้ฉันท้ำ

พอตื่นขึ้นมาที่ไหนได้เกิดแล้ว นั่น
ละที่นี่แกระลึกชาติของแกได้ตลอดนะ
ระลึกชาติย้อนหลังๆ ได้ตลอดเลย นี่เวลา
เราซักถาม ที่นี้พอดีอาจารย์ทองของเธอ
มา เราก็กราบเรียนถามเล่าเรื่องนี้ให้ฟัง
แล้ว โห ท่านตกตะลึงนะ ท่านตกใจ

‘ใช่แล้วนี่พระบัว’

ท่านก็อธิบายให้ฟังตลอดหมดเลย ไปสามวงไปตายด้วยกัน ๓ องค์อะไรๆ พระองค์นี้ชื่อบัว โล่ผีเก่งนะพระองค์นี้แต่ไม่เห็นโล่ผีเจ้าของได้ ท่านพูดเราก็ยังไม่ลืม นี่พูดถึงเรื่องระลึกชาติได้

คำว่าระลึกชาติได้นี้กับพระพุทธเจ้าระลึกชาติได้มันต่างกันนะ พวกนี้สลบไสลพวกนี้ตาย การระลึกนั้นระลึกนี้รู้มันรู้ มันอาจเคลื่อนคลาดเพราะคนกระเสือกกระสน กระวนกระวาย ไม่ได้เหมือนพระญาณหยั่งทราบของพระพุทธเจ้าที่ระลึกชาติย้อนหลัง เช่น ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ ระลึกชาติย้อนหลังได้

เฉพาะชาติของพระองค์นี้มีที่ภพภิกษิตีทรงทราบได้ตลอดทั่วถึง ตลอดถึงภพชาติของสัตว์ทั้งหลายรู้ได้หมดด้วยพระญาณหยั่งทราบ ไม่ได้ด้วยการสลบไสลเหมือนอย่างโลกทั้งหลายเขาเป็นกัน คนนั้นตายฟื้นกลับคืนมาแล้วระลึกชาติได้ อย่างนั้นอย่างนี้แล้วมาฮือกันเป็นบ้าไป

พระพุทธเจ้าตรัสรู้พระญาณหยั่งทราบ ประกาศธรรมสอนโลกมานี้ก็ปีแล้วไม่เห็นตื่นกันบ้าง มันเป็นบ้าหรือยังไง มนุษย์เรานี้มันอยากว่าอย่างงั้นนะ เราไปตื่นกับเรื่องแบบบ้าอย่างงั้น พวกคนสลบไสลตายฟื้นกลับคืนมาแล้วมาระลึกชาติได้ แล้วตื่นกันฮือฮาๆ

พระพุทธเจ้าไม่ได้เป็นคนสลบไสล ตรัสรู้ขึ้นมาเป็นอรุณเป็นธรรมเป็นศาสดาเอกของโลก รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งหลาย ประกาศธรรมสอนไว้ทำไมถึงไม่ตื่นกัน

บ้าง ให้ตื่นนะไม่ตื่นไม่ได้นะ จมจริงๆ นะ ฟังชิวานรกเดือดพล่านๆ ไม่มีวันมีคืนมีปี มีเดือนมีอย่างนั้นตลอดเวลา พวกสัตว์นรกก็นั่นนั่นเพราะสัตว์ทั้งหลายทำแต่กรรมชั่วนั่นชิตี ทางสวรรค์นี่เบาบาง ทางนรกก็นั่นนั่นหนักมากที่เดียวตั้งแต่เรื่องกรรมของสัตว์ๆ นี่จะให้จำให้ดีให้สตร้อนๆ ...”

เทวดาคุ่มครอง

“...เรื่องเทวดาบุตรเทวดา เลยพูดให้ฟัง พระผู้ท่านเชี่ยวชาญท่านชำนาญในสมัยปัจจุบันนี้เองยังมีอยู่แต่เหมือนท่านไม่รู้ พระท่านรู้เหมือนไม่รู้ ไม่เหมือนสมราวาสไม่เหมือนคนทั้งหลาย พระท่านรู้ก็เหมือนไม่รู้ เห็นเหมือนไม่เห็น ธรรมดา ธรรมดา อันใดจะเป็นประโยชน์แก่ใครก็หยิบออกมาพูดๆ เมื่อวานนี้พูดเกี่ยวกับเรื่องเทวดาว่า

พระท่านอดข้าวภาวนา อดไปหลายวัน เทวดากลับท่านหิวกลับท่านตาย เทวดาองค์นั้นเคยเป็นแม่ของพระองค์นั้น นั้นท่านรู้ขนาดนั้นนะ มาขออุปถัมภ์อุปฐาก มองเห็นกันเดินไปเดินมา เห็นอยู่ อากัปกริยาแสดงอะไรเห็นอยู่เหมือนคนเห็นอยู่ชัดๆ ในเวลาเงียบๆ นั้น

ทางพระก็ตกใจชิตี ตาลิมมอยู่ก็เห็นอยู่ หลับตาก็เห็นลิมมตาก็เห็น เห็นอยู่อย่างนั้น ชัดๆ เหมือนคนธรรมดา จึงพูดไปว่า

‘โอย อย่างนี้ไม่ได้นะเดี๋ยวเขาใจมตี

“...บางทีก็รู้ขึ้นภายใน
ตัวเอง บางทีเทวดามา
บอกว่า...คนตายแล้ว...”

พระแผลกนะ’ เทวดาว่า ‘โงมตียังไง’

‘ก็มองเห็นกันอยู่ที่นี่ ผู้หญิงกับพระอยู่
ด้วยกันได้อย่างไร เทวดาก็เป็นผู้หญิง หลัก
ธรรมหลักวินัยมีอยู่มีไซ้หรือ’

‘โอ๊ย ก็ทำให้เห็นแต่ท่านเท่านั้น
แหละคนอื่นมีที่หมิ่นก็แสนคนก็ไม่เห็น ให้
เห็นเฉพาะท่านเท่านั้น นอกนั้นไม่ให้เห็น’

เอาอาหารทิพย์มาให้ดื่ม พุดกันด้วย
ภาษาใจไม่ได้พุดกันอย่างภาษาเรานะ เอา
อาหารทิพย์มาให้กิน พระท่านบอกว่า

‘กินไม่ได้ เวลานี้ไม่กินข้าว อด
อาหารภาวนา’

บางทีก็นำอาหารทิพย์มาหากลาง
คืน นี่เวลานี้กลางคืนไม่กินก็อ้างไปเสีย
แล้วเวลากลางวันก็ว่าเวลานี้อดอาหารก็
พลิกไปเสีย เทวดากลับทุกข์ยากลำบาก
กลายเป็นกัลดตาย

‘ถ้าอย่างนั้นแม่จะเอาข้าวมา เอา
ข้าวทิพย์แหละมาทามาถูตามร่างกายให้
ซึมเข้าไป ให้ข้าวซึมเข้าไป’

‘ไม่เอาถ้ากลัวตายไม่ต้องอด’ พระ
ท่านก็แก้ของท่านไปอย่างนั้น

กลางวิากลางวันก็มารออยู่ที่สูงๆ บน
ถ้ำ รักษาความปลอดภัยให้ลูก ลูกอยู่คนเดียว
มารักษาความปลอดภัยให้ ไม่ให้
อะไรมาที่นี้ ถ้าเทวดาไม่ให้มา สัตว์เสือ
ช้างก็มาไม่ได้ ไม่ว่าจะว่าเสือว่าอะไร
เทวดาไม่ให้เข้ามาในบริเวณนี้ พวกสัตว์
พวกเปรต พวกผีอะไรไม่ให้เข้ามา เทวดา
รักษาอยู่ นี่อย่างนี้ก็มี พังเอา แต่พวก
เทวดานี้ร่างกายเหมือนสำลีนะ... เบา เบา
เหมือนสำลี ลงมาเหมือนสำลีปลิวลงมา
ขึ้นก็เหมือนสำลี เดินแบบธรรมดาเรานี้ก็
ได้ ได้ทุกแบบ แบบสำลีมามี แล้วแต่
อาการแบบไหนที่ควรจะใช้ยังไง อิริยาบถ
ใดควรจะใช้ยังไงใช้ได้ทั้งนั้น

ที่แปลกประหลาดมากก็เวลาคน
ตาย พระไปอยู่ในถ้ำไกลๆ จากบ้าน บ้าน
ในป่าในเขาไม่ค่อยมีพระละชิ ในป่าในเขา
ไม่ค่อยมีพระ ครั้นเวลาคนตายก็มานิมนต์

พระท่านไปกุสลาให้ใครตายก็ตามในหมู่บ้าน เขาต้องมานิมนต์ท่านไป **กุสลาธัมมา** ที่นี้พอคนตาย ทางพระนี่รู้แล้วนี่ 'โห แล้วกัน พรุ่งนี้ต้องไปอีกแล้ว' ตอนนั้นท่านไม่ได้ฉันข้าวนะ เป็นช่วงเวลา que พระท่านอดอาหารภาวนาอยู่ ก็เลยต้องเดินทางไปกุสลาให้เขาในหมู่บ้านนั่น 'เอาอีกแล้วคนตายแล้ว' ตายในบ้านโน้น ท่านรู้แล้วทางนี้

'คนตายในบ้านอีกแล้ว' บางทีก็รู้ขึ้นภายในตัวเอง บางทีเทวดามาบอกว่า

'คนตายแล้วนะ' อย่างนั้นก็ มีได้

หลายทาง มาจากเทวดาก็มี ออกจากความรู้เจ้าของก็มี บอกอะไรก็จริงทั้งนั้น พอประมาณสัก ๑๐ โมงเช้า เขาขึ้นภูเขา

'มาแล้ว'

'มาอะไรละ?' คอยฟังคำตอบ

'มานิมนต์ไปโปรดสัตว์'

แนวร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่มีผิดไม่มีเคลื่อนเลย พอตื่นนอนขึ้นมาเอาแล้ววันนี้เตรียมกุสลาแล้ววันนี้ พอ ๙ โมงเช้าหรือ ๑๐ โมงเช้า คนเฒ่าขึ้นไปแล้ว

'อะไรละโยม?'

'โอย นิมนต์ไปโปรดสัตว์'

พวกเรามันพวกตาบอดไม่เห็น ท่านผู้ตาดีท่านเห็นธรรมดาเหมือนเราตาดี เห็นอะไรนี่ท่านผู้ตาดีภายในนี่ละสิ่งเหล่านี้ พระพุทธเจ้ากล่าวไว้ทั้งหมดผิดที่ตรงไหน นี่ละเครื่องของศาสนา กิ่งก้านของศาสนา มีอยู่หมดเลย ตั้งแต่อริยสังข์เป็นต้น เป็นแกน ขยายกิ่งก้านสาขาออกไปหา พวกเปรต พวกนรก สวรรค์ พรหมโลก นิพพาน พวกเปรตพวกผีพวกอะไรๆ นี่เป็นกิ่งก้านของ อริยสังข์ในวงศาสนา..."

ช่างประสานเสียงพระ

มีเรื่องขบขันเรื่องหนึ่งที่ท่านมักจะ ได้เล่าอยู่เสมอ แม้เหตุการณ์จะผ่านมาหลายปีแล้วเกี่ยวกับพวกช่างภายในบริเวณวัดป่าदानศรีสำราญ อำเภอพรเจริญ จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นวัดที่หลวงปู่คำตันท่านพักอยู่ ดังนี้

"...ขบขันที่ว่า ในบริเวณนั้นเป็น หินดาน แล้วก็พวกช่างพากันมาเล่นน้ำอยู่ บริเวณหินดานที่มีน้ำเต็มอยู่แถวนั้น ตั้ง

แต่สมัยคนยังมีน้อยๆ ไน้ คนมีอยู่ไม่มากนัก พระท่านไปภาวนาอยู่ที่นั่น พวกหมูเพื่อนเดียวกันเล่าให้ฟัง เรายังไม่เคยเล่าให้ญาติโยมฟังขบขันจะตายแหละ

พระอุดงครรรฐฐานท่านไปปักกลดอยู่บริเวณนั้น แถวๆ บริเวณหินดานซึ่งมีน้ำมาก รอบๆ บริเวณหินดานที่พระท่านไปพักนั้น ไชลงข้างก็มาเล่นน้ำที่นั่นละซี เล่นน้ำที่มากันเป็นไชลงๆ เล่นจนกระทั่งคนรำคาญ เสียงมันอีกทีก บางคืนจนสว่างจึงพากันหนีไป ไม่ทราบว่าเขากินอะไรกัน เพราะเล่นน้ำอยู่นั้นเกือบตลอดคืนแต่ละครั้งๆ

วันหลังมา พระท่านก็นัดแนะกันติดต่อบ้านให้เขาเอาبيبแตกมาสำหรับเคาะไล่ช้าง และชาวบ้านก็นำبيبแตกมาให้จริงๆ ตั้งหลายลูก พอถึงเวลากลางคืนข้างก็พากันมาเล่นน้ำที่บริเวณหินดานนั้น พระพักอยู่ตรงไหนๆ ก็เอาبيبแตกๆ ไปไว้ที่ตรงนั้น เวลาไชลงข้างมาเล่นน้ำที่นั่นก็เคาะขึ้นพร้อมกัน เสียงเคาะبيبแต่ละองค์ดังเป็ๆ ขึ้นทุกทิศทุกทางรอบบริเวณนั้น

ไชลงข้างก็ตื่น... วิ่ง ผู้เคาะبيبก็มีแต่เคาะทำเดียว ไม่คิดหน้าอาานหลัง เคาะ

เป็ๆ ข้างต่างตัวก็ต่างกลัวและต่างตัวต่างวิ่งหนีไปทางไน้ ก็เป็ๆ ไปทางนั้น ก็เป็ๆ วิ่งมาทางนี้ ก็เป็ๆ ข้างก็ต่างตัวต่างวิ่งไปมา และวิ่งไปชนเอากุฎิพระที่อยู่บนหินดานไล่เข้าเป็เรียง กุฎิพระที่ตั้งอยู่บนหินดานก็ล้มครืนลง

พระที่นั่งอยู่ในกุฎินั้นก็ร้องลั่นขึ้นที่นั่น ข้างก็วิ่งไปใหญ่ เอาตัวรอดเพราะมันวิ่งหนีตายนี้ กุฎิที่ไม่ใช่กุฎิฝังดิน เป็นกุฎิตั้งอยู่บนหินดาน ชนบั้งเขา กุฎิก็หงายล้มลงไป พระก็ร้อง ข้างก็ร้อง

ส่วนข้างทั้งร้องทั้งเฒ่นหนี แต่พระนั้นร้องอยู่ในกุฎิที่ถูกข้างล้มลงไป ตื่นเข้ามา หัวเราะกันลั่นเลย แถวนี้แลที่หลวงพ่อดันอยู่...”

สายใยแห่งธรรม

๖. สายใยแห่งธรรม

๑๘. ธรรมสาส์นตามกาล

หน้า ๒๗๑

- เคล็ดลับ...ภูมิจิตภูมิธรรม
- สันทนาธรรม เป็นธรรม เพื่อธรรม
 - หลวงปู่ขาว อนาลโย
วัดถ้ำกลองเพล อ.เมือง
จ.หนองบัวลำภู
 - สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
(สนั่น จันทปัทมพิไล ป.ธ.๙)
วัดนารายณ์สมณวิหาราม กทม.
 - หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ
วัดดอยแม่ปิ้ง อ.พร้าว
จ.เชียงใหม่
 - หลวงปู่คำดี ปภาโส
วัดถ้ำนาปู่ อ.เมือง จ.เลย

- หลวงพ่อบัว สิริปุณฺโณ
วัดป่าหนองแซง อ.หนองบัวซอ
จ.อุดรธานี

๑๙. แสงธรรม สองทาง

หน้า ๒๘๕

- ท่านอาจารย์สิงห์ทอง ธัมมวโร
วัดป่าแก้วชุมพล อ.สว่างแดนดิน
จ.สกลนคร
- หลวงปู่หล้า เขมปัตโต
วัดภูจอกอ อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร
- หลวงปู่ลี กุศลธโร
วัดภูผาแดง อ.หนองวัวซอ
จ.อุดรธานี
- หลวงปู่คำตัน ฐิตธัมโม
วัดป่าดานศรีสำราญ อ.พรเจริญ
จ.หนองคาย
- ท่านอาจารย์วันชัย วิจิตโต
วัดป่าสังฆาราม อ.หนองวัวซอ
จ.อุดรธานี

ธรรมสัจจา

ตามกาล

เคล็ดลับ...ภูมิจิตภูมิธรรม

เทศนาอบรมพระตอหนึ่งของ หลวงตากล่าวว่า

“...ในหนังสือที่มีอยู่ในธรรมบทที่ กล่าวว่ กัลยาณชนไม่สามารถตอบ ปัญหาของพระโสดาบันได้ พระโสดาบัน ไม่สามารถตอบปัญหาของพระสกิทาคามี ได้ พระสกิทาคามีไม่สามารถตอบปัญหา ของพระอนาคามีได้ พระอนาคามีไม่ สามารถตอบปัญหาของพระอรหันต์ได้

แม้พระอรหันต์ก็ไม่สามารถตอบ ปัญหาของพระโมคคัลลาน์พระสารีบุตรได้ ถึงพระสารีบุตรโมคคัลลาน์ก็ไม่สามารถ

ตอบปัญหาของพระพุทธเจ้าได้ คือความ สามารถต่างกัน พอถึงชั้นอรหันต์ก็พอแล้ว ส่วนที่ว่าพระสารีบุตร โมคคัลลาน์ ไม่สามารถตอบปัญหาพระพุทธเจ้าได้นั้น หมายถึง ความกว้างแคบลึกตื้นแห่งความ รู้เห็นต่างกัน นอกจากความบริสุทธิ์ไปแล้ว ยังมีความลึกตื้นต่างกัน กว้างแคบต่างกัน ภูมิของพระพุทธเจ้าเป็น พุทธวิสัย ภูมิของ พระสารีบุตรโมคคัลลาน์เป็น สาวกวิสัย จึงต่างกัน

สามัญวิสัย กับ อริยวิสัย ก็ผิดกัน แต่ละชั้นละภูมิมีเคล็ดลับประจำชั้นภูมิ นั้นๆ ถ้ามเคล็ดลับก็ติด ดังพระเรียนจบ พระไตรปิฎกครั้งพุทธกาล แต่ลืมเนื้อลืมตัว

สนทนาธรรม เป็นธรรม เพื่อธรรม

คุณเหยียดหยามพระปฏิบัติ หาวานิ่งหลับหูหลับตาไม่ทำประโยชน์อะไรให้แก่โลกเลย จะเอาปัญหาถามถามพระปฏิบัติท่าน

พระพุทธเจ้าทรงทราบจึงเสด็จมาท่ามกลางสงฆ์ที่กำลังสนทนาว่า พวกนี้กำลังจะทำลายลูกศิษย์เราตถาคตแล้วมันจะไปตถกนรกันทั้งหมด ท่านไม่ได้กลัวพระปฏิบัติจะเสีย ท่านว่าพวกนี้จะต้องกนรกันทั้งหมด

พอเสด็จถึง พระองค์ทรงตั้งปัญหาขึ้นบิณฑบาตพวกโปลาตอบไม่ได้ รับสั่งถามพระปฏิบัติบิณฑบาตได้ฟัง ยกปัญหาขึ้นบิณฑบาตพวกนั้น หนึ่งเหมือนคนตายแล้วตอบไม่ได้ วกกลับมาถามพระปฏิบัติ ตอบได้บิณฑบาตตลอด จากนั้นพระพุทธเจ้าก็แสดงธรรมขนานเสียดอย่างเต็มทีว่า

‘...พวกเธอนั้นนะ เหมือนกับลูกจ้างเลี้ยงโคให้เขา ได้ค่าจ้างเพียงรายวันๆ เท่านั้น ไม่เหมือนลูกของเรา หมายถึงพระปฏิบัติซึ่งเป็นเจ้าของโค โคก็เป็นสมบัติของตัวเอง น้ำนมโคก็ได้ดื่มเต็มเม็ดเต็มหน่วยตามความต้องการ

พูดเรื่องธรรมก็เป็นเจ้าของธรรม เป็นธรรมสมบัติเป็นมหาสมบัติ พวกเธอนี้เพียงแต่เรียนและจดจำมาเฉยๆ ธรรมสมบัติอันแท้จริงยังไม่เคยได้ดื่มบ้างเลย ส่วนลูกเราตถาคตทั้งได้ปฏิบัติทั้งได้ดื่มธรรมรสโดยสมบูรณ์ จึงไม่ควรประมาท...’

ปัญหาที่พระพุทธเจ้าทรงรับสั่งถามเป็นปัญหาทางด้านจิต พอมาถามพวกปฏิบัติตอบได้ฟังๆ เลย...”

คำกล่าวตอนหนึ่งของท่านเกี่ยวกับการสนทนาธรรมภาคปฏิบัติของพระผู้มุ่งธรรมมุ่งธรรมควรมีแนวทางต่อไปนี้

“...การสนทนาธรรมะกันในทางภาคปฏิบัติ ผู้สนทนาปฏิบัติอย่างนั้นๆ มีความรู้ความเห็นอย่างนั้นๆ ... ความรู้ความเห็นอันเป็นผลเกิดแปลกๆ ต่างๆ กันมา มันเป็นคนคิดเครื่องพญางิจใจซึ่งกันและกันอยู่มาก...”

ก็เพราะท่านมุ่งเพื่อยึดคติจากธรรมของกันและกันจริงๆ ไม่มีพิธีมิมานะเข้าแฝงเลย แม้ต่างคนต่างยังมีกิเลสด้วยกัน... ท่านสนทนาตามภูมิจิตภูมิธรรมที่ปรากฏขึ้นจากจิตตภาวนาซึ่งตนบำเพ็ญมา... และสงสัยก็ศึกษาไต่ถามกันเป็นระยะๆ ไป ท่านที่เข้าใจก็อธิบายให้ฟังตามลำดับแห่งความสงสัยจนอีกฝ่ายหนึ่งเข้าใจ...

การสนทนาธรรมที่เกิดจากความรู้ภายใน แม้ผู้มาเล่าและเรียนถามปัญหาจะมีพรรษาอ่อนกว่ากันอยู่มาก แต่การเล่าและการไต่ถามนั้นแฝงอยู่ด้วยความอาจหาญมั่นใจในความรู้และปัญหาของตน ไม่พรั่นพริ้งหวั่นไหวหรือประหม่ากลัวท่านจะซักหรือทักท้วงแต่อย่างใด พูดไปและถามไปตามความรู้สึกของตน และยอมรับกันโดยทางเหตุผลของแต่ละฝ่าย

ถ้าตอนใดเหตุผลยังลงกันไม่ได้ ก็ชักข้อมกกันอยู่ในจุดนั้นจนเป็นที่เข้าใจ

แล้วค่อยผ่านไปโดยไม่มีฝ่ายใดสงวนศักดิ์ศรีดีชั่วของตนอันเป็นลักษณะโลกแฝงธรรมให้นอกเหนือจากความหวังเข้าใจต่อกัน...

ต่างมีความสนใจเชื้อเพื่อต่อธรรมของกันโดยสม่ำเสมอแต่ต้นจนอวสานแห่งปัญหาธรรม ไม่แสดงความอิดหนาท

ในพระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร (ถ่ายเมื่อ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๑๕)

ระอาใจ ไม่แสดงความดูถูกเหยียดหยามด้วยภูมิจิตภูมิธรรมของกันและกัน ต่างสนทนากันด้วยความบริสุทธิ์ใจ หวังความรู้และความอนุเคราะห์จากกันจริงๆ..."

การสนทนาธรรมภาคปฏิบัติของหลวงตานั้น ท่านมีโอกาสพบปะพูดคุยกับครูบาอาจารย์องค์สำคัญๆ หลายองค์ในวาระต่างๆ กัน ครูบาอาจารย์บางท่านมีพรรษามากกว่า บางท่านก็น้อยกว่า บางท่านเป็นลูกศิษย์บางท่านเป็นถึงครูบาอาจารย์ของหลวงตาสมัยเรียนปริยัติ หรือแม้กระทั่งองค์สมเด็จพระสังฆราช สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น นพวงศ์) ที่หลวงตาให้ความเคารพนับถือเสมอมาแม้จนทุกวันนี้ ท่านก็ยังมีโอกาสเข้ากราบด้วย

การเข้ากราบสมเด็จพระสังฆราชในครั้งนั้น เป็นที่ฉงนสนเท่ห์แก่หมู่เพื่อน

ในพระอุโบสถ วัดบวรนิเวศวิหาร (ถ่ายเมื่อ ๓ มกราคม ๒๕๐๘)

ของท่านอยู่มาก เพราะโดยปกติจะไม่มีพระ
เถรองค์ใดเข้ากราบสมเด็จฯ แบบเดียวๆ
เช่นนี้นอกจากนี้แล้วการสนทนายังใช้เวลา
นานจนถึงกับทำให้บรรดาพระเถรต่างรู้สึก
ประหลาดใจอยู่มิใช่น้อยทีเดียว

สำหรับการสนทนาธรรมกับครูบา
อาจารย์องค์อื่นๆ นั้น ขอยกมาแสดงเพียง
บางท่าน ดังนี้

หลวงปู่ขาว อนาลโย วัดถ้ำกลองเพล อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู

หลวงปู่ขาวเป็นลูกศิษย์องค์
สำคัญของท่านอาจารย์มั่นองค์หนึ่ง ใน
สมัยหนุ่มท่านมีนิสัยอาภัพทรหดอด
ทนและจริงจังในการบำเพ็ญเพียรมาก
ท่านเที่ยวธุดงค์ไปทั้งทางภาคอีสานและ
เหนือ กระทั่งได้กำลังครั้งสำคัญที่จังหวัด
เชียงใหม่ หลวงตาเป็นผู้เรียบเรียงประวัติ
ของหลวงปู่ขาวขึ้น เพราะมีโอกาสดำช้ก
ถามพูดคุยข้อธรรมที่ลึกซึ้งกับท่าน
คราวหนึ่งของการเทศน์อบรมพระภายใน
วัด ท่านพูดถึงการสนทนากันในครั้งนั้นว่า

“...หลวงปู่ขาวนี่ เคยพูดกันตั้งแต่
นั้น นี่ก็ไม่เคยพูดกันอีกนะ ตั้งแต่ไปอำเภ
หนองบัวลำภู คุณกันสนุกสองต่อสอง... ๒
ทุ่มเริ่มจนกระทั่ง ๖ ทุ่ม... ท่านให้เราพูด เรา
ก็พูดให้ฟัง ท่านเป็นผู้ฟังนี่นะ เริ่มแต่ ก.ไก่
ก.กา เรื่อย ทุกกิตทุกก็เป็นยังงี้ๆ ว่าไปโดย

หลวงปู่ขาว อนาลโย

ลำดับๆ จนกระทั่งหมดความสามารถของ
เราแล้ว เราก็มอบถวายท่านเลย บอกว่า

‘ท่านอาจารย์อย่าผูกเป็นความ
เกรงใจกระผม ฉะนั้นขัดข้องตรงไหน มัน
ไม่ถูกตรงไหน ขอให้ท่านอาจารย์บอกกัน
อย่างตรงๆ เอา ฟาดให้เต็มที่เลย

ผมหมดความสามารถเท่านี้แหละ
ถ้าติดก็ติดแบบว่าไม่สนใจจะแก้เลย
ขนาดนั้นแหละ หลังก็หลังขนาดนั้นแหละ’

แต่ท่านก็ไม่พูดมากนักะ เราก็ไม่ลืม
นี่สรุปเอาเลยนะนี่นะ คุณกันมาตั้งแต่ ๒
ทุ่มจนกระทั่งถึง ๖ ทุ่ม เราเดินมาถึง ๕ ทุ่ม
เรื่องของเรา เรื่องของท่านมีเพียงชั่วโง
เดียวไม่ถึงชั่วโง

พอพูดของเราเสร็จจลแล้ว มอบ

ลงแล้วไม่ให้ท่านผูกเป็นความเกรงอกเกรงใจไว้ว่าผมเป็นมหาเปรียญ หรือได้เคยปฏิบัติกับครูบาอาจารย์มาเป็นยังไงไม่เป็นปัญหาที่จะมาทักท้วงท่านอาจารย์ให้พูดด้วยความสะดวกไม่ได้ไม่ต้องเอาเป็นอุปสรรค ท่านอาจารย์พูดเลยว่า

‘ยอมรับทุกอย่างล่ะ สิ่งที่มีนัยสำคัญ วิสัยผม แล้วไปแล้ว’

‘ผมก็พูดทราบเรียนได้เพียงเท่านี้แค่นี้ล่ะ ถ้าหากว่าติดก็ติดแบบเจ้าของไม่มีความสนใจจะแก้ไม่รู้ขนาดนั้นล่ะไม่รู้จนกระทั่งมันไปถึงไหนนั่นแหละ ติดติดอยู่ตรงไหนนั่นแหละ ไม่รู้เลย ถ้าว่านอนตาย ก็นอนซะเลยเหตุเลยผลโน่นแหละ’

จากนั้นท่านก็พูดมา ท่านพูดเอาเฉพาะเคล็ดนะ

‘เออ การปฏิบัติทางจิตนี้ มันก็มี ๒ เคล็ดที่สำคัญ กามราคะ ๑ อวิชชา ๑ ท่านมหาที่พูดมาหมดแล้ว ไม่มีที่ข้องใจสงสัย เป็นอันว่าถูกต้องเข้ากันได้ทุกอย่าง’

ท่านก็เลยรวบเอาเลย

‘ผมก็เป็นอย่างนั้นแหละ ท่านมหาไม่มีอะไรเป็นข้อขัดแย้งกัน อธิบายวิธีพิจารณากว้างแค่นั้น มันเป็นแต่อธิบายของแต่ละคนๆ แต่ว่าสำคัญที่จิตที่รวมมันเหมือนกัน’

ท่านสรุปเอาอย่างงั้นเลย จากนั้นท่านก็เล่าให้ผม ถึงสถานที่ที่ท่านเป็น...

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า

(สนั่น จันทปัทมโชโต ป.๓.๙)

วัดนารายณ์สมณาราม กทม.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า เป็นพระมหาเถระอีกรูปหนึ่งที่หลวงตานำมาเล่าเป็นตัวอย่างสอนแก่พระเถระว่า ครั้งหนึ่งท่านกับท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์^๑ มีธุระไปเยี่ยมท่านเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์

เมื่อไปถึงกุฏิของเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์ ท่านเจ้าคุณธรรมเจดีย์ก็ผลักประตูห้องเข้าไปตามแบบคนที่สนิทสนมกันมานาน พบว่าท่านเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์ อยู่ เจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์ แสดงความยินดีเป็นอย่างดี ยิ่งที่เห็นว่าเจ้าคุณธรรมเจดีย์ อุตสาหะเมตตา มาเยี่ยมเยียน จากนั้นจึงได้สนทนากันอยู่พักใหญ่ ตอนหนึ่งของการสนทนา ท่านเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์ พูดขึ้นว่า

“...ผมเองแม้อยู่กรุงเทพฯ ก็ไม่ได้ฉันอาหารดิบๆ ดิบๆ นะ ก็ฉันของแห้งๆ ไปอย่างนั้นแหละ ฉันของดีจริงๆ ภาวนาไม่ดี...”

เมื่อเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์ กล่าวถึงจุดนี้ ทำให้หลวงตารู้สึกถึงใจกับความเป็นนักภาวนาและนักต่อสู้สังเกตุใจของท่าน เพราะหลวงตาท่านทราบดีว่าผู้บำเพ็ญจิตตภาวนาจำต้องมีการระมัดระวังและคอยควบคุมสิ่งที่จะทำให้ขัดขวางต่อการภาวนาได้ ด้วยเหตุนี้เองทำให้หลวงตาคิดถึงความเคารพต่อท่านเจ้าคุณสมเด็จพระวัดนารายณ์ เสมอมา

๑ เจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ (จุม พันธุโล)

เป็นพระอุปัชฌาย์ของหลวงตา

หลวงตากับสมเด็จพระมหามุนีวงศ์

สำหรับท่านเจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราชเองก็เช่นกัน สังเกตว่าท่านก็ได้ให้ความเมตตาและให้เกียรติต่อองค์หลวงตาอยู่ไม่น้อย ทุกๆ ปีหากมีการทำบุญเนื่องในวันคล้ายวันเกิดของเจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราช ท่านเจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราช จะต้องได้นิมนต์หลวงตาไปแสดงธรรมอยู่เสมอ

ทุกครั้งที่หลวงตามีโอกาสไปกราบเยี่ยมเยียน เจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราช ท่านจะคึกคักขึ้นทันที ดังเหตุการณ์ซึ่งสมเด็จพระสังฆราช กำลังนอนป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล ครั้นพอทราบว่าหลวงตามาเยี่ยม ท่านเจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราช อุตส่าห์รีบลุกขึ้นรับทันที ดูที่ทำว่าตื่นเต้นดีใจแบบรื่นเริงในธรรม พร้อมกับบอกว่ายกย่องหลวงตาว่า

“...เศรษฐกิจธรรมมาแล้ว เศรษฐีธรรมมาแล้ว นับวันจะหายาก แต่เศรษฐกิจเงินนี้มีเกลื่อน...”

หลังจากวันนั้นไม่นาน ท่านก็หาย

อาพาธอย่างรวดเร็วจนเป็นที่ประหลาดใจแก่แพทย์ผู้ให้การรักษา ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าความปิติรื่นเริงในธรรม จัดว่าเป็นธรรมโอสถรักษาโรคชั้นเลิศ

ความเคารพบูชาในธรรมและความสนใจใคร่ต่อการปฏิบัติกรรมฐานของท่านเจ้าคุณสมเด็จพระสังฆราช ดังกล่าวนี้อาจทำให้หลวงตาต้องได้กล่าวยกย่องให้พระเถระพึงเสมอๆ ว่า

“...เจ้าประคุณสมเด็จพระมหามุนีวงศ์ นอกจากท่านจะเป็นนักปริยัติแล้ว ท่านยังเป็นนักปฏิบัติ นักภาวนา เวลาพบปะสนทนากับเจ้าประคุณสมเด็จพระสังฆราช ท่านจะสนทนาแต่เรื่องการปฏิบัติธรรมเกี่ยวกับสมาธิภาวนาด้วยทุกครั้ง

ท่านจะไม่พูดถึงเรื่องโลกๆ ภายนอกอันเป็นสิ่งสกปรกโสภณเลย พระเถระเราควรที่จะประพฤติ ปฏิบัติ รักษาตามแบบอย่างที่ท่านเคยปฏิบัติเอาไว้

หลวงตา กับ หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ

โดยเฉพาะเจ้าอาวาสนี้สำคัญมากนะ
เพราะเป็นผู้นำคน ปกครองคน...”

หลวงปู่แหวน สุจิณฺโณ
วัดดอยแม่ปิ้ง อ.พร้าว จ.เชียงใหม่

คราวหนึ่งท่านมีโอกาสเดินทางไป
จังหวัดเชียงใหม่ จึงได้เข้ากราบหลวงปู่
แหวน ซึ่งท่านก็เป็นศิษย์รุ่นใหญ่องค์หนึ่ง
ของท่านอาจารย์มั่นเช่นกัน จากการ
สนทนาในครั้งนั้นทำให้ท่านกล่าวถึงหลวง
ปู่แหวนด้วยความเคารพบูชาว่า

“...ท่านอาจารย์แหวนองค์หนึ่ง
สามารถแก้ได้ตลอดทั่วถึงทางด้านจิตใจ
เดี๋ยวนี้ท่านก็ไม่เอาเรื่องกับใครแล้ว
ประการหนึ่งก็ไม่มีใครไปเล่าให้ท่านฟัง
ท่านชี้แจงอยู่กับเรื่องชี้หมู่ราชี้หมาแห่ง
ท่านก็อยู่สบายๆ

ลองมีผู้มีภูมิจิตภูมิธรรม มีความรู้

ความเห็นต่างๆ ทางด้านปฏิบัติไปเล่าให้
ท่านฟังดูซิ ไม่ต้องสงสัยว่าเสียงท่านจะไม่
ขึ้นปึงปึงๆ เพราะท่านอยู่กับธรรมเท่านั้น
ถึงไม่ติดธรรม ท่านก็อยู่กับธรรม เป็นเครื่อง
รื่นเริงระหว่างชั้นรักับจิตที่ครองตัวอยู่...”

การเข้ากราบหลวงปู่แหวนคราว
นั้น ท่านมีโอกาสฟังธรรมะปาแบบเผ็ด
ร้อนเข้มข้นถึง ๒ วาระ วาระแรกนาน ๑๐
นาที สำหรับวาระที่ ๒ นี้หลวงปู่แหวนท่าน
ดูคึกคักตั้งตงยิ่งกว่าครั้งแรกเสียอีก ท่าน
แสดงธรรมด้วยน้ำเสียงอันดัง เนื้อตัวผิว
พรรณมีสีแดงสดใสเปล่งปลั่ง ลักษณะ
ของท่านในวันนั้นรู้สึกว่าคุณรื่นเริงมากเป็น
พิเศษ ครั้งหลังนี้ท่านพูดธรรมะนานถึง
๔๕ นาทีเลยทีเดียว เมื่อหลวงปู่แหวน
กล่าวธรรมะจบลงแล้ว ท่านก็พูดกับหลวงตา
ว่า

“เฮ้อ...ท่านมหาค้านนะ ถ้าผิดตรง
ไหน ค้านนะ”

ด้วยความเคารพบูชาในธรรมะป่า
ของท่าน ซึ่งจะหาโอกาสฟังเช่นนี้ได้ยากยิ่ง
ท่านจึงกล่าวขึ้นด้วยความซาบซึ้งในธรรม
ว่า

“...กระผมไม่ค่าน กระผมหาฟัง
อย่างนี้แหละ...”

หลวงปู่คำดี ปภาโส วัดถ้ำผาปู่ อ.เมือง จ.เลย

หลวงปู่คำดีเป็นลูกศิษย์ท่าน
อาจารย์มั่นอีกองค์หนึ่งที่นำเคารพบูชา
กราบไหว้อย่างสูงสุด ในสมัยบำเพ็ญเพียร
ท่านก็เป็นพระที่มีความกล้าหาญในการ
ต่อสู้กับกิเลส สมัยต่อมาเมื่อท่านเป็นครู
บาอาจารย์แล้ว ท่านก็เป็นพระที่มีเมตตา
สูง ไม่ถือเนื้อถือตัว ด้วยท่านเคารพบูชาใน
อรรถธรรมสูงส่งยิ่งกว่าสิ่งใด

ท่านมีอายุพรรษามากกว่าหลวงตา
หลายปี พระเณรลูกศิษย์ลูกหาของท่านมัก
จะได้ยินท่านพูดปรารภถึงหลวงตาอยู่
เสมอๆ กระทั่งแม้ว่าบางคราวหลวงปู่คำดี
จะพูดชื่นชมพระเณรในวัดของท่านเอง
บ้าง ท่านก็ยังมักชอบที่จะยกเอาหลวงตา
ขึ้นชูพระเณรเสมอๆ เช่นพูดว่า

“พระวัดนี้นะ ถ้ากับท่านมหาบัว
พวกนี้แตกกระเจิงหมดเลยนะ อยู่กับท่าน
ไม่ได้นะ” หรือ

“ลองไปอยู่กับท่านมหาชิ พระเณร
พวกนี้หะ” เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้เองลูกหลานพระเณรที่

วัดถ้ำผาปู่ จึงมีความรู้สึกเคารพสนิทสนม
และผูกพันกับหลวงตาเสมือนหนึ่งครอบครัว
เดียวกันโดยปริยาย และแม้สำหรับ
หลวงตาเอง ท่านก็ให้ความเมตตาต่อลูก
หลานพระเณรที่วัดถ้ำผาปู่นี้ด้วยเช่นกัน
เมื่อโอกาสอำนวยคราวใด ท่านไม่เคยลืม
ที่จะแวะไปเยี่ยมเยียน พร้อมขนเครื่อง
จตุปัจจัยไทยทานข้าวสารอาหารต่างๆ
ไปให้ และเทศนาสั่งสอนพระเณรเพื่อเป็น
กำลังใจในการประพฤติปฏิบัติธรรมอยู่
เสมอๆ เป็นระยะๆ ไป

ที่น่าแปลกใจคือ หลวงปู่คำดีท่าน
จะกล่าวถึงหลวงตาไม่เพียงเฉพาะกับพระ
เณรเท่านั้น ศิษย์ฆราวาสผู้หลักผู้ใหญ่
กระทั่งอย่าง ฯพณฯ ดร.เชาวน์ ณ ศีลวันต์
องคมนตรี หลวงปู่ก็ยังเคยปรารภฝาก
ความระลึกถึงกับท่าน ดร.เชาวน์ไปถึง
หลวงตาด้วยว่า

“ฝากความระลึกถึง...ไปถึงท่าน
มหาบัวด้วยนะ...” พร้อมกับยังกล่าวเชิง
ยกย่องในคุณธรรมของหลวงตาฝากไปกับ
ท่าน ดร.เชาวน์ในวาระเดียวกันนี้อีกด้วย

ทราบกันว่าหลวงปู่คำดีและหลวงตา
ท่านเคยมีโอกาสได้สนทนาพูดคุยธรรมะ
กัน ท่านทั้งสองจึงมีความสนิทสนมคุ้นเคย
กันมาก มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ท่านได้พบปะพูด
คุยกันท่ามกลางความแปลกใจแก่พระเณร
ในวัดถ้ำผาปู่อยู่มาก ก็ด้วยเหตุที่หลวงปู่
คำดีท่านสั่งพระไว้อย่างขมขื่นว่า

“ถ้าวันนี้มีครูบาอาจารย์องค์ใด
เข้ามาให้รีบบอกเราทันทีนะ”

หลวงปู่คำดี ปภาโส

พระที่รับคำสั่งนี้มา จึงจืดจ๋อคอยเฝ้าสังเกตอยู่ตลอด เพื่อดูว่าวันนี้จะมีใครมาหรือไม่ พอตกตอนบ่ายปรากฏว่ามีรถเข้ามาที่วัดจริงๆ และก็พบว่า เป็นหลวงตามหาบัวนั่นเอง พระที่คอยดูอยู่ตลอดวันจึงรีบไปกราบเรียนหลวงปู่คำดีทันที และพอหลวงปู่คำดีทราบ ว่าหลวงตามาท่านก็รีบออกจากที่พักและเรียกหลวงตามหาบัวที่เซนกัน แล้วยังพูดด้วยว่า

“โฮ้ มาเร็วดีนะ” เหตุการณ์คราวนั้นเป็นที่แปลกใจแก่พระเณรอยู่มาก เหมือนหลวงปู่จะทราบล่วงหน้าไว้แล้ว

ภายหลังต่อมา จึงทราบเหตุผลว่า ในครั้งนั้นท่านตั้งใจเดินทางเพื่อไปพักค้างคืนโดยเฉพาะ ไม่ใช่เพียงแค่การไปเยี่ยมเยียนแล้วก็กลับธรรมดาๆ ครั้งนั้นพระเณรได้บอกเล่าต่อๆ กันว่า ครูปา

อาจารย์ทั้งสองท่านได้พูดคุยสนทนาธรรมกันอยู่ตลอด มีการเขียนข้อความใส่กระดาษเพื่อซักถามสนทนากันและกันด้วย ทั้งนี้คงเป็นเพราะหลวงปู่คำดีท่านหุไม่ค้อยได้ยืน

มีเทศนาอบรมพระของหลวงตา อยู่บางตอนที่ท่านกล่าวพูดคุยยกย่องถึงคุณธรรมและความกล้าหาญของหลวงปู่คำดีในสมัยปฏิบัติ คราวหนึ่งของการแสดงธรรมท่านพูดถึงเหตุการณ์ในระยะก่อนๆ นั้น ได้เคยพบกับหลวงปู่คำดีอยู่เรื่อยๆ ในที่ต่างๆ ที่นั่นบ้างที่นี่บ้าง จากนั้นหลวงตาก็เล่ามาถึงเรื่องที่หลวงปู่คำดีเคยกล่าวชมเชยท่านในการแสดงธรรมเรื่องการแจ่งขันธุ์ ๕ ดังนี้

“...การพบกับท่าน (หลวงปู่คำดี) เคยพบกันอยู่เรื่อยๆ ท่านมาอยู่วัดหนองแสงนี้ก็เคยพบกันอยู่เรื่อย ท่านเคยพูดถึงเรื่องว่าการแจ่งขันธุ์ ๕ นี้ไม่มีใครแจ่งได้ละเอียดลออมากยิ่งขึ้นกว่าท่านมหา ท่านอ่านหนังสือ **แว่นดวงใจ** จบหมดเลย...”

ตอนท้ายของเทศนาถันท์นี้หลวงตาพูดถึงการที่ท่านไปวัดถ้ำผาปู่ในครั้งนั้น เป็นเหตุการณ์บังเอิญพอดีกับที่หลวงปู่คำดีได้จุดธูปนิมนต์ขอให้ท่านเดินทางมาที่วัดถ้ำผาปู่ หลวงตากล่าวในตอนท้ายของเทศนาอบรมพระว่า

“...มันแปลกอยู่นะ คือท่าน (หลวงปู่คำดี)เดินจงกรมอยู่ พอตี ๔ ท่านลงมาเดินจงกรม ปัญหามันขวางใจท่าน

๑ “แว่นดวงใจ” เป็นหนังสือธรรมเทศนา บรรยายโดยหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

ทำยังงี้ก็แก้ไม่ตกๆ มองหาใครไม่เห็น...
จึงออกจากทางจงกรมไปจากนั้นก็ไปจุด
ธูปเทียนเลย หลังจุดธูปจุดเทียนไหว้พระ
เสร็จแล้ว... ก็กล่าววา

‘ขอนิมนต์ท่านมหามา’...

เรื่องนี้ภายหลังทราบจากคนรถที่
คอยอุปัฏฐากรับใช้หลวงตาว่า เหตุการณ์
ครั้งนั้น แก่ได้รับคำสั่งด่วนจากหลวงตาให้
รีบเข้าไปที่วัดป่าบ้านตาดในเวลา ๕ โมง
เช้าวันนี้ เมื่อขับรถไปถึงวัดแล้ว หลวงตา
ก็ให้รีบพาไปวัดถ้ำผาปู่ จังหวัดเลย โดย
เร็ว ตอนเที่ยงวันพอดีจึงได้ออกเดินทาง
หลวงตาเล่าถึงเหตุการณ์ที่ได้
สนทนากันในวันนั้นด้วยวา

“...คือเราไปถึงวัดถ้ำผาปู่ พอ
ทราบที่ท่าน(หลวงปู่คำดี)พักแล้ว บอก
พระว่า

‘อย่าไปกวนท่านนะ วันนี้ผมจะพัก
ไม่กลับ ผมจะค้างกับท่าน

อย่าไปกวนท่านนะ ผมจะไปหาที่
พักก่อน พอได้เวลาแล้วจะมาหาท่าน
เวลานี้ท่านยังพักอยู่’

เขาปิดประตูเงียบ พอเรามานี้
พระองค์นั้นแอบไปทางด้านหลัง ไปบอก
หลวงปู่คำดี พอทราบท่านจึงรีบออกมา
โดยเปิดประตูเหล็กเลื่อน เรียก

‘ท่านมหา ท่านมหาอยู่ที่นี่หรือ?’

โบกมือเรียก เราเลยดูพระว่า ‘ไป
รบกวนครูบาอาจารย์ทำไม? ท่านองค์นี้
นี่ก็จะคุยอยู่แล้วนี่นะ’ พอไปถึงแล้ว ท่าน
พูดว่า

‘โฮ้ มาเร็วดีนะ’

‘เร็วอะไร? แล้วท่านอาจารย์จะมี
เรื่องคุยอะไรกัน?’

เวลาจะคุยกัน ต้องได้ปิดประตู
เลยนะ ตั้งแต่ยังไม่ถึง ๖ โมงถึง ๒ ทุ่ม ให้
ท่านเล่าวิถีจิตของท่านเป็นยังไงสองต่อ
สอง จนกระทั่ง ๒ ทุ่ม เมื่อถึงจุดสำคัญ...
เหมือนกับหอกกับหลาวที่มันจะเหมือนกับ
ว่า... ถอดหลาวออก ที่นี้ก็พุ่งเลย ฐู่ของ

‘เอออๆ ...’

มันสะดุดใจท่านมาก ‘เออ เออละ
ที่นี้ ฐู่ของแล้ว’ จากนั้นท่านจึงเล่าให้ฟังว่า
ท่านจุดธูปมานิมนต์เรา เราเลยตอบท่านว่า
‘ผมก็มาสะปะสะปะมาประสาบ้า
ของammelะ’

‘เออละ ประสาอะไรช่างเออะนะ
สดๆ ร้อนๆ นี่เออละ’

คือพอเวลาเที่ยงเราก็ออกจากวัด
ป่าบ้านตาดไปเลย มันก็เหมือนกับว่า
สดๆ ร้อนๆ นั่นละ มันบันดลบันดาลอะไร
เราก็ไม่เคยไปเลย บอกสั่งรถให้เขามา
โดยด่วน แปลก ...”

ครั้งนั้น เวลาที่ท่านจะสนทนาธรรม
กัน เนื่องจากหลวงปู่คำดีท่านหุ้ไม่ค่อยได้
ยิน การพูดคุยกันจึงอาจต้องใช้เสียงที่ดัง
เกินไป ทำให้ไม่สะดวกนัก อีกทั้งในขณะนั้น
ก็มีแขกคนไปมาอยู่เรื่อยๆ ท่านจึงแก้
ปัญหาด้วยการเขียนจดหมายสื่อความกัน

การสนทนาธรรมครั้งอัศจรรย์ของ
ครูบาอาจารย์องค์สำคัญคราวนี้ จึงเป็น
หัวข้อปัญหาให้พระเถระได้สนทนาเล่าต่อ

กันอย่างไม่รู้จัก และเป็นกำลังใจในการ
ประพฤติปฏิบัติธรรมแก่พระกรรมฐาน
ลูกหลาน

หลวงพ่อบัว สิริปณฺโณ

วัดป่าหนองแขง อ.หนองวัวซอ

จ.อุดรธานี

หลวงพ่อบัว สิริปณฺโณ

หลวงพ่อบัวเป็นลูกศิษย์ท่าน
อาจารย์มั่นองค์หนึ่ง มีอายุพรรษาน้อย
กว่าหลวงตา สถานที่ของการสนทนา
ธรรมในครั้งนี้คือบ้านชุมพล ในปีนั้นหลวง
ปู่ขาว อนาลโย ได้พักจำพรรษาอยู่บ้านนี้
ด้วย การแก้ปัญหาธรรมในครั้งนี้ ทำให้
หลวงพ่อบัวเคารพนับถือและตั้งใจในคำ
แนะนำของหลวงตาเป็นอย่างสูง

เหตุที่ท่านทั้งสองจะได้พบกันนั้น
มีเหตุมาจากฆราวาสท่านหนึ่ง มานิมนต์
หลวงตาไปบ้านชุมพล(อ.สว่างแดนดิน
จ.สกลนคร) หลวงตาท่านถามทันทีว่า

“ไปนิมนต์หลวงพ่อบัวหรือเปล่าล่ะ?”

แกตอบว่า “นิมนต์ครับกระผม”

หลวงตาท่านว่า “ถ้าหลวงพ่อบัว
ไป เราจะไป เรายังมีอะไรๆ ยิบๆ ยิบๆ
อยู่กับหลวงพ่อบัว พูดอะไรมันมีอะไรอยู่
ของๆ ใจ เอานิมนต์ให้ได้นะ บอกด้วยว่า
เราก็จะไปนะ”

จากนั้นฆราวาสคนเดิมนี่ ก็ไป
นิมนต์หลวงพ่อบัวถึงที่วัดของท่านเหมือน
กัน หลวงพ่อบัวก็ถามเหมือนกันว่า “ได้
นิมนต์อาจารย์มหาหรือเปล่า?”

แกตอบว่า “ผมนิมนต์ท่านมานี้
แล้ว ท่านก็ถามถึงเหมือนกันว่า หลวงพ่อบัว
จะไปหรือเปล่า?”

หลวงพ่อบัวกล่าวขึ้นทันทีว่า

“โอ๊ย ถ้าท่านอาจารย์มหาไป
เราไป ไป ไป ไป” ว่าแล้วท่านก็ไป

หลวงพ่อบัวท่านเป็นคนสั่งจัดกุฏิ
เองเลยทีเดียว โดยท่านพักอยู่หลังหนึ่ง
และให้หลวงตาพักอีกหลังหนึ่งซึ่งอยู่ติด
กับรั้วและอยู่ใกล้ๆ กัน เพราะศาลาอยู่ลึกๆ
ตรงกลางวัด กุฏิในวัดที่ติดเขตรั้วก็มีเพียง
กุฏิ ๒ หลังนี้เท่านั้น

เมื่อครูบาอาจารย์ทั้งสองท่าน
เสร็จธุระส่วนตัวแล้ว หลวงตาจึงเริ่มซักไซ้
ไล่เลียงหาเหตุผลเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดข้อง
ภายในของหลวงพ่อบัวดังนี้

หลวงตาเริ่มพูดก่อนว่า “ผมมามุ่ง
หลวงพ่อนะนี้ ผมไม่ได้มางานใดๆ นะ”

หลวงพ่อบัวตอบว่า “ผมก็มามุ่งครู
จารย์เหมือนกันแล้ว” หลวงตาว่า “เอา
เล่าเป็นยังไง? เอา เล่ามาตั้งแต่เริ่มปฏิบัติ
ที่แรก จนกระทั่งปัจจุบัน อยู่ปีดับัง เล่า
มาโดยลำดับ เอา ผมจะฟังให้ตลอดวันนี้
ผมไม่ได้สนิทใจนักกับหลวงพ่อนะ ผมพูด
ตรงๆ นะ”

จากนั้นหลวงพ่อบัวท่านก็เล่ามา
โดยลำดับๆ จนถึงจุดปัจจุบัน พอถึงจุด
นี้หลวงตาบอกทันทีว่า

“เอา เล่าไปซี” ตอบว่า “พอ”
หลวงตาบอกอีก “เล่าไปซี” ตอบว่า
“หมดเท่านี้” หลวงตาเลยถามว่า “แล้ว
ความเข้าใจว่ายังไง?” ตอบ “หมดเท่านี้”

ท่านถามอีกว่า “แล้วความเข้าใจ
ว่ายังไงละ? เอา ว่าซี”

“เข้าใจว่าสิ้นแล้ว” ท่านถามต่อว่า

“แล้วเป็นอย่างนี้มานานเท่าไร
แล้ว?”

“เป็นมาได้ ๑๐ กว่าปีแล้ว”

จากนั้น หลวงตาท่านก็เริ่มอธิบาย
ในจุดที่ละเอียดให้ฟัง

“เอา ที่นี้ให้พิจารณาอย่างนั้นๆ นั้น
นะ เอาเลย ต่อจากนั้นให้เลย จับให้ดีนะ...
อธิบายให้ฟัง เต็มที่ แล้ววันนี้ไม่ต้องไปสวด
มนต์ ไม่ต้องไปในงานนั้น ให้ภาวนา เอาให้
มันได้วันนี้ รู้วันนี้ละ มันเข้าวงแคบแล้วนี่
นะ”

พอพูดกันจบเรียบร้อยแล้วท่าน
กล่าวต่อว่า “ไป ลงไป เริ่มภาวนาตั้งแต่
บัดนี้ไปนะ ทำยังงั้นละ”

การอธิบายกันในคราวนั้นใช้เวลา
นานพอสมควร เมื่อจบการอธิบาย
จากนั้นหลวงพ่อบัวท่านก็กลับกุฏิไป
ภาวนา ส่วนหลวงตาไปสวดมนต์ที่ศาลา
เมื่อถึงตอนเช้า ขณะที่หลวงตากำลังนั่ง
ภาวนาอยู่ ยังไม่ทันออกจากที่ภาวนาเลย
ก็มีเสียงกุกกักๆ ดังขึ้นในเวลาใกล้สว่าง
ของวันใหม่ หลวงตาถามขึ้นทันทีว่า

“ใครนี่?” ตอบ “ผมครับ” ถาม
“หลวงพ่อบัวหรือ?” ตอบ “ใช่ครับ”
หลวงตาบอก “เออ ขึ้นมาๆ”

จากนั้นหลวงพ่อบัวท่านก็เล่าถึง
การภาวนาในคืนนั้นให้ฟังว่า

“จับอุบายท่านอาจารย์ เข้าปุ๊บ
เลย... เพราะแต่ก่อนมันไม่รู้เนี่ย ได้แต่เฝ้า
กันอยู่นั้นเสีย แสดงว่าสำเร็จเสร็จสิ้นก็อยู่
งั้นเสีย พอมาถึงที่นั่นแล้วก็เอาอุบายท่าน
อาจารย์เข้าใส่ ปุ๊บๆ โห ไม่นานเลย ปราบกฎ
เหมือนกับ...คานกุกุขาตยุบลงทันที เหมือน
กับว่ากันกระแทกดิน แต่ไม่เจ็บ เหมือน
กับคานกุกุขาตลง ตุ่มลงพื้นเลย

ฮึบ ที่เดียวเลย แต่จิตมันก็ไม่กังวล
นะ เพราะมันไม่รู้สักเจ็บปวดอะไรในขณะนั้น
พอพิบลงไปนั้น ที่เดียวเท่านั้น นิ่ง...พอมัน
หายจากขณะนั้นแล้ว จิตก็รู้ตัว ออกมา
ข้างนอก มากี่มารู้ว่า

“ฮือ ว่าคานกุกุ ถ้าขาดแล้วมันก็ลง
กันทั้งพื้นนี้ ลงไปถึงดินนั้น ทำไมมันถึงดี
อยู่ที่นี่” มันก็รู้กันทันทีนะว่า

‘โห นี่มันคานอวิชชาขาด’

โอ้โห เวลานั้นมัน มันพูดไม่ถูก

เลย...พอขณะนั้น ทำงานกันไปเสร็จสิ้นไป
แล้ว ที่นั่นมันเหมือนกับว่า เป็นคนละโลกเลย
เชียวนะ ผมเลยไม่นอนทั้งคืน เมื่อคืนนี้...”

หลวงพ่อบัวกล่าวกับหลวงตา
อย่างซาบซึ้งจับจิตจับใจว่า

“...ผมกราบท่านอาจารย์ทั้งคืน
เลย มันไม่ทราบเป็นยังไง มันกราบพระ
พุทธเจ้า กราบพระธรรม กราบพระสงฆ์
กราบท่านอาจารย์ตลอดคืนเลย ผมไม่
นอนจนกระทั่งเดี๋ยวนี้ละ โห้ มันอะไร
เหมือนกับ ถ้าพูดภาษาพระพุทธรูปเจ้าว่า
เสวยวิมุตติสุข มันอะไรพูดไม่ถูก

อัศจรรย์ครูบาอาจารย์ พระธรรม
เห็นคุณของท่านอาจารย์ สู้ เห็นจริงๆ
เด่นจริงๆ ถ้าไม่ใช่ท่านเราจมไปแล้ว ไม่ไป
ถึงไหนแล้ว เดชะจริงๆ กราบ...กราบอยู่
อย่างนั้น...”

ตอนหลังหลวงตาท่านเคยปรารภ
ถึงเรื่องนี้ว่า นับแต่นั้นมาก็ไม่ได้พูดคุย
อะไรกับหลวงพ่อบัว วัดหนองแขงกันอีก
เลย จนกระทั่งหลวงพ่อบัวท่านมรณภาพ
ไป ท่านเคยบอกเหตุผลเหมือนกันว่าถึง
จุดนี้แล้วไม่จำเป็นต้องมีอะไรเพิ่มเติมให้
เป็นประโยชน์อีกแล้ว เพราะมันพออยู่ใน
ตัวแล้ว หมดปัญหาแล้ว ไม่จำเป็นต้อง
เอาอะไรมาพูดอีกแล้ว

๑๗

แสงธรรม ส่องทาง

นับแต่ปี ๒๔๙๓ เป็นต้นมา หลวงตาเมตตาอบรมธรรมปฏิบัติเฉพาะอย่างยิ่งจิตตภาวนา แก่พระเณรและฆราวาสเสมอมา บรรดาลูกศิษย์ลูกหาผู้ตั้งใจประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจัง ก็มีจำนวนไม่น้อยที่ได้รับแสงธรรมของพระพุทธองค์เป็นลำดับ ไม่จำกัดว่าเป็นพระหรือฆราวาส ไม่จำกัดว่าเป็นหญิงหรือชาย พยานในธรรมก็ย่อมประจักษ์ขึ้นในใจของผู้ปฏิบัติเป็นลำดับไปเช่นกัน ดังคำกล่าวของท่านที่ว่า

“...ภาคปฏิบัติก็คืองานอันหนึ่งของเรา ทำไมงานเรามีด้วยการประพฤติปฏิบัติ ผลทำไมจะไม่มีได้เล่า เหตุกับผล

เป็นของคู่เคียงกันมาแต่ไหนแต่ไร ทำไมเราทำมันจะไม่มีผล เมื่อเหตุเป็นไปสมควรแก่ผลจะพึงเกิดขึ้นได้อยู่แล้ว...”

ฉะนั้นเมื่อท่านเหล่านั้นต่างเพียรสร้างเหตุให้สมบูรณ์ขึ้นทุกขณะ ผลอันควรย่อมเกิดขึ้นได้ และนำมาซึ่งความสงบร่มเย็นในจิตใจของท่าน กระทั่งไม่เห็นวัตถุสิ่งของเงินทองลาภยศบริษัทธิบริวาร หรือยศถาบรรดาศักดิ์ใดๆ เป็นของประเสริฐเลิศเลอยิ่งกว่า “ธรรม” สิ่งเหล่านั้นเป็นเพียงเครื่องอาศัย เครื่องอำนวยความสะดวกแก่ร่างกายให้พอเป็นพอไปเท่านั้น แต่เรื่องของ “จิตใจ” นั้น ท่านถือเป็นสมบัติอันล้ำค่า อย่างหาประมาณมิได้เลย

พระภิกษุที่อยู่ศึกษากับหลวงตา บนศาลาวัดป่าบ้านตาด
(ถ่ายเมื่อ ๑๑ มกราคม ๒๕๐๘)

ธรรมเทศนาที่หลวงตาแสดงแก่พระ
เณรผู้เข้ามาศึกษาอบรม... รุ่งแล้วรุ่งเล่า
มิได้แตกต่างกัน คือท่านจะย้ายอยู่เสมอว่า

“...การทำความเพียรเพื่อความ
พ้นทุกข์ จะยากลำบากเพียงไร ก็ให้ถือว่า
เป็นงานอันตนจะพึงทำ หลีกเลี้ยงไปไม่ได้
ถ้าต้องการพ้นจากทุกข์ซึ่งกีดขวางกีดขวาง
จิตใจอยู่ตลอดเวลา นี้ ให้จิตใจเป็นอิสระ
อย่างพึงท้อถอยทางความเพียร อย่าไป
คำนึงว่าवासนามากवासนาน้อยในขณะที่
จะทำความดี มีการเดินจงกรมนั่งสมาธิ
เพื่อมรรคผลนิพพาน เป็นต้น

ถ้าจะคิดว่าอำนาจवासนาน้อย ใน
ขณะที่จิตเลือนลอยเปลวตัวออกไป
พอระลึกได้ก็ให้ทราบว่าเป็นการสังขมใน
การตัดทอนนิสัยवासนาของตนให้ดอยลง
ไปโดยลำดับ ถ้ามากกว่านี้นิสัยवासนาก็
จะขาดสูญไป เพราะความชั่วเป็นสิ่งที่
ทำลายหรือเผาผลาญให้วอดวายไป

การทำความดีอยู่ตลอดเวลา ก็คือ
การสร้างอำนาจवासนาขึ้นภายในจิต เพื่อ
จะปราบปรามสิ่งที่เข้าศึกมีอยู่ภายใน
ใจให้หมดสิ้นไปนั่นแล ใครจะไปสร้าง
वासนาที่เหน็ดไม่สร้างที่ใจवासนาจะมาก
น้อยเพียงไรก็เกิดขึ้นที่ใจเป็นผู้สร้างได้

เราอย่าเข้าใจว่ามรรคผลนิพพาน
จะเห็นห่าง จะอยู่ห่างกันจากปฏิบัติคือ
ข้อปฏิบัติ เช่นเดียวกับบันไดมีความเกี่ยว
เนื่องกันกับบันไดเวียน ตึกรามบ้านช่องจะ
สูงเพียงไรบันไดต้องติดแนบไปทุกๆ ชั้น
ของบันไดของเวียน คำว่า ธรรมะ จะสูงขึ้น
ไหนซึ่งเป็นฝ่ายผล ...ธรรมฝ่ายเหตุคือ
ข้อปฏิบัตินี้จะพึงติดแนบกันไปทุกชั้นทุก
ภูมิ เพราะผู้ที่ก้าวเข้าถึงธรรมขั้นนั้นๆ
ก็ต้องเป็นไปตามธรรมขั้นเหตุ คือ ทาง
ดำเนิน...”

พระภิกษุครูบาอาจารย์ที่เคยได้รับอุบายคำสอนจากหลวงตา
มีเป็นจำนวนมาก ขอนำคติธรรมของครูบาอาจารย์
มาแสดงเพียงบางท่าน ดังนี้

ท่านอาจารย์สิงห์ทอง ธัมมวโร

(๑๒ ก.ค. ๒๔๖๗ - ๒๗ เม.ย. ๒๕๒๓)

เคยอยู่ศึกษาที่หลวงปู่มั่นที่บ้านหนองผือ หลังจากหลวงปู่มั่นมรณภาพ ท่านได้ติดตามหลวงตาไปในที่ต่างๆ ตลอดมา เช่น บ้านห้วยทราย จันทบุรี และวัดป่าบ้านตาด ตามลำดับ ต่อมาท่านจึงย้ายไปอยู่ที่วัดป่าแก้วชุมพล อ.สว่างแดนดิน จ.สกลนคร และอยู่ที่นั่นจนจบจนวาระสุดท้าย

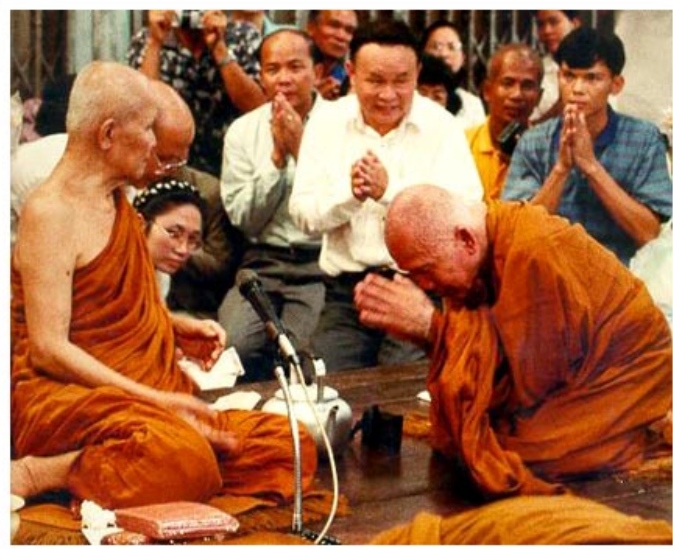
หลวงตาเคยกล่าวยกย่องว่า ท่านอาจารย์สิงห์ทองเป็น “ผ้าขี้ริ้วห่อทอง” และ “...เราเสียดายท่านสิงห์ทอง ถ้าท่านยังมีชีวิตอยู่...ท่านจะทำประโยชน์ให้แก่พระศาสนาได้อย่างมากทีเดียว...”
ท่านอาจารย์สิงห์ทองมรณภาพวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๒๓

“...การชำระใจ การพิจารณาธรรมะ พิจารณาไปๆ จนใจรู้แจ้งแทงตลอดในเรื่องของธรรม ก็หมดทางที่จะรักษา หมดทางที่จะแก้ไข เหมือนกันกับปากกาของเราหมดหมึก ถึงเราจะเขียนต่อไปก็เขียนได้ แต่ทว่าหมึกไม่มี มันไม่ติดกระดาษ มันเป็นอย่างนั้น

ความคิดความปรุงของท่านที่เสรีกิจทางศาสนาก็ทำนองเดียวกัน รูป... เวทนา... สัญญา... สังขาร... วิญญาณ... ก็ยังมีอยู่ พระพุทธเจ้าหรือสาวกท่านก็ยังมีสิ่งเหล่านี้อยู่ แต่สิ่งเหล่านี้ไม่มีอุปาทาน สิ่งเหล่านี้เป็นขันธธรรมตา ไม่มีอุปาทานเข้าไปยึด เหมือนไม่มีหมึก... เพราะทราบตามเป็นจริงของมัน...

สิ่งเหล่านี้เมื่อยังมีจิตมีขันธอยู่ก็ต้องใช้มันไป แต่จะหลงใหลยึดถือมัน เป็นไปไม่ได้ ท่านจึงบริสุทธิ์อยู่ตลอดเวลาตลอดสมัย...”

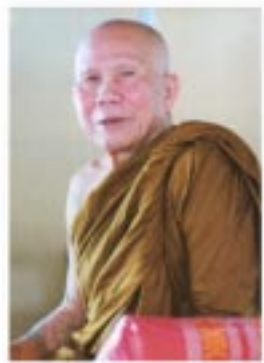
ท่านอาจารย์สิงห์ทอง ธัมมวโร

หลวงปู่หล้า เขมปัตโต

วัดภูจ้อก้อ อ.หนองสูง จ.มุกดาหาร

ท่านศรัทธาในกรรมฐานมาแต่ครั้งเป็นฆราวาสแล้ว ก่อนบวชเคยมีลูกมีครอบครัว ต่อมาภรรยาได้เสียชีวิตลง จึงเกิดความสลดสังเวช จากนั้นไม่นานก็ออกบวชและมาอยู่ศึกษาที่หลวงปู่มั่นที่บ้านหนองผือ เมื่อหลวงปู่มั่นมรณภาพลง ท่านจึงมาอยู่กับหลวงตาที่บ้านห้วยทราย หลายปีต่อมาท่านจึงตั้งวัดภูจ้อก้อขึ้น และอยู่ที่นั่นตลอดมา
ท่านมรณภาพวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๓๙

“...อนัตตาฝ่ายบาป เป็นฝ่ายเว้นในเบื้องต้น
อนัตตาฝ่ายบุญ เป็นฝ่ายเจริญทำให้เกิดให้มี เมื่อสุดท้าย
อนัตตาบุญก็ดี อนัตตาบาปก็ดี ก็สังคินหมด ไม่เข้าไป
ยึดถือสอดแทรกเอาเป็นเจ้าของส่วนกุศลผลบุญ

พระอนาคามียังจัดเป็นกุศลผลบุญอยู่ เพราะติดอยู่ในบุญ ยังข้ามบุญไม่ได้
เพราะบุญยังไม่เต็ม

ส่วนพระอรหันต์นั้น บุญเต็มแล้ว บาปก็ละพอแล้ว เว้นพอแล้ว เหตุฉะนั้น เหตุที่จะละบาปจึงไม่มีในท่าน เหตุที่จะละบุญจึงไม่มีในท่าน เหตุที่จะสร้างบุญจึงไม่มีในท่าน เหตุจะละบาปก็ไม่มีในท่าน...”

หลวงปู่หล้า เขมปัตโต

หลวงปู่ลี กุสลธโร

วัดภูผาแดง อ.หนองบัวซอ จ.อุดรธานี

หลวงปู่ลีท่านบวชในวันประชุมเพลิงศพหลวงปู่มั่น จากนั้นติดสอยห้อยตามหลวงตาตลอดมา แม่หลวงตาจะหนีออกวิเวกไปทางไหน หรือจะดูว่าจะจะได้ให้หนีไปอย่างไร หลวงปู่ลีก็อดทนติดตามไปทุกหนทุกแห่งไม่เล็กไม่วาไม่ทอดถอย หวังให้ท่านช่วยอบรมสั่งสอนให้ สุดท้ายหลวงตาก็ยอมรับเป็นศิษย์

หลวงปู่ลีเคยจำพรรษาอยู่กับท่านที่บ้านห้วยทราย จันทบุรี และวัดป่าบ้านตาด ท่านมีอุปนิสัยพูดแต่น้อย รักการอยู่ป่าตลอดมา ไม่ติดสถานที่ แต่เมื่อท่านมีอายุมากขึ้น ประจวบกับพระเถระขออยู่ศึกษาอยู่กับท่านมากขึ้น ท่านจึงยอมอยู่เป็นที่ป็นฐานแน่นอน

(จากซ้าย) หลวงตา หลวงปู่บุญมี ปรีพุดโน และหลวงปู่ลี กุสลธโร ณ วัดป่าบ้านตาด (ถ่ายเมื่อ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๑๔)

“...บ่ทันนาน คั้นจิตเป็นปัจจุบันอยู่ฮั้น บ่เห็นหนึ่งต้องแนวหนึ่งหละ มันซี้เกิด

เฮ็ดให้มันเป็นปัจจุบัน อดีตที่ล่วงมาแล้ว ก็อย่าไปคำนึงเลย มันก็ออกไปจากปัจจุบันนั้นหละ อนาคตคือกัน มันออกไปจากปัจจุบันนี้ละ อย่าไปคำนึงมันเลย คุมมันเข้า

เบ็ง ให้เบ็งหัวใจเจ้าของมันละ อย่าไปเบ็งหัวใจผู้อื่น...คั้นคุมเจ้าของแท้ๆ ต้องเห็น

คั้นพิจารณาสภาพร่างกายก็พิจารณาอยู่ฮั้น แต่พั้นเท้ามา ศีรษะ แต่ศีรษะลงมาพั้นเท้า ให้พิจารณาอยู่ฮั้น รอบอยู่ฮั้น เอา

เหมาะ ๒๔ ชั่วโมงนี้ บ่ให้มันปากมาเลย

ต้องเกิดแน่... อันนี้หัวใจมันแล่นอยู่นำโลกนำเสนอสารพุน มันบ่ปากมัน แล้วซี้เห็นหยั่งฮั้น คือกินข้าวเนี่ย กินนอนอยู่ ยายไปนั้น นอนอยู่ก็ไปฮั้น นอนก็ไปนี้ เลยบ่อิมจักที่ นี้เรื่องมัน

เอา พิจารณามันซี้ คั้นคุมเข้าแท้ๆ มันซี้ต้องจับได้เงื่อน เดี่ยวมันซี้เกิดอันนั้นเกิดอันนี้โหดนี้เฮ็ดจริงทำจริงมันต้องรู้อจริง... ไอ พิจารณาไตนีละ ไตสำคัญ

ถ้าหากว่าได้จับจุดได้ละ เออ มันซี้ออกอุทานบัดที่นี้

อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อริยสัจทั้งนั้น...

คั้นตีแตกอริยสัจนี้ได้แล้ว ฮวย ! กราบพระพุทธเจ้ากราบครูบาอาจารย์ ไอ้ย มันก็

กราบอยู่จ้งขันหละ หมดคั้นหละ นี้ เพินเวาจริงเฮ็ดจริง

มันซี้ประมวลงมาหมดดอก อันพระพุทธเจ้าเพินเห็นนะ

มันซี้มาเกิดจากใจเฮานีละ...

ให้พากันแรงความพากความเพียร...”

หลวงปู่ลี กุสลธโร

หลวงตากับครูบาอาจารย์ที่เคยติดสอยห้อยตาม
หรือเคยอยู่ศึกษาที่หลวงตาที่วัดป่าบ้านตาดในระยะต้นๆ
(ถ่ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๗)

หลวงปู่คำตัน ฐิตธัมโม

วัดป่าदानศรีสำราญ

อ.พรเจริญ จ.หนองคาย

ก่อนบวชท่านเป็นตาผ้าขาว
ปฏิบัติจิตตภาวนาแล้วเกิดผลดี หลวงตา
จึงเมตตาจัดหาบริวารบวชให้จนครบ
และให้บวชที่มุกดาหาร และมาอยู่กับ
หลวงตาในช่วงที่อยู่บ้านห้วยทราย อำเภอ
คำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ท่านมรณภาพ
ปี พ.ศ. ๒๕๔๐

“...หมดแนวนี้หมด หมดเฮานี้
โลกอันนี้ มีแต่เรื่องสมมติทั้งนั้นแหละ...
...สู้ พุทโธ ไม่ได้ดอก
เฮาเฮ็ดแนวใด ก็สู้อันนี้ บ่ ได้ดอก ในโลกนี้...”

หลวงปู่คำตัน ฐิตธัมโม

ท่านอาจารย์วันชัย วิจิตโต

วัดป่าสังฆาราม บ้านกุดหมากไฟ

อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี

อดีตนักเรียนเตรียมทหารรุ่น ๘ และจปร.รุ่น ๑๙ ท่านได้ทำงานราชการทหารอยู่ระยะหนึ่ง จากนั้นจึงออกบวช ได้พบกับหลวงตาครั้งแรกที่มูลนิธิพระอาจารย์มั่น ฝั่งธนบุรี กทม.หลังจากได้รับคำแนะนำจากหลวงตาว่า

“ไม่ควรอยู่เวร ร้อนๆ ควรจะอยู่กับครูบาอาจารย์...”

จากนั้นไม่นานท่านจึงเดินทางไปอุดรธานี เพื่อขออยู่ศึกษากับหลวงตาที่วัดป่าบ้านตาด

“...ถ้าเป็นน้ำก็แหวกลงไป แหวกจอกแหวกแหวนลงไป เห็นแล้วน้ำใสสะอาดซ่อนอยู่หลังความหมายมันสำคัญผิดนี้เอง แหวกความสำคัญทั้งหลายออก ออกให้หมด ธรรมทุกประเภท อนิจจังก็แล้ว ทุกขังก็แล้ว อนัตตาก็แล้ว แหวกออกๆ จนไม่มีอะไรจะแหวก ถึงน้ำใสบริสุทธิ์ ถึงจิตดั้งเดิม ตัวจริงของจิตเป็นแบบนี้ ใสสะอาดบริสุทธิ์ ไม่มีอะไรเลยเจือปน ใสแท้

เห็นธรรม บรรลุธรรม เห็นกายก็จริง เห็นเวทนาจึงจริง เห็นจิตจริงๆ ...ทุกสิ่งทุกอย่างจริงไปหมด... ผีกแล้วผีก็เล่า ภาวนาแล้วภาวนาเล่า ทุกข์แล้วทุกข์เล่า

พยายามแหวกสิ่งที่คนทั้งหลายเขาละเลย ท่านเห็นอะไรท่านก็พิจารณาเป็นธรรม ได้ยินอะไรท่านก็พิจารณาเป็นธรรม ได้กลิ่นลิ้มรส ได้สัมผัสอะไรก็พิจารณาอยู่อย่างนั้น ถึงเอียงซ้าย เอียงขวามันก็ไม่เอียง ต้องปรับให้มันตรงอยู่เรื่อยๆ ตรงความจริงอยู่เรื่อยๆ

ในที่สุดก็แหวกออกหมด เหลือแต่ความจริงของจิต... ทางภาคปฏิบัติ ปฏิบัติไปๆ เหมือนกับจะไม่เห็นฝั่ง เห็นผาอะไรเลย เหมือนกับไม่มีวันถึงไหน...

ถึง ต้องถึง... นักปฏิบัติไม่หยุดไม่ถอย ยังไงมันก็ต้องถึง เหมือนกับมีตสนิทจะไม่มีวันสว่างเลย เหมือนกับโง่ดักดานจนไม่มีวันรู้เลย...ไม่ใช่...

มันค่อยเปลี่ยนแปลงไปๆ จากการประพฤติปฏิบัติของเรา เปลี่ยนแปลงไปทั้งหมด จากชั่ว เปลี่ยนไปดี จากมืด เปลี่ยนไปสว่างไปเรื่อยๆ จากขุ่นมัว เปลี่ยนเป็นผ่องใสไปๆ จากกิเลสก็เปลี่ยนเป็นธรรมขึ้นมา...

ท่านอาจารย์วันชัย วิจิตโต

หลวงตาเทศน์ให้กำลังใจแก่ศิษย์ พระณรรและฆราวาสในคราวที่เกิดความทุกข์ความลำบากท้อแท้ใจในการปฏิบัติธรรมว่า

“...ยากลำบากไม่ใช่อะไรพาให้ยากนะ ถ้าว่าจะสร้างความดีนี้มันหากมีเครื่องขัดเครื่องข้องขึ้นภายในใจ นั่นแหละคือกิเลสมันกัดมันขวางเรา ไม่ใช่ธรรมกิดขวางไม่ให้ทำ

ขึ้นชื่อว่าความดีแล้วมันไม่ยากให้ทำ นั่นคือกิเลสมันขวางไว้ๆ... ถ้าเราทำได้ทำตามใจของเราแล้ว ผืนมันทำแล้ว ต่อไปก็ไม่ได้ผืน กำลังมันอ่อนลงๆ ที่นี้ไม่ได้ทำอยู่ไม่ได้ แนะ อำนาจของความดีมีอย่างนั้น...

นี่เกิดมาชาตินี้ไม่ดีแล้ว เกิดแก้มืออีกไม่ได้นะ กรรมของเรามียังไงก็ต้องไปนี่พอเหมาะเป็นจังหวะที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว และพร้อมกันได้พบพุทธศาสนา พุทธศาสนาคือศาสนาเอก ผู้สืบกิเลสเป็นเจ้าของศาสนา พระพุทธเจ้าของเราเป็นผู้สืบกิเลส ไม่มีศาสนาใดที่เป็นผู้สืบกิเลสครองศาสนาสั่งสอนสัตว์โลก มีศาสนาพุทธ พุทธๆ นี่เท่านั้น ไม่ว่าจะพระพุทธเจ้าพระองค์ใดขึ้นชื่อว่าพุทธศาสนาแล้ว ต้องเป็นศาสนาของท่านผู้สืบกิเลส...

ไม่ใช่ศาสนาจะมีตลอดไปนะ มีเป็นวรรคเป็นตอน เช่นเวลานี้ก็พุทธศาสนาของเรายังมี พอหมดจากนี้แล้วก็จะไปถึงศาสนาพระอริยมะตไตรยนี้ นั่นแหละท่านเรียกว่าสุญญกัป... ไม่มีคำว่าบาปบุญในหัวใจสัตว์โลก ทั้งๆ ที่บาปบุญคุณโทษนรกสวรรค์มีอยู่ดั้งเดิมก็ตาม แต่ใจ

สัตว์โลกยังไม่ยอมรับ สิ่งที่ยอมรับ คือความอยากความทะเยอทะยาน ความเกียวกวาด อะไรทุกอย่างขึ้นชื่อว่าความชั่วแล้วมันไปรวมนั้นหมด ให้ดูดีให้ดีมาให้พอกพอใจ มองเห็นหน้ากันมีแต่กัดแต่ฉีกกันทั้งนั้น...

ถ้าเกิดเช่นนั้นแล้วเรียกว่ากรรมผู้ที่มีกรรมหนาที่สุดจึงต้องไปเกิดในยานนั้น... ก็ไม่มีที่จะได้สร้างบุญสร้างกุศล เพราะไม่มีใครแนะนำสั่งสอนรู้ได้ สิ่งที่สัตว์ทั้งหลายทำอยู่ทุกวัน ทำอยู่ด้วยความดูดีมีแต่ความชั่วช่าลามก มีแต่ฟันแต่ไฟอันเป็นผลเผาไหม้ ไม่มีส่วนดีเลย นี่เราไม่ได้เกิดในช่วงสุญญกัป เราเกิดในช่วงพุทธกัป คือกัปพระพุทธเจ้าอยู่เวลานี้ จึงให้พากันชวนชวายเป็น...

เวลานี้เราได้เกิดมาพบพุทธศาสนาเรียกว่าเป็นบุญลาภของเรา **กิจใจ มนุสสปฏิลาภ** การเกิดเป็นมนุษย์นี้เป็นบุญลาภอันประเสริฐ แนะ นอกจากนั้นก็ **กิจจริง สัทธัมมัสสวนัง** ยังได้ยินได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้าอีก ก็เป็นบุญลาภอีกอันหนึ่ง เพียงเท่านั้นก็พอแล้วเรา ท่านว่า **กิจใจ พุทธามุขปาโท** เพราะการเกิดขึ้นแห่งพระพุทธเจ้านั้นเป็นบุญลาภอันประเสริฐสุดของสัตว์โลก นี่คำสอนของท่านที่เป็นองค์แทนศาสดามีอยู่ ให้ได้ยึดคำสอนของท่าน นี่แลคือองค์แทนศาสดาจะไม่ผิดพลาด ให้พากันอุทิศสำหรับพยายาม...”

๗

สงเคราะห์โลก

๗. สงเคราะห์โลก

๒๐. อยู่อย่างพอดี

หน้า ๒๙๕

- พระช่วยโลกไม่ได้...ใครเล่าจะช่วยได้
- กุฎิ ศาลา...พออาศัย
- ขรัวตา...วุฒินานออย
- เครื่องใช้ไม่สอยตามเหตุผล

๒๑. วัดมุ่งปฏิบัติในถิ่นทุรกันดาร

หน้า ๓๐๓

- ดานธรรมะและจุดปัจจัยไทยทาน
- เตือนพระเถร...ระวังมหากัย ๕ อย่าง
- รักษาป่า ต้นไม้ ต้นน้ำลำธาร
- สัตว์ป่าปลอดภัย

๒๒. โรงเรียน

หน้า ๓๑๑

- ดานวัตถุและเครื่องอุปโภคบริโภค
- ดานธรรมะที่ใช้ในการเรียน
- ขยันเรียน...รอบคอบ...คบเพื่อนดี
- หนังสือที่ควรอ่าน
- ดานศีลธรรมและความประพฤติ
- ขอดควรปฏิบัติต่อพ่อแม่
- ขอดควรระวังกับพ่อแม่
- อ่อนน้อมต่อครูอาจารย์-ผู้อาวุโส
- ความรัก
- “วัยเรียน” ไม่ใช่ “วัยลิง”
- อย่าเป็น “หญิงใจง่าย ชายไร้ศักดิ์ศรี”
- ดิทยาเหมือนปลาติดเบ็ด...เลือดสาด
- เวลาใส่บาตร...ไม่เหยียบบนรองเท้า
- ไหวพระก่อนนอน
- “คุณธรรม” นำ “ความรู้”
- ถึงแม้ว่าจบ “การศึกษา” ก็อย่าเลิกว่า “การศึกษารธรรม”
- ความรู้เหนือโลก-ความรู้แบบโลก
- พุทธศาสตร์ : วิทยาศาสตร์
- คอมพิวเตอร์กรรม

๒๓. หน่วยราชการ

หน้า ๓๒๕

- ดานวัตถุและเครื่องอุปโภคบริโภค
- ดานธรรมะสำหรับชีวิตและการทำงาน
- อยาบา...ลาภยศสรรเสริญ
- ความเสียสละ
- อยา...กินบาน กินเมื่อง
- อย่าเห็นแก่ตัว จงเห็นแก่ชาติ
- “ขอโทษ” คำที่เซ่ดับไฟ
- ผัวเดียวเมียเดียว
- คนบา น้าบา
- ตำรวจดี...คนรัก

๒๔. โรงพยาบาล

หน้า ๓๓๗

- ดานวัตถุและเครื่องอุปโภคบริโภค
- เชื้อยัมโรงพยาบาล
- ไม่ทอดทิ้งถิ่นกันดาร
- ดานธรรมะ
- แพทย์-พยาบาล ต้องมีเมตตาธรรม
- คนไข้กับหมอ ตั้ง “พ่อแม่ลูก”

๒๕. สงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส

หน้า ๓๔๓

- ทุกข์...เพราะภัย
- ช่วยเย็บ...อยู่ใต้ดิน

๒๖. สงเคราะห์สัตว์

หน้า ๓๔๗

- สัตว์พิการที่ไม่ถูกทอดทิ้ง
- สุนัขปลอดภัย...ไม่จรจัด
- ไม่ลืม...สัตว์ในวัด

๒๐

อยู่อย่างพอดี

“...พอดีขึ้น... สิ่งแรกที่คิดถึงก่อนอื่นก็
คือเรื่องการช่วยโลก ไม่มีแม่แต่น้อยที่คิดถึงเรื่อง
ตัวเอง... พระช่วยโลกไม่ได้ ใครเล่าจะช่วยได้...”

พระช่วยโลกไม่ได้...ใครเล่าจะช่วยได้

ความเมตตาสงสารของหลวงตาที่มีต่อโลก ไม่ปรากฏเพียงแค่การเทศนา หรือการอบรมสั่งสอนซึ่งเป็นหลักสำคัญที่สุดอย่างเดียวเท่านั้น ความเมตตาของท่านยังแผ่ขยายไปในแง่วัตถุสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภค โดยเฉลี่ยเพื่อแผ่ส่งเคราะห์ช่วยเหลือแบบเจียมๆ อย่างทั่วถึงทั้งคนทุกชั้นคนจนคนประสบภัยตามภาคต่างๆ โรงพยาบาล

โรงเรียน วัดวาอาราม หน่วยงานราชการ สถานสงเคราะห์ต่างๆ ไปตลอด ทั่วถึงแม้กระทั่งสัตว์พิการ ดังคำกล่าวของท่านตอนหนึ่งว่า

“...เรามีแต่ให้ แต่ให้ตลอด อำนาจความเมตตาไม่ใช่อะไร เมตตานี้ครอบคลุม เป็นธรรมชาตินะ จิตกับเมตตาเหมือนกับว่าเป็นอันเดียวกัน มันอ่อนน้อมไปหมด ไม่ได้ถือว่าสูงกว่าต่ำอะไร มันไปด้วยกัน พร้อมเลยนะความเมตตาสงสารนี้แหละ ไม่ว่าจะ

เล่นกับสัตว์ประเภทใด ความเมตตาอยู่นั้น
นะ ไม่ใช่เล่นแบบโลกๆ เขาเล่น

...มันเป็นเหมือนอากาศนี่ นะ
ครอบไปหมดเลย อำนาจความเมตตาตามัน
เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง คือ เหนือเรื่องความ
คิดจะโกรธจะเคียดจะแค้นให้ใครมันไม่มี
อันนั้นมันครอบไว้เสียหมดเลย

ใครจะตำหนิก็ตาม ใครจะชมอะไร
ก็ตาม เมตตาตามันเหนือไปเสียทุกอย่าง เกิน
กว่าที่จะคิดเรื่องเหล่านี้ว่านั่นเถอะนะ เรื่อง
เหล่านี้เป็นเรื่องขึ้นมาไปซะ พูดตรงๆ อย่าง
นี้...

ถ้าจะเทียบอย่างว่า พ่อแม่กับลูก
นะ ลูกมันตัวเล็กๆ มันอดมันอ่อน มันจะ
กัดจะข่วนอะไรก็แล้วแต่ พ่อแม่มีแต่ไอ้ ไอ้
ไซ้ใหม่ละ เพราะความรักความเมตตา
แหละ ในชั้นของปุถุชนก็เป็นอย่างนี้ เมตตา
ของปุถุชนมันเหนือที่จะไปถือศีลถือสากับเด็ก
ไซ้ใหม่ละ อันนี้ก็แบบเดียวกัน...

หลวงตาให้การช่วยเหลือเป็นทาน
เป็นการสงเคราะห์ตลอดมาตั้งแต่ตั้งวัดป่า
บ้านตาด^๑ ถ้าคิดมูลค่าเป็นตัวเงินน่าจะ
เป็นหลักหมื่นล้านขึ้นไป ความเมตตาใน
ส่วนนี้ของท่านเคยกล่าวไว้ดังนี้

“...ไปดูที่ไหนๆ เราดูจริงๆ ช่วยจริงๆ
... ถ้าเรายังไม่ตายแล้วเราจะช่วยตลอดไป
ไม่ว่าโรงพยาบาลไหนๆ ช่วยทั้งนั้น โรงร่ำ
โรงเรียนก็ปลูกให้เป็นหลังๆ ชาติอุปการณ
อะไรๆ บ้าง ให้ ให้ ให้ไม่ว่าแต่โรงพยาบาล
สถานสงเคราะห์ต่างๆ เราก็ให้ ...”

๑ เริ่มตั้งวัดป่าบ้านตาด ปี พ.ศ.๒๔๙๙

ด้วยเหตุนี้เอง วัตถุประสงค์ของจุดป้จจัย
ไทยทานมากน้อย หากพอเพียงกับพระเณร
และความจำเป็นในวัดแล้ว ท่านจะหมุน
ออกช่วยโลกอยู่เรื่อยมา ไม่มีส่วนที่สั่งสมไว้
เพื่อตัวของท่านแม่แต่่น้อย ดัง คำกล่าว
ของท่านกับพระเณรในวัดป่าบ้านตาด
ตอนหนึ่งว่า

“...ไม่ว่าการสงเคราะห์สงหา สิ่ง
ใดที่มีอยู่ในวัดนี้ไม่ต้องมาขอ บอกว่าเป็น
ของทุกคน ผมไม่เคยที่จะสั่งสมอะไรแม้สัก
นิดหนึ่งภายในจิตใจเลย พูดตรงๆ อย่างนี้
เพื่อหมู่เพื่อคณะทั้งนั้น เรารับด้วยเหตุนี้เอง
รับหมู่เพื่อน ถ้าพูดถึงเรื่องรัก เรื่องสงวนก็
เหมือนอวัยวะของผมเอง...”

กฏี ศาลา...พออาศัย

หากจะกล่าวว่ วัดของท่านเป็น
เสมือนหนึ่งทำนบน้ำอันกว้างใหญ่ พร้อม
เสมอที่จะให้บุคคลได้อาบดื่มใช้สอยและ
เพื่อกิจการประโยชน์อื่นใดได้ทุกขณะก็คง
ไม่ผิดไป เมื่อมีจุดป้จจัยเข้ามาเล็กน้อย
เพียงใด ท่านไม่เคยหวงแหนเก็บงำไว้เพื่อ
ตัวของท่านหรือเพื่อวัดของท่านเลย มีแต่
มุ่งทำประโยชน์ช่วยโลกเรื่อยมา

เหตุนี้เองภายในวัดป่าบ้านตาด
จึงไม่มีสิ่งก่อสร้างสวยสดงดงามหรูหราแต่
อย่างใด ดังนี้

“...เงินวัดนี้เงินเพื่อโลก เราไม่ได้เก็บ
สำหรับวัดนี้ ใครจะมาสร้างอะไรให้ เราไม่
เอา นี้ดูซิ ศาลาของหลวงตาบ้านนี้... ศาลา

กุฏิกระต๊อบของหลวงตา ที่วัดป่าบ้านตาด สมัยต้นๆ

หลังนี้ก็ ๔ หนแลวนะ เขามาขอสร้าง...ขอ
รื้อสร้างใหม่ กุฏิเรา ๘ หนมาขอปลูกใหม่ให้
ขอรื้อใหม่ปลูกใหม่ ถ้าไม่ให้รื้อก็ปลูกใหม่
เราไม่เอาทั้งนั้น หนที่ ๘ ก็ขนากันใหญ่ชิว
ถึงได้หยุดมา...

เราไม่ให้สร้าง สร้างไปหาประโยชน์
อะไร สร้างหัวใจชิว ที่ประเสริฐเลิศโลกอยู่
ตรงนี้ ไม่ได้อยู่กับอริกับปุนกับหินกับทราย
ไปสร้างมันหายุ่งหาอะไร ถ้าไม่ใช่หมาชิว
เรื่อนหาเกาในที่ไม้คั้น ฟาดกิเลสตัวมันดิน
มันดีด ให้เกาเอาตรงนั้นชิว ไปที่ไหนก็เลย
เป็นท่าเล เขาเรียกรีสอร์ตรีเสดไปหมดแล้ว
เดี๋ยวนี้วัดต่างๆ กลายเป็นรีสอร์ตรีเสดไปละ
เป็นอย่างนั้นนะ...

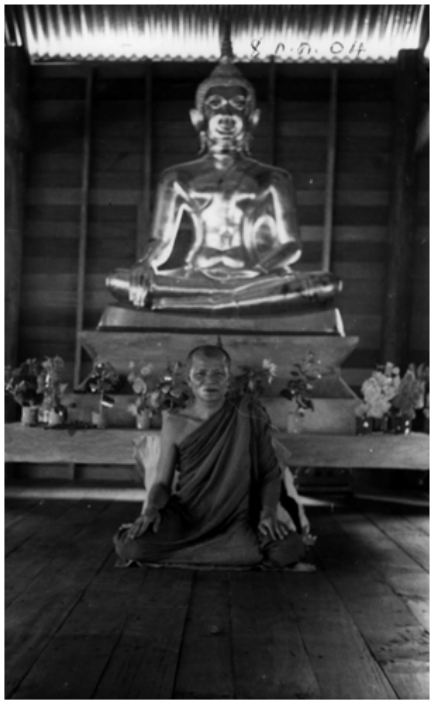
ศาสนธรรมเป็นสิ่งที่มีความหมายยิ่ง
กว่าวัตถุ เครื่องก่อสร้างให้ความกังวลวุ่น
วาย เราคำนึงถึงเรื่องนั้นต่างหากนะ กุฏิ
หลังที่สร้างขึ้นนี้เขาส่งเงินมา ก็บอกตรงๆ
เลย เขาเห็นเราอยู่กระต๊อบสูงแค่ว่า ฟันก็

สับไม้ไผ่เป็นฟากปลูกสร้างด้วยฟาง มุงด้วย
หญ้า

เราอยู่นั้นฟังไป ๓ หลัง หลังที่ ๔ ถึงได้
ปลูกหลังนี้ขึ้นมา(กุฏิหลังปัจจุบัน) เพราะ
ปลวกกินต้นเสาถล่มลงปลูกใหม่ ช่างพอ
ทราบว่าเป็นกุฏิของเราก็มาต่อว่าเราที่
ศาลา คนก็ยังอยู่มากๆ นี่เขามาต่อว่าเรา
ยังร้องให้อีกด้วย บอกว่า

‘ครูบาอาจารย์ชื่อเสียงโด่งดังทั่ว
ประเทศไทยมาดูกุฏิแล้วหลังเท่ากำปั้น
จะอยู่ได้อย่างไร?’

‘เอา ตั้งแต่อยู่ในท้องของแม่นี้เป็นยัง
ไง? ท้องของแม่กับกุฏิหลังนี้อะไรใหญ่กว่า
กัน กุฏิหลังนี้ ยืนได้เดินได้ นั่งได้นอนได้
อย่างสะดวกสบาย ไปมาได้ ในท้องแม่ไป
ไหนได้ไหม? คับแคบยิ่งกว่านี้ยังอยู่ได้ ตั้ง
๙ เดือน ๑๐ เดือน อันนี้ขนาดนี้แล้วทำไม
จะอยู่ไม่ได้ ถ้าต้องการกว้างๆ ก็ไปอยู่ทุ่ง
อยู่ชานันชิว...’

หน้าพระประธาน บนศาลาวัดป่าบ้านตาด
(ถ่ายเมื่อ ๘ กรกฎาคม ๒๕๐๔)

เขาไม่ยอมขี กลับไปเขาส่งเงินตมมา
ที่นี้เราไม่ได้มีข้อสงสัยหรือมีข้อแม้ะไรเอา
ไว้ จะส่งกลับคืนก็เหมือนประทัดกันนี้ เลย
ได้ฝันปลุกนะ...

จากนั้นเราก็ส่งเลยเถียว ใครจะส่งสิ่ง
ส่งของเงินทองมาให้เกี่ยวกับการก่อสร้าง
ในวัดป่าบ้านตาดนี้แล้ว ต้องให้เราทราบ
เสียก่อน ถ้าส่งมาสู่มีสู้มหาก่อนหน้าอย่าง
นั้นไม่ได้ ถ้ายังไม่ได้ตกลงกันแล้ว ส่งมา
เท่าไรก็ไม่สำเร็จ ต้องบอกอย่างนั้นเลย เรา
ก็ถือปฏิบัติอย่างนั้นมา ใครจะมาสร้างหาก
ไม่ได้ขออนุญาตให้เป็นที่ตกลงใจกันเสีย
ก่อน เราไม่ให้ทำ...

ที่อยู่พออยู่ๆ ไป แต่ทางจงกรมให้
เป็นเหวไปเป็นไร (เดินจงกรมมากกระทั่ง

“...ศาสนธรรมเป็นสิ่งที่
คุณค่ามากกว่าวัตถุเครื่องก่อสร้าง
ให้ความกังวลวุ่นวาย
เราคำนึงเรื่องนั้นต่างหากนะ...”

ทางเดินเป็นร่องลึก) นั้นละ ธรรมเจริญ พระ
พุทธเจ้าพระสาวกท่านดำเนินอย่างนั้น
ท่านไม่ได้เอาวัตถุออกหน้าออกตาอะไร
นี่อยู่ที่ไหนมีแต่เรื่องก่อสร้างถือเป็นใหญ่
เป็นโต เป็นหลักศาสนาใหญ่โตเชียว เหนอ
แข่งขันโน่น จะว่าอะไร...

ศาลานี้ เขาก็อยากจะทำใหม่ให้
เราก็ไม่เอา ตีเพดานให้ เราก็ไม่ให้ตี นั่น
น้ำมันเหมาะแล้ว พอดีแล้ว โก่อหู่ไปอะไรเรื่อง
โลกๆ ให้ก่อหู่อยู่ภายในหัวใจ ใสสว่าง
กระจ่างแจ้งอยู่ภายในใจ นั่น ของอัศจรรย์
อยู่ตรงนั้นต่างหาก ไม่ได้อยู่กับหินกับทราย
กับอิฐกับปูนกับเหล็กหลาอะไรนี่ อยู่กับ
ธรรมต่างหาก ธรรมกลมกลืนกับใจแล้ว ใจ
กับธรรมต่างหากประเสริฐหรรษา ทำพออยู่
ได้พอ...”

ขรัวตา...วาสนาน้อย

ท่านกล่าวกับพระเถรเมื่อกกลางปี
พ.ศ. ๒๕๒๒ ว่า

“...มีเจ้าศรัทธาท่านหนึ่ง^๑จะถวาย
เงินเพื่อสร้าง โบสถ์ ทั้งหลัง เรายังไม่อาจ
รับได้ เคยมีบ้างไหมในประเทศไทย และ

๑ เป็นบุคคลสำคัญระดับประเทศ

องค์ไหนที่มีผู้ถวายเงินสร้างโบสถ์ทิ้งหลังแล้วไม่รับ นอกจากขรัวตาवासาน้อยนี้เท่านั้น จึงไม่อาจรับได้

ที่ไม่อาจรับได้นั้นก็มีเหตุผลเหมือนกัน... ความจริงหลักธรรมที่เราเล็งอยู่ยึดถืออยู่ กราบไหว้บูชาเป็นขวัญใจและเทิดทูนสุดจิตสุดใจอยู่ตลอดเวลา นั้น เป็นสิ่งที่ใหญ่โตมากยิ่งขึ้นกว่าสิ่งใดในโลกธาตุ สิ่งเหล่านั้น เราไม่ได้เทิดทูนเหมือนธรรม เพราะเป็นเพียงปัจจัยเครื่องอาศัยไปเป็นวันๆ เท่านั้น ส่วนธรรมเป็นเรื่องใหญ่โตมากที่ต้องรักสงวน

เรื่องการสร้างโบสถ์สำหรับวัดนี้ยังไม่มีความจำเป็น สิ่งใดที่จำเป็นก็ทำสิ่งนั้น เช่น จิตตภาวนาเป็นงานจำเป็นอย่างยิ่ง การทำอุโบสถสังฆกรรมทำที่ไหนก็ได้ ตามร่มไม้ชายเขาที่ไหนก็ได้ ไม่ขัดข้องอะไร ตามหลักพระวินัยจริงๆ แล้ว ไม่มีอะไรขัดข้องของการสร้างโบสถ์สร้างวิหารควรให้เป็นที่ เป็นฐานที่เหมาะสมสมควร ไม่ใช่จะสร้างตะไปหมด

...การสร้างโบสถ์หลังหนึ่งเป็นยังไง นับตั้งแต่เริ่มแรกตกลงกับช่างในการสร้างโบสถ์เป็นยังไง ถนนหนทางเข้าไปในวัดจนถึงบริเวณที่จะสร้างโบสถ์จะต้องเปิดโล่ง ตั้งแต่บัดนั้นจนกระทั่งถึงวันสร้างโบสถ์สำเร็จ ต้องบุกเบิกไปหมดยิ่งกว่าโรงงาน คนงานก็ต้องมีทั้งหญิงทั้งชายจำนวนมากมายที่จะเข้ามาอนอกองกันอยู่นี้ ทั้งช่างทั้งคนงานไม่ทราบมาจากแห่งหนตำบลใด

บางรายหรือส่วนมากก็ไม่เคยรู้เลยว่า ศาสนาเป็นอย่างไร พระเถรในวัดท่าน

ปฏิบัติอย่างไร แล้วเขาจะมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยพอเป็นความสงบงามตาแก่พระเถรในวัดได้อย่างไร มันต้องเหมือนกับเอายักษ์เอาเปรตเอาผีเข้ามาทำลายวัดนั่นเอง

ในขณะที่เปิดโอกาสตกลงกันเรียบร้อยแล้วนั้นนะ ไม่ว่าผู้คนหญิงชายรถราต่างๆ ต้องเข้าต่องออกกันตลอดเวลา ประตูวัดปิดไม่ได้เลย และสถานที่ที่จะสร้างโบสถ์ขึ้นมาให้เป็นของสง่างามแก่วัดแก่พระสงฆ์ในวัด แต่พระเถรกลับตายเป็นหมดจากจิตตภาวนา จากมรรคผลนิพพาน ที่ควรจะได้จะถึงจากสมณธรรม... คือ จิตตภาวนา แล้วจะเอาอะไรมาเป็นความสง่างามอร่ามตา

บริเวณวัดป่าบ้านตาด
(ถ่ายเมื่อ ๑๗ เมษายน ๒๕๐๙)

'ลองพิจารณาดูซิ นี่เราคิดอย่างนั้น และพูดอย่างนั้นะ จะเป็นความคิดผิดพูดผิดหรือถูกประการใดบ้าง?...'

เครื่องใช้ไม่สอยตามเหตุผล

คำกล่าวของท่านเกี่ยวกับเครื่องใช้ ไม่สอยอันเหมาะสมแก่บรรพชิต

“...เขาจะถวาย รถยนต์ เอามา ทำไมรถเต็มแผ่นดิน... เรามีเหตุมีผลทุกอย่างที่ห้ามอะไร พระหามาอะไรหารถ ไม่ไช่ฆราวาสนี่

... อันนี้เป็นเรื่องของโลกเขาใช้กัน พระเป็นเพียงอาศัยความสะดวกไปกับเขา เท่านั้น จะมาเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นตัวของตัวเอง เป็นเจ้าของรถของราชันม้านักก็เหมือนโลกเขาณะซิ...

ไฟฟ้า เขาจะเอาเข้ามาเราก็ห้ามมา

“...ทุกสิ่งทุกอย่าง
เราคิดด้วยเหตุผลทั้งนั้น
ไม่ว่าจะอนุญาต
ไม่ว่าจะห้าม ...
เอา! ให้คนมา วางั้นเลย
ถ้าเหนือนี้เรายอมรับ
ไม่ว่าใครก็ตาม
ถ้าไม่เห็นใจแล้ว
...เราไม่ทำนะ...”

นานแล้ว นี่ถ้าเอาไฟเข้ามา ลองดูซิ สิ่งที่ แอบแฝงเข้ามา ที่จะตามเข้ามาให้วัดเสีย มาฟุ้งเพื่อเห่อเหิมกันเต็มวัดวาเลอะๆ เทอะๆ ไปหมด ไม่ทราบว่ามีวิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น จะแอบตามกันมา...

โทรศัพท์ ก็จะมาติดขึ้นอีก... มาขอ ๒ ครั้งแล้วนะ ผู้ว่าราชการจังหวัดมาติดต่อ เรา จะขอตั้งโทรศัพท์ที่วัด เพื่อการติดต่อ สะดวก... นี่เราก็ไม่เอา เพราะผลประโยชน์ ที่ได้มีเพียงนิดเดียว ผลเสียที่ตามมา นี้ มากต่อมาก พรรณนาไม่จบไม่สิ้นเลย

สมควรแล้วหรือจะเอาช่างแลกแมว มันจะกริ่งกร่างๆ ทั้งวันทั้งคืนไม่มีเวลาเลย ทางไหนก็โทรมา ผู้รับสายหนีไปไหนไม่ได้ แหละ...

วันหนึ่งๆ จะเข้ามาเท่าไร แม้แต่มา จังหันมาวัดมาวาก็โทร เข้ามา... อย่าว่าแต่ ช่างนอกจะโทรเข้ามาเลย ช่างในนี่ก็เป็นบ้า

“...รักษาศาสนาก็ต้อง
รักษาด้วยเหตุด้วยผล
อะไรที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับ
กับวัดกับวาศาสนาพระณรร
ก็ต้องมีเหตุผลช
ทำแบบส้มเดาได้หรือ...”

ไปเลยแหละ โทร แหก นั้นฟังช
เราก็ให้เหตุผลกับผู้ว่า ไป ก็อุตรช
กับวัดนี้ไม่เห็นไกลกัน มีเหตุผลอะไรมีความ
จำเป็นอะไร ระวังไปหาครูเดี๋ยวกี้ได้... ความ
มีโทรศัพท์เป็นความเสียหายมากมาย แล้ว
พระณรรจะคิกคะนองขึ้นอีก เรายังงี้เลย
จึงไม่ยอมให้ตั้ง

‘ทุกสิ่งทุกอย่าง เราคิดด้วยเหตุผล
ทั้งนั้น ไม่ว่าจะอนุญาต ไม่ว่าจะห้าม...
เอา! ให้คานมา วางั้นเลย ถ้าเหนือนี้เรา
ยอมรับ ไม่ว่าจะใครก็ตาม ถ้าไม่เหนือแล้ว
เราไม่ทำนะ...’

ไม่ใช่เรามีทิฐิมานะไม่ให้ทำนะ เรา
ต้องการเหตุผลนี้ รักษาศาสนาก็ต้องรักษา
ด้วยเหตุด้วยผล อะไรที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับ
กับวัดกับวาศาสนาพระณรร ก็ต้องมีเหตุผล
ช ทำแบบส้มเดาได้หรือ...”

๒๑

วัดมุงปฏิบัติ ในถิ่นทุรกันดาร

ด้านธรรมะและจตุปัจจัยไทยทาน

หลวงตาท่านให้ความใส่ใจต่อวัดในถิ่นทุรกันดารที่มุ่งปฏิบัติจิตตภาวนาอันเป็นงานโดยตรงตามคำสอนของพระพุทธเจ้า ท่านจึงคอยให้ความช่วยเหลือด้านจตุปัจจัยไทยทานตามความเหมาะสมและความจำเป็นแก่สมณเพศ เพื่อไม่ให้เป็นข้อกั่วงวลในการบำเพ็ญเพียรและจะได้ใช้เวลาเร่งสร้างสติปัญญาให้กล้าแกร่งจนสามารถก้าวข้ามทุกข์ภายในใจได้

วัดที่ท่านให้ความช่วยเหลือจึงมักมีสภาพเป็นป่าเป็นเขา บรรยากาศเอื้อต่อ

ความสงบสงัด เช่น วัดที่อยู่ในแถบภูวัญ แถบภูเขาในอำเภอหนองวัวซอ ภูหลวง ภูลังกา น้ำหนาว แนวเทือกเขาภูพาน เป็นต้น

เมื่อมีโอกาสท่านจะนำเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นไปส่งเคราะห์ช่วยเหลือ และพร้อมๆ กันนี้ท่านจะแอบสังเกตอยู่เงียบๆ เพื่อดูข้อวัตรปฏิบัติ ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพระเถรไปด้วย

ที่ท่านเน้นย้ำคือ ดูว่าสำนักนั้นมีทางจงกรมหรือไม่ มีร่องรอยการเดินทางจงกรมของพระเถรหรือไม่ เพราะท่านถือว่าทางจงกรมนี้คือที่ทำงานของพระ ทางฆราวาสเขายังมีโต๊ะทำงาน ทางพระเถรก็ต้องมี

ทางจงกรมเป็นสถานที่ทำงานเช่นกัน ตัวอย่างหนึ่ง que แสดงถึงคำพูดเด็ดขาดของ ท่านต่อวัดที่ ท่านให้การสงเคราะห์และ เยี่ยมเยียน ดังนี้

“...ไปวัดนั้นวัดนี้ ผู้ที่มีหิริโอตตปละ ผู้มีศีลมีธรรมประพฤติดีเป็นคนดี เป็น พระดีเพื่อมรรคเพื่อผลแล้ว เราติดตาม แนะนำสั่งสอนดูว่ากล่าว

ถ้าแบบเขาห้อง ไอ.ซี.ยู.แล้วไม่เล่น ด้วย ไม่ไปเหยียบจนกระทั่งวัด...ไม่ไป ไป อะไร เกิดประโยชน์อะไร ไม่ไปเสริม มันหด เข้า ด่วนเข้าๆ นี่นะ”

ความจริงจิงในการสงเคราะห์พระ เณรผู้มุ่งปฏิบัติธรรมนี้ จะเห็นได้ชัดเจนจาก คำสั่งของท่านคราวหนึ่งต่อพระอาจารย์ ผู้เป็นหัวหน้าวัดแถบภูว ใจความว่า

“...เรื่องข้าวสารอาหารสดแห้งของ ขบฉันที่จัดส่งให้ อยู่เป็นประจำทุกเดือนนี้ ถ้าไม่เพียงพอให้บอกทันที จะจัดเพิ่มเติม ให้...สถานที่นี้เป็นที่สงบสงัด เหมาะแก่ การบำเพ็ญจิตตภาวนาอยู่มาก หากมีพระ เณรผู้ตั้งใจปฏิบัติมาอยู่ด้วยมากน้อย เพียงใด ผมจะเป็นผู้รับเลี้ยงเองทั้งหมด

แต่ถ้าเป็นพระเณรประเภทหมูขี้ นเซียง คือไม่สนใจต่อการภาวนา ขี้เกียจขี้ คร้าน มีแต่กินแล้วนอนนั่น ให้ไล่หนีทันที เลยนะ...”

นอกจากท่านจะสงเคราะห์วัดปฏิบัติ ในถิ่นทุรกันดารต่างๆ ดังกล่าวแล้ว ด้วย ระลึกถึงบุญถึงคุณเจ้าคุณพระธรรมเจดีย์ พระอุปัชฌาย์ ท่านจึงได้ให้ความช่วยเหลือ

ด้านจตุปัจจัยไทยทานแก่วัดโพธิสมภรณ์ ซึ่งเป็นวัดของพระอุปัชฌาย์ของท่านเอง เป็นประจำทุกเดือนตลอดมาหลายสิบปี กระทั่งทุกวันนี้ไม่เคยขาดตกบกพร่องเลย

อีกวัดหนึ่งคือ วัดป่าสุทธาวาส ในตัว จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นสถานที่ประชุม เพลิดเพลินและเป็นทีประดิษฐานรูปหล่อของ ท่านอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ผู้มีพระคุณสูง สุดแก่ท่าน ท่านจึงหาโอกาสเข้ากราบไหว้ รูปสมมุติของท่านอาจารย์มั่นอยู่เสมอมา ไม่ห่างเหินลืมเลือนแต่อย่างใดเลย

ทุกครั้งที่ไป ท่านจะนำจตุปัจจัย ไทยทานต่างๆ ไปสงเคราะห์ช่วยเหลือวัด ด้วยทุกคราว คุณธรรมดังกล่าวของท่านนี้ ทำให้ลูกศิษย์ พระเณร ฆราวาส รู้สึกซาบ ซึ้งใจเพราะเห็นท่านเปี่ยมล้นด้วยแบบฉบับ อั้งดงามในกตัญญูกตเวทิตาคุณต่อผู้มี พระคุณ

ทางจงกรมที่สงบสงัด

“...๕ อย่างนี้..เป็นตัว
ทำลายศาสนาอยู่เวลานี้
วัดวาอารามเราเลยจะ
รกร้างไปหมด
...ก็เมื่อเห็นความอู้อายบาด
ตาของพระเณรไม่มียางอาย
แล้ว ประชาชนญาติโยม
เขาก็หมดศรัทธา...”

เดือนพระเณร...ระว่างมหากัณฑ์ ๕ อย่าง

ในคราวท่านไปแจกของและเยี่ยมเยียนสำนักที่ตั้งใจปฏิบัติ ท่านจะย้ำเตือนพระเณรลูกหลานอยู่เสมอๆ ด้วยความเมตตาสงสารถึงมหากัณฑ์ ๕ อย่างดังนี้

“พระเราเป็นเพศที่หนึ่งที่จะสามารถครองมรรคครองผลได้ เพราะมีโอกาสอันดีงาม ทุกสิ่งทุกอย่างอำนวยความสะดวกให้พากันตั้งใจ เราเป็นห่วงเป็นใยพระลูกพระหลาน

กุฏิพระในป่า

ของเรา กลัวจะเดินเลอผลอสติเป็นบ้ากับโลกกับสงสารเขา ทุกวันนี้เรื่องของกลุมายาของกิเลสนั้นมีมากนะ วันนี้จะพูดให้บรรดาพระลูกพระหลานทั้งหลายของเราได้ทราบเสียว่าจุดใหญ่มหากัณฑ์คืออะไร

เริ่มตั้งแต่ **หนังสือพิมพ์** เป็นข่าวเป็นคราว พระเราไม่จำเป็นต้องหาข่าวหาคราว หลีกข่าวหลีกคราวทั้งนั้นถึงถูก อย่างพระพุทธเจ้าไล่เข้าป่า... เพื่อหลีกข่าวหลีกคราวทั้งหลาย อันเป็นเรื่องยุ่งเหยิงวุ่นวายของกิเลสมันบีบบังคับนั่นเอง

จากนั้นก็ **วิทยุ** ให้ตัดออก อันนี้ก็เป็นเรื่องข่าวเรื่องคราว เรื่องยุ่งก่อกวนจิตใจให้ฟุ้งเพื่อเหอเหิมไปตามมัน

เทวทัตโทรทัศน **วิดีโอ** นี่เป็นตัวสำคัญมาก อันนี้อันหนึ่ง

แล้ว **โทรศัพท์มือถือ** นี้สุดยอดได้เลย จับโทรศัพท์ขึ้นใส่หูบีบ นี้คุยกับอีสาวได้สบายเลยนัดกันไปห้องไหนหับไหนที่ไหนๆ มานรู้ตมามันรัดไม่สำคัญ นัดกันได้ถึงที่สุดเลย

นี่แหละ ๕ กษัตริย์นั่นเองเป็นตัวทำลายศาสนาอยู่เวลานี้ วัดวาอารามเราเลยจะรกร

จะร้างไปหมดเพราะสิ่งเหล่านี้เข้าไปทำลายตามวัดตามวา จะไม่มีเหลือพระเณรอยู่ในวัดแล้ว

ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ก็เมื่อเห็นความอุจาดบาดตาของพระเณรไม่มีมายางอายุแล้ว ประชาชนญาติโยมเขาก็หมดศรัทธา ไม่มี ความเคารพเลื่อมใส เขาก็ไม่ใส่บาตรให้กิน ละชิ เมื่อเขาไม่ใส่บาตรให้กินแล้ว... พระเณรจะทนอยู่ได้อย่างไร วัดก็กลายเป็นวัดร้างไปได้

นี่ละตัวมหาภัย จึงได้แผดียงให้พระลูกพระหลานทั้งหลายทราบ อย่าได้คุ่นอย่าได้ชินกับมัน อย่าเห็นว่าเป็นสิริมงคล นี่คือตัวภัยสำหรับพุทธศาสนา

สำหรับพระเณรของเรา ให้พากันระมัดระวังให้มาก ใครกล้าหาญชาญชัยก็ คือเป็นเทวทูตต่อสู้อุพระพุทธรูปเจ้านั้นแล นี่เป็นจุดสำคัญมาก ขอให้พากันระมัดระวัง... อย่าไปสนิทสนมกับมันถ้าไม่อยากจม นี่เป็นข้าศึก

แม้แต่ไม่มีสิ่งเหล่านี้จิตใจของเรายังเสาะยังแสวงหายุ่งเหยิงวุ่นวายตลอดเวลา จนหาเวลาว่างหาความสงบไม่ได้ ก็เพราะจิตหาอารมณ์หาข่าว... ให้เอาข่าวแห่งพระพุทธรูปเจ้า พระธรรม พระสงฆ์... ข่าวภาวนา ลงไปสู่จุดนี้ ระดับกับข่าวนั้นให้หมดไปให้เหลือแต่ข่าวพุทธ ธรรม โสภโณ ข่าวอรรถ ข่าวธรรมอยู่ภายในใจ ใจของเราจะได้มีความสงบเยือกเย็น ข่าวธรรมกับข่าวโลกคือข่าวกิเลสกับข่าวธรรมนี้ต่างกันมากนะ...”

รักษาป่า ต้นไม้ ต้นน้ำลำธาร

ท่านเมตตาช่วยเหลือราษฎร และฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรมบริเวณพื้นที่ป่า ลุ่มน้ำป่าสัก เขตบ้านดงคล้อ บ้านน้ำเที่ยง บ้านสามแยก ตำบลวังขวาง อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นภูเขาสูงชัน เป็นต้นน้ำลำธาร

ของแม่น้ำสำคัญหลายสาย ได้แก่ น้ำเลย น้ำพอง ฯลฯ ซึ่งสภาพพื้นที่บริเวณดังกล่าว ในขณะนั้น ถูกบุกรุกแผ้วถางป่าทำอะไรเลื้อน ลอย จนสภาพป่าถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิง ในเรื่องนี้ท่านให้เหตุผลว่า

“...ที่ดินเวลานี้ (มิถุนายน ๒๕๓๗) ก็ ๑๐ กว่าล้านแล้วที่ซื้อ เนื้อที่ดูเหมือนได้ ๗ พันกว่าไร่แล้ว หลายแห่ง ทางด้านเพชรบูรณ์ก็มี ที่เราซื้อไว้นี้ไว้เพื่อชาติบ้านเมืองนะ เราไม่ได้ซื้อโดยลำพังเราเองนะ มันเป็นตัวน้ำลำธาร เช่น ต้นน้ำจังหวัดเลย นี่ที่ผ่านมาจากอำเภอวังสะพุงนี่แหละ น้ำหมดได้ ๒ แล้งนี้แล้ว ต้นน้ำ มันอยู่ตรงนั้น เราเลยซื้อครอบไว้หมดเลย เวลานี้ก็มีโครงการพระราชดำริประสานงานเข้ามาในเรา เราบอกเอาเลยให้เลย เพราะเราซื้อนี้ซื้อไว้เพื่อชาติ

“...สงวนป่าเอาไว้
สำหรับลูกหลาน
ต้นน้ำลำธารจะไม่มีเหลือ
ถ้าไม่สงวนป่าเอาไว้
อันนี้มันอยู่รอบ
ของต้นน้ำลำธารด้วย
ซื้อครอบไว้หมด...”

หลวงตาบัวไม่มีอำนาจวาสนาอะไร มากนัก วาสนาของพระอำนาจของพระไป เรื่องของพระ ไม่ใช่เป็นเรื่องแบบโลก ที่นี้ เมื่อทหารมาขอประสานงานเกี่ยวข้องด้วย ทหารเป็นผู้มีอำนาจเป็นผู้รักษาได้ เราก็ยกให้ทหารเป็นผู้รักษาแทนเราไปเลย รู้สึก สะดวกดีทุกอย่าง...อยากจะปลูกป่าก็เอามาช่วยกันปลูก รักษาตรงไหนๆ ที่มันจะมีความแน่นอนหนามันคงต่อชาติแล้ว เอาเลย เราก็มอบให้ทางทหารเลยเวลานี้เราเบาใจมากแล้วเป็นแต่เพียงว่าซื้อให้ๆ ให้ทางทหารเป็นผู้ดูแล...”

คุณค่าของต้นไม้ป่าเขาต่อการบำเพ็ญจิตตภาวนา เป็นสิ่งที่ท่านพูดอยู่เสมอๆ ว่า พระพุทธเจ้าทรงสอนพระให้อยู่ป่า การอยู่ให้ด้วยการศึกษา อยู่แบบอรรถแบบธรรม ไม่ใช่ไปอยู่ป่าแบบสัตว์ เพราะ

สถานที่เช่นนี้เป็นที่ขึ้นเอกในการบำเพ็ญเพียร ไม่มีคนไปยุ่งกวน วัดที่ท่านให้การช่วยเหลือส่วนใหญ่จึงพยายามรักษาสภาพที่เป็นธรรมชาติป่าเขาแหล่งต้นน้ำลำธารไว้ให้มากที่สุด พระณรงกุลบุตรสุดท้ายภายหลังจากจะมีสถานที่สงบสงัดในการบำเพ็ญเพียร ในเรื่องนี้ท่านเคยกล่าวว่า

“...วัดดงศรีชมภู^๑ เป็นวัดประเภทที่หนึ่ง ภูวัญประเภทเอก ไไล่เดียวกัน วัดดอยธรรมเจดีย์^๒ ภูสิงเคิง-สังโฆ^๓ เป็นประเภทที่หนึ่ง ผาแดง^๔ เหลานี้ที่หนึ่งทั้งนั้น อยู่ภาวนาได้ทั่วไป หลบหลีกไปหาที่ภาวนาได้สะดวกสบาย สงวนไว้ แล้วยังที่ที่ชื่อไว้ที่น้ำหนาว^๕ นั่นก็เป็นประเภทที่หนึ่งๆ เพราะดงกว้าง ชื่อครอบไว้มืดเลย พระอยู่ ๓ ย่านด้วยกัน สงวนป่าเอาไว้สำหรับ

ลูกหลาน ต้นน้ำลำธารจะไม่มีเหลือถ้าไม่สงวนป่าเอาไว้ อันนี้มันอยู่รอบของต้นน้ำลำธารด้วย ชื่อครอบไว้มืด

น้ำฝนตกมาจากเขามันชุ่มเย็น ไหลลงมา แมแต่แม่น้ำเลยนี้ก็มาจากนั้นนะ แม่น้ำเลยวังสะพุงนี้มาจากที่เราชื่อครอบไว้นั้นหมด มีอยู่ ๒-๓ สายแม่น้ำที่ไหลมาจากที่เราชื่อครอบเอาไว้ ตอนนี้พักทางโน้นก่อน ทำประโยชน์อย่างอื่น หมุนไปทางอื่น เรื่องหมุนนี้ไม่ถอยแหวะ หมุนไม่หยุด

หมุนเรื่อยๆ ช่วยทางโน้นช่วยทางนี้ จะทำยังไงความทุกข์ความจนไม่โดนใครเข้าก็ดูดี ถ้าโดนเข้าเท่านั้นก็พอแล้ว หายไปเลย ใครจะอยากโดน โดนทุกข์ ไม่มีกินอยู่ได้หรือมนุษย์เรา จะปลูกของอะไรพืชผลต่างๆ ปลูกไม่ได้ น้ำไม่มี แผ่นดินไม่ขึ้นแห้งผากอย่างนี้ปลูกอะไรก็ไม่ขึ้น ถ้าแผ่นดินมันขึ้นแล้วปลูกมันก็ขึ้น...”

๑ วัดดงศรีชมภู อ.โซ่พิสัย จ.หนองคาย
๒ วัดดอยธรรมเจดีย์ อ.โคกศรีสุพรรณ จ.สกลนคร
๓ วัดป่าสังฆาราม อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี
๔ วัดภูผาแดง อ.หนองวัวซอ จ.อุดรธานี
๕ อ.น้ำหนาว จ.เพชรบูรณ์

สัตว์ป่าปลอดภัย

ความสงบสงัดของป่ามีผลดีต่อพระ
ด้านการฝึกจิต สำหรับสัตว์ป่าเองก็มี
ความคุ้นเคย ว่างใจและอบอุ่นใจได้ง่ายกับ
พระ ซึ่งต่างกันอย่างมากมายกับฆราวาส เรื่องนี้
ท่านกล่าววว่า

“...กลางคืนดึกๆ สงัด ฟังเสียง
นกยูง ร้อง กลางวิกาลกลางวันไม่เคยเห็นตัว
มันนะ เราเห็นสักครั้งสองครั้งเท่านั้นมัน
นกยูงนะ ไม่เจอมันบ่อยนักเหมือนสัตว์
อื่นๆ พวกหมูพวกอูนี่เจอบ่อย บางทีมัน
ก็จุ่นจ่านๆ มาทางจงกรม มันไม่กลัวคน
มันมาอาศัยคน มาอยู่รอบๆ คน เดิน
จงกรมอยู่มันก็มาหากิน พวกหมูพวกอูนี่
นี่คุ้นง่ายนะ คุ้นง่ายมากเที่ยว มันมา
เหมือนสัตว์บ้านมาหาเรา หาชุดอะไรกิน
ชุดๆ ซีดๆ มา เราก็เดินจงกรมเฉย...เขา
ก็ไปขอเขาทั้งๆ ที่เขาก็เห็นเราอยู่ เขาไม่
สนใจนะ

นั่นเห็นไหม พระกับโยมผิดกัน ต่างสี
กัน ผ้าเหลืองเป็นผ้าที่ครองโลกมานาน
พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ครองผ้าเหลือง
ทั้งนั้น ผ้ากาสาวพัสตร์ สัตว์เหล่านั้นเคย
เกิดเป็นมนุษย์ เคยบวชเป็นพระเป็นเณร
มาในศาสนานั้นๆ มาตั้งมากมาย เพราะ
ฉะนั้นเวลาเห็นพระมันถึงตายใจเลยๆ ...”

เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ป่าอีกเรื่องหนึ่ง
ท่านเล่าว่า

“...เรื่อง **ลิง** นี้เรายังไม่ลืมนะ เขาจะ
ออกหากินเวลากลางคืน คือกลางวันคน

“...พระพุทธเจ้าทุกๆ
พระองค์ครองผ้าเหลือง
ทั้งนั้น...
...สัตว์เหล่านั้นเคยเกิดเป็น-
มนุษย์ เคยบวชเป็นพระ
เป็นเณรมาในศาสนานั้นๆ
มาตั้งมากมาย เพราะฉะนั้น
เวลาเห็นพระ
มันถึงตายใจเลยๆ ...”

ทำลายเขา เขาไม่ออก กลางวันเงียบเลย
กลางคืนเขาออกหากิน เราเดินจงกรมอยู่
กลางคืนเงียบๆ เดือนหงายๆ เราไม่ได้จุด
ไฟนี้ เดือนหงายๆ ในดงนะ ดงหน้าป่าที่
ฟังเสียงเขามาที่ไกล! เสียงลั่นมาเลยเพราะ
เป็นฝูงใหญ่ ใหญ่มากนะลิง เขามีหัวหน้า
พามา มันมีต้นไม้ต้นหนึ่งที่บนทางจงกรม
เรานี่ ผลไม้มันสุกเต็มเลยเขามากินนี้ทุก
คืน แต่ทุกคืนเราไม่ให้เขาเห็น

คืนนั้นเราลองแสดงตัวให้เขาเห็น
ว่าเขาจะตาดีไหมในเวลากลางคืนนะ
โอ๊ย! ลิงนี่ตาดีนะ กลางคืนนะ ออกคืนวัน
ที่เราจะแสดงตัวให้เขารู้เรื่องของเขานั้น
เรานิ่งๆ อยู่ข้างต้นไม้ที่นี่ะ นิ่ง! เขามาเต็ม
ไปหมด แต่เวลาเราจะกระดุกกระดิกพลิก
อะไรนี้ ต้องกะว่าเขากินอิ่มก่อนนะ ไม่งั้น
เดี๋ยวเขาเผ่นไม่ได้กินอิ่มละ เราต้องกะ
ระยะพอดีเขากิน พอมีตัวไปบ้างก็มี...

ที่นี้เราก็กระดุกกระดิกนี่พอหัวหน้า
ร้องจ๊ิกที่เดียวเท่านั้นนะ นอกนั้นเงียบ
หมดเลยนะ เงียบเหมือนไม่มีลิงสักตัว
เดียวแหละ ลิงทั้งฝูงใหญ่ๆ นะ นั่นนะ
เพราะมีหัวหน้า มีหัวหน้าเตือนเอา เราเลย
นิ่งอีกละ จนกระทั่งนานแล้วก็มีเสียงหัว
หน้าต๊อกๆ ต๊กๆ แต่พอได้ยิน เสียงตัวหนึ่ง
ดั่งขึ้น ตัวหนึ่งก็ดั่ง ที่นี้ออกนะ ออกต่างตัว
ต่างไปเลยนะ แสดงว่าเขาก็อิมแล้ว เพราะ
เราทำนั้น ทำเวลากะว่าเขาอิมแล้วเขาไป

เขามีหัวหน้าเหมือนกัน ลิง ฝูงลิงมี
เยอะนะ กลางวันนี้ไม่เห็นแหละ เขาไม่ออก
คือพวกมนุษย์นี่มันยักษ์นี่นะ ยักษ์หูสั้น มัน
กินตะไปเลยมนุษย์นี่ ลิงก็ไม่เลือก นี่กลาง
วันเขาจะไม่ออกหากินนะ ตอนกลางคืน
เงียบๆ ต๊กๆ เขาถึงจะออกนะ กลางวันนี้ไม่
เห็นแหละ เขาไม่ออก ต้องสองทุ่มไปแล้ว
ถึงจะออก

“...การทำลายกัน
ไม่ใช่ของดี แม้แต่สัตว์
เขาก็ไม่ต้องการ
เขาไม่ประสงค์
ความตายนี้ไม่ต้องมีใคร
เรียนที่ไหนละ
มันหากรู้เองในหลัก
ธรรมชาติของตัวเอง
กลัวตายด้วยกันทั้งนั้น...”

นี่มาคิดถึงเรื่องความปลอดภัยของ
สัตว์นี่ละ ลำบากมากกว่ามนุษย์เรามาก
นะ มนุษย์เราไปที่ไหนเป็นอิสระสบายๆ
สัตว์นี่ไปไหนหลบๆ ซ่อนๆ ไม่งั้นตายจริงๆ
อย่างนกนี้ดูซิ ถ้าไม่มีคนรักษาไม่ได้ะนี่
ฉิบหายหมดเลย การทำลายกันไม่ใช่ของดี
แม้แต่สัตว์เขาก็ไม่ต้องการ เขาไม่ประสงค์
ความตายนี้ไม่ต้องมีใครเรียนที่ไหนละ มัน
หากรู้ในหลักธรรมชาติของตัวเอง กลัวตาย
ด้วยกันทั้งนั้น สัตว์ทุกประเภท...”

๒๒

โรงเรียน

ด้านวัตถุประสงค์และเครื่องอุปโภคบริโภค

หลวงตาเมตตาสงเคราะห์สนับสนุนทางการศึกษาทั้งในแง่ตักอาคารเรียนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อใช้ในงานธุรการบ้าง ด้านสื่อการเรียนการสอนและอื่นๆ แก่โรงเรียนต่างๆ หลายแห่ง

ตัวอย่างประเภทที่ท่านช่วยเหลือ เช่น ช่วยสร้างอาคาร ธรรมสถาน ตักเรียน อาคารเรียน โต๊ะเก้าอี้ อุปกรณ์ทางการเรียนการสอน ค่าอาหารกลางวันเด็กนักเรียนยากจน เป็นต้น

สำหรับตัวอย่างโรงเรียนที่ท่านเมตตาสงเคราะห์ โดยมากอยู่ในจังหวัด

อุดรธานีและจังหวัดใกล้เคียงที่พอจะอยู่ในข่ายความรับผิดชอบในสายตาของท่าน เพื่อเหตุผลความจำเป็นมากน้อยในการสงเคราะห์ เช่น โรงเรียนสตรีราชินูทิศ โรงเรียนบ้านตาด โรงเรียนอุตรธรรมมานุสรณ์ โรงเรียนหนองแสงวิทยา โรงเรียนบ้านดงเมือง โรงเรียนบ้านหนองตุ โรงเรียนค่ายประจักษ์ศิลปาคม ฯลฯ

ด้านธรรมะที่ใช้ในการเรียน

ด้วยตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนของชาติ จะได้มีความรู้ติดเนื้อติดตัวอัน

จะเป็นประโยชน์แก่ตน แก่ครอบครัว และ
ชาติบ้านเมือง ท่านจึงเน้นเสมอให้เด็กรู้จัก
รับผิดชอบชีวิตตนเองตามวัยอันควรเป็น
อย่างมีหลักเกณฑ์เหตุผล เช่นคราวหนึ่ง
ท่านสอนคณะนักเรียนดังนี้

ขยันเรียน...รอบคอบ...คบเพื่อนดี

“...จงพยายามตั้งใจศึกษาเล่า
เรียนทุกคน อย่าขี้เกียจ อย่าเถลไถล อย่า
เห็นการเลินเล่อว่าการเรียน จงเห็นการ
เรียนดีว่าการเล่น จะภาคภูมิใจในตัวเอง
เวลาสอบก็อาจหาญ ไม่สะทกสะท้าน และ
สอบได้คะแนนสูง เพราะความขยันเรียน
ย่อมได้คะแนนดีเสมอ

ผิดกับคนขี้เกียจเรียนอยู่มาก อย่า
เอามาเป็นตัวอย่างจะเสียใจภายหลัง รีบ
เตรียมตัวในเวลาเรียนและก่อนสอบอย่าให้
บกพร่องในหลักวิชาที่เรียน...

...เวลาสอบตก เราจะตำหนิครูก็ได้
ไม่ได้ เพราะเราขี้เกียจ บกพร่อง ข้อสำคัญการ
ชอบเที่ยวนั้นจะทำให้เราสอบตก เมื่อสอบ
ตกแล้วทำให้เกิดความขี้เกียจขี้คร้านเข้า
อีก และชอบคบค้าสมาคมกับเพื่อนฝูงที่เลว
ทราม เราก็ยังมีใจตำหนิไปเรื่อยๆ มอง
เห็นครูเห็นอาจารย์เกิดความกระดากอาย
กลัวครูจะซักจะถามนั้นนี้ ไม่อยากเข้าหน้า
เสียแล้ว เพราะจิตใจมันเสียมันเลวลง เพื่อ
ไม่ให้เป็นอย่างที่กล่าวนี้ จงรีบตัดแปลงตนแต่
ปัจจุบันคือขณะนี้บัดนี้ตลอดไป...

ตรงไหนที่ยากลำบากให้พยายาม

“...ให้พยายามเรียนและ
ท่องเสมอจนจำได้...ที่ไหน
ไม่เข้าใจให้ศึกษาได้ถามครู
เพื่อความเข้าใจ...”

เรียนและท่องเสมอจนจำได้ ข้อใดที่ครูบอก
หรือครูสั่งให้ท่องจำให้ได้ จงท่องให้ได้ติด
ปากติดคอจริงๆ... อันไหนเป็นความไม่เข้าใจ
ก็ท่องให้เข้าใจจริงๆ ที่ไหนไม่เข้าใจให้
ศึกษาได้ถามครูเพื่อความเข้าใจ

อย่าเก็บเอาไว้วด้วยความอายครู
และเพื่อนฝูง ซึ่งเป็นสิ่งที่จะปิดทางเพื่อ
ความเข้าใจของตนในเวลาจำเป็น เช่น
เวลาสอบเราระลึกไม่ได้ ทั้งๆ ที่สิ่งนี้เรา
สงสัยควรจะถามครูอยู่แล้ว แต่ไม่ถาม

เวลาข้อสอบออกมาก็มาถูกจุดที่
เราไม่รู้ที่เราสงสัยนั้น ก็เลยขาดผลขาด
ประโยชน์ที่ไม่ควรจะขาดไปเสีย และถูกตัด
คะแนนลงไปเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง
กลายเป็นคนเดินช้าล้าหลังไม่ทันเขา

...ดังนั้น จึงต้องพยายามศึกษาให้
เข้าอกเข้าใจทุกแง่มุมไม่สะเพร่ามั่งง่าย
ควรพยายามฝึกหัดตนให้เป็นคนละเอียด
รอบคอบไปด้วยเป็นการดี เวลาสอบจะไม่
พรวดพราดและมักได้คะแนนต่ำและสอบ
ตกเสมอ...”

หนังสือที่ควรอ่าน

นอกจากตำราเรียนที่นักเรียนต้อง
รับผิดชอบในการศึกษาหาอ่านแล้ว
ควรรู้จักค้นคว้าหาความรู้และประสบ
การณ์เพิ่มเติมจากหนังสือประเภทอื่น
ด้วย ในเรื่องนี้หลวงตามตตาให้คำแนะนำ
นำแกลูกหลานไว้เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ใน
การเลือกสรรหนังสือที่ควรอ่าน ดังนี้

“...เราเห็นคุณค่าของการอ่าน
หนังสือทางด้านธรรมะ เป็นสำคัญ
อ่านทางโลก มันมีฉากหน้าฉากหลัง สุด
ท้ายก็ฉากหลังนั้นแหละทำลาย

ฉากหน้าเป็นเครื่องล่อหลอตา ล่อ
ใจไปหน่อยๆ ฉากหลังนี้สำคัญ แทะเข้าไป
เลย เสียมากต่อมาก แต่เมื่อไม่มีใครคิดทาง
เรื่องเสียแล้วก็ มันจะเสียขนาดไหนก็ไม่สน
ใจ มีแต่ป็นหน้าเรื่อยๆ ความฉิบหายก็ไป
เรื่อยๆ เหมือนไฟลามทุ่ง

ส่วนที่เป็นสารประโยชน์ก็มี ไม่ได้
ปฏิเสธ แต่ผู้ที่อ่านส่วนมาก มักอ่านด้วย
ความเพลิดเพลินละซี ไม่ได้อ่านเพื่อหา
สารประโยชน์อะไรสักอย่าง ยิ่งเป็นเด็กหนุ่ม
เด็กสาวด้วยแล้ว คึกคะนองนี้ โอ๊ย เป็นบ้า

ไปเลยเที่ยว บ้าสด ๆ ร้อน ๆ
ยิ่งเห็นโป๊ๆ เบ๊ ๆ ด้วยแล้ว ยิ่งไป
ใหญ่เลยนะ ลืมมุ่งขืนมุ่งผ่านั้นแหละ วิ่ง
เป็นบ้าเหมือนหมา

นี่ละ อำนาจของกามตัณหา มันไซ้
เล่นเมื่อไร มันเคยทำลายโลกมามากต่อ
มากแล้ว อันไหนก็ไม่รุนแรงเหมือนอันนี้ อัน
นี้รุนแรงมาก ไม่ว่าสัตว์ว่าคน ถ้าหลงอันนี้ได้
บ๊ีบหัวใจแล้ว อยู่ไม่ได้ ต้องตื่นเที่ยว...

ท่านจึงให้มี “น้ำ” คือ ธรรมะ อ่าน
ธรรมะ ฟังธรรมะ อบรมธรรมะ เพื่อดับไฟใน
ใจ เพราะสิ่งที่ทำให้เพลิงเปลวไฟนั้นเป็นสิ่งที่
มีพิษภัยและความโศกเศร้าแฝงอยู่ในนั้น
จึงนำธรรมะเข้าไปชะล้างในจุดนั้น เปิด
ออกเพื่อเห็นโทษของมัน...”

ด้านศีลธรรมและความประพฤติ

เมื่อมีกลุ่มนักเรียนนิสิตนักศึกษา
และคณาจารย์จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
มาทำบุญใส่บาตร ท่านมักแสดงความ
ห่วงใยถึงศีลธรรมและความประพฤติของ
เด็กและเยาวชน ดังนี้

ข้อควรปฏิบัติต่อพ่อแม่

“...ให้สมบัติเงินทอง ข้าว น้ำ อาหารคาวหวาน เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย... ให้การพยาบาลรักษาในเวลาเจ็บไข้ได้ทุกข์... ประคับประคองท่านในเวลาแก่ชรา ยืน เดิน นั่ง นอน หรือไปมาไม่สะดวก... รักษา น้ำใจไม่ให้ได้รับความกระทบกระเทือน บอบช้ำจากการแสดงออกของบุตร ธิดา แต่ละอย่างๆ...”

บำรุงท่านด้วยวัตถุ หรือด้วย มรรยาทธัญญาศัย ไม่ฝ่าฝืนดื้อดิ่ง... ช่วย เตือนด้วยอุบายต่างๆ ในทางที่ชอบ.. ปลอบโยนให้รื่นเริงใจในเวลาที่ท่านเกิดความหงุดหงิดไม่สบายใจในบางเวลา...”

ข้อควรระวังกับพ่อแม่

“...เวลาพ่อแม่ทำอะไรก็อย่าถก อย่าเถียง อย่าโต้อย่าอวดรู้ อวดฉลาด ว่า ตนนี้ได้เรียนรู้ความรู้วิชาในชั้นนั้นชั้นนี้ พ่อแม่ไม่ได้เรียนอะไร จะเรียนอะไร พ่อแม่ เลี้ยงลูกมาจนเกือบตาย จะให้เรียนอะไร อีก เข้าใจหรือเปล่าละ ทั้งให้ไปเรียนอีก

ทั้งเลี้ยงลูกอีก มันตายละพ่อแม่คน นี้ เรา โตขึ้นมาเราไปเรียนหนังสือ แล้วเอาความรู้ นี้ไปอวดพ่อแม่ คนนั้นเป็นคนโง่คนพาล สันดานหยาบ ไม่ดี คนอกตัญญู คนนั้นไป ทำอะไรไม่เจริญนะ ดีไม่ดีลูกเกิดขึ้นมาก็ มาเป็นภัยต่อพ่อแม่ มาเป็นข้าศึกต่อพ่อแม่ เพราะพ่อแม่คือใคร ก็คือเรา เราไม่ รู้จักบุญจักคุณของพ่อแม่ฉันใด ลูกก็จะไม่ รู้จักบุญจักคุณของเราฉันนั้น...”

...อะไรก็ตามเถอะ อย่าได้ลืมนคุณ ของพ่อของแม่ อันนี้เป็นหลักเกณฑ์ที่ใหญ่ โทมามาก ใครประมาทพ่อแม่แล้วคนนั้นไม่ เจริญเลย ไปไหนก็ไปเถอะ มันหากเป็นอยู่ ในนั้นแหละ เพราะพ่อแม่นี้เป็นเรื่องที่หนัก มาก ถ้าว่าบุญก็บุญมาก กุศลมาก ปฏิบัติถูก ต่อพ่อแม่แล้ว ท่านว่าได้บุญมาก ทักขิเนยย บุคคลของบุตร คือ พ่อกับแม่ เทียบกับพระ อรหันตองค์หนึ่ง ไม่ใช่เล่นๆ นะ ถ้าทำผิดก็ เป็นพิษอย่างร้ายแรง...”

อ่อนน้อมต่อครูอาจารย์-ผู้อาวุโส

หลวงตาเมตตาสอนลูกหลานที่อยู่ ในวัยศึกษาเล่าเรียนเสมอๆ ดังนี้

“...เวลาไปพบครูอาจารย์สถานที่ใด ให้ยกมือไหว้และทำความเคารพอย่างอ่อนน้อมถ่อมตนจริงๆ อย่าทำตัวแข็งกระด้างและเฉยเมยไป เหมือนความรู้สึกของเราเกิดขึ้นมาจากดินจากหญ้า ไม่เกิดขึ้นมาจากความอุตสาหะพยายามน้ำพักน้ำแรง ความเมตตาสงสารของครู

ให้เราคิดถึงครูอาจารย์ว่าเป็นผู้มีคุณค่าอยู่บนหัวใจของเรา หรืออยู่บนกระหม่อมจอมขวัญของเราเสมอ อย่าได้ลืม อย่าได้ลบหลู่ดูหมิ่น เราจะเป็นผู้เจริญในอนาคต ไม่อับเฉาเศร้าหมอง เวลาเราเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นครูอาจารย์คน ย่อมมีคนเคารพสนองตอบความดีของเรา...

...เราเป็นนักเรียนศึกษาเล่าเรียนให้เข้าอกเข้าใจ ให้เคารพครูเคารพอาจารย์ กลับไปบ้านไปเรือน เคารพพ่อเคารพแม่ เคารพวิทยุคุณ คุณุคุณ เคารพคนเฒ่าคนแก่ เคารพท่านผู้มีบุญมีคุณ...

เพราะนี้ ปราชญ์ทั้งหลายเตือนกันมากมานาน จงพากันรักษามรดกนี้ไว้ อย่าทำให้เสื่อมทรามและสูญหายไป...”

ความรัก

“...สมมติว่าเรามีความรักความชอบในผู้ใดก็ตาม ความรักนั้นยอมรับว่ารัก เพราะอยู่ภายในใจใครห้ามไม่ได้ แต่สิ่งที่เราจะบังคับไม่ให้เป็นไปตามความรักเสียทุกอย่างนั้น เป็นเรื่องของใจจะต้องบังคับ สติปัญญาจะต้องบังคับตน ไม่ให้

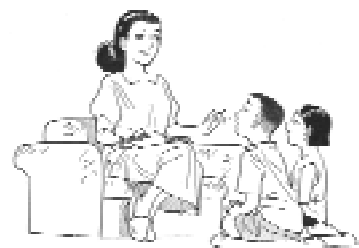
แสดงออกในสิ่งที่ไม่น่าดู และในสิ่งที่เสียหาย

จนกว่าเวล่ำเวลาได้อำนวยถูกต้องทุกประการแล้วนั้น โลกย่อมรักกัน เพราะฉะนั้นโลกนี้จึงมีผู้มีเมียมี่ลูกมีเต้า เหล่ากออยู่เต็มบ้านเต็มเมือง ก็ไม่มีใครตำหนิกัน เพราะเป็นไปด้วยความถูกต้องดีงาม เป็นไปด้วยชนบประเพณีที่มนุษย์ยอมรับกัน...”

“วัยเรียน” ไม่ใช่ “วัยลิง”

“...อย่าเที่ยวเตร็ดเตร่เร็วเร็ว เวลาไม่ใช่เวลาเที่ยวเตร็ดเตร่เร็วเร็ว ถึงเวลาจะควรเป็นหากค่อยเป็นไปเอง เรื่องอารมณ์ดีก็ค่อนองก็เหมือนกัน ชอบสนุกเฮฮา ชอบเกาะชอบเกี้ยว ชอบเลี้ยวโนนเลี้ยวนี้ไม่ดี เช่น นักเรียนผู้หญิง นักเรียนผู้ชาย ก็อย่าไปสนิทกันในทางกามารมณ์ อันเป็นทางเสียหาย ทางเผาบ้านเรือนก่อนปลูกยังไม่เสร็จ มันฉิบหาย

ในระยะนี้ในวัยนี้เป็นวัยเรียนไม่ใช่วัยเล่นเลยขอบเขต อย่ากลัวโลกตาฝ้าตาฟางนี้จะสูญหายไปไหน มันไม่สูญหายไปไหนแหละ เพราะมันมีอยู่กับเรากับท่านทุกเวลานาที นอกจากได้ตีกระบาลมันไว้

ไม่ให้คนเป็น **ลิง** ไปเท่านั้น ไม่งั้นลิงจะมา
แย่งเอามนุษย์ไปกินหมด...

...มนุษย์เราสืบพันธุ์มาตั้งแต่ต้น
จนอวสานปัจจุบันนี้ และยังมีต่อไปไม่มี
ที่สิ้นสุด เรื่องหญิงกับชายแล้วไม่สูญพันธุ์
เรื่องนี้ไม่ต้องศึกษาเล่าเรียนให้เพิ่มโรคบ้า
กามเข้าไปอีก ไม่ต้องมีโรงจำโรงเรียนสอน
กัน โรคกามก็พร้อมจะเจริญอยู่แล้ว
ตั้งสัตว์เดรัจฉานเขาก็ไม่สูญพันธุ์ เพราะ
เรื่องกามก็เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่อยู่ในหัวใจสัตว์
ทั้งตัวผู้ตัวเมียทั้งหญิงทั้งชาย มีอยู่ด้วยกัน
ทั้งนั้น ไม่มีคำว่าบกพร่องเพราะไม่ได้เรียน
ไม่ได้ส่งเสริมมัน..."

อย่าเป็น "หญิงใจง่าย ชายไร้ศักดิ์ศรี"

"...เวลานี้ไม่ใช่เวลาที่เราจะไป
สนใจกับสิ่งเหล่านี้ อันจะเป็นการทำลาย
การศึกษาเล่าเรียนและทำลายอนาคต
ของเราให้กุดตวนเข้ามา เรามีหน้าที่ที่จะ
ศึกษาเล่าเรียนและรักษาวลสงวนตัวทั้ง
หญิงทั้งชาย

ผู้ชายก็รักเกียรติของตัวเองว่าเป็น
ชาย ผู้หญิงก็สงวนศักดิ์ศรีอันดีงามของ
ตนว่าเป็นกุลสตรี ตามประเพณีของ
มนุษย์ผู้มีสมบัติผู้ดีของเมืองไทยเราถือกัน
มาอย่างนั้น เพราะเป็นหลักประเพณีอันดี
งามมาแต่ดึกดำบรรพ์ไม่เคยล้าสมัยและ
มีปมด้อยรอยหรือแก่ประเพณีของชาติใด
ในโลก... ยิ่งเราเป็นนักเรียนด้วยแล้ว
เรียนความรู้ที่ใหญ่ ความประพฤติก็ให้

การสงวนตัวรักษาตัว ก็ให้ต่างคนต่างรักษา
ให้ดีมีศักดิ์ศรีทั้งหญิงทั้งชาย ผู้ชายก็อย่า
เป็นคนเห็นแก่ตัวจัด มีช่องว่างตรงไหนเข้า
ทำลาย ซึ่งเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของตัว
นั้นแล

การทำเช่นนั้นเป็นความเลวทราม
ของตัวเอง เป็นผู้ชายแบบลิงไว้ใจไม่ได้
สุขภาพชนรังเกียจติเตียน ทั้งเสียเกียรติ
แห่งความเป็นผู้ชาย ผู้หญิงที่ชอบปล่อย
ตัวเป็นคนใจง่ายขายขอลอง เป็นคนขาย
ก่อนซื้อ สุกก่อนห้าม นั่นคือหญิงเลวทราม
บถึงเวลาเอาจริงเอาจังไม่มีใครซื้อ ไซ้ไม่
ได้ และไม่มีใครนับหน้าถือตาอยากนำมา
เป็นศรีสะใภ้ กลัวเกรงจะเป็นสกุลชาย
ทอดตลาด..."

ติดยาเหมือนปลาติดเบ็ด...เลือดสาด

"...ยาเสพติด...เวลานี้มีระบาด
อยู่ทุกแห่งทุกหน แม้แต่ในโรงเรียน มหา
วิทยาลัยใหญ่ ๆ ก็มีเยอะ... ลูกหลานใหญ่
จักรวิธรักษาตัว อย่าให้หลวมตัวเข้าไป

ที่แรกก็คิดว่าเป็นเรื่องสนุก เมื่อติด
เข้าไปแล้วก็เหมือนกับปลาติดเบ็ดนั้นแหละ
มันมีเหยื่ออยู่นิดเดียวที่ปลายเบ็ดนั้นนะ
พอกินเข้าไปเท่านั้น ถูกเบ็ดเกาะปาก

ที่นี้ดินไม่หลุดเกาะไม่ออกแหละ
เบ็ดเกาะติดเลย แล้วก็ตาย ยาเสพติดก็
เหมือนกัน เมื่อเสพเข้าไปแล้วก็ติด ติดแล้ว
ไม่ได้เสพ ไม่ได้ดื่ม ไม่ได้กิน อยู่ไม่ได้ ทุรน
ทุราย เงินทองข้าวของไม่มี ตัวก็ได้ติดยา

“...กลัวเท้าสกปรก
มากกว่าหัวใจสกปรก
หัวใจสกปรกมอมแมม
เท้าสะอาด
ใช้ไม่ได้...”

เข้าไปแล้วทำอย่างไร หาทางบริสุทธิ์ไม่ได้ก็
หาทางทุจริตเที่ยวฉกเที่ยวลัก เที่ยวปล้น
เที่ยวฉ้อ กัดขี่ข่มเหงใครได้เป็นเอาทั้งนั้น
คำว่าวางวายไม่มีในหัวใจ...

...ถ้าติดเข้าไปแล้วจนกระทั่งวัน
ตายก็ไม่มีทางหาย ไม่เหมือนโรคภัยไข้เจ็บ
ที่เกิดขึ้นภายในร่างกาย รักษาด้วยหยูกยา
ยังมีเวลาหาย แต่ยาเสพติดนี้ถ้าลงได้ติด
เข้าไปในรายใดแล้ว รายนั้นต้องเขียนใบตาย
ให้เลย เขียนใบว่าหมดคุณค่า ตายทั้งเป็น
ไว้ให้เลยที่เดียวทั้งที่ยังไม่ตาย...”

เวลาใส่บาตร...ไม่เหยียบบนรองเท้า

“...พระพุทธเจ้าเสด็จออกทรง
ผนวช ไม่เห็นมีใครไปราดยางให้พระพุทธ
เจ้า มีไหมในตำราว่า พระพุทธเจ้าไปที่ไหน
ราดยางไปพร้อมๆ ไม่เห็นมี

ต่อไปนี่ เราจะต้องได้ถือไม้ติดตัว
ไปด้วย ไปบิณฑบาตต้องถือไม้ติดตัวไป
ด้วย เราบอกให้ถอดรองเท้า ถอดถอดปั๊บ
ปั๊บขึ้นเหยียบแล้ว ขึ้นเหยียบอยู่บนรองเท้า
นะ พวกเพื่อนๆ ละบอกให้ถอดรองเท้า ถอด
ปั๊บ ขึ้นเหยียบปั๊บอยู่ข้างบน ไม่ยอมลงนะ
ตีขานะซี

ตรงนั้นนะ มันพิลึกก็ก็คือ กลัวเท้า
สกปรกมากกว่าหัวใจสกปรก หัวใจสกปรก
มอมแมม เท้าสะอาด ใช้ไม่ได้...”

ไหว้พระก่อนนอน

“...นี่สอนให้บรรดาลูกหลานมีหลักใจ โดยอาศัยหลักธรรมเข้าเป็นเครื่องสนับสนุน เป็นเครื่องป้องกันตัว เป็นเครื่องรักษาตัว เป็นธรรมอบอุ้มใจ เวลาก่อนนอนอย่างน้อยให้ไหว้พระ

อิติปิโสฯ สวากขาโตฯ หรือ

อรหังฯ สวากขาโตฯ สุปฏิปันโนฯ

แล้วเวลาจะนอนให้ระลึกถึงคำบริกรรมภาวนา เพื่อให้เป็นพลังของจิต เช่น **พุทโธ พุทโธ... เป็นต้น**

เรานั่งภาวนา อย่างน้อยได้สัก ๕ นาที ให้นั่งนี้กับ **พุทโธ พุทโธ ...** ที่นี้เวลานอนลงไปก็ให้ **พุทโธ พุทโธ...** จนกระทั่งหลับ นี่ จิตใจเราก็เข้มขึ้นเบิกบานหลับฝันไปก็ไม่ฝันร้ายฝันน่ากลัวต่างๆ จิตใจก็มีพลัง...”

“คุณธรรม” นำ “ความรู้”

ศีลธรรมและความประพฤติของผู้กำลังศึกษาเล่าเรียน เป็นสิ่งที่เราจะเพิกเฉยไม่ได้โดยเด็ดขาด แต่ต้องพยายามชวนชวนเข้าระดับตนให้มาก ท่านให้เหตุผลว่า เราจะมีแต่วิชาความรู้เพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมี **ธรรม** เข้าแทรกเสมอ ด้วยการพิจารณาใคร่ครวญว่าผิดหรือถูกประการใด ในการคิด การพูด และการกระทำของตนเอง เปรียบเสมือน **รถมีเบรคห้ามล้อ** คือ มี **“ธรรม”** นั้นเอง โทษของการศึกษาเพียงอย่างเดียว โดยไม่หมั่นฝึกฝนอบรมใจให้เจริญขึ้น มีโทษดังนี้

“...เรียนมาเท่าไรก็เป็นเครื่องมือของความชั่วช้าลามกไปเสียทั้งสิ้นฯ เวลานี้เป็นอย่างนั้นนะ ถ้าไม่มีธรรมแล้ว ยังในโลกนี้จะพินาศฉิบหายจริงๆ

ขอให้ลูกหลานทั้งหลายจำเอาไว้ คำนี้อย่าได้ลืม ผั่งให้ลึกด้วย... เพียงความรู้ทางโลกที่เรียนมา... ความรู้อันนี้มันเป็นเครื่องส่งเสริมกิเลสตัณหา ให้เอาไปใช้ได้ อย่างคล่องตัวๆ ผู้ที่ลุ่มจม ก็คือเราๆ ผู้เรียนมานั้นแหละ... มันพาให้โลกาให้โกรธให้หลง

พาให้ส่งเสริม ราคะต้นทุนมากขึ้นๆ ซึ่งสิ่ง
เหล่านี้เป็นพื้น เป็นไฟทั้งสิ้น...”

ท่านเล่าว่า บางคนมาคุยโวโอ้อวด
ลืมหิวว่าตัวเก่งทางนั้นเดินทางนี้ มีหลาย
ครั้งที่ท่านเมตตาตักเตือนให้เป็นคติเครื่อง
เตือนใจว่า

“...เขามาพูดเรื่องว่า จบด้านนั้น
...เดินทางนี้...เดินทางไหนๆ...ใช้วิชาความ
รู้เดินทางความซำซาลามาก เดินทางความ
ลืมหิวลืมหิวตัว... เดินทางมี ๑๐ เมีย ๒๐ ผัว
ใช้วิชาความรู้ความสามารถเดินทางนักเลง
โต...เดินทางนักเลงสุรา...ทางโกโรโกโส
เดินทางทำลายชาติ...เรียนมาทำอะไรมาโก
มาอวดหน้าร้านอยู่เฉยๆ ตัวลุ่มจุ่มๆ
ประพัตติเหลวแหลกแหวกแนว

ความรู้สูงเท่าไรยิ่งหยิ่ง ยิ่งจองหอง
พองตัว แล้วทำลายชาติ ทำลายตัวเองไป
ในตัว...ใครอย่าอวดว่าใครเรียนเก่ง มี
ความรู้ชั้นนั้นชั้นนี้...เรียนมาให้ป็นเครื่อง
ประดับโลกประดับสงสารประดับบ้าน
ประดับเมืองให้เป็นสรณะแก่นสารแก่ชาติ
ไทยของเรา สมความรู้ที่เรียนมามากน้อย
มันถึงถูก...”

ถึงแม้ว่าจบ “การศึกษา”
ก็อย่าเลิกรา “การศึการธรรม”

แม้จะประสบความสำเร็จทางการ
ศึกษาชั้นสูงเพียงใดก็ตาม เช่น จบปริญญา
เอกหรือดอกเตอร์ “ธรรม” ก็ต้องมีความจำ
เป็นสำหรับผู้มันยังขึ้นไปอีก ท่านเคยอธิบาย

“...ดอกเตอร์มีแต่ความรู้วิชา
เอามาอวดโลกกันเฉยๆ แต่เจ้า
ของทำความลุ่มจุ่มแก่โลก
ดอกเตอร์นี้ใช้ไม่ได้...”

เหตุผลอย่างเด็ดว่า

“...ดอกเตอร์มีแต่ความรู้วิชาเอา
มาอวดโลกกันเฉยๆ แต่เจ้าของทำความ
ลุ่มจุ่มแก่โลก ดอกเตอร์นี้ใช้ไม่ได้ นั้น เห็น
ไหมละ ฟังซิ เราพูดนี้เสียหายไปตรงไหน
มันมีอย่างนั้นได้นี้ พูดตามความมีความ
เป็น แล้วแก้ไขความเป็นอย่างนี้ด้วยการ
สั่งสอนอย่างนี้...เขาไม่เป็นดอกเตอร์เขา
ครองตัวดี เขาประพัตติตัวดี นั้นเป็นคนดี
นะ ไม่ได้สำเร็จความดีด้วยดอกเตอร์แต่
ไม่มีกรรมภายในใจนะ

ดอกเตอร์มีกรรมในใจถึงแม้ว่า
จะไม่ได้เป็นดอกเตอร์ก็ดี ถ้าเป็นดอกเตอร์ก็
ยิ่งดี นั้นแหละ ยิ่งเป็นผู้สง่างามในปวงชน
นะ เรียนมาความรู้สูงมาเป็นตัวอย่างเป็น
แบบพิมพ์ที่ดีของโลก ดอกเตอร์ประเภทนี้
เป็นดอกเตอร์ที่มึนเขิน ให้ความชุ่มเย็นแก่
โลกสมชื่อสมนามว่าเป็นดอกเตอร์มีความ
รู้ชั้นสูง ความประพัตติปฏิบัติดีงามทุกสิ่ง
ทุกอย่างสูงไปตามๆ กันกับความรู้ที่เรียน
มา นี้เรียกว่า ดอกเตอร์ระดับชาติ ถ้าอยู่
ในชาติไทยของเรา ก็ระดับชาติไทยของ
เรา ระดับสังคม ระดับทุกแห่งทุกมุม...”

ท่านจึงเปรียบดอกเตอร์เป็น ๒
ประเภท คือ ดอกเตอร์เพื่อทำลายชาติบ้าน

“...ความรู้ของผู้ที่อยู่ใต้
อำนาจของกิเลส
จะรู้ขนาดไหน
กิเลสต้องครอบงำ
อยู่นั่นแล...”

เมืองหนึ่ง และดอกเตอร์ที่ให้ความเจริญ
รุ่งเรืองแก่ตนและชาติหนึ่ง ท่านกล่าว
ถึงประเภททำลายชาติก่อน ดังนี้

“...ไม่มีคำว่าอ่อนข้อในเรื่องทำ
ความชั่วช้าลามก ในเรื่องความลึมเนื้อลึม
ตัวไม่มีใครเกินดอกเตอร์เหล่านี้ เพราะ
เรียนวิชาความลึมตัวมาตลอด ตลอด
เพราะกิเลสคือความทำคนให้ลึมตัวนี่นะ
ถ้ามีธรรมแทรกเข้าไป จะเป็นเหมือนมีสติ
มีเครื่องยับยั้ง มีเบรคห้ามล้อ จะรู้เนื้อรู้ตัว
ผิดถูกชั่วดีประการใดแล้ว เอาความรู้นี้พา
ดำเนินไปเพื่อความสงบร่มเย็นแก่ชาติ
บ้านเมือง เนี่ย

ดอกเตอร์ที่มีธรรมเป็นผู้ให้ความ
ร่มเย็นแก่โลกได้มากที่สุด ไม่มีใครเกินผู้ที่
มีความรู้มากละ และมีธรรมในใจ ผู้นี้
แหละเป็นผู้ให้ความร่มเย็นแก่โลกมากที่สุด
ตั้งรากฐานบ้านเมืองได้ ก็คือผู้นี้
นำชาติบ้านเมืองให้ขึ้นจากความลุ่มจม
ได้ทุกประเภทก็คือผู้นี้...”

คำสอนของท่านดังกล่าวข้างต้นนี้
ทำให้ประจักษ์ว่า การศึกษาหาความรู้ไม่ว่า

จะอยู่ในระดับใดตั้งแต่ขั้นพื้นฐาน เบื้องต้น
กลาง ตลอดจนถึงระดับสูงสุดก็ตาม ความ
จำเป็นแห่งการฝึกฝนอบรมจิตใจให้พร้อม
พร้อมด้วยคุณธรรมก็ยิ่งมีความจำเป็นมาก
ขึ้นตามกัน

ผู้ที่ตระหนักและเห็นคุณประโยชน์
อันยิ่งใหญ่ในเรื่องดังกล่าวชัดเจน จึงยอม
มีความเคารพบูชาและเทิดทูนในท่านผู้รู้ผู้
สอนและผู้สนใจใคร่ต่อการปฏิบัติธรรม
เฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่สามารถปฏิบัติได้อย่าง
ที่ได้สอนผู้อื่น และเห็นผลแห่งการปฏิบัติ
จนสามารถเป็นสักขีพยานยืนยันถึงสาระ
คุณแห่งธรรมได้อย่างถึงใจ

ด้วยเหตุนี้เองท่านผู้มีธรรม แม้
ท่านจะมีความรู้วิชาทางโลกสูงล้ำฟ้า
เพียงใดก็ตาม ท่านย่อมไม่ประมาทธรรม
และไม่ประมาทผู้ประพฤติธรรม แต่กลับ
ให้ความเคารพและถือท่านเป็นสรวณะที่
พึงที่ควรเข้าปรึกษาปรารภเพื่อความ
เจริญในธรรมยิ่งขึ้น และยอมไม่ลืมตัว
ผลอไผ่ยกเอาวิชาความรู้แบบโลกของตน
เข้าข่มท่านผู้รู้ในธรรมปฏิบัติผู้จัด อาสวะ

กิเลสให้สิ้นจากใจได้ เพราะวิชาความรู้แบบโลกนั้นจะสูงต่ำล้าลึกเพียงใดก็เป็นเพียงความรู้ของนักโทษในเรือนจำ ท่านเคยอธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังนี้

ความรู้เหนือโลก-ความรู้แบบโลก

“...ดูใจเจ้าของ แน่นนอนไหมเวลานี้ ตั้งแต่มหาเศรษฐี กุฎุมพี สูงสุดมาคนที่กิเลสครอบงำนี้เป็นความรู้ความเห็นความเป็นอยู่ด้วยอำนาจของกิเลสครอบงำหัวใจทั้งนั้น... เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นในวงของกิเลส เป็นความรู้ของผู้อยู่ใต้อำนาจของกิเลส จะรู้ขนาดไหน กิเลสต้องครอบงำอยู่นั่นแล... เป็นความรู้ของนักโทษเรือนจำคือวัฏจักร...”

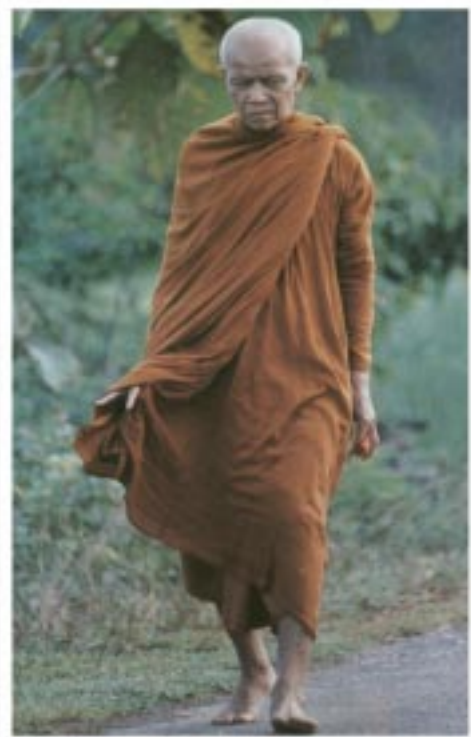
วัฏจักรนี้ เหมือนเรือนจำครอบความรู้อันนี้ไว้ กิเลสเป็นผู้บงการทุกอย่าง... มันวิเศษที่ไหน ความรู้ของพระพุทธเจ้าไม่ได้เป็นความรู้แบบนี้แหละ เห็นอันนี้หมดแล้ว... ดูหัวใจเจ้าของนั้น เวลาามาเกิด มันก็ไม่รู้สถานที่เกิด เกิดมาจากไหน เกิดมากี่กับกี่กัลป์ เกิดตายมานี้ก็กับกี่กัลป์

พระพุทธเจ้าท่านเห็นหมดนี้ ทางทะลุข้างหลังหมด พวกเราแทงไปไหน จะว่ายังไง เกิดมาจากชาติใดภพใด ตกนรกหมกไหม้หรือไปสวรรค์ชั้นพรหมที่ไหนมา มันก็ไม่ว่าสถานที่มาของตัวเอง ใจหรือไม่ใจ ปัจจุบันนี้จะไปไหนมันก็ไม่ได้แน่วหัวใจจะถ้าใจไม่มีหลักเกณฑ์ด้วยธรรมซะอย่างเดียวเท่านั้น ไม่แน่วทั้งนั้น ใครก็ใครเถอะ

อย่ามาคุย อย่ามาอวดธรรมของพระพุทธเจ้าเลย อย่ามาแข่งธรรมของพระพุทธเจ้า ถ้าไม่อยากจม...

ใจพระพุทธเจ้า ใจพระอรหันต์ท่านกับใจของพวกเราที่เป็นคลังกิเลสนี้ต่างกัน อย่างไรก็ตาม ต่างกันอย่างพูดไม่ได้เลย จึงเรียกว่า **โลกุตระธรรม** แปลว่า ธรรมเหนือโลก มองดูโลกเห็นหมดทุกอย่าง แต่โลกดูธรรมโลกมองไม่เห็น เห็นแต่กิเลส...”

ท่านยกตัวอย่างเทียบว่า นักโทษในเรือนจำ จะมีความรู้ขนาดไหนที่ไม่สามารถนำความรู้ขึ้นไปเป็นกฎเกณฑ์ปกครองบ้านเมืองให้สงบร่มเย็นได้ มีแต่พวกที่มีความรู้นอกเรือนจำต่างหาก ที่เป็นผู้ตั้งกฎหมายปกครองบ้านเมืองให้ร่มเย็น อันนี้ก็เปรียบเทียบได้เช่นกัน **โลกุตระธรรม** คือ ธรรมเหนือ

โลก คือความรู้เหนือโลกนี้ต่างหาก ที่จะทำ
โลกให้ร่มเย็น ไม่ใช่ความรู้ที่ถูกกิเลสครอบ
หัวใจ

พุทธศาสตร์ : วิทยาศาสตร์

ท่านเคยกล่าวว่ พุทธศาสนาเป็น
ศาสตร์ที่ลึกลับมากที่สุด แต่ไม่มีใครสนใจ
ศึกษาปฏิบัติ จึงไม่มีใครรู้เห็นถึงความ
อัศจรรย์และคุณเลิศเลอของศาสตร์
แขนงนี้ ผู้ที่เรียนจบวิชานี้จะเรียกว่าเรียน
จบไตรภพ หรือจบความรู้ทั่วสามแดน
โลกธาตุก็ไม่ผิด ดังท่านได้ขยายความ
เกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

“...วิทยาศาสตร์เป็นอันหนึ่ง พุทธ
ศาสตร์เป็นอันหนึ่ง วิทยาศาสตร์นี้ไปทาง
ด้านวัตถุไม่ใช่เหนือ ส่วนพุทธศาสตร์นี้ไป
ได้ทั้งวัตถุ ไปได้ทั้งนามธรรม คือ จิตใจ
ล้วนๆ ... พุทธศาสตร์เป็นศาสนาที่สังหาร
ได้จริงๆ ในเรื่องทุกข์ทั้งหมดที่เกิดกับสัตว์
ทั้งหลาย สังหารออกจากจิตใจได้จริงๆ ไม่
มีอะไรเหลือ เช่น พระพุทธเจ้า พระปัจเจก
พุทธเจ้า พระอรหันต์ เป็นผู้หายขาดโดย
สิ้นเชิงเมื่อแก้อันนี้ตก เมื่อแก้อันนี้ไม่ตก
สามแดนโลกธาตุนี้จะเป็นป่าช้าของสัตว์
ทั้งนั้นเลย เกิดตายๆ กองกัน ทุกข์ถมกัน
อยู่อย่างนี้ตลอดไปเลย เนี่ย วิชาธรรมจึง
เลิศเลอ ไม่มีใครตามได้ แก่ได้ คาคัดได้ เรื่อง
ภาพเรื่องชาติ ธรรมเท่านั้นที่จะแก้ได้ นอก
นั้นไม่ได้

อันนี้เป็นความลึกลับมากของภาพ

“...อันนี้เป็นความลึกลับมาก
ของภาพของชาติ
สัตว์โลกมองไม่เห็นเลย
แม้ที่สุด...
เป็นหมอกก็มองไม่เห็น ...”

ของชาติ ความเปิดเผยคือการเกิดตายอย่างนี้
ด้วยกันเห็นชัดเจน แต่สาเหตุของมันที่จะพา
ให้มาเป็นอย่างนี้ เป็นยังงั้น ไม่มีใครรู้ได้
ไม่มีใครเรียนรู้ได้เลยละ นอกจากทางด้าน
จิตตภาวนาพุทธศาสนา...

โลกนี้เป็นโลกที่ลึกลับมาก สัตว์โลก
มองไม่เห็นเลย แม้ที่สุด เป็นหมอกก็มองไม่
เห็น หมอกที่เรียนแพทย์เรียนอะไรนี้ เป็นวิชา
ทางส่วนร่างกายกับโรคต่างหาก ไม่ได้เรียน
วิชาทางด้านจิตใจ

เรียนแพทยศาสตร์เพื่อเป็นวิชาแก้
โรคแก้ภัยไปหมด ไม่ใช่แก้กิเลส มันต่างกัน
อย่างนั้นนะ ที่นี้ **วิทยาศาสตร์ทางพุทธ
ศาสตร์** นี้เพื่อแก้กิเลส โดยตรงๆ ไปเลย
เชียว...จนเข้าถึงจิตศาสตร์ หมดร่างกายนี้
เข้าสู่จิต เรียนทะลุถึงจิตเลย แต่ **วิทยา
ศาสตร์ทางแพทย์** นี้เขาเรียนจบเพียงแค
นี้ เขาไม่ได้เข้าไปถึงขั้นนั้นนะ

วิทยาศาสตร์อันนี้ใครพูดไม่ได้ด้วย
พุทธศาสตร์นี้เขาถึงขั้นจิตศาสตร์นี้แล้ว ไม่
มีใครรู้ได้ด้วย ถ้าไม่ได้ทำทางภาคปฏิบัติ
รู้ไม่ได้เลย บอกว่าไม่ได้เลย ตีบตันขนาดนั้น
ถ้าเป็นทางด้านจิตตภาวนาเรียกว่าทำทาง

ด้านจิตศาสตร์ล้วนๆ แล้วรู้ ตามไปจนถึง ถอนรากถอนโคนมันออกได้หมด ไม่เหลือ ไม่มีเหลือเลยนะ อย่างพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ท่านถอน ท่านเรียนจบแล้ว เอาอันนั้น มาสอนโลก

ที่ควรจะต้องขั่นนั้น ท่านก็ลงถึงขั้วนั้นเลย ผู้ที่ยังไม่ควรได้ขั่นไหน ก็ให้อยู่ตามชั้นภูมิของตนๆ ไป... ที่ควรจะไปได้ ก็ถอนไปเลย นี่ท่านเรียนจบ อันนั้นละ พุทธศาสนา เราจึงไม่มีอะไรเลิศเลอเกิน เรียนจบไตรปิฎก ว่านั่นเลยนะ... จึงเป็นวิชาที่ลึกลับมากที่สุด ไม่มีใครเรียนละ

ใครจะเรียนที่ไหนก็ตามเรื่องโลกโลกเรียนมาจบชั้นไหนภูมิใด มันก็เป็นวิชาของกิเลส วิชาของวิภูจักร มันไม่ใช่วิชาของวิภูจักร ถอดถอนภพชาติออกได้เหมือนวิชาธรรม อันนี้สำคัญมากนะ...”

คอมพิวเตอรกรรม

“...คอมพิวเตอรกรรมของธรรมมีมาดั้งเดิมแล้ว กรรมของสัตว์ที่ทำลงไปเป็นคอมพิวเตอรแล้ว พระพุทธเจ้าทุกๆ พระ

องค์สอนแบบเดียวกันหมด...คอมพิวเตอรกรรม... พวกนั้นจำเอานะ...

คอมพิวเตอรกรรมของบาปของกรรมมันละเอียดยิ่งกว่าคอมพิวเตอรที่เราใช้กันอยู่นี้ละ... เป็นหลักกรรมชาติๆ คอมพิวเตอรกรรมชาติจดจำเรียกกันไปในตัวๆ เสร็จ คอมพิวเตอรหลักกรรมชาติที่มีอยู่ประจำสัตว์เกี่ยวกับดีกับชั่วอันนี้มีประจำอยู่ภายในนั้นแล้ว

กรรมชาติเป็นคอมพิวเตอรอยู่ในตัวแล้วใน การสร้างดีสร้างชั่วบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ต่างๆ บรรจุคอมพิวเตอรอยู่ในตัวของมัน จดเข้าอยู่ในหัวใจๆ เรียบ! แล้วยมบาลจะหาที่ไหนคอมพิวเตอรบอกโดยหลักกรรมชาติแล้วตายก็ตมเลยๆ นี่ นี่หลักกรรมชาติ ไม่ขึ้นกับใคร ใครจะลบล้างไม่ลบล้าง ไม่มีปัญหา ไม่มีความหมายทั้งนั้นละ

ใครอย่าเก่งนะ! ว่ามีอำนาจวาสนา บุญญาภิสมภารปาๆ เกื่อนๆ เอาเวลาตายไป ขาดลงไปบ๊ีบ ถึงทันทีเลย ไม่มีนะกิโลกก็กิโลกจากนี้ถึงนรกหลุมนั้นๆ ก็กิโลก... ผีงเดียวเท่านั้นถึงเลย เพราะการสร้างในหัวใจเจ้าของมีกิโลกที่ไหนเล่า พอตายแล้วก็ตมเลย ถ้าลงนรกลงต่ำก็ตม ถ้าไปสวรรค์ทางดีก็ดีตมผีงเลย... กิเลสตัณหานี้มันพาให้สร้างความชั่ว หิริโอตตบปะไม่มีในหัวใจนะ ไม่รู้ตัวนะว่าไปสร้างความชั่วเพราะอันนี้เป็นเหตุ

ให้ **ธรรม** จับเข้าไป มันรู้ทันที เห็นหมด...มันจะออกมาแ่งไหนแ่งใด มันรู้หมด

...ปิดไม่อยู่ๆ เพียงแต่จิตแย็บออกมา บอกชัดเจนแล้ว บาปออกมาพร้อมกันแล้ว ผู้ทำหัลล์บาทำอยู่ันั้นไม่รู้ว่บาปว่บุญ เป็นยังงั้ หลัักรรมชาติ คือ คอมพิวเตอร็บอกไว้แล้ว

ทำดีก็เหมือนกัน ไม่จำเป็นจะต้องทำที่แจ่งที่ลับที่ไหนๆ คอมพิวเตอร็มันไม่มีคำว่ที่แจ่งที่ลับ....คอมพิวเตอร็จะบอกในันั้นเสรีจๆ เลย ทำมาก็ครั้งก็หนไม่ต้องไปหานับ คอมพิวเตอร็จะบอกในตัวเสรีจหมดเลย...

อัศจรรย์กรรมพระพุทฐเจ้า แหมไม่เคยจิตจางเลย ยิ่งไปเห็นคนทำความชั่วช้าลามก ยิ่งสลดใจนะ ถ้าจะเรียกภาษาโลกเรียกว่า หดหู่ ไม่อยากดู เพราะว่เขาจะไปทำกรรมของเขาอีกขนาดไหน มันเห็นชัดๆ อยู่ คอมพิวเตอร็มันบอกอยู่ันั้น

คอมพิวเตอร็ในตัวของเขาเองที่มันบอกอยู่ตลอดเวลาๆ ไม่ได้สนใจกับใครละ คอมพิวเตอร็หลัักรรมชาตินี้เป็นอย่งนั้นตลอดเวลา ใครเชื่อไม่เชื่อกั้ตาม..."

๒๓

หน่วยราชการ

ด้านวัตถุและเครื่องอุปโภคบริโภค

หลวงตาให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือหน่วยราชการหลายหน่วยในด้านต่างๆ กัน เพราะท่านเห็นว่าเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการให้ความสะดวกให้บริการช่วยเหลือแนะนำในการประกอบอาชีพ สารทุกข์สุกดิบบำบัดทุกข์บำรุงสุข รวมทั้งสวัสดิการต่างๆ แก่ประชาชนเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว

เมื่อหน่วยราชการต่างๆ มาขอความช่วยเหลือ หากเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นเร่งด่วนและสมเหตุผล ท่านก็เมตตาอนุเคราะห์ให้ ไม่ว่าจะเป็นอาหารการกิน

เครื่องอุปโภคบริโภค รถยนต์กลไก เครื่องไม้เครื่องมือ อุปกรณ์ในการทำงาน สิ่งก่อสร้างต่างๆ ภายในหน่วยราชการ ฯลฯ

หน่วยราชการที่ท่านเคยให้ความช่วยเหลือโดยมากอยู่ในจังหวัดอุดรธานี ได้แก่ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน ๒๔ ค่ายเสนาียรณยุทธ ตำรวจทางหลวง สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมือง สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท ตำรวจสันติบาล สถานีรถไฟ เรือนจำกลาง เป็นต้น

ในที่อื่นๆ ได้แก่ ทณฑสถานหญิงกรมราชทัณฑ์ สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอกุพาน ฯลฯ

ด้านธรรมะสำหรับชีวิตและการทำงาน

ท่านเมตตาให้ธรรมะเป็นข้อคิด เตือนใจแก่คณะผู้ใหญ่ผู้น้อยของหน่วยงานต่างๆ ที่มากกราบเยี่ยมท่านเสมอๆ ให้รู้จักนำศีลนำธรรมมาเป็นหลักยึดเหนี่ยว ในจิตใจ ไม่ให้เผลอเพลินลืมเนื้อลืมตัว

อย่าบ้า... ลากยศสรรเสริญ

คราวหนึ่งท่านแสดงธรรมอย่างเป็นกันเองแบบลูกหลาน โปรดคณะนายทหารชั้นผู้ใหญ่ร่วมกับนักธุรกิจจำนวนเกือบ ๕๐ คน ดังนี้

“...นี่มาจากทางไหนกันบ้างนี่”

‘มาจาก... มาดูงานทางภาคอีสาน ก็เลยมากกราบครับ’

‘หรือ มาดูงานหรือ... เคยมาวัดป่าบ้านตาดแล้วยังละ? เหล่านี้เคยมาแล้วยัง?’

‘ครั้งแรก ไม่เคยมาเลยครับ’

‘ไม่เคยมา แต่โรงลิเกละครระบำรำไปพวกบ้าๆ นั่นไปทั้งนั้นใช่ไหม?... หรือ?’

ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้วเวลาที่ผู้คนมองไม่เห็น ถ้าเป็นหมา จับหางดึงไว้ หางขาดยังป็น(คือปลาน)ไปได้ละ ถ้าเป็นอย่างนั้นแล้ว

ถ้าเป็นเรื่องศีลเรื่องธรรม นี่ก็เอาได้ เข้าไปเท่าไรก็ไม่ยอมไปนะ เวลานี้โลกกำลังสกปรกมาก สกปรกจริงๆ สายตาของธรรมจวนดูไม่ได้ละเวลานี้ แต่กิเลสมันเหมม มันเพลิน มันไม่รู้จักเป็นจักตายนะ... เรื่อง

“เหล่านี้เคยมาแล้วยัง?... แต่โรงลิเกละครระบำรำไปพวกบ้าๆ นั่นไปทั้งนั้นใช่ไหม?... หรือ?”

มันสุ่มกับกิเลส ความโกรธระคะตันทานี้ตัวสำคัญ สกปรกรกรุ่งรังก่อไฟเผาไหม้โลกคือตัวเหล่านี้เอง แต่โลกชอบกันมากที่สุด ที่จะแยกออกไปเพื่อศีลเพื่อธรรม มันไม่ยอมแยกนะ มันติดมันดินอยู่เนี่ย

พระพุทธเจ้าก็พระองค์มาตรัสรู้ลากไปเท่าไรมันไม่ยอมไป มันสู้อวมสู้อานไม่ได้ มันเป็นอย่างนั้นนะ สวรรค์นิพพานไม่ได้เลิศเลอยิ่งกว่าสวรรค์กว่าถ่านเวลานี้กิเลสมันดึงลงไปขนาดนั้นนะ ให้เพลินในส้วมในถ่านไป มันไม่ค่อยเห็นเรื่องมรรคเรื่องผลเรื่องคุณงามความดีที่เลิศเลอยิ่งกว่านี้

ขนาดไหน มันไม่ยอมให้เห็นนะกิเลส เราไม่ได้ตำหนิใครนะ กิเลสมันอยู่ใน หัวใจคนเราก็ตำหนิเข้าไป มันก็ต้องโดนคนจนได้นั้นแหละ จะว่าไ้

พระพุทธเจ้า เวลาตรัสรู้แล้ว ทั้งๆ ที่ทรงปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า... นานขนาดไหน... เพราะเกิดยากแสนยากที่สุดเนี่ย ท่านมาสั่งสอนสัตว์โลก เมื่อเวลาได้บรรลุธรรมถึงขั้นพระอรหัตภูมิเต็ม เต็มตัวแล้ว เป็นศาสดาเต็มองค์แล้ว แลวมองสัตว์โลก ทั้งๆ ที่ปรารถนาเพื่อสั่งสอนสัตว์โลก ตรัสรู้เพื่อสั่งสอนสัตว์โลก

พอตรัสรู้เสร็จเรียบร้อยแล้ว มองดูสัตว์โลกแล้ว มีดแปดทิศแปดด้าน ทรงท้อพระทัย จะสั่งสอนไปได้ยังไงเมื่อมันเป็นอย่างนี้แล้ว...

เห็นไหมขนาดนั้นแหละ ท่านดูพวกเรา เรายังมัวเมาเกาหมัดกันอยู่ตลอดเวลา ไม่ลืมหุ้ลืมตา รื่นเริงบันเทิงกับมุ่ตรกับคุณตลอดเวลา มันน่าสลดสังเวชไหม

เวลานี้ยังโอ้อ่าฟูฟ่าอยู่นะ เป็นบ้า

กับยศกับลาภกับสรรเสริญเยินยอ ให้เขานับหน้าถือตา อวดมั่งอวดมีอวดดีอวดเด่นอวด... ไปอย่างไม่มี ลมๆ แล้งๆ หาเหตุหาผลหาหลักหาเกณฑ์ไม่ได้ คือกิเลส หลอกคนให้เป็นบ้ากับอันนี้ มันไม่มองดูธรรมนะธรรมเป็นของจริง เลิศเลอขนาดนี้ก็เท่าพันทวี สิ่งเหล่านี้ก็เป็นอย่างที่เราดูฝูงหนอนมันอยู่ในสวนมันละ เพียงเราดูลงไปเท่านั้น มันเป็นอย่างไง วิสัยหนอนกับเรา

ที่นี้ วิสัยแห่งธรรม กับ วิสัยของกิเลส ที่สกปรกสุดยอด วิสัยแห่งธรรมที่สะอาดสุดยอดดูกัน เป็นยังไง ก็เห็นกัน อย่างงั้นชัดเจน... นั่นละ

นี่โลกมันถึงไม่อยากมองดูนั้น มันมัวดูแต่สัวมแต่ถ่านตลอดเวลา ไม่ว่าจะเขาว่าเรานะ อย่าไปตำหนิใครนะ หมายถึง หัวใจแต่ละดวงๆ มีแต่ฟืนแต่ไฟเผาไหม้อยู่ตลอดเวลา ถ้ากิริยาท่าทางออกมา แสดงประดับร้านว่าสวยว่างามว่าโอ้อ่า ฟูฟ่ามีบ้านมีเรือนมีสมบัติเงินทองข้าวของมากน้อย มีบริษัทบริวารมาก นี่เอามา

“...เห็นไหม...ท่านดูพวกเรา เรายังมัวเมาเกาหมัด... ไม่ลืมหุ้ลืมตา รื่นเริงบันเทิง กับมุ่ตรกับคุณตลอดเวลา มันน่าสลดสังเวชไหม...”

โอ้อ่าฟู่ฟ้าประดับบ้าน แต่ภายในหัวใจเป็นไฟด้วยกันหมด ฟังซิเนะ

เอาธรรมจับเข้าไปมันก็เห็นนะสิ...
ดูหัวใจดวงใดมันมีแต่ไฟแต่ไฟ ด้วยความ
โลก ความโกรธ ราคะตัณหา ความตระหนี่
ถี่เหนียว ความเห็นแก่ตัว ความริดความไถ
ความเอาวัดเอาเปรียบ มันเป็นพื้นเป็นไฟ
เผาไหม้ตลอดเวลา...”

ความเสียสละ

“...การเสียสละนี้เป็นบุญเป็นกุศล เป็นคุณแก่ตนเอง ให้ไปโน้น ย้อนกลับมาหาเจ้าของ เหมือนเราเปิดประตูอากาศเข้ากับอากาศออกประสานกันทันที การให้ไปกับการได้มาประสานกันทันที นี่แหละการเสียสละ เปิดออก เปิดประตูเสียสละ เปิดออกกว้างก็ออกได้กว้าง เข้าก็เข้าได้มาก เวลาเราเปิด เปิดแคบ ออกก็ออกได้น้อย เข้าก็เข้าได้น้อย

สมมุติว่าอากาศก็ดี น้ำก็ดี ถ้าเปิดประตูน้ำเป็นส่วนน้อยก็เข้าน้อยออกน้อย เปิดมาก เข้ามากออกมาก ปิดเลยไม่ให้มันออก ที่นี้มันเลยไม่เข้า...

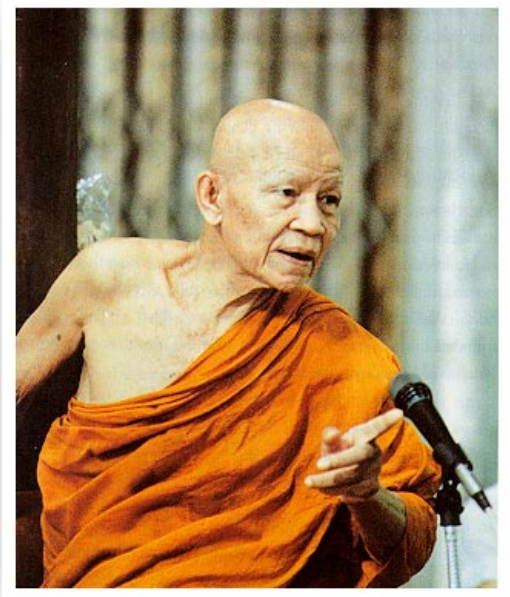
...คนเป็นนักเสียสละ คนมีแคใจไปไหนเย็น มีเพื่อนมีฝูงก็มาก มีคนเคารพนับถือ ถ้าเป็นเด็กก็เป็นเด็กน่ารัก เป็นผู้ใหญ่ก็น่าเคารพบูชา น่าคบค้าสมาคม ความใจกว้างขวาง ไปที่ไหนเป็นอย่างไร ถ้าคับแคบปิดตัน ไปที่ไหนตีบตันอันตู่ไปหมด เวลาจะตายก็ไม่มีใครไปกุศล มาตีกาในงานศพให้ เห็นแต่หมาเดินต๊อกๆ ต๊กๆ ในงานศพ มันมาหากินเศษอาหาร ไม่ได้กินข้าว หมาจวนจะตายเพราะความตระหนี่ของคน มันตระหนี่ถี่เหนียว ตายแล้วไม่มีใครไปเผาศพ หมาจะมากินเศษอาหารก็ไม่ได้กิน ทุกข์ทั้งหมา ทุกข์ทั้งคน

คนใจคอกว้างขวางไปไหน เพื่อนฝูงก็มาก เวลาตายนี้ คนเต็มไปหมดใน

หลวงตามะตาดำจัดสร้าง “เรือนบัวภุณา”
ใช้เป็นสถานที่อภิบาลเด็กแรกเกิดในทัณฑสถานหญิง

“...เริ่มต้นตั้งแต่ช่วยสงเคราะห์คนทุกข์คนจน โรงร่ำโรงเรียนสร้างให้เป็นหลังๆ จากนั้นก้าวเข้าสู่โรงพยาบาล แม้ที่สุดในเรือนจำก็ยังมิเราไปสร้างให้ตึกใหญ่ๆ เช่น อย่างลาดยาวอย่างนี้...”

“...คนนี่แบบนี้คนนั้นแบบนี้
นั่นๆ ถ้าไม่ได้โต๊ะเห็นโต๊ะ
เสียดก่อนเป็นชดเป็นแย้ง เป็น
หาอุบายเท่านั้นเท่านั้นอยู่นั้น
ได้ นี่ชี้ที่มันน่าเกลียดเอา
เหลือเกินนะ...”

งานศพ บอกอย่างชัดเจนว่า คนนี้มี
อัธยาศัยกว้างขวาง ใครก็มาด้วยความ
เต็มอกเต็มใจ ด้วยความเคารพนับถือ
ด้วยความรักความสนิทสนมกัน ความ
เสียดาย ไม่เหมือนคนตระหนี่ถี่เหนียว
ตายนะ คนไม่มีในงานศพ หมาเลยหิว
อย่าทำนะแบบหมาหิว เข้าใจไหม?...”

อย่า...กินบ้าน กินเมือง

ท่านมีความเมตตาสงสารและ
ห่วงใยชาติบ้านเมืองเป็นพื้นในจิตใจ
ตลอดมา ดังนั้นเมื่อมีโอกาสสั่งสอนตัก
เตือนกลุ่มข้าราชการงานเมือง ท่านก็มัก
จะแสดงธรรมอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยเช่น
เดียวกับคราวนี้

“...นี่ละ วัดหนึ่งๆ ครอบครัวยุคหนึ่งๆ
ขึ้นอยู่กับหัวหน้าครอบครัว ผู้ใหญ่บ้าน
กำนัน นายอำเภอ ผู้ว่าฯ ขึ้นไปเป็นลำดับ

ลำดับ ให้มีศีลธรรมเป็นเครื่องกำกับตัวเอง
อยู่เสมอ อย่าปล่อยเนื้อปล่อยตัว เวลานี้เรา
ปล่อยให้กิเลสเข้าไปตีตลาดตามโรงงาน
ต่างๆ นี่มีแต่กิเลสตีตลาดทั้งนั้น แหกเหลว
ไปหมด ศีลธรรมเข้าใกล้ไม่ได้เลย

เพราะฉะนั้น บ้านเมืองถึงเหลว
แหก เหลวแหกดังที่เห็นอยู่นี้แหละ ไม่
ใช่เหลวแหกแบบไม่มีคน คนตายฉิบ
หาย มันเหลวแหกด้วยความประพฤติ
เหลวแหกด้วยความเป็นอยู่ด้วยกันอย่าง
นี้แหละ หาความไว้วางใจกันไม่ได้เพราะไม่
มีศีลธรรมเป็นที่ไว้วางใจ

ไปที่ไหนก็เหมือนกับลิง คอยกิน
...กิน คอยคด...คด คอยโกง...โกง คอยจะ
ได้โอกาสอันไหน รีดได้ทุกแบบทุกฉบับ
สุดท้ายข้าราชการเลยเป็นผีตัวหนึ่ง เป็น
ยักษ์ตัวหนึ่ง แก่ชาติบ้านเมือง เขาก็เอื่อม
ระอาซี

เงินทุกบาททุกสตางค์ได้มาจาก-

ประชาชนราษฎรทั้งนั้นเป็นภาษีอากรเข้ามา เพื่ออุดหนุนประเทศชาติบ้านเมืองให้มีความแน่นหนามั่นคง กลับเป็นเปรตเป็นผีให้เปรตให้ผีไปกินเสียหมด มันก็ใช้ไม่ได้

วงราชการแต่ละวงเลยกลายเป็นวงสังหารประชาชน วงสังหารประเทศชาติบ้านเมือง อย่างนี้ดูไม่ได้ใช้ไม่ได้เลย

เพราะฉะนั้น ขอให้พี่น้องทั้งหลายที่เป็นชาวพุทธปฏิบัติตามศีลธรรมนี้ ขอให้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเข้าไปโดยลำดับ เพื่อความสงบเย็นและมั่นคงของบ้านเมืองเรา...”

“...การกล่าวทั้งนี้ไม่ได้หมายถึงว่าวงราชการจะเลอะๆ เทอะๆ ไปหมดทุกรายนะ เราพูดถึงรายที่ไม่ดีต่างหาก ซึ่งมีจำนวนมากต่อมาก อันนี้มีมากจริงๆ อยู่ที่ไหนๆ ไม่คณนาได้ เต็มไปหมดในวงราชการแผนกต่างๆ ยังเยอหยิ่งจองหองเสียด้วยนะ วงราชการไม่ระลึกเลยว่าตัวเองกินเงินเดือนของประชาชนราษฎร เยอหยิ่งจองหองจนน่าเกลียด เป็นเจ้าอำนาจกดขี่บังคับประชาชนหลายแบบหลายฉบับนะ

คนนี่แบบนี้คนนั้นแบบนี้ๆ ถ้าไม่ได้โต้ตะเห็นโอตะเสียก่อนเป็นชัดเป็นแย้ง เป็นหาอุบายเท่านั้นเท่านั้นอยู่จนได้ นี่ซีที่มันน่าเกลียดเอาเหลือเกินนะ เอื่อมระอาเอามาก ประชาชนราษฎรไปแต่ละครั้งๆ เสียเวล่ำเวลามายาบ้านมาเรื้อน คารกคาราอาหารการกิน หน้าที่การงานต้องเสียไปสักเท่าไรไม่ได้คำนึง คอยแต่จะเอาโต้

โต้เห็นโอตะ ถ้าไม่ได้จะต้องหาอุบายนั้นหาอุบายนี้

เวลานี้วงราชการเป็นอย่างนี้ละ เสียเอามากมาย ขอให้พี่น้องทั้งหลายจำเอาไว้ทุกคน นี่คือความจริง เราไม่ได้หาเรื่องใส่คน เราสอนคนเพื่อความสงบร่มเย็นทั่วหน้ากัน

มันเป็นอย่างนี้เวลานี้ เขาเบื่อจริงๆ เบื่อวงราชการเวลานี้ ไม่ใช่ธรรมดาณะ แต่ประชาชนถึงเขามีปาก เขาก็ไม่พูดง่ายๆ ถ้าพูดก็เป็นภัยต่อปากเจ้าของอีกแหละ เพราะพวกนี้พวกเจ้าอำนาจ อำนาจอันนี้มันอำนาจปาๆ เกื่อนๆ เสียด้วยนะ ไม่ใช่อำนาจธรรมดา ไม่อย่างนั้นมันทำชั่วไม่ได้ ถ้าไม่ใช่อำนาจแบบนี้...”

“...ชีวิตมันเกี่ยวโยงกันไปหมดไม่ว่าภาคไหนๆ ชีวิตอยู่กับจุดศูนย์กลางคือชาติ ต่างคนต่างระลึกถึงชาติเสมอ ย่าระลึกถึงตนยิ่งกว่าชาติ ถ้าหลงชาติได้ล้มจมไปแล้ว ใครจะไปนั่งบนเก้าอี้เหนือเทวดาอยู่ได้คนเดียว ไม่เคยมี ต้องเป็นกงทุกข์เหมือนกันหมด ให้เราเห็นใจประชาชนราษฎร

นี่ความห่างเหินจากศีลจากธรรมเป็นอย่างนี้ ให้พี่น้องทั้งหลายจำเอาไว้ ศีลธรรมคือเครื่องยึดเหนี่ยวของใจและความประพฤติหน้าที่การงานทั้งปวงให้ เป็นไปเพื่อความดีงาม ถ้าปราศจากศีลธรรมเสีย อะไรๆ ก็เหลวไปตามๆ กัน ฉะนั้น ศีลธรรมจึงเป็นธรรมจำเป็นมาก...”

อย่าเห็นแก่ตัว จงเห็นแก่ชาติ

ครั้งหนึ่งท่านแสดงธรรมแก่หน่วย
งานราชการกลุ่มใหญ่ดังนี้

“การปกครองกัน ให้คำนึงถึงหลัก
และกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับนำมาปก
ครองกัน อย่าเอาอารมณ์มาปกครองกัน
อย่าเอาอำนาจวาสนาศักดานุภาพว่าเรา
เป็นผู้ใหญ่มีอำนาจมาก อยากทำอะไรก็
ทำได้มาปกครองกันโดยหาหลักเกณฑ์หา
ระเบียบกฎข้อบังคับไม่ได้ นั่นเป็นความ
ผิด... ต่างคนต่างก็ให้อภัยซึ่งกันและกัน
ต่างคนต่างปกครองในฐานะพ่อแม่กับลูก
จะมีความร่มเย็นเป็นสุข

...สมบัติของกลาง เราอย่านำออก
ไปใช้ในกิจส่วนตัว และนำออกจำหน่าย
ขายกิน นั่นเป็นการขายชาติ เป็นการฆ่า
ชาติ เป็นการทำลายชาติ เพราะความเห็น
แก่ตัว...ความเห็นแก่ตัวนั้นไปไม่รอด
ถ้าชาติไปไม่ตลอดเราต้องจมไปด้วยชาติ
เราจะเห็นแก่ตัวว่าเอาตัวรอดเป็นยอดดี
การคิดเอาตัวรอดแบบนี้มันแลเป็นยอดที่
เลวที่สุด...เพราะคนๆ หนึ่งอยู่คนเดียวไม่
ได้ ต้องอยู่ด้วยกันหลายคน เช่นประเทศ
ไทยเรานี้ทั้งประเทศมีความเกี่ยวโยงกัน
อยู่เหมือนกับตาเหตาทาย ตาหนึ่งชาติก็

“...สัตว์โลกนี้
มีผิดมีพลาดด้วยกันทั้งนั้น
แต่เมื่อให้อภัยกันแล้ว
อยู่ด้วยกันได้...”

เกี่ยวเนื่องไปถึงตาเหตาทายทั้งหลาย ปลา
ก็ลอดออกไปที่นั่นได้...

ถ้าชาติได้ล่มจมไปเสีย เราจะเอา
ตัวรอดด้วยวิธีใด นอกจากเราต้องจมไปกับ
ชาติเท่านั้น ชาติจมเราต้องจม ชาติอยู่ได้
เราก็อยู่ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น เราต้องรักษา
เพื่อความอยู่รอดของคนทั้งชาติ ไม่ใช่
รักษาเพื่อความอยู่รอดเฉพาะเรา นั่นเป็น
ความคิดผิดของบุคคลผู้เห็นแก่ตัวมาก
คิดเพื่อความร่ำรวย แต่หารู้ไม่ว่าความคิด
นั้นคือเพชรฆาตสังหารตนและชาติให้ล่ม
จม

ท่านจึงสอนว่า สามัคคี...เป็นน้ำ
หนึ่งใจเดียวกันเป็นความเกี่ยวโยงกันไป
หมด คนในชาติรักคนในชาติ ไม่มีใครที่จะ
รักยิ่งกว่าคนไทยรักคนไทย ไม่มีใครที่จะ
รับผิดชอบยิ่งกว่าคนในชาติจะรับผิดชอบ
คนในชาติของตน และไม่มีใครจะรับผิด
ชอบยิ่งกว่าเราจะรับผิดชอบในขอบเขต
ของเรา...”

“ขอโทษ” คำที่ใช้ดับไฟ

“...สัตว์โลกนี้มีผิดมีพลาดด้วยกันทั้งนั้น แต่เมื่อให้อภัยกันแล้ว อยู่ด้วยกันได้ ถัดจากคนต่างเบงแล้วนั้นละ ถ้าเป็นหมาก็กัดกันได้เร็วนะ... แม่จิตใจจะลูกเป็นไฟมากก็ตาม เมื่อน้ำดับไฟคือการขอโทษซึ่งกันและกันแล้ว ก็ให้อภัยกันได้อย่างง่ายดาย

มนุษย์เรานี่ หลักใหญ่ของมนุษย์เราที่มีธรรมอยู่ด้วยกัน เห็นใจเขา เห็นใจเรา ให้อภัยกันได้ ธรรมเป็นอย่างนั้นนะ ไม่ใช่ถือถือสากันอย่างๆ ผิดยอมรับว่าผิด แล้วแก้ไขตัดแปลง ให้ขอโทษกัน

คำขอโทษเป็นของสำคัญมากนะ ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย จะเป็นไฟเผาคนอยู่ในคนนั้นก็ตาม พอคนนั้นไปขอโทษยกมือไหว้เท่านั้นแหละ น้ำดับไฟนี้พริบลงทันทีเลย

“...ยังงี้ก็ขอให้ธรรมมีในใจ
ฝากเป็นฝากตายต่อกันได้
จงรักภักดีซื่อสัตย์สุจริตต่อกัน
นี่...อบอุ้นที่สุด
ถึงจะจนก็จนด้วยกัน...
ดีไม่ดี เศรษฐีสู้ไม่ได้...”

สงบ ของเล่นเมื่อไหร่ นี่แหละธรรม

ความโกรธเป็นไฟ ความขอโทษ
กันนั้นแหละเป็นคุณ เป็นน้ำดับไฟ ดูเอา
สิ หัวใจใครก็เหมือนกัน อย่างเช่นใจผู้ร้ายนี้
มันก็ใจโหดมหาโหด เวลาเจ้าของบ้านยก
มือไหว้มันเอาปืนจ่อกำลังจะยิง ปืนมันยัง
ลดลงทันที เห็นไหม ใจมันโหดขนาดนั้น
มันยังรับน้ำอยู่นะ ไฟยังรับน้ำอยู่ นี่แหละ
น้ำดับไฟคือธรรม อย่างอื่นดับไม่ได้นะ...”

ผ้าเดียวเมียเดียว

ท่านเตือนลูกหลานเสมอๆ ให้รู้จัก
ควบคุมไฟราคะตัณหา ให้มีขอบเขตอยู่
ภายในเตาด้วยศีลด้วยธรรมดังนี้

“...เราต้องอบรมทางด้านจิตใจให้
มาก มันสำคัญไม่มีใครมองนะ มองแต่
อย่างงั้น อย่างที่โลกทั้งหลายแหละ มอง
กัน... มันไม่ได้มองจุดที่ถูกต้องดีงาม
อะไร มองแต่จุดจะผูกพันเจ้าของให้จมนะ
ซี ทำไมมนุษย์อยากไปสวรรค์ทั้งเป็นเนี่ย
เวลาตายแล้วมันไม่อยากไป... มันก็ไม่คิด

นะ มันอยากไปแต่สวรรค์ทั้งเป็น เวลาตกรกทั้งเป็นมันไม่ยอมตก

มีเมียคนหนึ่งแล้วมันไม่พอ อยากได้อีก ๒ คน เพื่อไปสวรรค์ มีผัวคนหนึ่งแล้วอยากได้อีก ๒ คน ๓ คน เพื่อไปสวรรค์ ผัวคนนี้พาไปสวรรค์ไม่ได้ เบื่อแล้ว ผัวคนนี้เมียคนนี้เบื่อแล้ว เอาเมียคนใหม่พาไปสวรรค์ เอาผัวคนใหม่พาไปสวรรค์ มันเอาสวรรค์ทั้งเป็น ไฟนรกเผาหัวมันทั้งเป็น มันไม่ได้คิด เนอะ เอาอย่างนั้นสิ เรามีเมียคนหนึ่งแล้วนี่ แล้วครอบครัวเป็นยังไง มีผัวเข้ามาอีกคนหนึ่ง แผลงผู้ชายเข้ามาอีกคนหนึ่ง เป็นยังไง นั่นละไฟกองใหญ่อยู่ตรงนั้นนะ มันไม่ดู

ธรรมทานคุณหมด ท่านจึงมีเขมงวด กวดขันให้อยู่ในขอบเขต มันพอเหมาะพอ ดีแล้ว กับเมียคนนี้ กับผัวคนนี้ พอเหมาะพอดีแล้ว อย่าให้เลยนี้ไปนะ นั่น กามสุมิจฉาจารย์ ราคะตณหาอย่าให้กำเริบเลิปลาน บังคับมันไว้ให้อยู่ในเตา อย่าปล่อยให้ตามมัน ปล่อยให้ตามมันแล้วเผาเราทันที เสริมมันเท่าไรมันยิ่งไปใหญ่เลยนี่ อย่า

“...นี่หรือ?
จะปกครองบ้านเมือง
คือแก้วเหล่านี้หรือ?
...อยากถามว่านั่นนะ...”

เสริมมันเลย บังคับมันไว้ข้างนั้นเลย เขามีผิว มีเมีย เขาก็จะตายเหมือนเราละ เขาทนไม่ได้ เขามีผิวมีเมีย เขาก็จะตาย เขามี ๒๐ เมีย ๓๐ เมีย เขาก็ตายเหมือนกันนะ เราไม่เห็นมีใครไปสวรรค์ มีแต่รกทั้งเป็นเผาหัวมัน เราอย่าไปหาไฟนรกเผาเราละ

พากันเชื่อธรรมแล้วสงบ ถึงจะอด จะอิมบ้างเป็นธรรมดาโลก อันนี้เป็นโลก อนิจจัง มีความทุกข์ความจน ความมั่ง ความมี เป็นกาลเป็นเวลาเป็นครั้งเป็นคราวเหมือนกันทั่วโลก ยิ่งงกก็ขอให้ธรรมมีในใจ เป็นตายด้วยกันเชื่อถือกันได้ ผাগเป็นผากตายต่อกันได้ จงรักภักดีเชื่อ สัตย์สุจริตต่อกันนี้อบอุ่นที่สุด ถึงจะจนก็จนด้วยกัน เป็นด้วยกันตายด้วยกัน ไม่เป็นไร อันนี้ไม่มีไฟมาเผา ไฟข้างนอกไม่มาเผา อยู่ได้ ดีไม่ดี เศรษฐีสู้ไม่ได้ เศรษฐี ๑๐ เมียสู้ไม่ได้ ไม่ต้องบอกเพียง ๒ เมีย เท่านั้นก็สู้ไม่ได้แล้ว อย่าว่าแต่ ๑๐ เมีย สู้ ผัวเดียวเมียเดียวไม่ได้ ธรรมพระพุทธรเจ้า เลิศขนาดไหน สอนไว้ให้อยู่ในขอบเขตแห่งความพอดี นี่คือความพอดีแล้ว อย่าหามาเผากัน...”

“...เดี๋ยวลาละครับ
ได้เวลาแล้ว ลาละครับ
...ลาละครับวันยังค่ำ
แต่ไม่ไป ก็คือ
...คนเมาสุรา...”

คนบ้า น้าบ้า

เทศนาในเช้าวันหนึ่งกับการแสดง
ธรรมแก่ข้าราชการหน่วยใหญ่ ดังนี้

“...เวลามีการมีงาน มันน่าอาย
ขนาดไหนถ้าธรรมดาเราแล้ว เอาแก้วเหล้า
ไปโชว์ให้เขาถ่ายลงหนังสือพิมพ์ ถือแก้ว
เหล้าโชว์ ผู้ใหญ่ขนาดไหนถือแก้วเหล้ามา
โชว์ มันน่าบ้ารู้นไหม เด็กเขายังรู้อะไรยังไม่เอา
แก้วเหล้ามาโชว์ ผู้ใหญ่ขนาดนั้นเอาแก้ว
เหล้ามาโชว์หาอะไร ถ้าไม่ขายความเลว
ทรามของตัวที่สุดเลย นี่หรือจะปกครอง
บ้านเมือง คือแก้วเหล้านี้หรือ อยากถามว่า
งั้นนะ เขาตำหนิกันทั้งโลกทั้งสงสารว่าเป็น
ของไม่ดี ทำไมจึงเอามาโชว์...”

...สุราคืออะไร สุราก็คือเครื่องดอง
ของเมา และทำผู้ดื่มให้ลดคุณภาพแห่ง
ความสมบูรณ์มาเป็นคนพร่อง คนไม่เต็ม
ตาเต็งตาซึ้ง คนขาดบาทขาดสลึง ต้มมาก
เท่าไรยิ่งขาดบาทลงเรื่อยๆ จนกลายเป็น
คนบอคนบ้าได้อย่างสดๆ ร้อนๆ เราเกิด

มาพ่อแม่ไม่เคยเอาน้ำเมา...มาให้เราดื่ม
เรากินมาเลี้ยงดูเรา มีแต่ของดีบขงดี
ข้าวต้มขนม อาหารหวานความีแต่ของดีๆ
เราเติบโตขึ้นมาด้วยน้ำนมของแม่
ด้วยข้าวต้มขนม เป็นของดีบขงดีมีราคา
มากมาย พ่อแม่นำมาเลี้ยงดูจนเป็นผู้เป็น
คนขึ้นมา เมื่อเป็นผู้เป็นคนขึ้นมาจากของ
ดีบขงดีมีค่ามากแล้ว กลับเอาน้ำสุรามา
เมาเข้ามาเบียดตัวเองให้มันเมา นี่เป็นสิ่งที่
เพิ่มคุณค่ามนุษย์ให้มีศักดิ์ศรีที่เด่นที่ตรง
ไหน ยังมองไม่เห็น เราลองคิดดูซิ...

สมมุติว่าเรานั่งอยู่ด้วยกันนี้ มีกี่คน
ด้วยกันนี้ ล้วนแต่คนเมาสุรา...นอนราบบ้า
เกือนอนอยู่ตามถนนหนทาง ไปที่ไหนมีแต่
คนเมาสุรา ชี้แตกเยียวราดอยู่ตามถนน
หนทาง ไม่มีวางอายตามมรรยาทของ
มนุษย์เลย ดูได้ไหมพิจารณาซิ

ถ้าหากว่าสุรามันดีจริงดังที่ชอบ
เสกสรรกัน คนมีคุณสมบัติผู้ดีจะชมไหม
ว่าพวกชี้เมาอนกเกลื่อนกลาดชี้ราดเต็ม
ตัวเต็มถนนหนทางอยู่เขาดีนะ ชี้ไม่ต้อง

“...จงตั้งหน้าตั้ง-
ตาทำตัวของตัวให้-
เป็นตัวอย่างของ-
ตัวเอง...”

หาที่ทะเลาะออกเต็มผ้าก็ยังได้ คนธรรมดา
ทำไม่ได้ นี่เขาดีนะ อย่างนี้มีไหม ไปที่ไหน
มีแต่คนเมาสุราเต็มถนนหนทาง แล้วดูได้
ไหม มีแต่คนบ้าเต็มถนน...

นี่ละพระพุทธเจ้าจึงห้าม ห้ามไว้
อย่างนี้ เพราะไม่อยากจะให้คนเป็นบ้ากันทั้ง
บ้านทั้งเมืองทั้งแผ่นดิน...ความละเอียดต่อ
บาปต่อกรรม ต่อบุคคล ต่อที่สูงที่ต่ำไม่มี
ไปที่ไหนพูดอะไรได้หมดไม่มีอย่าง
เพราะหมดอย่างอายุ พูดวันยังค่ำไม่มีจบก็
คือคนเมาสุรา พูดไม่มีจบ วกวนไปมาอยู่
นั้นแลจนผู้ฟังเบื่อจะตาย

เดี๋ยวก็ลาละครับ เดี่ยวคุยอีกไม่
จบสิ้น เดี่ยวลาละครับ ได้เวลาแล้วลาละ
ครับ เดี่ยวคุยอีกอย่างนั้นวันยังค่ำ ลาละ
ครับวันยังค่ำแต่ไม่ไปก็คือคนเมาสุรา
พูดไม่มีสถานี ไม่มีจุดไม่มีหมายไม่มีสาระ
ไม่สนใจว่าดีว่าชั่ว ถูกหรือผิด ฟล่านได้
ตลอด ไม่สนใจกับเวลาเป็นยังไง นี่ก็
คือความเมาสุรา หาสติสตั้งไม่ได้ คนโง่ที่สุด
ก็คือคนเมาสุรา แต่คนที่อวดฉลาดที่สุดก็

คือคนเมาสุรานั้นเอง คนเมาก็คือคนบ้านั่น
แหละ น้ำนี้เขาเรียกน้ำบ้า...”

ตำรวจดี...คนรัก

ท่านเมตตาแสดงธรรมโปรดคณะ
นายตำรวจดังนี้

“...เราเป็นตำรวจนี่ก็คือ เป็นผู้ที่
รักษาหน้าที่การงานอันสำคัญในส่วนรวม
อำนาจอะไรก็มอบให้ตำรวจเป็นผู้ปกครอง
บ้านเมืองเพื่อความสงบสุขร่มเย็น ถ้า
ตำรวจไม่มี โจรमारผู้ร้ายเต็มไปหมด ที่
ไหนๆ ก็เป็นโจรได้เป็นผู้ร้ายได้

ถ้าไม่มีสิ่งกลัวเสียอย่างเดียว คน
เราจะทำชั่วได้อย่างง่ายดาย แต่เมื่อสิ่งที่
บังคับบัญชา สิ่งที่น่ากลัวอยู่บ้าง ก็ต้องได้
ระมัดระวังคนเรา

เพราะฉะนั้นเมื่อมีตำรวจที่ดีรักษา
กฎหมายบ้านเมือง เพื่อชาติบ้านเมืองเพื่อ
สังคมให้อยู่เย็นเป็นสุข มีมากน้อยใน
สถานที่ใด สถานที่นั้นบ้านเมืองนั้นย่อมได้

“...ให้ฟังทำตัวเป็นหลักใจ
นั้นละ...ที่นี้ไปที่ไหน
ประชาชนพลเมืองไม่ว่า
นักบวชหรือฆราวาส
หญิงชาย รักหมด...”

รับความสงบรมเย็น ตำรวจก็เป็นผู้ฟังเป็น ฟังตายของชาวบ้าน ในขณะที่เดียวกันเรา อย่าให้ตำรวจเป็นผีเป็นยักษ์ของชาวบ้าน วิตถไรเขาก็แล้วกัน เราต้องแยกออกเป็น ประเภทๆ เพราะเรื่องความจริงมีอยู่อย่าง นั้น...

การประพฤติปฏิบัติตัวเรานั้น แหละ เป็นตัวอย่างอันดีแก่ชาวบ้านชาว เมืองทั้งหลายก่อนหน้าเขา อย่าเอาใคร มาเป็นตัวอย่าง ถ้าเอาหลักกฎหมายบ้าน เมืองเข้ามาบวกในความเป็นตำรวจของเราแล้ว ดำเนินหน้าที่การงานเพื่อชาติ บ้านเมือง เพื่อความซื่อสัตย์สุจริต ความ จงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง ต่อประชาชน ไปที่ไหนประชาชนเขาจะรัก

ถ้าผิดเราก็จับจริงๆ ปรับโทษสิน ใหม่อจริงๆ เพราะคนนี่ผิด เมื่อเราจับอย่าง มีเหตุมีผลปรับใหม่ใส่โทษด้วยความมี เหตุมีผลนี้ชาวบ้านเขาก็เห็นใจ เขาก็รักเขาก็ตอบ เขาก็รู้ว่าเราทำถูก ถ้าเราทำตรงกัน ข้ามไม่มีหลักมีเกณฑ์ อาศัยแต่อำนาจของ ความเป็นตำรวจ เอาอำนาจของกฎหมาย บ้านเมือง แล้วทำสุ่มสี่สุ่มห้าแอบหนาแอบ

หลังอย่างนั้น เขาก็รู้ เพราะเหตุไร เพราะ บ้านเมืองนั้นคือใคร ก็คือคน คนมีหัวใจ ตำรวจรู้คนเขารู้ จึงต้องปฏิบัติหน้าที่ให้ ตรงแนวของตำรวจเรา ผู้มีหน้าที่รักษาชาติ บ้านเมือง

ตำรวจไปที่ไหนบ้านเมืองเราจะมี ความร่มเย็น คนรัก ไปไหนดีมีเสน่ห์ในตัว เด็กก็รัก ไม่วาแต่ผู้ใหญ่รัก เด็กรัก ก็เย็นใจ ก็สบาย เหมือนเรามีคุณค่า ผู้ใหญ่รักก็ เหมือนเรามีคุณค่า ประชาชนรักยิ่งเป็นผู้ มีคุณค่ามาก

เพราะฉะนั้น... จงตั้งหน้าตั้งตาทำ ตัวของตัวเองให้เป็นตัวอย่างของตัวเอง ให้มี ความร่มเย็น ให้มีความพึงใจในตัวของเรา ก่อนที่จะไปปฏิบัติหน้าที่การงานให้ เป็นที่พึงใจของประชาชนทั้งหลาย ให้ฟัง ทำตัวเป็นหลักใจ นั้นละ ที่นี้ไปที่ไหน ประชาชนพลเมืองไม่ว่า นักบวชหรือฆราวาส หญิงชาย รักหมด...”

๒๔

โรงพยาบาล

ด้านวัตถุและเครื่องอุปโภคบริโภค

การสงเคราะห์ด้านโรงพยาบาลนี้ หลวงตาท่านเอาใจใส่มาโดยตลอด และ นับวันจะมากขึ้นเรื่อยๆ ท่านเคยกล่าวว่า

“...สภาพของคนไข้ที่ต่างรอคอย ความหวังจากหมอ เป็นสภาพที่น่าสงสาร มาก คนไข้ก็คือคนจนตรอกจนมุม เมื่อวิ่ง มาหาหมอ หากหมอไม่มีเครื่องมือที่ดีที่ทันสมัยก็ก้าวไม่ออกรักษาให้ไม่ได้ และสภาพ คนชนบทเป็นคนยากจนเสียส่วนมาก

การบำบัดรักษาถ้าพอเป็นไปได้ก็ ควรให้รักษาใกล้บ้าน จะได้ไม่ต้องสิ้น เปลืองเงินทองมากในการเดินทางตลอด

สถานที่พักอาศัยการกินอยู่หลับนอน...”

ด้วยเหตุผลนี้เอง ทำให้จนถึงปัจจุบัน ท่านสงเคราะห์สถานพยาบาลต่างๆ รวมทั้ง สิ้นกว่า ๑๐๐ แห่ง ส่วนใหญ่เป็นการบริจาค เครื่องมือทางการแพทย์เช่น เครื่องเอกซเรย์ เครื่องอัลตราซาวด์ เครื่องตรวจคลื่นหัวใจ เตียง เครื่องช่วยชีวิตเด็ก เครื่องช่วยหายใจ เด็กทารก เครื่องดูดของเหลว เครื่องช่วย คลอด กล้องจุลทรรศน์ เตียงทำฟันพร้อม อุปกรณ์ ฯลฯ

นอกจากนี้แล้ว ท่านยังบริจาคใน ด้านอื่นๆ อีกมากมาย เช่น รถพยาบาล พร้อมอุปกรณ์ สร้างตึกผู้ป่วย สร้างตึกรวม เมตตามหาคุณ สร้างตึกสงฆ์อาพาธ หอง

ผ้าตัด ฯลฯ

ตั้งเป็นกองทุนตีกอบฏีเหตุ กองทุนศูนย์พิทักษ์ดวงตา กองทุนสงเคราะห์คนพิการและผู้ยากจนไร้ที่พึ่ง ฯลฯ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหารคนไข้และเจ้าหน้าที่ ค่าจ้างพี่เลี้ยงเด็ก ฯลฯ กระทั่งซื้อที่ดินให้รวมประเภทของรายการต่างๆ เท่าที่พอรวบรวมได้เกินกว่า ๕๐๐ รายการ (รายการที่ซ้ำกันแม้จะมีจำนวนมากกว่า ๑ ชิ้นขึ้นไปก็นับเป็น ๑ รายการ)

เยี่ยมโรงพยาบาล

ในระยะหลายปีมานี้ท่านมักจะออกเยี่ยมโรงพยาบาลต่างๆ อยู่เป็นประจำ พร้อมนำข้าวสาร อาหารสด อาหารแห้ง ผ้าขาว ฯลฯ บรรทุกเต็มรถเท่าที่รถจะสามารถรับน้ำหนักได้ไหว เพื่อนำไปแจกโรงพยาบาล

พร้อมกันนี้ท่านจะถือโอกาสตรวจดูด้วยว่ายังขาดตกบกพร่องในเครื่องมือ เครื่องมืออันใดบ้าง การนำของไปแจกในที่ต่างๆ นั้น ท่านมีเหตุผลหลักเกณฑ์ดังนี้

“...ไปไหนๆ แต่ละโรงๆ นี้เป็นล้านๆ แล่นๆ นี้รู้สึกจะเริ่มมีน้อยแล้วเดี๋ยวนี้มีแต่ล้านๆ ขึ้นไป ไปนี้ไม่ใช่ไปให้เครื่องมือแพทย์เท่านั้นนะ ยังไปดูหมอบอกดูพยาบาลอีก กิริยามารยาทของหมอบเป็นยังไง เวลาเกี่ยวข้องกับคนไข้ ดูอากัปกิริยาของเขาเป็นยังไง ดูไปหมด ไม่ใช่แต่ว่าใครจำเป็นอะไรๆ แล้วเอามาให้ๆ อย่างนั้นไม่ได้ เรา

“...ไปนี้ไม่ใช่ไปให้
เครื่องมือแพทย์เท่านั้นนะ..
ดูทั้งน้ำใจ ดูทั้งกิริยามารยาท
ความประพฤติดีงาม
ของหมอบและพยาบาลด้วย
เป็นยังไง...”

ไม่ทำอย่างนั้น ให้ทั้งสิ่งของด้วย

ดูทั้งน้ำใจ ดูทั้งกิริยามารยาทความประพฤติดีงามของหมอบและพยาบาลด้วยเป็นยังไง จะพอพียงเครื่องมือของเราไปได้ไหมเพื่อประโยชน์แก่คนไข้ได้จริงหรือไม่ หรือเสียเงินเปล่าๆ ไม่เกิดประโยชน์อะไร ต้องดูอีก แล้วเครื่องมือเหล่านี้จะเป็นยังไง หมอบเหล่านี้เป็นหมอบพ่อค้า พยาบาลพ่อค้า หรือเป็นหมอบเป็นพยาบาลเพื่อรักษาคนไข้ เพื่อเอาหัวใจคน เอาชีวิตจิตใจคนจริงจัง หรือเป็นยังไงบ้าง ดูไปหมด ไปทุกแห่งทุกหนไปดูอย่างนั้นนะที่เราไปโน่นไปนี่

วันนี้เปิดเสียให้ชัดเจน เราไม่เคยพูดแหละคำอย่างนี้ทั้งๆ ที่ไปปฏิบัติหน้าที่

รถพยาบาลที่หลวงตาให้ความอนุเคราะห์

อย่างนี้แหละอยู่ไปเรื่อยๆ... แล้วก็ดูสภาพของโรงพยาบาล ดูสภาพของเครื่องมือ ถ้าตรงไหนมีความจำเป็นมาก ทুমให้เลย เทียว เอา ขาดอะไรๆ บอกมาๆ บอกเท่าไร ให้เท่านั้นๆ ให้เลยเป็นล้านๆ นั่งคุยเดี่ยวเอา ไปสองล้านสามล้านก็มี นั่นอย่างนั้นละ ถ้าถึงใจ เอาจริงเรา ถ้าไม่ถึงใจ สดางค์หนึ่ง ก็ไม่ให้...”

ไม่ทอดทิ้งถิ่นกันดาร

โรงพยาบาลบางแห่งอยู่ในถิ่นทุรกันดาร เป็นที่ลำบากหลายสิ่งหลายประการ ท่านก็ไม่ลืมที่จะไปเยี่ยมเยียนและอนุเคราะห์ ดังตัวอย่างนี้

“...วันนี้ก็จะไปโรงพยาบาลภูหลวง^๑ ไปดูอีกทุกห้อง ห้องไหนมีความจำเป็น

อะไรก็จะช่วยเหลือกันไป เพราะเป็นโรงพยาบาลอยู่ที่คับแคบติดตันอันตูลำบากลำบาก ไปก็เอาข้าวเอาของไปเต็มมรถ เทบ้างๆ ไป คือ

ถ้าตรงไหนที่อยู่ท่ามกลางของข้าวอู่น้ำ เราก็ไม่ค่อยสนใจนักนะ ถึงจะเป็นโรงพยาบาลเล็กก็ตาม แต่อยู่ท่ามกลางของข้าวอู่น้ำไม่ค่อยอดอยากขาดแคลนอะไรมากนัก เราก็ไม่ช่วยอย่างอื่นพวกข้าวพวกอาหารการกินไม่ค่อยช่วยมาก ช่วยแต่เครื่องมือแพทย์ไป

ถ้าที่ไหนขาดแคลนอย่างนั้นเราช่วยทุกด้านเลย เครื่องมือแพทย์ก็ช่วย อาหารการกินก็ช่วย เช่น อย่างภูหลวงนี้ไม่มีข้าว ภูเรือ^๒ ก็ยังอยู่ในภูเขาด้วยข้าไม่มีข้าว นายูง^๓ ไม่มีข้าว ทางคำตากล้า^๔ ก็ไม่มี น้ำท่วม คำตากล้าไม่ได้ทำนากัน น้ำท่วมเหล่านี้เราไปทั้งนั้นแหละ นี่ก็ยังไม่สองดาว^๕ นี้ เริ่มแล้ว ทางสองดาว^๕ เริ่มแล้ว อยู่ในหุบเขา ไปหาที่หุบเขาๆ ที่จำเป็น...”

แม้โรงพยาบาลที่อยู่ไกลออกไปมากๆ ท่านก็ไม่เคยลืมหรือทอดทิ้ง เมื่อโอกาสอำนวยให้เมื่อใด ท่านจะรีบไปเยี่ยมทันที ดังนี้

“...วันนี้เราก็จะไปละ เอาของไปโรงพยาบาลคำชะอีและดอนตาล^๕ ไกลนะ วันนี้ สงสาร มันอยู่ด้วยกัน ๒ โรง จึงเอา

๑ ร.พ.ภูหลวง อ.ภูหลวง จ.เลย

๒ ร.พ.ภูเรือ จ.เลย

๓ ร.พ.นายูง จ.อุดรธานี

๔ ร.พ.คำตากล้า และ ร.พ. สองดาว จ.สกลนคร

๕ ร.พ.คำชะอี และ ร.พ.ดอนตาล จ.มุกดาหาร

ไปไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ว่าเต็มรถนะ หากไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยเพราะแบ่ง ๒ โรง อยู่ใกล้กัน ถ้าไปโรงเดียวก็เต็มรถ เทปจะเลย ได้มาก เอาไป ๒ โรงก็ต้องแบ่งครึ่ง แต่รถนั้นเต็มรถ วันนี้จะเป็น ๒ โรง มันไกล ๓ ชั่วโมงกว่า กว่าจะถึง... ไปส่งแล้วกลับ ขนาดนั้นค่าพอดีๆ...”

โรงงานขนาดใหญ่ ใช้เก็บเครื่องอุปโภคบริโภค ที่หลวงตานำไปแจกทาน

ด้านธรรมะ

หากมีโอกาสฟังเทศน์ของท่านอยู่ประจำ จะสังเกตเห็นได้ชัดเจนว่า ท่านมีความห่วงใยสงสารคนเจ็บป่วยมาก ท่านสอนเสมอว่า

“มนุษย์เราจะยากดีมีจนบุญหนักศักดิ์ใหญ่หรืออาภัพวาสนาอย่างไร ก็ล้วนแต่เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกัน เกิดมาด้วยบุญด้วยกรรม และกรรมย่อมจำแนกแจกแจงสัตว์ให้มีความประณีต เลวทรามต่างกัน แล้วเกิดไปตามวิบากแห่งกรรมของตนๆ

ดังนั้นท่านจึงไม่ให้ประมาทกัน แต่ควรช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีน้ำจิตน้ำใจต่อ

กัน เพราะหากมนุษย์ไม่ช่วยสงเคราะห์ มนุษย์ด้วยกันแล้วใครจะช่วย เรื่องความเจ็บป่วยนั้น ถ้าใครโดนเข้า ใครก็ทุกข์ทั้งนั้น เจ็บไปแค่หนึ่ง แต่ครอบครัวพี่น้องพ่อแม่ก็ป่วยทางใจ ป่วยด้วยความห่วงใยอีกเท่าไร จึงควรเห็นใจกัน...”

แพทย์-พยาบาล ต้องมีเมตตาธรรม

เมื่อมีโอกาสอันควร ท่านจะแนะนำเตือนด้วยความเมตตาแก่บรรดาแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล เสมอๆ ดังตัวอย่างหนึ่งท่านแสดงธรรมแก่คณะผู้บริหาร ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุข มีท่านรัฐมนตรีเป็นประธาน ดังนี้

“...วันนี้ได้พูดถึงเรื่องโรงพยาบาล **โรงพยาบาล** กับ **หมอ** เป็นของสำคัญอยู่มาก หมอนั้นสำคัญอยู่ที่นอกจากเรียนหลักวิชาแห่งหมอมามากแล้ว นั้นเป็นทางเดินกลางๆ แต่อธิบายคือและจิตวิทยาของหมอที่จะปฏิบัติต่อคนไข่นั้น เป็นสิ่งลึกลับแต่จำเป็นต้องนำมาใช้สำหรับหมอ เวลาคนไข้ได้ป่วยเจ็บหัวตัวร้อน วิ่งเข้ามาหาหมอ ก็พยายามรักษาที่นิมนวลอ่อนหวานที่เป็นพื้นมาจากความเมตตาของหมอนั้น ต้องออกแสดงก่อนอื่น ก่อนยาที่จะเข้าถึงตัวคนไข้ ความเอาอกเอาใจให้ความอบอุ่นแก่คนไข่นั้น เป็นยาขนานแรกซึ่งจะต้องเข้าถึงคนไข้ก่อนอื่น

จากนั้นก็ปฏิบัติไปตามหน้าที่ ด้วย

ความเมตตาของหมอ เพราะคำว่าหมอนี้
โลกทั้งหลายเขายอมรับ ยอมรับให้ศักดิ์ศรี
ดั่งาม ยอมรับนับถือให้ความเคารพทุกสิ่ง
ทุกอย่าง ไ่ว่างใจกับหมอ

เพราะหมอนั้นถือกันว่าเป็นแบบ
พิมพ์ เป็นศักดิ์ศรีดั่งามของชาติไทยหรือ
ของโลก โลกเขาจึงยอมรับ เมื่อเราก้าวเข้า
มาสู่ความเป็นหมอ เริ่มตั้งแต่เรียนเป็นนัก
ศึกษาแพทย์ ก็เริ่มมีเกียรติแล้ว... โลกยอมรับ
นับถือเรื่อยมา จนกระทั่งถึงเป็นหมอ
ออกมา โลกยิ่งยอมรับมากขึ้น นับถือมาก
ขึ้น

เพราะฉะนั้น การต้อนรับโลกที่นับ
ถือ นั้น เราจึงต้อนรับด้วยความเมตตาเป็น
พื้นฐานของหมอ หมอต้องมีความเมตตา
เป็นพื้นฐาน สมบัติเงินทองข้าวของสิ่งเหล่า
นั้น เป็นสิ่งเป็นผลพลอยได้เท่านั้น เมตตา

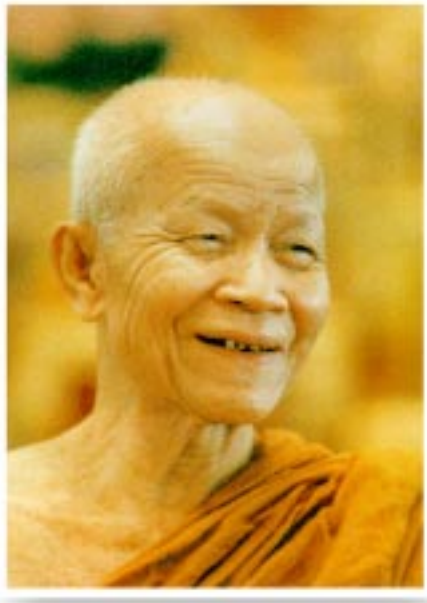
“...ความเอาอกเอาใจให้
ความอบอุ่นแก่คนไข่นั้น
เป็นยาวนานแรกซึ่งจะต้องเข้า
ถึงคนไข้ก่อนอื่น...”

ที่มีต่อคนไข้ทั้งหลายที่เขามาพึ่งพาอาศัย
เขามาขอความอบอุ่นจากเรานั้น เป็นเรื่อง
ที่ หมอ จะต้องปฏิบัติ และ พยาบาล
จะต้องปฏิบัติให้ถึงชาวบ้านทุกๆ รายไป
นี่เป็นหลักสำคัญ

โรงพยาบาลจึงเป็นโรงชุบชีวิตของ
สัตว์โลกทั้งสองอย่าง คือ โรงพยาบาลหมอ
เกี่ยวกับโรคทางร่างกายหนึ่ง โรงพยาบาล
หรือสถาบันอันใหญ่หลวงเกี่ยวกับพระ
พุทธศาสนาหนึ่ง ทั้งสองอย่างนี้มีความจำ
เป็น อย่างน้อยเสมอกัน มากกว่านั้นทาง
ด้านจิตใจคือธรรมเป็นของสำคัญมาก...”

คนไข้กับหมอ ดั่ง “พ่อแม่ลูก”

โรงพยาบาลที่ท่านเมตตานำพวก
อาหารไปส่งเคราะห์ในแต่ละวันๆ นั้น โดย
มากแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ที่นั่นๆ
จะเคารพท่านถือท่านเป็นเสมือนพ่อแม่
เวลาท่านนำของไปแจกแต่ละครั้งๆ หลัง
จากที่ได้ซักถามว่ามีสิ่งใดขาดหรือไม่แล้ว
ในระยะหลังนี้บางครั้งท่านจะถือโอกาส
สอนเตือนแก่หมอ พยาบาลและเจ้าหน้าที่

เพราะท่านก็ถือเหมือนลูกเหมือนหลานของท่านเช่นกัน ดังตัวอย่างที่ท่านนำมาเล่าแบบซ้ำขึ้นให้ฟังดังนี้

“...คนไข้เข้ามาเขาฝากเป็นฝากตายฝากทุกสิ่งทุกอย่าง ครอบครัวย้ายเรือนเขาฝากมาหาหมอหาพยาบาลหมดจะว่าไง เขามาหาแล้วหน้าบึ้งใส่เขามีอย่างเหวอ แบบนี้ก็มีแต่แบบหน้าหมาไม่ใช้หน้าคนเรา ว้างนั้น ก็บอกชัดๆ อย่างนี้แล้ว เขาก็อดหัวเราะไม่ได้ เขาหัวเราะ...เราอยากเห็นว่าเราเป็นถึงหมอ คนไข้เป็นทุกข์ตะเซ็ญใจหรือเป็นหมาตัวหนึ่งเข้ามานี่ ด้อมๆ เขามาในโรงพยาบาล ไม่เป็นเช่นนั้นนะ

คนไข้มาแต่ละคนๆ พระเจ้าแผ่นดินเหนมานะ พระเจ้าแผ่นดินไม่แห่มาอย่างไรก็เงินเต็มกระเป๋า ตราพระเจ้าแผ่นดินตีตรามาให้ใหม่ละ คนไข้เขามีคุณค่าต่อหมอขนาดไหนเราต้องคิดบ้างซี...คนไข้คนหนึ่งกับหมอเป็น **อัญญมัญญ์** อาศัยซึ่งกัน

และกัน ถ้าไม่มีคนไข้หมอก็หมดความหมาย โรงพยาบาลล้มหมอนที่ตั่งกันอยู่อาศัยกันอยู่ทุกวันนี้ พอเป็นไปได้ทั้งฝ่ายหมอฝ่ายคนไข้

ก็เพราะต่างคนต่าง **อัญญมัญญ์** ซึ่งกันและกัน อย่าเห็นว่าทางไหนสูงกว่ากัน ถ้า **อัญญมัญญ์** แล้ว อยู่ด้วยกันได้ มนุษย์เรา

...เพราะเรื่องคนไข้กับหมอแยกกันไม่ออก เหมือนพ่อแม่กับลูก เราจะว่าเป็นเทวดากับหมาได้ยังไง เราก็บอกถึงว่าเงินในกระเป๋าเขามาแต่ละคน พระเจ้าแผ่นดินแห่มานะว้างนั้น... คนหนึ่งกระเป๋าเบ้งๆ มาเขาให้ด้วยน้ำใจมีเยอะนะ เขาให้ค่าหยูกค่ายาเป็นธรรมดา เขาให้ด้วยน้ำใจของหมอน้ำใจของพยาบาลที่มีคุณแก่คนไข้ของเขา แล้วเขาตั้งใจให้ด้วยน้ำใจมากกว่านั้นอีกนะ มีเยอะนะ...”

๒๕

สงเคราะห์

ผู้ด้อยโอกาส

ความเมตตาสงเคราะห์โลกของ หลวงตา มิใช่จะสิ้นสุดเพียงที่กล่าวมา ข้างต้นเท่านั้น ท่านยังให้ความเมตตาแผ่ไปถึงผู้ด้อยโอกาสในที่ต่างๆ อาทิ สถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา ปากเกร็ด สถานสงเคราะห์บุคคลปัญญาอ่อนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กระทั่งผู้ประสบภัยธรรมชาติร้ายแรงตามภูมิภาคต่างๆ ท่านก็ยังให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นและเหตุผล ทั้งนี้เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ตลอดจนเป็นที่พึ่งทางใจแก่ผู้ที่กำลังตกทุกข์ได้ยาก

ดังนั้น การสงเคราะห์จึงมีหลายแบบต่างๆ กันไป เช่น ค่าจ้างพี่เลี้ยงผู้อภิบาลเด็กพิการทางสมองและปัญญา ค่าก่อสร้างอาคารสถานที่และเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ เป็นต้น ความเมตตาอย่างหาประมาณมิได้ในส่วนนี้ของท่าน จึงแผ่ครอบคลุมกว้างขวางทั่วประเทศ ตามเหตุผลอรรถธรรมที่ควรเป็น ซึ่งท่านเคยกล่าวไว้บ้างดังนี้

“...ไม่ว่าแต่โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์ต่างๆ เราก็ให้ เช่น อย่างสถานสงเคราะห์บ้านชาวสวรรค์เราก็ช่วย... ที่อื่นเราก็ช่วย ไม่ช่วยแต่ที่แห่งเดียว แล้วคนทุกข์คนจนมีความจำเป็นอย่างไรบ้างที่ควร

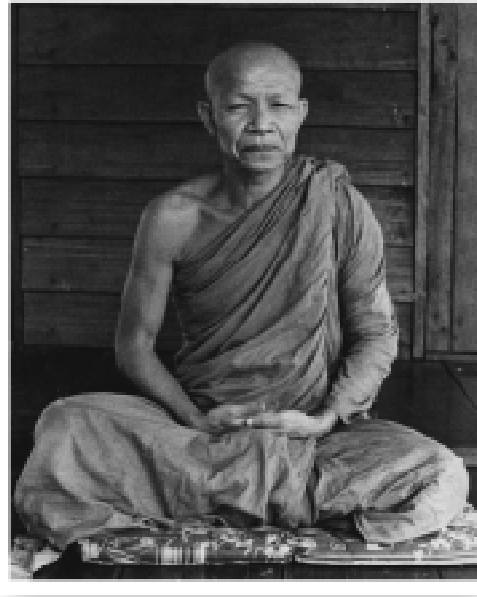
จะช่วยเหลือเป็นรายบุคคลๆ นั่นเราช่วยมาตลอด อันนี้กว้างขวางมาก ไปหลายจังหวัดภาคไหนก็ไปหมด

บางทีส่งแต่เงินไปให้ก็มี บางทีเจ้าของไปตัวเอง ปลุกบ้านให้ก็มี ชื่อที่ให้ก็มี ชื่อที่ทั้งปลุกบ้านให้ก็มี นี่เรียกว่า ช่วยรายบุคคลที่จำเป็น ช่วยทั่วไป แต่นี่เราไม่ค่อยพูดไม่ค่อยประกาศอะไรอะไรแหละ ให้แล้วเงียบไปเลยๆ เพื่อรักษาเกียรติเขา สิ่งที่เราจะพูดเราก็พูดได้เช่นรายชื่อออกทางหนังสือพิมพ์แล้ว เป็นการเปิดเผยแล้ว เวลาเราช่วยเราก็พูดบ้าง

ถ้าเป็นเรื่องไม่มีหนังสือพิมพ์ เป็นเรื่องมาพูดขอความช่วยเหลือกันโดยเฉพาะๆ นี่เราก็ให้เป็นเรื่องเฉพาะๆ ไปเลยแล้วเหมือนไม่ให้ ให้แล้วผ่านไปเรื่อยๆ อันนี้ช่วยตลอด...”

ทุกข์...เพราะภัย

ครั้งหนึ่ง พี่น้องชาวลาวประสบภัยเดือดร้อน มีผู้อพยพจำนวนมากมายังหนี่รอนมาพึ่งเย็นชั่วคราวช่วยยามที่จังหวัดหนองคาย คราวนั้นหน่วยราชการต่างอลหม่าน ด้วยไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไรกับผู้อพยพเหล่านี้ เพราะเป็นเรื่องฉุกเฉินเฉพาะกิจเร่งด่วน ทั้งจะต้องดูแลเรื่องอาหารการกินการอยู่ ที่พักหลับนอนขับถ่าย เกี่ยวกับสาธารณสุขประการต่าง ๆ พอได้พักได้อาศัยกันไปก่อนชั่วคราวช่วยยาม จึงเป็นเรื่องที่หนักอกหนักใจแก่หน่วยที่รับผิดชอบ

อยู่ไม่น้อยทีเดียว

เมื่อท่านทราบถึงเรื่องนี้ เพื่อช่วยกันเข้าอุ้มภาระใช้จ่ายของหน่วยราชการและที่สำคัญด้วยความเมตตาสงสารต่อพี่น้องชาวลาวซึ่งไม่มีสิ่งใดแตกต่างกันเลยเรื่องเลือดเนื้อเชื้อไข เพราะอดีตเป็นที่พี่น้องกันตลอดเรื่อยมา สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีเพียงแม่น้ำโขงเท่านั้นเอง อีกทั้งท่านว่าต่างก็เป็นเพื่อนร่วมทุกข์เกิดตายด้วยกันทั้งนั้น เมื่อประสบกับความทุกข์อย่างสาหัสทั้งทางกายและตื่นตระหนกเสียขวัญทางใจเช่นนี้ด้วยแล้ว ท่านจึงรีบแสดงความเมตตาช่วยเหลือทันที ดังนี้

“...เช่นอย่างพวกเวียงจันทน์พวกประเทศลาวข้ามมา... ก็มาเต็มอยู่ที่นี่ หลายหมื่นเต็มอยู่ที่หนองคาย ดูเหมือนเราไปแจกของถึง ๓ ครั้งด้วยกัน... แจกถึง ๒-๓ วันถึงหมดๆ แต่ครั้งนี้นะ ครั้งแรกก็ไม่เท่าไร ครั้งที่ ๒ กับที่ ๓ นี่หนักมาก

แจกเอาอย่างเต็มเหนี่ยว คือแจกด้วยความ
ยุติธรรม ที่ให้เสมอกันหมด ไปสำรวจเอา
ตัวเลขมาเลย ไม่เอาครอบครัว เอาตัวเลข
มีเท่าไรแจก... เพราะฉะนั้นมันถึงนาน
คนเขาแจกช่วยกันเยอะนะ อย่างคนที่มา
รับมันก็มาก ๒ วัน ๓ วัน

รถสิบล้อนี้ โอ้โฮ จอดกันเป็นแถว
เลย ข้างเต็มเอี้ยๆ... และเครื่องกระป๋อง
ก็เหมือนกันอีก รถสิบล้อๆ ถ้าหากว่า มัน
ขาดตรงไหนๆ ให้เขาวิ่งไปตลาด โห ตลาด
เขาถ้ามเลย

‘จะเอาไปไหนหน้กหนาละ?’

พอว่า ‘อาจารย์มหาบัว’ แล้ว ไฮ้ย
คือเขาเสียขายที่ไม่ได้เตรียมเอาไว้ขายนี้
เวลาไปมันไม่พอละซี เข้าไปร้านนั้นแล้วไป
ร้านนี้ กว้านเอาร้านนั้นร้านนี้ ให้เขาลง
บัญชีเรียบร้อยไว้ ลงบัญชีไว้หมด พอเสร็จ
เรียบร้อยแล้ว เขาจ่ายตามนั้นเลยทันที
นอกนั้นไม่ได้คำนึงละ เรื่องเงินเรื่องทองนี้
น้า นี่เท่าไรเอามา ว่างั้นเลย บอกเอามา

พอเสร็จแล้ว เราค่อยส่งจ่ายที่เดียวบ๊ีบเลย
หนองคายนี่ก็ ๓ ครั้งนะ...”

ช่วยเจียบ... อยู่ใต้ดิน

ความเมตตาของท่านในผู้ประสบ
ทุกข์ภัยต่างๆ ยังมีอีกหลายประการแจก
แจกไม่หมดสิ้น จะขอยกมาแสดงบ้างดังนี้

“...ไฟไหม้ที่ไหนๆ เราจะเข้าถึง
ก่อนๆ ทั้งนั้น รถนี้ โถ... รถสิบล้อๆ นี่เป็น
อภัยมาตั้งเดิม ไฟไหม้ที่ไหนๆ อำเภอนั้น
อำเภอนี้ เราจะยกขบวนไปเลย... ทาง
ไหนบ้างมีอยู่เรื่อยๆ นะ ไฟไหม้ที่ไหนๆ ทาง
อำเภอบ้านดุงบ้าง ที่ไหนบ้างนะ ก็ให้เขา
แจกแบบเดียวกัน เครื่องกระป๋องก็เต็มรถ
เต็มรถเลย บ้านดุงนี้ดูว่าเหลือไปทางไหน
บ้างนะ ไปทางโรงเรียน อะไรบ้าง...”

เพราะเราเอาไปแจกมากจริงๆ ไม่
ใช้เล่นๆ นะ จนของที่ไปแจกนั้น พวกเครื่อง
กระป๋องเหลือเลย เขาเลยขอไปทางไหนๆ

สมุดบันทึกความจำของหลวงตาในคราวช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยในอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

“...นี่ก็ไม่ให้ใครลงข่าวนะ
ไม่ให้ลง ทำแบบใต้ดินๆ
ตลอดมา...”

บ้าง เราก็ให้ไป เพราะเราตั้งใจเอามา
แจกอยู่แล้วนี่ ของเหลือเท่าไรๆ ก็แยกออก
ไปตามโรงร่ำโรงเรียน ส่วนนี้เราก็ได้
สมบูรณ์ตามจำนวนที่เรากำหนดเอาไว้ได้
เสมอกัน เหลือจากนั้นไปอีก เพราะเราเอา
ไปเผื่อมากมายนี่ เขาก็แยกไปโรงเรียน
อะไรต่ออะไรบ้าง ก็อย่างนั้นนะ นี่ก็ไม่ให้
ใครลงข่าวนะ ไม่ให้ลง ทำแบบใต้ดินๆ
ตลอดมา...”

๒๒

สงเคราะห์สัตว์

ความเมตตาสงสารต่อสรรพสัตว์
ทั้งหลายนี้ หลวงตาเคยให้เหตุผลว่า

“...ชาติขึ้นวรรณะไม่มี ลงในคำ
เดียวว่า สัพเพ สัตตา อันว่าสัตว์ทั้งหลาย
ที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกัน
หมดทั้งสิ้น ครอบหมดเลย เสมอภาคเลย
เห็นอกเห็นใจกันทั่วถึงหมดเลย นี่ละธรรม
พระพุทธเจ้าพึงเอาชี...

คือสัตว์ทุกตัวเกิดมาได้ ด้วยอำนาจ
ของกรรมทั้งนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นมาด้วยอำนาจ
ของชาติขึ้นวรรณะยศถาบรรดาศักดิ์อะไร เกิด
ขึ้นมาด้วยอำนาจของกรรม กรรมเป็นพื้น
ฐานให้เกิด นอกนั้นก็แตกเป็นแขนงออกไป
สุจริตบ้าง ทุจริตบ้าง แล้วแต่จะเกิด นั่นเป็น

เรื่องนอกต่างหาก หลักของกรรมเป็นหลัก
ใหญ่

เพราะฉะนั้น ท่านจึงไม่ให้ดูถูก
เหยียดหยามกัน แม้แต่ สัตว์เดรัจฉาน
ท่านก็ไม่ให้ดูถูกเขา เวลานี้เขาเสวยกรรม
อยู่ในวาระของกรรมของเขาอย่างนั้นๆ เป็น
ชั้นๆ ไปเลย ท่านจึงไม่ให้ประมาท มันเป็น
วาระๆ เวลาพ้นแล้วเขาสูงกว่าเราก็ได้
ก็เหมือนอย่างคนลงมาจากน้ำจากหลุม
จากบ่อขึ้นภูเขา ที่แรกก็อยู่ใตักนบ่อ พอขึ้น
มาแล้วเขาขึ้นภูเขาสูงกว่าเราอีก กรรมไม่
แน่นอนแล้วแต่ใครสร้างของใครเอาไว้...

...เขาก็รักสุขเกลียดทุกข์ มีหิวมีอิ่ม
มีเจ็บป่วย มีโรคะตันทรมามีจิตวิญญูณเช่น

เดียวกับมนุษย์เรา ตัวจิตนี้เองเป็นตัวพา
ทองเที่ยวให้เราไปเวียนว่ายตายเกิด...
เพราะนี่ขึ้นอยู่กับวาระของกรรมที่ให้เสวย
ผลดีชั่วอย่างไรตามวาระที่เราสร้างกรรม
มา จึงไม่ควรประมาทเขา ไม่ควรเบียดเบียน
ไม่ควรรังแก และไม่ควรรฆ่าเขา การเบียด
เบียนเขาก็คือเบียดเบียนตัวเรานั่นเอง...”

สัตว์พิการ ไม่ถูกทอดทิ้ง

เหตุนี้เอง เมื่อท่านทราบถึงปัญหา
ความทุกข์ยากลำบากของบ้านสัตว์พิการ
(ซอญพระมหากาญจนย์ ปากเกร็ด) ซึ่งเป็น
บ้านที่รับเลี้ยงสัตว์หลายประเภททั้งปกติ
และพิการจำนวนมากหลายร้อยชีวิต ด้วย
ความสงสารสัตว์เหล่านี้ ท่านจึงอนุเคราะห์
ช่วยซื้อที่ดิน สร้างอาคาร ช่วยเหลือค่า
อาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่ารักษาพยาบาล

ค่ายา และค่าใช้จ่ายต่างๆ ฯลฯ การเข้าไป
ช่วยเหลือบ้านสัตว์พิการแห่งนี้ ท่านเล่าถึง
ความเป็นมาโดยย่อดังนี้

“...ที่ปากเกร็ด หมาดั่งสามสี่ร้อย
ตัว เขาออกทางหนังสือพิมพ์ เราเห็นใน
หนังสือพิมพ์ก็ตามไปดู ไปดู โอ้โฮ มีแต่
หมาพิการ ยั้วเยี้ยๆ ไปดูสภาพของมัน แล้ว
เป็นยังไง ถ้ามสภาพความเป็นอยู่ของเจ้า
ของที่เลี้ยงหมา ถ้ามทุกอย่างทุกอย่างจน
กระทั่งถึงค่าน้ำค่าไฟ ค่าบริการต่างๆ รอบ
ด้าน เกี่ยวกับหมานี้เดือนหนึ่งหมดเท่าไร

เขาวา ถ้าวรรณดาแล้วก็เดือนละ
แสน แต่นั่นไม่มีเงินแสนซิติที่จะเลี้ยงหมา
บางวันเครียดเสียจนกระทั่งนอนไม่หลับ
เป็นยังไงถึงเครียด โอ๊ย หมาก็ร้องพอหมา
คนก็ทุกข์พอกัน หมาร้องหิวโหย ไม่มีอะไร
จะให้กิน เจ้าของก็หมดไม่มีอะไรจะกิน
อาชีพร้างเป็นครุเท่านั้น เมื่อเห็นหมาก็
สงสาร เอามาเลี้ยงๆ พอกันอื่นเห็นเราเลี้ยง
หมาตัวหนึ่ง เขาก็เอามาทิ้งไว้ที่หน้าบ้านๆ
แล้วก็เลี้ยงเรื่อยๆ มาจนกระทั่งปานนี้แหละ

บางวันเครียดเสียจนนอนไม่หลับ
หมาก็ร้องพอหมา คนก็ทุกข์พอกัน ว่าอัน
เราก็เลยถามถึงเรื่องราวต่างๆ เขาบอกว่า
หมดเดือนละแสน เราเลยให้เดือนละหนึ่ง
แสนเลย ตั้งแต่บัดนั้นมาหลายปีแล้วนะให้
เดือนละหนึ่งแสนๆ ถ้าหากว่าขัดข้องอะไร
จำเป็นอะไร ให้บอกอีกนะ รถเราก็จะให้
เขาบอกเขาไม่เอารถ เราให้มอเตอร์ไซค์
คันหนึ่ง เขาบอกว่าอาศัยรถเพื่อนฝูงได้อยู่
ไม่เป็นไร... นอกจากนี้ก็ซื้อที่ให้หนึ่งไร่เลย

“...แม่แต่สัตว์เดรัจฉาน
ท่านก็ไม่ให้ดูถูกเขา
เวลานี้เขาเสวยกรรมอยู่ใน
วาระของกรรมของเขา
...เวลาพ้นแล้ว...
เขาสูงกว่าเราก็ได้...”

แต่ก่อนเขามีอยู่หนึ่งไร่ เราซื้อให้อีกหนึ่งไร่
แล้วสร้างตึกให้อีกหนึ่งหลัง สบายทุกวันนี้
หมาปากเกร็ดสบาย...”

สุนัขปลอดภัย...ไม่จรจัด

บ้านเลี้ยงสุนัขอีกแห่งหนึ่งบนถนน
พุทธมณฑลสาย ๓ ซึ่งมีสุนัขกว่าร้อยตัวที่
ต้องเป็นภาระดูแลอยู่ที่นี้ ท่านก็ได้ให้การ
ช่วยเหลือ ดังท่านเล่าความเป็นมาว่า

“...ไปกรุงเทพฯ อีกคราวนี้ เขาก็
เขียนจดหมายมาหาเรา เพราะจดหมายเรา
เบื่อพอแล้วนะ มันจดหมายอะไร จดหมาย
ยุ่งนี่นะ เอามาอ่าน ใจอ่อนทันที เขาพูดถึง
เลี้ยงหมา ไม่มีเงิน ตัดหนี้ตัดสินเขาจะรุ่ง
พระรังเพราะการเลี้ยงหมานั้นเอง สงสาร
หมา ไม่รู้จะทำยังไงก็ไปเยี่ยมเพื่อนฝูงมา
ซื้ออาหารให้หมากิน เจ้าของก็จนตรอกจน
มุม เวลานั้นตัดหนี้ท่วมหัว หมาบางวันก็อึม
บางวันก็หิวจะตาย ร้องครวญครางจะตาย
แต่เจ้าของก็จะตายไม่ทราบจะทำยังไง

ถ้าท่านจะเมตตาได้ก็จะเป็นพระเดชพระ
คุณอย่างยิ่ง เขาเขียนจดหมายมา

พอเห็นเท่านั้นเราให้พระตามไป
เลยนะวันหลัง เขาบอกบ้านเลขที่ไว้เรียบ
ร้อยที่กรุงเทพฯ ตามไปดูก็ย้วยเยาะๆ ตามที่
บอก ถามเขาให้ชัดเจนนะ ทุกสิ่งทุกอย่าง
ถามให้ชัดเจน พอถามเสร็จแล้วก็มา เจ้า
ของเขาก็ตามมา มาถึง เราก็กามกับเจ้า
ของเขาให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยเลย เขาบอก
ว่าติดหนี้อยู่ สำหรับเลี้ยงหมา เลี้ยงหมา
นี้เดือนหนึ่งหมดประมาณเท่าไร หมด
ประมาณหมื่นห้าว่าจ้าง เดือนหนึ่งให้พอ
เหมาะพอดี ประมาณหมื่นห้า... หนี้ทั้ง
หมื่นนั้นหมาเลี้ยงหมานะ เราเห็นใจ

...เอา เราจะใช้ให้ เดือนนี้ส่งไป
แล้ว พอมาถึงบิ๊ก็ส่งปั๊บเลย... เดือนละ
หมื่นห้านั้น เราให้เป็นเดือนละสามหมื่น
ประจำทุกเดือนไปเลย ให้เป็นเดือนละสาม
หมื่น เรียกว่าทบครึ่ง เพื่อเอาไว้ครึ่งหนึ่ง
แล้ว(ไซ่นี้)ก็ให้พร้อมไปเลย... เราก็จะจ่าย
ให้ตามนั้นหมดเลย... หมาที่สวนแสงธรรม

กำลังทุกข์ เราจึงช่วยทุกข์ พออ่านจดหมาย
ว่าหมา ใจอ่อนเลยนะ เลยคำว่าจดหมาย
วันนี้มาอย่างไรกัน เลยหมด เลยคำว่าวัน อ่อน
ทันทีเลย ให้ตามไปดูในวันหลัง ได้ความมา
อย่างนั้นละ ก็เป็นอันว่าเบื่องแล้วหนີ...
เราก็จะให้คนนี้ ให้เขาอยู่เลี้ยงหมา ที่ไร
หนึ่งนั้นให้เลี้ยงหมาหมดเลย บุญของเขา
บุญของหมา...”

ไม่ลืม...สัตว์ในวัด

ความเมตตาส่วนนี้ท่านถือเป็น
ความจำเป็นอย่างยิ่งชนิดที่ท่านไม่ยอมให้
บกพร่องเลย นั่นคือ ความเมตตาต่อสัตว์ที่
อยู่ในวัดป่าบ้านตาด ซึ่งมีอยู่หลายประเภท
เช่น ไก่ป่า กระจอก กระจอน กระแต ฯลฯ

ท่านคอยสังเกตเอาใจใส่ดูแลเรื่อง
อาหาร น้ำ ตลอดจนมา โดยเน้นเตือนพระเณร

เณรนำอาหารมาให้กระจอก กระแต

ที่มักเผลอลืมให้อาหารสัตว์อยู่เสมอว่า เขา
อยู่กับเรา เขาก็อาศัยเรา เราจะใจจัดใจดำ
ไม่สนใจการกินอยู่ของเขานั้นไม่ควรอย่าง
ยิ่ง เราก็อหิว เขาก็อหิว เรามีปากมีท้อง เขาก็
มีปากมีท้องเช่นกัน อย่าเป็นพระแบบใจ
ดำๆ สิ่งใดพอจะเอื้อเพื่อเกื้อกูลกันก็ช่วยเหลือ
กันไป จึงจะสมกับเป็นลูกศิษย์ตถาคต
ผู้มีเมตตาธรรม

เหตุนี้เองภายในวัดจึงมีที่สำหรับ
ให้นำอาหารแก่กระรอกกระแต มีการทำ
เป็นร้านเล็กๆ สูงระดับอกกระจายอยู่ทั่ววัด
กะจำนวนได้มากกว่าร้อยจุด ร้านกระจอก
ทุกร้าน ท่านเน้นย้ำว่า ควรมีข้าวเหนียว
กล้วยสุกหรือผลไม้สุกในปริมาณพอดีกับที่
เขาต้องการ ไม่มากไปจนบูดเน่าเหม็นหรือ
น้อยไปจนขาดเงิน ควรเหลือไว้บางพอดีๆ

การให้อาหาร ก็โดยพระเณร
ฆราวาสจะมาเอากล้วยหรือผลไม้อื่นๆ
จากโรงเก็บซึ่งเป็นจุดกลาง จากนั้นก็นำไป
วางไว้ตามจุดให้อาหารที่ตนรับผิดชอบ
บริเวณใกล้กุฏิ

พวกไก่ป่าจะมีกระสอบข้าวสารหัก
วางไว้ที่จุดกลางเสมอๆ เพื่อไว้ให้พระเณร
ฆราวาสตักใส่ถังแล้วเอาไปหว่านในจุดให้
อาหารทั่ววัดตามเขตรับผิดชอบของตน
และคอยหมั่นสังเกตน้ำกินของสัตว์ด้วย ไม่
ปล่อยให้พร่องไป

สิ่งเหล่านี้เป็นข้อปฏิบัติที่พระเณร
ผู้มาศึกษาอยู่กับท่านทุกระยะนับแต่ตั้งวัด
เป็นต้นมา ต่างองค์ต่างรับผิดชอบใส่ใจดู
แลสัตว์ในวัดเสมอมาทุกรุ่นๆ ไป

“... **ธรรม** เป็นธรรมชาติ
นิมนวลอ่อนโยน
เมื่อเข้าสัมผัสสัมพันธ์
กับใจผู้ปฏิบัติผู้มี
ความเชื่อความเลื่อมใสแล้ว
จิตใจนั้นก็กลายเป็น
สิ่งที่นิมนวลอ่อนโยน
ไปด้วยเมตตาจิต...”

เมตตาแก่สัตว์ต่างๆ ไป ไม่พูดเพียงมนุษย์
เท่านั้น

แม้สัตว์เดรัจฉานชนิดใดก็ตาม
ไม่กล้าดูถูกเหยียดหยาม ไม่กล้าทำลาย
ให้ความเสมอภาคตามความจริง และ
เมตตาโดยสม่ำเสมอ

ไม่มีคำว่าจะเป็นลุ่มๆ ดอนๆ ว่า
คราวนั้นมีเมตตา คราวนี้ไม่มี เพราะจิตนั้น
เป็นจิตเมตตา ดวงเมตตาทั้งดวงก็คือ
จิตดวงที่บริสุทธิ์อยู่แล้ว...”

เมตตาธรรมอันยิ่งใหญ่ไม่มีประมาณ
ของท่าน ดังที่ได้บรรยายมาแต่ต้นนี้ ย่อม
ไม่สามารถจะพรรณนาให้หมดให้สิ้นได้
อย่างแน่แท้ สิ่งที่พอจะสื่อได้อย่างชัดเจนที่
สุดก็คือคำกล่าวของท่านเองที่ว่า

“... **ธรรม** เป็นธรรมชาติที่นิมนวล
อ่อนโยน เมื่อเข้าสัมผัสสัมพันธ์กับใจผู้
ปฏิบัติผู้มีความเชื่อความเลื่อมใสแล้ว
จิตใจนั้นก็กลายเป็นสิ่งที่นิมนวลอ่อนโยน
ไปด้วยเมตตาจิต ไม่เคยมีก็มี ความไม่เคย
เสียสละก็เสียสละได้เพื่อผู้อื่นเพราะความ
เมตตา สามารถมองเห็นเขาเห็นเราว่ามี
สาระสำคัญเช่นเดียวกันได้ เพราะความ
เมตตา

เมื่อธรรมมีอยู่ในจิตดวงใดมาก
น้อย จิตดวงนั้นต้องแสดงออกทางกิริยาให้
เห็น ปิดไว้ไม่อยู่ ยิ่งจิตที่บริสุทธิ์ด้วยแล้ว
ไม่มีสิ่งใดที่จะนิมนวล ละเอียดอ่อนยิ่งกว่า
จิตดวงนั้น ให้ความเสมอภาค ให้ความ

“...เมื่อธรรมมีอยู่ในจิต
ดวงใดมากน้อย
จิตดวงนั้นต้องแสดงออก
ทางกิริยาให้เห็น
ปิดไว้ไม่อยู่...”

“...แม่สัตว์เดรัจฉานชนิดใดก็ตาม
ไม่กล้าดูถูกเหยียดหยาม ไม่กล้าทำลาย
ให้ความเสมอภาคตามความจริง
และเมตตาโดยสม่ำเสมอ...”

๘

ด้วย...หวังไยชาติ

๘. ด้วย...หวังโยชาติ

๒๗. หลวงตาไม่หวังตนเองยิ่งกว่าชาติ

หน้า ๓๕๕

- ด้วยเมตตาธรรม...
โปรดไปรษณชาวไทย
- ฝึกสังฆารเพื่อชาติ
- รวมหัวใจชาวไทย
เป็นหนึ่งในเดียวเพื่อชาติ
- คุณค่าของน้ำใจ
- น้ำใจคนจนเพื่อชาติ
- ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้นำแห่งงานเสียสละ
เพื่อชาติ
- พระภิกษุสามเณรควรช่วยชาติ

๒๘. หลักทรัพย์ หลักใจ

หน้า ๓๖๕

- ไม่อिम ไม่เลิกรา
- รักชาติไทย ส่งเสริมสินค้าไทย
- ทรงมรดกธรรม
- เสียสละเพื่อชาตินี้...
เป็นคติแบบอย่างอันดีงาม
แก่เด็กกุลบุตรสุดท้ายภายหลัง
- “วัตถุ” เป็นพื้นฐาน
“ธรรม” ออกกระจาย

๒๓

หลงตาไม่หวังตนเอง ยิ่งกว่าชาติ

ด้วยเมตตาธรรม...

โปรดปรายชาวไทย

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา
หลงตาเมตตาให้ความช่วยเหลือด้วย
ประการต่างๆ มากมายหลายด้านหลาย
ทาง ด้วยการสงเคราะห์แบบเจียม แบบไม่
ยอมให้ปรากฏเป็นข่าวทางหนังสือพิมพ์
วิทยุ โทรทัศน์ เป็นพื้นฐานเช่นนี้ตลอดมา
ชนิดไม่สามารถจะบรรยายได้หมดสิ้น

เพราะในอดีตระยะที่ท่านยังแข็งแรง
จะไปไหนมาไหนคนเดียวได้ ท่านก็ให้
ความเมตตาช่วยเหลือในลักษณะนี้มาโดย
ตลอดเช่นกันและไม่เคยสนใจจะประกาศ

ให้โลกรู้ เพราะท่านมุ่งสงเคราะห์จริงๆ
ตามเหตุผลอันควร ดังท่านเคยกล่าวไว้
“...เราก็ไม่เคยคิดนี่นะว่าจะได้
มาช่วยโลกอย่างนี้ นี่มันก็เป็นมาเอง เราก็
ทำตามนิสัยของเราอยู่อย่างงั้น อยู่ใต้ดิน
ใครจะมาออกข่าวออกคราวอะไร หนังสือ
ผอกสื่อพิมพ์อะไร เราไม่ให้มาทำนะ เรา
ปิดออกทันทีนะ

เพราะฉะนั้น เราทำอะไรจึงไม่มี
ข่าวมีคราวอะไรทั้งนั้น เราปิดทันทีเลย
ไม่ให้มายุ่งว่างั้นเลย เราทำตามอัธยาศัย
ของเรา... อย่างสมมุติพวกหนังสือพิมพ์จะ
เอามาออก ก็เราเอามาทำนี่มันของลูกศิษย์
ลูกหลานมาทำต่างหาก เรามาทำแทนเขาขึ้นมา

เครื่องจุดปัจจัยไทยทานเป็นของเขาทั้งนั้น
นี่

ถ้าหากว่าจะออกหนังสือพิมพ์ ก็ต้อง
เอาออกมาหมดซี เรายังจะให้ออก ถ้าออก
ไม่หมดอย่าเอามาออกนะ มาออกแต่เรา
คนเดียว ใช้ไม่ได้นะ เราว่ากันนะ เขาก็ไม่
กล้านะซี เพราะพูดอย่างเด็ดชะด้วยนะ
บอกห้ามไม่ให้มายุ่ง ว่ากันเลย... ไม่ให้ลง

ทำแบบใต้ดินๆ ตลอดมา สร้างโรง
รำโรงเรียน โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์
ที่ไหนก็ตาม เราไม่ให้มายุ่ง เราทำของเรา
เอง มันก็อยู่ใต้ดินๆ ไม่มีใครทราบละ ภายนอก
ไม่คอยทราบ นอกจากคนใกล้วัดนี้
เขาทราบกัน..."

กระทั่งปี พ.ศ.๒๕๔๐ ชาติไทยของเรา
ประสบกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ
และความสับสนทางสังคม เฉพาะอย่างยิ่ง
ทางด้านจิตใจ ผลลัพท์ที่พึงที่ระลึกอัน

ประเสริฐ ลืมเรื่องศีลเรื่องธรรม เรื่องบุญ
เรื่องบาป เรื่องทานศีลภาวนาไปเสีย มัวมุ่ง
สนใจแต่เพียงวัตถุสิ่งของ เงินทอง ยศถา
บรรดาศักดิ์ บริษัทบริวาร

แม้ในยามปกติ ท่านยังมีเมตตา
ช่วยเหลือสงเคราะห์ชาวไทยอย่างใส่ใจ
และจริงจังเป็นพื้นฐานตลอดมาดังได้
กล่าวข้างต้นแล้วนั้น บัดนี้ปัญหาขยายวง
กว้างขึ้นจนกลายเป็นความทุกข์โดยรวม
ของคนทั้งชาติ และด้วยความเมตตา
สงสารอย่างบริสุทธิ์ใจต่อพี่น้องชาวไทย
ท่านจึงปรารถนาขึ้นด้วยความห่วงใยว่า

"...จำเป็นต้องอาศัยความสามัคคี
ของพี่น้องไทยทุกคน ให้ต่างเสียสละช่วย
กันอย่างจริงจัง..."

เมื่อคำปรารภดังกล่าวกระจาย
ออกสู่สังคมกว้างขวางขึ้น ผู้เคารพศรัทธา
ท่านและผู้มีความรักชาติเป็นพื้นฐานเดิม
ในใจอยู่แล้ว ต่างออกมาแสดงน้ำใจสละ
เงินทองช่วยกัน เมื่อคณะบุคคลต่างๆ ทั้ง
ในและต่างประเทศรับรู้มากขึ้นๆ น้ำใจแห่ง
ความรักชาติจึงเริ่มทยอยหลั่งไหลมาช่วย
มากขึ้นๆ ตามกัน

ฝันสังฆารเพื่อชาติ

จนถึงปัจจุบันนี้ หน่วยงานและ
จังหวัดต่างๆ หลายจังหวัดประกอบด้วย
ภาครัฐและเอกชน บรรพชิตและฆราวาส
ได้แสดงความรักชาติด้วยการขออาราธนา
นิมนต์ท่านไปแสดงธรรม เพื่อร่วมบริจาค

พระภิกษุสามเณรกำลังช่วยกัน
ประคบยาสมุนไพรเพื่อคลายเส้น
เอ็นและกล้ามเนื้อที่อักเสบจากการ
นั่งเป็นเวลานาน เพื่อรับแขกคณะ
ต่างๆ ที่ทุกสารทิศที่มุ่งมาแสดง
น้ำใจช่วยชาติ

ช่วยชาติให้กับท่าน

ด้วยความเมตตาสงสารของท่าน ต่อพี่น้องชาวไทยเป็นล้านพัน แม้จะชราภาพหรือเหน็ดเหนื่อยเพียงใด ท่านก็อุตสาหะฝ่าฟันสังขารไปแสดงธรรมเทศนาได้ท่ามกลางความหวังใยของลูกศิษย์พระเถระฆราวาสเกี่ยวกับสุขภาพของท่าน แต่ไม่มีใครสามารถตัดทานความเมตตาของท่านได้ ในเรื่องนี้ท่านเคยกล่าวความในใจให้ลูกศิษย์ฟังว่า

“...อย่างที่ได้มานำชาติบ้านเมืองนี้ เราก็ไม่เคยคาดเคยคิด มันก็เป็นของมันมาอย่างนี้ จะทำไง ไ้ มันสะสมเจตมาจนจะเป็นห่วงเป็นใยชาติไทยของเรา ทั้งร่างกายของเราก็อายุมากขึ้น เหมือนกับว่า ถ้าเราตายไปนี้ เหมือนกับว่าเราจะมองหลังๆ ด้วยความเป็นห่วงนะ โอ้ ทำไง ? สุขภาพของเราก็คจะเป็นไปไม่ได้แล้ว เป็นไปไม่ได้แล้ว แล้วบ้านเมืองก็ยิ่งเป็นไปอย่างนี้ทำยังไงน้า ?

อู๊ๆ หมอ...ก็มาช่วยนี่นา เชิดขึ้นอย่างถ้าเป็นเครื่องบินก็ มัน ๘๐ เปอร์เซนต์

แล้ว หัวมันดึงลงสนามถึง ๘๐ เปอร์เซนต์แล้ว แล้วอู๊ๆ ก็เชิดหัวขึ้นทันที ตั้งลำได้ก็ชัดเลย ไม่ต้องยกครุแล้วเอาเลย จึงได้นำมาตลอดทุกวันนี้... เราทำเพื่อช่วยโลกจริงๆ...”

ท่านกล่าวเช่นนี้ด้วยเหตุว่า เนื่องด้วยในระยะนั้นท่านกำลังป่วยอย่างหนักด้วยโรคท้องอืด ถึงขนาดที่ว่าเตรียมการสร้างเมรุเป็นรอยมือของท่านไว้เรียบร้อยแล้วตั้งปรากฏอยู่ที่หน้าวัดป่าบ้านตาด นั้นเอง

อาการของโรคคล้ายกับท้องเสีย คือมีการถ่ายท้องถึงวันละ ๗-๙ ครั้งต่อวัน และเป็นเช่นนี้ตลอดมาทุกวันๆ เป็นเวลาถึง ๘ เดือนเต็มแล้วก็ยังไม่ปรากฏว่าอาการจะดีขึ้นแต่อย่างใด มีแต่หมดกำลังลงๆ และทรุดลงทุกวันๆ จนท่านตกงงปลงใจว่าธาตุขันธ์ร่างกายนี้ คงมีชีวิตอยู่ได้ไม่ถึงวันเข้าพรรษาปี ๒๕๔๑ นี้อย่างแน่นอน

เมื่ออาการของท่านทรุดหนักลงเช่นนั้น จึงมีผู้กราบขอความเมตตาจากท่านเพื่ออนุญาตให้ตรวจรักษาโดยคณะ

แพทย์ของโรงพยาบาลศรีนครินทร์ จังหวัดขอนแก่น คณะแพทย์ได้ตรวจพบก้อนผิดปกติบริเวณลำไส้ใหญ่ส่วนปลาย อย่างไรก็ตามไม่อนุญาตให้คณะแพทย์ทำการตรวจวินิจฉัยรักษาต่อแต่ประการใด

บุญของชาติไทยปรากฏแสงแวววาวขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อท่านเริ่มฉันยาสมุนไพรและใช้ธรรมโอสถ แล้วปรากฏชัดทันทีว่าอาการต่างๆ เริ่มดีขึ้น และจากนั้นก็ค่อยฟื้นตัวขึ้น ค่อยฟื้นขึ้นๆ มีกำลังวังชามากขึ้นๆ เพราะเมื่อฉันอาหารแล้วไม่สูญเสียตกหล่นออกไปหมดเหมือนเมื่อครั้งที่ป่วยด้วยโรคท้องอยู่ทุกขณะคืนวัน

เมื่อสุขภาพของท่านดีขึ้นๆ ดังกล่าว ประกอบกับระยะนั้นท่านทราบเกี่ยวกับเรื่องความทุกข์ร้อนของชาติมาก่อนแล้ว ท่านจึงประกาศถึงความมุ่งมั่นที่จะช่วยชาติอย่างจริงจังขึ้นแก่บรรดาลูกศิษย์ลูกหา

และประกาศอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๔๑ โดยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงเป็นประธาน ทั้งนี้เพื่อให้พี่น้องชาวไทยรับทราบกันโดยทั่วถึงจะได้ต่างแสดงน้ำจิตน้ำใจช่วยกันมากบ้างน้อยบ้างตามกำลัง ทั้งนี้เพราะเรื่องของชาติเป็นเรื่องใหญ่ มีความจำเป็นต้องได้ช่วยกันทุกคนครั้งแล้วครั้งเล่า

สิ่งนี้ไม่ใช่วิสัยของคนๆ เดียว หากเป็นวิสัยที่ท่านทำได้ด้วยตนเองเพียงคนเดียวท่านจะไม่ยอมรบกวนผู้หนึ่งผู้ใดเลย

“...นี่ถ้าหากว่าเรามีนะ เราจะ
ไม่กวนชาวบ้านชาวเมืองเลย
แต่ของเราคนเดียวพอแล้ว
ตุ้มเดียวทั่วประเทศไทย ชั่วโมง
เดียวหมด...เรียบบูธหมดเลย...”

ด้วยความเมตตาและเสียสละอันยิ่งใหญ่ในใจของท่านนี้ ทำให้ท่านถึงกับได้เคยกล่าวว่

“...เราช่วยโลกอย่างนี้เราช่วยด้วยความเมตตาจริงๆ ไม่ได้ช่วยเล่นๆ...นี่ถ้าหากว่าเรามีนะ เราจะไม่กวนชาวบ้านชาวเมืองเลย แต่ของเราคนเดียวพอแล้วตุ้มเดียวทั่วประเทศไทย ชั่วโมงเดียวหมดเรียบบูธหมดเลย แต่นี้เราไม่มีนั่นซี จึงได้เรียกร้องให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ช่วยกันเพื่อยก ถ้าเรามีแล้ว โฉ้ย ไม่ยาก เราจะไม่ถามใครให้ลำบากเสียเวล่ำเวลา ยกตุ้มเดียวเลยท่วมบูธเลยเทียว ความจนลงทะเลหลวงมองตามหลังไม่ทันเลย มันจมไปเลย

แต่นี้เพราะไม่มีนั่นเอง จึงได้ขอร้องจากพี่น้องทั้งหลายให้ช่วยกัน อันนี้ไม่ใช่กำลังของคนคนเดียวจะยกได้ มันกำลังของทุกคนที่จะยกชาติของตนขึ้นถึงถูกถึงต้องได้พยายามอย่างนี้ เมื่อมันหนักมากก็พักไปเป็นระยะๆ เพราะเวลานี้แก่มากแล้ว เดินไปก็โซซัดโซเซแล้ว กำลังวังชาไม่มี แต่จิตใจนั้นแข็งแรงแตลอดเวลาไม่งั้นไปไม่ได้นะ นี่เราไปด้วยอำนาจกำลังใจ กำลังความเมตตาต่างหาก ที่เรา

ตะเกียกตะกายอยู่ทุกวันนี้ ใจเป็นสำคัญ
มากนะ...”

รวมหัวใจชาวไทย เป็นหนึ่งในเดียวเพื่อชาติ

“...ขอให้พี่น้องทั้งหลายผู้รักชาติ
จงรวมหัวใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อ
เกิดทุนชาติไทยของเราด้วยการบริจาคอุด
หนุนชาติไทยของเราให้กระตือรือร้นโดยลำ
ดับ เราจะมีควมร่มเย็นเป็นสุขทั่วหน้ากัน
แล้วงานที่หลวงตาเป็นผู้นำนี้ ไม่มีก็จะมี
เหล่า ไม่มีคู่แข่ง ไม่มีกรรมมีเวรต่อผู้ใด ไม่
ได้นำด้วยมีโลกเข้ามาแฝงเลย เป็นธรรม
จึงไม่มีกรรมคู่เวร ไม่มีคู่แข่ง ไม่มีข้าศึก
ศัตรู ไม่มีก๊กนั้นก๊กนี้มีแต่ความสามัคคีเป็น
น้ำหนึ่งใจเดียวกันล้วนๆ ที่พร้อมเพรียงกัน
บริจาคเพื่อชาติไทยของเรา...”

...น้ำใจเป็นของสำคัญ อันนี้แหละ
ที่จะหนุนเมืองไทยของเราให้ส่งงามขึ้นไป
โดยลำดับ ก็คือความรักชาติความสามัคคี
ซึ่งกันและกัน และด้วยความต่างคนต่าง
เสียสละช่วยกัน ใครอยู่บ้านนอกในเมืองที่
ไหน ก็คือคนไทยร้อยเปอร์เซ็นต์เช่นเดียว

กัน มีสิทธิที่จะหนุนเมืองไทยเราได้ทุกๆ คน
เราจงพากันหนุนเมืองไทยของเราขึ้นให้ได้
สมบัติที่จะมาหนุนเมืองไทยนั้นตั้งไว้ตาม
โครงการ ก็มีทองคำ ดอลลาร์ เงินสด...

...โดยปกติแล้วเราไม่เคยเกี่ยว
ข้องกับเงินกับทองแต่ไหนแต่ไรมา แต่มา
คราวนี้ได้เป็นเจ้าของเจ้าการ เจ้าอำนาจเกี่ยว
กับการเงินการทอง การเก็บการรักษาเสีย
แล้ว เพราะเรารักษาความแคล้วคลาด
ปลอดภัยในสมบัติเหล่านี้ไม่ให้รั่วไหลแตก
ซิมไปสถานที่ใด นอกจากจะให้เข้าสู่จุดมุ่ง
หมายคือความปลอดภัยเท่านั้น จึงต้องได้
เข้มงวดกวดขัน...”

คำกล่าวข้างต้นของหลวงตา แสดง
ถึงความสามัคคีกันเสียสละเพื่อส่วนรวม
ของพี่น้องชาวไทย ต่างร่วมพึงธรรมและ
พร้อมเพรียงกันในกิจกรรมอันเป็นมงคล
จึงเหมือนกับเป็นการประกาศก้องถึงพื้น
ฐานเดิมของชาวไทยเรา ที่มีน้ำจิตน้ำใจ
เจดีย์เพื่อแผ่ มีความเสียสละเป็นพื้นฐาน
อยู่ภายในจิตใจมาแต่ตั้งแต่เดิมรุ่นพ่อแม่ปู่
ย่าตายายนานมาแล้ว

เมื่อถึงคราวยากของชาติบ้านเมือง มีความจำเป็นต้องรวมหัวใจเข้าด้วยกัน และแม้ว่าทุกภาคภาษาทุกท้องถิ่น ซึ่งไม่รู้จักกันมาก่อนเลยก็ตาม แต่เมื่อมีความจำเป็นต้องเกิดขึ้นก็สามารถรวมธรรมสามัคคีกันได้อย่างรวดเร็ว แบบไม่มีพิธี มานะไม่ถือสีถือสาไม่แบ่งกลุ่มก๊กเหล่า อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนเลย

คุณค่าของน้ำใจ

หลวงตาท่านเคยพูดถึงสาเหตุที่คนไทยเรามีความกลมเกลียวเข้ากันได้ง่าย ก็เพราะด้วยคนไทยมีหลักธรรมเป็นพื้นฐานฝังลึกอยู่ในใจนั่นเอง เมื่อน้ำใจต่อกันแล้ว จะเข้ากันได้อย่างสนิทใจ ท่านเคยกล่าวถึงเรื่องนี้ไว้ว่า

“...โลกเราอยู่ด้วยกันได้ด้วยอำนาจแห่งการเสียสละ คือการให้ทานต่อกัน ความช่วยเหลือกัน มีแต่การเสียสละทั้งนั้น โลกถ้าไม่มีการช่วยเหลือ ไม่มีการให้ทาน เหลือเผื่อแผ่กันแล้ว ไม่มีความหมาย โลกมีความหมายมากน้อย อยู่ที่การเฉลี่ยเผื่อแผ่ มีน้ำใจต่อกัน ความมีน้ำใจต่อกันนี้สำคัญมาก ผู้มีน้ำใจต่อกัน เฉลี่ยเผื่อแผ่กัน ความเสียสละก็ย่อมมีได้

ถ้าไม่มีน้ำใจ ไม่มีแก่ใจแล้ว อะไรๆ ก็หลุดมือออกไปไม่ได้ ที่นี้อยู่กันเป็นร้อยเป็นพันก็ไม่มีความหมาย คนหนึ่งจะตายดินอยู่นี้ก็ไม่มีใครดูแลกัน นี่แหละความไม่มีแก่ใจ เพราะฉะนั้นจึงว่า มีมากเท่าไรก็

ตาม ถ้าไม่มีความเสียสละ ไม่มีแก่ใจแล้ว ไม่มีความหมายทั้งนั้นแหละมนุษย์เราอยู่ร่วมกัน จะอยู่ใกล้อยู่ไกลไม่สำคัญ สำคัญที่น้ำใจที่มีต่อกัน อันนี้สำคัญมาก

ชาติชั้นวรรณะมันตั้งไปตามลักษณะเฉยๆ มันก็คนนั้นแหละ แต่โดยหลักธรรมแท้คือคน เกิดมาจากท้องพ่อท้องแม่ด้วยกัน ไม่ได้เกิดมาจากท้องเทวดาที่ไหน มาเกิดเป็นคนแล้วก็ว่าชาตินั้น ชั้นนั้น วรรณะนี้ไป ว่ากันไปเฉยๆ ดีไม่ดี เอาสิ่งเหล่านี้มากระทบกระทั่งกัน ไม่ใช่ของดี ความไม่ถือกัน มีน้ำใจ อันนี้สำคัญมาก ไกลไกลไปไหนไม่อดอยากไม่ตายคนเรา มีความเสียสละต่อกัน มีน้ำใจต่อกัน คนเรายอมสันทกันได้อย่างง่ายตายไม่จำเป็นจะต้องเกิดมาในพ่อแม่เดียวกัน แม่แต่พ่อแม่เดียวกัน ยังทะเลาะกันได้ เอาถือเป็นความสนิทติดจมจริงๆ ไม่ได้

มันสำคัญอยู่ที่น้ำใจ ถ้ามีน้ำใจแล้ว คนเรายอมเข้ากันได้สนิท ต่างคนต่างเสียสละกันอย่างนี้แหละดี มนุษย์เราจะได้มีคุณค่า มีความชุ่มเย็นเป็นสุข... มนุษย์นี้เท่านั้นที่มีน้ำใจต่อกันได้มากกว่าสัตว์อื่นๆ เพราะมนุษย์นี้รู้ดีรู้ชั่ว รู้บุญรู้บาป...”

น้ำใจคนจนเพื่อชาติ

ชาวสวนกลุ่มหนึ่งเป็นคนจนไม่มีเงินมีทองบริจาค แต่มีใจอยากช่วยชาติด้วย จึงอุทิศสำหรับรวบรวมกันขายมะเขือเทศ ตั้งใจว่าได้เท่าไรก็จะร่วมกันบริจาค

“...เขาเป็นคนทุกข์คนจน...
วิ่งเต้นขวนขวาย
หามาฝากน้อย
เขายังอุตส่าห์มาหนุน
ชาติของตัวเอง...”

ช่วยชาติกับท่านด้วย น้ำใจแห่งการช่วย
ชาติครั้งนี้จึงทำให้ท่านรู้สึกถึงใจและซาบ
ซึ้งในน้ำใจของชาวสวนอย่างมาก ดังนี้

“...ไปวันนี้ ไปจากน้ำใจ เขาจะ
บริจาครวมกันขายมะเขือเทศทอดตลาด
ไปเลย ได้ก็บาทก็สตางค์ก็ตามจะเอาเงิน
จำนวนนี้เข้ามาช่วยชาติ นี่ฟังแล้วถึงใจนะ
เรา เพราะเราช่วยชาติด้วยความถึงใจ
จริงๆ ไม่ได้ช่วยแบบจืดๆ จางๆ นะ เราช่วย
จริงจังอย่างที่สุด ที่ดีที่ตื่นอยู่นี้มีแต่เพื่อ
ช่วยชาติอย่างเดียวเท่านั้น

ถ้าใครไม่เห็นความสำคัญของชาติ
ก็เรียกว่าคนนั้นไร้สาระ ไม่มีชาติเกิดกับ
เขา ไม่มีชาติเป็นหลัก ไร้ค่าไม่มีราคาเลย
คนประเภทนั้นถ้าอยู่ใกล้ริมแม่น้ำโขงให้
เขี่ยลงแม่น้ำโขงนะ เข้าใจไหม ถ้าอยู่ใกล้
ทะเลให้เขี่ยลงทะเล อย่านำให้ตกค้างอยู่ใน
เมืองไทย คนไม่มีหลักมีเกณฑ์คนไม่รัก
ชาติ ต้องเขี่ยลงทะเล ให้พวกที่เขารักชาติ
อยู่ในเมืองไทย

...ที่รักชาติอุตส่าห์ขวนขวายรวบรวม
รวมกัน... บริจาคเพื่อช่วยชาติ เราฟังแล้ว
ถึงใจนะ มันสำคัญอยู่ที่น้ำใจ ความรักชาติ
หนุนชาติ รักษาชาติเป็นสิ่งที่เปี่ยมมงคลมาก

ทีเดียว ก็เหมือนลูกรักพ่อรักแม่

พ่อแม่จะเป็นคนมีคณจน ลูกรัก
ด้วยกันทั้งนั้น คนจนก็รักพ่อรักแม่ คนมั่งมี
ก็รักพ่อรักแม่ หลักใหญ่อยู่ที่รักพ่อแม่
ของตน นี่คือชาติของตน นั้นเราเอาตรงนี้จะ
คนมีคณจนไม่สำคัญ ความรักชาติสำคัญ
มากทีเดียว...

วันนี้จะไปเทศน์อนุโมทนาน้ำใจที่
รักชาติ อุตส่าห์พยายามรวบรวมกัน มีมาก
มีน้อยชาวสวนด้วยกัน รวมมาเป็นน้ำใจ
ช่วยชาติของเราเนี่ย เเด่นมากนะ ฟัน้องทั้ง
หลายให้ฟังให้ถึงใจนะ เขาเป็นคนทุกข์คน
จนเป็นชาวสวนวิ่งเต้นขวนขวายหามาฝาก
น้อย เขายังอุตส่าห์มาหนุนชาติของตัวเอง นั้น

มันควรจะเป็นคติตัวอย่างทั่ว
ประเทศไทยของเรา เมืองไทยของเราถ้าต่าง
คนต่างรักชาติเห็นชาติเป็นสำคัญแล้ว ต่าง
คนต่างรักต่างคนต่างสงวน ต่างคนต่าง

บำรุงรักษากัน ประเทศไทยของเราก็มีความ
แน่นอนมั่นคง นี่ละสำคัญที่จุดนี้นะ...”

ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้นำ แห่งงานเสียสละเพื่อชาติ

ความร่วมมือไม่ร่วมมือของผู้น้อย
และมีผู้ใหญ่เป็นผู้นำร่วมแรงร่วมใจ
แสดงถึงความสามัคคีของหน่วยงานหรือ
จังหวัดนั้น ในเรื่องนี้ท่านแสดงธรรมไว้ ดังนี้

“...ตั้งพี่น้องทั้งหลายได้นำเครื่อง
บริจาคนั้น...ประเภทต่างๆ มาวันนี้ ล้วนแล้ว
ตั้งแต่เป็นสิ่งที่มีความค่าออกจากน้ำใจแห่ง
ความรักชาติของพี่น้องทั้งหลายได้มาช่วย
เหลือกัน ปรากฏส่งงามอยู่ที่ศาลาและที่
อื่นๆ ในบริเวณนี้เต็มไปหมด...”

ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน
เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของพี่น้องทั้งหลาย
เพราะผู้ใหญ่สำคัญมากที่สุด ในครอบครัว
เหยาเรือนก็มีพ่อบ้านแม่เรือนเป็นที่อยู่ของ
เด็กเล็กๆ หลานๆ ในสกุลนั้นๆ ถ้า ผู้ใหญ่
ไม่มี ผู้ปกครองไม่มี หาหลักหาเกณฑ์ ไม่
ได้

ที่บ้านเมืองของเราก็ต้องมีผู้ใหญ่
เช่น จังหวัด...ก็มีท่านผู้ว่าราชการจังหวัด
มาเป็นผู้นำ มาเป็นร่มโพธิ์ร่มไทร เป็นหลัก
อันใหญ่โต เป็นความอบอุ่นของพี่น้องทั้ง
หลาย วันนี้จึงมีความสง่าราศีมากในงาน
ของเรา เพราะมีท่านผู้ใหญ่มาประดับ
เกียรติแก่จังหวัดและชาติไทยของเราให้
สง่างาม

ถ้ามีตั้งแต่เด็กเล็กเด็กน้อยตาดี
ตาสาขวนขวายทำกัน โดยผู้ใหญ่บงการ
ผู้ใหญ่ไม่สนใจอย่างนี้ เรียกว่าเสียความงาม
เสียความสง่าราศี ไม่มีคุณค่าประการใด
ดีไม่ดีเขายังตำหนิผู้ใหญ่อีกด้วย... หา
ความร่วมมือให้ประชาชนพลเมืองไม่ได้
อย่างนี้เขาก็อาจยกโทษได้

ต่อเมื่อมีผู้ใหญ่มาเป็นผู้นำแล้ว
ทำไมใครจะไม่อบอุ่น ต้องมีความอบอุ่นทั่ว
หน้ากัน ตั้งแต่ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดและ
รองลงมาตามลำดับลำดา ข้าราชการทุก
หน่วย ตำรวจ ทหาร ประชาชน ข้าราชการ
ทุกหน่วยพร้อมเพรียงกันมาให้ความสนับ
สนุนและความร่วมมือแก่พี่น้องชาวไทย
และชาติไทยของเราแล้ว ต้องเป็นงานที่มี
สง่าราศีมาก...”

พระภิกษุสามเณรควรช่วยชาติ

ท่านเทศน์ในคราวที่พระภิกษุ
สามเณร ต่างสามัคคีกันออกมาจากป่าเขา
เพื่อเสียสละบริจาคน้ำเงินและทองคำช่วย
ชาติ ดังนี้

“...นี่แหละที่จะออกมาในครั้ง
หนึ่งๆ หละ ออกมาจากป่าจากเขา ท่าน
เป็นครูเป็นอาจารย์เขาอยู่ตามที่ต่างๆ แล้ว
ก็มารวมกัน รวมนี้ก็แสดงน้ำใจของผู้มี
ธรรม ผู้มีธรรมย่อมมีจิตใจกว้างขวาง ย่อม
มีจิตเมตตา มีจิตใจสะอาด แสดงออกมา
ด้วยความเป็นมงคลแก่โลกแก่สงสาร
ดังพระพุทธเจ้าท่านเสด็จไปไหน เป็น

“...พ่อแม่ของ
สงฆ์ไทยกำลัง
ได้รับความตก
ทุกข์ลำบาก...
...ลูกพระสงฆ์ไทย
ทำไมจึงจะใจดำ
น้ำขุนช่วยพ่อ
ช่วยแม่ไม่ได้...”

มงคลแก่โลก พระสาวกไปไหน เป็นมงคล
แก่โลก เป็นเนื้อนาบุญอันชุ่มเย็นของโลก
นั่นนะ ท่านไปอย่างนั้นนะ

ที่นี้ถ้าหากผู้สืบต่อสายธรรมของ
พระพุทธเจ้าแล้ว จะมีลักษณะเช่นเดียวกัน
ไม่มากนักน้อยต้องแสดงออกซึ่งน้ำใจอันดี
งาม นี่แหละ เรียกว่า ออกมาจากใจที่ชาวสะ
อาด ออกมาจากใจที่มีเมตตาเจดีย์แผ่
ต่อกัน นี่ชาติไทยของเราเวลานี้กำลังจน
ตรอกจนมุมทั้งประเทศ

นี่แล้วพระสงฆ์เหล่านี้ที่อยู่ในเมือง
ไทยนี้เป็นลูกของใครบ้าง เออซิ ไฉ่เข้าไป
พระสงฆ์ที่มาเป็นพระสงฆ์ไทยอยู่เวลานี้
เป็นลูกของใคร ลูกมีพ่อแม่ไหน พ่อแม่ของ
พระสงฆ์นี้อยู่ตามป่าตามเขา อยู่ตามที่
ต่างๆ ทั่วประเทศไทย อยู่ที่ไหนมีหมดพ่อ
แม่ของพระสงฆ์ในสมัยปัจจุบันนี้

เวลานี้กำลังตกทุกข์ได้ยากลำบาก
ทั่วประเทศไทย เรียกว่า พ่อแม่ของสงฆ์ไทย
เรานี้กำลังได้รับความตกทุกข์ลำบาก แล้ว
ทำไมลูกสงฆ์คือลูกมีพ่อแม่ ลูกพระสงฆ์

ไทยซึ่งมีพ่อแม่แล้ว ทำไมจึงจะใจดำน้ำ
ขุนช่วยพ่อช่วยแม่ไม่ได้ พ่อแม่กำลังตก
ทุกข์ได้ยากลำบากเชียวใจ

นี่พระสงฆ์ออกมาช่วยนี้ เรียกว่า
ทำกิจสงฆ์โดยสมบูรณ์ นี่ผลงานของสงฆ์
เป็นงานอย่างนี้ สงฆ์ต้องช่วยชาติช่วย
โลกช่วยสงสารสัตว์ทั้งหลาย พระพุทธเจ้า
ท่านว่า **มหาการุณิกโก นาโถ หิตายะ สัพ
พะปาณินัง** พระพุทธเจ้าทรงพระเมตตา
มหาการุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ ฟังซิ แล้วทำ
ประโยชน์ให้แก่สัตว์นี้ไม่มี ประมาณ นั่น
แหละ แปลออกมาทำประโยชน์ให้สัตว์โลก
ไม่มีประมาณเลย ไม่มีใครเกินพระ
พุทธเจ้า

เราเป็นลูกศิษย์ของพระตถาคตก็
ต้องแสดงลวดลายออกมาบ้าง ไม่มากก็
น้อยตามกำลังความสามารถของตน มัน
ถึงจะถูก ไม่ใช่พระสงฆ์แบบใจดำน้ำขุน...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินกราบนมัสการท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน ทรงสดับพระธรรมเทศนา และทรงถวายทองคำ พร้อมปัจจัย แด่ท่านพระอาจารย์ ณ สวนแสงธรรม พุทธมณฑลสาย ๓ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๑

ศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงสดับพระธรรมเทศนาและทรงเป็นประธานในวาระต่างๆ ของการรณรงค์ช่วยเหลือชาติ

๒๘

หลักทรัพย์

หลักใจ

ไม่อิ่ม ไม่เลิกรา

หลวงตากกล่าวว่

“...การช่วยชาติด้วยการเสียสละเงินทองส่วนตนเข้าเป็นสมบัติกลางนี้จริงๆแล้วเป็นการแก้ไขที่ปลายเหตุ แต่ก็มีความจำเป็นต้องช่วยกัน เพราะคลังหลวงแห่งชาติยังขาดตกบกพร่องอยู่ จึงต้องขอให้ชาวไทยเราทุกคนต่างช่วยกันเสียสละมากน้อยไม่สำคัญ สำคัญที่ต่างช่วยกันอุดหนุนครั้งแล้วครั้งเล่า เหมือนเรารับประทานอาหารไม่อิ่มไม่เลิกรา

การเสียสละก็เช่นกัน เมื่อมีมากน้อยเท่าไร ก็แบ่งมาช่วยหนุนเพื่อชาติเรา

ครั้งแล้วครั้งเล่าเช่นกัน จนกว่าคลังหลวงจะอ่อม ใครมีเงินก็ช่วย มีทองคำก็ช่วย เพื่อเอามาเป็นหลักประกันแก่ชาติ...”

รักชาติไทย ส่งเสริมสินค้าไทย

ท่านเน้นเสมอให้มีความรักชาติ ควรเห็นคุณค่าของสมบัติข้าวของเครื่องใช้ของชาติไทยเราเอง ไม่ควรหลงไหล สินค้าจากเมืองนอกอย่างไรเหตุผล ดังคำเทศนาของท่านว่า

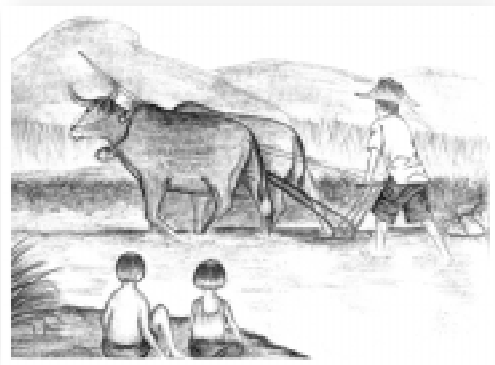
“...การอยู่ให้ประหยัด การกินควรกินอะไร...กินอย่างประหยัด ใช้สอยก็ใช้สอยอย่างประหยัด อย่าฟุ่มเฟือย... เรา

อย่าไปฟุ้งเฟ้อเห่อเหิมของเมืองนอกเมือง
นาเมื่อไม่มีความจำเป็น... จงขอให้พากัน
รักกันสงวน

มีอะไรของใช้ของสอยเครื่องอยู่
เครื่องกินภายในประเทศไทยของเรา ใคร
สร้างขึ้นมาผลิตขึ้นมา ให้สนับสนุนกัน ซื่อ
ของกันและกัน มาอยู่มากินมาใช้มาสอย
นี่เป็นเนื้อหนังของชาติไทยเรา เลี้ยงชาติ
ไทยของเรา จะเป็นความเข้มแข็งขึ้นมาใน
ชาติไทยของเรา โดยไม่ต้องไปอาศัยคนอื่น
นี่หลักใหญ่

สิ่งภายนอก หากมีความจำเป็น
เราจะซื้อจะหาตามธรรมดาโลกอยู่ร่วมกัน
ก็ต้องมีการผลัดเปลี่ยน มีการแลกเปลี่ยน
เป็นธรรมดา ของเขามี ของเราไม่มี ก็จำเป็น
ต้องซื้อต้องหาจากเขา เขาก็เหมือนกันกับ
เรา นี่เป็นความจำเป็น ใครก็ทราบด้วยกัน
ทุกคน เมื่อจำเป็นอย่างนี้ เขากับเราก็
ปฏิบัติอย่างเดียวกัน

แต่ถ้าไม่จำเป็น เกิดขึ้นจากความ
ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม อะไรก็ดีตั้งแต่ของนอกๆ
ของเราหาคุณค่าหาราคาไม่ได้ คุณค่า
ราคาไปอยู่กับเมืองนอกเมืองนาเสียหมด

“...ให้รักษาศีลธรรม
และความประพฤติ
ของตน
...อย่าทำตัวหรุๆ หราๆ
ฟุ่มเฟือย...”

อย่างนี้เรียกว่า เราไม่มีหลักมีเกณฑ์ ไม่มี
เนื้อหนัง ไม่มีสง่าราศีภายในตัวของเรา
เลย ประเทศไทยทั้งชาติก็ไม่มีคุณค่า
เพราะคุณค่าไปอยู่กับเมืองนอกเสียทั้ง
หมด...”

ทรงมรดกธรรม

ท่านเน้นจุดสำคัญว่า การแก้ไขที่
จะให้ตรงจุดตรงต้นเหตุก็คือ การทรงเอา
มรดกธรรม มรดกของพระพุทธศาสนา
เอาศีลธรรม ความประพฤติดีงาม ด้วยเหตุ
ด้วยผลด้วยหลักด้วยเกณฑ์เข้ามาอุดหนุน
จิตใจ จนมีหลักประกันภายในจิตใจ นั่นคือ
มีหลักใจ

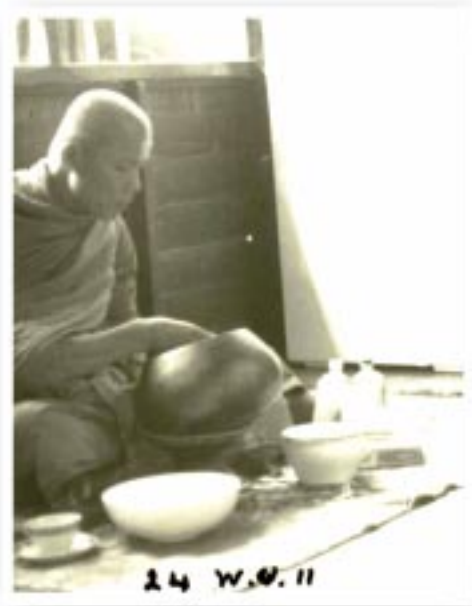
โดยการหันกลับมาปรับปรุงตัว
ของเราแต่ละคนๆ ให้มีความประหยัด ไม่
ลืมนื้อลืมตัว ไม่ฟุ้งเฟ้อเห่อเหิม การอยู่การ
กินการใ้การสอยการไปการมา ให้มีความ
ประหยัด ให้มีเหตุผลตามอรรถตามธรรม
รักษาศีลธรรมความประพฤติของตน อย่า
ทำตัวหรุๆ หราๆ ฟุ่มเฟือย

ท่านให้ดูพระผู้มีหลักเกณฑ์ภายใน

ในใจเป็นแบบอย่าง เพราะพระเป็นแนว
หน้า เป็นแม่แบบแห่งความประหัยัด เป็น
ตัวอย่างแห่งความเรียบง่ายมีเหตุผล มีการ
ระมัดระวังควบคุมจิตใจไม่ให้คะนองด้วย
วาคะตันทหาโลกโมโหสังขณเลยเขตเลย
แดน แต่ให้มีธรรมเข้าคอยสกัดกั้น เป็น
เบรคห้ามล่อไว้

การไปเทศนาช่วยชาติในที่ต่างๆ
ทั่วประเทศ ท่านจึงเน้นย้ำเรื่องหลักใจอยู่
เสมอ อันจะทำให้การอยู่การกินการใช้การ
สอยการไปการมาของเรามีหลักเกณฑ์เหตุ
ผลมากขึ้น หลักทรัพย์ส่วนตนก็จะแน่น
หนามั่นคงมากขึ้นตามลำดับ

แล้วก็หันหน้าเข้าช่วยกันอุดหนุน
ชาติเป็นลำดับลำดับเช่นกัน เหมือนเราจับ
ประธาน หลักทรัพย์ของชาติก็จะแน่นหนา
มั่นคงมากขึ้นตามกัน เพราะเหตุแห่งการ
หันมาแก้ไขที่ต้นเหตุของแต่ละคนนั่นเอง
การสร้างจิตใจให้เจริญจนมีหลักเกณฑ์

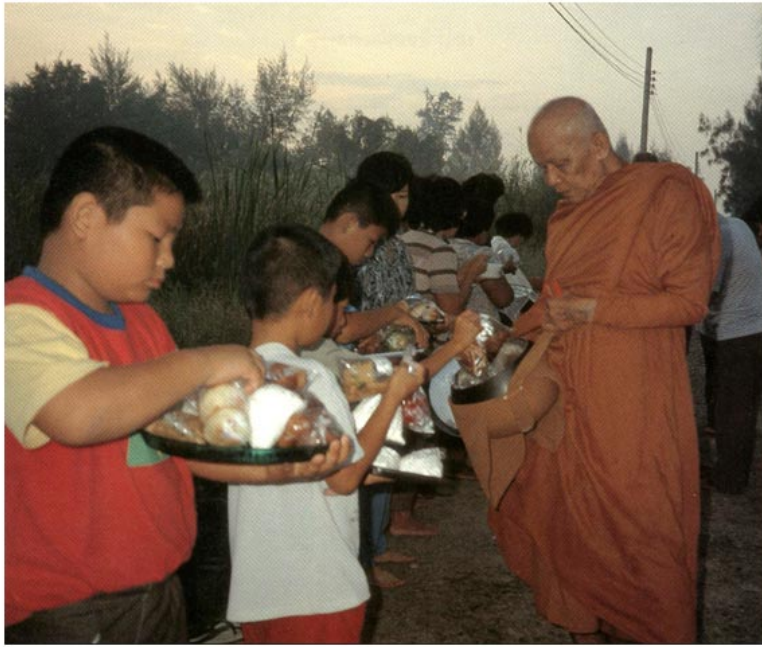
แน่นหนา จึงเป็นการแก้ไขต้นเหตุแห่ง
ปัญหาของชาติอย่างแท้จริง

เสียสละเพื่อชาตินี้...

**เป็นคติแบบอย่างอันดีงาม
แก่เด็กกุลบุตรสุดท้ายภายหลัง**

ท่านกล่าวถึงประโยชน์ของการ
สามัคคีช่วยชาติครั้งนี้ มีผลดีแก่เด็กลูก
หลานดังนี้

“...ความเสียสละเพื่อชาติของ
ตน...เป็นเครื่องประดับชาติของไทยเรา
ก็คือสมบัติของเราเองที่นำออกไปประดับ
แล้วสวยงามไปหมด แล้วนี่ยังจะเป็นเครื่อง
ฝังใจของกุลบุตรสุดท้ายชาวไทยของเขาไป
ตลอดอวสานนะว่า พ่อแม่ปู่ย่าตายายของ
เด็กไทยเรา พาลูกหลานของตนดำเนิน

“...ความเสียสละเพื่อชาติ
ของตน... ยังจะเป็นเครื่อง
ฝังใจของกุลบุตรสุดท้าย
ชาวไทยของเราไปตลอด
อวสาน...”

อย่างไรบ้าง นี่เป็นคติอันสำคัญ เป็นราก
ฐานอันสำคัญที่เราทั้งหลายซึ่งเป็นผู้ใหญ่
ของเด็กไทยเราที่กำลังติดตามพ่อแม่มา
ตามแบบพิมพ์มา...

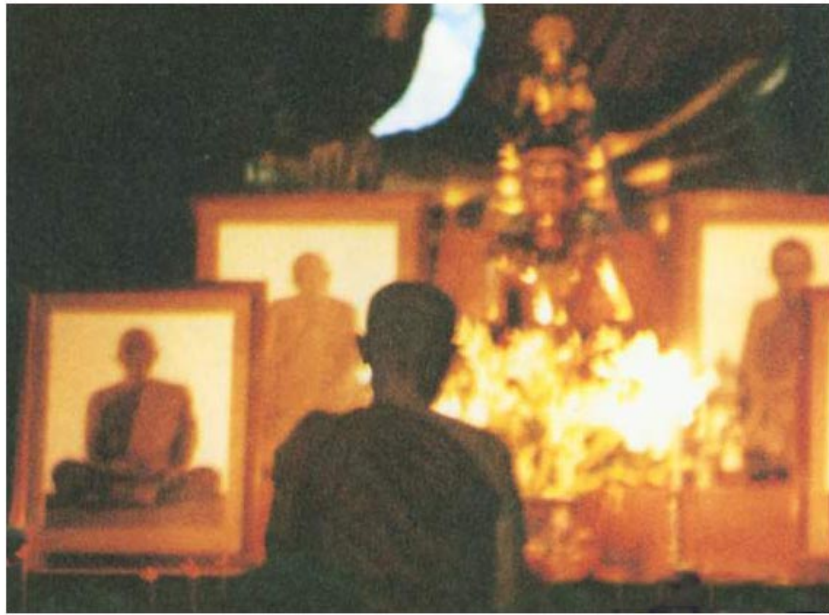
...แบบพิมพ์เป็นยังไง คือผู้ใหญ่
ของเรานี้ เวลานี้กำลังคับขัน ผู้ใหญ่ของ
ชาติไทยเราทุกคนฯ ตั้งหน้าตั้งตาช่วยเหลือ
กันเต็มกำลังความสามารถเอาสมบัติของ
ตนแต่ละคนฯ ออกไปเป็นเครื่องประดับให้
เป็นสมบัติของโลกสง่างามหมด นี้ผู้ใหญ่ก็
เป็นที่ภาคภูมิใจ เป็นคิตต์ตัวอย่างอันดีงาม

แก่กุลบุตรสุดท้ายภายหลังได้ดีมาก

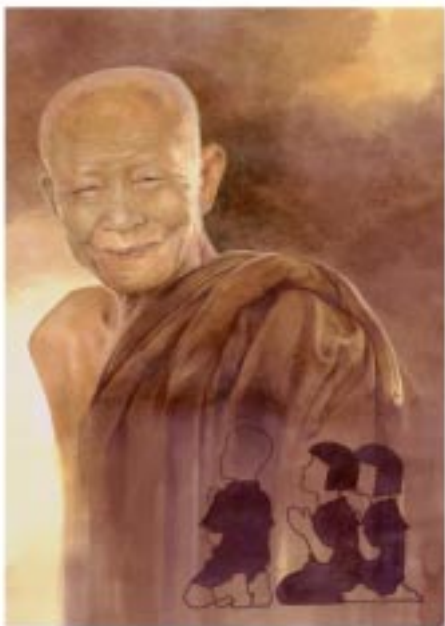
และอันนี้ยังจะฝังใจของเด็กไทย
เราไปตลอดนะ ให้เป็นผู้เข้มแข็ง มั่นคงต่อ
ทุกสิ่งทุกอย่าง อันใดที่จะเป็นภัย พัดกัน
เลย...เรียกว่า ไม่ท้อถอย ไม่อ่อนแอ ไม่ล้ม
เหลว เพราะหัวหน้าพ่อแม่ปู่ย่าตายายของ
เด็กไทยเราเป็นผู้นำด้วยความกล้าหาญ
ชาญชัยทุกสิ่งทุกอย่าง...

เด็กไทยเรา จะเป็นเด็กที่มีความ
แน่นอนมั่นคง มีหลักใจ มีหลักทุกอย่าง
ในประเทศไทยของเราแน่นอนมั่นคง
เพราะพวกเราทั้งหลายเป็นผู้นำ

สำคัญมาก ไม่ใช่เราทำนี้ จะ
เป็นประโยชน์เฉพาะปัจจุบัน ยังจะเป็น
ประโยชน์ต่อกุลบุตรสุดท้ายภายหลังต่อไป
อีก เรียกว่า ชาติไทยเราเป็นชาติที่แกร่ง
ด้วยความแน่นอนมั่นคงด้วยความเสีย
สละ ด้วยความรักชาติทุกคน...

ถ้าชาติไทยของเราต่างคนต่างมี
น้ำใจอย่างที่ว่า ให้เป็นอรรถเป็นธรรมแล้ว
ชาติไทยของเราจะแน่นอนนั่นคง มีแต่คน
ดี ดีหมดทั้งชาติไทยเรา นั่น ถ้าว่าดีแล้ว
ดีทั่วประเทศเลย ถ้าเลว ก็เลวกันหมด
เลย...

“...การช่วยชาติคราวนี้
เราเห็นประโยชน์ทาง
ด้านจิตใจมากกว่าด้าน
วัตถุนะ...”

...เพราะฉะนั้นจึงตั้งหน้าตั้งตาให้
เป็นหลักเกณฑ์อันดี ให้เป็นคนดีมีศีรีสง่า
แก่กุลบุตรสุดท้ายภายหลังซึ่งเป็นลูกไทย
ของเราสืบทอดต่อไปจากมรดกของพ่อแม่
ปู่ย่าตายายที่มอบให้ด้วยความเสียสละ
เพื่อชาติของตน เวลานี้กำลังหัวเลี้ยวหัวต่อ
ละ เอาให้เต็มเหนี่ยวเลยนะ อย่าถอยหลัง
เป็นอันขาด คราวนี้เป็นชาติที่พลีชีพเพื่อ
ชนะความจนให้ได้...”

“วัตถุกุ” เป็นพื้นฐาน...

“ธรรม” ออกกระจาย

หลวงตาท่านชราภาพมากแล้ว แต่ท่านยังมีหัวใจเสียสละได้ ด้วยเห็นแก่พี่น้องร่วมชาติ ท่านจึงยอมผืนสังฆารแบกธาตุชั้นธรรมาภรณ์ ไปสงเคราะห์ตามสถานที่ต่างๆ ด้วยการแสดงธรรม

ความอดสาหัส วิริยะ พากเพียร เพื่อชาติถึงเพียงนี้ของท่าน ก็ด้วยหวังให้พี่น้องไทยเราทุกคน มีหลักธรรมประจำใจ มีความประพฤติดี มีศีลธรรมเป็นหลักยึด มีความประหยัดมรัยสัจจธรรม และรู้จักเมตตาเฉลี่ยเผื่อแผ่มน้ำใจ รู้จักเสียสละเพื่อผู้อื่น เพื่อสังคม เพื่อประเทศชาติ ดังคำกล่าวของท่านที่ว่า

“...การช่วยชาติคราวนี้ เราเห็นประโยชน์ทางด้านจิตใจมากกว่าด้านวัตถุนะ เพราะธรรมะจะกระจายออก เรียกว่าทั่วประเทศไทย... เพราะมันมีที่วิ มีวิทย์ พวกเทพและอะไรเรื่อย ๆ

และเทศน์เราก็เทศน์ไม่หยุด ตั้งแต่เทศน์มานี้ เทศน์ไม่หยุด เทศน์ทุกแห่งทุกหน เทศน์กระจายออกไป มีทุกประเภทของการเทศน์ เทศน์สูงเทศน์ต่ำก็มี สูดยออดมีมีหมด ตามสถานที่ต่างๆ

ถ้ามีพระมาก ธรรมะจะสูง หมายถึงพระปฏิบัติ ถ้าพระทั่วๆ ไปเราไม่สนใจอะไร... เราเทศน์เน้นหนักทางจิตใจกับธรรม สารของที่ตั้งที่เกาะของใจคือธรรม เน้นหนักตรงนี้มาก เพราะฉะนั้นจึง

ว่าการก้าวเดินด้วยวัตถุกุนี้เป็นเพียงพื้นฐาน การก้าวเดินเฉยๆ หลักใหญ่เราอยู่กับธรรม

เพราะธรรมเกี่ยวข้องกับจิตใจ จิตใจเป็นเรื่องใหญ่โตมาก ทั้งวัตถุกุเหล่านี้ก็ต้องเกี่ยวข้องกับจิตใจ วัตถุกุช่วยชาติเหล่านี้ละ ความเป็นอยู่ของประชาชน ก็จะค่อยกระเตื้องขึ้นมา ไม่ล้มเนื้อล้มตัวจนเกินไป จะรู้ตัวเรื่องประหยัดบ้าง...”

การช่วยชาติครั้งนี้จึงเป็นมหา มงคลยิ่ง มีความหมายที่ละเอียดลอลลึกซึ้ง มีคุณประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่พี่น้องชาวไทย และสิ่งนี้ย่อมเป็นคติตัวอย่างอันดีงามแก่กุลบุตรสุดท้ายภายหลังต่อไป อีกนานแสนนาน...

๙

กิจวัตรและมารดกธรรม

๙. กิจวัตรและมรดกธรรม

๒๙. กิจวัตรหลวงตา

หน้า ๓๗๓

- ออกส่งเคราะห์โรงพยาบาล
- ตรวจตราพระเณร
- สุขภาพเริ่มทรุดลง

๓๐. อยู่... เพื่อลูก เพื่อหลาน

หน้า ๓๗๗

- ของฝากประดับโลก
- พระอรหันต์ท่านรู้แล้ว...
จึงประกาศธรรมสอนโลก
- เตือน! ลูกหลาน
เชื่อพระพุทธเจ้าเถิด
- พิธีตาย...ลาโลก
- เมรุเผา...
- ช่วยโลก...แม่วาระสุดท้าย
- “ดอกบัว”ผู้เหนือโคลนตม

๒๗

กิจวัตร

หลวงตา

ภารกิจของท่านอาจมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับอายุ สุขภาพ การอนุเคราะห์หรือการเกี่ยวข้องกับโลกด้วยการกล่าวถึงภารกิจของท่านในที่นี้ จึงเป็นการกล่าวในสมัยที่ท่านมีสุขภาพพอเป็นไป และเป็นระยะที่ท่านยังบิณฑบาตเองได้

ติ ๓ ตื่นจากจำวัดแล้วจึงบริหารกาย ถัดจากนั้นจึงนั่งสมาธิภาวนาเรื่อยไป จนกระทั่งได้เวลารุ่งอรุณ

รุ่งอรุณ พระอุปัฏฐากท่านจะเข้าไปทำหน้าที่ต่างๆ ภายในกุฏิและบริเวณ ช่วงเวลานี้ท่านเองจะลงไปเดินจงกรมอยู่ในป่า (เว้นแต่มีธุระอื่นที่ควรจัดทำในเวลา นี้ ท่านก็ไม่ได้เดินจงกรม) จนใกล้เวลาจะบิณฑบาตท่านจึงออกจากทางจงกรมมา

กราบพระประธานและรูปครูบาอาจารย์ที่ศาลา และออกบิณฑบาตในหมู่บ้านซึ่งห่างจากวัด ๑ กม.

สมัยที่สุขภาพของท่านเป็นปกติ ได้บิณฑบาตร่วมสายกับพระเณรอยู่โดยสม่ำเสมอ เพิ่งจะย่นระยะทางลงเหลือเพียงแค่ชายบ้าน ๓-๔ หลังคาเรือนก็ต่อเมื่อธาตุขันธ์ร่างกายท่านเริ่มทรุด ฉันทอาหารไม่ค่อยได้ การพักผ่อนหลับนอนไม่

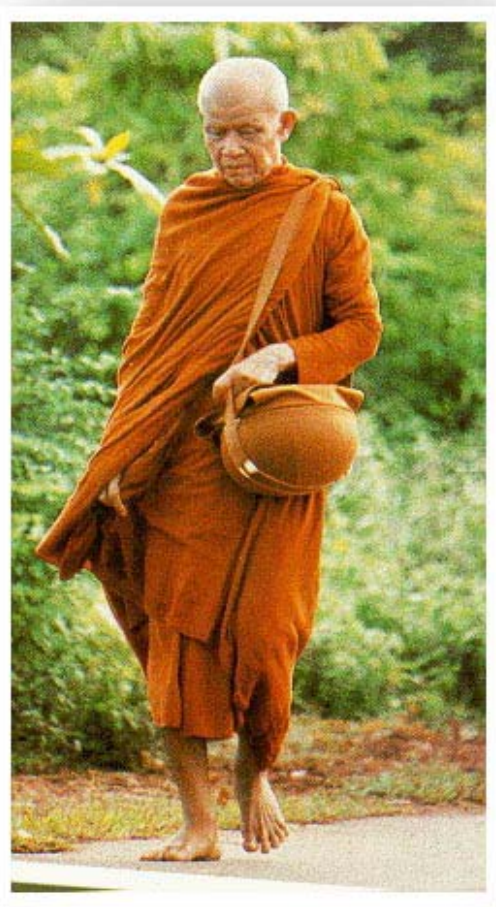
เป็นปกติราวปี พ.ศ. ๒๕๒๖ นี้เอง แต่ไม่ว่าสมัยใดการออกบิณฑบาต ท่านมักไปตามลำพัง โดยปล่อยให้พระเณรล่วงหน้าไปก่อน ด้วยเพราะท่านถือเป็นการเดินจงกรมไปด้วย กำหนดพิจารณาไปด้วย พิจารณาเรื่องอรรถเรื่องธรรมลึกตื่นหยาบละเอียดของธรรมบทต่างๆ แง่ต่างๆ (นับแต่วันที่ท่านนำเครื่องอุปโภคบริโภคไปแจกโรงพยาบาลย่านจังหวัดสกลนคร และประสบอุบัติเหตุ วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๑ ทำให้กระดูกต้นแขนขวาแตก ท่านจึงงดออกบิณฑบาตนับแต่นั้นมา)

เมื่อฉันเสร็จ หากไม่ตรงกับวันหยุด ถ้ามีคณะศรัทธามาทำบุญ แม้มีจำนวนไม่มาก ท่านก็เมตตาแสดงธรรมให้ฟัง แต่ถ้ามีจำเพาะผู้มาทำบุญอยู่เสมอไม่เคยขาดท่านอาจพูดให้ฟังเล็กน้อยแล้วบอกให้กลับ

สำหรับวันหยุดราชการและวันพระซึ่งคนมามาก ท่านจะเทศน์อบรมเป็นประจำ แต่ในระยะปัจจุบันนี้ (ปี ๒๕๔๒) ท่านเมตตาเทศน์อบรมทุกเช้า จากนั้นจึงเข้าที่พัก

ออกส่งเคราะห์โรงพยาบาล

หลังจั้งหันแล้ว ท่านมักนำข้าวสารอาหารสด อาหารแห้ง ปลากระป๋อง น้ำปลา น้ำมันพืช ขนม ไข่ ผ้าขาว และอื่นๆ ไปแจกจ่ายหมุนเวียนตามโรงพยาบาลต่างๆ อยู่เป็นประจำ พร้อมกับถามไถ่ถึงความขาดเขินในวัสดุอุปกรณ์ทางการ

แพทย์หรือหยาตต่างๆ หากมีความจำเป็น ท่านจะเมตตาช่วยเหลือทันที

ในบางวันท่านก็เมตตาออกเยี่ยมเยียนพระเณรในสำนักหรือวัดในถิ่นทุรกันดารที่ตั้งใจประพฤติปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นกำลังใจ พร้อมนำเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ส่งเคราะห์ช่วยเหลืออีกด้วย

ตรวจตราพระเณร

แต่เดิมนั้น ช่วงที่ท่านไม่รับแขกนี้ ท่านเข้าไปในการพักผ่อนบ้าง อ่านหนังสือบ้าง ตบจุดหมายบ้างตามอัธยาศัย แต่

ส่วนมากท่านจะเดินตรวจตราไปตามที่อยู่
ของพระเณร ซึ่งกระจาย อยู่ทั่วบริเวณวัด
ที่มีเนื้อที่ ๑๖๓ ไร่อยู่เป็นประจำไม่ค่อย
ขาด

จากการตรวจ ทำให้ท่านหยิบยก
สิ่งบกพร่องมาสอน ย้ำเตือนเสมอถึงชีวิต
ความเป็นอยู่ การบำเพ็ญภาวนาของพระ
เณร เพื่อให้มีความขยันหมั่นเพียร และยัง
ถือโอกาสนี้กำชับกำชาพระเณรให้ใส่ใจต่อ
การเลี้ยงดูเรื่องอาหาร น้ำ และระวังรักษา
ภัยอันตรายให้กับสัตว์ต่างๆ ที่มาอาศัยอยู่
ภายในวัดซึ่งมีจำนวนไม่น้อยอีกด้วย

การออกตรวจตรานี้ ความถี่ห่าง
ขึ้นอยู่กับสุขภาพของท่าน หากปกติดีจะมี
ถึง ๓ วาระ คือ เช้า บ่าย และค่ำ มีบางแห่ง
ที่ท่านเคยจำพรรษาอยู่ ถ้าพบพระเณรองค์
ใดชี้แจงทำความเพียร เอาแต่หลับแต่
นอนหรือมั่วสุมคุยกันในเรื่องไม่เกี่ยวกับ
อรรถธรรม ไม่สมกับท่านรับไว้ศึกษาอบรม
ด้วยความเมตตาแล้ว แม้เวลาตีกตี้น ตี ๒
หรือเช้ามีตีตี ๔ ท่านก็จะลองออกไปตรวจ
ดู หากพบว่าเป็นเช่นนั้นติดต่อกันถึง ๓ ครั้ง
โดยไม่ยอมแก้ไขปรับปรุงตัวเอง ราชชน
นั้นจะถูกขับออกจากวัดในเวลาไม่ช้าเลย

ด้วยเหตุที่ท่านเมตตาออกสอด
ส่องนี้เอง จึงทำให้พระเณรไม่เมื่อยใจอยู่
ด้วยความประมาท พวกเขว่นชวายทำ
ความพากเพียรอยู่โดยสม่ำเสมอ ซึ่งนอก
จากจะก่อให้เกิดความสงบร่มเย็นแก่ตัว
เองแล้ว ยังส่งผลไปถึงหมู่คณะที่อยู่ร่วมกัน
ให้มีความสงบสุขร่มเย็นไปด้วย แม้ในปี

พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งท่านมีอายุ ๘๖ ปีแล้ว แต่
การตรวจตราพระเณร ก็ยังเป็นสิ่งที่ท่านให้
ความเมตตาเอาใจใส่อยู่เสมอมิได้ขาด

สุขภาพเริ่มทรุดลง

นับแต่ปี ๒๕๒๖ เป็นต้นมา สุขภาพ
ของท่านเริ่มทรุดเห็นประจักษ์ การออก
ตรวจเหลือเพียงวาระเดียว ส่วนมากมักเป็น
ช่วงบ่ายที่ว่างจากแขก แม้ปี พ.ศ. ๒๕๓๐
ไปแล้ว ธาตุขันธ์ร่างกายท่านจะดีขึ้นก็ตาม
แต่ความที่มีผู้คนประชาชนพระเณรหลัง
ไหลมากกราบนมัสการขอฟังธรรมจากท่าน
มากขึ้นผิดหูผิดตา ความบอบช้ำย่อมเกิด
ขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ท่านจึงต้องการ
เวลาเฝ้าพยาบาลให้กับธาตุขันธ์ร่างกายมาก
ขึ้น แม้กระนั้นก็ตาม ความที่เคยกระทำมา
เป็นประจำ ก็ทำให้มีเวลาใดเวลาหนึ่งที่
ท่านจะต้องออกเดินตรวจอย่างน้อยวันละ
ครั้งอยู่เสมอ

บ่ายโมง ท่านจะเริ่มรับแขก จะมี
พักบ้างเพียงเล็กน้อยในช่วงเวลาปิดกวาด
ลานวัดและสงฆ์ และเมื่อใกล้ค่ำจึงรับ
หากวันไหนที่ท่านออกไปแจกของตามโรง
พยาบาล วันนั้นท่านมักจะกลับมาในช่วง
บ่ายโมงถึงบ่าย ๓ โมง จะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับ
ระยะเวลาที่ไป

๖ โมงเย็น ท่านมักอยู่ภาวนาภายใน
กุฏิ หรือเดินจงกรมในป่า บางครั้งท่าน
ก็ออกตรวจตามที่พักของพระเณร

๒ ทุ่ม ท่านจะลงจากกุฏิเพื่อมาตรวจของเครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ในโกดังโรงงานสำหรับการสงเคราะห์ช่วยเหลือแก่โรงพยาบาล ท่านดูว่ามีสิ่งใดขาดตกบกพร่องไปหรือไม่ หรือมีโรงพยาบาลหรือหน่วยงานใดมาขอรับสิ่งของในวันนั้นบ้าง

บ่อยครั้งที่ท่านจะสอบถามธุระต่างๆ กับพระเวรศาลา และโอกาสพิเศษท่านจะนั่งฉันน้ำปานะ

ในช่วงนี้เองที่ท่านจะเมตตาเล่าเรื่องเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเพื่อเป็นกำลังใจในการปฏิบัติธรรมแก่พระเณร จากนั้นเมื่อควรแก่กาลแล้ว ท่านจึงขึ้นกุฏิ เติมน้ำจมน้ำหรือนั่งภาวนาต่อไปจนเวลาประมาณ ๕ ทุ่มจึงเข้าจำวัด

ภายในกุฏิหลวงตา

ทางจงกรมของหลวงตา

๓๐

อยู่...

เพื่อลูก เพื่อหลาน

คงจะเป็นเพราะหลงตาเห็นว่าท่านชราภาพมากขึ้น ด้วยความห่วงใยลูกหลานเกรงจะไม่มีหลักใจเป็นที่พึ่งที่เกาะทำให้ในระยะหลังมานี้ ท่านมักจะเทศน์เตือนอยู่เสมอๆ มิให้เผลอเพลินอยู่ในความประมาท แต่ให้พากันรีบเร่งขวนขวาย สร้างคุณงามความดีประดับตนให้มาก ท่านย้ำแล้วย้ำเล่าในเรื่องบาปบุญคุณโทษ ว่าเป็นอย่างมีจริง นรกสวรรค์ พรหมโลกนิพพานมีจริง จงอย่าได้ทำทวาย

คำกล่าวในบทนี้ แสดงถึงความเมตตาของท่านที่อุทิศสัจจะยอมเหน็ดเหนื่อยทุ่มเทให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือด้วย

ประการต่างๆ แก่โลกตลอดมา ทั้งนี้ก็ด้วยหวังจะให้กุลบุตรสุดท้ายภายหลังได้เห็นแบบฉบับที่ถูกต้อง และพากันยึดถือเป็นคติตัวอย่างอันดีงามแก่ตน ดังนี้

ของฝากประดับโลก

“... เวลามีชีวิตอยู่เราจะทำความดีให้โลกทั้งหลายได้เป็นคติตัวอย่างอันดีงาม และทำด้วยความเมตตาส่งสารต่อโลก เพราะหลังจากนี้แล้ว คือว่า เราตายแล้วเราจะไม่กลับมาเกิดในโลกนี้อีกต่อไป เป็นตลอดอนันตกาล จะเกิดซ้ำๆ ซากๆ

ตายแล้วตายเล่า ตายเกลื่อนตายกล่น
วุ่นวายอยู่ตั้งแต่ชาตินี้ย้อนหลังเท่านั้น ตั้ง
แต่บัดนี้ต่อไปเป็นชาติสุดท้ายของเรา เรา
จะไม่มาเกิดมาตายอย่างนี้อีกต่อไป เราถึง
ที่สุดวิมุตติหลุดพ้นแล้วในหัวใจของเรา

ใครจะว่าเรามากก็หว่าไป เราไม่ได้
พูดออกด้วยความเป็นบ้า เราพูดออกด้วย
ความเป็นธรรม ขอให้พี่น้องทั้งหลายฟัง
เป็นธรรม อย่าไปหาว่าหลงตาบัวนี้โอ้อวด
อย่างนั้นอย่างนี้ นั่นละ กิเลสมันเข้าไปย่ำยี
ตีแหลกไปตีตลาดแล้วนะนั่นนะ แล้วแทน
ที่จะได้ผลประโยชน์จากคตินิธรรมที่ท่าน
สอนนี้ กลับไปเป็นข้าศึกต่อตัวเองเผาผลาญ
ตัวเอง

...ว่าหลงตาบัวโอ้อวดอย่างนั้น
อย่างนี้ โอ้อวดอะไร ของปลอมมียังแสดง
ออกได้เต็มบ้านเต็มเมืองเต็มโลกเต็ม
สังสาร จนหาที่อยู่ไม่ได้เพราะของปลอม
ทั้งนั้น ของจริงมีแสดงออกมาไม่ได้มีอย่าง

“...ไม่ว่าพระพุทธเจ้าพระองค์-
ใด ทรงทำแบบเดียวกัน
และพระสาวกเหมือนกัน
เมื่อรู้ธรรมแล้วก็ประกาศธรรม-
สอนโลก คือเอาความจริงออก-
สอนโลก...”

หรือ ถ้าอย่างนั้นศาสนาก็หมดแล้วใน
ประเทศไทยเรา พุทธศาสนาไม่มีแล้ว
ผู้รู้ของจริง เห็นของจริง นำของจริง
ออกมาพูดไม่ได้ ว่าเป็นการโอ้อวด เห็น
ใหม่กิเลสเอารัดเอาเปรียบ กิเลสเหยียบย่ำ
ทำลายหมด ไม่ให้พูดของจริง ให้พูดแต่
ของปลอม เรื่องของกิเลสเต็มบ้านเต็มเมือง
พูดได้ทั้งนั้น ถ้าพูดของจริงพูดไม่ได้ นี่เห็น
ใหม่ศาสนาจะหมดแล้วนะ ถ้าของจริงพูด
ออกมาไม่ได้...”

พระอรหันต์ท่านรู้แล้ว... จึงประกาศธรรมสอนโลก

“...นี่เรารู้จริงเห็นจริงอย่างนี้ เรา
พูดตามเรื่องความรู้จริงเห็นจริงอย่างนี้
เหมือนพระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ธรรมแล้ว
ท่านรู้จริงเห็นจริงท่านประกาศธรรมสอน
โลกเรื่อยมา ไม่ว่าพระพุทธเจ้าพระองค์ใด
ทรงทำแบบเดียวกัน และพระสาวก
เหมือนกัน เมื่อรู้ธรรมแล้วก็ประกาศธรรม
สอนโลก คือเอาความจริงออกสอนโลก นี่ก็

ความจริงอันเดียวกัน เรานำมาพูดนี้จะผิด
ไปที่ตรงไหน

แล้วพูดให้ฟังนี้ก็พูดให้พุทธบริษัท
บรรดาที่เป็นลูกศิษย์ลูกหาเสียด้วย ไม่ได้
พูดให้ที่ไหนๆ ที่อื่นๆ ฟังซึ่งเขาไม่ได้สนใจ
ในอรรถในธรรม เราพูดให้เลือดเนื้ออัน
เดียวกันฟัง ด้วยเจตนาหวังดีและความ
เมตตาอย่างยิ่งล้นพ้นอยู่ในหัวใจของเรา
แล้วจะผิดไปที่ตรงไหน นอกจากจะเป็นสิริ
มงคลแก่ผู้ฟังได้ยึดถือไป

เพราะฉะนั้น เราถึงทำ ทำให้สนุกมือ
ว้างนั่นเลย การทำคุณงามความดี ทำเสียจน
กระทั่งทำไม่ได้แล้วเราจะหยุด เราหยุดเรา
หยุดจริงๆ ด้วยไม่วอกไม่เวียนอีกการเกิด
การตาย

ดังบทกวีที่พระพุทธเจ้าทรง
แสดงแก่เบญจวัคคีย์ทั้งหลาย **ญาณัญจ ปน
เม ทัสสนังอุทปาติ** ญาณอันล้ำเลิศ

“...เราเกิดมาก็เพื่อทำ
ประโยชน์ให้ตนเองและโลก
แล้วเวลาจะตายก็ทำประโยชน์
ให้โลกบ้างอย่างนี้...
...มันเป็นความเสียหายแล้ว
หรือ?...”

ประเสริฐสุดความรู้ความเห็นอันล้ำเลิศ
ประเสริฐสุดได้เกิดขึ้นแล้วแก่เราตถาคต
นั้นข้อหนึ่ง ข้อที่สอง **อกุปปา เม วิมุตติ**
ความหลุดพ้นของเราไม่กำเริบอีกแล้ว
คือความหลุดพ้นจากทุกข์ไม่มีการกำเริบ
แล้ว **อยมันติมา ซาติ** นี้เป็นที่สาม ซาตินี้
เป็นชาติสุดท้ายของเราตถาคต **นัตถิทานิ
ปุนัพภโว** ตั้งแต่บัดนี้ต่อไป ความเกิดอีก
ตายอีกทุกข์อีกของเราไม่มีอีกแล้ว...”

เตือน! ลูกหลาน เชื่อพระพุทธเจ้าเถิด

“...ตั้งแต่ปีหลวงปู่่มั่นมรณภาพ
มาจนกระทั่งปานนี้ เราได้ครองธรรมะ
ประเภทนี้มา แต่ไม่เคยแสดงอะไรออกมา
มีความจริงยังไงก็เข้าไปตามหลักความจริง
แต่นี้มันจะตายทิ้งเปล่าๆ ตายทิ้งเปล่าๆ
เกิดประโยชน์อะไร

เราเกิดมาก็เพื่อทำประโยชน์ให้ตน
เองและโลก แล้วเวลาจะตายก็จะทำ
ประโยชน์ให้โลกบ้างอย่างนี้มันเป็นความ

เสียหายแล้วหรือ ถ้าเป็นความเสียหายก็ผู้
ที่ต้องการความเสียหายก็สร้างเอาๆ เหา
นั่นเอง นั่นละจึงขอให้พี่น้องทั้งหลายจำเอา
ไว้ เราทำประโยชน์เราทำเป็นที่แน่ใจ
เพราะฉะนั้นขอให้ยึดหลักนี้ไว้เป็นหลักใจ
หลักความประพฤติหน้าที่การงาน

อย่าลืมศีลลิมทาน อย่าลืมการ
กุศล ตายแล้วจะไปเป็นเปรตเป็นผีนรก
อเวจี เพราะความเชื่ออีกเลสตัณหาใช้
ไม่ได้นะ ต้องเชื่ออรรถเชื่อธรรม เราเป็นลูก
ศิษย์ตถาคตเชื่อพระพุทธเจ้า พระธรรม
พระสงฆ์ ให้เสาะแสวงหาการทำบุญให้
ทาน

นรก สวรรค์ พรหมโลก มีสดๆ
ร้อนๆ พระพุทธเจ้าตรัสไว้แล้วทุกๆ พระ
องค์เป็นแบบเดียวกันหมดไม่มีเคลื่อน
คลาดไปไหนเลย บาปมีตามเดิม บุญมี

เมรุที่หลวงตาสั่งให้ทำไว้ในบริเวณลานหน้าวัด
เมื่อคราวอาพาธหนักด้วยโรคท้อง

ตามเดิม นรกมีตามเดิม สวรรค์มีตามเดิม
ใครทำบุญทำบาปก็ไปตามสถานที่ที่ตนทำ
ไว้ทั้งดีทั้งชั่วนั้นแล

เพราะฉะนั้นจึงให้เลิกฟื้นเสีย
ตั้งแต่บัดนี้ เวลาตายแล้วจึงนิมนต์พระมา
กุสลา ธรรมมา กุสลา ธรรมมา ยายนี้ตายแล้ว
ไปไหนนา อยามานิมนต์หลวงตาบวชนะ
เราเอาค้อนปาย่าว่าไม่บอกนะ...”

พิธีตาย...ลาโลก

“...เพราะเหตุไรจึงวางใจ หลวงตา
บวชตายนี้บอกชัดๆ เลยว่าไม่ให้นิมนต์พระ
มา กุสลา ธรรมมา เราสร้างมาพอแล้วทุกสิ่ง
ทุกอย่าง เต็มหัวใจของเรา เราไม่สงสัยแล้ว
ในธรรมของพระพุทธเจ้า ไม่ว่าจะพระไตร
ปิฎก ไม่ว่าจะธรรมความจริงทั่วไตรโลก
ธาตุ เราบรรจุเข้าในหัวใจนี้หมดแล้ว เราไม่
ได้สงสัยแล้ว

เพราะฉะนั้นจึงไม่จำเป็นจำต้อง
นิมนต์พระมา กุสลา ธรรมมา กุสลา ธรรมมา
หลวงตาบวชตายแล้วไปไหนนา ไปสันพร้าว
(สันมิต) นี้เราจะว่าอย่างนั้น เราไม่ว่าไป
ไหนละ

ถ้าสร้างให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยแล้ว
สงสัยไปไหน แล้วสงสัยอยู่สอนคนไปหา
อะไร ถ้าเรายังสงสัยอรรถธรรมอยู่แล้ว
สอนคนเต็มเม็ดเต็มหน่วยได้ยังไง นี้เรา
สอนคนเต็มเม็ดเต็มหน่วยเต็มหัวใจเรานะ
สอนด้วยความแน่ใจไม่ได้สงสัยเลย และ
ตายแล้วจะไปสงสัยตัวเราอย่างไร อันหนึ่ง

อันที่สองนี้ ให้เป็นตามอัธยาศัย
ของเราเอง เวลาเราจะตายจริงๆ เราเข้า
ห้องบับ นี่เป็นตามอัธยาศัยของเรานะ เรา
อยู่คนเดียวถึงวาระที่จะตายแล้ว เราเข้า
ห้องบับ จะทำวิธีไหนก็ตาม จะนอนก็ตาม
จะนั่งก็ตาม ทำพิธีตายลาโลกลาสงสาร ลา
การไม่กลับมาอีก ดัดผืนเดียวเท่านั้นไป
เลย...”

เมรุเผา...

“...ศพ นี้ขออย่างเดียวอย่าเอาไป
ประกาศเป็นปลาเน่าขายให้แมลงวันแมลง
วันมันกวนยุ่งนะ ศพหลวงตาบัวตายนี้จะ
เป็นปลาเน่าประกาศขายล้นโลกอยู่นะ...

มันจะประกาศล้นไปหมดนั่นละ
มันไม่ได้เสาะแสวงหาบุญหากุศล มันหา
แต่เงินหาแต่ไอ้หลังลาย แล้วหลวงตาบัวก็
เลยกลายเป็นสินค้าไอ้หลังลายไปเลย
แหลกลไปหมด

อันนี้เราขอจากพี่น้องทั้งหลายชาว
พุทธของเราไว้ตั้งแต่บัดนี้ อย่าให้มืออย่าให้
เป็น ให้ทำกันด้วยความสงบเสงี่ยม ตาย
แล้ว ๒-๓ คนขึ้นไปเผาเท่านั้นพอแล้ว อย่า
ยุ่มยามๆ อย่าเอายศถาบรรดาศักดิ์มา
เหยียบย่ำทำลายธรรมของพระพุทธเจ้า

ให้เป็นธรรมล้วนๆ ทำอะไรให้เป็น
ธรรมล้วนๆ นั่นเป็นที่พอใจของเรา เพราะ
พระพุทธเจ้าทรงชมเชยอย่างนั้น...”

ช่วยโลก...แม้วาระสุดท้าย

“...เรื่องศพหลวงตาบัวนี้เรียกว่า
เด็ดขาดเลยนะ คอยแต่เวลาจะเผาหลวง
ตาบัวเท่านั้นแหละ เรื่องจะก้าวเดินตามนี้
ทั้งหมดแยกเป็นอย่างอื่นไปไม่ได้

ที่ว่าเงินที่ท่านผู้มาบริจาคทั่วประเทศ
ประเทศไทยของเรานี้ เราจะนำเงินหมด
ทุกบาททุกสตางค์ ยกให้คลังหลวงของเรา
หมด เป็นวาระสุดท้ายของเราที่ช่วยโลก
อย่างเต็มหัวใจ

อันนี้เป็นคำพูดของเราที่เด็ดขาด
แล้ว ไม่มีเคลือบไหว ไม่มีเปลี่ยนแปลง
อะไรเลยละ เรียกว่า คำพูดที่เด็ดขาด
ตายแล้วต้องเป็นอย่างนั้นจริงๆ เป็นอย่าง
อื่นไปไม่ได้ ว่ากันเถอะ

เด็ดตลอด จนกระทั่งตายแล้วศพ
ยังเด็ดอีก เด็ดดวงลวดลายไว้วาระสุดท้าย
แล้ว เพราะตายไปตอนนี้ เราจะไม่มาเกิด
อีกแล้ว เราบอctrongๆ เลย

จะเป็นวาระสุดท้ายของเราที่ตาย
กองกันในวันวิญญูจักรนี้ก็ปักก็กลับมาก เราเคย
ตายมาแล้วก็ปักก็กลับ แล้วก็ภพก็ชาติ
คราวนี้เลิกกัน เพราะฉะนั้น จึงอุ้มชาติไทย
ของเราเต็มสติกำลังความสามารถ

จากนั้น สุตวิสัยแล้วของธาตุขันธ์
ที่นำมาใช้เพื่อประโยชน์แก่โลกนี้ เป็นอันว่า
ติดบับทันที ดัดแล้วก็เท่านั้น ไปเลย คำว่า
นิพพานธาตุ หรือ ธรรมธาตุ เราไม่ถาม
ใครแล้ว....”

“ดอกบัว” ผู้เหนือโคลนตม

ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ปรมจารย์ฝ่าย
กรรมฐานแห่งยุคปัจจุบัน และเป็นพ่อแม่ครูบาอาจารย์ของ
หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน ท่านพระอาจารย์มั่นได้
เคยพรรณนาคุณชาติของคำว่า “บัว” ไว้ว่า

“ธรรมชาติของดีทั้งหลายย่อมเกิดมาแต่ของไม่ดี
มีอุปมาดังดอกปทุมชาติอันสวยงามๆ งามๆ ก็เกิดขึ้น
มาจากโคลนตม อันเป็นของสกปรกปฏิกูลน่าเกลียด
แต่ว่าดอกบัวนั้น เมื่อขึ้นพ้นโคลนตมแล้ว ย่อมเป็น
สิ่งที่สะอาด เป็นที่ทัดทรง ของพระราชา อำมาตย์อุปราชา และ
เสนาบดีเป็นต้น และดอกบัวนั้นมิได้กลับคืนไปยังโคลน
ตมนั้นเลย”

๑๐

วัดป่าบ้านตาด

๑๐. วัดป่าบ้านตาด

๓๑. สภาพัชิต

หน้า ๓๘๕

- กฎที่พัชิตของพระเถร

๓๒. กิจวัตรประจำวันของพระเถร

หน้า ๓๘๗

- ดำเนินตามปฏิปทาของหลวงตา
- ที่นี้ไม่มี “ป้ายชื่อ”

อ้อ

สภาพวัด

ณ ตำบลบ้านตาต อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี บนพื้นที่กำแพงล้อมรอบ ๑๖๓ ไร่ ๒๒ ตารางวา ห่างจากตัวเมืองอุดรธานีไปทางทิศใต้ ประมาณ ๑๖ กิโลเมตร สภาพพื้นที่เป็นที่ราบ รอบๆ เป็นที่อุดมสมบูรณ์มีน้ำดี ทำนาได้ผลดีกว่าที่อื่น สภาพภายในเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมอันสงบเรียบง่าย

ด้วยเหตุที่มีกำแพงล้อมรอบ บริเวณอย่างมิดชิด จึงรักษาต้นไม้และสัตว์ป่าให้รอดพ้นจากการทำลายหรือการลักลอบเข้ามาฆ่าสัตว์ในบริเวณได้บรรยากาศในเขตอภัยทานแห่งนี้จึงร่มครึ้มไปด้วยต้นไม้สูงใหญ่นานาพันธุ์ และเป็นที่พึ่ง

พิงอันอบอุ่นและปลอดภัยแก่สัตว์น้อยใหญ่ หลากชนิด อาทิ ไก่ป่า กระรอก กระแต แอ่นก ฯลฯ ที่นั่นคือ วัดป่าบ้านตาต

เมื่อก้าวย่างเข้าสู่บริเวณวัด จะสัมผัสกับความร่มรื่นชุ่มตาเย็นใจกับธรรมชาติของป่า ได้ยินเสียงของแมลงมีปีกหมู่ใหญ่ร้องเสียงก้องกังวานสนั่นไพร ในบางฤดูกาล ปะปนด้วยเสียงขันของไก่ป่าซึ่งออกเที่ยวหากินอย่างแข็งขันชนิดไม่มีวันหยุดงานเหมือนมนุษย์เรา

ครั้นเดินต่ออีกประมาณ ๕๐ เมตร จะพบศาลาการเปรียญเอนกประสงค์ ซึ่งเป็นศาลาไม้เนื้อแข็งรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหลังใหญ่ และมีเพียงหลังเดียวในวัดนี้ เดิมที

เป็นศาลาชั้นเดียวยกพื้นเตี้ย แต่ภายหลัง
ถูกยกให้สูงขึ้น เพื่อให้ประโยชน์ได้มากขึ้น

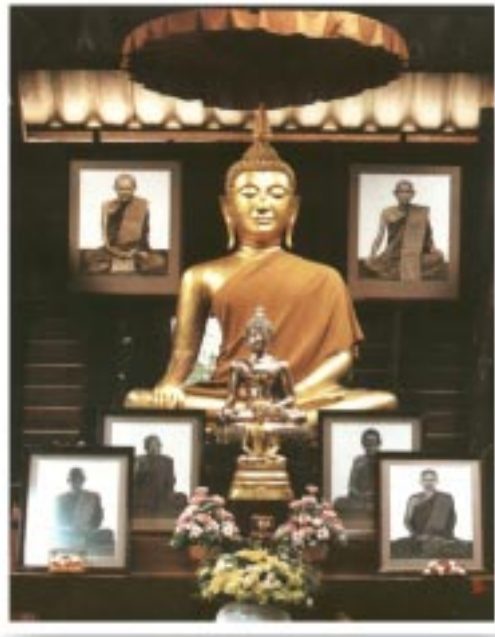
दानบนศาลานั้นเป็นที่ประดิษฐาน
ของพระพุทธรูปองค์ใหญ่ที่เป็นพระประธาน
ของวัด ชั้นต่างระดับที่ใช้สำหรับตั้งพระ
พุทธรูป บนชั้นมีรูปถ่ายของครูบาอาจารย์
ซึ่งเป็นศิษย์พระอาจารย์มั่นดังนี้

หลวงปู่ขาว วัดถ้ำกลองเพล หลวง
ปู่แหวน วัดดอยแม่ปิ้ง หลวงปู่ฝั้น วัดป่า
อุดมสมพร ท่านพ่อลี วัดอโศการาม दान
หลังพระพุทธรูปบนฝาผนังมีรูปถ่ายของ
หลวงปู่เสาร์ ท่านพระอาจารย์มั่น อยู่ข้าง
ขวา สำหรับข้างซ้ายของพระพุทธรูป มี
พระรูปสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมหลวง
วชิรญาณวงศ์ และท่านเจ้าคุณพระธรรม
เจติย์

ดูด้านขวาของพระพุทธรูปนั้น เป็น
ที่ประดิษฐานอัฐิธาตุของท่านพระอาจารย์
มั่น ภูริทัตตเถระ รวมทั้งอัฐิธาตุของครูบา
อาจารย์องค์อื่นๆ

หลวงตาใช้สถานที่ชั้นบนของ
ศาลาแห่งนี้ แสดงธรรมแก่พระภิกษุสามเณร
ในวัด ตลอดจนเป็นที่ประชุมทำสังฆกรรม
ร่วมกัน เช่น สวดพระปาฏิโมกข์ อธิษฐาน
เข้าพรรษา สวดปวารณา และกรานกฐิน
เป็นต้น

ด้านล่างศาลานั้นใช้เป็นี่สำหรับ
ฉันภัตตาหารเช้า นอกจากนั้นหลวงตายัง
ใช้เป็นี่แสดงธรรมเทศนา และปฏิสันถาร
กับศรัทธาฆราวาสญาติโยม ที่มาจากทุก
สารทิศอย่างไม่ขาดสายไม่เว้นแต่ละวัน

พระประธานบนศาลาวัดป่าบ้านดาด

กุฏิที่พักของพระเณร

ที่พักของพระภิกษุสามเณรแต่ละ
รูป เป็นร้านเรียบง่ายคล้ายกระท่อบเล็ก ๆ
พอแก่การบังแดดฝนหรือลม และเพื่อ
ป้องกันการรบกวนจากสัตว์เลื้อยคลาน
หรือกันความชื้นจากพื้นดินและอื่นๆ
จึงยกฐานให้สูงขึ้นจากพื้นประมาณ ๑
๑.๕๐ เมตร

ร้านมีขนาดเพียงพอสำหรับนอน
คนเดียว มีหลังคาสังกะสี ผนังทั้ง ๔ ด้าน
ใช้ผ้าแบ่งดิบหรือจีวรเก่าๆ ซึ่งแทนฝา เพื่อ
กันลมกันฝนและใช้มุ้งกวดกันยุง ภายในใช้
เก็บบริขารที่จำเป็นของพระภิกษุสามเณร
เช่น บาตร กวด ไตรจีวร เสื้อ ผ้าห่ม ตะเกียง
เทียนไข หนังสือธรรมะ และของใช้ที่จำเป็น
อื่นๆ

กุฏิและทางจงกรมของพระเณร

ด้านหัวนอนจะมีพระพุทธรูปหรือรูปครูบาอาจารย์ติดไว้ เพื่อกราบไหว้บูชา เป็นอนุสติและเป็นกำลังใจในการบำเพ็ญภาวนา รอบๆ รันมีบริเวณพอเหมาะไม่กว้างจนเกินไป

ทุกๆ รันมีทางเดินจงกรมอย่างน้อย ๑ สายอยู่ใกล้บริเวณ และมักทำไว้ได้ร่มไม้ใหญ่ ทางจงกรมมีขนาดกว้างประมาณ ๑ เมตร ยาวประมาณ ๒๕-๓๐ ก้าวเดินปกติ ในยามค่ำคืนขณะเดินจงกรมจะใช้โคมเทียนจุดสว่างพอมองเห็นทาง รันเหล่านี้กระจายอยู่ทั่วบริเวณภายในวัด แต่ละรันจะอยู่อย่างโดดเดี่ยว เพื่อให้มองไม่เห็นกัน

ทางที่จะเข้าไปถึงรันเป็นทางแคบคดเคี้ยวเลี้ยวลด ซึ่งทำให้มองเห็นรันได้ยาก พระเณรที่เข้าพักในรัน จึงเหมือนเข้าไปอยู่อีกโลกหนึ่ง ท่ามกลางป่าลึกเพียงองค์เดียว อันเป็นโลกแห่งความสงบร่มเย็น

ไกลจากเสียงรบกวนใดๆ ทั้งปวง จึงสัปปายะ สะดวกในการบำเพ็ญสมณธรรม

สำหรับกุฏิที่มีฝาผนังทำด้วยไม้ถาวร มีประมาณ ๑๐ กว่าหลัง โดยมากเป็นกุฏิของพระเถระ ภิกษุสูงอายุ หรือกุฏิรวมของฆราวาสที่มาพักภาวนาชั่วคราว ช่วงสั้นๆ ซึ่งมีแนวเขตจัดแยกออกจากกันระหว่างพระภิกษุสามเณร ฆราวาสชาย และหญิงอย่างเป็นระเบียบ

ภายในวัดป่าบ้านตาด

๓๒

กิจวัตรประจำวัน ของพระเณร

กิจวัตรหลักประจำวันของพระเณร ก็คือ การนั่งสมาธิภาวนา เดินจงกรม เพื่อฝึกฝนสติปัญญา และชำระกิเลสตัวร้อนรุ่ม กระวนกระวายอยู่ภายในจิตใจให้เหือดแห้งไป ดังนั้นโดยปกติพระภิกษุสามเณรในวัดจึงไม่รับกิจนิมนต์ไปฉันในที่ใดๆ นอกวัด เพื่อให้มีเวลาอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยด้วยการบำเพ็ญเพียรภาวนาแต่เพียงอย่างเดียว

ปัจจุบัน(ปี ๒๕๔๑) วัดป่าบ้านตาด มีพระเณรอยู่จำพรรษา ๔๖ รูป ในจำนวนนี้มีพระภิกษุชาวต่างประเทศ ๓ รูป นอกพรรษามักมีพระภิกษุสามเณรอาคันตูกะเข้ามาพักชั่วคราว เพื่อศึกษา

เทศนาธรรมและข้อวัตรปฏิบัติ

ในยามเช้า พระภิกษุผู้มีหน้าที่จะจัดอาสนะหลวงตาดด้วยความละเอียด ประณีตและเคารพ

ช่วงเช้ามีดื่อก่อนบิณฑบาตจะเป็นการเตรียมสถานที่สำหรับฉันจังหัน โดยทั้งพระและเณรต่างช่วยกันทำความสะอาด จัดอาสนะ กระโถน ชักดูพื้นศาลาด้วยกาบมะพร้าว ปัดกวาดศาลาและบริเวณรอบๆ อย่างสามัคคีพร้อมเพรียง

งานการทุกสิ่งทุกอย่าง ท่านจะพยายามทำอย่างขันแข็ง มีสติ และเป็นระเบียบเรียบร้อยตามที่ครูบาอาจารย์ท่านสอนเน้นอยู่เสมอตลอดมา

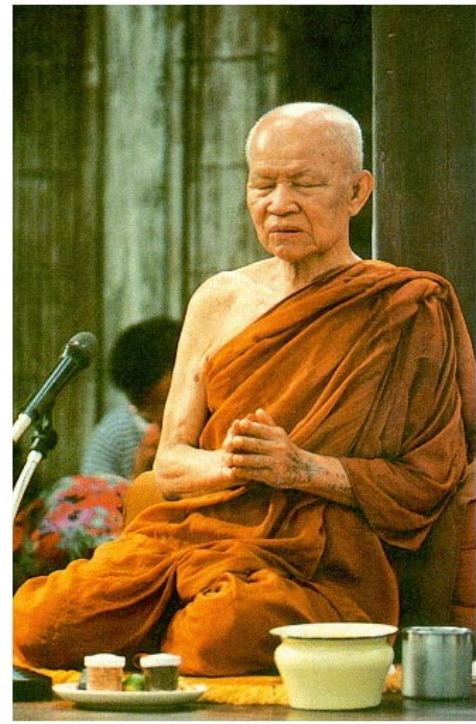
พอได้อรุณ วันใดที่ท้องฟ้าดูเป็นปกติ ไม่มีที่แวววาฝนจะตก ท่านจะครองจีวรชอนสังฆาฏิ แลวออกบิณฑบาตโดยพร้อมเพรียงกัน เดินมุ่งหน้าไปทางหมู่บ้านตาด ระยะทางไปกลับประมาณ ๓-๔ กิโลเมตร ขากลับแวะรับบาตรจากญาติโยมที่มาจากในเมืองและต่างจังหวัดในบริเวณหน้าวัดอีกครั้งหนึ่ง

เมื่อเสร็จจากบิณฑบาต พระเถรและฆราวาสต่างช่วยกันจัดอาหารหวานคาวเป็นหมวดหมู่ใส่ถาดไว้ เพื่อให้ญาติโยมทั้งที่มาพักปฏิบัติธรรมและที่มาทำบุญตอนเช้าได้รับประทานหลังพระฉันเสร็จแล้ว

เมื่อพระเถรจัดอาหารเสร็จเรียบร้อยแล้ว จากนั้นหลวงตาจะอนุโมทนาให้พรเสร็จแล้วพระเถรท่านจะพิจารณาอาหารในบาตรก่อนด้วย ปฏิสังขาย โนโสฯ เสร็จ

บิณฑบาตทางเดินจงกรม

แล้วฉันในบาตรด้วยอาการสำรวม เยียบกริบ เหมือนไม่มีใครรับประทานอาหารอยู่ในบริเวณนั้น

เสร็จการฉันเช้าแล้ว ผู้มาทำบุญเข้าพร้อมใจกันพึงเทศน์จากหลวงตา หลังพึงเทศน์เสร็จญาติโยมพากันกลับ

สำหรับพระเถรต่างองค์ต่างกลับร้านที่พักปฏิบัติธรรม มีการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาตลอดวัน อาจมีการพักผ่อนบ้างแล้วแต่ความอดุทธสาหะพยายามของแต่ละองค์

ช่วงเวลาบ่าย เป็นเวลาที่พระมาร่วมกันฉันน้ำร้อนหรือน้ำปานะ ที่โรงไฟหรือโรงต้มน้ำร้อนแต่ช่วงเวลาสั้นๆ สัก ๑๕-๓๐ นาที อันเป็นการพักผ่อนจากการภาวนา เสร็จจากนี้ก็แยกย้ายเข้าที่

ภาวนาต่อ จนถึงในช่วงประมาณบ่าย ๓
โมง พระเณรพร้อมเพรียงกันออกมาทำข้อ
วัตรปิดกวาดร้านและบริเวณ ทางเดิน
ตลอดถึงรอบศาลา จากนั้นช้ดฎูทำความสะอาด
สะอาดพื้นศาลา เติมน้ำล้างเท้าบริเวณ
รอบศาลาและในห้องน้ำห้องส้วมให้เต็ม

ดำเนินตามปฏิบัติทาของหลวงตา

หลวงตาท่านรักศิษย์พระเณรของ
ท่านมาก ท่านพยายามรักษาสภาพวัดให้
เหมาะสมสะดวกต่อการบำเพ็ญเพียร ท่าน
ไม่ให้พระเณรมีการงานอย่างอื่น ๆ ทำ อัน
เป็นการขัดต่องานจิตตภาวนาซึ่งเป็นงาน

หลัก ท่านทะนุถนอมศิษย์พระเณรไม่ให้มี
มลทิน ไม่ให้ข้องแวะกับคนภายนอกโดย
ไม่จำเป็น

วิทย์ไม่ให้ฟัง หนังสือพิมพ์ไม่ให้
อ่าน ไม่นำไฟฟ้าจากหมู่บ้านเข้าภายในวัด
เครื่องใช้ไฟฟ้าจึงมีไม่ได้ ผลดีก็คือทำให้ไม่
เป็นขอกังวลและเป็นภาระเก็บรักษา

หลวงตาท่านสอนเสมอว่า อย่าให้มี
วัตถุหรูหรา หรูๆ แต่จิตใจแห่งผาก ให้หรูหรา
ด้วยคุณธรรมความดี วัตถุสิ่งของพอมีพอ
อาศัยก็พอเพียงแล้วคนเรา ร่างกายมันไม่
ต้องการอะไรมากหรอก แต่หัวใจนี้มันไม่
รู้จักพอ จึงทุกข์ร้อนกันทั่วแผ่นดิน เศรษฐีผู้
มีมากมาย นั้นแหละ ตัวมหันตทุกข์

ช้ดฎูพื้นศาลา

ทำความสะอาดห้องน้ำพระเณร-ภรรยา

ปิดกวาดศาลา

ถ้ามีกรรมในหัวใจบ้างแล้ว แม้จะ
จนอยู่บ้างก็พอเป็นพอไป คนเรามันทุกข์
เพราะหัวใจไม่รู้จักพอต่างหาก

ด้วยเหตุนี้ หลวงตาท่านจึงสอน
พระเณรเสมอ เรื่องความเรียบง่าย มีกนน้อย
สันโดษ การใช้สอยจตุปัจจัยไทยทานที่
ศรัทธาญาติโยมถวายมานั้น ให้ใช้ด้วยความ
ประหยัด ตามเหตุผลความจำเป็น
เท่านั้น

ที่นี่ไม่มี “ป้ายชื่อ”

หลายท่านที่ตั้งใจจะมากราบ
หลวงตาที่ “วัดป่าบ้านตาด” อาจจะไม่แปลก
ใจหากไม่พบป้ายชื่อวัด แต่นั่นก็อาจจะทำ
ให้หลายคนได้นึกคิดจากปริศนาธรรม นี้ว่า
...กิเลสก็ไม่เห็นมีป้ายชื่อ แต่มัน
สามารถสร้างความทุกข์ภายในใจแก่เราได้
บางครั้งจนถึงกับน้ำตาาร่วง

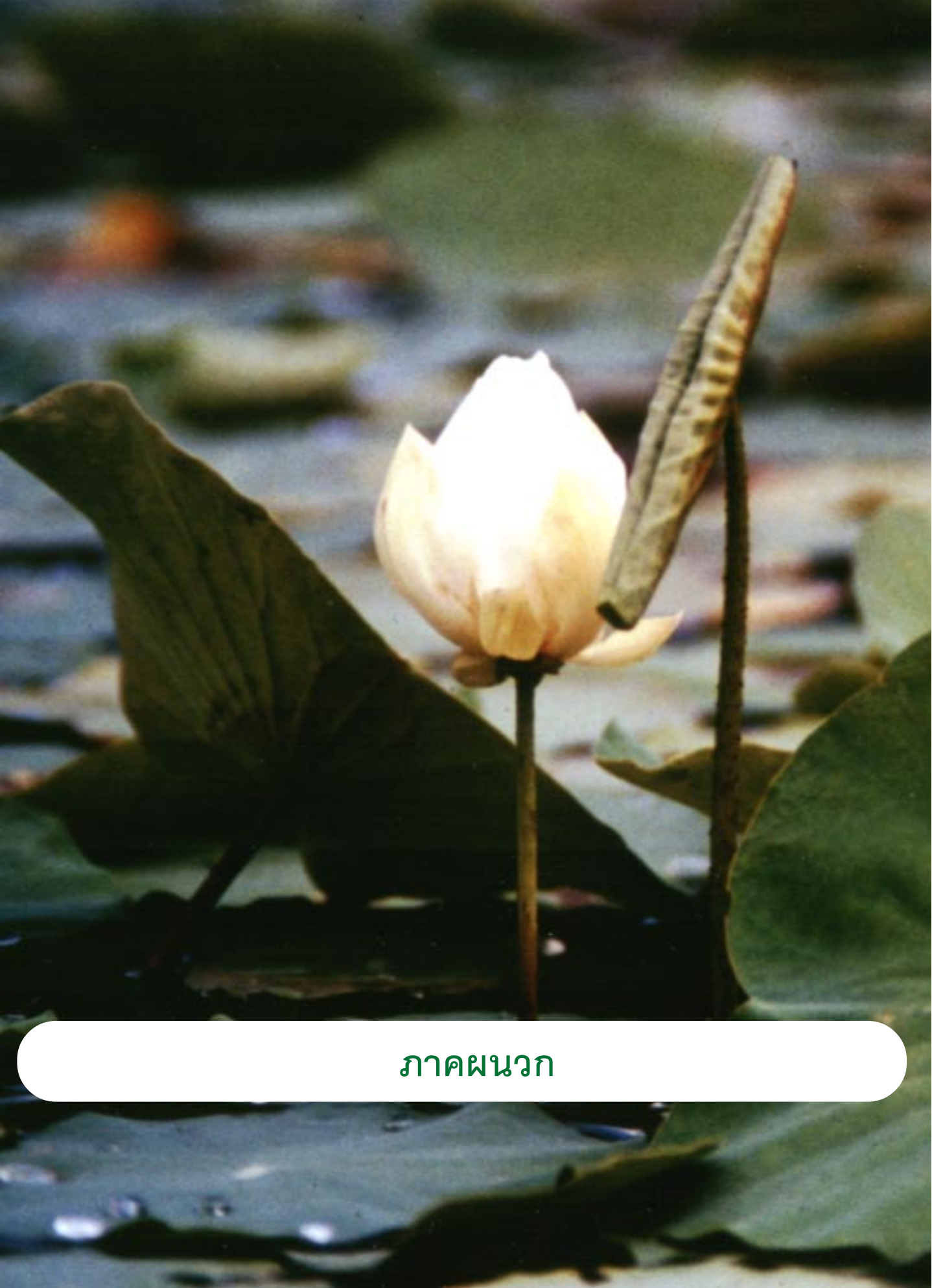
ในทางตรงกันข้าม สติปัญญาที่
ใช้ในการถอดถอนกิเลสก็ไม่ได้มีป้ายชื่อ
หากผู้ใดมีความพากเพียรเจริญสติปัญญา
ให้สูงขึ้นๆ แล้ว ย่อมสามารถก้าวพ้นจาก
ทุกข์ได้เป็นลำดับๆ ไปเช่นเดียวกัน...

ทำให้หลายท่าน
พอจะรู้ว่า หลวงตาท่าน
สอนอะไร ตั้งแต่เริ่ม
ก้าวเข้ามาในวัดนี้...

ที่พักข้างทางจกรมของหลวงตา

ภาคผนวก

ภาคผนวก

วิธีนั่งสมาธิและเดินจงกรม

หน้า ๓๙๕

รายชื่อหนังสือธรรมเทศนาของหลวงตา

หน้า ๓๙๘

- งานเขียน (๑๓ เล่ม)
- หนังสือที่ถอดเทปจากการแสดงธรรม (อย่างน้อย ๑๐๗ เล่ม)
- วิดีโอเทป (๑ ม้วน)
- หนังสือภาษาเยอรมัน (๒ เล่ม)
- หนังสือภาษาอังกฤษ (๑๑ เล่ม)
- หนังสือที่ถอดเทปจากการแสดงธรรม... เพื่ออุ้มชูชาติ อย่างน้อย (๒๑ เล่ม)

สถานพยาบาล

หน้า ๔๐๑

- ได้รับความช่วยเหลือจากหลวงตา
 - ประเทศไทย (๓๐ จังหวัด รวม ๑๐๗ แห่ง)
 - ประเทศลาว (๖ แขวง รวม ๖ แห่ง)

หน่วยงานราชการ และอื่นๆ

หน้า ๔๐๒

- ได้รับความช่วยเหลือจากหลวงตา (อย่างน้อย ๔๓ แห่ง)

วิธีนั่งสมาธิและเดินจงกรม

คัดย่อจากหนังสือ "ปฏิบัติทางพระอุดมคณธรรมฐาน สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต"
โดย ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน

การนั่งสมาธิ

๑. นั่งขัดสมาธิ ตามแบบพระพุทธรูป
เอาขาขวาทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย
วางมือทั้งสองไว้บนตัก

๒. ตั้งกายให้ตรง อย่าให้กม่นักงอ
อย่าให้เอียงซ้ายเอียงขวาจนผิดธรรมดา
ไม่กอดหรือเกร็งอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง
อันเป็นการบังคับกายให้ลำบาก ปล่อยวาง
อวัยวะทุกส่วนไว้ตามปกติธรรม

๓. ระลึก พุทโธ ธัมโม สังโฆ ๓ ครั้ง
อันเป็นองค์พระรัตนตรัยก่อน

๔. นึกคำบริกรรมภาวนา โดยกำหนด
เอาเพียงบทเดียวติดต่อกันไปด้วยความมี
สติ เช่น พุทโธ พุทโธ พุทโธ... เป็นต้น
ให้นึก พุทโธ พุทโธ พุทโธ... สืบเนื่อง
กันไปด้วยความมีสติและพยายามทำความเข้าใจ
รู้สึกตัวอยู่กับ พุทโธ พุทโธ พุทโธ... อย่า
ให้จิตเผลอตัวไปสู่อารมณ์อื่นระหว่างจิต
สติ กับคำบริกรรมมีความกลมกลืนกันได้
เพียงไร ยิ่งเป็นความมุ่งหมายของการ
ภาวนาเพียง นั้นผลคือความสงบเย็นใจจะ
พึงเกิดขึ้น

การเดินทางจงกรม

๑. ฟังกำหนดทางจงกรมที่ตนจะฟัง เดินสั้นหรือยาวเพียงไร ความยาว ๒๕-๓๐ ก้าวเป็นความเหมาะสมทั่วไป ฟังดูว่าเราจะเดินจากที่นี่ไปถึงที่นั่นหรือถึงที่โน่น

สำหรับทิศทางที่ท่านนิยมปฏิบัติมา มี ๓ ทิศ คือ ตรงตามแนวตะวันออก ตะวันตก ๑ ตามแนวตะวันออกเฉียงใต้ ๑ ตามแนวตะวันออกเฉียงเหนือ ๑ จากนั้น ตกแต่งทางจงกรมให้เรียบร้อยก่อนเดิน

๒. ผู้จะเดินกรุณาไปยืนที่ต้นทางจงกรม และฟังยกมือทั้งสองขึ้นประนมไว้เหนือระหว่างคิ้ว ระลึกคุณพระรัตนตรัย และระลึกถึงคุณของบิดามารดาอุปัชฌาย์ อาจารย์ตลอดท่านผู้เคยมีพระคุณแก่ตน

จบลงแล้วรำพึงถึงความมุ่งหมายแห่งความเพียรที่กำลังจะทำด้วยความตั้งใจเพื่อผลนั้นๆ เสร็จแล้วปล่อยมือลง

เอามือขวาทับมือซ้ายทาบก้นไว้ได้ สะดือตามแบบพุทธรำพึง เจริญพรหมวิหาร ๔ จบแล้วทอดตาลงเบื้องต่ำ ทำสังขาร

๓. ตั้งสติกำหนดจิตและธรรมที่เคยนำมาบริกรรมกำกับใจมี พุทโธ พุทโธ พุทโธ... เป็นต้น แล้วออกเดินจงกรมจากต้นทางถึงปลายทางจงกรมที่กำหนดไว้ เดินกลับไปกลับมาในท่าสังขาร มีสติอยู่กับบทธรรมหรือสิ่งที่พิจารณาโดยสม่ำเสมอ ไม่ส่งจิตไปอื่นจากงานที่กำลังทำอยู่ในเวลานั้น

๔. ขณะเดินจงกรม ฟังกำหนดสติกับคำบริกรรม พุทโธ พุทโธ พุทโธ... ให้กลมกลืนเป็นอันเดียวกัน ระวังความเพียรด้วยสติสัมปชัญญะ มีใจแน่วแน่ต่อธรรมที่บริกรรมให้จิตรู้อยู่กับ พุทโธ พุทโธ พุทโธ... ทุกระยะที่ก้าวเดินไปและถอยกลับมา

ข้อพึงสำรวม

- การเดินไม่พึงเดินไกวแขน
- ไม่เอามือขัดหลังหรือกอดอก
- ไม่เดินมองโน้นมองนี่ อันเป็นท่าไม่สำรวม

รายชื่อหนังสือธรรมเทศนา

โดย หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน

งานเขียน (๑๓ เล่ม)

คำถาม-คำตอบ(เล่มเล็ก)

คำถาม-คำตอบปัญหาธรรม

ธรรมคู่แข่งขัน (ปี ๒๕๐๑)

ธรรมสามัคคี

ธรรมะในลิขิต

ปฏิปาฬพระอัฐดงคกรรมฐานสายท่าน

พระอาจารย์มั่นฯ (ปี ๒๕๑๕)

ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถระ

(ปี ๒๕๑๔)

ประวัติหลวงปู่ขาว อนาลโย

ปัญญาอบรมสมาธิ

เพื่อใจที่ได้ทุกข์

เมตตาธรรม

แวนสองธรรม

อันชนกชนนี้รักเจ้า เทียมเท่าชีวิตก็ว่าได้

(ปี ๒๕๑๐)

หนังสือที่ถอดเทปจากการแสดงธรรม (๑๐๗ เล่ม)

ก้าวเดินตามหลักศาสนธรรม

กิเลสไม่เหนือธรรม

แก่นธรรม

ขอภัย คำที่มีคุณค่า

ชื่นใจขึ้นสูธรรม

เข็มทิศทางเดิน

เข้าสู่แดนนิพพาน

เข้าสู่แดนอวกาศของจิตของธรรม

ความเกิดคือกองเพลิง

ความพิสดารของจิตตภาวนา

ความรักเสมอต้นไม่มี

ความลึกลับซับซ้อนของจิตวิญญาณ

ความสำคัญแห่ง "จิต"

จิตตภาวนาเป็นหนทางแห่งความสงบ

จิตตภาวนาหนทางติดตามภพชาติ

จิตพระอรหันต์

จิตมุ่งสู่ความหลุดพ้น

จิตสันติ

ชัยชนะเป็นของเรา แม้วาระสุดท้าย

ชี้ทางดับทุกข์

ดับไฟในใจกันเถิด

ตามรอยพระบาท

ทางของศาสดาและสาวก

ทางเดินเพื่อความหลุดพ้น

ทางพ้นทุกข์

ทางรมเย็น

ท่านอาจารย์พระมหาบัวในกรุงลอนดอน

ที่ฟังทางใจ

ที่สุดของจิต

ที่สุดแห่งทุกข์

ธรรมชุดเตรียมพร้อม

ธรรมเตือนใจ

ธรรมทายาท-อริยชาวมด้วย-ธรรมแท้

ธรรมแท้ปรากฏที่ใจ

ธรรมบูชา

ธรรมรัฐแท้...ต้องเป็นเช่นนี้

ธรรมสมบัติ

ธรรมสู่ใจ

ธรรมอุโฆษ

ธรรมะชาวบาน

ธรรมาวุธ

นิพพาน คือ นิพพาน

นิพพาน มีโช๑ต๑ตา มีโช๑น๑ต๑ตา
ปลุก๑ใจให้ตื่น
ผู้๑บู๑ชา๑ต๑ถา๑ค๑ต
ผู้๑มี๑วิ๑สา๑นา
แผน๑ธ๑ร๑ร๑ม
ฝึก๑จิต๑รั๑ก๑ษา๑ใจ
พระ๑ธ๑ร๑ม๑เท๑ศ๑นา๑ข
พั๑ฒ๑นา๑ใจ
พุ๑ท๑ธ๑รั๑ก๑ษา
พุ๑ท๑โห๑ห๑าย
พ๑ุด๑เส๑ຍ๑บาง๑ไม่๑ใช่๑ค๑ุ๑ย
เพ๑ช๑ร๑นำ๑หน๑ึ่ง
ฟัง๑ธ๑ร๑ม ๑ป๑ฏิ๑บัติ๑ธ๑ร๑ม
ม๑ร๑ด๑ก๑ลา๑ค๑า๑ข๑อง๑ช๑าว๑พุ๑ท๑
ม๑ร๑ร๑ค๑ผล๑นิ๑พ๑าน๑ทา๑ท๑าย๑อยู่๑ต๑ล๑อด๑เว๑ล๑า
ม๑หา๑วิ๑ทยา๑ล๑ัย๑สง๑ฆ๑
ร๑วม๑เล๑ม (๑ใน๑ล๑อน๑ด๑อน,๑ส๑ำ๑ค๑ค๑ี,๑ค๑ู่๑แ๑่ง๑ข๑ัน,
ธ๑ร๑ม๑ะ๑ใน๑ล๑ิ๑ข๑ิต)
ร๑าก๑แก๑ว๑ของ๑ศ๑า๑ส๑นา
ร๑ี๑ย๑ลำ๑ด๑ับ๑อ๑ริ๑ย๑ภู๑ม๑ิ
เร๑า๑ก๑ั๑บ๑จิต
โล๑ก๑ถ๑า๑ข๑าด๑ธ๑ร๑ม๑ได้
โล๑ก๑วิ๑ภู๑ฏ๑ะ ๓
วัน๑เก๑ิด วัน๑ต๑าย
ว๑า๑ระ๑ส๑ุด๑ท๑าย
วิ๑ธี๑ป๑ฏิ๑บัติ๑ธ๑ร๑ม๑เบ๑ื้อง๑ต๑้น
แ๑น๑ด๑วง๑ใจ
ศ๑า๑ส๑น๑ธ๑ร๑ม๑ปล๑ุก๑ค๑น๑ให้๑ตื่น
ศ๑า๑ส๑นา๑เป็น๑ตัว๑อ๑ย๑าง๑ของ๑โล๑ก
ศ๑า๑ส๑นา๑อยู่๑ที่๑ไหน
ส๑ติ๑น๑าย๑ค๑ู๑ม๑งาน
ส๑ม๑ถ๑ธ๑ร๑ม-๑วิ๑ป๑ัส๑ส๑นา๑ธ๑ร๑ม
ส๑ัง๑ว๑ร๑ธ๑ร๑ม

ส๑าย๑ท๑าง๑วิ๑ภู๑ณ
ส๑แ๑ง๑โล๑ก ส๑แ๑ง๑ธ๑ร๑ม
ห๑ล๑วง๑ต๑า๑ส๑อน๑เด๑็ก
ห๑ล๑ัก๑การ๑ด๑ำ๑เน๑น๑เพื่อ๑ม๑ร๑ค๑เพื่อ๑ผล
ห๑ล๑ัก๑ข๑อง๑ใจ
ห๑ล๑ัก๑ของ๑พระ๑ศ๑า๑ส๑นา
ห๑ล๑ัก๑ธ๑ร๑ม๑ค๑ือ๑ห๑ล๑ัก๑ใจ
ห๑ล๑ัก๑ธ๑ร๑ม๑ห๑ล๑ัก๑ค๑ว๑าม๑จ๑ริง
ห๑ล๑ัก๑น๑ิ๑ยาน๑ิก๑ธ๑ร๑ม
ห๑ล๑ัก๑มี๑ช๑ณ๑ิ๑มา๑ส๑าย๑ท๑าง๑ร๑ม๑เ๑น ๑,๒,๓
ห๑วง๑ใ๑ห๑ม๑ุ๑ค๑ณะ
ห๑ัว๑ใจ๑ด๑วง๑เส๑า๑แ๑ง๑ส๑แ๑ง๑หา
ห๑าง๑ท๑ุก๑ข๑ด๑ว๑ย๑ธ๑ร๑ม
ห๑ेत๑ุ๑ผล๑เห๑น๑ือ๑ชี๑วิต
อ๑น๑ุ๑ป๑ุ๑พ๑ิก๑ถ๑า
อ๑ม๑ต๑ธ๑ร๑ม
อ๑ย๑ู่๑แบ๑บ๑มี๑ที่๑ฟ๑ิง
อ๑ริ๑ย๑ส๑ัจ๑จ๑ริง๑อ๑ย๑าง๑นี้
อ๑อก๑จ๑าก๑ห๑ัว๑ใจ๑ห๑ล๑วง๑ต๑า
อ๑ะ๑ไร๑จะ๑จ๑ริง๑ย๑ิง๑ก๑ว๑า๑ธ๑ร๑ม
อ๑ำ๑น๑า๑จ๑แ๑ง๑ค๑ว๑าม๑ดี
อ๑เ๑า๑ศ๑ี๑ล๑ธ๑ร๑ม๑ค๑ึ๑น๑มา
พ๑อ๑แม่ ค๑ร๑ุ อ๑า๑จ๑าร๑ย
น๑ู๑ชา๑ธ๑ร๑ม
ร๑อง๑งาน๑ใหญ่๑ข๑อง๑ห๑ล๑วง๑ต๑า
ดู๑ใจ๑ด้๑ว๑เ๑ง
เม๑ต๑ต๑า๑ธ๑ร๑ม
ฝ๑าก๑ม๑ร๑ด
ท๑าง๑เด๑ิน๑ของ๑ศ๑ร๑ษ๑ฐ๑ี
จ๑ง๑ก๑ล๑ัว๑บา๑ป
ท๑าน
ห๑ย๑ด๑น้ำ๑บ๑น๑ใ๑บ๑ัว ๑ฉ๑ับ๑ป๑ระ๑ชา๑ชน
ห๑ย๑ด๑น้ำ๑บ๑น๑ใ๑บ๑ัว ๑ฉ๑ับ๑น๑ัก๑เร๑ียน

วิ๑ตี๑โ๑เท๑ป (๑ ม๑้วน)

ชี๑วิต๑ใน๑วัด๑ป่า๑บ้าน๑ต๑าด

รายชื่อหนังสือ...ภาษาเยอรมัน (๒ เล่ม)

1999 Ein Leben innerer Werte: Ein umfassender Leitfaden zur buddhistischen Praxis

(so far Extracts)

1999 Patipada:Die Praxis des Ehrenwerten Lehrmeisters Acharn Mun (so far

รายชื่อหนังสือ...ภาษาอังกฤษ (๑๑ เล่ม)

... Wisdom Develops Samadhi

1974 The Dhamma Teaching of Acariya Maha Boowa in London

1976 Forest Dhamma : A Selection of Talks on Buddhist Practice

1980 Amata Dhamma (6 talks on Dhamma)

1982 The Venerable Phra Acharn Mun Bhuridatta Thera (Meditation Master)

1987 Straight from the Heart (13 talks on the Practice of Meditation)

1988 Things as They are : A Collection of Talks on the Training of the Mind (13 talks)

1992 To the Last Breath & by Acharn Kor Khao Suan Luang: "Direction of Insight"

1994 Kammadthana (The Basis of Practice)

1997 Patipada or the Mode of Practice of Venerable Acharn Mun

1998 A Life of Inner Quality : A Comprehensive Guide to Buddhist Practice (10 talks)

รายชื่อหนังสือที่ถอดเทปจากการแสดงธรรม...เพื่ออุ้มชูชาติ (อย่างน้อย ๒๑ เล่ม)

คำขาดของหลวงตาบัวเกี่ยวกับผ้าป่า

๔๕๐๐๐ กอง

ช่วยชาติกับหลวงตาบัว

ทองคำขาดคลังหลวง

ทำไมหลวงตาบัวต้องออกจากป่ามาช่วยชาติ

ธรรม คำแผ่นดิน

ธรรมสามัคคีนี้เพื่อชาติ

พระไตรปิฎกใน-พระไตรปิฎกนอก

พระอรหันต์ไม่สูญสูญสิ้นจากโลก

พระอรหันต์แห่งประวัติศาสตร์

มรรควิธีของหลวงตา...

ถ้าวาทาจรอดเศรษฐกิจไทย

มหาทานมหากุศล

รักชาติไทย ส่งเสริมสินค้าไทย

สายบุญสายกรรมคนไทย...

เคยร่วมสร้างไว้ในกาลก่อน

หลักทรัพย์อุดหนุนปลาย...หลักใจ

แก้ไขเหตุ...สยามประเทศยั่งยืน

ญาณสัมปັນโนนุชา

เมตตาธรรมคำจูนหนุนชาติไทย

อุบายวิธีกสิณกินสมบัติในคลังหลวง

รวมพลังพิทักษ์คลังหลวง

ถาจะล้ม "คนทั้งแผ่นดิน"

คลังหลวง คือหัวใจของชาติ

งานของหลวงตา

๗๗

สถานพยาบาล

สถานพยาบาลที่ได้รับความอนุเคราะห์ด้านการแพทย์และเครื่องอุปโภคบริโภค
จาก หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน (๑๕๕ แห่ง)

ประเทศไทย (๓๐ จังหวัด)	ประกอบด้วยโรงพยาบาล ๑๔๔ แห่ง สถานีอนามัย ๖ แห่ง สอนง.สาธารณสุขอำเภอ ๑ แห่ง สอนง.สาธารณสุขจังหวัด ๓ แห่ง ศูนย์ทางการแพทย์ ๑ แห่ง
อุดรธานี (๒๖ แห่ง)	: สาธารณสุขจังหวัด, ร.พ.ศูนย์อุดรธานี, ค่ายประจักษ์ศิลปาคม, หอนงแสง, หอนงวิเศษ, กุดจับ, สรางคอม, เพ็ญ, นาสูง, นำโสม, บานดุง, ทุ่งฝน, ไชยวาน, หอนงหาน, ศรีธาตุ, วังสามหมอ, กองบิน ๒๓, กุมภวาปี, โนนสะอาด, พิบูลย์รักษ์, บานผือ, ห้วยเกิง, สถานีอนามัยบ้านตาด, สถานีอนามัยบ้านหนองหมื่นทิว, สถานีอนามัยโนนสำราญ, สถานีอนามัยกุดดอกคำ
สกลนคร (๑๗ แห่ง)	: สาธารณสุขจังหวัด, ร.พ.สว่างแดนดิน, บ้านม่วง, คำตากลา, วาริชภูมิ, กุดบาก, พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร, เจริญศิลป์, สองดาว, ค่ายกฤษณ์สีวะรา, โพนนาแก้ว, นิคมน้ำอุ่น, อากาศอำนวย, พังโคน, วานรนิวาส, โคกศรีสุพรรณ, เต่างอย
หนองคาย (๑๔ แห่ง)	: ร.พ.หนองคาย, พงเจริญ, บึงกาฬ, ปากคาด, โพนพิสัย, บึงโขงหลง, สมเด็จพระยุพราชท่าบ่อ, เขากู, ศรีเชียงใหม่, บุ่งคลา, สังคม, สาธารณสุข อ.บึงโขงหลง, ศรีวิไล, ไซพิสัย
นครพนม (๑๐ แห่ง)	: ร.พ.นครพนม, บ้านแพง, นาหวา, ศรีสงคราม, นาทม, เรณูนคร, โพนสวรรค์, ท่าอุเทน, สถานีอนามัยสามผง, สถานีอนามัยบ้านกกบก
ขอนแก่น (๗ แห่ง)	: ร.พ.พล, แวงน้อย, แวงใหญ่, บ้านฝาง, เขาสวนกวาง, สีชมพู, ภูผาม่าน
หนองบัวลำภู (๖ แห่ง)	: สาธารณสุขจังหวัด, ร.พ.หนองบัวลำภู, โนนสัง, ศรีบุญเรือง, นากลาง, สุวรรณคูหา
เลย (๗ แห่ง)	: ร.พ.วังสะพุง, ภูหลวง, นาหว, ภูเรือ, ด่านซ้าย, ทาลี, ปากชม
กาฬสินธุ์ (๑๒ แห่ง)	: ร.พ.นามน, คำม่วง, หนองกุงศรี, ทาคันโท, ยางตลาด, สหัสขันธ์, สมเด็จ, ร่องคำ, ห้วยเม็ก, ห้วยผึ้ง, กมลาไสย, สมเด็จฯ กุฉินารายณ์
มุกดาหาร (๖ แห่ง)	: ร.พ.มุกดาหาร, ดงหลวง, หนองสูง, คำชะอี, ดอนตาล, ห้วยน้ำโพ
มหาสารคาม (๔ แห่ง)	: ร.พ.กันทรวิชัย, วาปีปทุม, นาคุณ, พยัคฆภูมิพิสัย
เพชรบูรณ์ (๓ แห่ง)	: ร.พ.หล่มสัก, นาหวา, เขาค้อ
ชัยภูมิ (๘ แห่ง)	: ร.พ.เกษตรสมบูรณ์, ชัยภูมิ, คอนสาร, คอนสวรรค์, หนองบัวระเหว, บ้านแท่น, ภูคิงชุมพล, เทพสถิต
พิจิตร (๒ แห่ง)	: ร.พ.พิจิตร, โพธิ์ประทับช้าง
ศรีสะเกษ (๒ แห่ง)	: ร.พ.ศรีรัตนะ, ยางชุมน้อย
นครราชสีมา (๒ แห่ง)	: ร.พ.คูบุรี, พิมาย
บุรีรัมย์ (๑ แห่ง)	: ร.พ.บ้านกรวด
สุรินทร์ (๑ แห่ง)	: ร.พ.สนม
ร้อยเอ็ด (๓ แห่ง)	: ร.พ.เมยวดี, โพนทราย, รัชชบุรี
ยโสธร (๑ แห่ง)	: ร.พ.คำเขื่อนแก้ว
เขียงราย (๑ แห่ง)	: ร.พ.เวียงแก่น
น่าน (๑ แห่ง)	: ร.พ.น่าน
อุดรดิตร (๒ แห่ง)	: ร.พ.อุดรดิตร, ฟากท่า
อุบลราชธานี (๓ แห่ง)	: ร.พ.เขมราฐ, โขงเจียม, บุณศรี
สุราษฎร์ธานี (๒ แห่ง)	: ร.พ.ไชยา, พุนพิน
นราธิวาส (๑ แห่ง)	: ร.พ.นราธิวาสราชนครินทร์
พังงา (๑ แห่ง)	: ร.พ.เกาะยาว
กระบี่ (๑ แห่ง)	: ร.พ.ปลายพระยา
ฉะเชิงเทรา (๑ แห่ง)	: ร.พ.พนมสารคาม
นนทบุรี (๑ แห่ง)	: ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ
ประเทศลาว (๖ แขวง)	: ร.พ.เวียงจันทน์, คำม่วน, บริก้าไชย, สวรรณเขต, พงสลี, ปากซัน

หน่วยงานราชการ และอื่นๆ

หน่วยงานที่ได้รับความอนุเคราะห์จากหลวงตา (อย่างน้อย ๔๓ แห่ง)

- อุดรธานี (๒๔ แห่ง) : ตชด.ค่ายเสนาณรงค์ยุทธ, ตำรวจทางหลวงจังหวัด, ตำรวจภูธร อ.เมืองอุดรธานี, สถานีตำรวจภูธร อ.กุมภวาปี, ตำรวจสันติบาล จังหวัด, เรือรบจากกลางจังหวัด, รพช. จังหวัด, สถานีรถไฟจังหวัด, สถานสงเคราะห์เด็กหญิงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ศูนย์สงเคราะห์บุคคลปัญญาอ่อนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, บ้านเด็กแสงตะวัน, ศูนย์เลี้ยงเด็ก อ.โนนสะอาด, โรงเรียนบ้านตาด, โรงเรียนอุดรธรรมานุสรณ์, โรงเรียนสตรีราชินูทิศ, โรงเรียนหนองแสงวิทยา, โรงเรียนบ้านดงเมือง, โรงเรียนบ้านหนองตุ, โรงเรียนคาย ประจักษ์ศิลปาคม, โรงเรียนโนนสะอาดพิทยาสรรค์, โรงเรียนบ้านถอน, โรงเรียนบ้านเสาเสาผักชี, โรงเรียนบ้านหาดสภาพร อ.โนนสะอาด, โรงเรียนหนองตุม
- กรุงเทพมหานคร (๓ แห่ง) : ทัณฑสถานหญิงกรมราชทัณฑ์, บ้านเลี้ยงสุนัขถนนพุทธมณฑล ๓, สวนสัตว์ดุสิต
- เพชรบูรณ์ (๓ แห่ง) : สถานีตำรวจภูธร อ.น้ำหนาว, อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว (หน่วยสนามทราย), ป้อมตำรวจหน่วยสนามทราย
- นนทบุรี (๒ แห่ง) : บ้านสงเคราะห์เด็กปากเกร็ด, บ้านสงเคราะห์สัตว์พิการ
- สกลนคร (๒ แห่ง) : สถานีตำรวจภูธรกิ่ง อ.ภูพาน
- อุดรดิตถ์ (๓ แห่ง) : โรงเรียนปากท่าวิทยา, โรงเรียนบ้านนาหน้า, โรงเรียนวัดบ้านปากไพร
- หนองบัวลำภู (๑ แห่ง) : เรือรบจากกลางจังหวัด
- ลำปาง (๑ แห่ง) : ศูนย์พัฒนาสมรรถภาพคนตาบอด
- กาญจนบุรี (๑ แห่ง) : มูลนิธิวัดป่าหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน
- ขอนแก่น (๑ แห่ง) : อุทยานแห่งชาติภูเวียง
- นครราชสีมา (๑ แห่ง) : อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
- หนองคาย (๑ แห่ง) : สถานีเรือรัตนวาปี

ฯลฯ

หนังสือ "หยดน้ำบนใบบัว" นี้สำเร็จลงได้จากความสามัคคี
ร่วมน้ำใจจากทั้งบรรพชิตและฆราวาสจำนวนมาก ไม่น้อย
ความพร่อมเพียรดังกล่าวเกิดขึ้นได้ด้วยทุกท่านล้วนมีความเคารพบูชาต่อ
องค์หลวงตา อีกทั้งปรารถนาตรงกันว่า ขอให้หนังสือนี้เป็นประโยชน์
อย่างกว้างขวางที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเยาวชนคนไทยทั่วประเทศ
เพื่อให้มีหลักใจ มีศีลธรรมความประพฤติที่ถูกต้องดีงามตามทำนองคลอง
ธรรม สมความตั้งใจของหลวงตาที่ลิขิตไว้ในหนังสือธรรมะทุกเล่มว่า

**“...หลวงตาไม่ต้องการอะไรยิ่งกว่าใจที่เป็นสมบัติอันค่ากว่า-
สมบัติใดๆในโลก...”**

โอกาสนี้กระทรวงศึกษาธิการขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง
ที่ได้สละเวลา กำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ จนหนังสือนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี
ขอคุณพระศรีรัตนตรัย และเมตตาธรรม บารมีธรรมของหลวงตา ได้โปรด
ดลบันดาลให้คณะผู้จัดทำ ผู้เกี่ยวข้องทุกๆ ท่าน ตลอดจนท่านผู้อ่าน ประสบ
แต่ความสุขความเจริญด้วยจตุรพิธพรชัย ปรารถนาสิ่งใดที่ถูกต้องดีงาม ขอให้
สมความมุ่งมาดปรารถนาทุกประการเทอญ